

P

p, P 1. чешкият съгласен звук [p] и буквата **p**, която го обозначава 2. [pé] и **pé** нескл. ср. название на съгласния звук [p] и на буквата **p**: **vyslovit p** произнеса p; **napsat velké P** напиша **P** **poslušná, pracovitá, pěkná a má peníze** разг. всичко ѝ е наред, има всичките добри качества (за жена)

p. *сър.* от **pan** г-н (*сър.* от господин) (*пред фамилия*): **p. Novák** г-н Новак

pa, pá, para, párá неизм. междуум. галовно и **павън** навън, на разходка

paběr|ek, -ku м., обикн. мн. **paběr|ky, -ků** 1. паберка, поберка, паберки (последните не-обрани класове, плодове и под.) 2. прен. остатъци, остатък

paběr|kovat, -uji/разг. **-uju** нескв. паберкувам; обирам, беря паберките, правя паберка, поберка: **~ovat (klasy) na poli** правя паберка (на класово) по нивата, събирам останали класово по нивата

pac неизм. ж. в съчет. **dát/dávat** ~ фам. на-правя/правя здрасти, дам/давам ръчичка (за дете), лапа (за животно)

paci междуум. дет. обикн. в съчет. **~,~, pacičky** цап, цап, ръчички; цапа, цапа кунки

pacičk|a, pacin|a, -u ж. умал. ръчичка, лапичка **pacient, -a** м. пациент: **těžký** ~ тежко болен пациент

pacientk|a, -u ж. пациентка

pacifist|a, -u м. пацифист

pacifistick|ý [-tu-], -á, -é пацифистичен, пацифистки

pack|a, -u ж. 1. лапа 2. *експр.* ръка или крак (обикн. на дете), ръчичка, краче; лапичка

packal, -a м. разг. *експр.* мърляч, некадърник, неспособник, цапач, драскач

pack|at, -ám нескв. (со) разг. *експр.* извършвам, правя (нещо) лошо, неумело, нехайно, недоброкачествено; изпъртвам, мърлям (нещо): **~at obrazy** цапам картини, рисувам бездарно

pačes|y, -ů м. само мн. разг. *експр.* коси, коса (разрошена, несресана), четина, кечо: **popadnout někoho za ~y** хвана някого за (рошавите) коси

pačesat|ý, -á, -é *експр.* рошав, дългосок; с буйна, четинеста коса

páčidl|o, -a ср. лост за къртене, за изваждане от пантиите, за ломене

páč|it, -ím нескв. 1. (со) разкъртвам, разбивам, изкъртвам, разтварям, отварям (нещо) с лост 2. (со *odkud*) изкъртвам, издърпвам, изтеглям, изтръгвам със сила (нещо от някъде) 3. (со *z koho*) *експр.* изтръгвам, вадя, измъквам (нещо от някого): **~í z něho každé slovo** с клещи, с ченгел му вади думите от устата; **~í z žáka odpověď** полага усилия да получи отговор от ученик

páčiv|ý, -á, -é издърпващ, откъртващ, изтеглящ: **~ý pohyb** движение за изкъртване, изтръгване, разбиване

páčk|a, -u ж. умал. лостче; ръчка

pád, -u м. 1. падане: **volný** ~ физ. свободно падане 2. падане, падение, загуба, загубване, упадък (на мощ, власт и под.): **~ obleženého** падане на обляган

chází ~ гордостта води до гибел, до падение 3. *остар.* разг. случай, случка, събитие: **na každý** ~ непременно, при всяко положение; **na žádný** ~ в никакъв случай; **tím ~em** така, затова, поради това; **v ~u potřeby** в случай на необходимост, на нужда 4. *език.* падещ: **prostý, předložkový** ~ безпредложен, пред-ложен падещ

padac|í, -í, -í подвижен; който може да се вдига и спуска; спускаем, падащ: **~í most** подвижен мост; **~í dveře** врата-капак (на мазе и под.)

padák, -u м. парашут: **seskok ~em** скък с парашут

padákov|ý, -á, -é парашутен: **~ý výsadek** воен. парашутен десант; **~ý kluzák** дельтаплан(ер)

pad|at, -ám нескв. 1. падам: **sníh ~á** вали сняг; **kroupy ~ají** пада, вали град; пада, бие гра-
д

пав е в ръцете; непохватен е; каквото и да похване, нищо не му върви; **i kdyby šídl ~ala** дори, ако щеще и камъни да падат; **jablko ne~á daleko od stromu** крушата не пада подалеч от корена 2. падам, спускам се: **vlasý mu ~ají do čela** косата му пада над челото; **opona ~á** завесата се спуска, пада; **silnice ~á dolů** пътят се спуска надолу; **~at někomu k nohám** падам в краката на някого (с молба и под.) 3. падам, кльмвам; строполявам се, строполявам се, свличам се; събарям се, рушам се, рухвам, сгромолясвам се, стоварвам се; гръхвам: **hlava mu ~á** главата му

кльомва; той дрёме; **podčatý strom ~á (k ze-mi)** отсеченото, подсеченото дърво пада, сгромолясва се (на земята); **~at hladem, únavou** падам, примаявам от глад, от умора; **raněný ~á k zemi** раненият се свлича на земята♦ **~at do země** вкопвам нещо 4. падам, загивам, измирам (в бой, от болест) 5. *третол.* **~á** пада, опадва, окапва, капе, изпадава (за зъби, коси, листа, мазилка ит.)♦ **~at si hlavu** измислям се отварят; пердето му пада от очите; той проглежда 6. падам, снижавам се, понижавам се (за цена и под.): **~at hlasem** понижавам глас 7. *третол.* **~á** пада, отпада, бива отхвърлен, отменен; губи валидност, сила: **pevnost ~ala za pevností** крепостите падаха една след друга; **návrhy ~aly** предложенията отпадаха, не се приемира; **nařízení ~á** разпоредбата губи сила, разпоредбата се отменя 8. *обикн.* *третол.* **~á (z koho, z čeho; komu z čeho)** пада (от някого, от нещо; на някого от нещо): **tíha mu ~á z prsou** товар му пада от гърба, от плещите; **starost, únava ze mne ~á** забравям грижата, умората 9. (на koho) падам (върху някого), обземам, завладявам (някого): **tíha starosti na mne ~á** брёмето на грижата ляга върху мен; **únava, stesk na mne ~á** обземам ме♦ **~at na mne** **~á** тук всичко ме угнетява, потиска, измъчва; **to ne~á na váhu** това не влиза в сметката; това не е важно; това няма значение 10. сипя се, падам, раздавам се (един след друг): **výstřely ~aly** раздаваха се изстрели, стреляше се; **~aly branky, góly** вкарваха се, сипеха се голове 11. (кат) падам, втурвам се, отпускам се (някъде): **~at někomu do náruče** падам в обятията на някого; **~at někomu kolem krku** увисвам на врата на някого 12. (komu kát) прекъсвам (някого) (докато говори): **~at někomu do řeči** прекъсвам някого 13. падам, попадам, изпадам: **~at do rukou nepřítelů** падам в ръцете на врага; **~at v nemilost** изпадам в немилост; **~at do dluhů** затъвам в дългове; **~at do záhuby** загивам 14. (кат; на koho, co) падам, простирам се (някъде; върху някого, върху нещо), покривам (някого, нещо): **stín už ~á do údolí** сянката вече покрива долината, пада върху долината 15. (komu; na koho) падам (върху някого): **volba ~á na něho** изборът пада върху него; **~ala mu karta** идваха му добри карти

padavka I, -y ж. 1. опаднал, окапал плод 2. *прен.* отпадъци; нещо недоброкачествено

padavka II, -y м. *нейор.* отрѣпка; слаб, неспособен човек

padělan|ý, -á, -é подправен, фалшифициран, фалшив, изкуствен, имитиран

paděl|at, -ám неск. и св. подправям/подправя, фалшифицирам, имитирам: **~at dějiny** изопачавам/изопача историята

padělatel, -e м. фалшификатор

paděl|ek, -ku м. фалшификат, имитация: **rukopisné ~ky** имитации на (стари) ръкописи; фалшификати

padesát числ. петдесет

padesátihalěr, padesátihalř, -e м. монета от 50 халера; 50 халера

padesátihalěrov|ý, padesátihalřov|ý, -á, -é петдесетхалеров; който е със стойност 50 халера: **~á známka** марка от 50 халера

padesátikorun|a, -y ж. банкнота или монета от 50 крони; 50 крони

padesátikorunov|ý, -á, -é който е със стойност 50 крони: **~á bankovka** банкнотата от 50 крони; **~ý dárek** подарък за 50 крони

padesát|iny, -n ж. *само мн.* петдесети рожден ден, петдесетгодишнина

padesátk|a, -y ж. 1. петдесетица, числото петдесет, петдесетка 2. *разг.* това, което е означено с цифрата 50: **poslali ho do ~y** изпратиха го в стая № 50; **oslovit ~u** чествувам 50-тия си рожден ден, петдесетата; **jet ~ou** карам с 50 км/ч; **vytáhl ~u** той измъкна една петдесетарка (50 крони), банкнотата от 50 крони

padesát|nice, -e ж. петдесетгодишна жена

padesát|ník I, -a м. човек на петдесет години; петдесетгодишен човек, мъж

padesát|ník II, -u м. *разг.* петдесетак; монета от 50 халера; 50 халера

padesát|ý, -á, -é числ. *редно* петдесети: **~é výročí** петдесетгодишнина, петдесета годишнина

pád|it, -ím неск. бягам бързо; препускам, нося се; летя с всички сили, стремглаво: **~it se scho-dů** летя надолу по стълбите; **~it úprkem** летя, препускам с всички сили

pád|lo, -a ср. весло (неприкрепено към борда)

pád|lovat, -uji/разг. -uju неск. гребя, карам лодка с весла

padl|ý I, -á, -é 1. паднал, загинал в бой 2. развенчан; който е загубил честта си, сълата си: **~á vláda** свалено, паднало правителство 3. паднал (*нравствено*), озлочестен, злочест: **~í andělé** *църк.* паднали ангели; дяволи 4. паднал, навалял (*за сняг*), *обикн.* в *счет.* **bílý jako ~ý sněh** снежнобял; бял като току-що навалял сняг, като сняг 5. *разг.* в *счет.* **na**

hlavu, na rozum ~ý откъачен, смъхнат, побъркан, глупав, мръднал, нѣ с всѣхъ си
padl|ý II, -ého *м.* паднал, загинал в бой: **pomník ~ých** паметник на загиналите
pádně *нар.* 1. тежко, силно, енергично 2. убедително
pádnost, -i *ж.* 1. тежина, сила (*с която нещо пада*); енергичност: ~ **kladiva** сила на удара на чук 2. убедителност (*на аргумент и под.*)
padnout ♦ **padl|ý**
lvové падна на вълка в устата 2. спусна се надолу; увисна, кълмна 3. падна, свлека се, сгромолясам се, строполя се: ~ **nout do mdlob** припадна ♦ **kámen** удари на камък, на твърдо (*срещна остра съпротива*) 4. падна, загина в бой 5. умря (*за животно*) 6. падна, понижа се (*за цена и под.*): ~ **nout hlasem** понижа глас 7. падна, бивам превзет: **město ~lo** градът падна, беше завзет; **staré zřízení ~lo** старият строй падна 8. *третол.* -**ne** отпадне; бива отхвърлен, отменен: **požadavek ~l** искането беше отменено ♦ **padl|ý**
(работното време свърши); **čeká, až ~ne** чака да дойде краят на работното време 9. (*z koho, z čeho; komu z čeho*) падна (*от някого, от нечия страна*) ♦ **srdce** камък ѝ падна от сърцето 10. *третол.* -**ne** (*na koho*) падне, легне (*върху някого*), обземе, завладее (*някого*) (*за грижа, страх и под.*): **když to na něho ~ne, není s ním řeč** когато го прихване, когато няма настроение, две думи не можеш да размениш с него 11. *обикн. третол.* -**ne** бива отбелязан, произведен, произнесен; раздаде се (*за изстрел*): ~ **la první branka** беше отбелязан първият гол; ~ **lo několik poznámek** *прен.* бяха направени бележки ♦ **rány, která ~ne vedle** да го биеш, та да му дойде умът в главата 12. *обикн. третол.* -**ne** (*komu, na koho*) падне (*върху някого*) (*за изстрел*) ♦ **padnout**
бѣз избор, бѣз да подбѣраш, наред 13. (*kat*) падна, втурна се, впусна се (*някъде*) 14. (*do čeho*) падна, попадна (*в нещо*): ~ **nout do zajetí** падна в плен ♦ **poty** направа, кажа нещо на място, тъкмо навреме; заръдвам някого (*с нещо казано или направено*); ~ **nout někomu do očí** хвърля се, набия се на някого в очите; ~ **la mu do oka** тя му се хареса; **úspory ~ly na zařízení** спестяванията отидоха за обзавеждане; ~ **ni oko nebo zub** на всяка цена 15. изпадна: ~ **nout do dluhů** изпадна в дългове 16. *несв. и св.* лежа, лягам/

легна, падам, стоя, седя (*за дреха*): **šaty jí ~nou jako ulité** роклята ѝ стои като излята
pádn|ý, -á, -é 1. тежък, силен; енергичен: ~ý **krok** тежка, твърда крачка 2. солиден
padoucnice, -e *ж. мед.* епилепсия
padouch, -a *м.* грубо негодник, мръсник, подлец, безсрамник
padoušsky *нар.* подло, безсрамно, долно, мръсно, гадно: ~ **se zachovat** извърша подлост
padoušsk|ý, -á, -é мръсен, подъл, гнусен, отвратителен: ~ý **kousek** подлост, гадост, мръсотия; ~á **povaha** подъл характер; ~ý **zrádce** мръсен предател
padoušstv|í, -í *ср.* грубо мёрзост, подлост; мръсен, подъл, гнусен, отвратителен характер
pádov|ý, -á, -é *език.* падежен
padr|ť, -ti *ж. в съчет.* **rozbit na ~ť** *експр.* направа, счупя на съвсѣм малки парчета, късчета; направа на сол: **sklo bylo na ~ť** стъклото беше напълно изпочупено, беше станало на сол, беше направено на сол; **brambory jsou na ~ť** картофите са напървено ♦ **padl|ý**
koho na ~ť направа някого на пух и прах
pagin|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* пагинирам (*нещо*); номерирам, означавам страниците (*на нещо*)
pagod|a, -y *ж.* пагода
pahor|ek, -ku *м.* хълм, хълмче, могила, възвишение, височина, бърдо, байр
pahorkatín|a, -y *ж.* хълмиста, бърдовита местност; хълмист, бърдовит край: **mírná ~a** леко хълмиста местност
pahorkovit|ý, -á, -é 1. хълмист 2. заоблен; който е с изпъкнала форма
pahýl, -u *м.* 1. чокан; стърчащ остатък от дърво (*счупено, изгоряло, изсъхнало и под.*): ~ý **olámaných větví** чокани на изпочупени клони 2. безформен остатък от нещо (*ръка, крак*); чокан: ~ **psího ocasu** чокан на кучешка опашка
pach, -u *м.* характерна, специфична миризма; мирис
páchat, páchám/pášu *несв. (со; со на ком)* извършвам (*нещо лошо, наказуемо, престъпно срещу някого*): ~ **křivdu** върша неправда; ~ **trestné činy** *юрид.* извършвам наказуеми деяния
pachatel, -e *м.* извършител (*на нещо нередно, наказуемо*), виновник, престъпник
pachatelk|a, -y *ж.* извършителка (*на нещо нередно, наказуемо*), виновница, престъпничка: ~а **trestného činu** *юрид.* извършителка на наказуемо деяние
pách|nout, -nu *несв.* 1. мириша (*неприятно*): ~ **nout rybinou** мириша на риба; ~ **ne mu z úst**

устата му миреше; устата му има лош дъх
♦ **ryba nudi hlavu** **рыба** **гола глава** **мирно**
главата **2. с отриц. св. разг.** мърна се, стъпна:
do hospody ani ne~l кракът му не стъпваше в
кръчма; **nesměl z domu ~nout** страхуваше се
да си подаде нос навън

pachole, -te **ср.** **1.** момчѐ, детѐ **2. истор.** паж
pachol[ek, -ka **м.** **1.** коняр, ратай, слуга (който
се грижи за конете, за колите), помощник
(при разни занаяти) **2. грубо** негодник,
мръсник

pacht[ít se, -ím se **несв.** **1. (s čím)** мъча се, трѐпя
се, блъскам се, бѣхтя се, трѹдя се (с някаква
трудна работа) **2.** мъчна се, влача се, тѣгря
се; катѐря се, пълзѹ (с мъка, трѹдно) **3. експр.**
(*po čet, za čím*) домогвам се (до нещо), бѹря
се с всѣчки сѣли, с трѹд (за нещо, да получа
нещо), тѣрся, стремя се, тѣчам до последни
сѣли (да получа нещо), драпам (за нещо)

pachu[ť, -tí **ж.** неприятен, нежелателен привкус,
вкѹс

pajd[át, -ám **несв. разг. експр.** кривѹ, кѹцам
pajdav[ý, -á, -é **разг. експр.** кривѹщ, накуцващ;
поклащаш се, олюляващ се; тѣгрюещ се;
кѹпавам

páječk[a, -y **ж. техн.** поѹлна лампа

pájedl[o, -a **ср. техн.** поѹльник

páj[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í **несв. техн.** спѹявам,
запѹявам, заварѹвам

pájk[a, -y **ж. техн.** припѹй

pajzl, -u **м.** вулг. крѣчма, бардак, долнопрѹбно
заведѐние

pak I **нар.** **1.** след това, пѹсле, пѹ-кѣсно за време
2. пѹсле, слѐд това, пѹ-натѹтък, след нѐго за
място

pak II **сѹюз съчин.** **1.** то, тогѹва, в такѣв слѹчай
за следствие: **je-li to nutné, ~ ti to řeknu** щѹм
трябва, тогѹва ще ти кажа **2. съед.** и; и сѣщо и;
а сѣщо и; сѣщо; ѹще; освѐн това: **jedu já, ~**
Karel a Jan заминавам аз, а сѣщо така Кѹрел
и Ян

pak III **част. эмоц.** **1. за предупреждение,**
заплаха (и) глѐдай(те) да ...; (и) ѹмай(те)
кѣсмѐт да ...; (и) вземѹ/вземѐте да ...; (и) взе-
мѹ/вземѐте, че ...: **~ se zas hádejte!** и глѐдайте
пак да се скѹрате! (и) ѹмайте кѣсмѐт пак да се
скѹрате! **2. за възмущение, сарказъм, ирония**
идѹ/идѐте (пѹсле), че ...; идѹ/идѐте пѹсле, та
...: **~ mu věř** идѹ (пѹсле), че му вѹрвай! **~ se**
člověk nemá zlobit! идѹ пѹсле, че не сѐ ядѹсва!
и как, ами как пѹсле чѹвѐк да не сѐ ядѹсва!
3. за подчертаване а, ами; често в сѹчет. **a ~**
а и; ами и; че и; а отгѹре на всѣчко и: **je-li ~ to**
pravda! **книж.** а дали това е вѹрно! **není k**

ničemu, je nezkušený, a ~ – je líný за нѣщо не
го бѣва, недѣпитен е, а отгѹре на всѣчко е и
мързелѹв

pák[a, -y **ж.** **1.** лѹст, желѐзен прѣт: **rovno-**
ramenná ~a **физ.** равнорѹменен лѹст (лѹст
от пѣрви род); **nasadit všechny ~y** натѣсна
здравѹ пѐдалите, впрѣгна всѣчки сѣли, всѣчки
срѐдства **2.** рѣчка, дрѣжка, лост, регулѹтор:
přítok **пѣр.** променѹ мнѐнието си, запѹчна да дѣй-
ствам по дрѹг нѹчин **3. в сѹчет.** **hybná ~a**
(**čeho**) дѹвижеща сѣла (на нѐщо)

pakárn[a, -y **ж.** **1. експр.** шурѹтия: **dělat ~y** вѣр-
ша шурѹтии **2. експр.** лѹдница: **tady je hotová**
~a тѹк е ѹстинска лѹдница **3. муз. жарг.** тѹп-
мѹзика; тѹп-парчѐ: **~a z poslední desky** напу-
мѹло парчѐ, тѹп-парчѐ от последната плѹча
4. психиатр. жарг. лѹдница **5. затворниче-**
ски жарг. драгѹлник, кафѐз **6. воен. жарг.**
шурѹтия, дѹвѹтия, тѹпотѹя

pakatel, -e **м.** **разг.** незначѣтелна сѹма парѹ:
koupit něco za ~ кѹпя нѐщо на безцѐница, без
парѹ, сѹвсѐм ѹтино: **pracovat za ~** работѹ за
пѣт грѹша, работѹ почти без заплащане

pakáž, -e **ж.** **грубо** паплач, сган, сѹбирщина, бѹнда
pakli, pakliže **сѹюз** малко **остар.** в слѹчай че,
ѹко, ако обѹче, (но) в слѹчай че...

pakl[íč, -e **м.** шперц

pakostnic[e, -e **ж.** **малко остар.** подѹгра

pakovac[í, -í, -í **комп.** архѹвѹраш, компресѹраш:
~í program архѹвѹтор

pak[ovat, -uju **несв. разг.** **1.** опакоѹвам, сѹбѹирам
в пакѐт, нарѣждам: **~ovat kufr** подрѣждам,
стягам кѹфар, стягам си багажа **2. (koňo, so)**
експр. гѹня, махам, пропѣждам, измѣтам,
експѐдѹрам, чѹпя, разкѹрвам (някого, нещо)
3. комп. (so) компресѹрам, архѹвѹрам (нещо)
pak[ovat se, -uju se **несв. разг. експр.** измѣтам
се, чѹпя се, махам се, разкѹрвам се: **~uj se**
odtud чѹпка, махай се, разкѹрай се от тѹка;
дѹм да те нѣма

pakt, -u **м.** пакт: **~ o neútočení** пакт за нена-
падѐние

pakt[ovat se, -uju se **несв. (s kým)** **грубо** влѹзам
в сѹѹз, сѹѹзѹвам се (с някого) с нечѐстни
цѐли: **~ovat se s nepřáteli** сѹѹзѹвам се с вра-
говѐте

paktován[í, -í **ср. експр.** сѹѹзѹване, сѹѹз, за-
говор, пазарлѣци: **předvolební ~í** влѹзане в
сѹѹз, коалиране (на партии) предѹ ѹзбори

palác, -e **м.** дворѐц

palácov[ý, -á, -é **двѹрцов;** кѹйто се отнѹся до
дворѐц: **~ý převrat** **полит.** двѹрцов, вѣтрѐшен
превѹрат

palačink|a, -y *ж. готв.* палачѝнка

paland|a, -y *ж.* нар. дървено легло

palb|a, -y *ж.* огън, стрелба: **~a z děl** артилерийски огън, канонада; **zahájit ~u** открѝя огън; **zastavit ~u** прекратѝ огъня

palcák *вж. palčák*

palcát, -u *м. истор.* 1. боздуган 2. жезъл (*при хетманите*): **Žižkův velitelský** ~ военоначалническият, пълководският жезъл на Жйжка

palcov|ý, -á, -é 1. който се отнася до палеца на ръката: **~é rukavice** ръкавици с един пръст (*за палеца*) 2. който е с размер на палеца на ръката: **~é titulky** заглавия с едър шрифт

palčák, palcák, -u *м.* ръкавица с един пръст (*за палеца*)

palčivě *нар.* 1. пारेщо, изгарящо, люто, непоносимо, нетърпимо 2. силно, остро, категорично

palčiv|ý, -á, -é 1. парещ, изгарящ, силен, остър, люто, непоносим, мъчителен: **~á žízeň** силна, остра жажда 2. остър, парлив, наболѝл, категоричен: **~á nutnost** остра необходимост

palebn|ý, -á, -é който се отнася до стрелба; огнѝви: **~é postavení** *воен.* огневѝ позиция

palen|o *дългоме* стѝскам някому пѝлци; **nehnout ani ~cem** не си помръдна дори прѝста 2. дюйм (*стара мярка: 2,5 см*); цол (*2,6 см*) 3. *техн.* палец

paleč|ek I, -ku *м. умал.* пѝлче

paleč|ek II, -ka *м. одуш.* пѝлечко

palenk|a, -y *ж.* ракѝя

palen|ý, -á, -é 1. изпѝчен, пѝчен, препѝчен, горѝн: **~ý cukr** карамелизирана захар; **~á hlína** изпѝчена глина; **~é vápno** *строит.* гасѝна вар; **~é těsto** *готв.* варѝно, пѝчено тесто 2. *разг. експр.* изпѝчен, пѝчен, хитър, обигран, лукав

palet|a, -y *ж.* палѝтра и *прен.*

palet|o, -a *ср.* свободно кѝсо или трѝ-чѝтвѝрти палтѝ

palic|e, -e *ж.* 1. боздуган, бухѝлка, дебѝл прѝт, чукан: **dát někomu ~í do hlavy** удѝря някого с бухѝлка (*или под.*) по главѝта; **být jako praštěný ~í a)** като попарен, като грѝмнат съм, смѝян съм б) като шѝшнат съм, като оглупѝл съм 2. дървен чук: **zatlouci kůl ~í** набѝя кол с дървен чук 3. нѝщо с цилиндрична фѝрма: **kukuřičné ~e** царевични кочѝни 4. *експр.* главѝ, кратѝна, тѝква, чѝтура: **rozčuchaná ~e** *разг.* навѝя си нѝщо на прѝста, на умѝ; втѝплѝя си нѝщо, брѝмне ми някаква мухѝ в главѝта; **nasadit někomu červa do ~e** пѝсна на някого мухѝ в главѝта; **mít tvrdou ~í** твърдоглав съм, инѝт съм

palič, -e *м. публ. грубо* 1. подпалвѝч 2. *прен.* подстрѝкатѝл, подпалвѝч: **válečný ~** войнолюбѝц, подпалвѝч на война

paličáctv|í, -í *ср. експр.* упѝрство, твърдоглавѝе, инѝт

paličák, -a *м. експр.* инѝт, инѝтчиѝ, твърдоглав човек

paličatě *нар.* твърдоглаво, упорѝто

paličatost, -i *ж.* упорѝтост, упѝрство, инѝт, твърдоглавѝе

paličat|ý, -á, -é *експр.* инѝт, упорѝт, твърдоглав, вироглав, непреклѝнен

paličk|a, -y *ж. умал.* 1. прѝчица, бухѝлчица, чука̀нче: **dřevěné ~y k paličkování** дървени прѝчици, дървени макарѝчки за плѝтене на дантѝли; **~y k bubníku** барабанни пѝлки 2. дървено чѝкче 3. *бот.* главѝчка: **jetelové ~y** цвѝтѝни главѝчки, цвѝтчѝта на детѝлина

paličkov|at, -uji/разг. -uju *несв.* плѝтѝ дантѝли с дървени прѝчици, с макарѝчки

paličsk|ý, -á, -é 1. *експр. често публ.* подпалвѝчески 2. *прен.* подстрѝкатѝлски, подпалвѝчески: **~á politika** агресѝвна, войнолюбѝва политика; **~é články** подстрѝкатѝлски стѝтии

palírn|a, -y *ж.* ракиджѝйница, фѝбрика за ракиѝя, казан (*за печене на ракиѝя*)

palisád|a, -y *ж.* дървен кол за ограда: **~y само** *мн.* ограда от дървени колѝве, набѝти един до друг

pál|it, -ím *несв.* 1. пѝря, горѝя, излѝчвам горѝщѝна, жарѝ: **slunce ~í** слѝнцѝто печѝ, припѝч; **tváře nemocného ~í** лицѝто на болѝния горѝ; **podlehlý ~í** *разг.* **~í**

ho půda pod nohama земята горѝ под кракѝта му; **peníze ho ~í (v kapse)** парѝте в джѝба му не му дават мѝра, при нѝго парѝ не сѝ задѝржат; **~í ho dobré bydlo** ширѝко му е около вратѝ, от охѝлство не знаѝ каквѝ прѝви; **co tě ne~í, nehas** не сѝ бѝркай, не сѝ пѝхай носѝ кѝдѝто не тѝ е рѝбота 2. пѝря, щѝпя, лютѝя, жѝля: **kopřiva ~í** копрѝвата пѝри, жѝли; **mráz ~í** студѝт щѝпе; **~í mě žáha** имам киселини (*в стомаха*); **~í ho rána** рѝнатѝ му горѝ; **oči mě ~í** очѝте ми пѝрят; **~í mě v krku** *безл.* болѝ, драще/дращи ме гърлото 3. (*koho*) опѝрвам, **крѝжа** *разг.* **~í**

си развѝля спѝкѝйствиѝто, да си горѝ прѝстѝте 4. (*koho, co*) изгарѝям, горѝя (*някого, нѝщо*); пѝля, опѝжарѝвам (*нѝщо*): **~it knihy** изгарѝям кнѝги; **~it města** опѝжарѝвам градѝве 5. (*co*) горѝя, пѝля (*нѝщо*); изпѝлзвам (*нѝщо*) за свѝтене, за отоплѝние 6. (*co*) пѝка, изпѝчам; нагрѝвам (*нѝщо*): **~it slivovici** пѝка слѝвовѝца; **~it dřevěné uhlí** правѝ дървени вѝглища; **~it**

kovy техн. рѣжа с пла́мъкъ; **~it si vlasy** кѣдря си коса́та с маша́ 7. стрѣлям (*и спорт.*): **pal!** о́гън! шѹт! ўдар! (*при игри с топка*) 8. разг. експр. бягам, тичам, препускам: **~il domũ** той препускаше към къщи; **tak už pal!** изчѣзвай бѣрзо, хайде бягай, хайде да те няма! 9. (*за кѹт*) разг. експр. тичам (*след някого*): **~í za ní už dlouho** той вѣче дѣлго (вре́ме) тича след не́я

pálit se, -ím se нескв. зага́рям, прега́рям, изга́рям (*за хранителен продукт*): **něco se tu ~í** тѹкъ не́що мирѣше на загоря́ло

paliv|o, -a ср. горѣиво, топли́во

palivov|ý, -á, -é горѣивен, топли́вен; ко́йто се отна́ся до горѣиво, до топли́во, до о́грев: **~é dříví** дѣрва́ за отопле́ние, за о́грев; **~á směs** горѣивна, мото́рна, дви́гате́лна смѣс; **~á základna** икон. енергѣйна ба́за

páliv|ý, -á, -é лют, па́рещ, жи́лещ, жа́рещ, припи́чащ, о́стѣр

pálek|a, -y жс. хѣлка (*за игра с топка*)

palm|a, -y жс. па́лма

palmov|ý, -á, -é па́лмов

paln|ý, -á, -é огнестрѣлен; ко́йто се отна́ся до стрѣляне: **~á zbraň** огнестрѣ́лно оръѣ́дие

palouč|ek, -ku м. умал. поля́нка

palouk, -u м. лива́да, поля́на, лѣ́ка

páliv|ý, -á, -é човѣ́к зад бо́рда; **hodit, házet někoho, něco přes ~u** оста́вя, оста́вям ня́кого, не́що на произво́ла на съдба́та; вдѣ́гна, вдѣ́гам рѣ́дѣ от ня́кого 2. борд (*на самолѣт, на косми́чески кора́б*)

palubn|í, -í, -í па́лубен, бо́рдов, бордо́вѣ: **~í dělo** па́лубно оръѣ́дие; **~í přístroje** бо́рдови ўреди; **~í deska** кома́ндно таблѣ́, таблѣ́ с ўреди (*в самолѣт, ле́ка ко́ла и под.*); **~í mechanik** бо́рдмеха́ник

palubov|ý, -á, -é па́лубен

památečn|í, -í, -í, památečn|ý, -á, -é ко́йто е за спо́мен; мемо́риален

památk|a, -y жс. 1. (*koho, čeho*) па́мет, спо́мен, възпо́менание (*за ня́кого, за не́що*): **čest jeho památce** поклѣ́н пред па́метта́ му, вѣ́чна му па́мет; **pro ~u svých rodičů** в па́мет на родѣ́телите си; **pomník postavený na ~u vítězství** па́метник, издѣ́гнат в чест на побе́дата (*за да напо́мня за побе́дата*); **na ~u** за спо́мен 2. (*po kot; na koho, na co*) спо́мен; предмѣ́т, напо́мнящ (*за ня́кого, за не́що*), сувени́р, следа́, послѣ́дица: **rodinné ~y** семе́йни реликви́, спо́мени; **~a na zemřelou matku** спо́мен от умря́лата ма́йка; **zůstala mu po nemoci ~a** оста́ва му по не́мощи

ani ~y ня́ма и по́мен от не́го 3. па́метник, забележі́телност: **ochrana kulturních památek** охра́на на па́метниците на култу́рата; **pražské ~y** забележі́телности на Пра́га

památkář, -e м. рабо́тник по охра́ната на култу́рни па́метници

památkov|ý, -á, -é ко́йто се отна́ся до па́метници на култу́рата: **~á péče a)** гри́жа по опа́зването на па́метниците на култу́рата б) о́тдѣл за опа́зване па́метници на култу́рата; **~ý dům** къ́ща-па́метник на култу́рата

památník, -u м. 1. лексико́н, албѹ́м (*кни́га, в ко́ято прия́тели вписва́т не́що за спо́мен*) 2. кни́ж. музе́й, мемо́риал, па́метник: **odhalení ~u** откѣ́риване на па́метник; **Památník národního písemnictví** Музе́й на нацио́налната кни́жнина 3. па́метник, свети́ня: **Vyšehrad, ~ staré české slávy** Ви́шехрад, па́метник на ста́рата чѣ́шка сла́ва

památn|ý, -á, -é па́метен, знаме́нате́лен, забележі́телен, истори́чески, ва́жен, незабра́вим: **~é události** па́метни съ́бития; **~ý Vyšehrad** истори́ческият Ви́шехрад; **~é výročí** забележі́телна, истори́ческа годи́шнина; **~é dny** възпо́менате́лни дни

pamat|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (*koho, co*) по́мня, зна́я (*ня́кого, не́що*): **už jsem ho neviděla, ani ne~uji** вѣ́че не зна́м от ко́га не сѣ́м го ви́ждала 2. (*na koho, na co*) спо́мням си (*за ня́кого, за не́що*), по́мня (*ня́кого, не́що*): **na tu událost budu dlouho ~ovat** дѣ́лго ще си спо́мням за това́ съ́битие, ще по́мня това́ съ́битие; дѣ́лго ня́ма да забра́вя това́ съ́битие 3. (*koho, co*) по́мня (*ня́кого, не́що*): **~uji ho jako dítě** по́мня го ка́то дете́ 4. (*na koho, na co*) по́мня (*за ня́кого, за не́що*), не забра́вям (*ня́кого, не́що*), внима́вам, ми́сля (*за ня́кого, за не́що*): **zákon na to ~uje** зако́нът взѣ́ма това́ под внима́ние; **~uj na to, že...** не забра́вяй, че...; **~ovat na budoucnost** ми́сля за бъ́дещето; **~ovat na děti dárkem** не забра́вям да зара́двам де́цата с пода́рък; **~ovat v rozpočtu na kulturu** предви́ждам в бю́джета необхо́дност на култу́ра

pamat|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (*na koho, na co*) по́мня, спо́мням си (*ня́кого, не́що*): **~ovat se na spolužáky** по́мня, спо́мням си съ́учениците си

pámбі́ček вжс. па́нбі́чек

pamě|ť, -ti жс. 1. па́мет: **mít ~ť pro něco** до́брѣ (мо́га да) по́мня не́що; има́м па́мет за опре-

лям човѣк **9.** партньор, кавалѣр (на жена), съпрѹг: ~ **s paní** съпрѹг със съпрѹгата си **10.** **Pán** цѣрк. Господ: **Pán Bůh** господ бог; **Kristus Pán/Pán Ježíš** Исѹс Христос; **Pane, smiluj se nad námi** Господи, помилуй (на̀с); **zde v pánu odpočívá** тѹк почива прахѹт на..., тѹк лежѹ...; **v pánu zesnulý** о бозе почившият; преда́лият бо́гу дѹх; **kristapána, pro krísta pána** като ме́ждум. господи, б́же мо́й! за б́га!

paňác|a, -i м. шут, палячо, клоун

panáč|ek, -ka м. човѣче, кѹкла, фѹгурка (на мѣжки образ): **vystřihovat papírové ~ky** из-рѣзвам (мѣжки) фѹгурки, човѣчета от хартия **panáčk|ovat, -uji|разг. -uju** **1.** сто́я, х́дя на задните си крака́, слѹжа (за куче) **2.** експр. слѹшам, послу́шно изпълнявам заповѣди

panák I, -a м. **1.** кѹкла, манекѣн: ~ **na poli** плашило; **sedí jako (dřevěný)** ~ седи́ като истукан **2.** контѣ, фѹкльо **3.** кѹкла, фѹгурка на мѣжки образ, човѣче: **nakreslit ~a** нарисѹвам човѣче **panák II, -u/-a** м. **1.** крѣстѣц, нѣщо подобно на крѣстѣц: **stavět obilí do ~ů** нарѣждам сно́пи на крѣстѣцѹ **2.** разг. ча́шка ракия: **dal si nalít ~a** по́йска да му налѣят ча́ша ракия

pánbíč|ek, pambíč|ek, -ka м. разг. експр. умал. б́жичко, д́ядо б́же, д́ядо господ: ~**ek ti pomůže** д́ядо б́же, д́ядо господ ще ти помо́гне; ~**ek si ho vzal** д́ядо господ си го прибра́; **jděte s ~kem** вѣрвѣте с б́га; вѣрвѣте си и господ да ви пома́га; х́йде сб́гом; б́г с ва́с

pánbůh, pána boha м. **1.** господ, господ бог, бог: **stvořil** разг. каќто го е ма́йка родѹла (гол); **divat se pánu bohu do oken** бездѣлнича, лентѹйствам; **zaplat' ~** сла́ва б́дгу; благодарѹ; **pozdrav ~a** наздра́ве (при кихане) **б)** здра́вѣйте; **s pánem bohem** сб́гом, проща́вай(те); **dá-li ~** ако е ре́къл господ, мо́же би, ве́роятно; **pro pána boha!** за б́га! господи! **člověk míní, ~ mění** поговоро́ка човѣк предпола́га, господ раз-пола́га **2.** експр. бог, кумѹр: **byl to pro ni ~** за не́я то́й бѣше б́г; **umět něco jako ~** ца́р, б́г сѹм на нѣщо (пра́ва го много добре)

pánbůhví като пѣрва част на неопред. местоим. и местоим. нар. б́г знае ...: ~**kdo** б́г знае ко́й; ~**kdy** б́г знае ко́га

pancěř, pancíř, -e м. **1.** желе́зна рѣзница, брѣня и прен. панцѣр **2.** щит, брѣня (на кола, кораб и под.) **3.** брѣня, предпа́зна обвивка (изоби́о): ~ **nedobytné pokladny** брѣня на недостѣпен се́йф, на неразбива́ема, на непрѣвзима́ема ка́са **4.** само **pancíř** зоол. брѣня

pancěřov|ý, -á, -é **1.** брони́ран, брони́в: ~á

deska брѣня; ~á **pokladna** се́йф; брони́рана неразбива́ема ка́са; ~ý **kryt** брони́рано укрь-тие; ~ý **vlak** брони́ран вла́к; ~é **oddíly** брони́-танкови ча́сти; ~á **pěst** фа́уст-патро́н **2.** ко́йто е като брѣня: ~é **sklo** брони́рано стѣкло

pandán, pendant [pandán], -u м. книж. до-пълне́ние, допѣлващ контра́ст: **tvořit vhodný ~ k něčemu** подхо́дящо допѣлвам нѣщо; съз-да́вам подхо́дящо допѣлне́ние, контра́ст кѹм нѣщо

pane ме́ждум. (за учудване при подчертана изя́ва на не́що): **ten, ~, pracuje** ама и то́й рабо́ти здра́вата

páně прил. неизм. цѣрк. б́жи, господа́ен: **chrám Páně** хра́м б́жи; **sluha Páně** ра́б б́жи; **poslední večeře Páně** Та́йната ве́чѣря; (**stalo se to**) **léta Páně 1376** о́стар. (това́ ста́на) в ле́то господа́дне 1376

panebože ме́ждум. б́же, б́же господа́и, б́же мо́й

panečku ме́ждум. (за учудване при подчертана изя́ва на не́що): **ten to, ~, umí!** ама и не́го си го бѹва́!

panel, -u м. **1.** панѣл **2.** табло́, табѣла: **výstavní ~** табло́ за експози́ции **3.** техн. табло́, пу́лт (с измерителни, контро́лни уреди): ~ **dispečerského stolu** табло́ на диспѣчерски пу́лт; **ovládací ~** кома́ндно табло́

panelák, -u м. разг. панѣлна сгра́да, панѣлен бло́к **panelov|ý, -á, -é** панѣлен

panenk|a, -y ж. **1.** кѹкла: **hrát si s ~ami** игра́я си с кѹкли **2.** експр. девѣйче, момѹче, момѹченце

♦ **panenka** като мома́ **3.** цѣрк. експр. **P. Marie** Де́ва Ма-рия, Богоро́дица; ~o **Maria!** ме́ждум. (при учудване) господа́и! б́же мо́й! света́ Бого-ро́дичке! света́ де́во Мари́йо! ~o **skákavá** разг. б́же мо́й! **4.** зе́ница

panensk|ý, -á, -é **1.** момѹнски, девѹчи: ~á **nevinnost** момѹнска, непоро́чна невинно́ст; де́тска невинно́ст **2.** де́вствен: ~ý **stav** де́вствен-ност; ~á **blana** анатом. мед. де́вствена цѹпа, хѹмѣн **3.** недоко́снат, непо́кѹтнат, де́вствен: ~á **příroda** де́вствена приро́да; ~á **půda** це-лина́; ~ý **sníh** прен. де́вствен, недоко́снат сня́г

panenstv|í, -í ср. де́вственост

pán|ev, -ve ж. **1.** тѹган **2.** техн. тава́, черѹпка, бѹкса, лѣжѹца: **licí ~ev** техн. разли́вна ле́йка, ко́фа **3.** геогр. котлови́на **4.** басѣйн: **uhelná ~ev** камено́вѹглен басѣйн **5.** анат. таз

pánevn|í, -í, -í анат. та́зов

pan|í, -í ж. **1.** господа́рка, боля́рка, аристокра́т-ка, шляхти́чка, дворя́нка (във феода́лното общѣство): **bílá ~í** приви́де́ние, дѹх **2.** госпо-

~ý **dvůr** владетелски, царски, краљски, императорски двор: ~á **moc** императорска власт
panovník, -a м. владетел, монарх, властелин:
 český ~ **Karel IV** чешкият владетел Карел IV
panský, -é ж. камериерка, горнична, прислужница по стайте и на трапезата
panský, -ého ср. *остар.* разг. господарска нива, господарски имот
panský, -á, -é 1. господарски, дворянски, болярски, благороднически, аристократически: ~ý **dvůr** феодален чифлик, господарско имение; ~á **zvěle** дворянски произвол; ~ý **stav** дворянско съсловие; ~á **jednota** единство на аристокрацията; ~á **sněmovna** горна камера, камера на благородниците (*в парламент*) 2. който се отнася до господари, аристокрация и прен.: ~é **mravy** господарски нрави; ~á **řeč** език на аристокрацията; ~ý **život** царски живот (*охолен*) 3. феодален
pánský, -á, -é мъжки
panství, -í ср. 1. власт, господство 2. *истор.* имение (*феодално*), чифлик
panství, -a ср. *събир.* 1. дворянство, аристокрация, шляхта, боляри, феодал: ~o **ze zámku** господарите от замък 2. господари, работодатели: ~o **není doma** господарите не са у дома 3. *разг.* *шегов.* господар
panť, -u м. 1. *разг.* панта (*на врата, прозорец и т.д.*) като кречетало; дърдоря непрекъснато; не си затварям човката (*говоря много*)
panát, -a, -u м. *остар.* разг. чичо, байно: ~a **s panímárou** старият със старата, байно и стрйна; ~o! бае! чичо! байно!
panteon, -u м. пантеон
pantofel, -le м. *разг.* пантоф, чехъл, домашен
pantoflíček, -ku м. *експр.* умал. пантофка, чехълче
pantomim, -a [-mi-/mí-], -u ж. пантомима
pantomimický, -á, -é пантомимен, пантомимичен
pánvička, -u ж. умал. 1. тиганче 2. *мед.* легенче: ~a **ledvinová, ledvinná** *анат.* бърбечно легенче
paparazz, -o [-гасо], -a м. папарак
paplat, -ám *несв.* 1. *дет.* папам, папкам, ям: **jen hezky ~ej!** папкай хубаво! папкай, папкай! 2. *експр.* ям, похапвам си (*за възрастни*): **ten rád ~á** той обича да си похапва
pápěří, -í, **pápeří**, -í ср. пух, перушина, перушинка: **buchty jako ~í** пухкави бухти
papá *разг.* *жарг.* трамвай да стана, ако ... (*за недоверие*)

papež по-голям католик съм и от папата
papežství, -í ср. *церк.* папски сан, папска власт
Papinův [-én-], -ova, -ovo в съчет. **Papinův hrnec** тенджерата под налягане
papiňák, -u м. *разг.* тенджерата под налягане
papír, -u м. 1. хартия: **arch ~u** лист хартия; **dopisní ~** хартия за писма; **linkovaný ~** разчертана хартия; **čtverečkový ~** хартия на квадратчета; **balicí ~** амбалажна, опаковъчна хартия; **kopírovací ~** копирна хартия, индийско
 ◆ **hůlka na papír** *разг.* нещо набързо; **zůstalo jen na papíře** останало само на хартия (*не се изпълни*) 2. *обикн. мн.* **papír**, -y, -ů документи, формуляри, книжа: **mít ~y v pořádku** *разг.* личните документи са ми наред 3. *обикн. мн.* **papír**, -y, -ů финансови документи, книжа: **cenné ~y** ценни книжа (*акции, облигации и под.*)
papírenský, -á, -é хартиен, книжен; който се отнася до производство на хартия: ~ý **závod** завод за производство на хартия; хартиена фабрика; ~ý **stroj** машина за (производство на) хартия
papírenství, -í ср. производство на хартия; хартиена, целулозна промишленост
papírna, -y ж. хартиена фабрика; завод за производство на хартия
papírnícký, -á, -é книжарски: ~ý **krám** книжарница за канцеларски и ученически потреби, пособия, материали; ведомствена книжарница
papírnictví, -í ср. книжарница за канцеларски и ученически материали; ведомствена книжарница
papírový, -á, -é 1. книжен, хартиен; който е от хартия 2. *прен.* *ирон.* книжен, празен, формален; който е само проформа, само на думи: ~ý **program** формална програма; програма само проформа; ~ý **protest** формален протест; ~á **demokracie** демокрация на думи, на хартия 3. *ирон.* книжен, измислен, нереален, недействителен, фалшив, празен: ~ý **hrdina** книжен герой; ~á **věda** празна, безполезна наука; ~á **slova** празни думи, празни приказки 4. *експр.* писмен, книжен: ~é **styky** писмени връзки; ~á **válka** писмена полемика
papoušek, -ka м. папагал
papouškovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (*по кот, со*) *експр.* повтарям като папагал (*след някого нещо*)
papánek, -a *разг.* *жарг.* **záp** *разг.* **svě** ~é познавам си хората, човека (*зная какво могат да ми сервират, какво мога да очаквам от тях*)

paprik|a, -y ж. 1. *бот.* пипѐр, чушки (*растение и плод*) (*Capsicum*): **pálivá ~a** люта чушка; **plněné ~y** пълнени чушки 2. червѐн пипѐр: **telecí na paprice** телешко с червѐн пипѐр и сметанов сѓс; **pálivá ~a** лютѐв червѐн пипѐр
paprik|ovat, -uji/разг. -uju нескв. порѣсвам с червѐн пипѐр, овълвам в червѐн пипѐр
paprikov|ý, -á, -é 1. който се отнася до чушки: **~ý lusk** чушка, пипѐрка; **~á barva** цвят на червѐна чушка 2. който се отнася до червѐн пипѐр: **~á omáčka** сѓс с червѐн пипѐр; **~á chuť** вкѓс на червѐн пипѐр
paprs|ek, -ku м. 1. лъч: **kosmické ~y** космически лъчи; **mdlé ~y svíčky** мъждѓкаща светлина на свѣц 2. струя, струйка (*вода, дим*) 3. лъч; една от линиите, излизащи лъчеобразно от дадена точка: **~y vrásek u očí** бръчки около очите; **svazek ~ů геом.** сноп лъчи; **~y kola** спици на колелѓ 4. нѣщо, коѣто напѓмня лъчи; бърдо (*на стан*)
paprskovitě нар. лъчеобразно, радиално: **cesty se ~ rozbíhají** пътищата се разделят, се раздालчават лъчеобразно
paprskovit|ý, -á, -é лъчеобразен, радиален, лъчев: **~ý lom** радиално пречѓпване; **~á železniční síť** лъчеобразна железопътна мрѣжа; **~á souměrnost геом.** лъчѓста, лъчева симетрия
papu I междум. дет. папам! да папам! папо! (*желание за ядене*)
papu II неизм. ср. дет. ядене, нѣщо за ядене, папо
papuč, -e, обикн. мн. papuče, -í ж. (домашни) пантофи, терлици, папѓци
papučk|a, -y ж. умал. *експр.* партѓфка, терлик
papul|a, -y ж. разг. експр. 1. уста, муцѓна: **drž ~u!** грубо дрѣж си езика зад зѣбите! мълчи! затвѓрай си устѓта! 2. лице, мѓрда, муцѓна
papulk|a, -y ж. умал. 1. устицѓ, муцѓнка 2. личицѓ
papundekl, -u м. велпѓпе
papyr|us, -u/-usu м. папѓрус
pár I числ. неопред. нескл. разг. няколко, двѓтри: **napiš ~ řádek** напиши няколко, двѓтри рѣда; **stálo to hezkých ~ korun експр.** товѓ струваше солидна сѓмичка (*много пари*); товѓ струваше дѓста парѓ, нѣ мѓлко парѓ; бая парѓ
pár II, -u м. двѓйка, чифт: **manželský ~** съпружеска двѓйка; семейство; **~ rukavic** чифт ръкавици; **~ koní** чифт, двѓйка конѓ; **jít v ~u** вървя по двѓма, по двѓйки; **ty boty se nehodí do ~u** тѣзи обѓвки не сѓ от един чифт
pár|a, -y ж. 1. пара, изпарѣние: **vodní ~a** водна пара; **benzinové ~y** бензинови парѓ, бензи-

нови изпарѣния; **jít do ~y разг.** отѓвам да се изпарѓ
pá|ra, -y ж. 1. пара, водна пара (*като двигателна сила*): **stroje pod ~ou** машинѓ на пара, задвижвани на пара
přidat ~y натѓсна пѣдалите, ускоря крачка, дам гѓз; **mít ~u експр.** ѓмам сила, душа, вдѣхновение; **poženu to ~ou** ще го направя бързо, на бърза ръка, ѓй сегѓ 3. **páry само мн.** лѣка мъгла, пара: **ranní ~y** ѓтринна мъгла 4. пара, дим, мъгла (*нѣщо незабележимо, изчезнуло*)
parabol|a, -y ж. геом. парѓбола
parabolick|ý, -á, -é геом. параболѓчен; който се отнася до парѓбола
páračk|a, -y ж. разг. експр. пѓпкава рѓбота, неприятна рѓбота (*която изисква дълго време и търпение*); голяма играчка, мнѓго рѓбота
parád|a, -y ж. 1. разг. красѓта, блясък, великолѣпие, тържѣственост, празничен ѓблик, вид: **město v plně ~ě** град в празнична украса; **dávková ~a** ѓжур
někde (jen) pro ~u присѣствам, сѓм някъде (*само*) за украсѣние 2. *разг.* пищен, богѓт тоалѣт; украсѣние; официѓлно облѣклѓ: **myslím jen na ~u** мѓсля само за тоалѣти, за издѓкарване; **potrpět si na ~u** обѓчам да се издѓкарвам; **hledět si ~y** дрѣжѓ на външностѓта си, на външностѓ
karám se, обѓчам се, нѓся се модѣрно, кѓнтѓ се; s tím ~u neuděláš с товѓ няма мнѓго да се украсиш, да се издѓкараш; **přijít v plně ~ě** дѓйда най-официѓлно облѣчен, дѓйда в пълния си блясък, с цѓлата си хѓбост 3. *разг.* парѓд, шѣствие: **vojenská ~a** воѣнен парѓд
~a *проѣзжѓна рѣка*
ničím do ~y разг. експр. заѣма се (*сериѓзно*) с някого, с нѣщо; **mít někoho, něco v ~ě** занимавам се с някого, с нѣщо; дрѣжѓ някого изкѓсо
parád|it, -ím нескв. разг. експр. 1. (koho – вин.) издѓкарвам, кѓнтѓ, гѓздя (*някого*) 2. (*со*) подрѣждам с вкѓс, украсѓвам (*нѣщо*)
parád|it se, -ím se нескв. разг. експр. докарвам се, издѓкарвам се, кѓнтѓ се, гѓздя се; фѓкам се, пѣрча се
paradivadl|o, -a ср. теѓтър на артисти с телѣсни уврѣждания

parádně нар. празнично, официално, парадно
parádní, -í, -í разг. 1. празничен, официален, параден: **~í pokoj** хол, гостна, салон за гости; **~í krok** воен. строева крачка при церемониален марш; **~í uniforma** воен. парадна униформа
parádní страхотен, супер, екстра
parádnice, -e ж. разг. кокетка; жена, която обича да се коти, да се облича модерно, да се докарва
parádník, -a м. разг. конте; мъж, който се докарва, който се облича модерно
paradox, -u м. парадокс
paradoxně нар. парадоксално
paradoxní, -í, -í парадоксален
paradoxnost, -i ж. парадоксалност
parařa, -y ж. канц. параф
parařín, -u м. парафин
parařínov|ý, -á, -é парафинов
parařovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. парафирам 2. отмятам/отметна, попълвам/попълня (празен ред) с чертица
parařáz|e, -e ж. парафраза
parařázovat, -uji/разг. -uju неск. и св. парафразирам
paraglider [-glajdr], -u м. спорт. параглайдер, делтаплан(ер)
paragliding [-glajdy-], -u м. спорт. параглайдинг, делтапланеризъм
paragraf, -u м. 1. знакът §: **je zkroucený jako ~** извил се е, прегърбил се е одве 2. параграф; **~и** разг. за това се лежи в затвора; това е наказуемо; **překrucovat ~y** извъртам параграфите, законите, разпоредженията
parakultur|a, -y ж. публ. култура в сянка; неофициална, паралелна култура (извън официалната)
paralel|a, -y ж. паралел, успоредица
paralelk|a, -y ж. учил. паралелка, клас
paralelně нар. паралелно, успоредно
paralelní, -í, -í паралелен, успореден
paraolimpiád|a, paraolimpiád|a [-rijá-], -y ж. спорт. олимпиада за спортисти с телесни увреждания
paralympionik [-ny-], paralympik, -a м. спорт. участник в олимпиада за спортисти с телесни увреждания
paralytick|ý [-ty-], -á, -é паралитичен, парализиран
paralytik [-ty-], -á м. паралитик, болен от парализа
paralýz|a, -y ж. мед. парализа: **progresivní ~a** прогресивна парализа

paralyzátor, paralyzér, -u м. уред за самоотбрана с електрически заряд
paralyz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. парализирам и прен.
paramedik, -a м. мед. парамедик, медицински работник в бърза помощ
parametr, -u м. техн. мат. параметър
paramilitaristick|ý [-sty-], -á, -é воен. паравоенен
paraolimpiáda вж. **paralympiáda**
parapet, -u м. подprozоречна дъска, долна дъска на прозорец
parasailing [-sejli-], -u м. спорт. воден парашутизъм: **turistům se nabízí ~** на туристите се предлага воден парашутизъм
paraseskok, -u м. спец. парашутен скок; скок с парашут
parařkol|a, -y ж. спец. 1. парашутистско обучение; школа по парашутизъм 2. база, оборудване за парашутизъм
parařutismus вж. **parařutizmus**
parařutist|a [-ty-], -y м. спорт. парашутист
parařutistick|ý [-tystyc-], -á, -é парашутен: **~ý výcvik** парашутна тренировка, подготовка; тренировка, подготовка на парашутисти
parařutistk|a [-ty-], -y ж. парашутистка
parařutizm|us, parařutism|us [-tyz-], -u м. парашутизъм, парашутен спорт
pá|rat, -řu/-rám неск. 1. разпърам, разпървам, поря (палто и под.) 2. разплитам (пуловер и под.)
pá|rat se, -řu se/-rám se неск. 1. поря се, разпървам се, разплитам се 2. (v čem) експр. чопля, човъркам (в нещо, нещо): **~rat se v zubech** чистя си, чопля си зъбите; **~rat se v jídle** ям без апетит; едвам предъвквам яденето; чопкам яденето 3. (s kým, s čím) експр. занимавам се, пипкам се, мая се (с някого, с нещо): **moc se s ním ne~rej** не се занимавай много с него; **~rat se s prací** пипкам се, туткам се с работата
párátk|o, -a ср. клечка за зъби
paraván, -u м. параван
párav|ý, -á, -é експр. пипкав, туткав, бавен, труден
parazit, -a м. зоол. бот. паразит и прен.
parazitick|ý [-ty-], -á, -é зоол. бот. паразитен и прен.: **~ý hmyz** паразитни насекоми; **~ý člověk** паразит
parazitní вж. **parazitický**
parazit|ovat, -uji/разг. -uju неск. паразитирам, живея като паразит: **~ovat z práce druhých** живея от труда на другите, на гърба на дру-

- гите; паразитствам, паразитирам върху чужд трѹд
- parcel|a, -y** *жс.* парцѣл, място: **stavební ~a** „петно“, парцѣл за строѣж; **zahravní ~a** градински парцѣл
- parcel|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. и св.* парцелирам, раздѣлям/раздѣля на парцѣли
- parčík, -u** *м. умал. експр.* паркче, малѣк парк, градинка
- pardál, -a** *м. зоол.* пантѣра, леопард (*Neofelis*)
- pardon I** *междум. разг.* пардон, извинѣте
- pardon II, -u** *м. разг.* извинѣние, пощада, прошка, милост: **nezná žádný** ~ не знаѣ милост; **udělit někomu** ~ простѣ на някого; **bez ~u** безоглѣдно, безцеремонно
- pardon|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. и св. разг. (кохо - вин., коти)* прощавам/простѣ (някому), извинявам/извиня, щадя/пощадя (някого): **tento zločin nelze ~ovat** това престѣпление не мѡже да остане ненаказано, не мѡже да се простѣ, да се толерира
- pár|ek, -ku** *м. 1. умал. експр.* двѡйка, двѡйчица: **milenecký ~ek** влюбѣна двѡйка, двѡйка влюбѣни; **~ek hrdlíček** двѡйка гугѹтки **2.** крѣн-вирш
- parfém, -u** *м.* парфѹм
- parfemovan|ý, -á, -é** парфѹмйран, ароматизйран: **~é mýdlo** тоалѣтен сапун
- parfem|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. и св.* парфюмирам, напарфюмирам, ароматизйрам
- parfumeri|e [-mé/-me-], -e** *жс.* парфѹмерия (*магазин*)
- parit|a, -y** *жс.* паритѣт, равенство: **zásada ~y** паритѣтни началѣ, принцип на паритѣт; **mincovní ~a** *фин.* монѣтен паритѣт; **cenová ~a** *икон.* паритѣт на ценѣте
- paritně** *нар.* на равни началѣ, еднакво, в еднаква стѣпен, паритѣтно
- paritn|í, -í, -í** паритѣтен: **~í zastoupení** паритѣтно представѣтельство (*с еднакъв брой представѣтели*): **~í komise** комйсия на паритѣтни началѣ: **~í cena** *икон.* паритѣтна цена
- park, -u** *м. 1.* парк: **~ kultury a oddechu** парк за ѡтдых и кулѹра; **národní** ~ национален парк, резерват **2.** парк (*автомобилѣн и под.*): **vozový** ~ вагонѣн парк; **strojní** ~ *техн.* машинѣн парк
- parket, -u** *м. 1.* паркѣт: **taneční** ~ дансинг **2.** паркѣтер (*в театр, кино и под.*)
- parket|a, -y** *жс. 1.* дѣсчйца, блѡчке за паркѣт, обикн. *мн.* **parket|y, parket** паркѣт: **klást ~y** слагам, редя паркѣт; **drátkovat, leštit ~y** тѣркам (*с тѣл*), лѣскам паркѣт **2. публ.** сфѣра, крѣг, ѡбласт на дѣйствиѣ; пѡприще, амплоа, рѡля:
- moderátorská ~a mu není vlastní** рѡлята на водѣщ не мѹ е присѣща; *в съчет.* **hledat si, najít si svou ~u** тѣрся, намѣря пѡприщѣто си; **to není tvoje ~a** това не ѣ по твѡята чѣст; това не ѣ твѡето пѡприще
- parketář, -e** *м.* паркѣтчйя (*който изработва или слага паркѣт*)
- parketov|ý, -á, -é** паркѣтен
- parkovac|í, -í, -í** кѡйто се отнѣся до паркйране, гарйране на превѡзни срдѣства: **~í prostor** място за паркйране, паркйнг
- parkován|í, -í** *ср.* паркйране, гарйране
- park|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. 1.* стой паркйран, паркйран съм (*за превѡзно срдѣство*): **auta ~uji na nábreží** кѡлитѣ са паркйрани по край-брѣжната ѹлица **2. (со)** паркйрам, гарйрам (*нещо*): **ne~ujte před vjezdem** не паркйрайтѣ пред вхѡда
- párk|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* чифтѡсвам; събйрам мѣжко и жѣнско (*за опложданѣ*)
- párk|ovat se, -uji se/разг. -uju se** *несв.* чифтѡсвам се; събйрам се, свѣрзвам се, уединявам се по двѡйки
- parkovišť|ě, -ě** *ср.* паркйнг: **hlídané ~ě** охраняѣм паркйнг
- parkovník, -u** *м.* автомѣт за заплащанѣ на паркйнг
- párkrát** *нар. разг.* нѣколко пѣти
- parlament, -u** *м. 1.* парламѣнт: **svolat** ~ свйкам парламѣнта **2.** парламѣнт (*сграда*)
- parlamentárn|í, -í, -í** парламѣнтѣрен: **~í zřízení** парламѣнтѣрен рѣжйм, стрѡй; парламѣнтѣрно управлѣние
- parlamentář, -e** *м. 1.* парламѣнтѡр **2. експр.** представѣтел, посрдѣник, парламѣнтѡр: **dělal mu ~e** слѹжѣше му за посрдѣник, за парламѣнтѡр
- parlamentn|í, -í, -í** кѡйто се отнѣся до парламѣнт, парламѣнтѣрен: **~í soustava** парламѣнтѣрна систѣма; **~í budova** сграда на парламѣнт; **~í zpravodaj** репортѣр от парламѣнта
- parm|a, -y** *жс. зоол.* барбѹна (*риба* *Cyprinus barbus*)
- parmazán, parmezán, -u** *м.* вид твѣрдо сйрене, пѣрмско сйрене (*по град Парма*)
- parn|í, -í, -í** пѣрен: **~í lázeň** пѣрна бѣня; **~í lokomotiva** пѣрен локомѡтив; **~í potrubí** парѡпровод
- parník, -u** *м.* парѡхѡд: **osobní, nákladní** ~ пѣтничѣски, товѣрен парѡхѡд; **jet na ~u, ~em** пѣтѹвам на парѡхѡд, с парѡхѡд
- parn|o I, -a** *ср.* горѣщинѣ, жѣга: **velká letní ~a** голѣми лѣтни горѣщинй

parno II нар. като предикатив горещо, дъшно, знојно: **venku je** ~ навън е горещо (и задъшно)

parn|ý, -á, -é горещ, жарък, зноен, задъшен: ~**é poledne** горещо пладне; ~**é léto** горещо, знојно лято; ~**é slunce** жарко слънце

parodije [-dy-], -e ж. пародия: ~**e opery** пародия на опера

parodick|ý [-dy-], -á, -é пародиен: ~**á fraška** пародиен фарс

parodist|a [-dy-], -y м. автор на пародии

parod|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) пародирам, имитирам (някого, нещо)

paroh, -u м. (разклонен) рог (на елен и под.): **jelení** ~у еленови рога: **shodit** ~у сменя си рога

сложва рога на съпруга си

paroháč, -e м. 1. рогач (елен): **statný** ~ снажен рогач 2. разг. експр. рогондсец (за съпруг)

parohat|ý, -á, -é рогат: ~**á zvěř** рогат дивеч

paroplavb|a, -y ж. корабоплаване (с параходи, с парни машини)

paroplavebn|í, -í, -í паракорден: ~**í společnost** паракордно дружество, паракордна компания

pár|ovat, -uji/разг. -uju неск. чифтосвам; събирам мъжко и женско (за оплождане)

pár|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. чифтосвам се; събирам се, свързвам се, уединявам се по двойки: **tanečníci se ~ují** танцуващите се хващат по двойки

parovod, -u м. паропровод

parovodn|í, -í, -í паропроводен: ~**í potrubí** паропровод

párov|ý I, -á, -é който образува двойка, чифт; чифтен, двоен: ~**ý vůz** кола, теглена от два коня; ~**á jízda (na bruslích)** пързаяне по двойки, пързаяне с партньор; ~**é souhlásky** език. чифтни съгласни (напр. t-d, s-z)

párov|ý II, -á, -é който се отнася до пара: ~**ý obláček** облаче пара

parož|í, -í ср. събир. чифт рог (еленски или под.): **silné ~í** дебели, яки рога

part, -u м. муз. партия: **houslový** ~ цигулкава партия

part|a, -y ж. 1. разг. група, бригада: **pracovní** ~а работна група, бригада; **pracovat v** ~е работя групово 2. разг. експр. група, компания, тайфа: **dát dohromady ~u na něco** събера компания за нещо

partaj, -e ж. разг. 1. страна (при уреждане на въпрос); посетител (в адм. институция) 2. малко остар. квартирант 3. често експр. (политическа) партия

partajn|í, -í, -í разг. експр. партйен: ~**í příslušnost** партийна принадлежност

partajnic|e, -e ж. разг. често грубо партийка

partajnick|ý, -á, -é разг. често грубо партйен

partajnictv|í, -í ср. разг. грубо партизанщина

partajník, -a м. разг. често грубо партйец, член на партия

parták, -a м. разг. шеф; ръководител (на група), бригадир

parte неизм. ср. разг. некролог; известие за смърт

participac|e [-ty-], -e ж. книж. дял, участие

particip|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju неск. (на чет)

книж. ймам дял, част (от нещо), участвам (в нещо): ~**ovat na plnění úkolu** участвам, взимам участие в изпълнението на задача; ~**ovat na zisku** ймам дял от печалба, участвам в печалба

partičk|a, -y ж. експр. умал. 1. групичка, компания 2. партия, игра (на карти и под.)

partije [-ty-], -e ж. 1. част, откъс, пасаж 2. рядко част, място, област на човешкото тяло: ~**e kolem úst** областта около устата 3. кът, част от местност; пейзаж; кът от природата; край, област: **přírodní ~e** природен край, кът от природата; **lesní ~e** горски кът, горска местност 4. партия, една игра (на шах, карти и под.) 5. разг. партия (за женитба)

partiov|ý [-tyjo-], -á, -é бракуван, преоценен: ~**á prodejna** магазин за преоценени стоки

partitur|a [-tytú-], -y ж. муз. партитура

partner, -a м. партньор, другар: **obchodní** ~ търговски партньор; **životní** ~ другар(ка) в живота

partnerk|a, -y ж. партньорка, другарка

partnerstv|í, -í ср. партньорство, съдружие

partyzán, -a м. партизанин

partyzánk|a, -y ж. партизанка

partyzánsk|ý, -á, -é партизански: ~**á válka** партизанска война; ~**ý postup** прен. своеволен подход, действие на своя глава

partyzánštin|a, -y ж. 1. разг. партизанско движение, партизанска дейност: **bojovat v** ~е участвам в партизанско движение 2. прен. своеволие: **odmítat ~u** отхвърлям своеволията, действията на своя глава

paruk|a, -y ж. перука: **odložit ~u** сваля перуката; **málem by si vjeli do** ~ експр. за малко да се хванат за косите

parůž|ek, -ku м. умал. рогче (на елен и под.)

pařák, -u м. съд, камера, апарат за запарване; готв. съд за водна баня

pařan, -a м. комп. разг. експр. запален играч на компютърни игри

pařáňk|a, -y *ж. комп. разг. експр.* женà-играч на компютърни игри
pařáň|ek, -ka *м. комп. разг. експр.* начинàещ, неопитен играч на компютърни игри
pařáňsk|ý, -á, -é *комп. публ.* който се отнася до играч на компютърни игри: ~ý *časopis* списание за компютърни игри; ~á *obec* играчи на компютърни игри
pařát, -u *м. 1.* нокът на (граблйва) птица **2. грубо** нèчий лàпи
pařb|a, -y *ж. комп. публ. експр.* (запàлено за-нимàние с) компютърна игра: **přeji příjemnou** ~u желàя (ви) приятна игра на компютъра
pařbychtiv|ý, -á, -é *ж. комп. публ. експр.* който е запàлен по компютърни игри: ~ý *hráč* запàлен, стрàстен компютърен играч
pařeništ|ě, -ě *ср.* пàрник, покрит разсàдник
pařeništn|í, -í, -í пàрников
pařez I, -u *м. пън, дънер:* **dobývat** ~y изко-ренявам, извàждам пънове; **zetlelý** ~ изгнйл
spát jako ~ спя като пън; **být hluchý jako** ~ глұх сьм като пън (*напълно*)
pařez II, -a *м. експр.* дръвник; недодялан, глұпав, безучàстен, инàт човèк: **venkovský** ~ селяндұр
pař|it, -ím *несв. 1. (koho, co)* запàрвам, попàрвам, пàря (*някого, нецо*): ~it *prase* попàрвам прасè (*за почистване на четината*); ~it *si nohy* правя тòпла бàня на кракàта си; напàрвам си кракàта **2. (co)** *комп. експр.* играя запàлено (*обикн. компютърни игри*): **budu** ~it *hry* ще си играя на компютъра
pàř|it, -ím *несв.* чифтòсвам; сьбйрам в двòйка мъжко и жèнско живòтно
pař|it se, -ím *se* *несв. 1.* изпұскам пàра: **seno**, **země se** ~í от сенòто, от земята се вдйга пàра **2.** пàря се, напàрвам се **3. експр.** пекà се, варя се, потя се
pàř|it se I, -ím *se* *несв.* чифтòсвам се (*за жи-вотни*); образұвам двòйка за оплòждане
pàř|it (se) II, -ím *(se)* *несв.* изпұскам пàра: **voda** ~í от водата излйза, вдйга се пàра; **z lesů (se)** ~í *безл.* от горàта се вдйга пàра; **to se tady** ~í тұк е запàрено (*като в бàня*)
pas, -u *м.* паспòрт: **cestovní** ~ задграничен пас-пòрт; **zbrojní** ~ разрешително за нòсене на оръжие
pás I, -u *м. 1.* колàн, пòяс: **nosit něco za** ~em нòся нèщо на пòяс, на колàна си; **podvazkový** ~ дàмски колàн за жàртиèри; **záchranný** ~ спа-сителен пòяс; **kýlní** ~ колàн за хèрния; **upínací** ~ *авиaц.* предпàзен колàн **2.** лèнта: **běžící** ~

техн. конвèйерна лèнта, конвèйер; **zvukový** ~ лèнта за звукозàпис, магнетофòнна лèнта; **dopravní** ~ конвèйерна, транспòртна лèнта, гьсèнична лèнта; **nábojový** ~ *воен.* патрòнна лèнта, патрондàш **3.** пòяс, зòна, йвица: ~ **hor** планинска зòна, верйга; ~ **lesů** гòрски пòяс; **zelený** ~ **uprostřed dálnice** зелèна йвица по средàта на магистрàла; **mírný, teplý (pod-nební)** ~ *геогр.* умèрен, тòпл (климатйчен) пòяс; **ochranný** ~ *лес.* полезащйтен, лесоза-щйтен пòяс; ~ **vysokého tlaku** *метеорол.* òбласт, пòяс от висòко (атмосфèрно) налягане
pás II, **pasu** *м.* крьст, тàлия, пòяс: **vzít, obejmout kolem pasu** хвàна, прегърна през крьста; **stát ve vodě po** ~ стоя до крьста вьв водàта; **vy-svlečený po** ~ сьблèчен до крьста; **sukně je velká v pase** полàта е ширòка в тàлията
pasačk|a, -y *ж.* пастйрка
pasák, -a *м. 1.* пастйр: ~ **krav** кравар; ~ **koz** козар; ~ **ovcí** овчàр **2. грубо** сутеньòр
pasát, -u *м.* *метеорол.* пасàт
pasáž, -e *ж. 1.* тунèл, прòход, безистèн, пасаж (*под сграда, обикн. с магазини*) **2.** пасаж, òткьс, част (*от текст, от музикално про-изведение*)
pasážer, -a *м. остар.* пътник, пасажèр; *вече само в сьчет.* **černý, slepý** ~ пътник без билèт, гра-тисчия
pasažérk|a, -y *ж. остар.* пътничка, пасажèрка
pás|ek, -ku *м. 1. умал.* колàнче, колàн: **kožený** ~ek кожен колàн, рèмък, кайш; **dostal ~kem** бйха го с колàн, с кайш; **odepnout (si)** ~ek разкопчàя си колàна; *прен.* сваля (си) колàна (*като заплаха за бой*); **utáhnout si** ~ek *прен. експр.* затèгна колàна **2.** лèнта: **filmový, mag-netofonový** ~ek кинолèнта; филмова, магне-тофòнна лèнта **3.** йвица, лèнта, пàнделка: **pták s bílým ~em na křídle** птица с бйла йвица на крилòто; **smuteční ~ek na rukávě** траурна лèнта на ръкава; ~ek *dýmu* йвица дйм, пұшек
pasek|a, -y *ж. 1.* сèчище; чàст от горà, поляна, кьдèто са изсèчени дървèтата: **slunná** ~a слън-чева поляна **2. обикн. мн.** **paseky** отдèлни махали, къщички, стопàнства, разпръснати по гòрските склòнове **3. разг. експр.** суматòха, неразборйя, бъркотйя, безрèдица, пàника, гюрултйя, опустошèние: **udělat někde** ~u вдйгна нйкьде суматòха, дандания
pasekář, -e *м. 1.* планинец, обитàтел на самòтна планинска махалà **2. разг. експр.** скандалджйя; който сьздава суматòха, безрèдица
pasíáns, -e *ж. / -u* *м. 1. картоигр.* пасйàнс **2.** би-сквити с фòрма на кàрти

2. (*na kom, na čem*) *експр.* наслаждавам се, любувам се (*на някого, на нещо*); попивам, поглъщам жадно с очи, с поглед (*някого, нещо*); злорадствам (*над нещо*)

past|a, -y *жс.* 1. паста, крем: ~a **na parkety** паркетин; **lešticí ~a** паста за лъскане; **zubní ~a** паста за зъби 2. пастет, пюрè: **sardelová ~a** пастет от сардели; **ovocná ~a** плодово пюрè

pastel, -u *м.* 1. пастел, пастелен мольв: **malovat ~em** рисувам с пастел 2. пастел (*техника на рисуване; картина, нарисувана с пастел*)

pastelk|a, -y *жс.* цвèтен мольв, пастел

pastelově *нар.* пастелно, нежно, мèко: ~ **modrý** пастелно син

pastelov|ý, -á, -é пастелен: ~á **křída** пастелен мольв, пастел; ~á **kresba** пастел, рисунок с пастел; ~á **barva** пастелен, мèк (нежен) цвят

pasterizac|e, -e *жс.* пастеризация

pasterizačn|í, -í, -í пастеризационен: ~í **nádoba** съд за пастеризиране

pasteriz|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. и св.* пастеризирам: ~ované **mléko** пастеризирано мляко

pastev|ec, -ce *м.* пастър: ~ec **koní** коняр, който пасè хергелè, стадо конè

pastevectv|í, -í *ср.* пастърство, пасèне на добитък: **kočovní ~í** *истор.* номадско отгледжане на добитък

pastevn|í, -í, -í пасбищен: ~í **hospodářství** пасбищно животновъдство, пасбищно стопанство

pastilk|a [-tyl-], -y *жс.* таблètка

pastor, -a *м.* пастор, евангелистки свещèник

pastor|ek, -ka *м.* *остар.* доведен или завàрен син; доведено или завàрено детè

pastorkyn|ě, -ě *жс.* *остар.* доведена или завàрена дъщеря

pastorstv|í, -í *ср.* пасторство, пасторски сàн, пасторска длъжност

past|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* намазвам с паркетин, със специàлна паста

pastv|a, -y *жс.* 1. пàша (*пасене*): **hnát dobytek na ~u** кàрам добитък на пàша 2. пàша (*храна*): **hledat si ~u** търся си пàша; **květy jsou ~a včel** цветовете са пàша за пчелите 3. *експр.* удовòлствие, наслада: ~a **pro oči** чудно, приятно зрèлище; нèщо, на коèто не мòжеш да се нагледаш

pastvin|a, -y *жс.* пасбище, пàсище: **horské ~y** планински пасбища; **obecní ~a** общинска мepà

pastvinář, -e *м. сел. стоп.* работник, специалист по пасбищно животновъдство

pastvinářsk|ý, -á, -é пасбищен: ~á **oblast** пасбищен район; ~é **družstvo** животновъден, па-

стърски кооператив, животновъдно стопанство

pastvinářstv|í, -í *ср. сел. стоп.* пасбищно стопанство

pastvinat|ý, -á, -é покрит с пасбища, изобилстващ с пасбища

pastvisk|o, -a, **pastvišť|ě**, -ě *ср.* пасбище, пàсище: **obecní ~o** общинска, сèлска мepà

pastýř, -e *м.* пастър: **obecní ~** сèлски пастър

pastýřk|a, -y *жс.* пастърка

pastýřsk|ý, -á, -é пастърски, овчàрски: ~á **salaš** пастърска, овчàрска колиба; ~á **hůl** гèга; пастърска, овчàрска тояга; ~ý **pes** пастърско, овчàрско куче

pas|us, -u *м. книж.* пасаж, òткъс, абзац

pašák, -a *м. експр. разг.* юнак, злòто човèк, ùмен човèк, арабия: **jsi ~!** бива си те! харèсваш ми! бравò! юнак си! арабия си! **rozumíš tomu, jsi ~!** разбираш ги тия работи, бравò!

pašeráck|ý, -á, -é контрабандистки, контрабанден: ~ý **obchod** контрабандна търговия; ~á **stezka** контрабанден канал; ~é **zboží** контрабандна стòка

pašeráctv|í, -í *ср.* контрабанда: **potírat ~í** преслèдвам контрабандата, бòря се срещу контрабандата

pašerák, -a *м.* контрабандист

pašil|e, -jí *жс. мн. църк.* пàсии, стрàсти Христови (*част от евангелието, която се чете или пее преди Великден*)

pašijov|ý, -á, -é *църк.* пàсиен: ~é **zpěvy** стрàстните песнопения; ~ý **týden** стрàстната сèдмица; ~é **hry** *лит.* мистèрия (*средновековна рел. драма*)

paškov|a, -y *жс.* *експр.* прочетà някому кòнско евангелие; разпитам стрòго и смьмря някого

paškvil *вж.* **paskvil**

paš|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (co)* 1. пренàсям (*нещо*) контрабанда; занимавам се с контрабанда (*на нещо*): ~ovat **zboží, drogy** пренàсям контрабанда, контрабандирам стòки, наркотичи; занимавам се с контрабанда на стòки, на наркотичи 2. *експр.* тàйно вмьквам, внàсям, разпространявам, подхвьрлям: ~ovat **letáky** разпространявам пòзиви; ~ovat **zakázané tiskoviny** внàсям, пренàсям забранèна литература

paticle, -e ж. база, основа (на пилон и под.); цѡкъл (на ел. крушка)

patičk|a, -y ж. умал. петичка

patin|a [-ty-], -y ж. 1. патина 2. прен. патина: ~a **věků** патината на времето

patk|a, -y ж. 1. умал. петичка 2. основа, долна част (на нещо): ~a **stromu** най-долната част на дънер; ~a **pahorku** поли на хълм; ~a **piliře** база на колѡна; ~a **stroje** конзѡла на машина; ~a **kosy** задната част на коса (която я прикрепа към дръжката); ~a **lyže** заден край на ска 3. крайшник (на хляб) 4. капак на джѡб 5. бретѡн: **nosit ~u** нѡся бретѡн

patl|a, -y, **patlal**, -a м. разг. експр. мърляв чѡвѣк; мърляч: **kdybys jen nebyl takový ~a!** да не бѣше понѣ такъв мърляч!

patlanin|a, -y ж. разг. експр. 1. буламач (безвкусно ядене): **k obědu je nějaká ~a** за ѡбед има някакъв буламач 2. брътвѣж, неразбрани, ѡбъркани приказки: **nerozumím té ~ě** не разбирам тѡя брътвѣж

patl|at, -ám нескв. 1. (со) разг. експр. върша (нещо) немарливо, неумѣло, нескопѡсно; мърлям 2. разг. експр. бръщѡлѣва, дрънкам, дърдоря, ломѡта 3. мед. фѣфля, гѣгна, пелтѣча (произнасям неправилно звуковете)

patl|at se, -ám se нескв. разг. експр. 1. (v čem, čím) рѡва се, цапѡтя се, рия се (в нещо, с нещо): ~at se v **blátě** цапѡтя се в кал; ~at se v **jídle** прен. чѡпля яденето, ям без апетит 2. (s čím) пипкам се, тѣткам се, мѡтая се (с нещо), върша (нещо) твърде бавно или твърде старателно; ~at se s **vařením** пипкам се с гѡтвенето; ~at se s **dítětem** тѣткам се с детѣ; ~at se s **jídlem** ям бавно; предѣквкам едѡа-едѡа

patlav|ý, -á, -é мед. кѡйто фѣфли, гѣгне: ~á **řeč** пелтѣчене, фѣфлене, гѣгнене; ~é **dítě** (детѣ) пелтѣк, фѣфлешѡ детѣ

patnáct числ. петнайсет, петнаесет

patnáctilet|ý, -á, -é петнайсетгодишен, петнаесетгодишен

patnáctiminutov|ý, -á, -é петнайсетминутен, петнаесетминутен: ~á **přestávka** петнайсетминутна пауза; учил. петнаесетминутно, голямо междучасие; почивка (от) петнайсет минути

patnáctin|a, -y ж. петнайсетинка, еднa петнайста част

patnáctk|a, -y ж. 1. петнайсетица, петнайсетка, петнайсетѡрка (числото 15) 2. нѣщо, ѡзначѣно с числото 15; петнайсти нѡмер (трамвай, стая и под.), петнайсетица, петнайсетка, петнайсетѡрка

patn|í, -í, -í кѡйто се ѡтнăся до петă: **kost ~í anat.** пѣтна кѡст; ~í **ložisko** техн. ѡпѡрен лăгер

patnáct|ý, -á, -é числ. реднo петнайсети, петнаесети

patník, -u м. защѣтен или ѣглов кăмък (на шосе, сграда, врата и под.); кăмък от бордюр

patok|y, -ů м. само мн. пейѡр. изветряла, слăба, долнокăчественa бѣра (и под. напитки); помѣя (сѣбрани ѡстатѣци ѡт напитки)

patolízal, -a м. пейѡр. подлизѣрко, блюдолизѣц, низкопѡклѡнник, лăкѣй, влѣчѣго

patolízalsk|ý, -á, -é пейѡр. подлизѣрски, безгрѣбнăчен, рабѡлѣпен, коленѡпреклѡнен, сервилен: ~á **povaha** подлизѣрски, лăкѣйски характер

patolízalstv|í, -í ср. подлизѣрство, блюдолизничество, низкопѡклѡнничество, рабѡлѣпие, безгрѣбнăчност, сервилност

patologick|ý, -á, -é 1. мед. патѡлогѣчен: ~á **anatomie** пăтоанатѡмия, патѡлогѣчна анатѡмия; ~ý **ústav** институт по патѡлогѣя 2. прен. патѡлогѣчен: ~ý **zjev** патѡлогѣчно явлѣние; ~ý **případ** патѡлогѣчен слѣчай

patolog|e, -e ж. патѡлогѣя

patos, -u м. книж. пăтѡс: **mravní ~** нрăвствен пăтѡс

pátrac|í, -í, -í разузнавăтелен, патрѣлен, дозѡрен; кѡйто е за тѣрсене, за дѣрене: ~í **četa** разузнавăтелен взѡд, ѡтрѣд; ~í **pes** кѣче следѡтърсăч

pátrač, -e м. воен. разузнавăч

pátrán|í, -í ср. 1. (по кот, по čet) издѣрване, дѣрене, тѣрсене (на някого, на нещо) 2. разузнаване 3. разслѣдване

pátr|at, -ám нескв. 1. (по кот, по čet) издѣрвам, дѣря, тѣрся (някого, нещо): ~at **po pachatelí** тѣрся престѣпник; ~at **po příčinách** тѣрся причините 2. разузнавам 3. разслѣдвам, ѡпитвам се да разкрѣя, да разгăдăя

pátravě нар. изпитăтелен

pátrav|ý, -á, -é изпитăтелен, прѡницăтелен: ~ý **pohled** изпитăтелен пѡглед

patriarch|a, -y м. 1. църк. патриăрх 2. старѣйшина, патриăрх, достѡпочтѣн стăрец, родѡначăльник: ~a **rodu** старѣйшина, патриăрх на родă

patriarcháln|í, -í, -í 1. патриăрхăлен: ~í **rodina** патриăрхăлно сѣмѣйство; ~í **zřízení** патриăрхăлен стрѡй 2. патриăрхăлен, вѣрен на стăрите традиции: ~í **způsob života** патриăрхăлен нăчин на живѡт 3. книж. велѣчествен, велѣчăв, импѡзănten: ~í **vzhled** велѣчăв вѣд

patriarchát, -u м. 1. патриăрхăт 2. църк. патриăршия

patricij, -e *м. 1. истор.* патриций **2.** богат гражданин (*през средновековието*), патриций; аристократ, първенец

patricijsk|ý, -á, -é *1. истор.* патрициански **2.** който се отнася до патриций; аристократичен: **~ý senát** сенат на патрициите; **~ý rod, dům** аристократичен, стар род, дом

patriot, -a *м.* патриот

patriotick|ý [-ty-], -á, -é патриотичен

patriotizm|us, patriotism|us [-tyz-], -u *м.* патриотизъм

patriotk|a, -y *ж.* патриотка

patrně *нар.* явно, очевидно, вероятно, по всяка вероятност: **~ ho nezná** той/тя явно не го познава; **přijde ~ zítra** той/тя очевидно ще дойде утре

patrn|ý, -á, -é видим, забележим, явен, очевиден, очевиден: **sotva ~á skrvna na šatech** едва забележимо петно на дрехата; **~ý vliv** чувствително, очевидно влияние; **~á podoba** явна, видима, очевидна прилика; **je ~é/~o, že...** явно че...; очевидно че...

patř|ro, -ra *ср. 1.* етаж: **bydlet ve čtvrtém ~ře** живее на четвъртия етаж **2.** таван в хамбър **3. мед. език.** небце: **tvrdé, měkké ~ro** твърдо, меко небце

patron, -a *м. 1.* патрон, покровител, шеф: **~ školy** този, който е подел шефство над училище; **umělecký ~** меценат **2. църк.** патрон, закрилник: **svatý Václav, ~ české země** свети Вацлав, закрилник на чешката земя; **svatí naši ~ové Cyril a Metoděj** светите наши патрони, апостоли Кирил и Методий **3. разг. експр.** чудак, особняк

patron|a, -y *ж. 1.* патрон: **ostrá ~a** боек патрон; **slepá ~a** халосен патрон **2.** гилза: **vypálená ~a** гилза от изстрелян патрон **3. электр.** вътрешна част на бушон: **vypálená ~a** изгорял бушон; **pojistková ~a** вътрешност на бушон **4.** бояджийски шаблон, шаблон за писане на лозунги

patronac|e, рядко patronac|e, -e *ж. книж.* патронаж, патронат, покровителство, шефство: **pořádat oslavu pod ~í někoho** организирам честване под патронажа на някого

patronát, -u *м.* шефство, патронаж: **převzít nad školou, (sportovním) závodem ~** поема шефство над училище, над (спортно) състезание; **mít něco pod ~em** имам шефство над нещо

patronk|a, -y *ж. 1.* патрон, шефка, покровителка, закрилница **2. църк.** патрон, закрилница **3. разг. експр.** чудачка, особнячка

patrov|ý, -á, -é еднотажен (*с партер и етаж*);

няколкоетажен: **~ý dům** еднотажна, няколкоетажна къща; къща с повече от един етаж

patřičně *нар.* съответно; както трябва; подходящо; както подобава; както следва: **~ odpovědět** отговоря както трябва, по подходящ начин, по съответен начин

patřičn|ý, -á, -é подходящ, съответен, необходим: **dát něco na ~é místo** сложа нещо на съответното му място; там, където трябва; **dostat ~ou odměnu, odpověď** получа съответна награда, съответния отговор; **učinít ~á opatření** взема необходимите мерки; **dát ~é rozkazy** дам необходимите, съответните на-

казвания

držet někoho v ~ých mezích държам някого на разстояние

patř|it I, -ím *несв. 1. (komu)* принадлежам (*на някого*): **~í mu domek** той притежава, има къща; **dát, co komu ~í** дам на когото каквото

е **2. (ke komu, komu, kam)** принадлежам, отнасям се, спадам, числя се (*към някого, към нещо*); трябва да бъде, мястото ми е (*с някого, с нещо, някъде*): **zapínání ~í dopředu** закопчаването трябва, би трябвало да бъде отпред; **ti dva ~í k sobě a** двамата си подхождат един на друг; те са един за друг **б)** тези двамата са заедно; **dítě ~í matce** детето се пада на майката; **to sem ne~í** на това мястото му не е тук; **~í k nejlepším pracovníkům** той е един от най-добрите работници; той се числи сред най-добрите работници; **velryba ~í k savcům** китът принадлежи, спада към бозайниците; **to ne~í do mé pravomoci** това не влиза в моята компетенция

това си е в реда на нещата **3. (komu, čemu)** предназначен съм (*за някого, за нещо*); отнасям се, насочен съм (*към някого, към нещо*): **pohled ~il děvčeti** погледът беше отправен към момичето; **odpověď ~í všem** отговорът се отнася, е отправен към всички; **návštěva ~ila nám** посещението беше специално за нас

patř|it II, -ím *несв. (na koho, na co)* *книж.* гледам (*някого, нещо*): **~it na nepřítele** гледам врага; **~it na krajinu** гледам, наблюдавам пейзажа

patř|it se, обикн. третол. безл. -í se *несв.* подобава, подходящо е, подхожда, следва: **to se pro tebe ne~í** това не ти подхожда, не ти прилича да правиш това; **nevíš, co se ~í?** нима не знаеш как трябва да се държиш, какво (трябва да) се прави? **chovej se, jak se sluší a ~í** дръж се прилично и както трябва; **~í se**

poděkovat слѣдва, рѣдно е, би трѣбвало, трѣба да се благодарѣ
pát|ý, -á, -é числ. рѣдно пѣти: **chodit do ~é třídy** в пѣти клас съм; **opakoval to už po ~é** вече (за) пѣти път повтѣряше товѣ; **za prvé... za ~é...** пѣрво... пѣто...; **~ý díl celku** една пѣта част от цялото; **dítěti je půl ~ého roku** детѣто е на чѣтири и половина годѣни; **~ý pád** език. **~ádná** **~ádně**
je ~é kolo u vozu тѣй е девѣтата дѣпка на ка-
 вѣла; (**mluvit, plácát**) **~é přes deváté** (говѣра, плѣща) врѣли некипѣли
paumění [pa-u-], **-í** ср. псѣвдоизкѣство, лѣже-
 изкѣство
paušál, -u м. глобѣлна сѣма, ъбща сѣма: **platit ~, ~em** плѣщам определѣна ъбща сѣма; **cestovní ~** ъбщи пѣтни разнѣски; **měsíční ~** ъбщо, приближитѣлно определѣна тѣкса за едѣн мѣсец
paušaliz|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. ъбобщѣ-
 вѣм/ъбобщѣ
paušáln|í, -í, -í 1. ъбщ, глобѣлен, ъбобщѣващ: **~í poplatek** тѣкса определѣна ъбщо, прибли-
 житѣлно (а не спорѣд точната консѣмация); **~í sazba** сѣма, тѣкса, глобѣлно определѣна за плѣщанѣ 2. ъбщ, повѣрхностѣн, ъбобщѣващ: **~í rozhodnutí** незадѣлбѣчѣно рѣшѣние; **~í výtka** несѣдѣржѣтелен ѣпрек
paušal|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. плѣщам/
 платѣ на цѣло, на ѣдро, на едѣн пѣт
paúz|a, -y ж. 1. пѣуза (в говорѣне, музика и под.) 2. пѣуза, прекѣсѣване, почѣвка (в работа и под.)
paузovac|í, -í, -í пѣусов, копѣрен: **~í papír** орѣ-
 зѣва харѣтия; пѣус
~á **~á**
jako ~ експр. хѣдя, нѣся се като пѣяк; **pyšný jako ~** надѣт като пѣяк; **nosit hlavu jako ~** пѣрча се като пѣяк
pavěd|a, -y ж. пѣйор. псѣвдонаѣка, лѣженаѣка
pavědeck|ý, -á, -é псѣвдонаѣчен, лѣженаѣчен: **~á teorie** псѣвдонаѣчна теѣрия
pavéz|a, -y ж. истор. щит
pav|í, páv|í, -í, -í пѣунов: **~í péra** пѣунови перѣ; (**babočka**) **~í oko** зоол. (пѣперѣда) пѣуново ъко
~á **~á**
ekспр. реѣва като маѣаре, крѣщѣ като мѣймѣна
pávic|e, -e ж. (жѣнски) пѣун, пѣуница: **pyšná jako ~e** надѣта като гѣска, като пѣйка
pavilon, -u м. павилиѣн: **lovecký ~** лѣвен пави-
 лиѣн; **hudební ~** музикален павилиѣн; **školní ~** учѣлищен павилиѣн; **infekční ~** павилиѣн за инфекѣиѣзно бѣлни; **výstavní ~** излѣжбѣн

павилиѣн; **~ šelem** павилиѣн, клѣтки на хѣщ-
 ницѣте (в зоопарк)
pavlač, -e ж. балкѣн, галѣрия, чардѣк (опасѣващ
 етажѣ откѣм двѣра): **dvory s ~emi** вѣтрѣшни двѣрѣве с откѣритѣ етѣжни балкѣни; **zasklená ~** ѡстѣклѣн вѣтрѣшен етѣжен балкѣн
pavlačov|ý, -á, -é кѣйто се ѡтнѣся до вѣтрѣшен етѣжен балкѣн, галѣрия, чардѣк: **~ý dům** кѣща, коопѣраѣия, блѣк с откѣритѣ етѣжни балкѣни кѣм двѣра; **~ý byt** жилище, в кѣѣто се влѣза от вѣтрѣшен етѣжен балкѣн; **~é klepy** прѣн. експр. махлѣнски клѣоки; **~á drbna** прѣн. експр. махлѣнска клѣѣкарка
pavouč|ek, -ka м. умал. пѣячѣ
pavouč|í, -í, -í 1. пѣяков: **~í síť** пѣяжина, мрѣжа на пѣяк; **~í vlákna** (нишки) пѣяжина 2. кѣйто е като (на) пѣяк: **tenké ~í nohy** тѣнки кракѣ; кракѣ като на щѣглец; **~í trpělivost** вѣлско тѣрпѣние
pavou|k, -ka м. 1. пѣяк: **pavouci** зоол. пѣяци (Arachneae) 2. експр. чѣдѣк, саможѣвец: **je to divný, mrzutý, starý ~k** тѣй е стрѣнен, кисѣл, стар чѣдѣк 3. ѡбикн. мн. **pavou|ci, -ků** експр. **~á**
~ky ѣмам брѣмбѣри в главѣта си; **nasadit někomu do hlavy ~ky** пѣсна на нѣкого мухѣ (в главѣта)
pavoukovit|ý, -á, -é пѣяковѣден
pavučin|a, -y ж. пѣяжина: **smýčít ~y** ѡбѣрам пѣяжини; **jemná ~a krajek** прѣн. нѣжна пѣяжина на дантѣли
pavučink|a, -y ж. 1. умал. пѣяжинка: **~a babího léta** ѣсенна пѣяжина 2. само мн. **pavučinky** разг. фѣни нѣйлонови чѣрапи
pavučinov|ý, -á, -é пѣяжинѣн; кѣйто е като пѣяжина; мнѣго тѣнѣк
pavuz|a, рядко pavéz|a, -y ж. дебѣл прѣт за прѣтѣскѣне ѡтѣѣре на висѣко нѣтовѣрена колѣ
~á
 сѣм в главѣта, чѣлнат сѣм
pazneht, -u м. копѣто (на чѣфѣтокопѣтно жи-
 вѣтно): **kraví ~y** копѣта на краѣва, краѣѣшки копѣта
pazour, -u м., ѡбикн. мн. **pazour|y, -ů** малко ѡстар. и разг. 1. нѣкти, лѣпа (на хищник, на хищна пѣтица): **medvědí, lví ~y** мѣчѣшки, мѣчи, лѣвски лѣпи; мѣчѣшки, лѣвски нѣкти; **kocouří ~y** лѣпи, нѣкти на котарѣк; **orlí ~y** орлѣви нѣкти 2. грубо лѣпа (за чѣвѣшка рѣка, крак, прѣст): **mít špinavé ~y** мрѣсни са ми рѣкѣ
~á
 падна в нѣчиѣ лѣпи; **strkat někam ~y** пѣхам си носѣ нѣкѣде, навѣрам се в нѣщо
pazour|a, -y ж. грубо лѣпа, рѣка

pazour|ek, -ku *м.* кремък: **rozdělavat oheň kře-sáním o ~ek** запалвам, подхващам огън с ўдряне, чаткане на кремък

pazvuk, -u *м.* отглас, ехо; неприятен, слаб звук; неприятен съпровождател шўм

pažb|a, -y *ж.* приклад, лѝжа (на пушка): **přiložit ~u k lici** опра приклад о рамо

pažd|í, рядко paž|í, -í *ср.* мийшница: **uchopit někoho pod ~ím** хвана някого под мийшница; **nést knihu pod ~ím** нѝся книга под мийшница

paž|e, -e *ж.* 1. ръка (от пръстите до рамото): **pravá, levá ~e** дясна, лява ръка; **zvednout obě ~e** вдигна двете си ръце; **mít sílu v ~ích** ѝмам сйла в ръцете, ѝмам силни ръце 2. мийшница (горната част на ръката с рамото): **vzít někoho pod ~í** хвана някого под ръка

paže, -te *ср.* паж: **královské ~** кралски паж

pažec|í, -í, -í който се отнася до паж: **~í oděv** облекло на паж

pažen|í, -í *ср.* 1. преграда, парапѐт, параван: **dřevěné ~í** дървен параван, дървена преграда; **skleněné ~í** стъклена преграда; **místnost rozdělená ~ím na dvě části** помещѐние, разделѐно на две чѝсти от преграда, от параван 2. облицѝвка, обшивка, ра̀мка, перва̀з: **dřevěné ~í** дървена обшивка; **kamenné ~í** ка̀менна облицѝвка

paží *вж. paždí*

pažit, -u *м.* трѐвна плѝщ, трѐва

pažitk|a, -y *ж.* вид кро̀мид лўк (подправка): **nakrájet ~u do polévky** наре́жа зе́лен лўк в сўпа

pažitkov|ý, -á, -é който се отнася до кро̀мид лўк: **~á omáčka** со̀с със зе́лен лўк

pažn|í, -í, -í *анат.* ра̀менен: **~í kost** ра̀менна ко̀ст; **~í pletenec** съѝединѐнието на плѝшката и клѝчицата

PC I [písí, pécé] *им. нескл.* персона̀лен компю̀тър
PC II [písí, pécé] *прил. неизм.* който се отнася до персона̀лен компю̀тър

пес, -е *ж.* 1. фу̀рна, пе́щ: **chlebová ~** фу̀рна за хля̀б; **pekařská ~** пека̀рна; **polní ~** *воен.* полева́

пѝчо, -а *ж.* 1. **jako v ~i** *експр.* ту̀к е (горѐщо) като в пе́щ; **tahat za někoho kaštaný z ~e** ва́дя вме́сто ня́кого ке́стени от о́гъня 2. зи́дана пе́чка: **spát na ~i** спя́ на пе́чката; **sedět, válet se za ~í** *прен. експр.* се́дя, изле́жавам се (по ця́л де́н) кра́й пе́чката 3. *техн.* пе́щ: **keramická ~** ке́ра̀мична пе́щ; **vysoká ~** до́менна пе́щ; **martinská ~** ма́ртѐнова пе́щ

песа́ř, -е *м.* ма́йстор, ко́йто зи́да и попра́вя фу̀рни за хля̀б

pécěčk|o, písíčk|o, -a *ср. комп. разг.* персона̀лен компю̀тър; *жарг.* пи-си

pec|en, -nu *м.* саму̀н, голя́м крѝгъл хля̀б: **~en chleba** саму̀н хля̀б

péci, разг. péct, pečú/книж. peku *несв.* 1. пека́: **~ chléb, cukroví, maso** пека́ хля̀б, сла́дки, ме́со; **trouba dobře peče** фу̀рната пе́че до́бре 2. *рядко експр.* пека́ (за слъ́нце) 3. *(со) експр.* пра́вя, изго́твям (не́що) набѝрзо, на́ две на́ три ◆ **připravit něco** ме́ля не́що 4. *(s kým) разг. експр.* ме́ля бра́шно, в б́лизки, интѝмни о́тноше́ния сѝм (с ня́кого): **s příbuznými nepečou** не ме́лят бра́шно с ро́днините си

péci se, разг. péct se, pečú se/книж. peku se *несв.* 1. пека́ се (за х́рана): **husa se peče dlouho** гѝската се пе́че ба́вно 2. *експр.* пека́ се, изнемо́гвам от горе́щина: **~ se u kamen** пека́ се до пе́чката; **~ se v teplých šatech** ва́ря се в то́пли дрѐхи

pecičk|a, -y *ж.* умал. ко́стильчи́ца

pecivál, -a *м.* пейо̀р. домо́сед, домо́шѝр

peck|a, -y *ж.* ко́стилка: **třešňová ~a** че́решова ко́стка ◆ **stěhovavý** (непо́движно)

peckovic|e, -e *ж.* бот. ко́стилково ра́стѐние

peckovin|a, -y *ж., обикн. мн.* **peckoví|ny, -n** ко́стилкови ра́стѐния

peckovit|ý, -á, -é ко́стилков: **~é ovoce** ко́стилкови пло́дове

pecn|í, -í, -í който се отнася до пе́щ, до фу̀рна: **~í otvor** ѝтвор на пе́щ, на фу̀рна; **~í parta** бри́гада на до́менна пе́щ

péc|e, -e *ж.* (o koho, o co) гри́жа (за ня́кого, за не́що): **mateřská ~e** ма́йчинска гри́жа; **úzkostlivá ~e** ста́ра̀телна, голя́ма гри́жа; **~e o zdraví** гри́жа за здра́вето; **~e o matku a dítě** гри́жи за ма́йката и де́тѐто; **léčebná ~e** ме́дицинско обслу́жване; **sociální ~e** со́циални гри́жи; **zahrnout někoho ~í** обгра́дя ня́кого с гри́жи; **věnovat, vyžadovat zvláštní ~i** ѝтде́лям, изы́скам спе́циални гри́жи, спе́циално вни́мание

pečenáč, -e *м.* ма́рино́вана пе́чена хѐринга

pečen|ě, -ě *ж.* пе́чено (ме́со в соб́ствен со́с): **vepřová, hovězí ~ě** сви́нско, говѝждо пе́чено; **husí ~ě** пе́чена гѝска

пѝжа, -а *ж.* 1. **u nás ~ý vařený** то́й все́ у на́с се́ди; **nikomu nelítají ~í holubi do úst** ни́кой ни́що не полу́чава на те́пси́я

пе́че|ť, -ti/-tě *ж.* 1. пе́ча̀т: **ulomit ~ť** счу́пя пе́ча̀т; **~ť** *нео́дв.* ◆ **sát něco pod ~tí tajemství, mlčenlivosti** по́веря

- на някого нещо тайно, нещо, което да се запази в тайна **2. книж.** печат, отпечатък, характерна черта; **nést ~ť doby** нося печата, отпечатъка на епохата; **vtisknout ~ť** наложва печат, отпечатък
- pečetidl|o, pečetiťk|o, -a** *ср.* печат (за отпечатване върху восък)
- pečet|it, -ím** *несв. (со)* **1.** поставям печат (на нещо), подпечатвам (нещо) **2.** запечатвам (нещо): **~it balík, dopis** запечатвам колет, писмо; **~it byt** запечатвам квартира
- pečetn|í, -í, -í** който се отнася до печат: **~í vosk** восък за запечатване, червен восък; **~í prsten** пръстен за подпечатване; **~í otisk** отпечатък от печат
- pečic|í, -í, -í** който служи за печене: **elektrická ~í trouba** електрическа фурна за печене; **~í plech** тавă, тепсия; **~í formy** форми за печене; **~í prášek** бакупулвер
- pečínk|a, -u** *ж. умал. експр.* печено месце, филе: **pochutnat si na pečince** хапна си вкусно печено месце
- pečivárn|a, -u** *ж.* завод за тестени изделия, пекарна
- pečiv|o, -a** *ср.* хлѐбни, тестени изделия: **čerstvé ~o** прѐсни хлѐбчета, хлѐбни изделия; **jemné ~o** фѐни, деликатѐсни хлѐбни изделия; **trvanlivé ~o** бисквити, вафли; **čajové ~o** чаени бисквити; солѐнки; **prášek do ~a** бакупулвер
- pečlivě** *нар.* старателно, грижливо, внимателно: **~ se starat o dítě** с голямо внимание се грижа за дете; **~ vychovaný** добре възпитан; **~ přičesaný** грижливо срѐсан; **potvrzení ~ uschovejte!** запазѐте квитанцията!
- pečlivost, -i** *ж.* грижа, грижовност, добросъвестност: **s nevšední ~í** с рядка загриженост, грижовност
- pečliv|ý, -á, -é** грижовен, грижлив, внимателен, старателен: **~á matka** грижовна майка; **~ý hospodář** грижлив стопанин; **~ý lékař** внимателен лекар; **~é nastudování skladby** старателно разучаване на музикално произведение
- peč|ovat, -uji|разг. -uju** *несв. (о koho, o co)* грижа се (за някого, за нещо): **~ovat o děti** грижа се за децата; **~ovat o domácnost** грижа се за дома, за домакинството
- pečovatelk|a, -u** *ж.* социална работничка (обслужваща стари или болни хора по домовете)
- pečovatelsk|ý, -á, -é** който се отнася до социален работник, до социални грижи: **~á služba** служба за социални грижи
- pedagog, -a** *м.* педагог
- pedagogicky** *нар.* педагогически: **~ vzdělaný učitel** учител с педагогическо образование; **~ dobře působit a)** въздействам добре педагогически **б)** работя добре като педагог
- pedagogick|ý, -á, -é** педагогически: **~ý pracovník** педагогически работник
- pedagogik|a, -u** *ж.* педагогика
- pedagožk|a, -u** *ж.* педагожка
- pedál, -u** *м.* педал: **~ jízdního kola** педал на велосипѐд; **~ brzdy** педал на спирачка; **sešlápnout ~** натисна педал
- pedant, -a** *м.* педант
- pedantick|ý [-ty-], pedantsk|ý, -á, -é** педантичен: **~ý úředník** педантичен чиновник, служител; **~á povaha** педантичен характер
- pedantstv|í, -í** *ср.* педантичност, педантизъм, педантство
- pedikér [-dy-], -a** *м.* педикюрѐст
- pedikérk|a [-dy-], -u** *ж.* педикюрѐстка
- pedikúr|a, pedikýr|a [-dy-], -u** *ж.* педикюр
- peeling [píli-], -u** *м.* **1.** пилинг **2.** препарат за пилинг
- pech, -u** *м. разг. експр.* лош късмет, мълшанс: **to je ~!** язък, какъв мълшанс! **mít ~** не ми върви, нямам късмет
- pěchot|a, -u** *ж.* пехота: **sloužit u ~u** служи в пехотата
- pěchotn|í, -í, -í** пехотен: **~í zbraně** стрелковò, пехотно оръжие; **~í dělo** пехотно оръдие
- pěch|ovat, -uji|разг. -uju** *несв. 1. (со)* набивам, трамбовам (нещо): **~ovat hlinu** трамбовам земя; **~ovat zeli** набивам зѐле **2. (со kam)** натѐпквам (нещо някъде): **~ovat prádlo do kufru** натѐпквам бельò в кѹфар; **~ovat dýmku** натѐпквам, пѐлня лулă; **~ovat vědomosti do hlavy** *прен. експр.* тѐпча, наливам знания в главата
- pejsán|ek, -ka** *м. умал. експр.* кѹченце, кутрѐ
- pejs|ek, -ka** *м. умал.* кѹченце, кѹче: **šel poslušně jako ~ek** вървѐше, трѐгна послушно като кѹченце, като кѹче
- pejz, -u** *м., обикн. мн.* **pejz|y, -ů** пѹснати дѐлги коси от слепо̀чието; особен вид бакенбарди
- pekáč, -e** *м.* тавă: **železný ~** (желязна) тавă; **hliněný ~** гювѐч; **~ buchet** тавă с бѹхти, за бѹхти
- pekárensk|ý, -á, -é** пекарски, хлебарски: **~ý průmysl** хлебарска промишленост; **~á provozovna** цѐх за хлѐбни изделия; **~é výrobky** хлѐбни изделия
- pekárn|a, -u** *ж.* пекарна, хлебопекарница, хлебопекарна, хлебозавòд: **polní ~a** *воен.* полева хлебопекарница
- pekař, -e** *м.* пекар, хлебар
- pekařsk|ý, -á, -é** пекарски, хлебарски: **~á dílna**

пекáрница, хлебáрница: **~ý dělník** пекáр, пекáрски работник, хлебáр; **~á pec** фурна

pekařství|í, -í *ср.* 1. пекáрска професия: **vyučit se ~í** изўча се за пекáр 2. (магазин за) хлебни изделия; хлебáрница: **zajít do ~í** отбýа се в хлебáрницата

pekelně *нар.* áдски, дяволски: **zub mě ~ bolí** зъбът ме боли áдски

pekeln|ý, -á, -é 1. áдски: **~á říše** Цáрството на áда; **~ý oheň** áдски огън; **~á bytost** дявол; **~á mládež** машина 2. *експр.* áдски, страшен, дяволски: **zanechat ~ou spoušť** остава след себе си страшно опустошение; **~ý smích** демонски смях; **~ý plán** пъклен план; **~á nástraha** дяволски капан 3. *експр.* áдски, огромен, голям: **~ý hluk** áдски шум; **nasadil ~é tempo** тóй наложì ужáсно бързо темпо; **~á bolest** áдска болка

pěkn|ý, -á, -é 1. хубаво, красиво: **~ý** **tu (horko) jako v ~e** *експр.* тук е (горещо) като в бáня; тук е áдски горещо; **mít z ~a štěstí** дяволски ми вървì; **je to v ~e** отпиши го, (отиде) по дяволите; (**jít, odejít**) **do horoucích pek- kel** (отидá) по дяволите 2. *прен.* ад, ужас: **poznal ~o války** тóй изпита ужасите на войнáта; **život je pro něho ~em** за нёго живòтът е áд 3. *разг. експр.* главобóлия, мъка: **mít s někým ~o** ÿмам áдски главобóлия с някого; **připravít někomu ~o** създáм ÿстински áд за някого

pěkně *нар.* 1. хубаво, красиво: **~ vypadat** из- глèждáм добрè; **venku je ~** врèмето е хубаво 2. *в изрази на учтивост:* **~ prosím** мнòго (ви) мòля; **~ vítám** добрè дошли; **~ děkuji** мнòго благодаря 3. добрè: **~ se učí** учи се добрè; **mluví o něm ~** тóй/тá говорì добри нèща за нёго; **má se moc ~** тóй е мнòго добрè; **ty se ~ chováš** *ирон.* áма и тì се държиш мнòго хубаво 4. *за експр. изр. на заповедност* **a teď ~ sed'** сегà седи и не стáвай

pěkn|ý, -á, -é 1. хубав, красив: **~é děvče** хубаво момиче; **~ý hlas** хубав глас 2. хубав, добър: **má ~é místo** ÿма хубава рáбота; **mít ~é vlastnosti** ÿмам добри кáчества; **vyřídí ~ý pozdrav** предáм сърдечен пòздрав; **~ý ptáček** *ирон.* цвèте за мирисане; **vydělat ~é peníze** *експр.* спечèля добри пари; **dožít se ~ého stáří** доживèя до дълбòка стàрост

pektin [-týn], **-u** *м.* пектìн

pel *вж. pyl*

pelargonie [-ny-], **-e** *ж. бот.* пеларгòния, муш- кáто (Pelargonium)

peláš|it, -ím *несв. експр.* препу̀скам, бягам с всìчки сìли

pelech, -u *м.* 1. легòвище, бърлòга, дўпка (*на животно*) 2. *прен.* бърлòга, гнездò, свъртá- лище, вертèп 3. *експр.* леглò, жилище: **ne- ustlaný ~** незастлáно леглò ♦ **jít na ~** *разг.* отивам да си лèгна, да спя; **nechce se mu z ~u** не мý се стáва от леглòто

pelerín|a, -y *ж.* пелерìна

pelest, -i *ж.* 1. странична дъскá на кревát 2. тáбла на кревát: **stará postel s okrouhlými ~mi** стàр кревát с крèгли тáбли (*откъм главата и краката*)

peleš|it (se), -ím (se) *несв.* 1. живèя в легòвище, в бърлòга; гнездя (*за хищни птици*) 2. (*за птици*) кèпя се в прàх, в прèст 3. *грубо* вър- гáлям се: **~it se v bohatství** тèна в богáтство

pelich|at, -ám *несв.* 1. смèням си перушината, съблìчам се 2. линèя, смèням си кòзината: **~ající kočka** кòтка с линèеща кòзина; **kožešina na kabátě** ~á кòжата на палтòто се проскўбва 3. падам, кàпя (*за коса, косми*): **hlava mu ~á** *експр.* косàта му кàпе

pelikán, -a *м.* пеликán

peloton, -u *м. спорт.* пакèт, грўпа движещи се колeздáчи (*в колeздeнeтo*): **jet v hlavním ~u** двìжa се в оснòвната грўпа; **vedoucí ~** грўпата на водàчите (*в колeздeнeтo*)

pely|něk, -ňku *м. бот.* пелин (Artemisia) ♦ **hoř- ký jako ~něk** горчìв като пелин; **~něk zkla- mání** горчìлката на разочаровàнието

peň, pně *м. книж.* дънер, ствол, стьблò (*на дърво*)

pěň|a, -y *ж.* 1. пяна: **pivo s hustou ~ou** бйра с гъста пяна; **mýdlová ~a** сапўнена пяна; **hasicí ~a** противопожáрна пяна, пяна за гасèне на пожар ♦ **být, sedět (tiše) jako ~a** *експр.* седи тихо, бèз да гъкна 2. коèто прилìча на пяна; (**šlehaná**) **ovocná ~a** (разбìт) плòдов мýс; **mořská ~a** *минер.* мòрска пяна 3. пяна (*на устата на животно*)

penál, -u *м.* ученическа кутйа за писàлки и мòлìви: **kožený ~** кòжен калъф за писàлки и мòлìви

penále *неизм. ср. юрид.* неустòйка

pendler, -a *м.* 1. (чèшки) работник, пьтўващ всекìднèвно до съсèдна държáва 2. (пòлски) кўфарен търгòвец

pendl|ovat, -uji/разг. -uju *разг.* циркулирам; двìжa се напрèд и назад по едìн и същ пьт: **~ující doprava** пèнденелен, махалообразен транспорт

pendlo|vky, -vek *само мн., ж.* стèнен часòвник с махàло

pendrek, -u *м. разг.* гўмена пàлка

penězokaz, -a *м.* фалшификàтор на пари

perpík, -a, по-рядко **perpan, -a** м. гамѣн, гъзър: **pražský** ~ пражки гамѣн, гъзър
perpita I, ср. нескл. пепит (десен): **kabát z hnědého** ~ сакò от кафѣв пепит
perpita II, perpito прил. неизм. пепитен
perpítov|ý, -á, -é пепитен: ~**ový kostým** пепитен костюм
perprně нар. 1. пиперливо, люто: ~ **chutnající plod** плод с лютив вкѹс 2. òстро, рѣзко, пиперливо, хапливо: ~ **poznamenat** òстро, хапливо забелѣжа; ~ **vtipkovat** пѹскам пикантни, пиперливи шегички
perprn|ý, -á, -é 1. пиперлив, лют, лютив: ~**é koření** люта подправка, подправка с пипер; **máta ~á** бот. лютивá мѣнта, мѣнта пиперита (Mentha piperita) ♦ **spolkl ~ou pilulku** прен. той преглѣтна горчивия хап 2. парлив, хаплив, òстър, рѣзък: ~**á poznámka** хаплива забелѣжка; **odpovědět ~ými slovy** отговòря с òстри дѹми; ~**á anekdota** солѣн, циничен анекдòт
perpř, -e м. (чѣр) пипѣр (плод и храст): **maso na ~í** месò със сòс, подправен с чѣр пипѣр ♦ **přidat do zábavy ~e** прен. дам нѣрв на рѣзговора; допринесà за оживѣване на рѣзговора
perpřenk|a, -y жс. пиперница
perpřen|ý, -á, -é подправен с чѣр пипѣр: ~**á strava** хранà (подправена) с чѣрен пипѣр
perpř|it, -ím нессв. (со) подправям (нещо) с чѣр пипѣр, слàгам (на нещо) чѣр пипѣр
perpřovník, -u м. бот. пипѣрово дървò (Piper)
perfektně нар. перфѣктно, òтлично, съвършѣно: **hovořit ~ anglicky** говòря перфѣктно английски
perfektn|í, -í, -í перфѣктен, òтличен, превъзхòден, съвършѣн: ~**í písářka** òтлична машинописка; ~**í znalost cizího jazyka** перфѣктно владѣене на чѹжд език; ~**í zákrok brankáře** òтлична намѣса на вратàр
perfekt|um, -a ср. език. перфѣкт, мѣнало врѣме
perforace, -e жс. перфорация; пробиване на дѹпка, на дѹпки: ~**e děrného štítku** перфорация на пѣрфокарта; **polobotky zdobené jemnou ~í** (обувки) половинки, украсѣни с мálки дѹпчици, с декоративна перфорация
performanc|e, -e жс. изк. пърформанс; представлѣние с импровизации
performer, -a м. изпълнител-импровизатор
performerk|a, -y жс. изпълнителка-импровизаторка
perforovac|í, -í, -í перфориращ: ~**í přístroj** перфоратор
perforován|í, -í ср. перфориране, перфорация: ~**í filmového pásu** перфориране на филмова

лѣнта; ~**í slepého střeva** мед. перфориране, перфорация на апѣндикса
perforovan|ý, -á, -é перфориран: ~**é boty** перфорирани обувки; ~**é slepé střevo** мед. перфориран апѣндикс; спѹкано сляпо червò
perfor|ovat, -uji/разг. -uju нессв. и св. перфорирам, продѹпчвам/продѹпча, правѣя/направѣя, пробивам/пробия дѹпки: ~**ovat známky** перфорирам мàрки; ~**ovat bubínek** мед. пробия, перфорирам тѣпанчето (на ухò)
pergamen, -u м. 1. пергамѣнт: **rukopis na ~u** ръкопис на пергамѣнт; **staré ~y v archivu** стари ръкописи на пергамѣнт в архив 2. пергамѣнтна хартия
pergamenov|ý, -á, -é пергамѣнтов, пергамѣнтен: ~**ý papír** пергамѣнтна хартия
periferi|e [-fe-/fě-], -e жс. 1. перифѣрия, перифѣрна чàст, покрайнинà: **lidé z ~e** хòра от покрайнините 2. перифѣрия; перифѣрна, второстѣпенна чàст; перифѣрна òбласт
perifern|í, -í, -í перифѣрен: ~**í oblast kultury** второстѣпенна културна òбласт; ~**í nervstvo anat.** перифѣрна нѣрвна систѣма
period|a, -y жс. 1. период: ~**y v dějinách** периоди в истòрията 2. редица редòвно повтàрящи се явлѣния, период (в Менделеевата таблица) 3. език. период (вид дълго сложно изречение) 4. мед. менструация
periodicit|a [-dy-], -y жс. периодичност
periodick|y [-dy-] нар. периодически, периодично: ~ **opakovaný pohyb** периодически повтàряно движѣние
periodick|ý [-dy-], -á, -é периодичен, периодически: ~**ý pohyb** периодично движѣние; ~**ý tisk** периодичен печàт; ~**á soustava prvků** хим. периодичната систѣма на елементите; ~**ý zlomek mat.** периодична дрòб
periodičnost [-dy-], -i жс. периодичност
periodik|um [-dy-], -a ср. периодично издàние: **časopisy a jiná ~a** списàния и дрѹга периодика
periodizac|e [-dy-], -e жс. периодизация
periodiz|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju нессв. и св. периодизирам, раздѣлям/раздѣля на периоди
periskop, -u м. перискòп
perk|o, -a ср., обикн. мн. **perka** висòки обувки ~~до гòрѣ~~ ♦ **vyndylnra** разг. експр. дѹхнаха му под опàшката, изпѣдиха го; **prohnat někomu ~a** стѣгна някого за рàбота, накàрам някого да рàботи; **voda mu teče do perek** загàзил е
pérk|o, pírk|o, -a ср. умал. 1. обикн. **pírko** перцѣ 2. обикн. само **pérko** пружинка, пружина: ~**o u hodinek** пружина, пружинка на часòвник

perl|a, -y ж. 1. пèрла, бйсер: **lovci perel** лóвци на бйсери, на пèрли; **šňůra perel** нàниз от пèрли; **skleněné ~y** стъклени, изкўствени пèрли 2. нèщо, коèто прилйча на пèрла, на бйсер: **v očích se jí leskly dvě ~y** в очите ѝ блèстяха като бйсери двè сълзи 3. *книж.* ярко, забележително лицè или вèщ; пèрла, бйсер, звезда: **je to ~a mezi ženami** товà е звезда сред жени-те; **Karlštejn, stavitelská ~a Čech** Кàрлщейн, архитектурен бйсер на Чèхия

perle|ť, -ti/-tě ж. седèф

perleťově нар. седèфено, като седèф

perleťov|ý, -á, -é 1. седèфен: **~ý knoflík** седèфено кòпче 2. кòйто йма седèфен блясък: **~ý záblesk zubů** седèфен блясък на зъби; **dívka s ~ou pleťí** момйче с млèчнобýла кòжа

perlička I, -y ж. 1. *умал.* пèрличка, бйсерче и *пш.* **zlatý perlička**

2. интерèсно събйтие, курйòзна слўчка: **vyprávěť ~y z cesty** разкàзвам нàй-интерèсното от пýгўване; **~y ze školní úlohy** бйсери от пйсмено упражнèние

perlička II, -y ж. *зоол.* токàчка (Numida)

perličkov|ý, -á, -é пèрлен; кòйто е като пèрла: **~é zuby** зъби като бйсери; **~é písmo** дрèбен шрйфт на пйшеша машинà

perlík, -u м. голям ковàшки чўк

perlít se, -ím se *несв.* искрý, блèстý (*като бйсер, като перла*): **víno se ~í v číši** вйнòто искрý в чàшата; **na čele se mu ~il pot** на чèлòто му блèстýха кàпки пòт

perlivě нар. искрýщо като пèрла, като бйсер, като сèдеф: **~ se lesknoucí pavučina** блèстýща като сèдеф пàяжина

perliv|ý, -á, -é *книж.* искрýщ като пèрла, като бйсер: **~ý pot na čele** лъщýщи кàпки пòт по чèлòто 2. газйран: **~é víno** искрýщо вйнò; **~á voda** газйрана водà 3. звънтýщ, искрýщ: **~ý smích** звънтýщ смýх

perlorodk|a, -y ж. *зоол.* бйсерна мйда (Margaritana, Meleagrina)

perlov|ý, -á, -é пèрлен, бйсерен

permanenc|e, -e ж. *ж.* постоянна, непрекъсната зàетост, готòвност: **být stále v ~i** през цýлото врème сým зàет, в постоянно движèние сým

permanentk|a, -y ж. *разг.* (абонамèнтна) кàрта (*за пýтуване, за посещаване на културни мероприятия и под.*)

permanentně нар. перманèнтно, непрекъснато, без прекъсване

permanentn|í, -í, -í *книж.* перманèнтен, непрекъснат, постоянен: **~í služba** непрекъснато дежўрство; **~í jízdenka** кàрта за пýгўване

pernat|ý, -á, -é пернàт, пèрест; обрàсъл с перà: **~á zvěř** *лов.* пернàт дивèч

perně нар. трўдно, с труд, с мъка, с усйлие, с пòт на чèлò: **~ vydělané peníze** скъпо платèни парй; спечèлени с пòт на чèлò парй

perníček, -ku м. *умал.* мèден сладкйш: **~ky s polevou** мèденки с глазўра

perník, -u м. 1. мèден сладкйш: **pardubický ~** мèденка от Пàрдубице (*нàй-известна в Чèхия*) 2. *жарг.* мнòго сйлен синтетйчен наркотйк

perníkov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до мèден сладкйш: **~é srdce** мèденка във фòрма на сърцè; **pohádka o ~é chaloupce** приказката за зàхарната къщичка (*у Братя Грим за Хензел и Гретел*)

pern|ý, -á, -é 1. тèжък, трўден, изтощйтелен, изнурйтелен: **~á práce** тèжък трўд; **byl to ~ý rok** товà бèше тèжка годйна; **~ý výdělek** тèжко, трўдно спечèлени парй 2. *малко остар.* остър, рязък, язвйтелен, хаплив: **byla to ~á pravda** товà бèше горчйва йстина; **~ý vtip** хаплив вйц, остра шегà

per|o, pér|o, -a ср. 1. перò (*на птица*): **vějíř z pavích** ~ ветрйло от паўнови перà; **pštrosí ~a** щрàусови перà 2. перò (*за писане*); писàлка: **plnicí ~o** автоматйчна писàлка; **kresba ~em ruční** *държана* перòто (*започна да пйша, да творя*); **mistr ~a** мàйстор на перòто (*за писател*); **člověk od ~a** *разг.* журналист, писàтел, човèк на перòто; (**vyřídít**) **škrtnutím ~a** (*уредя*) с едйн пòдпис; **dát do ~a** наредя, издиктўвам каквò да се пйше, каквò да се прàви 3. пружина, ресòр: **prasklé ~o v pohovce** счўпена пружина на кушèтка; **~o vozu** ресòр, амортисёр; **hodinové ~o** часòвникова пружина

perokresb|a, -y ж. графика, рисўнка с перò, щрйхова рисўнка: **Alšovy ~y** рисўнки с перò на Алеш

peron, -u м. *разг.* перòн

peronk|a, -y ж. *разг.* перòнен билèt

peronn|í, -í, -í перòнен

peronov|ý, -á, -é перòнен

pérován|í, -í ср. *техн.* федерация, ресòри, пружйнно окàчване: **~í automobilu** федерация на автомобил

pérován|ý, -á, -é федерйран; кòйто е снабдèн с пружйни, с ресòри: **dobře ~é auto** добрè федерйрана колà

pér|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* пружинйрам: **vaгон dobře ~uje** вагòнът йма добрй ресòри; **matrace ~uje** дюшèкът пружинйра

perov|ý, pérov|ý, -á, -é 1. кòйто е от перà, укра-

сѣн с пера: **~ý vějíř** ветрило от пера **2.** който е нарисѣван с перо: **~é kresby** граѣики, рисѣнки с перо **3.** пружинен: **~ý kočár** файтѣн върху пружини; **~é spirály** спирали на пружина; **~á matrace** матрак с пружини; **~é váhy** пружинена теглилка, пружинено кантърче **4. в сѣчет.** **~á váha спорт.** категория перо (при боксьори до 57 кг, при ѣангисти до 60 кг, при борци до 62 кг)

peroxid, -u м. хим. прѣкис: **~ vodíku** водороден прѣкис

perský, -á, -é персийски

personál, -u м. персонал: **zdravotnický** ~ медицински персонал

personalist|a [-so-], **-y м.** адм. кадровик, служител в „Личен сѣстав“

personalistk|a, -y ж. кадровичка, служителка в „Личен сѣстав“

personálně [-so-] нар. персонално, лично; кадрово, в кадрово отношение

personáln|í [-so-], **-í, -í** персонален, личен; кадрови: **~í záležitosti** лични работи; **~í oddělení** отдел „Личен сѣстав“, отдел кадри; **~í unie** юрид. лична ѣния

personifikace [-ny-], **-e ж.** персонификация, персонифициране, олицетворѣние: **~e přírodní síly** персонифициране на природна сила

personifikovat [-ny-], **-uji/разг. -uju** неск. и св. персонифицирам, олицетворявам/олицетворя: **~ovat spravedlnost** олицетворявам правосѣдието

perspektiv|a [-ty-/tý-], **-y ж.** 1. изобр. перспектива: **pohled z ptací** ~у изглед от птичи поглед (отгоре) и прен. 2. перспектива, изгледи: **~a vývoje** перспектива на развој; **dát lidem nové** ~у разкрія пред хората нови перспективи

perspektivně [-ty-/tý-] нар. 1. изобр. перспективно: **~ kreslený obraz** картина с предадена перспектива 2. в перспективно отношение, по отношение на изгледите

perspektivn|í [-ty-/tý-], **-í, -í 1.** изобр. който се отнася до перспектива: **~í hloubka obrazu** перспектива на картината 2. перспективен: **~í plán** перспективен план

Peršan, -a м. персѣец

peršan, -u м. разг. персийски килим

perštin|a, -y ж. персийски език

perštin|a, -y ж. персийски език

perující, -í, -í пружинираш, еластичен: **~í guma** мека гума

perut|ě, -ti/-tě ж. 1. книж. и поет. (птиче) крило:

pták rozpjal ~tě птицата разпѣри крила/крилѣ 2. *авиаци. воен.* ескадрила

perverz|e, -e ж. перверзия, извратѣност

perverzně нар. перверзно, извратѣно

perverzn|í, -í, -í перверзен, извратѣн: **~í představy** перверзни предѣстави

pervitin [-ty-/tý-], **-u м.** много силна синтетична дрога, синтетичен наркотик

perzekuce, -e ж. преслѣдване, гонѣния, репрѣсии, репресирание: **rasová, politická** ~e расови, политически гонѣния, преслѣдвания

perzekuční, -í, -í който се отнася до гонѣния, репрѣсии; репресивен: **~í akce** кампания за репрѣсии

perzekv|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) преслѣдвам (някого, нещо), подлѣгам (някого) на гонѣния, на репрѣсии, на преслѣдване: **byl za války ~ován** през войната бѣ подлѣжен на репрѣсии, на преслѣдване

perzián, -u м. 1. астраган: **černý** ~ чѣрен астраган 2. разг. астраганено палто

perziánov|ý, -á, -é астраганен, астраганов; който е от астраган: **~ý kožich** кожѣно палто от астраган, астраганено палто; **~ý límec** якѣ от астраганова кожа, астраганѣна якѣ

peřej, -e ж. праг (на река), бързей; често мн. **peřeje** прагове, бързеи: **projekt kánoí** ~e премина с кану прагове, бързеи

peř|í, -í ср. събир. 1. перушина, пера: **vrabec s rozčepřeným ~ím** врабѣ с разрошена, с наѣжена перушина; **drát ~í** скѣбя перушина

♦ **pták se pozná po ~í** хората сѣдят по външния вид 2. пух, пухен пълнѣж, перушина (на пухени юргани и под.): **prachové ~í** пух

peřičk|o, -a ср. умал. перѣцѣ

peřin|a, -y ж. 1. пухѣна завивка, пухѣн юрган:

přikrýt se ~ou завія се с пухѣна завивка, с пухѣн юрган 2. мн. **peřiny** пухѣни завивки, пухѣн юрган и пухѣни възглавници: **ustlat ~y** подрѣдя пухѣните завивки и възглавници на леглото; **bedna na ~y** ракла за пухѣните завивки ♦ **~y** леглото, лѣгна си, лѣгна да спя

peřin|ka, -ky ж. умал. пухѣна завивка, (дѣтско) пухѣно юрганче; **děťátko v ~ce** дѣтѣнце, завито в пухѣна завивка ♦ **~y** леглото, лѣгна си, лѣгна да спя

v ~ce глѣдам някого като писано яйѣѣ, като цвѣте в саксия; **být ještě v ~ce** още съм в пелѣни

peřov|ý, peřov|ý, -á, -é пухѣн; който е от пух, от пера: **~ý polštář** пухѣна възглавница; **~ý oprašovák** прахобърсѣчка от пера

pes, psa м. 1. зоол. кѣче (Canis): **hlídací** ~ до-

машно куче пазач; **lovecký** ~ ловджийско куче; **tažný** ~ куче, което тегли шейна; **poštvat na někoho psy** насъскам кучетата срещу някого *и прен.*; **pozor, zlý** ~! внимание, зло куче! **zajít jako ~ u cesty** загина като бездомно псе; **je to ~, nebo fenka?** куче ли е или кучка? (кучето) **мъжотелен** ♦ **hříbit**
zastřelit někoho jako psa гоня, навиквам, бия, застрелям някого като куче; **být věrný, vztekly jako** ~ като куче съм верен, зъл; **vypadat jako spráskaný** ~ изглеждам като пребито куче; **připadat si jako prašivý** ~ чувствам се като краставо куче; **být na někoho jako** ~ нахвърлям се на някого като куче; **jde mu to jako psovi pastva** спори му като бягане на охлов; справя се с работата като куче с паша; **každý ~ jiná ves** сред тези неща няма, не си пасва едно с едно; **ani ~ po něm neštěkne** *експр.* ще го забравят съвсем и никой няма дори да се сети за него; **(venku je), že by ani psa nevyhnal** (навън е) кучешко време; **(hledat, kde je) zakopaný** ~ (търся къде е) главната трудност, главната спънка; **mrtvý ~ neštěká (nekouše)** умрял кон не рита **2. в съчет.** **pod psa** *експр.* много лош, много лошо: **práce pod psa** нескопосана работа; **střílet pod psa** стрелям отвратително **3. експр.** куче, лош човек: **být ~ na někoho** държа се много лошо с някого, звяр съм по отношение на някого; **život je ~ прен.** животът е кучешка работа; кучешки живот

pesimismus *вж.* **pesimismus**

pesimist**a, -y** *м.* песимист

pesimisticky [-ty-] *нар.* песимистично

pesimistický [-ty-], **-á, -é** песимистичен

pesimistka**a, -y** *ж.* песимистка

pesimizm**us, pesimism****us** [-zm-], **-u** *м.* песимизъм

pěst, -i *ж.* юмрук, пестник, пестница: **sevrít ruku v ~** свия ръка в юмрук; **uhodit ~í do stolu** удара с юмрук по масата *и прен.*; **vládnout železnou ~í** управлявам с твърда ръка, с железна ♦ **jednouchý**
 действам на своя глава; **je to jako ~ na oko** това изобщо не подхожда, не пасва; това е като на свинче звънче; **pancéřová ~** *воен.* фау-патрон, гранатомет

pěstěně *нар.* култивирано: **vypadat ~** ймам (вид на човек с) грижливо поддържана външност
pěstěnlý, -á, -é (добре) култивиран, обработен, поддържан, школуван: **~é ruce** добре поддържани ръце; **~ý hlas** обработен глас; **pečlivě ~ý park** грижливо поддържан парк; **~é sorty** (добре) култивирани, отглеждани сортове

pěstičk**a, -y** *ж.* умал. юмруче, пестниче

pestík, -u *м.* бот. плодник, пестик

pěst**it (si), -ím (si)** *несв.* (*koho, co*) поддържам добре, в добър вид (*някого, нещо*); грижа се добре (*за някого, за нещо*): **pečlivě se ~í** грижи се добре за себе си, поддържа грижливо външността си; **~it si nehty** полagam грижи за ноктите си

pěstitel, -e *м.* човек, който отглежда растения или животни: **~ zemědělských plodin** земеделец, растениевъд; **~ ovoce** овощар; **~ ovci** овцевъд; **drobný** ~ човек с малко, дребно лично стопанство

pěstitelk**a, -y** *ж.* жена, която отглежда растения или животни

pěstisk**ý, -á, -é** култиваторски, селекционерски; който се отнася до отглеждане на растения и животни: **~ý závod** предприятие, институт за култивиране, селекциониране на растения; **~á práce** култиваторска, селекционерска работа; **~á technika** култиваторска техника

pěstistev**í, -í** *ср.* растениевъдство

pěstn**í, -í, -í** юмручен: **~í zápas** юмручен бой; бокс; **~í právo** юмручно право

pěstoun, -a *м.* опекун, настойник

pěstounk**a, -y** *ж.* **1.** опекунка, настойничка **2.** възпитателка, медицинска сестра (*в детски ясли*)

pěstovan**ý, -á, -é** (добре) култивиран, обработен, отгледан, поддържан, възпитан, школуван: **~ý hlas** школуван, обработен, поставен глас

pěst**ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* **1.** (*co*) отглеждам, развъждам (*нещо*): **~ovat zeleninu** отглеждам зеленчук, зеленчуци; **~ovat ovce** отглеждам овце **2.** (*co*) възпитавам, развивам (*нещо*): **~ovat hudební vlohy** развивам музикални заложби; **~ovat si paměť** упражнявам си паметта; **~ovat pocit odpovědnosti** възпитавам, изграждам чувство за отговорност **3.** (*co*) отдавам се (*на нещо*), упражнявам (*нещо*): **~ovat sport, hudbu** спортувам, занимавам се със спорт, с музика; **~ovat společenské styky** поддържам връзки в обществото **4.** (*koho, co*) грижа се (*за някого, за нещо*), поддържам в добър вид (*някого, нещо*): **je na ní vidět, že se ~uje** личи си, че тя полага грижи за себе си, за външността си; **~ovat si knír** поддържам в добър вид мустациите си

pestrobarevn**ý, -á, -é** пестроцветен, разноцветен, пъстър, шарен: **~á látka** пестроцветна материя

pestrost, -i *ж.* пестротà: **~ záhonů** пестротà на

лехи; ~ **barev** разнообразие на цвето̀вѐ; ~ **programu** разнообразие на програ̀ма

pestrý, -á, -é **1.** пѣстѣр, ша̀рен: ~é kvítí пѣстри цвето̀; ~ý šátek пѣстра, ша̀рена кѣрпа **2.** пѣстѣр, разнообра́зен; ~é barvy пѣстри цвето̀вѐ; ~á strava разнообра́зна храна̀; ~á podívaná пѣстра глѣдка

peštre нар. пѣстро: ~ **zdobené domy** сгра̀ди с пѣстри, с разли́чни фаса̀ди; **události se ~ střídají** редя̀т се най-разнообра́зни събѣтия

pěšák, -a **м.** **1.** пеша̀к, пехоти́нец **2. шахм.** пѣшка, пио́нка

pěšec, -ce **м.** шахм. пѣшка, пио́нка

pěší I, -í, -í **1.** пѣши, пешехо́ден: ~í turista пѣши тури́ст; ~í výlet излет пешко́м, пеша̀; **den ~í cesty** еди́н де́н пѣт пеша̀; ~í dráha пѣша пъ̀гѐка **2. воен.** пехо́тен: ~í pluk *остар.* пехо́тен по́лк

pěší II, -ho **м.** пешехо́дец: **cesta pro ~** пешехо́дна пъ̀гѐка, пѣт за пешехо́дци

pěší *мн. пѣшеца* ♦ **(je)chop-ě** разг. (има) ми́р и по́кој

pěšík, -y **ж.** **1.** умал. пѣтѣчка **2.** пѣт (*в ко-сата*): **česat si ~u** рѣша си ко́сата на пѣт

pěšky нар. пеша̀, пеш, пѣши, пешко́м

pět I, **pěti** **числ.** пет: ~ **prstů** пѣт прѣста; **po ~i minutách** след пѣт мину́ти; **pracuje s ~i lidmi** рабо́ти с петѣма ду́ши; **je o ~ let mladší** то́й (тя) е с пѣт години по-мла́д(a); **přijdu v ~ (hodin)** *петѣна(ца) ♦* **za minut dvanáct** в послед́ния момѣнт; при послед́ната възмо́жност; **má svých ~ křížků (na zádech, za sebou)** *експр.* ми́на вѣче, навѣртя̀ петде-сѣта̀ка (*вече е над 50 години*); **sebrat, sbalit (si) svých ~ švestek a jít** събера̀ си, вдѣгна си парту́шните, чука́лата и си отѣда; **hospodařit od desíti k ~i** во́дя стопани́сван обѣкт към вто́рия на́чин; **koupit za ~ prstů** откра́дна, взѣма по вто́рия на́чин; **nemít všech ~ pohromadě** не сѣм с всѣчкия си; **to je mi ~!** безразли́чно ми е! разг. всѣ ми е е́дно

pět II, **pěji** **несв. книж. и поет.** **1.** пѣя **2.** въз-пѣвам, възхва́лявам

pěťadvacet **числ.** два́йсет и пѣт, два́десет и пѣт (*сѣщо и pětatřicet ... до pětadevadesát* трийсет и пѣт, трийдесет и пѣт... деветдѣсет и пѣт)

pěťadvacetihálř, **pěťadvacetihálř**, -e **м.** монѣта от два́йсет и пѣт ха́лера

pěťadvacetikorun, -y **ж.** банкно́та от два́йсет и пѣт кро́ни

pěťadvacetilet, -ý, -á, -é два́йсет и пѣт годи́шен

pětáktov, -ý, -á, -é ко́йто е в пѣт де́йстви́я

pětiboj, -e **м.** спорт. петобо́й: **moderní ~** мо-де́рен петобо́й

pětibojář, -e **м.** спорт. петобо́ец

peticle [-ty-], -e **ж.** *книж.* пети́ция

peticle, -e **ж.** (гру́па от) петѣма ду́ши, пето́рка: **útočná ~e hráčů** петѣмата игра́чи от напа-де́нието

pěticip, -ý, -á, -é пето́ѣгълен, ко́йто има пет о́стри ѣгъ́ла: ~á hvězda пето́лѣчна зве́зда

pěticlenn, -ý, -á, -é петчлѣ́нен

pětidenní, -í, -í пѣтднѣ́вен: ~í **pracovní týden** пѣтднѣ́вна рабо́тна се́дмица

pětidíln, -ý, -á, -é ко́йто се състо́й от пѣт ча́сти, от пѣт дя́ла, от пѣт то́ма

pětihálř, **pětihálř**, -e **м.** монѣта от пѣт ха́лера

pětikorun, -y **ж.** монѣта *или* банкно́та от пѣт кро́ни

pětilet, -ý, -á, -é пѣтгоди́шен: ~ý **plán** пѣтгоди́шен план

pětiminutov, -ý, -á, -é пѣтмину́тка (*сѣвѣщение, предаване, упражне́ние и под., което трае пет минути*)

pětiminutov, -ý, -á, -é пѣтмину́тен

pětimístn, -ý, -á, -é **1.** пѣтме́стен: ~é **vozidlo** пѣт-ме́стно прево́зно сре́дство **2.** пѣтци́френ: ~é **číslo mat.** пѣтци́френо число́

pětimocn, -ý, -á, -é **хим.** пѣтвалѣ́nten

pětina, -y **ж.** петѣ́на, петѣ́нка, е́дна пѣта (ча́ст): **o ~u větší** с е́дна пѣта по-го́лям

pětínásobek, -ku **м.** вели́чина, петкра́тно по-го́ляма от дру́га, взѣта за осно́ва; петкра́тен разме́р: ~ek **původní ceny** це́на, пѣт пѣти по-го́ляма от пѣрвонача́лната

pětínásobně нар. пето́рно, в петкра́тен разме́р, пѣт пѣти по́вече: ~ **nahradit škodu** възстано́вя щѣти́те в пето́рен разме́р

pětipatrov, -ý, -á, -é пѣтета́жен (*5 е́тажа и партер*)

pětipodlažn, -í, -í **архитект.** пѣтета́жен (*вклю-чително партера*)

pětistov, -ka, -ky **ж.** **1.** разг. банкно́та от 500 кро́ни: **platit ~kou** пла́щам с банкно́та от 500 кро́ни **2. техн. разг.** мото́циклѣт от 500 кубѣ́ка (*с обем на цили́ндѣра 500 см³*): **závod ~ek** състе́зание на мото́циклѣти от 500 кубѣ́ка

petit [-tyt], -u **м.** *полигр.* петѣ́т

pětitříd, -ý, -á, -é *остар.* петокла́сно (*начално*) учи́лище

pětitříd, -í, -í петокла́сен (*за училище*)

pětúhelník, -u/-a **м.** геом. пето́ѣгълник

pětka, -y **ж.** **1.** цифра́та 5, пето́рка, петѣ́ца **2.** пе-ти́ца, пета́рка (*нещо, което е озна́чено с ци-фрата 5*); но́мер пѣт, пѣти но́мер (*трамвай, стая и под.*): **jet ~ou** пъ́гѣвам с (трамва́й) но́мер пѣт, с петѣ́цата **3. учил.** петѣ́ца, пето́рка

(бележка, оценка „слаб“, „незадоволителен“ в чешките училища): **dostat ~u** (z fyziky) получа двойка (по физика); **dát ~u** поставя, пийша двойка **4.** петорка (група от пет единици, петима души): **Velká ~a v OSN** Големата петорка в ООН, петте велики сили в ООН; **hra basketbalové ~y** игра на баскетболна петорка

pětkař, -e м. разг. двойкаджия

pětkrát нар. пет пъти: **bylo jich ~ víc** бяха пет пъти повече; **~ dvě je deset** пет по две е десет; **~ víc** пет пъти повече; **~ tolik** пет пъти по толкова

petlice, -e жс. мандало: **zavřít dveře na ~i** поставя, спуска мандало на врата

pětník, -u м. петък (монета от пет халера)

petrklíč, -e м. бот. иглика (Primula veris)

petrolej, -e м. нафта; газ за осветление

petrolejář, -e м. притежател на нефтени кладенци; нефтопромышленник

petrolejářský, -á, -é нефтен, нефтопромышлен, нефтодобивен: **~á společnost** нефтодобивна компания; **petrolejářští dělníci** нефтодобивници

petrolejk|a, -y жс. разг. газена лампа

petrolejov|ý, -á, -é газен, петролен: **~á lampa** газена лампа; **~ý vaříč** примус

petržel, -e жс. бот. магданоз (Petroselinum): **nakrájená ~** нарязани корени от магданоз; **(zelená) ~** магданоз (листа); **nasekat ~ do porostu** **zmi**

tomu jako koza ~i експр. разбърра от това като свиня от кладенчова вода

petrželk|a, -y жс. магданоз (листа)

petrželov|ý, -á, -é магданозов, магданозен: **~á nať** зелената част, зеленището на магданоза; **~ý kořen** корен от магданоз, магданозов корен; **~á omáčka** магданозен сос, сос с магданоз

pěv|ec, -ce м. **1.** певец (оперен и под.) **2.** зоол. пойна птица; **обикн. мн. pěvci** пойни птици **3.** книж. певец, поет: **Mácha, ~ec lásky** Mäxa, певец на любовта

pěvecky нар. певчески, вокално: **~ náročná árie** ария, изискваща големи певчески възможности; вокално трудна ария

pěveck|ý, -á, -é певчески: **~ý sbor** хор, хоров колектив; **~é umění** певческо изкуство; **~á technika** певческа техника, техника на пеење

pěvkyn|ě, -ě жс. певица

pevně нар. **1.** здраво, трайно, яко, солидно, стабилно, плътно **2.** силно, здраво, яко: **~ svírat** силно, здраво стискам; **rtý ~ sevřené** здраво стиснати устни **3.** твърдо, непоколебимо: **stát**

~ стоя здраво; **~ sedět v sedle прен.** увěřено седя на мястото си, тежа на мястото си; увěřено ръководя работата; **~ stát na svém rozhodnutí** отстоявам твърдо решението си; **~ věřit, doufat** твърдо вярвам, надявам се **4.** увěřено, решително, твърдо: **~ vykročit** пристъпя увěřено; **~ se podívat někomu do očí** погледна някого твърдо в очите

pevnin|a, -y жс. **1.** сўша, земя: **vystoupit z lodi na ~u** слъза от кораб на сўша **2.** континент, материк; **evropská ~a** европейският континент; **to je pro nás neznámá ~a прен.** за нас това е напълно непознато, тъмна Индия, тѐра инкòгнита

pevnost, -i жс. **1.** здравина, твърдост, устойчивост, якост: **~ vláčna** здравина на влакно; **~ základu** устойчивост, здравина на основа; **zkouška ~i техн.** изпитание на якост; **mez ~i** предел на здравината; **~ přátelského svazku** здравина, сила на приятелство; **~ víry** твърдост на вярата; **~ vůle** сила на волята; **~ přesvědčení** сила на убеждението; **~ povahy** сила на характера; **~ hlasu** твърдост на гласа **2.** крепост: **nedobytná ~** непревземаема крепост; **létající ~** летяща крепост

pevnostn|í, -í, -í 1. който се отнася до якост, здравина, твърдост: **~í zkouška техн.** изпитание на якост **2.** крепостен: **~í příkop** крепостен ров; **~í hradby** крепостни стени

pevnůst|k|a, -y жс. умал. малка крепост, укрепление: **pohraniční ~y воен.** гранични бункери, укрепени огнѐви точки

pevn|ý, -á, -é 1. здрав, як, твърд: **~é vlákno** здраво влакно; **~ý uzel** здрав възел; **~á hráz** як бент **2.** твърд: **~é palivo** твърдо гориво; **~á zem** твърда земя, сўша; **~á půda (pod nohama) прен.** твърда почва (под краката); **~á látka физ.** твърдо вещество, твърда материя; **~é skupenství физ.** твърдо (агрегатно) състояние; **~ý disk комп.** твърд (хард) диск **3.** неподвижен, фиксиран: **~ý bod** стабилна точка; **~é lešení** неподвижно скѐле **4.** сигурен, здрав, солиден, надѐжден: **~é základy domu** солидни основи на къща; **~ý vědecký základ прен.** здрава, надѐждна, солидна научна основа; **být ~ý v sedle прен.** сигурен съм, увěřен съм на мястото си **5.** твърд, фиксиран, определен, установѐн: **~é ceny** твърди цени; **~ý plat** твърда заплата; **~é zaměstnání** постоянна работа; **~á norma** твърда норма; **~á měna** твърда валута; **~é datum** точно, твърдо установѐна дата; **na pevn|no/napevno** точно, определѐно, със сигурност, твърдо **6.** здрав, твърд, непоколебим: **~é přátelství** здраво приятелство; крепка,

здрава дружба; **~ý zdraví** крёпко здраве; **~ý manželský svazek** здрава съпружеска връзка; **mít ~ý úmysl** имам твърдо намерение; **~á víra, vůle** твърда, непоколебима вяра, воля; **mít ~ou naději** твърдо се надявам; **mravně ~ý člověk** нравствено устойчив човек 7. **здрав, силен, як: chlap ~ý jako skála** мъж, здрав като скала; **~ý charakter, ~ý morál** имам твърд характер, принципен съм 8. **енергичен, твърд, сигурен: ~ý krok** твърда крачка; **~ý hlas** сигурен глас; **udržovat ~ou kázeň** поддържа дисциплина; **~ý v kramflekách** разг. експр. той е цар на тази работа, знае си работата, той е добре подкован **пчѣлѣцъ, е. м. бот. паламида (Cirsium)**

рча́ч, -е м. бот. паламіда (Cirsium)

pí, pípi, pí, pípi междум. 1. пи-пи-пи (звуци, издавани от птиците, особено от малките им) 2. пи-пи-пи; Тъка, Тъка; КЪТ-КЪТ-КЪТ (звуци за повикване на птици)

pianin|o [-ný-], -a *ср.* пиàно

pianist|a [-ny-], -у м. пианист

pianistk|a [-ny-], -y ж. пианістка

piano [pijá-], **-a** *ср.* роѣл, пиано: **rozladěné ~o** разстрѣен, дезакордѣран роѣл; разстрѣено, дезакордѣрано пиано; **hrát na ~o** свѣря на роѣл, на пиано

pianov[ý [rijá-], -á, -é кòйто се отнася до пиано,
до роял: ~á **harmonika** акордеон

pí|e, -e ж. фураж, кърма (за добитък): **zelená**
~e зелён фураж

písk|a, -у ж. умал. ма́лка пещ, фу́рничка:
elektrická ~a техн. електрическа фу́рна

pickur, pick-up [pikar], **-u** *м. трансп.* пикап, камионетка (*малък товарен автомобил*)

pícn|í, -í, -í фура́жен: **~í rostliny** фура́жни
расте́ния, фура́жни култу́ри

ріснин|а, -у ж. сел. стоп. фуражна култура: ~у
фуражни култури, фуражни тревѝ

pícninářstv|í, -í *ср.* фуражопроизводство,
отгледжване на фуражни култури

píd', pídě ж. 1. пѣдѣ: **měrit** на **pídě** мѣря на пѣди
2. книж. пѣдѣ (малко, незначително разстояние): **hájit každou** ~ пазѣ всяка пѣдѣ
земѣ: **neustoupit ani o** ~ не отстъпѣ нѣто пѣдѣ

píd'alk|a, -y ж. зоол. вид пеперу́да (Semiothisa, Operoptera *и др.*)

pidi- първа част в сложни думи, означаваща
мнòго, изключително малък

pidimužik, -a м. 1. джуджѐ: **obři a pidimužici v pohádkách** великани и джуджѐта в приказките 2. пѣда човѣк, лăкът брада (много дребен човек)

píd|it se, -ím se несл. книж. 1. (по кот, по чет) издървам, дързя (някого, нещо), събъирам

(нещо): **~it se po pachateli** издирвам, търся престъпник; **~it se po zprávách** събирам, търся извещения 2. (po čem) старая се, боря се да постигна (нещо): **~it se po úspěchu** боря се за успех, стремя се към успех

pierot, -a *м.* пиеро̀

piet[a], -у ж. 1. **пиѐтѣт**: ~а k **rodinným památkám**
 пиѐтѣт кѣм се́мѣйните релѣкви 2. **изк.** **пиѐтѣ**
 (изображение на Богородица с тялото на Христос)

pietně нар. благоговѣйно, с благоговѣние, с пиетѣт, с дълбо̀ка по̀чит

pietn[ŝ], **-í**, **-í** благоговѣен; изпълнен с благо-
вѣненіе, с пиетѣт, с пѣчит: **~í akt** поклонѣніе;
акт на отдаване на пѣчит; **~í vzpomínka**
възпоменаніе на нѣчия памет; **~í oslava**
тържѣствено събрание в чѣст, в памет

pigment, -u *м.* ПИГМЕНТ

pigmentac|e, -e ж. пигментация

pìh|a, -у ж. лўнїчка (на кожата): **tvář plná** ~
лицє, обсіпано с лўнїчки

pihovat|ý, pihovit|ý, pihat|ý, -á, -é лўничав, покрит с лўнички: **~ý obličej** лўничаво лице; **~ý kluk** лўничаво момчѐ

rich, rích *междум. боц (за убождане)*

príchací, -í, -í който служи за прободжане, про-
дупчване, перфориране: *обикн. в съчет. ~í*
hodiny контролен часовник (*при явяване на*
работа)

píchač|a, -у ж. жарг. контролен талон (който се маркира от контролен часовник)

pícha|čku, -ček *ж. мн. жарг.* контро́лен ча-
сòвник

píchán|í, -í *ср.* бодѣж, бодѣжи, бѣлки: **mít ~í v boku** ѿмам бодѣжи в хѣлбока

pích [at, -ám неск. 1. (*čím koho, co; do koho, do čeho*) бодà, мұшқам (с нещo някого, нещo; някого, нещo в нещo): ~at kopím пробòждам с копие; ~at vidličkou (do pečeně) бодà с вилица (пèчено); ~at souseda prstem мұшқам сьсèда с я прьст; komàři ~ají комàрите хàпят; ~at rašelínu вàдà тòрф; ~at někoho očíma прен. експр. пронизывàм някого с пòглед

♦ ~~střední prapah~~
vosího hnízda бъркам в гнездо на ос **2. разг.** (со) продупчвам, перфорирам, маркирам, щемпелувам (нещо): ~at jízdenky продупчвам, компостирам билети; ~at při odchodu z pracoviště маркирам излизане от работа **3. (со kam)** забоддам (нещо някъде): ~at špendlíky do mapy набоддам карфици върху карта; ~at injekce мед. жарг. слагам, бия инжекции **4. (koho – вин.)** прободдам, бода (някого): hřebík ho ~á v patě пиронът го боде

pilařství|í, -í *ср.* дървообработваща промишленост

píle, -e *жс.* прилежание, усърдие, старание, прилежност: **neúnavná ~e** неуморно усърдие; **projevit ~i** проявя усърдие, старание; **dosáhnout něčeho svou ~í** постигна нещо благодарение на усърдието; **maře** словично усърдие, трудолюбие; нравешки труд

pílin|a, -y *жс.* стърготина; обикн. *мн.* **píliny**, -n *ср.* стърготина; **maře** ~y *пейор.* главата му е пълна с трици, с бърмбари

pílinov|ý, -á, -é който се отнася до стърготини: **~á kamna** тричарка (печка, която гори трици); **~é desky** *строит.* талашитени плоскости

píliř, -e *м. 1.* (подпорен) стълб, колѐна, подпора, пилѐн: **~e mostu** подпорни стълбове, нѐсеци колѐни, пилѐни на мѐст **2. прен. книж. и публ.** опѐра, устѐи: **hlavní ~e hospodářství** устѐите на икономиката

pílk|a, -y *жс. умал. 1.* триѐнче: **lupenková ~a** *разг.* щѐстието е променливо **2. мѐлка дѐско-рѐзница, дѐскорѐзничка, бичкиджийничка**

pílkov|ý, -á, -é който се отнася до триѐнче, обикн. *в съчет.* **~ý nůž** назѐбен нѐж

pílně *нар.* усърдно, прилежно, старателно: **~ studovat** уѐа се прилежно; **~ číst** четѐ усърдно, мнѐго, упорито; **podat (telegram, balík) ~ pošt.** подѐм бърза телеграма, бърза прѐтка

pílníček, -ku *м. умал.* пиличка: **~ek na nehty** пиличка за нѐкти

pílník I, -a *м. експр. и жарг.* натегѐч, зубрѐч; прилежен, усърден човѐк; прилежен ученик

pílník II, -u *м.* пилѐ: **ocelový ~** стомѐнена пилѐ; **plochy ~** плѐска пилѐ

pílno *нар. като предикатив je (tu) ~* тѐк кипи, има мнѐго напрегната рѐбота, голямо напрежение; **na polích je ~** по нивята кипи усилен труд

pílnost, -i *жс.* усърдие, прилежност, прилежание, старание, старателност, работливост

pílný, -á, -é **1.** усърден, старателен, прилежен, трудолюбив: **~ý žák** прилежен ученик; **~ý čtenář** усърден, ревностен читѐтел; **~é ruce** работливи ръѐе **2.** усилен, напрегнат, редѐвен, постоянен, интензивен: **~á práce** усилна рѐбота; **~á příprava** усилена подготовка; **~é chození do přednášek** редѐвно хѐдене на лекции **3.** неотложен, бърз, спѐшен: **mít ~ou práci** имам бърза, спѐшна рѐбота; **~ý případ** спѐшен слѐчай; **~ý telegram** бърза, спѐшна телеграма; **~é адм.** „бързо“, „спѐшно“

pilot I, -a *м.* пилѐт, летѐц, авиѐтор: **zkušební ~** летѐц-изпитѐтел; **~ kosmonaut** летѐц-космонавт; **automatický ~** ѐвтопилѐт

pilot|a, -y *жс.*, **pilot II**, -u *м.* пилѐн, кол (забит в земята): **mostní ~y** пилѐни на мѐст

pilotn|í, -í, -i **1.** пилѐтски, авиѐторски: **~í škola** училище за летѐци; **~í zkouška** изпитѐтелен полѐт; изпит за летѐц **2.** прѐбен: **~í studie** прѐбни проѐвания **3.** пилѐтен, вѐдѐщ, центрѐлен, главен, оснѐвен: **~í singl nového alba** пилѐтен, вѐдѐщ сингъл в нѐвия албѐм **4.** ѐводен, вѐвѐждащ, начален: **~í film seriálu** ѐводен епизѐд на сериѐл

pilotovat I, -uji/*разг.* -uju *несв.* пилѐтирам: **~ovat letadlo** пилѐтирам самолет; **~ovat lod'** управлявам, вѐдя кѐраб

pilotovat II, -uji/*разг.* -uju *несв. строит.* по-ставам пилѐни

pilotov|ý, -á, -é пилѐнен; който е на пилѐни: **~ý most** пилѐнен мѐст

píoun, -a *м. зоол.* рѐба триѐн (Pristis)

píous, -a *м. зоол.* житѐядец (вредно насекомо) (Calandra и др.)

pílovat, -uji/*разг.* -uju *несв. 1.* пѐля: **~ovat si nehty** пѐля си нѐктите **2. прен. експр.** доизкусурявам, изглаждам, шлифѐвам, обработвам: **~ovat verše** изглаждам стихове; **~ovat přednášku** усѐвършѐнствам, подобрявам лекция

pílovit|ý, -á, -é който е като триѐн, назѐбен като триѐн; ѐстѐр, стѐржещ като триѐн: **~ý list bot.** назѐбен лѐст

pílov|ý, -á, -é *техн.* който се отнася до триѐн: **~ý list** лѐнта на триѐн; **~ý kotouč** (назѐбен) дѐск на триѐн

píulka, -y *жс.* таблѐтка, дражѐ, хѐпче: **~y proti kašli** таблѐтки против кашлица; **užívat ~y** пѐляти се

~u *прен. експр.* глѐтна горчив хѐп; **ocukrovat hořkou ~u** *прен. експр.* съобщѐ нещо в пѐ-приятен, пѐ-приемлив вѐд; подсладя горчивия хѐп

pimpr|e, -ete *ср. остар. урон.* палячо, кѐкла, мариѐетка: **hrát s ~aty** играя си с кѐкли, с мариѐетки; **komedie s ~aty** кѐклена комѐдия **pimprlov**|ý, -á, -é кѐклен, мариѐетен: **~é divadlo** мариѐетен теѐтр

PIN [pin] *съкр. нескл. и -u м.* банк. пин, пинкѐд: **zadat PIN** задѐм, вѐведѐ пин(кѐд); **bez PINu ti bankomat peníze nevydá** без пин(кѐд) банкомѐтът нѐма да ти дадѐ пари

pinč, -e, *разг.* **pinčl**, -a *м.* пинчер (порода куче)

ping-pong, -u *м. спорт.* пинг-пѐнг, тѐнис на мѐса **pingpongov**|ý, -á, -é пингпѐнгов; който се отнася

до пинг-пòнг, до тèнис на мàса: **~ý míček** тòпка за пинг-пòнг; **~ý stůl** тèнис-мàса

pini|e [ríny-], **-e** *жс.* пиния

piniov|ý [ríny-], **-á, -é** кòйто се отнàся до пиния; пиниев: **~ý háj** горичка от пинии

pink|at, -ám *несв. разг.* тўпкам, подхвърлям тòпка, играя си (*тенис на маса, волейбол без спазване на правила*), прехвърлям си тòпката: **~at přes síť** прехвърлям, подхвърлям тòпката през мрèжата

pinzet|a, -y *жс.* пинсèта

pinzetk|a, -y *жс.* умал. пинсèтка

pionýr, -a *м.* 1. пионèр, първооткривàтел: **~ vědy** пионèр в наўката 2. *по-рано* пионèр (*член на пионерска организация*)

Pionýr, -a *м.* *неодуш.* Пионèрска организàция (*в Чехословакия до 1989 г.*)

pionýrk|a, -y *жс.* пионèрка

pionýrsk|ý, -á, -é пионèрски: **~ý slib** *по-рано* пионèрско обещàние, пионèрска клèтва; **~ý šátek** *по-рано* пионèрска врèзка; **~ý vedoucí** *по-рано* пионèрски ръководител

pip, pip *междум.* пи-пи, т́ка-т́ка, ќт-ќт (звук, който издават пилета или с който се примамват, викат пилета)

píp|a, -y *жс.* канèлка, канèлка (*на буре*), крàнче: **narazit ~u** слòжа, забия канèла

píp|at, -ám *несв.* 1. писўкам, пиўкам: **ptáčata v hnízdě ~ala** пиленцàта писўкаха в гнездòто; **holčička slabě ~ala** *експр.* момиченцето се обаждаше с т́нко гласчè 2. *обикн. отриц. експр.* **ani ne ~ám** не обèлвам нитò дўма, не ѓквам

pípatk|o, -a *ср. техн. експр.* електрòнно устрòйство с писўкащ сигнàл (*аларма, пейджър и под.*)

pírav|ý, -á, -é писўкащ, писклив: **~é kuřátko** писўкащо пиленце; **mít ~ý hlásek** *експр.* имам пискливо гласчè

pipet|a, -y *жс.* пипèта

piplačk|a, по-рядко piplanin|a, -y *жс. разг. експр.* пипкава, ср́ткава рàбота

pipl|at, -ám *несв. разг. експр.* 1. пипкам се, вёрша търпеливо рàзни дрèбни рàботи 2. (*koňo, so*) човёркам (*нещо*), пипкам се, занимавам се, залисвам се (*с някого, с нещо*), отглèждам (*някого, нещо*): **pěstuje, ~á kaktusy** има хòби да отглèжда кактуси, залисва се с кактуси; **~at jedináčka** прекалèно внимàтелно се грижа за единствено детè; трепèря над единствено детè

pipl|at se, -ám se *несв. разг.* 1. пипкам се, тўткам се: **jak dlouho se s tím chceš ~at?** кòлко врèме ще се пипкаш с товà? 2. търпеливо, старàтелно правя (*нещо*); занимавам се, залисвам се (*с*

нещо, с някого): **~at se se zahrádkou** залисвам се с рàбота по градинката; **~at se s malým dítětem** занимавам се с мàлко детè

piplav|ý, -á, -é пипкав, ср́ткав: **~á práce** пипкава рàбота

píp|nout, -nu *св.* 1. изпíскам, изписўкам: **ptáče polekaně ~lo** пиленцето изплàшено изписўка; **žena prosebně ~la** *експр.* женàта умоли-телно пром́лви 2. *обикн. отриц. експр.* **ani ne ~nout** не ѓкна, не кàжа нитò ѓк, не отрòня нитò дўма

pirát, -a *м.* 1. пирàт: **~i silnic** *прен. нейор.* безоглèдни шофьòри 2. пирàт (*производител, разпространител на пиратски копия*)

pirátsk|ý, -á, -é 1. пирàтски: **~ý letecký útok** *прен. нейор.* пирàтско въздўшно нападèние 2. пирàтски, нелегàлен: **~é videokazety** пирàтски вíдеокасèти

pirátstv|í, -í *ср.* 1. пирàтство, пирàтско дèйствиe, пирàтско нападèние 2. пирàтство, нелегàлно, незаконно производство или разпространèние

pírko *вж.* **pérko**

piroh, -u *м.* пирòг

piroz|ek, -ku *м.* умал., **pirožk|a, -y** *жс.* пирòжка

piruet|a, -y *жс.* пируèт

pisál|ek, -ka *м.* *нейор.* писàч, драскàч, писарўшка, бездàрен писàтел, бездàрен журналист

pisank|a, -y *жс.* учил. тетрадка за писане

pisárn|a, -y *жс.* машинописна слўжба, машинописно бюрò

písař, -e *м.* 1. писàч, преписвàч: **středověký ~** преписвàч от средновековíето, средновековен преписвàч, копист 2. машинописец 3. *остат.* писар

pišařk|a, -y *жс.* машинописка

písařin|a, -y *жс. разг. нейор.* писарска рàбота, писарўване, писане, механична канцелàрска рàбота, дрàскане

písařsk|ý, -á, -é писарски, преписвàчески; кòйто се отнàся до писане, до писàч, до преписвàч; писмен: **~é práce** изгòтвяне на прèписка; преписвàческа рàбота, писмена рàбота; **~é náčiní** посòбия за писане; **~ý omyl** грèшка на прèписвàча, грèшка при прèписването

pisatel, -e *м.* àвтор (*на нещо написано*), писàч: **~ dopisu** àвтор на писмò; **~ těchto řádků** пишещият тèзи редовè

pisatelk|a, -y *жс.* àвторка, писàтелка

písčín|a, -y *жс.* песъчливо мýсто, пýсьци: **saharské ~y** сахàрски пýсьци, пýсьчни дýни; **lod' uvázla na ~ě** кòрабът засèдна на пýськ; кòрабът зат́на в песъчлива плитчинà

písčít|ý, -á, -é песъчлив: **~á půda, cesta** песъчлива пòчва, песъчлив п́т

réf kumavortise ♦ hāi

pracovat na svém ~ku грижа се само за себе
си

písečn|ý, -á, -é пясъчен: ~**á bouře** пясъчна буря;
~**á pláž** пясъчен плаж

pís|ek, -ku *м.* 1. пясък: **říční, pouštní ~ek** речен, пустинен пясък; **zrnko ~ku** песъчинка; **stavět, stát na ~ku** строя, стоя на пясъчни основи

♦ **spitknu rdo do** *крявян*
кого пра̀х в о́чите (*заблуждавам го*); **strkat**
hlavu do ~ku (jako pštros) кря́я си гла̀вѧта в
пѧська (като шпѧуе) 2. пѧськ; нѧщо коѧто е
като пѧськ: **sladit ~kem** подслѧждам със зѧхар
на пѧськ; **ledvinový ~ek** *мед.* пѧськ в бѧбре-
шите

písemk|a, -y ж. разг. пѣсмен (ѣзпит); пѣсмѣна
рѣбота

písemně нар. писмено, в писмена форма: **žádat**
~ давам писмена молба, моля писмено

písemnictv|í, -í *ср. книж.* кнїжнина, пїсменост,
літерату́ра

písemnost, -i ж. докумєнт; *обикн. мн.* **písemnost|i, -í** официáлни книжá, докумєнти

písemn|ý, -á, -é письмен: **~á zpráva** письмено съ-
общение; **~á zkouška** письмен изпит

pis'ën, -ně ж. 1. пѣсен: **lidové ~ně** народни пѣсни
♦ **čí chleba jíš, toho ~ně zpívaj** чийто хлѣб ядѣш,
по нѣговата гѣйда ще играѣш 2. *книж.*
стихотворѣние, пѣсен

písíčko *вжс.* **pécéčko**

pískán|f, -í *ср.* свірене, свірконе, свіруване,
пищёне: **~í diváků** свірконе на зрительнне; **~í
lokomotivy** изсвірване, свірене на локо-
мотив

písk[at, -ám *несв.* 1. свіря (с устà), свіркам си: **~at na psa** свіря на куче; **~at si písničku** свіря си, свірукам си, подсвірквам си някаква пёсничка 2. свіря, изсвірвам (*с прѣсти, сѣс свирка и под.*) 3. спорт. жарг. сѣдя сѣм на спёртно сѣстезаніе; свіря като сѣдя: **~at zápas** рѣководя срѣща, рѣфер сѣм на срѣща (*по футбол, волейбол и под.*); **~at faul** свіря фàл, свіря нарушѣніе 4. свіря (*на духов инструмент с висок тон*): **~at na klarinet**, на

díme, jakou pak budeš ~at ще видим каквѣ
ще я запѣеш слѣд товѣ; **tancuje, jak ona ~á**
той/тя играе, както тя му свѣри; играе по
нейната свѣрка, по нейната гайда; **~at (na)**
kudlu нѣмам каквѣ да ѣм, изпѣднал съм в
немотия 5. пѣскам, пѣсукам, пѣя, цвѣртя (*за
някоя животно*): **kos ~á** косѣ пѣе, свѣри;
ptáčata v hnízdě ~ala пѣленцата в гнездото

писаха; **mysi** ~**aly** мишките цвъркаха **6. експр.**
 пи́скам, пи́щя (за човек): ~**at strachem** пи́щя
 от стра́х; ~**at radosti** ви́кам от ра́дост **7. свиря,**
 пи́щя; изда́вам пронизителни звъци; сви́стят:
rádio ~**á** ра́диото пи́щят; **brzdy** ~**aji** спи́рачките
 сви́рят, скъ́рчат

pisklavě, písklavě нар. пискльиво: ~ se zasmát
засмѣя се пискльиво; **pára ~ unikala** пàрата
излѣзаше със свистѣне

pískal|ý, písklav|ý, -á, -é писклив, креслив, пронизителен, острый, рязък: **~ý hlásek** пискливо гласчє; **~ý zvuk** пронизителен, острый звук; **~ý dech** шумно, свіркащо дишанє

2. експр. детене: **děda pamatoval na svá ~ata**
дядото не забравяше своите пиленца (вну-
чета)

písk|nout, -nu *ср.* свірна, изсвіря, изпїскам
písknut|í, -í *ср.* изсвірване, изсвистяване, из-
 пїскване

pískot, -u *м.* свірене, свірконе, свирўконе,
пишєне, пїсконе

pískovcov|ý, -á, -é пясъчников: ~é skály пясъч-
кови скали

pískově *nar.* пясъчно: ~ **žlutý** пясъчно жълт

pískov|ec, -ce *м. геол.* пясъчник

pískovišťa, -ě *ср.* пясчливо място, място с много пясък: **dětské hřiště s ~em** дѣтска площадка за игра с пясъчно корито; **řiční ~ě** пясъчен нанос в река; пясчлив бряг на река

pískovit|ý, -á, -é песъчлив

pískovn|a, -y ж. пясъчна кариєра

pískovýľ, -á, -é 1. пясъчен: ~ý **důľ** пясъчна кариера; ~é **zrnko** песъчинка; ~é **základy** *прен.* пясъчни основи 2. който е като пясък, пясъчен: ~á **barva** цвят на пясък; свѣтъл жѣлтокафѣв цвят: ~ý **cukr** захар на пясък

písmenk|o, -a *ср. умал.* бʹуквичка

písmenkov|ý, -á, -é бұқвен: ~é tabulku мед. зрительна та́блица, та́блица на Снѣлен (за определяне на зрительната острота)

písmenn|ý, -á, -é бұқвен: ~**á** **zkratka** бұқвено
сәқращёне, аббревиатура

písmen|o, -a/-e *ср.* б'ўква: **veľké, malé** ~o гл'вна, мал'ка б'ўква; **(splnit) do posledního ~e** изп'лня до посл'дн'а б'ўква, изп'лня от край до край; **neslevim ani ~o** н'яма да отст'пя нито йота

písm[o], -a *ср.* 1. **п**исмò, бѹкви, гра́фика: **obráz-**
kové ~o пиктогра́фско, о́бразно писмò; **klí-**
nové ~o клинопи́с; **hlaholské ~o** глаголи́чески
бѹкви, глаголи́ческа азбука; **slepecké ~o** азбука
за слѣпи, Бра́йлово писмò; **notové ~o** нотнò
писмò, нòти зна́чи, нотопи́с 2. **п**очерк.

to je ~é! ама че глѹпава работа! 5. *експр.* затыпѹл: **být z učení celý ~ý** затыпѹл сѹм от ѹчене
pitoreskní, -í, -í *книж.* живописен, прѣлестен, очарователен, колоритен

pítv|a, -y *ж. мед.* аутопсия: **soudní ~a** съдебна аутопсия

pítv|at, -ám *несв. мед.* аутопсирам; прѹва аутопсия, дисекция: **~at mrtvolu** аутопсирам трѹп

pítvorně *нар.* комично, забѹвно, смѣшно, причудливо, стрѹнно: **~ se šklebit** прѹва смѣшни гримѹси

pítvorní, -á, -é комичен, забѹвен, смѣшен, причудлив, стрѹнен: **~á grimasa** смѣшна, чудновѹта гримѹса; **~ý hlas** причудлив глас

pítvoř|it se, -ím se *несв.* 1. гримѹснича, кривѹ се: **~it se před zrcadlem jako šašek** кривѹ се пред огледѹлото като палячо 2. (*po kot, po čet*) имитирѹм, наподобѹвам (*някого, неѹо*) с кривѹне и гримѹсничене: **~it se po starších lidech** кривѹ се, подигрѹвам се на стѹри хѹра (*като ги имитирѹм*)

pívečk|o, -a *ср. умал. експр.* бѹричка

pív|n|í, -í, -í 1. бѹрен; кѹйто се отнѹса до бѹра: **~í pĕna** бѹрена пѹна; **~í sklenice** бѹрена чѹша, чѹша за бѹра; **~í kvasnice** бѹрена мая; **~í sýr** бѹрено (*остро миризливо*) сѹрене (*за мезе към бѹра*) 2. кѹйто се отнѹса до прекомернѹо пиене на бѹра: **~í hlas** дрѣзгав (*от пиене на бѹра*) глас; **~í břicho** бѹрен (*надѹт, голям*) корѣм; **~í srdce** сѹрце на алкохолик

pív|n|e, -e *ж.* пѹвница, бѹрѹрия, бѹрхѹле: **plzeňská ~e** бѹрѹрия, в кѹято се тѹчи пѹлзенска бѹра

pív|o, -a *ср.* 1. бѹра, пиво: **jít na ~o** отѹвам да пѹя бѹра; **jít pro ~o** отѹвам за бѹра, отѹвам да кѹпа бѹра; **láhvové ~o** бутилирана бѹра; **výčepní ~o** наливна бѹра; **čepovat ~o** тѹча бѹра на нѹкого; **mladé ~o čep vyřáží** на младежтѹ кръвтѹ и кипѹ 2. количѣство бѹра, кѹѹто се съдѣржа в една бутѹлка (*обикн. половин литър*): **malé ~o a** мѹлка бѹра б) *прен. експр.* чѹвѣк с дрѣбна фѹгура; фѹстѣк; **vypil dvě ~a** тѹй изпил двѣ бѹри

pívoň червѹ се като бѹжѹр

pívoňkov|ý, -á, -é 1. бѹжѹрен, бѹжѹров: **~é kvĕty** цѹветѹе на бѹжѹр, бѹжѹрени цѹветѹе 2. *книж.* бѹжѹрен, бѹжѹров; кѹйто е с цвѹт на червѣн бѹжѹр

pivotman, -a *м. спорт.* цѣнтър, центрѹлен нападѹтел (*в баскетбола*)

pívovar, -u *м.* пивѹвѹрна (фѹбрика), бѹрена фѹбрика

pívovarnick|ý, pívovarsk|ý, -á, -é пивѹвѹрен: **~ý průmysl** пивѹвѹрна промишленѹст; **~ý slad** пивѹвѹрен слѹд; мѹлц

pívovarnictv|í, -í *ср.* пивѹвѹрство, пивѹвѹрна промишленѹст

pizzeri|e [-ce/-cĕ-], -e *ж.* пицерѹя

pížl|at, -ám *несв. разг. експр.* кѹлцам; рѣжа, разрѣзвам лѹшо, с мѹка, с ѹсилие, с тѣп нѹж или с тѣпи нѹжици

pížm|o, -a *ср.* мѹскус: **vonĕt ~em** мириѹша на мѹскус

pížmov|ý, -á, -é мѹкусен: **~á vůně** миризмѹ на мѹскус; **~ý parfĕm** мѹкусен парфѹм

plác *междум.* пляс! цап! (*при удѹряне, падање*)

plácačk|a, -y *ж.* тупѹлка, тупѹнка; тѹпка (*за биене на мухи*): **klepat koberece ~ou** тѹпам кѹлими с тупѹлка; **~a na mouchy** мухѹбийка; тѹпка за мухи; **výpravĕi s ~ou** *разг.* началник на движенѹето, дежѹрен по станция (*автобусна, ж.п. и под.*) сѣс слѣнчоглѣд

plácán|í, -í *ср. разг. експр.* брѣщѹлѣвене, дрѣнкане, дрѣрдѹрене, плѣщене

plácánic|e, -e *ж. разг. експр.* прѹзни приказки, врѣли-некипѣли, брѣщѹлѣвене

plácánin|a, -y *ж. разг. експр.* 1. прѹзни приказки, брѣщѹлѣвѣния, врѣли-некипѣли 2. галимѹтия, бездѹрно произвѣдениѹе на литерѹтурѹта или изкѹството: **~a bez hlavy a paty** галимѹтия, в кѹято чѹвѣк не мѹже да се опрѹви; **kupovat malířské ~y** кѹпѹвам цапѹници (*картини*)

plác|at, -ám *несв.* 1. (*koho, co*) плѣскам, шлѣпам, ѹдѹрям (*някого, неѹо*): **~at dítě** плѣскам, бѹя детѣ 2. (*po čet; do čeho; přes co; komu na co; do čeho*) потѹпвам, плѣскам, ѹдѹрям (*по неѹо, върху неѹо; някого по неѹо*): **~at příteli na rameno** потѹпвам приѹтеля си по рѹмотѹ; **~at rukama** плѣскам с рѣце; **holubice ~ala křídly** гѣлѣбѹцѹта плѣскаше с крилѣ 3. плѹщѹя, шлѣпам: **dĕšť ~al do oken** дѣждѹт плѹщѣше в прозѹрците 4. (*koti, četi*) *експр.* рѣкоплѣскам (*на някого, на неѹо*), аплодѹирам (*някого, неѹо*): **~at řečníkovi** аплодѹирам орѹтор, рѣкоплѣскам на орѹтор 5. (*co*) *експр.* плѣскам, оформѹям (*неѹо*) кѹк да ѣ (*от тѣсто, от кѹл*): **~at cihly** прѹва тѹхли от кѹл (*с плѣскане*) 6. (*co*) *експр.* плѣскам, цапам, цапѹтѹя; вѣрша (*неѹо*) небрѣжно и в голямѹо количѣство: **~at jeden obraz za druhým** плѣскам, цапам, цапѹтѹя картина след картина 7. *разг. експр.* плѣщѹя, дрѣнкам, бѣрбѹря, дрѣрдѹря: **~at hlupos|t** плѣщѹя без рѣд, говѹря в безпорѹдѣк, дрѣнкам врѣли-некипѣли

plác|at se (sebou), -ám se (sebou) *несв. разг. експр.* пляскам се, плащам се, цапам се, цапуркам, мятам се, бия се с ръце и крака (*във вода и под.*): **~at se ve vodě** плащам се във водата
placatlý, -á, -é плòсък, сплèsнат, сплèsкан: **~ý kámen** плòсък камък; **~ý nos** сплèsнат нòс; **~á čepice** фуражка

plácav|ý, -á, -é пляскащ, плющящ, шляпащ: **~ý třepot křídel** пляскане на крила

placen|í, -í *ср.* плащане, изплащане, заплащане, платèж: **~í v hotovosti** плащане в брòй; **~í v naturálních** натурално заплащане; **neměl se k ~í** *разг.* тòй не си даваше зòр с плащането, не бързаше да плаща

placent|a, -y *жс. анат.* плацèнта

placen|ý, -á, -é 1. платèн: **dobře ~é místo** добрè платèно място, добрè платèна длъжност, служба; **~á dovolená** платèн òтпуск; **~á funkce** платèна фýнкция, платèна длъжност; **~ý funkcionář** щатèн функционèр; **~ý žoldnér** наèмен войник, наèмник 2. платèн, платим; кòйто трябва да бðде платèн: **~é ztráty** платими загуби, обезщетèние

placička, -y *жс. умал.* пìтчица: **~y z těsta** тестèни плòски пìтчици

plack|a, -y *жс.* тýнка, плòска пìтка: **bramborové ~y** картофени пìтки; **dortová ~a** блàт за тòрта; **rozválet těsto na ~u** разтòчвам тестò на дебела крò

plác|nout, -nu *св.* 1. (*koho – вин. рò чет; do čeho, přes co; komu na co; do čeho*) плèsна, шляпна, удàря, потùпам (*някого по нещо; върху нещо*): **~nout dítě po zadečku** плèsна детè по дупето; **že tě ~nu!** ще те плèsна! **~nout do stolu** удàря, плèsна по масата; **vůně nás ~la** *разг.* **~nout**

se přes kapsu *разг.* развèржа си кесията, òтпýсна се 2. изплющя, плясна: **přival deště ~l do oken** порòен дъжд плìсна в прозòрците; **~nout do vody** плясна, цòпна във вода 3. (*co; čím kam*) *експр.* удàря, хвèрля, плèsна (*нещо някъде*): **~nout hadrem do kouta** захвèрля парцàла в ýгъла 4. *разг. експр.* изтèрся, кàжа, издàм: **~nout nesmysl** изтèрся (еднà) глúпост 5. *обикн. мн.* **plác|nout si, -neme si** *разг.* догòворим се, спòгодим се, подадèм си ръце, плèsнем си ръцèте (*при някаква спòгодба, покупка*): **tak co, ~neme si?** е каквò, спòразумяхме ли се? 6. **~nout sebou** *експр.* пльòсна (се): **~nout sebou na ledě** пльòсна (се) на ледà; **~nout sebou na postel** хвèрля се, пльòсна се, прòсна се на леглòто

plachet|ník

~lodi

сапýнен мехýр; прàзни пðказки; мнòго шýм за нищо

pláč, -e *м.* плач: **usedavý ~** ридàние, хýлчане; **pláč** му се, гòтòв е да се разплàче; **je to k ~í** (такòва е, че) прòсто да ти се доплàче; **mít ~ na krajíčku** сълзите ми са на очите

pláčku *нар.* плачешкòм, плàчейки, през сълзи: **~ prosit** мòля с плàч, мòля през сълзи, със сълзи на очи

pláčící, -í, -í плàчещ: **~í vrby** плàчещи вèрби **pláčtivě** *нар.* плачливо, през сълзи, сълзливо, жàлно, със сълзи на очи: **~ vyprávět** разкàзвам със сълзи на очи; **~ sentimentální povídka** сълзливо сàнтиментàлен рàзказ; **zvonek se ~ rozklínal** *прен.* звънчèто жàлно зазвъня

pláčtiv|ý, -á, -é 1. плачлив, ревлìв, сълзлив: **~é dítě** плачливо детè; **~é oči** насълзèни, разплàкани очи; **~á nálada** тъжно, сълзливо настроèние; настроèние, кòгàто всèки момèнт си гòтòв да се разплàчеш; **~á prosba** молбà през сълзи, със сълзи на очи 2. *прен.* плачèвен, жàлен, жаловит, тъжен, сàнтиментàлен, печàлен: **~ý hlas** плàчещ глас; **~á melodie** жаловита мелòдия; **~ý zvuk klarinetu** плачèвен, жалòвен звýк на кларинèt; **~é drama** сàнтиментàлна, затрòгваща (до сълзи) дрàма; **~á elegie** печàлна, тъжна елèгия 3. *експр.* дъждòвен: **~ý podzimní den** дъждòвен èсенен дèн; **~é počasí** дъждòвно врèме

plagiát, -u *м.* плагиàт

plagiátor, -a *м.* плагиàтор

platiátorstv|í, -í *ср.* плагиàторство

plahoč|it se, -ím se *несв.* 1. мýкна се, влàча се, тýтря се, тýтрýзя се (тèжко, с мýка): **~it se do kopce** влàча се едвà-едвà нагòре по хýлма, изкàчвам се едвà-едвà; **~it se světem** *прен.* скýтам се, лýтам се по светà; **~it se životem** *прен.* вòдя жàлко съществúване 2. трèпя се, блýскам се, бýхтя се, мýча се, пресýлвам се (*с тежýк труд*), трудя се прýко сýли: **~it se na poli** трèпя се на нивата; **~it se v potu tváře** тудя се с пòт на чèлòто; **~it se jako kůň** бýхтя се кàто вòл; **dřina a ~ení** туд и мýка 3. (*рò чет, за čím*) *експр.* бòря се с туд, с всýчки сýли (*за нещо, да получа нещо*), стремя се с послèдни сýли, до послèдни сýли (*към нещо*): **~it se za soustem** бòря се за зàлъка си

plachetk|a, -y *жс. умал.* малко òстар. кèрпа, покривàло, платнò, бохчà: **zastřít okno ~ou** затýля, закрия прозòрец с кèрпа; **~a plná trávy** бохчà, пýлна с тревà; **filtrační ~a** *техн. хим.* фýлтър; фýлтърна хартия

plachetn|í, -í, -í кòйто е с платнà: **~í lod'** плат-

ноход, кораб с платна, платноходка; **~í člun** платноходка, ладия с платна, платноходна лодка; **~í sport** ветроходен спорт, ветроходство

plachetnic|e, -e *ж.* платноходка: **závody** ~ състезания по ветроходство

plách|nout, -nu *св. разг. експр.* офейкам, дъхна, изчезна, избягам: **~nout z domova** избягам, изчезна от къщи

plachost, -i *ж.* 1. плашливост, страхливост 2. плахост, боязливост, свенливост, стеснителност

placht|a, -y *ж.* 1. платнище, грубо платно, брезент: **auto přikryté ~ou** кола, покрита с платнище; **požární ~a** платнище за спасяване на хора при пожар; **stanová ~a** брезент за палатка 2. платно на лодка, на кораб; платна: **svinout ~y** свалѝ, сгъна, приберѝ платната; **rozvinout, napsnout ~y** вдигна, опъна платната; **vítr nadýmá ~y** вятърът надъва платната

plachtář, -e *м.* безмоторник, планерист (*спортист, който упражнява дисциплината безмоторно летене*)

plachtařsk|ý, -á, -é който се отнася до безмоторно летене: **~ý sport** безмоторно летене; планеризъм

plachtařstv|í, -í *ср.* безмоторно летене, планеризъм

plachtě|ní, -í *ср.* 1. планиране, летене на безмоторен самолет 2. плуване, придвижване с платноходка, с платна

placht|it, -ím *несв.* 1. планирам, летя на планер, на безмоторен самолет, занимавам се с безмоторно летене 2. плувам с платноходка, движа се с платна, занимавам се с ветроходство

plachtov|í, -í *ср.* събир. платна, платнища

plachtov|ý, -á, -é брезентов; който е от платнище, от брезент; който е покрит с брезент, с платнище: **~á střecha** брезентов покрив

plach|ý, -á, -é 1. плашлив, плах, предпазлив, див, неопитомен (*за животното*): **~á srna** плаха, плашлива сърна 2. плах, боязлив, свенлив, стеснителен, затворен, несмел (*за човек*): **~é dítě** плахо, боязливо дете; **~ý pohled** плах поглед; **~ý samotář** затворен, стеснителен самотник 3. *книж.* плах, лек, мъглив, неясен: **~é štěstí** тихо, крехко щастие; **~é světlo měsíce** блѝда светлина на луната; **~ý polibek** плаха целувка; **~ý protest** несмел, плах протест

plakat, pláču|kниж. **pláči** *несв.* 1. плача: **usedávě** ~ ридѝ, хълцам, хлипам; плача хъл-

цайки, ридѝейки; **~ lítostí, radostí** плача от скръб, от радост; **kudy chodí, tudy pláče** къде седне, къде стѝне, всѝ плаче 2. (*nad kým, nad čím; pro koho co*) оплаквам (*някого, нещо*); плача (*за някого, за нещо*): **~ nad dětmi** оплаквам децата си; **~ pro ztrátu muže** плача за загубата на мъжа си, оплаквам загубата на мъжа си

plakát [-kát/-gát], -u *м.* плакат, афиш: **divadelní** ~ театрален афиш; **reklamní** ~ рекламен плакат

plakátovac|í [-ká/-gá-], -í, -í *обикн. в съчет.* **~í podnik** рекламнo предприятие (*за изготвяне и разпространение на афиши и плакати*)

plakátován|í [-ká/-gá-], -í *ср.* лепене, разлепване, закачване на афиши, на плакати

plakát|ovat [-ká/-gá-], --uji/разг. **~uju** *несв. и св.* лепѝ, залепвам/залепѝ, разлепвам/разлепѝ, закачвам/закачѝ афиши, плакати

plakátov|ý [-ká/-gá-], -á, -é плакатен: **~á barva** *прен.* ярък, крещящ цвят

plaket|a, -y *ж.* юбилеен медал, значка; паметна метална плочка с релефно изображение

plamen, -e/-u *м.* 1. пламък: **dům je v ~ech** къщата е в пламъци, обгърната в пламъци; къщата горѝ; **chytnout ~em** пламна, бѝда обхванат от пламъци; **~y vyšlehy** пламъци лумнаха; **stát v jednom ~i** цѝлят сѝм в пламъци; **~y revoluce** *прен.* пламъците, огънят на революцията 2. огън: **opékat na malém ~i** пекѝ на сѝпнѝ

plamě|n|ý, -á, -é *ср.* 1. пламъчен: **~ý olej** пламъчен

plamen|ák, -a *м.* 300л. фламинго (Phoenicopterus)

plamének *вж.* **plamínek**

plamenně *нар.* пламенно, огнено, разпалено, горещо, буйно, страстно: **~ rudý** огнено червен; **~ mluvit** говорѝ пламенно

plamenn|ý, -á, -é 1. огнен: **~á výheň** огнена жарѝва; **~é pochodně** огнени фѝкли; **skákat ~ou obručí** скачам през огнен обръч 2. пламенен, огнен, пурпурен: **~á záře červánků** пурпурно сияние на зорѝ 3. пламенен, огнен, страстен, разпален, горещ: **~ý řečník** пламенен орѝтор; **~á obhajoba** страстна защита; **~á výzva** горещ призив; **~é pozdravy** горѝщи, пламенни поздравѝ

plamenomet, -u *м.* воен. огнепрѝскачка

plamín|ek, plamén|ek, -ku *м.* 1. *умал.* пламъче, огънче 2. *само* **plamének** *бот.* клемѝтис, дѝва коза (Clematis)

plán, -u *м.* 1. план (*намерение*): **nekalý** ~ коварен план; **mít v ~u** ѝмам намерение, запланѝвал сѝм; **dělat, kout ~y** кроѝ планове;

plápol|at, -ám *несв.* 1. пламтя́, горя́ с нера́вен, с

трептящ пла́мък: **oheň ~á a praská** о́гънят се полю́шва и прашй; **svíčka ~á** свещта́ трепти, примигва; **světlo ~á** светлината́ мига, трепти **2. книж.** вѣ́ се, плющя́ (за знаме и под.)

plápolavě нар. неравноме́рно, нера́вно: ~ **hořet, zářit** горя́ с нера́вен, трептящ пла́мък; сия́ с трептяща светли́на

plápolav|ý, -á, -é **1.** трептящ, трепкащ, мигащ (за пла́мък): ~ý **svit pochodní** трептящата светли́на на факлите **2.** вѣещ се, трептящ, плющя́щ (за плат)

plast, -u м. пла́стмаса

plást, -u м., **plást|ev, -ve** жс. **1.** пласт, слой **2.** (пчѐл-на) пита́: ~ **plný medu** пита́, пѐлна с ме́д

plastelín|a, -y жс. пластели́н

plastický [-ty-] нар. пла́стично: ~ **vyzdobit** на-пра́вя пла́стична укра́са; ~ **líčit** пра́вя пла-стично описáние, описвам колоритно

plastický [-ty-], **-á, -é** **1.** пла́стичен (който се моделира в пространството): ~á **mapa** релѐфна кáрта; ~á **operace** мед. пла́стична опе-рация **2.** кóйто извиква предста́ва за про-странство: ~ý **zvuk** стереофоничен звук; ~ý **film** стереоскопичен фíлм **3. книж.** пла́сти-чен, о́бразен, релѐфен, картинен: ~é **líčení příběhu** картинно, живо описáние на слúчка **4.** пла́стичен, гѣвкав: ~é **hmoty** хим. пла́ст-маси, пла́стмасови матѐрии

plastičnost [-ty-], **-i** жс. **1.** пла́стичност, релѐф-ност, пространственост **2. книж.** пла́стичност, о́бразност, картинност, релѐфност **3.** пла-стичност, гѣвкавост

plastik [-ty-], **-u** м. **1. спец.** изку́ствена кóжа с ма́това повѣрхност **2. хим. техн.** пла́стичен експлозив

plastik|a [-ty-], **-y** жс. **1. изобр.** пла́стика, пла́-стики, скульпту́ра: **výstava** ~ излòжба на пла́-стики, скульпту́рна излòжба; **drobná ~a** ма́лка пла́стика **2. мед. разг.** пла́стика, пла́стична опе́рация

plastikov|ý [-ty-], **-á, -é** **1. спец.** кóйто се отна́ся до изку́ствена кóжа с ма́това повѣрхност **2. хим. техн.** кóйто се отна́ся до пла́стичен експлозив

plastov|ý, -á, -é пла́стмасов

plaše нар. пла́хо, плашли́во, страхли́во, бояз-ливо, стеснително, свенливо

plaš|it, -ím нессв. **1. (koho, co)** пла́ша (някого, нецо): ~it **zvěř** пла́ша дивеч; ~it **lidi špatný-mi zprávami** пла́ша хòрата с лòши новини **2. (koho, co)** разгòнвам, разпрѣсвам (няко-го, нецо): ~it **zvěř** подгòнвам, гòня дивеч **3. прен. (co)** прогòнвам, пропѣждам (нецо): ~it **chmury (z čela)** разведря́вам главáта си; пропѣждам те́жките мисли

plaš|it se, -ím se нессв. **1.** пла́ша се, неспоко́ен съм (за животно): **kůň se ~í** кòня́т се пла́ши; **na louce se ~ily krávy** кравите на поля́ната бяха неспоко́йни **2.** страху́вам се, безпоко́я се: **ne~te se, místa je dost** бѣ́дете спо́койни, има доста́тъчно място

pláš|ť, -tě м. **1.** шли́фер, лѐко палтò: **dámský ~ť** да́мски шли́фер; да́мско мантò; **pánský ~ť** мѣжки шли́фер, пардесю́; ~ť **do deště** шли-фер, мушамá за дѣжд; **nepromokavý ~ť** непро-мока́ем шли́фер, непромока́ема гòрна дрѐха; **balonový ~ť** шли́фер; **igelitový ~ť** на́йлонова мушамá за дѣжд **2.** престилка, хавлия: **kou-pací ~ť** хавлия; **pracovní ~ť** рабòтна пре-стилка, рабòтен халàт; **bílý lékařský ~ť** бяла лѣкарска ◆ **potěmnil** пла́ща на ноштá; **(je) kam vítr, tam ~ť** обрѣща се, накѣдето дýха вятѣрѣт **3.** шинѐл: **vojenský ~ť** войнишки шинѐл **4.** зашýтна обвивка, ко-жух, зашýтна облицòвка, обвивка, стена́, изоля́ция: ~ť **hodinek** капàк на часòвник; ~ť **pneumatiky** вѣншна гýма; ~ť **kabelu** изо-ля́ция, обвивка на ка́бел; ~ť **střely воен.** а) ко-жух на снаряд б) гíлза на патрòн; ~ť **hlavně воен.** кожух на цѣв; ~ť **kuzele, jehlanu геом.** страни́чна повѣрхнина на кòнус, на пирами́да

pláštěnk|a, -y жс. пелерина́, наметáло: ~a **do deště** пелерина́ за дѣжд; **igelitová ~a** на́йло-нов дѣждобрàн

plášťík, -u м. умал. палтѐнце, халàтче, хавлийка, престилчи́ца

plášťov|ý, -á, -é кóйто се отна́ся до халàт, палтò, хавлия́, престилка, шинѐл и под.

plat, -u м. **1.** заплата́, възнагражде́ние: **měsíční ~** мѣсечна заплата́ **2.** запла́щане, та́кса: ~ **za stravu a byt** та́кса, сýма за хранá и кварта́ра

plát I, -u м. **1.** плòча, дъска́, пла́стинка: ~ **sporáku** плòча на готвáрска пѣчка; **ocelové ~y tanku** стомàнена брòня на тàнк; **silné dubové ~y** дебѐли дѣбови дъски **2.** лист, рѣзен, тѣнка корà, тѣнко парчѐ: ~ **staniolu** лист станиòл; ~ **slaniny** рѣзен слани́на; **rozválet těsto na ~y** разтòчвам тестò на корì

plát II вжс. **planout**

platan, -u м. бот. платàн (Platanus): ~ **východní** източен платàн; чинàр; ~ **západní** за́паден пла-тàн; явор

platanov|ý, -á, -é платàнов: ~á **alej** алѐя от платàни

plath|a, -y жс. пла́щане, платѣж

plát|e, -e м. **1.** платѣц; кóйто пла́ща: **příjemce a ~e** получа́тел и платѣц; ~e **daně** данькоплатѣц **2.** платѣц; кóйто изпла́ща: ~e **pro čest** юрид.

платец на полица вместо длъжника **3. пош.** лице, което плаща с чек

platební, -í, -í платѣжен; който се отнася до плащане: **~í lhůta** падеж, срок на платѣжа; срок за плащане; **~í podmínky** платѣжни условия; **~í poukaz** пощенски, паричен запис; **~í schopnost** платежеспособност; **~í styk** платѣжни отношения; **~í rozkaz** юрид. платѣжно нареждане; **~í bilance** икон. платѣжен баланс

platejs *вж.* **platýs**

plát[ek, -ku *м. умал.* **1.** плѣчица, пластинка: **~ek železa** (тѣнка) желязна пластинка **2.** парчѣ, рѣзенче, листче: **~ek šunky** тѣнко парчѣ шунка; **~ek citrónu** рѣзенче лимон, лимонено рѣзенче; **hovězí ~ek** *говѣ.* говѣждо филѣ **3. бот.** цвѣтно листче, листче на цвѣт (обикновено оцветено) **4. пейор.** парцѣл, вѣстниче, булевардно списание: **místní ~ek** провинциален вѣстник, провинциално списание

plátěn[ka, -y *жс.* платнѣнка; обикн. *мн.* **plátěn[ky, -ek** платнѣнки, платнѣни обѣвки: **bílé ~y** бѣли платнѣнки, бѣли платнѣни обѣвки; **cvičit v ~ách** играя гимнастика по платнѣнки

plátěný, -á, -é платнѣн: **~á košile** платнѣна памучна риза, риза от памучно платнѣ; **~á vazba knihy** платнѣна подвързия на книга

platform[ka, -y *жс. книж.* платформа: **ideová ~a** идейна платформа; **mít společnou ~u** имаме обща платформа

platidlo, -a *ср.* платѣжно средство

platin[ka [-ty-], -y *жс. хим.* платина (Pt)

platinové [-ty-] *нар.* платинено: **~ lesklé vlasy** коса с платинен блясък

platinový [-ty-], -á, -é платинен, платинов: **~ý drátek** платинена жичка; **~é vlasy** платинена коса, коса с платинен цвѣт

plat[ít, -ím *несв.* **1.** плащам: **~it hotově** плащам в брой, кеш; **~it složenkou** плащам с чек; **~it daň** плащам данък; **~it od šití** плащам за шев; **~it na dítě** плащам издръжка на дете; **~it za společnost** плащам за цялата компания (в ресторант и под.); **~ím!** плащам! сметката! **kolik ~ím?** колко е сметката ми? колко струва?

♦ **~í jako mourovatý; ~í, až se ohýbá** *експр.* плаща, та дим се вдига; плаща като поп; плаща, та чак свѣт му се завива **2. (koho – вин.; koho za co)** плащам (заплата), заплащам (на някого; на някого за нещо): **~it dělníkům** плащам на работници; **být placen od kusu, od metru, za hodinu** плащат ми на парчѣ, на метър, на час **3. (čím, za co, co)** заплащам, плащам (с нещо, за нещо, нещо): **~it krví, životem** заплащам с кръвта си, с живота си;

~it (draze) za omyly плащам (скѣпо) за грѣшките си **4.** в сила съм, важѣ, дѣйствам, валиден съм: **zákon ~í pro všechny** законът важѣ за всички; **u nás ~í koruny** у нас (валидна) парична единица е кроната; **sázka ne~í** грѣшката не влиза в сметката, не сѣ брой, грѣшката се прощава; **to na něho ne~í** това не му дѣйства; на него, пред него това не минава; за него това не важѣ; **~í!** дадено! съгласен съм! **5. (u koho)** имам сила, тежест, авторитет (пред някого), зачитан съм (от някого): **dobry vedoucí u podřízených ~í** добрият ръководител има авторитет пред подчинените си; **vaše slovo u něho ~í** при него думата ви се чува, зачита се **6. (za koho, za co)** считан съм, смятан съм, минавам (за някого, за нещо), слава се (като някого, като нещо): **~í za nejlepšího pracovníka** считат го за най-добрия работник, минава за най-добрия работник **7. (koti, četu)** отнасям се (за някого, за нещо), засягам (някого, нещо): **ta slova ~í vám** тези думи се отнасят за вас; **potlesk ~il známému herci** аплодисментите бяха предназначени за известния артист

plátkyn[ě, -ě *жс.* женѣ-платѣц

platně *нар.* **1.** пълноправно, законно, със законна сила: **~ hlasovat** пълноправно гласувам; **~ rozhodovat** решавам, вземам решение със законна сила **2.** съществено, чувствително: **~ pomáhat** помагам значително; **~ přispět** допринесѣ чувствително, съществено, в значителна степен

plátno, -a *ср.* **1.** (памучно, лѣнено) платнѣ, плат: **lněné, bavlněné ~o** лѣнено, памучно платнѣ; **vlněné ~o** сукно; **prostěradlové ~o** хасѣ, америкѣн; **krejčovské ~o** канавѣ; **mlýnářské ~o** зеблѣ; **stanové ~o** брезентово платнѣ, платнище; **malířské ~o** платнѣ за рисуване, кеневир, зеблѣ **2.** платнѣ, екран: **kino se širokým ~em** широкоекранно кино; **vystupovat na ~ě** *разг.* излизам на екрана (във филм) **3.** платнѣ (картина), панѣ

platnost, -i *жс.* валидност, сила, дѣйствие: **~ průkazu** валидност на паспорт, на документ за самоличност; **~ smlouvy** валидност, дѣйствие на договор; **nabýt (právní) ~i** вляза в (законна) сила; **rozhodnout s konečnou ~í** *юрид.* взема окончателно решение; решава окончателно; взема решение, което не подлежи на обжалване; **ponechat v ~i** остава в сила, запазва валидността

plátnový, -á, -é платнѣн: **~á vazba** *текст.* гѣста лига тѣкан

platný, **-á**, **-é** 1. действащ, валиден; който е в сила: **~é rozhodnutí** валидно решение; **řídít se ~ými předpisy** ръководя се от действащите нормативни документи; **podle ~ých zákonů** според действащите закони; **~é ceny** официални цени; **obecně ~á zásada** общовалиден принцип; **~é manželství** законен брак 2. ценен, полъзен: **být ~ým členem lidské společnosti** полъзен член съм на човешкото общество; **prokázat ~é služby** окажа съществена помощ, окажа полъза; **~é** **není** това нищо не помага, това е безполъзно, това е безрезултатно; **málo ~é, co ~o, nic ~o (měl jsi pravdu)** каквò да се прави, няма каквò (ти имаше право); **práce kvapná, málo ~á** *пословица* бързата кучка слепи ги ражда; бързата работа – срам за майстора

platonicky [-пу-] *нар.* платонически, платонично: **~ milovat** обичам платонично, с платонична любов

platonický [-пу-], **-á**, **-é** 1. платоничен: **~á láska** платонична любов 2. *книж.* формален, безрезултатен, безполъзен: **omezit se na ~ý protest** огранича се с формален протест

platově *нар.* по отношение на заплатата; *обикн.* в съчет. **~ si polepšit** повиша̀т ми заплатата

platový, **-á**, **-é** който се отна̀ся до заплатата, до заплащане: **~é zařazení** категоризиране по (отношение на) заплатата; **~á stupnice** тарифна, щатна таблица

plátýnk[o], **-a** *ср. умал.* 1. платч̀е, малко парч̀е платно, кърпа: **zavázat ránu kouskem ~a** завързва раната с парч̀е платно 2. платънц̀е

platýs, **platejs**, **-a/-e** *м.* 1. *зоол.* калкан (Platessa) 2. писия (Pleuronectes)

plavák *вж.* **plovák**

plavání, **-í** *ср.* плуване, плаване: **pěstovat závodní ~í** състезател по плуване съм, плув̀ец състезател съм

plav|at, *книж.* **plov|at**, **-u** *несв.* 1. плувам: **(ne)umím ~at** (не) мога да плувам; **~at prsa, naznak, motýlkem, kraul(em)** плувам бр̀уст, гр̀б, б̀терфлай, кроул; **~at po proudu, s proudem** плувам по теч̀ението; **~at proti proudu** плувам срещу теч̀ението *и прен.* 2. плавам, плувам (*нося се по повърхността*): **trámy ~aly ve vodě** дървените трупи плуваха във водата 3. (*в чет*; –) *експр.* заля̀т съм (*с нещо*); плувам; т̀на (*в нещо*): **~at v potu** плувам в пот, ц̀елият съм в пот; **oči jí ~aly v slzách** очите ѝ плуваха в сълзи; **ryba chce ~at** *прен.* рибата (*като храна*) ѝска пиене 4. *само плават* *разг. експр.* закъсвам (*на изпит*), не зная (*урок, роля*) 5. *само плават* *разг. експр.*

разваля̀м се; отивам на вят̀ра, по дяволите: **všechno bylo připraveno, a teď to ~e** всичко б̀ше пригòтвено, а сегà отиде по дяволите

♦ **nedat si hlavu ~at si hlavu** си ч̀упи главата; оста̀вя, зар̀ежа някого, нещо на произвола на съдбата; **nechat ~at dívku/hocha** оста̀вя, зар̀ежа момич̀е/момч̀е; ск̀сам, разделя се с момич̀е/с момч̀е 6. *само плават* *грубо* махам се, ч̀упя се, пръждòсвам се: **~ k čertu!** върви по дяволите, махай се, пръждòсвай се; движение!

plavb|a, **-y** *ж.* 1. плаване с паракòд: **~a po moři** пътуване по мор̀е, мореплаване; **sportovní ~a** спортно плаване с лòдки 2. корабоплаване: **námořní ~a** морско корабоплаване; **obchodní ~a** търгòвско корабоплаване

plavčík, **-a** *м.* 1. фòнга (*на кора̀б*) 2. спасител (*на плаж, в плувен басейн*)

plavebn|í, **-í**, **-í** плавателен, паракòден, навигациòнен: **~í komora** шлю̀з

plav|ec, **-ce** *м.* 1. плув̀ец (*който умее да плува*): **špatný ~ec** лòш плув̀ец; **bazén pro ~ce** плу̀вен басейн, басейн за плув̀ци 2. плув̀ец (*спортист*): **úspěch našich ~ců** успѐх на нашите плув̀ци 3. моря̀к, лодка̀р, салджия (*който вози сал*): **námořní ~ci** мореплаватели

plaveck|ý, **-á**, **-é** плу̀вен: **~é závody** плу̀вни състезания, състезания по плуване; **~ý sport** плу̀вен спорт; **~ý bazén** плу̀вен басейн

plavectv|í, **-í** *ср.* плуване, плу̀вен спорт: **závodní ~í** състезателно плуване

plaven|í, **-í** *ср.* 1. сп̀скане (*на дървета*) по рекà, транспортиране по рекà 2. плаване, промиване, обогатяване, флотация: **~í rud** обогатяване на р̀дà, флотация на р̀дà

plavidl|o, **-a** *ср.* плавателен съд: **námořní ~o** морски плавателен съд; **obchodní ~o** търгòвски кора̀б; **sportovní ~o** спортна яхта; **válečné ~o** во̀енен кора̀б

plav|it, **-ím** *несв.* 1. сп̀скам, транспортирам, прекарвам (*дървен материал*) по вода: **~it vory** сп̀скам сàлове 2. к̀пя (*кон*) 3. плавя, промивам, обогатявам, флотирам: **~it rudu** обогатявам, флотирам р̀дà; **~it uhlí** промивам в̀глища

plav|it se, **-ím se** *несв.* плавам, пътувам по вода: **~it se přes moře, po řece** пътувам по мор̀е, по рекà

plavkovin|a, **-y** *ж. текст.* мат̀рия за изработка на б̀ански костюми

plavkový, **-á**, **-é** който се отна̀ся до б̀ански гащ̀ета, който е подòбен на б̀ански гащ̀ета: **~é kalhotky** плу̀вки, шòрти, к̀си гащ̀ета (*за спорт или плуване*)

plav|ky, -ek *ж. само мн.* бански костѝом, бански гащѝта, плѹвки: **dvoudílné dámské ~ky** бикини, дамски бански костѝом от две чѝсти; **pánské ~ky** мъжки бански гащѝта
plavkyn|ě, -ě *ж.* 1. плувкиня 2. мореплавателка
plavně *нар.* плавно
plavn|ý, -á, -é плавен
plavovláska|a, -y *ж.* блондинка; светлокѝса, русокѝса, рѹса жена
plavovlas|ý, -á, -é русокѝс, светлокѝс, рус
plavu|ň, -ně *ж. бот.* плаву̀н (*napřam*) (Lycoperidium)
plav|ý, -á, -é свѝтложѝлт, свѝтлокафѝв, свѝтлорѹс: **~é vlasy** свѝтлорѹса, русоля̀ва косѝ; **~á dívka** блондинка, русокѝса девѝйка; **~ý kůň** блѝдожѝлт, кѹлест кѝн
plaz I, -a *м.* влечѹго
plaz II, -u *м.* плаз (*на шей̀на, на плуг и под.*): **bagry na ~ech** багери на пла̀зове
plaziv|ý, -á, -é пѹзѝщ
plaz|it se, -ím se *несв.* 1. пѹзѝ, влѝча се (по корѝм): **červ, had se ~í trávou** чѝрвей, змѝя пѹзѝ през трѝва̀та; **pes se ~í před pánem** кѹчето се влѝчи, пѹзѝ пред господѝра си; **~it se po kolenou** *прен. нейор.* пѹзѝ, лѝзя, унижа̀вам се, ра̀болѝпнича; **~it se před někým** подмѝзвам се на ня̀кого, ра̀болѝпнича пред ня̀кого; **cesta se ~í do dálky** *прен.* пѹтѝят пѹзѝ, лѹкатѹщи в далечина̀та 2. пѹзѝ, стѝля се: **plameny se ~ily po střeše** пла̀мѝците пѹзѝяха по по̀крива; **mlha se ~í po zemi** мъг̀ла се стѝле, пѹзѝ по зе́мѝта 3. пѹзѝ, вѝя се (*за расте́ние*): **břečťan se ~í po stěně** по стѝна̀та пѹзѝ брѝшлѝя 4. *експр.* пѹзѝ, влѝча се, мѝкна се едѝва̀-едѝва̀: **~it se do kopce** пѹзѝ по нана̀горнището, по стрѝмното
plazm|a, -y *ж./-atu ср.* пла̀зма: (**krevní**) **~a** крѹ̀вна пла̀зма
plazmatick|ý [-ty-], -á, -é *биол.* пла̀змен: **~é bílkoviny** пла̀змѝни белѹ̀чѝни
pláž, -e *ж.* плаж: **mořská** ~ мо̀рски плаж; **~ u rybníka** плаж на ѝзеро, край ѝзеро
plážov|ý, -á, -é пла̀жен: **~ý plášť** пла̀жен халѝт
plebej, -e *м.* плебѝй (*човек от най-низи́шите слоѐе на общѝството*)
plebejk|a, -y *ж.* плебѝйка
plebejsk|ý, -á, -é плебѝйски
plebiscit, -u *м. юрид.* плебисѝт
plebs, -u *м. събир.* 1. *истор.* плебс, плебѝн (*в дре́вния Рим*): **patriciové a ~** патриѝии и плебѝи 2. плебѝи, ни́зшите на̀ро̀дни слѝдѐе (*при феода́лизма и капита́лизма*)
plec, -e *ж.* 1. обикн. *мн.* плѐс плѝшки, плѝщѝ: **nést pušku přes ~e, na ~i** но̀ся пѹшка през

ра̀мо, на ра̀мо 2. плѝшка (*от живо̀тно за готве́не*): **vepřová** ~ свѝнска плѝшка
pleck|o, -a *ср.* плѝшка (*от живо̀тно за готве́не*)
plečk|o, -y *ж. сел.стоп.* плѝва̀чка (*машина*)
plečkovac|í, -í, -í *сел.стоп.* ко̀йто слѹжи за плѐвѝне: **~í stroj** плѝва̀чка, маши́на за плѐвѝне
plečk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* плѝва̀
pléd, -u *м.* го̀лям вѹлнен ша̀л за нама̀тане: **zahalit se do ~u** загѝрна се с ша̀л
plech, -u *м.* 1. ламари́на, тенекѐ: **střecha pobitá ~em** по̀крив, обковѝн с ламари́на; **ocelový ~** стомѝнена, чѝрна ламари́на; **vlinitý ~** гофрѝрана ламари́на 2. (ламарѝнена) та̀ва за пѐчене: **péct na ~u** пека̀ в (ламарѝнена) та̀ва 3. *само мн.* **plech|y, -ů** *муз. жарг.* мѐдни музика̀лни инструме́нти
plecháč, -e *м.* ламари́нена, тенеки́ена съди́на; ка̀нче, те́нджѝра
plecháč|ek, -ku *м. умал.* ламари́нена, тенеки́ена съди́нка; ка̀нче
plechovk|a, -y *ж.* тенеки́ена ку́тиѝа, бидѝн, тенеки́я: **~a od konzervy** консѝрвна ку́тиѝа; **~a na olej** ку́тиѝа, тенеки́я за ѝлио
plechov|ý, -á, -é 1. ламари́нен, тенеки́ен, металѝчески: **~á krytina** ламари́нен по̀крив; **~á známka** металѝческа, тенеки́ена ма̀рка (*на̀пр. на куче*); **~ý (hudební) nástroj** *муз.* мѐден музика̀лен инструме́нт; **~á huba** *разг. експр.* кречѝта̀ло, бѹрбо̀рко; ко̀йто мѐли пра̀зни при́казки 2. гру̀б, металѝчески, дрѝзгѝв (*за глас, звук и под.*)
plejád|a, -y *ж.* *книж.* плеѝя̀да: **slavná ~a malířů** забележѝтелна плеѝя̀да (*от*) худо̀жѝници
plemenářsk|ý, -á, -é ко̀йто се отна̀ся до отг̀лѝждане на пле́мѝни, ра̀сови, поро̀дѝсти живо̀тни: **~á farma** фе́рма, развѝдник за пле́менѝн до̀би́тък
plemenářstv|í, -í *ср. сел.стоп.* отг̀лѝждане, развѝждане на пле́менѝн, ра̀сов, поро̀дѝст до̀би́тък; развѝдна деѝно́ст
plemeník, -a *м. сел.стоп.* са́мец за разп̀ло̀д; мѝжко пле́менно, ра̀сово, поро̀дѝсто живо̀тно
plemenišť|ě, -ě *ср.* развѝдник
plemen|it se, -ím se *несв.* разм̀ножа̀вам се, пло̀дя се, вѝдя се (*за живо̀тни*)
plemenn|ý, -á, -é 1. пле́менѝн, ра̀сов: **~é míšení** смѝсване на пле́менѝ, на ра̀си; **~ý znak** пле́менна чер̀та 2. *сел. стоп.* пле́менѝн, поро̀дѝст, ра̀сов; ко̀йто е за разп̀ло̀д: **~ý býk, hřebec** ра̀сов бѝк, жребѝц; **~ý chov zvířat** пле́менно жи́вотновѝдство
plemen|o, -a/-e, -e, -ena/-ene *ср.* 1. ра̀са: **bílé, žluté, černé ~o** бя̀ла, жѝлта, чѝрна ра̀са 2. род, пле́ме, поко̀лѝние:

lidské ~o човешкият род; **hadí ~o** експр. змийско племе; **je to ~o!** разбойнишко племе!
3. зоол. порода: **~a loveckých psů** породи ловджийски, ловни кучета **4.** разплод, развъждане: **dobytěk na ~o** племенин, расов, породист добитък; добитък за разплод; **nechat si (zvíře) na ~o** остава животно за разплод
plen|a, -y ж. **1.** пеленá: **dětské ~y** детски пелени **2.** парче платно за покриване; кърпа, платно, покривка: **zakrýt okna ~ou** закрива прозорците с парче платно; **zabalit chléb do bílé ~y** увий хляба в бяла кърпа; **být bílý jako ~a** бял съм като платно **3. анат.** мозъчна ципа, менингя
plenárk|a, -y ж. разг. общо, пленарно заседание **plenárn|í, -í, -í** пленарен, общ: **~í schůze, zasedání** пленарно заседание, пленарна сесия; **~í usnesení** пленарно решение, резолюция на пленум
pleně|n|í, -í ср. грабене, грабеж, плячкосване, опустошаване, разоряване
plenér, -u м. 1. пленер, рисуване сред природата; картина, нарисувана сред природата **2. книж.** природа, открита местност: **malovat v ~u** рисувам на открито; **jet do ~u** пътувам, отивам сред природата
plen|it, -ím нескв. 1. грабя, плячкосвам, опустошавам **2.** унищожавам, разорявам: **~it hospodářství země** разорявам стопанството на страната; **~it lesy** хищнически изсичам, експлоатирам горы
plenk|a, разг. plínk|a, -y ж. пеленка, пеленá: **zavinout dítě do plenek** повий детё (в пелени)
 ◆ **~y** пелени, порасна, узрел; **něco je ještě v ~ách** нещо е все още в пелени, в зародиш, в начален стадий на развитие
plent|a, -y ж. параван, преграда: **azbestová ~a před kamny** азбестова преграда пред печка
plén|um, -a ср. плёnum: **zasedá ~um** плёnumът заседава; **projednávat v ~u** обсъждам на плёnum
ples, -u м. бал: **maturitní ~** абитуриентски бал; **královna ~u** царичката на бала, мис на бал
ples|at, -ám нескв. книж. ликувам
plesk междум. пляс, цап: **~, a byl ve vodě** пляс, и падна във водата
plesk, -u м., обикн. мн. plesk|y, -ů експр. дрънкане, бърборене, плещене: **třesky ~y** празни приказки; дрън-дрън; дрън-дрън ярина
plesk|at, -ám нескв. 1. плющя, пляскам, шляпам: **děšť ~á** дъждът плющя; **prapory ~ají větrem** знамената плющят на вятра **2. (do čeho; o co; čím po čem, o co; koho, co)** плющя, удрям, пляскам, бия, шляпам (по нещо; в нещо; с

нещо по нещо, в нещо), пляскам (някого, нещо): **děšť ~á římsu, do římsy** дъждът плющя по перваза; **karty ~ají o stůl, na stůl** картите плющят на масата; **~at bosýma nohama o dlaždice** шляпам с боси крака по плочките; **~at dítě přes ruce** шляпам, пляскам детё през ръцете **3. нейор.** плещя, говоря глупости, дрънкам **4. (со) експр.** пляскам, цапам, мърлям, правя (нещо) небрежно

plesk|at se (sebou), -ám se (sebou) нескв. мятам се, пляскам се, пляскам (във вода)

pleskav|ý, -á, -é пляскащ, плющящ, шляпач: **~ý zvuk** плющене; плющящ звук; **~é kroky** шляпачи стъпки

plesk|nout, -nu св. 1. изплющя, плясна, шляпна: **dostal políček, až to ~lo!** удариха му такъв шамар, че здравата изплющя **2. (do čeho; o co; čím po čem, o co; koho, co)** плёсна, ударя, шляпна (по нещо; с нещо по нещо; някого, нещо), изплющя (по нещо; в нещо; с нещо по нещо): **první těžké krůpěje ~ly do oken** първите тежки капки чукнаха по прозорците; **~nout kartami o stůl** ударя, хвърля картите на масата; **~nout dítě přes ruku** плёсна детё по ръката, през ръката; **dej pokoj, že tě ~nu!** остави ме на мира, хайде стига, че ще те плёсна; **~l se dlaní do čela** плёсна се, удари се (с ръка) по челото **3. (со) грубо** изтърся, издрънкам, кажа (нещо) не на място: **hoch něco ~ne a je zle** момчето изтърси нещо неуместно и загазва **4. (со kam)** плёсна, хвърля, пусна (нещо някъде) с плясък

plesk|nout sebou, -nu sebou св. експр. хвърля се, премётна се с плясък; плёсна се, плясна се

pleskot, -u м. плясък, плющене, плёскане: **~ vesel** плясък на весла; **~ deště** плющене на дъжд; **~ vln** плёсък, плёскане на вълни

plesniv|ec, -ce м. 1. бот. ёделвайс (Leontopodium) **2. експр. нейор.** дъртак; стар, побелял, одъртял човек

plesniv|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. плесенясвам; покривам се с плёсен; мухлясвам **2. експр.** посивявам, побелявам (за човек), остарявам, изхабявам се

plesniv|in|a, -y ж. плёсен, мухъл

plesniv|ý, -á, -é 1. плесенясал, покрит с плёсен, мухлясал **2. експр.** сив, посивял, побелял, одъртял: **~é vousy** сиви мустаци; **starý ~ý dědek** стар, побелял, одъртял дядка **3. експр.** плесенясал, остарял, одъртял, изостанал: **~é názory** плесенявали възгледи; **~é anekdoty** стари, брадати вицове

ples|o, -a ср. планинско безотточно езеро

plesov|ý, -á, -é бaлен: **~é šaty** бaлнa pòкля; **~ý výbor** комитет за организиране на бaл

plést, pletu неcв. **1.** плетà: **~ svetr, košíky, věnce, vánočku** плетà пулòвер, кòшници, венци, кòледен козунàк; **ráda plete** тя обичà да плетè;

♦ **~ si pletly květiny do vlasů** приятни задължения; търся си белята; хвърлям камъни в собствения си градина **2.** вплитам, вмъквам: **dívky si pletly květiny do vlasů** момичетата си вплитаха цветя в косите; **~ do řeči cizí slova** вмъквам в речта си чужди думи **3.** (koho do čeho) намесвам (някого в нещо): **mne/mě do toho nepleť** не ме бъркай, не ме забърквай, не ме намесвай в тази работа **4. plést si** (koho, co s kým, s čím) бъркам, смесвам (някого, нещо с някого, с нещо), вземам (някого, нещо за някого; за нещо): **plete si ho s někým jiným** бърка го с някой друг; **~ (si) fakta** бъркам, смесвам фактите **5.** (koho, co; komu co) обърквам (някого, нещо; на някого нещо): **nepleťte mě, znám to** не ме обърквайте, познавам го; **~ někomu rozum, hlavu** мътя главата на някого, обърквам някого **6.** (co) увъртам, мътя, казвам (нещо) объркано, правя (нещо) неумело, объркано: **všelijak to plete přes deváté** говоря врели-некипели **7. експр.** движа се едва-едва: **~ nohama** преплитам крака; **~ jazykem** преплитам език, ломота (за пиан човек)

plést se, pletu se неcв. **1.** (do čeho) бъркам се, меса се, намесвам се (в нещо): **~ se do cizích záležitostí** бъркам се в чужди работи; **~ se (někomu) do řemesla** бъркам се там, дето не ми е работа **2.** (kde, kam) мотая се, кръстосвам, плетà се (някъде, нанякъде); преча, пречкам се: **~ se pod nohama** мотая се пред краката, в краката; преча; **~ se do cesty** пречкам се на пътя; **všude se plete** мотae се, навира се навсякъде **3.** движа се със затруднение, едва-едва: **pletou se mu nohy** краката му се преплитат; **plete se mu jazyk** езикът му се преплита **4.** бъркам се, обърквам се, грешà: **~ se ve výpočtech** бъркам, грешà при (пре)смятане, в изчисления; **myšlenky se mu pletly** мислите му се объркваха; **byl unaven, začal se ~** беше уморен, започна да обърква нещата, да бърка, да грешй; **aby ses nepletl, ta věc se má jinak** да не би да грешйш, тази работа стои другоаче

pleš, -e жс. плешивина, лисина; го̀ло място на главата (без коса): **muž s ~í** мъж с плешива глава; **mít ~** плешив съм

plešat|ec, -ce м. нейор. плешив човек

plešat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í оплешивявам, плешивя

plešatost, -i жс. плешивост

plešat|ý, -á, -é плешив, лис

pleť, -ti жс. **1.** кòжа, най-гòрният слòй на кòжата на лицето: **péče o ~ť** грижи за кòжата на лицето; **krém na suchou, na mastnou ~ť** крем за сùха, за мазна кòжа **2.** тèn, цвèт на кòжата: **lidé bílé, černé ~ti** хòра с бяла, с чèрна кòжа, с бял, с чèрен цвèт на кòжата

pletac|í, -í, -í плетàчен: **~í dráty** игли, кùки, шйшове за плетене: **~í stroj** плетàчна машина; **~í příze** прèжда за плетене

pletárn|a, -y жс. плетàчница; трикотàжен цех: **~a lan** работилница за вèжета

pletařsk|ý, -á, -é трикотàжен: **~ý průmysl** трикотàжна промйшленост; **~é závody** трикотàжни фàбрики, заводи

pleten|ec, -ce м. **1.** плетения, плитка, вèзаница, сплитка, сплит: **~ec cibule** сплит, вèзаница лùк; **hrudní, lopatkový ~ec** анат. раменен пòяс; **pánevní ~ec** анат. тàзов пòяс **2.** книж. плитка (коса) **3.** преплетена и навита в крèг кйфла

pletení|, -í ср. плетиво, плетка: **vzala se sebou do vlaku ~í** тя си взè във влàка плетиво

pletenin|a, -y жс. текст. трикò, трикотàж: **šaty z ~y** рòкля от трикò

pletení|ý, -á, -é плетен, трикотàжен: **ručně, strojově ~ý** плетен на ръка, на машина; **~é zboží** трикотàж, трикотàжни изделия

pletich|a, -y жс., обикн. мн. **pletich|y, ~** интриги, сплетни, машинàции: **strojit ~y** крой, плетà интриги; **podezřelé, zákulisní ~y** сьмнителни, задкулисни интриги, машинàции

pletichář, -e м. интригàнт, сплетник: **politici ~i** политически интригàнти

pletichář|it, -ím неcв. интригàнтствам; плетà интриги; сплетнича: **zákulisně ~it** плетà задкулисни интриги; **politicky ~it** занимавам се с политически интриги

pletichářk|a, -y жс. интригàнтка, сплетница, клюкарка

pletichářsky нар. интригàнтски, чрез интриги, чрез сплетни

pletichářsk|ý, -á, -é интригàнтски, сплетнически: **~ý pochlebník** интригàнт и подмазвач

pletichářstv|í, -í ср. интригàнтство, сплетничество

pletiv|o, -a ср. плетена материя, нещо плетено: **drátěné ~o** телена мрежа; **klobouk ze slaměného ~a** шапка плетена от слàма, слàмена плетена шапка **2. биол.** тъкан: **krycí ~o** покрывна тъкан

plet|ka, -ky жс., обикн. мн. **plet|ky, -ek** **1.** флирт,

лѣка любѣвна врѣзка/любѣвни врѣзки, истѣрии: **mít ~ky s děvčaty** ѿмам, въртя любѣвни истѣрии с момичѣта **2.** интриги, сплетни, машинѣции: **zákulisní ~ky** задкулисни интриги, машинѣции; **podezřelé ~ky** съмнителни машинѣции

pleťový, -á, -é кѣйто се отнася до кѣжата, до цвѣта на лицѣто: **~ý krém** крем за лицѣ; **~á voda** лосиѣн (за лицѣ); **punčochy ~é barvy** чорѣпи с телѣсен цвѣт

plev|a, -y ж. плѣва: **oddělit zrna od ~y** отдѣля зѣрното от плѣвата; *прен.* отдѣля цѣнното от ненѣжното, важното от второстѣпенното

plevel, -u/-e м. 1. плѣвел, плѣвели **2. риб.** дрѣбна рѣба: **rybí ~** дрѣбна, нискокачѣствѣна рѣба

plch, -a м. зоол. сѣнливѣц, гѣрски плѣх (Glis, Elomys и др.)

plíce, plíc ж. мн. бѣли дрѣбове; *рядко ед.* **plíce, -e** бѣл дрѣб: **zápal plic** пневмѣния, възпалѣние на бѣлите дрѣбове; **rozedma plic** белодрѣбен емфизѣм; **operovat pravou, levou plíci** оперѣция на вѣдѣрѣ **♦** **vydchnut**

z plných plic отдѣхна си, въздѣхна с пѣлни гѣрди; *прен.* отдѣхна си с облекѣние, спокѣйно; **(volat) z plných plic** (вѣкам) с цѣло гѣрло; **zasmát se od plic** засмѣя се от сѣрцѣ; **říct něco, mluvit od plic** кажа нѣщо, гѣвѣра с откѣрита дѣша, с откѣрито сѣрцѣ, откѣровѣно, ѿскрено

plícní, -í, -í белодрѣбен: **~í dýchání** белодрѣбно дишанѣ; **~í choroba** белодрѣбно забѣляване, страданѣ; **odborný ~í lékař** специѣлист по гѣрдни болѣсти, пулмѣлог; **~í lalok** анат. белодрѣбен дял

plícník, -u м. бот. медѣница, мѣча пѣта (Pulmonaria)

plíč|ky, -ek ж. само мн. гѣтв. бѣл дрѣб; ѣстѣе от бѣл дрѣб: **~ky nakyselo** бѣл дрѣб с кѣсел сѣс

plíh|nout, -nu неск. увѣсвам, отпѣскам се, провѣсвам: **vlasý vlhkem ~nou** от влѣгата косѣта се отпѣска

plínka вж. plénka

plisé, plizé неизм. ср. плѣсѣ, плѣсѣране

plís|eň, -ně ж. 1. плѣсен, мѣхъл: **páchnout ~ní** мирѣша на плѣсен, на мѣхъл; **chytat ~eň** хвѣщам плѣсен, мѣхъл; плѣсенѣсвам, мухлѣсвам **2. често мн.** **plís|ně, -ní бот.** плѣсени, плѣсенни гѣбѣчки: **~eň kožní мед. жарг.** кѣжни гѣбѣчки

plískanic|e, -e ж. лапѣвица, кѣша, дѣждѣвно и студѣно врѣме (с вѣлѣж от дѣжд и снѣг и с вѣтѣр): **začaly podzimní ~e** запѣчнаха ѣсенните лапѣвици

plís|nit, -ím неск. (koho — вин.) книж. корѣ, уко-

рѣвам, мѣмря, хѣкам, порѣцавам (някого), кѣрам се (на някого): **~it dítě** кѣрам се на детѣ **plís|ňov|ý, -á, -é** плѣсенен: **~ý sýr** сѣрене с плѣсен; **~é (kožní) onemocnění мед.** гѣбѣчно (кѣжно) забѣляване

plisovaný, plisovat вж. plizovaný, plizovat

plíš|lek, -ku м. металѣческа пластѣнка, парѣенѣе, тѣнекѣйка: **~ky zlata** злѣтни пластѣнки; **klíč s ~kem** клѣч с нѣмер (означѣн на метална пластѣнка)

plít I, pleji/разг. плежу нескв. плѣя: **~ na zahrádce** плѣя гѣрдина

plít II вж. plivat

pliv|at, -ám, експр. plít, pliji/разг. pliju нескв.

1. плѣя, плѣвам: **~at na podlahu** плѣя на пѣда **2. (со)** плѣя, плѣвам, изплѣвам (нещо): **~at pecky** плѣя костѣлки; **~at krev** хѣрача, плѣя кѣвѣ

plivát|ko, -a ср. 1. плѣвалѣник **2. експр.** мѣлка сѣдинка; мѣлко басѣйне

plí|nout, -nu кѣтв. ♦ ~nouš|odkání

прен. експр. плѣя си на рѣѣѣте (залѣя се за рѣбота); **je toho, jako když ~ne** кѣлкото еднѣ плѣнка е (много мѣлко е) **2. (со)** плѣна, изплѣя (нещо)

plizé вж. plisé

plizovan|ý, plisovan|ý, -á, -é плѣсѣран: **~á sukně** плѣсѣрана полѣ; **~á ozdoba na rukávech** плѣсѣта на рѣкавите

plizovat, plis|ovat, -uji/разг. -uju нескв. плѣсѣрам **plíz|it se, -ím se нескв.** 1. промѣквам се, промѣкѣвам се; приближѣвам се, придвѣжвам се

кѣрадѣшкѣм, дебнѣшкѣм, пѣлзѣшкѣм; пѣлзѣя, промѣлзѣвам: **kočka se ~í za ptákem** кѣтката се промѣква слѣд пѣтѣца, кѣм пѣтѣца; **~it se k nepříteli** промѣквам се пѣлзѣшкѣм кѣм врагѣ; **~it se po špičkách** промѣквам се на пѣсти **2.** пѣлзѣя, стѣля се; промѣквам се: **dým se ~il po zemi** пѣшекѣт пѣлзѣше по земѣта; **stíny se ~ily po stráních** сѣнкѣте пѣлзѣха, се удѣлжѣваха по склѣновете; **zlá představa se ~í do duše прен.** лѣша предѣта се промѣква в душѣта

plíz|ivě нар. кѣрадѣшкѣм, дебнѣшкѣм, тѣйно, пѣлзѣшкѣм, дѣбнѣйки: **~ jít** върѣя дебнѣшкѣм; **den ~ mijel** денѣт бѣвно се изнѣивашѣ

plíz|iv|ý, -á, -é 1. кѣйто се промѣкѣдва, дѣбне; промѣкѣдващ се, дѣбнѣщ: **~á šelma** дѣбнѣщ хѣщѣник; **~ý zloděj** промѣкѣващ се кѣрадѣц; **~á chůze** дѣбнѣща похѣдка; **~é kroky starců** провлѣчени старѣчески стѣпки **2.** пѣлзѣящ, стѣлѣщ се: **~á mračna kouře** пѣлзѣящи ѣблаци дѣм; **~ý stín** пѣлзѣяща удѣлжѣваща се сѣнка; **~á předtucha** промѣкѣващо се предѣвѣстѣе

plně нар. 1. догоре, напълно: **sklenice ~ nalitá** чаша, налята догоре; **čára ~ nakreslená** плътна, непрекъснатата линия 2. напълно, изцяло: **~ se věnovat úkolu** изцяло се отдавам на задачата; **~ někomu důvěřovat** ймам на някого пълно доверие; **jsem ~ spokojen** напълно съм доволен 3. пълно (дебело): **vypadat v tváři ~ji** в лицето изглеждам по-пълнен 4. богато, пълно: **~ znící housle** богато звучаща цигулка; **~ žít** живея пълнокръвно; **~ kvalifikované kádry** (високо) квалифицирани кадри

plnění, -í ср. 1. пълнене, зареждане 2. изпълнение

plnic|í, -í, -í 1. пълнещ, който служи за пълнене: **~í stroj** машина за пълнене 2. който се пълни, пълнещ се: **~í pero** автоматична писалка

plnič, -e м. машина за пълнене, пълначна машина: **~ lahvi** машина за пълнене на бутилки

plnič|ka, -u ж. техн. уред за пълнене

pln|it, -ím нескв. 1. (со čím) пълня, напълвам (нещо с нещо): **~it si kapsy penězi** пълня си джобовите с пари; **tesknota ~ila jejich srdce** прен. мъка изпълваше сърцата им 2. (со) изпълнявам, осъществявам (нещо): **~it něčí vůli** изпълнявам волята, желанието на някого; **~it slovo** държам на думата си

pln|it se, -ím se нескв. 1. напълвам се, пълня се, изпълвам се: **hříšit se ~í diváky** стадионът се пълни, се изпълва със зрители 2. сбъдвам се, осъществявам се, изпълнявам се: **předpověď se ~í** предсказанието, прогнозата се сбъдва

plno нар. 1. много, маса, сума: **~ lidí** много хора; **mít ~ práce** ймам много работа 2. пълно, препълнено: **v divadle je ~** в театъра е пълно; **je tu ~** тук е препълнено, запълнено, пренаселено; **je ho tu stále ~** той ти е непрекъснато пред очите, непрекъснато го срещаш, понасяш **~** направо в очите; **pustit, otevřít na ~** пусна, отвори докрай

plnohodnotn|ý, -á, -é пълноценен: **~á krmiva** концентрирани, пълноценни фуражи; пълноценни храни

plnokrevník, -a м. чистокръвен кон

plnokrevn|ý, -á, -é 1. чистокръвен (обикн. за кон) 2. истински: **~ý orientálec** истински ориенталец; **~ý herec** голям артист, роден артист; **prožít ~ý život** изживея богат, пълнокръвен живот; **~ý román** пълнокръвен роман

plnoletost, -i жс. пълнолѐтие: **dosáhnout ~i** достига пълнолѐтие

plnolet|ý, -á, -é пълнолѐтен

plnomocn|ý, -á, -é пълномощен: **~ý zástupce**

пълномощен представител; **~ý vyslanec** пълномощен министър, пълномощен посланик

plnoprávně нар. пълноправно

plnoprávnost, -i жс. пълноправие

plnoprávn|ý, -á, -é пълноправен: **~ý občan** пълноправен гражданин

plnost, -i жс. 1. напълненост, запълненост: **~ sálu** запълненост на зала 2. пълнота, богатство, цялост, цялостност: **~ štěstí** пълнота на щастиято 3. пълнота, дебелина: **~ tváři** пълнота, закръгленост на бузите 4. богатство, сила: **~ hlasu** богатство на гласа

plnoštíhl|ý, -á, -é снажен, едър; пълен, закръглен (но не дебел): **~á žena** снажна, закръглена жена

plnotučn|ý, -á, -é пълномаслен: **~é mléko** пълномаслено, неозбездмаслено мляко

plnovous, -u м. брада и мустаци: **nosit ~** нося брада и мустаци

pln|ý, -á, -é 1. (koho, čeho) пълен (с някого, с нещо): **sál ~ý lidí** салон, пълен с хора; **mít ~ý žaludek** стомахът ми е пълен, сит съм, добре съм се нахранил; **být ~ý radostí** изпълнен съм радостю

ně **někoho, něčeho ~é zuby** експр. до гъша ми е дошло от някого, от нещо; **mít ~ou hlavu starostí** главата ми е пламнала от грижи; **mít ~é ruce práce** затрупан съм с работа, ймам много работа; **rozdávat ~ýma rukama** раздавам с пълни шепи, проявявам голяма щедрост 2. пълен, цял: **~ý počet zaměstnanců** пълен щат, пълен брой служители; **napsat ~é jméno** напиша цялото (си) име; **~á čára** непрекъснатата линия; **voják v ~é zbroji** войник в пълно бойно снаряжение; **být v ~é síle** в разгара си, в разцвета си съм; **v ~é kráse** с цялата си красота; **žít ~ým životem** живея богат, пълнокръвен, съдържателен живот; **říct ~ou pravdu** кажа цялата истина; **stromy v ~ém květu** дърветата в разцвете

plod, -u м. 1. плод: **ovocné ~y** овощия, плодове; **lesní ~y** дивни плодове; **dužnaté ~y** месести плодове 2. мед. плод, зародиш: **vývoj ~u** развитие на плода; **vyhnání ~u** изхвърляне на плода 3. книж. плод, резултат (от работа и под.): **~ práce, úsilí** плод на труд, на усилния; **~y kultury** постижения на културата

plodi|na, -ny жс.; обикн. мн. **plodi|ny, -n** кул-

тѹри, плодовѣ: **hospodářské ~ny** стопански културѹри; **zemědělské ~ny** земеделски културѹри; **sběr lesních ~n** събѹране на дѹви, горски плодовѣ; **krmné ~ny** фуражни културѹри

plod|it, -ím нескв. **1.** (со) раждам (нещо), давам плод **2.** (кого – вин.) раждам (някого): **~it děti** раждам деца; **~it mláďata** раждам малки (за животно); **dobá ~í hrdiny** прен. епохата ражда героѹи **3.** (со) пораждам, раждам, предизвиквам (нещо): **~it zlo** пораждам зло; **jedna chyba ~í druhou** една грѣшка води до друга

plodiv|ý, -á, -é книж. плодороден, плодороден, плодороден, плодотворен: **~á země** плодородна земя; **~é úsilí** плодотворни усѹлия

plodně нар. плодотворно, благотворно: **~ zasáhnout do diskuse** намѣся се резултатно, ползотворно в дискусия

plodnic|e, -e ж. бот. плодно тѣло (на гъба)

plodnost, -i ж. **1.** плодовитост, плодородност: **~ stromů, dobytka** плодовитост на дървета, на добитък **2.** плодотворност, резултатност: **~ diskusí** плодотворност на дискуссии; **~ nových metod** плодотворност, ефективност на нови методи

plodn|ý, -á, -é **1.** плодовит, плоден, плодороден, плодороден: **~é stromy** плодни дървета; **~é jabloně** плодови ябълки; **~á půda** плодородна почва **2.** плодовит (който може да ражда, който ражда много деца): **~á žena** плодovitа жена **3.** плодотворен, продуктивен: **~á práce** плодотворен труд; **~ý život** плодотворен, съдържателен живот; **~ý autor** продуктивен автор

plodov|ý, -á, -é **1.** плоден, плододан: **~é větvičky** плододанни клони; **~á zelenina** зеленчук, отглеждан заради плодовѣте **2. анат.** околоплоден: **~ý koláč** плацента; **~á voda** околоплодна вода

ploch|a, -u ж. повърхност, площ: **obytná ~a** жилищна площ; **stavební ~a** строително петно; **ložná ~a vozu** товарна площ на кола; **třetí ~y** трѣщи се повърхности; прен. несъгласия, тѣрка

■ жа се, стѣпя, плѣзна се по наклѹнената плѹскост

ploch|ý, -á, -é плѹскъ, равен: **~á střecha** равен покрив; **~é nohy** плѹски стѣпала, дѹстабан

plomb|a, -u ж. **1.** плѹмба: **~a na vagonu** плѹмба на вагон **2.** плѹмба (на зъб): **zlatá, porcelánová ~a** златна, порцеланова плѹмба

plomb|ovat, -uji/разг. -uju нескв. плѹмбѹрам

plosk|ý, -á, -é малко остар. плѹскъ, сплѣснат: **~á noha** крак с плѹско стѣпало; **~ý nos** сплѣснат нѹс

ploše нар. плѹско, равнѹ: **hlas zněl ~** прен. гласѹт звучѣше безизразно

plošin|a, -u ж. **1.** плѹскост, равнина: **horská ~a** планинска равнина; **náhorní ~a** геогр. висѹка равнина, платѹ; **nížinná ~a** геогр. нѹска равнина, низина **2.** площадка, платформа: **skalní ~a** скална площадка; **~a vozu** платформа на кола; **~a schodiště** площадка на стѣлбище

plošně нар. **1.** по повърхността: **síla působí ~** силата дѣйства по повърхността; **přitlačit hrot jazyka ~** притѣсна върха на езѹка с цялата му плѹскост, повърхност **2.** повърхностно **3. публ.** цялостно, всеобхвѣтно, безизключѣтелно

plošn|ý, -á, -é **1.** плѹскостен, повърхнинен, повърхностен: **~á míra** мѣрка за повърхнина; **~ý obsah** геом. повърхнина, плѹщ, лицѣ; **~á výměra (pozemku)** плѹщ (на позѣмлен имѹт) **2.** плѹскъ **3. публ.** цялостен, всеобхвѣтен, плѣн, безизключѣтелен

plotic|e, -e ж. зоол. дървеница (Heteroptera)

plot, -u м. ограда, стѹбѹр: **tyčkový ~** ограда от колове; **latkový, plaňkový ~** дѣсчена ограда, стѹбѹр, тараба; **drátěný ~** тѣлена ограда; **živý ~** живѹщ (изоставен) сѣм сѣм самѹтъкъ, сѣм-самѹничѹтъкъ

plotěnk|a, -u ж. анат. междупрѣшленен хрущял, междупрѣшленен дѹск: **výhrěz meziobratlové ~y** мед. дископатѹия, дѹсѹва хѣрния

plotn|a, -u ж. **1.** плѹча на кѹхненска пѣчка **2.** готварска пѣчка: **vařit na ~ě** гѹтѹя на пѣчка

plotorež, -u м. град. мѹторна рѣзачка за жив плѣт

plotýnk|a, -u ж. умал. **1.** плѹчица, малка плѹча на кѹхненска пѣчка **2.** малка кѹхненска пѣчка, пѣчица

plout, pluji/разг. pluju нескв. **1.** плѹвам, плѹвам (за предмет): **lod' pluje** корабѹт плѹва; **plující vory** плѹващи сѹлове; **ledy plují po vodě** лѹдовѣ плѹват по водата; **~ s proudem a)** плѹвам по течѣниѹто **б)** прен. обрѣщам се, накѣдѣто дѹха вѣтърѹтъ **2. рядко** плѹвам, плѹвам (за животно): **labutě plují po rybníce** по ѣзерѹто плѹват лебѣди **3.** плѹвам, плѹвам, плѹтѣшѣствам (с плавѣтелен сѹд): **~ na lodi, parníkem** плѹвам, плѹвам с кораб, с паракѹд; **~ po vorech** плѹвам на сѹлове; **~ v cizích vodách** прен. книж. плѹвам в чѹжди водѹи, поддавам се на чѹждѹ влияние **4. книж.** плѹвам, нѹся се (във вѣздуха): **na nebi pluje měsíc** луната плѹва по небѣто; **čápi pluli vzduchem** щѣркѣли се нѹсѣха по небѣто

plout|ev, -ve ж. **1.** пѣрка, плѹвник (на риба): **hřbetní, ocasní ~ve** грѣбни, опашни пѣрки

2. плáвник: **potápěčské ~ve** плáвници на леководолаз
plouž|it, -ím *несв. (co, čím)* влáча, мѣкна, тѣтря, дѣрпам (*нещо по земята след себе си*): **~it vlečku za sebou** влáча шлѣйф след себе си; **~it nohy/nohama** (едвá) влáча, тѣтря кракá
plouž|it se, -ím se *несв. 1.* влáча се, мѣкна се, тѣтря се (*най-често по земята*), пълзя: **kabát se mu ~í po zemi** палтòто му се влáчи по земята; **mlhy, mraky se ~í** мъгли, облаци се влáчат; **stíny se ~í** сѣнки пълзят, удължават се
2. експр. хòдя, двíжа се бáвно, едвá-едвá; влáча се, тѣтря се; влáча кракá: **~it se bez cíle životem** мѣкна се безцѣлно в живòта
plouž|ivě *нар.* бáвно, прокрáдвайки се: **~jít** вървá, хòдя бáвно, едвá-едвá; влáча си кракáта
plouž|iv|ý, -á, -é бáвен, влáчещ се, тѣтрещ се, пълзящ: **~é páry** бáвно нòсещи се пáри; **~é mlhy** бáвно влáчещи се мъгли; **~é stíny** пълзящи, удължаващи се сѣнки; **~ý krok** бáвна, дѣбнèща крáчка; **~ý pohyb** бáвно, плáвно движèние
plovac|í, -í, -í кòйто служ|и за плúване; плáвателен: **~í pohyby** плáвателни движèния; **~í nohy** *зоол.* кракá с плáвници; **~í blána** *зоол.* плáвателна ц|ипа; **~í pás** *спорт.* пòяс за плúване, спасителен пòяс; **~í vesta** *спорт.* спасителна жилèтка
plovák, plavák, -u *м. техн.* поплáвък
plovárn|a, -y *ж.* басейн, плáвáлня, к|пáлня
plovouc|í, -í, -í плáващ: **~í bóje** плáваща шамандура; **~í dok** плáващ дòк; **~í bagr** плúващ бáгер
plsn|í, рядко plstn|í, -í, -í обикн. в с|чет. **~í sádlo** в|т|рèшно сáло (*от корема на свиня*)
pls|t, pls|ť, -ti *ж.* **1.** плѣст, кечè, филц: **klobouk z měkké ~ti** мѣка, филцова шапка **2. бот.** мѣх (*по листата на някои растения – напр. на еделвайс*)
plstě|ň, рядко plšťov|ý I, -á, -é плѣстен, филцов; кòйто е от кечè: **~é bačkory** плѣстени пантòфи
plstnat|ý, plšťov|ý II, -á, -é мѣхнат, пухкав, плúшен: **~á pleť** мѣхеста кòжа
plstní *вж.* **plsní**
plť, plti/plťě *ж.* малко остар. нýколко сáла, свѣрзани с жилáви прѣчки или вѣжèта: **plavit dříví v plťích** спúскам дървèта по рекá, като ги привѣрзвам еднò към другò
plůd|ek, -ku *м. умал.* плòдче, мáлък плòд
pluh, -u *м.* **1.** плуг: **orat ~em** орá с плúг **2. техн.** машина за обрѣщане на голяма мáса прѣст и под.: **uhelný** ~ каменовѣглен комбайн; **sněhový** ~ снегоринáчка, снегорин

pluk, -u *м. воен.* полк: **motostřelecký** ~ мòто-стрелков|й пòлк
plukovn|í, -í, -í полков|й: **~í velitelství** командване на пòлк, полковò командване; **~í zástava** знáме на пòлк; **~í hudba** полковá мýзика; **~í lékař** полков|й лèкар
plukovnic|e, -e *ж.* женá-полкòвник
plukovnick|ý, -á, -é полкòвнически: **~á hodnost** чин на полкòвник, полкòвнически чин
plukovník, -a *м.* полкòвник: **~lectva** полкòвник от вѣздúшни войски, полкòвник от авиáцията
plundr|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co) експр.* опустошáвам, плячкòсвам, разорявам; унищожáвам хищнически, безоглèдно; грáбя, експлоат|ирам (*нещо*): **~ovat lesy** хищнически изс|чайм гор|и
plurál, -u *м. език.* мнòжественò число
pluralit|a, -y *ж.* **книж.** плурализм, мнòжественост, разнòобрáзност, слòжност: **~a věcí** мнòгообрáзие на нещáта; **politická ~a** политически плурализм
pluralitn|í, -í, -í *книж.* плуралистичен, мнòгобрòден, мнòгострáнен: **~í dění** разнòобрáзен, слòжен, мнòгоплáнов живòт
plus I *нар. 1. мат.* плус (*знак за събиране*): **dvě ~ tři** двè плòс тр|и (2+3) **2. мат. физ.** плус (*знак за положителна величина*): **teplota ~ dvacet stupňů** температурá плòс двáдесет градуса (+ 20)
plus II *неизм. ср.; разг. -u* *м.* **1. мат. физ.** знáк плòс (+) (*за събиране или за положителна величина*) **2.** плус, пред|имство, преимúщество: **to je pro nás velké ~** за нáс товá е голям плòс
plutokraci|e, -e *ж.* плутокрáция
plutokrat, -a *м.* плутокрáт: **vláda ~ů** правителство на плутокрáцията, на плутокрáтите
plutokraticky [-ty-] *нар.* плутокрáтски, плутокрáтически
plutokratick|ý [-ty-], **-á, -é** плутокрáтически: **~ý režim** плутокрáтически рèжим
plyn, -u *м.* **1. газ:** **naplnit balon ~em** нап|ълня балòн с гáз; **zemní** ~ зèмен, природен гáз; **topný** ~ гáз за отоплèние; **třaskavý** ~ гърмящ гáз; **zkapalnit** ~ втèчнý гáз; **střevní ~y** *мед.* гáзове в червáта, метеоризм; **přidat ~** *прен.* дáм гáз (*увелича скоростта на превозно средство*) **2.** свет|йлен гáз; газ: **vařit na ~u** гòтвя на гáз; **zavést ~ do domu** нап|равя гáзова инсталáция в к|щата, прокарáм гáз
plynárensk|ý, -á, -é гáзов: **~ý průmysl** гáзова пром|шленост; **~é uhlí** вѣглища за пром|шленост
plynárenstv|í, -í *ср.* гáзова пром|шленост

plynárn|a, -y *ж.* фабрика за светилен газ
plynatost, -i *ж. мед.* натрупване на газове:
střevní ~ метеоризъм; **hrudní** ~ пневмоторакс
plynně *нар.* свободно, плавно, гладко, без затруднения: **hovořit ~ česky** говоря свободно чешки; **~ čist** чета бързо, гладко
plynn|ý **I**, -á, -é газов, газообразен: **~á hmota** газообразно вещество; **otrava ~ým jedem** отравяне с газообразна отрова; **~é skupenství** *физ.* газообразно състояние; **~á paliva** *техн.* газови горива, газово гориво
plynn|ý **II**, -á, -é плавен, свободен: **~ý proud řeči** плавен поток на речта; **~ý překlad** гладък превод; **~é čtení** свободно четене; **~é souhlásky** *език.* плавни, ликвидни съгласни
plynofikac|e, -e *ж.* газифициране, газификация
plynojem, -u *м.* резервоар за газ; газохранилтел
plynoměr, -u *м.* газомер, газов измерителен уред
plyn|out, -u *несв.* 1. текá, лèя се: **slzy jí ~uly po tváři** сълзите течáха, стичаха се по лицето ѝ; **všechno ~e** всичко течè; **zisk ~e do pokladny** *прен.* печалбата отива в касата 2. *малко книж.* текá, минáвам: **jak ten čas ~e!** как си течè времето! **život ~e jako sen** живòтът минáва като сн 3. *малко книж.* лèя се, текá: **verše melodicky ~ou** стиховете се лèят мелòдично 4. (*z čeho*) произтíчам, слèдвам (*от нещo*): **z toho ~e, že...** от товá слèдвa, чe...; **z toho ~ou povinnosti** от товá произтíчат задължèния; **závěr ~noucí z faktů** заключèние, произтíчащo от фáктитe
plynovod, -u *м.* газопровòд: **dálkový** ~ магистрáлен газопровòд
plynovodn|í, -í, -í газопровòден: **~í potrubí** газопровòд
plynový, -á, -é 1. газов: **~é potrubí** газопровòд; **dálkové ~é vedení** магистрáлен газопровòд; **~ý hořák** газова гòрелка 2. гáзен, гáзов: **~á lampa** гáзена лáмпa; **~á trouba** гáзова фýрна; **~ý sporák** гáзова готвáрска пèчка; **~ý motor** гáзов мотòр, мотòр с гáз 3. противогáзов: **~á maska** противогáзова мáскa, противогáз
plynule *нар.* плавно, свързано, непрекòснато, ритмично: **~ běžet** вървá, рáбòтя непрекòснато; **~ zásobovat** снабжáвам ритмично; **~ vykládat** разкáзвам свързано
plynulost, -i *ж.* непрекòснатост, ритмичност, плавност: **~ provozu** ритмичност на произвòдство; **~ těžby uhlí** непрекòснат дòбив на въглища; **~ vyprávění** свързаност, плавност на рáзкaз
plynulý, -á, -é плавен, непрекòснат: **~ý pohyb** плавно движèние; **~é zásobování** ритмично

снабжáване; **zajistit ~ou těžbu uhlí** осигуря непрекòснат дòбив на въглища; **~é plnění plánu** ритмично изпòлнение на плáн; **~á řeč** плавна, свободна рèч; **~á čára** непрекòсната линия; **~á hranice (mezi jevy)** постепенна, плавна грáница (между явлèнията)
plyš, -e *м.* плюш: **křesla potažená ~em** креслá, тапицèрани с плюш
plyšov|ý, -á, -é плюшен: **~ý koberec** плюшен килím; тип персийски килím; **~ý kabát** плюшено палтò; **~é album** албум с плюшена обвивка; **~á revoluce** нèжна револуция (1989 г.)
plytce *нар.* плитко
plytk|ý, -á, -é *книж.* повърхностен, прáзен, безсдържáтелен: **~á zábava** прáзна забáвa; **~á opereta** посрèдствена оперèта; **vést ~ý život** водя прáзен живòт; **~é řeči** прáзни дýми
plýtván|í, -í *ср.* прaxòсване, пилèене, разхищèние: **~í národním majetkem** пилèене на национално богáтство
plýtv|at, -ám *несв. (čím, разг. s čím)* пилèя, прaxòсвам, разхищáвам, пропилявам, разпилявам (*нещo*): **~at peníze, časem, silami** пилèя, прaxòсвам парí, врèме, сили; **~at slovy** разточителствaм с дýми; **~at zdravím** злоупотребявам със здравето си, хабя си здравето
plž, -e *м. зоол.* òхлюв; *обикн. мн.* **plž|í**, -ù òхлюви (Gastropoda)
pneumatik|ý [-ty-], -á, -é пневматичен: **~á vrtačka** пневматична бòрмaшина; **~á brzda** пневматична спирáчка
pneumatik|a [-ty-], -y *ж.* гýмa (*автомобилна и под.*): **~a auta, jízdního kola** гýмa на автомобил, на велосипèд; **vyměnit, píchnout ~u** сменя, спýкам гýмa
pnoucí, -í, -í *бот.* виèщ се, пълзящ: **~í růže** японска рòза, японски трендaфил
pnout se, **pnu se** *несв.* 1. *книж.* извисявам се, възвисявам се, издигам се: **věž se pne do výše** кýлата издигá връх във висината, кýлата се издигá нависòко, нагòре; **klenba se pne nad prostorem chrámu** свòдест тавáн се извисявá над вгðрешносттá на хрáмa 2. вия се, пълзя, увивам се: **břečťan se pne po zdi** брашлянът се вие (нагòре) по стенáта
po *предлог I с местен падеж (кот, чет)* 1. по (*някого, нещo*) (*за движение или действие по ограничена повърхност*): **jít po silnici** вървá по пýтя; **šlapat po trávniku** гáзя по морáвa, по трèвна плòщ; **věšet obrazy po stěně** окáчвам картини по стенá; **pohladit po tváři** погáля по лицето; **toulat se po lese** скитам, брòдя се по лèсa; **plátno** муцýната, удáрят ми плесница; отблèснат ме,

прецакат ме; **jde to jako po másle** вървя като по мед и масло **2.** по, по посока на (*някого, нещо*) (*за движение или действие в определена посока или с определена цел*): **jít po hlase** вървя по посока на гласа; **lapat po dechu** дышам тежко, задъхан съм, едвам си поемам дъх; **jít po svahu** вървя (надолу) по склөн; **po stranách, po krajích** от (двете) страни, по краищата; **po celé délce** по цялата дължина; **říct něco po straně** кажа нещо зад гърба на някого; **veslovat po vodě** гребя по течението на река; **jít po větru** вървя по посока на вятъра; **plout po proudu** плавам по течението; *прен.* обръщам се накъдето духа вятърът; приспособявам се; **jít po levé straně někoho** вървя от лявата страна на някого; **sednout si někomu po pravici** седна от дясно, от дясната страна на някого; седна до дясното коляно на някого; **mít (něco, někoho) po ruce** имам (нещо, някого) под ръка; под ръка ми е (нещо, някой); **být po ruce** под ръка съм; **jít po své práci** отивам по работа; гоня си, върша си работата; **jít po svém, po svých** гледам си работата; **chodit po koleď** коледувам **3.** по, из (*нещо*) (*за разнопосочно действие в пространството или във времето*): **hledat po kapsách** търся по джобове, из джобове; **otiskovat básně po časopisech** печатам стихотворения по списания; **jezdit po výletech** ходя на екскурзии, по екскурзии; **dívat se po děvčatech** гледам, зяпам по момичета; зазпявам се по момичета; търся момичета; **pracovat po nocích** работя нощем, по нощите; **hromádky po šesti kusech** купчинки, групи по шест парчета; **dát dětem po čokoládě** дам на деца по едно шоколадче; **brát lék po lžičkách** вземам лекарство по лъжичка; **prodávat po koruně** продавам по една крона; **splácet po částech** изплащам, плащам на части; (*vycházet*) **po jednou, po dvou, po třech** (излизаме) по един, по два(ма), по три(ма) ♦ **po čem to je?** (по) колко струва едното? **4.** след (*някого, нещо*) (*за последователност във времето*): **odpočinek po práci** почивка след работа; **po obědě** след обед; **po čase** след (известно) време; **po letech se sešli** срещнаха се след (дълги) години; **po vyučování** след часовёте (в училище); **rok po roce** година след година; **být po nemoci** оздравях, оздравял съм, болестта ми е преминала; **jeden po druhém** един след друг; **mít po někom první místo** заемам второто място след някого ♦ **být po něčem** край на нещо, свършено е с нещо; **už je po tom, po všem** край, свършено, край

на всичко, свърши се; **je po starosti, po pochybnostech** край на грижите, край на съмненията; **je po autě** *разг.* край на колата, от това вече кола не става; **je po svatbě a)** сватбата се развали, сватбата се осуети, няма да има сватба **б)** сватбата мина; **už je po něm** дойдё му краят, свърши се с него, няма го вече (сред живите) **5.** от, на (*някого, нещо*) (*за първоначалния притежател, за източника на нещо*): **knihy po otci** книги, останали, наследени от бащата; **zdědit po otci** наследя от баща си; **penze po manželovi** наследствена пенсия от съпруг; **vdova po lékaři** вдовица на лекар; **syn po sestře** син на починала сестра; **chateli ani stopy** нито следа от престъпника **6.** от (*нещо*); за, заради (*някого*) (*за причина*): **je mi špatně po salámu** лошо ми е от салама; **mozoly po práci** мазоли от работа; **nosit smutek po matce** нось траур за майка си **7.** по, на, като, според (*за признак при разпознаване, оценяване, сравняване*): **oči má po otci** очите му са (като) на баща му, има очите на баща си; **syn je po tátovi** синът прилича на бащата, синът се е мётнал на бащата; **poznat po hlase** позная по гласа; **chutná po mandlích** има вкус на бадёми, като бадёми; **jmenovat se po matce** кръстен съм на майка си, нось името на майка си; **vyvést se po někom** мётна се на някого (*обикновено с лошите си качества*); **napodobovat po dospělých** подражавам на възрастните; **po něčím vzoru, příkladu** по примера на някого; **po mém soudu, po mém rozumu** според мён, по моё мнёние; **psát po paměti** пиша по памет; **není mu to po chuti** това не мё е по вкуса; **po zákonu života** според закона на живота; **jednat po právu** постъпвам, действам (такá), както е правилно, както трябва; **po pravdě řečeno** искрено, направо казано; право да си кажа; ако трябва да си кажем истината; **být odměněn po zásluze** награден по заслуги ♦ **je po tvém, po jeho, po jejím** *разг.* стана такá, както ти, тоё, тя искаше; стана твоёта, нёговата, нёйната воля; **ptáka (poznáš) po peří, člověka po řeči** *поговорка* птицата се познава по перата, човек по думите; виж му акъла, пък му крой шапка **8.** на, по (*нещо*) (*за средство, начин*): **chodit po rukou** ходя на ръце; **plazit se po kolenou, po břiše** влача се, пълзя на коленё, по корём; **jít po špičkách** вървя на пръсти; **rozhlas po drátě** радиоточка; **poslat komu po lopatě** *експр.* кажа на някого нещо

букално, съвсѣм прѣсто и еднозначно **9.** с (*нещо*) (*за начин*): **žádat po dobrém, po zlém** моля с добрѣ, с лошо; **žít si po svém** живѣя си по свѣдому; **mrkat po straně** поглѣждам (*а̀нн*) *странѣ* ♦ **о́чко експр.** глѣдам с еднѣ окѣ, с крайчеца на окѣто; **skočit od toho po hlavě** хвърля се в нѣщо слепешката; впусна се в нѣщо, бѣз да му мисля мнѣго **10.** от, колкото до, щѣ се отнася до (*нещо*) (*за отношение, гледна точка*): **po této stránce to má dobré** от тази страна, в това отношѣние тоѣ е добрѣ; **po politické stránce** в политическо отношѣние, по политическа линия, от политическа гледна точка; **po obsahové stránce** от гледна точка на съдържанието, по отношѣние на съдържанието ♦ **о́бщественѣ** засяга това? каквѣ ни интересува това? **po tom ti nic není** не сѣ бъркай в тая работа; това не тѣ засяга; стѣй си настрана; **nic mu po mně není** хич не сѣ интересува от мѣн; не гѣ е грижа за мѣне; не гѣ е ѣня за мѣне; **nic po něm není разг.** не гѣ бива; не ѣ добрѣ със здравѣто **11.** по, за (*нещо*) (*за отношение между действието и обекта*): **dychtit po dobrodružství** жадувам за приключѣния; **touha po lásce** копнѣж за лѣбѣв; **žízeň po životě** жажда за живѣт; **poptat se po zdraví** запитам за здравѣто; **dotazovat se po podrobnostech** разпитвам, питам за подробности; **pátrat po pachatelích** издирвам, търся престѣпник; **jdou po něm** търсят гѣ, вървят по дирите му; **jít po stopě (zločinu)** вървя по следата (на престѣпление); **shánět se po penězích** търся (да се сдобия с) парѣ; **ohlížet se po nevěstě** търся си бѣлка; **poptávka po zboží** търсене на стѣка; **po případě/popřípadě, съкр. popř.** евентуално **12.** в съчет. **po boku** до, наблизо, близо до, рѣдом с (*някого, нещо*): **meč visí po boku** мечтъг висѣ на пѣяса; мечтъг е закачѣн на крѣста; **kráčet po boku někoho** крача, вървя (рѣдом) с някого; **stát někomu po boku** *прен.* а) стоя рѣдом с някого б) стоя на страната на някого ♦ **о́бщественѣ** **bok** приравнявам нѣщо с нѣщо, някого с някого **13.** в съчет. *свс значение на нар. по (за начин, обстоятелства на действието, за състояние):* **vzdát čest po vojensku** отдам чѣст по военному, като военен; **jíst po domácku/podomácku** ѣм като у дома си, по домашному; **po venkovsku** сѣлски, по сѣлски (начин), като на сѣло; **jít po slepu/poslepu** вървя слепешкѣм, слепешката, пипнешкѣм; **zmizet po anglicku** *разг.* изчѣзна по английски

(незабелязано); **po latinsku** по латински, на латински; **po staru/postaru** по старому II с вин. **po** (*koho, co*) 1. до (някого, нещо) (за ограничение в пространството или времето) често в съчет. **až po** чак до: **bořit se do sněhu (až) po kolena** газя в снега (чак) до колена; **svlečený po pás** съблечен до кръста; **po zuby ozbrojený** въоръжен до зъби; **zачer-venat se až po uši** изчервя се до ушите, пелият се изчервя; **až po tu chvíli** (чак) до този момент; **důstojníci od majora po plukovníka** офицери от майора до полковника ♦ **míně-čeho (nepřijemného) po krk** експр. дошло ми е до гъша (от нещо неприятно); **zamilovat se až po uši** влюбя се до уши; влюбя се сериозно, до забрава 2. по, през, в продължение на (нещо); без предлог (за период от време): **bдіt po celou noc** будувам (по) цяла нощ, през цялата нощ; **po celý rok** през цялата година; **po nějaký čas** за известно време; **po několik dní** (в течение на, в продължение на) няколко дни; **po generace** (в течение на, през време на) цели поколения; **po staletí** (в течение на) векове, с векове 3. за (нещо); без предлог (за кратност и подреждане): **po dvakrát** на два пъти; **po prvé/poprvé** за пръв път; **po každé/pokaždé** всеки път

pobád|at, -ám нессв. 1. (*koho, co k čemu*) подтиквам, подканям, подбуждам, насърчавам (някого, нещо за нещо): **~at žáky k učení** подтиквам, насърчавам ученици към учене; **myšlenka -á jeho touhu** мисълта разпалва копнѐжа му

pobaveně нар. с удоволствие, развеселѐно: **~ se dívat** гледам развеселѐно; **~ poslouchat** слѹшам с удоволствие, с интерес

pobaven|í, -í ср. развлечение, забава

pobaven|ý, -á, -é доволен, весел, развеселѐн: **~ý výraz tváře** развеселѐн израз на лицѐто

pobav|it, -ím св. (*koho - вин.; koho čím*) развеселя, разведря, развлекá, позабавлявам (някого; някого с нещо): **zpráva ho -ila** новината го развесели

pobav|it se, -ím se св. (*s kým, čím*) позабавлявам се, повеселя се, поразвлекá се (*s някого, с нещо*): **~it se nezvyklou podívanou** порадвам се на необичайна глѐдка

poběhlice, -e ж. ўличница, скітница

poběhlik, -a м. ўличник, скітник, нехранимайко, бродяга

pobělohorsk|ý, -á, -é който се отнася до времето след битката при Била Хора (1620 г.)

pobert|a, -y м. експр. джебчия, кокошкар

pobesed|ovat (si), -uji (si) разг. **-uju (si)** св. (*s*

- kýt o kot, o čet*) поговоря (си), побъбря (си) (с някого за някого, за нещо)
- pobídk|a**, -y ж. подкана, подканване, подтикване, насърчение, импулс, стимул: **bez ~y se dali koně do klusu** конете побягнаха в тръс без подкана; **~a pro práci** импулс за работа; **~a k většímu výkonu** стимул за по-добро постижение
- pobídkov|ý**, -á, -é насърчителен, поощрителен, стимулиращ: **~ý mzdový systém** икон. система за материално стимулиране
- pobídn|nout**, -nu св. (koho – вин. k čemu) подканя (някого за нещо): **~nout k práci** подканя за работа; **~nout ke stolu** приканя на масата
- pobídnut|í**, -í ср. подканване, подкана: **udělat něco bez ~í** направа нещо без подканване
- pobíhán|í**, -í ср. бягане (насам-натам): **divoké ~í psů** лудо бягане, шръклёне на кучета
- pobíh|at**, -ám несв. бягам, тичам насам-натам
- pobíj|et**, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (со čím) 1. обковавам, обшивам (нещо с нещо) 2. (koho, co) избивам (някого, нещо): **~et nepřátele v boji** избивам много врагове в боя
- pobíj|at**, -ám несв. получавам, вземам (napu): **~at rodinné přídatky** получавам семейни надбавки
- pobíratel**, -e м. получател (на надбавки и под.)
- pobít**, -biji/разг. -biju св. 1. (со čím) обкова, обшива (нещо с нещо): **~bít střechu plechem** обкова покрив с ламарина 2. (koho, co) избия (някого, нещо): **~bít mnoho zvířet** убия много дивеч
- pobit|í**, -í ср. 1. обковка, обшивка 2. избиване
- pobízen|í**, -í ср. подкана, подканване: **jedl bez ~í** той ядеше, без да чака да го подканват
- pobíz|et**, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (koho – вин. k čemu) подканвам, насърчавам (някого за нещо): **~et k vytrvalosti** насърчавам към постоянство; **ten se nedá dlouho ~et** той не чака дълго да го уговарят, да го молят
- poblázněn|ý**, -á, -é полудял, побъркан, обезумял: **~ý podivín** побъркан чудак; **byla celá ~á po divadle** съвсем си беше изгубила ума по театъра
- poblázn|it**, -ím св. 1. (koho, co) подлудя (някого, нещо): **~it někoho špatnou zprávou** подлудя, побъркам някого с лоша новина 2. (koho – вин.) експр. завъртя главата (на някого), подлудя (някого): **~it děvče** завъртя главата на момиче, подлудя момиче
- poblázn|it se**, -ím se св. 1. експр. (čím, z čeho) побъркам се, загубя си ума (с нещо, от нещо): **~il se tím dopisem** полудя, побърка се с това писмо; **jen se z toho ne~í!** гледай да не се побъркаш от това! 2. (do koho, do čeho; po kot; čím; za kým, za čím) експр. полудея, загубя си ума (по някого): **~il se do ní** той си загуби ума, полудя по нея
- pobledl|ý**, -á, -é 1. (леко) блед, бледен; избледнял, пребледнял, побледнял: **~á tvář** бледо лице; **~é hvězdy** избледнели звезди 2. избледняващ, помръкнал, замиращ, повехнал: **~á vzpomínka** избледнял, блед спомен; **~á sláva** преминала, помръкнала слава
- pobled|nout**, -nu св. 1. побледнѐя, пребледнѐя; стана бледен, избледнял: **~nout nemocí** стана блед от заболяване; **~nout strachem** пребледнѐя, побледнѐя от страх; **hvězdy k ránu ~nou** призори звездите избледняват 2. избледнѐя, повехна, помръкна, отмина: **vzpomínky ~ly** спомените избледняха; **sláva ~la** славата премина, помръкна
- poblink|at**, -ám св. дет. (со) наповръщам (нещо); изцапам (нещо) с повръщане (за дете): **dítě ~alo čisté prádlo** детето повърна на чистото бельо
- poblink|at se**, -ám se св. дет. наповръщам се; повърна и се изцапам, изцапам се с повръщане (за дете)
- poblít**, -bliji/разг. -bliju св. (koho, co) грубо наповръщам (някого, нещо), повърна (върху някого, върху нещо), изцапам (някого, нещо) с повръщане
- poblít se**, -bliji se/разг. -bliju se св. грубо наповръщам се, изцапам се с повръщане
- poblíž I** нар. наблизю, близо, наблизко: **usednout ~ sedna** наблизю
- poblíž II** предлог с род. (koho, čeho) недалеч от, близо до (някого, нещо): **~ okna** (близо) до прозореца; **~ řeky** недалеч от река
- pobloudil|ec**, -ce м. заблуден човек
- pobloudil|ý**, -á, -é заблуден: **~ý člověk** заблуден човек; **~á myšlenka** прен. безумна, безразсъдна идея
- poblouzněn|í**, -í ср. 1. загуба на разсъдък, безразсъдство, невменяемост: **těžké několika-denní ~í** тежка невменяемост в продължение на няколко дни; **jednat v ~í** действа в невменяемо състояние 2. безразсъдство, безразсъдно увлечение; лудост: **vystřízlivět z milostného ~í** опомня се от любовна лудост, от безразсъдно любовно увлечение
- pobočk|a**, -y ж. филиал, клон: **telefonní ~a** телефонна подстанция; **~a státní banky** филиал, клон на държавна банка
- pobočn|í**, -í страничен; който е отстранен (на нещо): **~í stráž** лична охрана
- pobočník**, -a м. остар. адютант: **generálův ~**

адютант на генерала; **králův** ~ адютант на краля

pobočn|ý, -á, -é 1. страничен (*противопол. главен*): ~é **ulice** странични, малки улици; ~é **přítoky řeky** второстепенни, малки притоци на река; ~á **stěna** геом. странична стена

2. филиален: ~ý **podnik, závod** филиал на предприятие, на завод

pobod|at, -ám св. (*čím koho, co*) 1. набодà, пробода, изпобода (*с нещо някого, нещо*): ~ali se **nožem** изпонамущаха се с нож на няколко места; **trní jí ~alo ruce** тръните ѝ изпободоха ръцете 2. изпожлия, изпохапя: **byl celý ~án od komárů** беше целият изпохапан от комари

pobod|nout, -nu св. пришпоря (*кон*)

pobolív|at, обикн. третол. и безл. -á несл. наболява, понаболява: **zub ~á** зъбът ме понаболява; ~á **ho v krku** безл. наболява го гърлото

poboř|it, -ím св. (*co*) разрушà, повредя, срина (*нещо*): **výbuch ~il dům** експлозията (почти напълно) разруши къщата

pobour|at, -ám св. (*co*) разрушà (*отчасти или напълно*), повредя, съборя, срина (*нещо*): **povodeň ~ala domky** наводнението разруши, събори къщите

pobouřeně нар. възмутено, с възмущение, с негодувание: **krev kolovala ~ v žilách** кръвта бушуваше във вените; ~ **reagovat** реагирам остро, възмутено

pobouření, -í ср. 1. вълнение, възмущение: ~í **smyslu, mysli** кипещ на чувствата, на мисълта; **vnitřní, mravní ~í** вътрешно, морално възмущение 2. вълнение, бунт, недоволство, възмущение: ~í **dělnické třídy** вълнения на работническата класа; ~í **veřejnosti proti korupci** недоволство, бунт на обществеността срещу корупцията

pobouřenost, -i ж. вълнение, възмущение, недоволство: ~ **davu** вълнение, недоволство на тълпата

pobouření, -á, -é 1. развълнуван, разбушувал се, бунтуващ се: ~é **moře** бурно море; ~á **krev** разбушувала се кръв 2. (*čím*) възмутен, развълнуван (*от нещо*), бунтуващ се (*срещу нещо*): **lid ~ý nespravedlivostí** възмутен, негодуващ от несправедливостта народ; ~í **diváci** възмутени зрители; ~ý **cit** чувство на възмущение

pobouř|it, -ím св. (*koho – вин.; koho čím*) огорча, засегна, наскърбя, развълнувам, възмутя (*някого; някого с нещо*), разбунтувам (*някого*): **nedůvěra ho ~ila** недоверието го оскърби; **byl ~en drzostí** беше възмутен от

нахалството; ~it **něčí city** развълнувам, засегна нечии чувства; ~it **proti sobě lidi (svým jednáním)** (*с действията си*) предизвикам срещу себе си негодуванието на хората

pobouř|it se, -ím se св. (*čím, nad čím*) развълнувам се, възмутя се (*от нещо*), разбунтувам се

pobožnost, -i ж. 1. набожност, религиозност 2. църковна служба, богослужение, служба, молбен: **májová ~** богородичен акадист (*през месец май*)

pobožnůstkář, -e м. пейор. благочестивец; човек, който не излиза от черквата, който се върти около попъвете, който спазва строго черковния чин; прекалено религиозен човек; показно религиозен човек

pobožnůstkářk|a, -y ж. пейор. благочестивка; жена, която не излиза от черквата, която се върти около попъвете, която спазва строго черковния чин; прекалено религиозна жена; показно религиозна жена

pobožnůstkářstv|í, -í ср. пейор. благочестие; прекалено редовно ходене на черква; прекалено усърдно спазване на черковния чин; прекалена, показна набожност

pobožně нар. благочестиво, набожно: ~ **se modlit** моля се набожно, благочестиво; ~ **poslouchat** слушам с благоговение, с покорно внимание

pobožn|ý, -á, -é набожен, благочестив, вярващ

po|brat, -beru св. 1. (*co kоти; co*) отнема, взема, заграбя (*нещо на някого; нещо*): **vojáci všechno ~brali** войниците всичко разграбиха

◆ **mnoho** може да се каже, че е хубава; **mnoho rozumu nepobrala** глупавичка е; не може да се каже, че е умна 2. (*koho, co*) поберà, съберà (*някого, нещо*): **autobus nás nepobral** автобусът не ни поберà, не ни съберà

pobratim, -a м. побрàтим

pobratimstv|o, -a ср. побрàтимство

pobreč|et si, -ím si св. разг. експр. поплача си, поцивря си

pobrnkáv|at, -ám несл. експр. подрънквам (си), посвирвам (*от време на време*)

pobronz|ovat, -uji/разг. -uju св. бронзирам

pobrouk|at (si), -ám (si) св. експр. помърморя, помърнкам (си), потананикам си

pobroukáv|at, -ám несл. експр. мърморя, мърнкам, тананикам (*от време на време*)

pobrynd|at, -ám св. (*co*) разг. експр. изцапам, оплещкам, покапя (*нещо*): ~at **ubrus** покапя, изцапам покривка на маса

pobřeží, -í ср. крайбрежие, (мòрски) бряг:

Pobřeží slonoviny *геогр.* Бряг на слоновата кòст
pobřeží |í, -í, -í крайбрежен, бреговì: ~í **silnice** крайбрежен път; ~í **město** краймòрски град; ~í **čára** *геогр.* бреговà линия
pobříšnic|e, -e *ж. анат.* перитоний/перитонèум: **zánět** ~e *мед.* перитонит
pobud|a, -y *м. пейор.* нехранимàйко, скитник, бродяга
pobuřován|í, -í *ср.* подстрекàтелство, бунтуване, предизвикване на възмущèние, подтикване към недовòлство: ~í **proti státu** *юр.* подривна, антидържавна дèйност
pobuř|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (koho, co čím)* възмущàвам, разгневявам (*някого, нещо с нещо*), предизвиквам недовòлството (*на някого, на нещо с нещо*), подстрекàвам (*някого, нещо*): **jeho jednání mi ~uje krev** поведèнието му ме възмущàва; ~ovat **lid proti vládě** подстрекàвам нàрòда срещу властà
pobuřovatel, -e *м.* подстрекàтел, бунтовник
pobyt, -u *м.* престòй, пребивàване: ~ **v sanatoriu** престòй в санаториум; **prázdninový** ~ ваканция, прекàрване на ваканцията; **studijní** ~ стàж, специализация; пребивàване с учебна цел; **přihlásit se k trvalému ~u** регистрирам се на постоянно местожителство
pobýt, -budu *св. (kde)* прекàрам, задържà се (*някъде*): **pobyli na cestě čtrnáct dní** прекàраха четиринайсет дни на път; **ten si tam pobyl** тòй дòста се задържà тàм, изкàра дòста врèме тàм (и прекàра добрè)
pobytov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до пребивàване, до (врèменно) живèене на дàдено мjàсто: ~é **možnosti** възмòжности за (врèменно) настаняване, пребивàване
pobývat, -ám *несв. (kde)* пребивàвам, прекàрвам, задържам се (*някъде*): ~at **nějakou dobu v Praze** живèя за извèстно врèме в Пràга; **rád ~al v její blízkosti** тòй обичаше да бьде, да се намира край нèя
pocák|at, -ám *св. (koho, co čím)* покàпя, изпръскам, опръскам (*някого, нещо с нещо*)
pocen|í, -í *ср.* потèне, изпотяване: **čaj pro/na ~í** чай за изпотяване; **prostředek proti ~í** препарàт срещу изпотяване, потèне
pocestn|ý, -ého *м. малко остар.* стрàнник, пътник
pocínovan|ý, -á, -é калайдìсан: ~ý **kotel** калайдìсан котèл
pocín|ovat, -uji/*разг.* -uju *св.* калайдìсам
pocít, -u *м.* 1. чùвство, усèщане: ~ **tepla, chladu** усèщане за топлинà, за стùд; ~ **strachu, lítosti** чùвство на стрàх, на съжалèние; **příjemný** ~

приятно чùвство, усèщане 2. чùвство: ~ **odpovědnosti** чùвство за отговорност
pocít|it, -ím *св. (co)* 1. усèтя, почùвствам (*нещо*): ~it **hlad** усèтя глàд 2. изпитам, почùвствам (*нещо*): ~it **záchvěv radosti** почùвствам изблик на рàдост; ~it **lítost** изпитам съжалèние; ~it **potřebu nových léků** почùвствам нùжда от нòви лèкарства 3. почùвствам, изпитам, понесà (*нещо*): ~it **následky porážky** изпитам послèдици от поражèние
pocít|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (co)* 1. усèщам, чùвствам (*нещо*): ~ovat **hlad** усèщам глàд 2. изпитвам, чùвствам (*нещо*): ~ovat **hrůzu** изпитвам ùжас
pocít|a, -y *ж.* 1. пòчит, пòчест: **vzdát ~u** окàжачèст; **prokazovat ~u** отдàвам пòчит; **pochovat se všemi ~ami** погребà с всйчки пòчести; **zahrnovat ~ami** обсыпвам с пòчести; **pomník k ~ě obětí okupace** пàметник в чèст на жèртвите от окупация; **k ~ě zbraň!** *воен.* за пòчест! 2. чèстване
pocít|it, -ím *св. (koho – вин. čím)* почетà, удостòя (*някого с нещо*), отдàм пòчит (*на някого с нещо*): ~it **někoho důvěrou** удостòя някого с довèрие; ~it **někoho návštěvou** окàжачèст на някого чрез посещèние; ~it **někoho cenou, řádem** удостòя някого с нагрàда, с òрден
pocítiv|at, -ám *несв.* почитам, удостòявам, отдàвам пòчит: ~at **návštěvami** окàзвам чèст чрез посещèния, гостùвания; ~at **tituly** удостòявам с титли
poctivě *нар.* 1. чèстно, почтèно 2. добросъвестно, съзнàтелно: ~ **se starat o dítě** грижа се добросъвестно за детè
poctiv|ec, -ce *м.* чèстен човèк
nejdál dojdeš *поговорка* с чèстност се стига нàй-далèче 2. добросъвестност: ~ **práce** добросъвестност на трудà, на рàботата; **lékařská** ~ лèкарска добросъвестност; **umělecká** ~ художественотворческа дòблест
poctiv|ý, -á, -é 1. чèстен, почтèн: ~ý **zápas** чèстна борбà 2. съзнàтелен, добросъвестен, чèстен: ~ý **pracovník** съзнàтелен работник; ~á **příprava** добросъвестна подготòвка 3. порядъчен, истински (*за усилване*): **vážil ~ých osm kilogramů** тежèше си цèли òсем килограма; **je to ~á pravda** товà е самàта истина
pocuchan|ý, -á, -é *разг.* разрòшен, раздърпан, разчòрлен: ~é **nervy** *прен. експр.* разбити, разстрòдени нèрви
pocuch|at, -ám *св.* 1. разрòша, разбъркам, раздърпам, изпомàчкам 2. *експр.* разпердушиня, разкритикувам, напàвя на пùх и прàх: ~at

mladého autora разкритикувам (остро) млад автор; **~at si zdraví** разбия, разклъта си здравето

pocukr|ovat, -uji/разг. -uju св. поръся, посипя със захар

pocvič|it se, -ím se св. поупражнявам се, тренирам

pocasář, -e м. метеорол. разг. синоптик, метеоролог

pocasí, -í ср. време (климатично): **deštivé ~í** дъждовно време; **aprilové ~í** променливо, непостоянно, мартенско време; **za takového ~í** в такъв време; **předpověď ~í** прогноза за времето

pocasově нар. метеорол. в метеорологично отношение

pochař|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho – вин. čím) нагостя, угостя, почерпя (някаго с нещо): **~ovat hosty vínem** почерпя гостите с вино

počáteční, -í, -í начален, пръв, първоначален, изходен: **velké ~í písmeno** голяма начална буква; **~í stadium nemoci** начален стадий на болест; **~í místo** изходен пункт

počátek, -ku м. 1. начало: **na ~ku měsíce** в началото на месеца; **bylo to ~kem jara** това беше в началото на пролетта; **od ~ku do konce** от начало до край; **z ~ku/zpočátku** отначало, първоначално; **obtížné ~ky stavby** трудно начало на строеж; **brát, vzít ~ek někde** вода началото си от някъде; **dát ~ek novému dílu** ползва основите на ново дело **2.** край, начало: **bydlet na ~ku vsi** живя в началото, на края на селото; **~ek lesa** начало на гората; **~ek románu** начало на роман

počesnek|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) подправя с чесън, подлұча с чесън (нещо), слъжа чесън (на нещо)

počest, -i ж., обикн. в съчет. **na ~ koho, čeho** в чест на някого, на нещо; **připít na ~ někoho** вдигна тост в чест на някого; **uspořádat oběd na ~ někoho** дам обед в чест на някого

počestně нар. 1. честно, почтено, порядъчно, с чест **2.** с почести

počestnost, -i ж. 1. честност, порядъчност, почтеност **2.** почест, почести: **pohřbít se vši ~í** погребя с всички почести **3.** целомъдрие, невинност, девственост: **panenská ~** девственост

počestný, -á, -é 1. честен, порядъчен, почтен **2.** честен, благоприличен: **mít ~ý úmysl** имам честни намерения; **uzavřít ~ý mír** сключва почтен мир **3.** честен, целомъдрен, почтен: **~á žena** почтена жена

počešt|it, -ím св. (co) бохемизирам, чехизирам

(нещо), придам (на нещо) чешки характер: **~it pravopis cizích slov** приведа към чешката норма правописа на чужди думи

počešt|it se, -ím se св. бохемизирам се, чехизирам се, придобия чешки характер: **pohraničí se ~ílo** пограничните области се бохемизираха, чехизираха

počešťován|í, -í ср. бохемизираме, чехизация: **~í veřejného života za obrození** чехизираме, бохемизираме на обществения живот по време на възрождането

počešť|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. бохемизирам се, чехизирам се, придобивам чешки характер

poč|et, -tu м. 1. брой, количество: **velký, nepatrný, přesný ~et** голям, незначителен, точен брой; **~et obyvatel, obyvatelstva** брой на жителите, на населението; **mít (v soutěži) stejný ~et bodů** имам еднакъв брой точки (в състезание); **dostavit se v plném ~tu** явя се в пълен състав; **na ~et bylo účastníků málo** участниците бяха малко на брой; **být přes/nad ~et** в по-голямо количество от необходимото съм; **případů bylo nad ~et** имаше твърде много случаи **2. често мн. poč|ty, -tů** пресмятане, пресмятания, смятане, изчисление: **oznámit výsledek svých ~tů** обявя резултата от изчисленията си; **úrokový ~et мат.** процентно изчисление; **diferenciální ~et мат.** диференциално смятане; **~et pravděpodobnosti** изчисление на вероятност **3. само мн. poč|ty, -tů учил.** аритметика, смятане **4. обикн. в съчет. skládat/složit, vydat ~et (z nějaké činnosti)** давам/дам отчет (за някаква дейност)

počet|í, -í ср. зачатие, зачеване: **neposkvrněně ~í рел.** непорочно зачатие

početně нар. 1. числено; в количествено отношение; по отношение на броя: **~ vyjádřit** изразя количествено; **propracovat ~** разработя в количествено отношение; **~ kontrolovat** проверявам по брой; **~ silnější** числено превъзходящ **2.** многочислено; в голямо количество: **~ zastoupená organizace** многобройно представена организация

početn|í, -í, -í 1. числен: **mít ~í převahu** имам числено превъзходство; **~í stav** числен състав, численост **2.** аритметичен: **~í uloha, chyba** аритметична задача, грешка; **čtyři ~í úkony** четири, четирите аритметични действия; **~í metoda** изчислителен метод

početnic|e, -e ж. учебник по смятане, по аритметика; аритметика, сметанка

početník, -u *м.* тетрадка по аритметика, по смятане

početnost, -i *ж.* 1. многочисленост, многобройност 2. брой, количество, множество: **nahrazovat malou ~ kvalitou** компенсирам малкото количество с качество

početný, -á, -é многоброден, многочислен, голям: **~á delegace** многобройна делегация; **~á rodina** голямо семейство; **~é zastoupení** много участници; голямо, многобройно участие; многобройно представителство

počít[aj]at (si), -ám (si) *св. (na koho, na co)* издѣбна (някого, нещо): **~at v lese na pytláka** издѣбна браконьер в гората; **~at si na srnce** издѣбна срндак

počín, -u *м. книж.* инициатива, почин: **umělecký, tvůrčí** ~ художествена, творческа инициатива; **novátorský** ~ новаторски почин

počínaje, počínajíc *предлог с твор. (kým, čím)* начиная, (като се започне) от (някого, нещо): **~ nedělí** от недѣля; **~ prvním lednem došlo k nové úpravě cen** от първи януари настѣпи ново изменение в цените

počín[aj]at, -ám *несв. малко книж.* 1. (*co, čím, s čím*) започвам (нещо, с нещо), пристѣпвам (към нещо): **~at hovor** започвам разговор; **zítra se ~á s tiskem** утре започва печатането; **~at od Adama** започвам от (дядо) Адама, от Адам и Ева, от а и бѣ; **soud ~á** откривам съдебното заседание 2. (*co, s čím*) започвам, предприѣмам, правя (нещо), захванал съм се (*с нещо*), разпорѣждам се (*с нещо*): **co to ~áte?** с каквѣ сте се захванали? каквѣ говорите, каквѣ сте намислили да правите? **se svým majetkem může ~at podle své vlastní vůle** (той) може да се разпорѣжда с имѣта си според собственото си желаніе

počín[aj]at si, -ám si *несв. (jak)* държа се, постѣпвам, дѣйствам (някак): **~at si odvážně** постѣпвам смѣло; **~at si jako blázen** държа се като лѹд

počín[ek], -ku *м. разг.* сефтѣ, първа печалба (от продажба): **mít už ~ek** направил съм вѣче сефтѣто (първата продажба)

počíst (si), -čtu (si) *св. (co, v čem)* почета (си) (нещо за удовѣлствие): **~četi si chvíli v knížce** почѣте малко от книгата; **to si ~čteš** ще изпиташ голямо удовѣлствие от четенето; ще го/я прочетѣш с удовѣлствие; (четенето) ще ти достави удовѣлствие

počítac|í, -í, -í изчислителен: **~í stroj** изчислителна машина

počítač, -e *м.* 1. компютър, изчислителна машина: **personální, osobní** ~ (*съкр. PC [písi]*)

персонален компютър; **přenosný** ~ портативен компютър, лаптоп; **~ do dlaně** лаптоп 2. брояч:

~ částic *физ.* брояч на частици

počítačk|a, -y *ж. разг.* 1. изчислителна машина 2. машина за броене на банкнѣти

počítačov|ec, -ce *м. експр.* компютѣрен специалист

počítačovin|a, -y *ж. експр.* компютѣрна тѣхника

počítačovnictv|í, -í *ср. експр. публ.* компютѣрна тѣхника; *разг.* компютѣрджийство

počítačovník, -a *м. експр.* компютѣрен оператор, *разг.* компютѣрджия

počítačov|ý, -á, -é компютѣрен: **~á hra** електронна, компютѣрна игра; **~ý pirát** компютѣрен пират; **~á síť** компютѣрна мрѣжа

počítadl|o, -a *ср.* 1. сметало 2. *разг. експр.* компютѣр

počítán|í, -í *ср.* смятане

počít[aj]at, -ám *несв.* 1. броя: **~at od jedné do desíti** броя от едно до десѣт 2. смятам, изчислявам, решавам: **~at z paměti, z hlavy** смятам на ѹм; **~at rovnici** решавам уравнение; **~at příklady** решавам задачи; **~at denní výdaje** правя смѣтка на дневни разходи; **~al dlužnou částku** пресмѣтна дължимата сѹма; **~at kurs rakety** изчислявам кѹрс на ракета; **nevдала se z lásky, jen ~ala** не сѣ омѣжи по любов, а сѣмо си направи (добре) смѣтката; **mělo by se mu ~at také to, co udělal dobrého** би трябвало да му се зачетѣ и добрѣто, коѣто е направил 3. (*s čím, co*) правя си смѣтката, пестя, пресмятам (нещо): **vytýkají mu, že neumí ~at** упрѣкват го, че не умѣе да пестѣ, да си прави добрѣ смѣтката; **~at s každou korunou, každou korunu** държа смѣтка за всѣка крѣна 4. (*co, kolik za co; co*) взѣмам, ѣскам, пресмятам (нещо за нещо): **~at za kus 20 Kč** ѣскам 20 крѣни за парчѣ; **oběd nám ~ali draho** взѣха ни много за обѣда 5. (*koho, co kam; za koho, za co*) броя, смятам, считам (някого, нещо за нещо), числя (някого, нещо някъде): **~at sobotu k dovolené** съботите се броят за ѣтпуска; **~at se k místní honoraci** числя се към мѣстното вѣсше общество; **~áme ho za nejlepšího brankáře** смятаме го за най-добѣр вратар; **~at remízu za úspěch** считам равния резултат за успѣх 6. мисля, смятам, считам, предполагам: **~ám, že to zvládnou** мисля, че ще успѣя 7. (*s kým, s čím; na koho, na co*) разчитам, държа смѣтка (на някого, на нещо), съобразявам се (*с някого, с нещо*): **~at s fakty** съобразявам се с факти; **~al s přáteli, že pomohou** разчиташе, че приятелите му ще помогнат; **~at s dlouhým vývojem** очаквам

дълго развитие; **~at s lepším umístěním** разчитам на по-добро класиране

počít[ek, -ku *м. псих.* възприятие: **zrakový, hmatový, sluchový ~ek** зрительно, осязателно, слухово възприятие

počít[ít, -nu *св. 1.* започна, предприема **2.** направя: **co si ~nu** какво ще правя **3.** малко остар. зачена (за жена)

počít[í, -í *ср., обикн. в съчет.* **na ~í** веднага; на момента; бърза поръчка, с изчакване на клиента; изпълнявана веднага поръчка

počk[at, -ám *св. 1.* (на коho, на co) почакам (някого, нещо): **~at na přítele** почакам приятеля (си); **~at na odpověď** почакам (за) отговор; **~at na další tramvaj** почакам следващ трамвай; **~ám, až se vrátíš** ще почакам, докато се върнеш, да се върнеш; **to může ~at** това може да почака (не е толкова спешно) **2.** (s čím) почакам, изчакам (с нещо), отложка (нещо), не извърша (нещо) веднага, отложка (нещо) за известно време: **s nákupy musíme ~at** трябва да изчакаме с покупки, трябва да отложим покупки за известно време **3.** (koti) разг. почакам (някого), дам отсрочка (на някого): **těch několik korun vám rád ~ám** разбира се, че ще ви изчакам с тези няколко крони **4.** **~at, ~ej, ~ejte, ~ejme** като част. чакай(те), момент; да видим; ще видим (като вметната дума): **~ej(te), já to řeknu** чакай, ще видим, аз ще го кажа; **~ej, však uvidíš, co se stane** чакай само, ще видиш какво ще стане

počmár[át, -ám *св.* издраскам, изподраскам

počtár[ý, -e *м. 1.* аритметик, математик: **ve škole byl dobrý ~** той беше добър математик в училище; той беше силен по смятане, по аритметика в училище; **je výborný, špatný ~** смята отлично, лошо; **~i a statistické** изчислители и статистици **2.** *пейор.* пресметливец, сметкаджия: **chladný ~** студен, сух сметкаджия

počtářsk[ý, -á, -é аритметичен, математически: **~é vlohy** математически способности; **~á chyba** аритметична грешка; **~ý oříšek** *прен.* трудна аритметична задача, трудна задача по смятане

počtářstv[í, -í *ср. пейор.* сметкаджийство: **politické ~í** политическо сметкаджийство; **získné ~í** користо сметкаджийство

počtvrté/po čtvrté *нар.* за четвърти път

počur[at, -ám *св. дет. и разг. (co)* напишкам, напикая, попикая (нещо)

počur[at se, -ám se *св. дет. и разг.* напишкам се, напикая се, попикая се

počuráv[at se, -ám se *несв. дет. и разг.* напишкам се, напикавам се, попикавам се

pod, pode *предлог I с твор. pod(e) (kým, čím)*

1. под (за местоположение): **ležet pod stolem** намирам се под масата; **pracovat pod zemí** работя под земята; **tunel (vede) pod Letnou** тунелът (води) под Лётна; **mít (něco) pod zámkem** *нар.* **~ím** *нар.* **~ím**

pod pokličkou, pod kloboukem крия, тая нещо; премълчавам нещо **2.** под, при, към (за принадлежност, подчиненост на някого, на институции): **pod kterým velitelem jsi sloužil?** при кой командир си служил, под командването на когото си служил? **být pod vojenským právem** спадам под юрисдикцията на военни **3.** под (за обстоятелство): **učinít něco pod dojmem něčeho** направя нещо под впечатлението на нещо; **svědčit pod přísahou** давам показания под клетва; **zakázat něco pod pokutou, pod trestem** забраня нещо под страх от глоба, от наказание; **vystupovat pod cizím jménem** представям се под чуждо име; **udělat něco pod tou podmínkou, že...** направя нещо при условие, че...; **prodávat pod cenou** *нар.* **~ím** *нар.* **~ím**

prodávat pod rukou купувам, продавам на черна борса **II с вин. pod(e) (koho, co)** **1.** под (при движение в посока под нещо): **spadnout pod stůl** падна под масата; **dát pod zámek** слоджа, поставя под ключ **2.** към, под (за подчиненост, отнесеност към нещо): **spadat pod něčí kompetenci** влизам, спадам към компетентността на някого; **dostat se pod něčí vliv** попадна под нечие влияние **3.** до, под (за горната граница, до която нещо се простира или не достига): **voda mu sahá až pod bradu** водата му стига чак до под брадата; **sukně pod kolena** пола до под коленете **4.** по-малко от (за малък размер, стойност): **neprodá chalupu pod sto tisíc** няма да продаде къщата за по-малко от сто хиляди; **pod pět kilo** по-малко от пет килограма; **je to pod jeho důstojnost** това е под достойнството му; **to je pod jeho úroveň** това е под неговото равнище; **to je pod(e) vši kritiku** *разг.* това е под всякаква критика

podac[í, -í, -í който се отнася до подаване: **~í okénko** гишѐ (в банка и под.); **~í protokol** протокол за постъпили документи; **~í číslo (písemnosti)** входящ номер (на писмен документ); **~í poštovní úřad** *пош.* пощенски клон на подател; **~í listek** *пош.* разписка

podagr[a, podágr[a, -у *ж. разг.* подагра

podán[í, -í *ср. 1.* заявление, молба: **~í soudu** съдебен иск **2. предание, устен разказ: **pověsti se udržují ~ím** легендите се запазват с пре-**

разказване; **ústní ~í** ústni предания, фолклор
3. изпълнение, интерпретация: **přístupné ~í**
 достъпна интерпретация; **nesložité výtvarné ~í**
 просто изобразително изпълнение **4. спорт.**
 начален удар, сèрвиз

podařen|ý, -á, -é 1. сполучлив, успешен: **~á kresba**
 сполучлива рисунка; **~á práce** успешна
 работа **2. експр., често ирон. отриц.** хубав,
 страхотен; обикн. в съчет. **~ý kousek**
 хубав, хитър нòмер; **~ý chlapík** пèчен тип;
 хитрец, шмèкер; **~ý ptáček a)** съмнителен,
 подозрителен тип; човек, на когото не мý е
 чист кòсъмът; човек, който не è цвète за
 мирисане **б)** пèчен тип; хитрец, шмèкер; **~é**
kvítko мálък дявол; непослушник, немýрник,
 пàлавник, бeладжия

podařit se, -ím se св. изляза сполучлив; *често*
третол. **-í se (komu)** удадè се (на някого);
pokus se ~il òпитът излèзе успешен; **dobrá**
věc se ~ila добрòто дèло успя; **~ilo se mu získat**
byt безл. успя, удадè му се да полýчи жилище

podat, -dám св. 1. (co komu, co) подàм (нещо
 на някого; нещо): **~dat otcí brýle** подàм на
 баща си очилà ♦ **~dat někomu pokatě**
 кàжa на някого нèщо направо, ачýк; **~dat ně-**
komu míc спорт. разг. дàм, подàм пàс на
 някого; **~dat ruku** подàм ръкà (за помощ или
 за ръкòстискане); **~at ženě rámě** подàм,
 предлòжa ръкà на женà (си) (за да се хване за
 мен) **2.** (co komu) дам, подàм, предлòжa, сер-
 вýрам (нещо на някого): **~dat hostům kávu**
 поднесà кафè на гòстите; **~dat nemocnému**
lék дàм лекàрство на бòлен; **~dat k obědu**
něco lepšícího сервýрам нèщо хýбаво за обèд
3. (co) подàм, дам, депозýрам (нещо писмено):
~dat žádost, žalobu, demisi подàм, депозýрам
 молбà, оплакване, оставка; **~dat návrh** дàм,
 внесà предложèние; **~dat hlášení** дàм рàпорт,
 долòжa; **~dat zprávu** направа съобщèние, съ-
 общý, известý; **~dat zprávu o činnosti** направа
 отчèt за дейносттà си **4.** (co) дам, направа
 (нещо): **~dat přesnou definici** дàм тòчна де-
 финиция; **~dat vysvětlení** дàм объяснèние; **~dat**
stručnou charakteristiku направа крàтка ха-
 рактеристика; **~dat důkaz pravdy** привèдa до-
 казàтелство за правдивост; **~dat dobrý výkon**
 покàжa добрò изпýлнèние, добрý резултàти;
~dat trestní oznámení юрид. заявý в про-
 куратýрата; **~dat obraz** изобразý, опишa,
 представя

podatel, -e м. подàтел, тýжител, ищèц; **~žádosti**
 подàтел на молбà; **~stížnosti** ищèц

podatel[n]a, -y ж. регистратýра, архивa: **spis**
prošel ~ou дèлото è мýнало през архивaта

podáv|at, -ám несв. 1. (co komu; co) подàвам
 (нещо на някого; нещо) **2.** (co komu) дàвам,
 поднàсям, предлòжaм, сервýрам (нещо на
 някого): **oběd se ~á ve dvanáct** обядът се сер-
 вýра в дванàйсет (часà) **3.** (co) подàвам, дàвам,
 депозýрам (нещо) писмено: **~at žalobu** по-
 дàвам оплакване **4.** (co) дàвам, правя (нещо):
dílo ~á pravdivý obraz skutečnosti произ-
 ведèнието дàва вèрен òбраз на действител-
 носттà; **~á zvýšený výkon** увеличàва пости-
 жèние, резултàт

podáv|ky, -ek ж. само мн. вýла (за сено)

podbarven|í, -í ср. 1. оттèнък, отсынка: **modré**
oči se šedavým ~ím сýни очý сýс сýвкaв от-
 тèнък; **šedivé ~í předměstí** сýвият цвýt на
 предградие **2.** оснòва, фон: **sociální ~í románu**
 социàлният фòн на ромàн

podbarv|it, -ím св. (co) 1. боядýсам (нещо в
 основата му) **2.** придàм (на нещо) нýкакъв
 харàктер, нýансýрам (нещо): **~it recitaci**
hudbou направа музикален съпровòд към ре-
 цитация; **výčitka ~ila hlas** в гласà се промýк-
 наха укорителни нòтки; **propagačně ~ené**
zprávy съобщèния с определèн пропагàнден
 подтèкст

podbarv|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) 1. боя-
 дýсам (нещо в основата му) **2.** придàвам
 (на нещо) нýкакъв харàктер, нýансýрам
 (нещо)

podběh|nout, -nu св. (co; pod čím) пробýгам
 (под нещо)

podběl, -u м. бот. пòдбел (Tussilago)

podběrák, -u м. риб. серкмè

podbíh|at, -ám несв. (co; pod čím) пробýгвам
 (под нещо): **~at lávku** преминàвам, притич-
 вaм под мòстче; **oči mu ~ají krví** очите му се
 налývат с кръв, очите му кръвýсват

podbíječk|a, -y ж. 1. метал. подбýвàчка
2. строит. подшýвна дýскà; сачàк

podbíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. подковàвам,
 обшýвам (отдолу)

podbír|at, podebír|at, -ám несв. (co) 1. подхвà-
 щам (нещо) **2.** подковàвам, подрýвам (нещо):
voda ~ala břehy водàта подрýваше бреговете

podbír|at se, podebír|at se, обикн. третол. -á
se несв. берè, загнòява: **rána se (mu) začíná**
~at рàната му запòчва да берè, да загнòява

pod|bít, -biji/разг. -biju св. подковà, обшýя
 (отдолу): **~bít boty cvočky** подковà обýвки с
 кàбари, с цýнтове; **~bít strop** обшýя, обли-
 цòвам тавàн

podbrad|ek, -ku м. 1. двòйна брадýчка **2.** под-
 брадник

podbřišek, **-ku** *м. анат.* подчревна област, дълната част на корема

podcen|it, **-ím** *св. (koho, co)* подценя, недооценя (някого, нещо)

podceň|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. (koho, co)* подценявам, недооценявам (някого, нещо)

podčele|d', **-di/-dě** *ж. бот. зоол.* подсемейство

poddajně *нар.* податливо

poddajnost, **-i** *ж.* податливост

poddajný, **-á**, **-é** **1.** податлив, пластичен, гъвкав, еластичен, мек: **~á kůže** еластична кожа; **~é tělo** гъвкаво тяло; **~á půda** мек, податлива почва **2.** податлив, отстъпчив, мек, приспособяващ се: **~á povaha** мек характер; **byl k ženě velmi ~ý** той беше много отстъпчив към жена си

poddanost, **-i** *ж.* зависимост, подчиненост: **klesnout v cizí ~** изпадна под чужда зависимост

poddanství, **-í** *ср. 1.* (феодална) зависимост, крепостничество, крепостно право **2.** робство, йго, господство: **osvobodit se z fašistického ~í** освободя се от фашистко робство, господство

poddaný **I**, **-á**, **-é** **1.** крепостен; който е под феодална зависимост: **~ý lid** крепостно население, крепостници **2.** подчинен, подвластен, поробен: **~é národy** поробени народи

poddaný **II**, **-ého** *м. 1.* крепостен селянин **2.** поданик: **královští ~í** кралски поданици

podd|at, **-ám** *св. книж., обикн. страд. být ~án* в подчинение съм; в зависимост съм; подчинен, зависим съм

podd|at se, **-ám se** *св. 1.* (коти, щети) подчиня се, предам се, покоря се (на някого, на нещо): **~at se nutnosti** подчиня се на необходимостта **2.** предам се (при отгатване): **dejte se ~at** *разг.* предайте се **3.** (щети) отдам се, предам се (на някого): **~at se bolesti** предам се на болката **4.** отпусна се: **boty se nošením ~ají** от носенето обувките се отпускат; **časem se všechno ~á** с течение на времето всичко ще се нареди; **nemoc se ~á** болестта ще отстъпи; **necítím se dobře, ale to se ~á** не се чувстввам добре, но ще ми мине

poddáv|at se, **-ám se** *несв. 1.* (коти, щети) подчинявам се, предавам се, покорявам се (на някого, на нещо), поддавам се (на нещо): **~at se nátlaku/tlaku** поддавам се на натиск **2.** предавам се (при отгатване) **3.** (щети) отдавам се, предавам се, поддавам се (на нещо): **~at se hněvu** поддавам се на гневъ, изпадам в гняв; **~at se nemoci** поддавам се на болест

poddímenz|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. и св. (co)* занижавам/занижа, снижавам/снижа, намаля-

вам/намаля (нещо): **~ovat pracovní úkoly** занижавам/занижа трудови задачи; **~ovaná síť elektráren** недостатъчно развита мрежа от електроцентрали

poddol|ovat, **-uji/разг. -uju** *св.* подкопая (с минни галерии): **část města je ~ovaná** една част от града е подкопана; под част от града има мрежа от минни галерии

poddoubník, **-u** *м.* дъбова манатарка, масловка (гъба)

poddůstojnic|e, **-e** *ж.* жена-сержант

poddůstojnick|ý, **-á**, **-é** сержантски: **~á hodnost** сержантско звание; **~ý sbor** сержантски състав; **~á škola** сержантско училище

poddůstojník, **-a** *м.* сержант

pode *вж. pod*

podeb|at|ovat (si), **-uji (si)/разг. -uju (si)** *св. (s kým o čem)* поговоря си, побъбря си, побеседвам (с някого за нещо)

podebírat, **podebírat se** *вж. podbírat*, **podbírat se**

podešbradk|a, **-y** *ж. разг.* минерална вода от град Подбради

pode|brat, **-beru** *св. 1.* (со čím; со) подхваंना, подбера (нещо с нещо; нещо) **2.** (со) подряя, подроя (нещо)

pode|brat se, *обикн. третол. -bere se* *св.* забере, загной (за рана и под.)

podeď|it, **-ím** *св. (co; co po kom)* наследя (нещо; нещо от някого), получа (нещо) в наследство (от някого)

podej, **-e** *м. ж.п.* магазин; подаване, предаване; място за изпращане и получаване на колети и пощенски пратки: **~ zásilek, zavazadel** място за подаване на пратки и багаж

pode|jít, **-jdu** *св. (co; pod čím)* премина, мина (под нещо): **~jít most, pod mostem** мина под мост

podejn|a, **-y** *ж. пощ.* приемна служба (за колети, кореспонденция)

poděk|ovat, **-uji/разг. -uju** *св. 1.* (коти за co) (по)благодаря, изразя благодарността си (на някого за нещо): **~ovat za ochotu, za pozornost** (по)благодаря за отзывчивост, за внимание; **~ovat na pozdrav** отговоря на поздрав (с поздрав) **2.** и **poděk|ovat se** (за co) (вежливо) отхвърля (нещо); откажа се (от нещо), като благодаря: **~ovat se za pozvání** благодаря, но откажа да приема поканата; **za takový život bych se ~oval** *ирон.* благодаря за такъв живот

poděk|ovat se, **-uji se/разг. -uju se** *св. (z čeho)* *книж.* откажа се от поста си, от длъжността

си: **~ovat se ze svého úřadu** напъсна поста си, откажа се от поста си

poděl *предлог с род. (čeho)* покрай, по протежение на (нещо): **jít ~ řeku** вървя край реката; **plížit se ~ zdi** прокрадвам се покрай стената

podělan|ý, -á, -é *грубо* 1. посран, насран 2. уплашен; който е като посран, насран от страх

podělat, -ám *св. (со)* *грубо* посера (нещо): **~at podlahu** посера пода

podělat se, -ám *св. грубо* 1. посера се, насера се 2. уплаша се; посера се от страх

poděláv|at se, -ám *св. грубо* 1. посирам се, насирам се 2. посирам се, насирам се от страх

podělit, -ím *св. (koho čím)* 1. раздам (на всеки подред по нещо): **~it výherce cenami** раздам награди на победители 2. раздам подаръци, подаря (на всеки подред): **~it děti hračkami** подаря играчка на всяко дете

podělit se, -ím *св. (s kým o co)* поделя си, разделя си (с някого нещо), споделя (нещо с някого): **~it se s někým o jídlo** споделя яденето си с някого; **~it se o radost, o starosti** *прен. книж.* споделя радост, грижи

podélně *нар.* по дължина, надлъжно: **~ rozložená ves** надлъжно разположено село

podéln|ý, -á, -é надлъжен; който е по дължината на нещо: **~á osa** надлъжна ос; **~é štěpení chromozomů** *биол.* надлъжно делене на хромозоми

podělovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho čím)* 1. раздавам (нещо на всеки подред) 2. раздавам подаръци, подарявам (на всеки поотделно)

podemil|at, -ám *несв.* подронвам, подкопavam, подривам (за река): **~at břehy** подривам, подкопavam бреговете си

podemlet|ý, -á, -é подрит, подронен, подкопан: **~á hráz** подкопан бент

podeml|ít, -melu *св.* подрия, подроя, подкопая: **voda ~mlela břeh** водата подри, подкопа брега

podepírat *вж. podpírat*

podepisovat *вж. podpisovat*

poděplout *вж. podplout*

poděpřít, -přu *св. 1. (koho, co; koho, co čím, o co, v co, do čeho)* подпра (някого, нещо; някого, нещо с нещо, о нещо, на нещо, в нещо): **~přít hlavu o ruku, o dlaň, do dlaní** подпра глава с ръка(та си), на ръката си; **~přít si lokty o stůl** опра лакти на маса; **~přít si ruce v bok, o bok** опра, сложа ръце на хълбоци 2. *прен. (koho, co v čem, čím)* подкрепя, окажа подкрепа (на някого, на нещо в нещо, с нещо): **~přít tvrzení fakty** подкрепя твърдение с факти; **~přít přítele v jeho úsilí** подкрепя приятеля си в неговите усилия

poděpsan|ý, -ého *м. адм.* долуподписаният

poděpsat, -píšu/книж. -píši *св. 1. (со)* подпиша (нещо): **~psat mír** подпиша, склѝча мир; **~psat smlouvu** подпиша договор; **to mohu ~psat** *прен. експр.* на това се подписвам с две ръце 2. (koho – вин.) подпиша (някого), напиша името (на някого): **~psat otce na stvrzenku** подпиша баща си на квитанция 3. *само* **poděpsat se** подпиша се, разпиша се: **~psat se na prezenční listinu** напиша името си, подпиша се на листа за присъствие, на присъствия лист

poděs, -a *м. разг. експр.* пълзльо, паникьор

podesáté, po desáté *нар.* за десѝти път

poděs|it, -ím *св.* изплаша, стрѝсна, ужася: **~ily ho rány na dveře** стрѝсна се от силни удари по вратата

poděs|it se, -ím *св. (koho, čeho, čím)* изплаша се, стрѝсна се (от някого, от нещо): **~it se hlukem** изплаша се, стрѝсна се от шум

poděstlat, -stelu *св. 1. (komu, čemu; co pod koho, co)* постѝля (на някого, на нещо); сменя, сложа, наглася постѝлка (на някого, под някого; на нещо, под нещо): **~stlat slámu pod krávu** постѝля слама на крава; **~stlat peřinu nemocnému** наглася пѝхена завивка на болен 2. (со кат, со čím) *експр.* застѝля (нещо с нещо), разстѝля (нещо сипкаво под нещо); посипя, обсипя, засипя, насипя (нещо с нещо); разхвърля (нещо някъде): **~stlat cestu květinami** обсипя, покрия път с цветя; **mít pod lavicí ~stláno papírky** под пѝката е пълно с разхвърляни хартийки

podestýl|at, -ám *несв. 1. (komu, čemu; co pod koho, co)* постѝлам (на някого, на нещо); сменявам, слагам, нагласявам постѝлка (на някого, под някого; на нещо, под нещо): **~at dobytek, dobytku** постѝлам на добитък 2. (со кат, со čím) *експр.* застѝлам, разстѝлам (нещо сипкаво под нещо); обсипвам, посипвам (нещо с нещо); разхвърлям, нахвърлям (нещо някъде)

podestýlk|a, -y *ж.* постѝлка: **čerstvá ~a** чиста, нова постѝлка

poděšeně *нар.* ужасѝно, уплашено, с ѝжас, панически: **~ prechat** бягам панически

poděšen|ec, -ce *м. експр.* паникьор

poděšen|ý, -á, -é ужасѝн, уплашен, наплашен, стрѝснат, изпаднал в паника: **~é dítě** уплашено дете; **~é oči** пълни с ѝжас очи; **~ý útek** паническо бягство

poděš|ev, -ve *ж.* подмѝтка: **kožená, gumová, dvoj|itá ~ev** кожена, гѝмена, двѝйна подмѝтка

◆ (на)подо(с)ти
лаво) като подмѣтка
podetnout *вж.* **podtít**
podeváté, po deváté *нар.* за девети пѣт
podexpon|ovat, -uji/разг. -uju *св. фот.* експо-
нирам недостатѣчно, недоекспонирам
podezd|ít, -ím *св. (co)* **1.** иззйдам оснѡви, дѡлна
чѡст (*на неѡо*): **~ít chatu** иззйдам оснѡви на
вила **2.** подзйдам, укрепя (*неѡо*): **~ít základy**
подсиля оснѡви
podezdív|at, -ám *несв. (co)* **1.** иззйждам, из-
граждам оснѡви, дѡлна чѡст (*на неѡо*): **~at**
stavení иззйждам оснѡви на пострѡйка **2.** под-
зйждам, укрепявам, подсилвам (*неѡо*)
podezdív|k|a, -y *ж.* цѡкъл, оснѡва: **chata s**
kamennou ~ou вила с каменна оснѡва
podezírat, -ám *несв. (koho – вин.; koho z čeho)*
подозйрам (*някого; някого в неѡо*), съм-
нявам се (*в някого за неѡо*)
podezíravě *нар.* подозрйтелно, с подозрѣние,
съмнйтелно, със съмнѣние
podezíravost, -i *ж.* подозрйтелност
podezírav|ý, -á, -é подозрйтелен, мнйтелен,
недоверчйв: **~ý člověk** мнйтелен, съмняващ
се, недоверчйв чѡвѣк; **~á myšlenka** мйсьл на
подозрѣние; **~ý pohled** недоверчйв пѡглед
podezřele *нар.* **1.** подозрйтелно, недоверчйво, с
подозрѣние, с недоверѣе **2.** съмнйтелно
podezřel|ý, -á, -é **1.** подозрйтелен, съмнйтелен:
~ý cizinec подозрйтелен чужденѣц; **zboží**
~ého původu стѡка със съмнйтелен произход
2. съмнйтелен, подозрйтелен, стрѡнен, обез-
покойтелен: **~é bolesti** съмнйтелни бѡлки; **~é**
ticho обезпокойтельна тишина
podezřen|í, -í *ср.* подозрѣние, съмнѣние: **~í z**
krádeže подозрѣние, съмнѣние в кражба;
budit ~í бѡдя, предизвйквам подозрѣние,
съмнѣние; **mít ~í na někoho, proti někomu**
подозйрам някого; ймам подозрѣние по от-
ношѣние на някого; съмнявам се в някого, за
някого; **být v ~í** подозйрат ме, съмняват се в
мѣне; **~í na žloutenku** съмнѣние за жълтеница
podezřív|at, -ám *несв. (koho – вин., koho z čeho)*
подозйрам (*някого; някого в неѡо*), съмня-
вам се (*в някого за неѡо*)
podezřívavě *нар.* подозрйтелно, с подозрѣние,
със съмнѣние, съмнявайки се
podezřívavost, -i *ж.* подозрйтелност, съмнѣние
podezřívav|ý, -á, -é **1.** подозрйтелен, съмняващ
се, мнйтелен, недоверчйв **2.** подозрйтелен,
крйещ подозрѣние, съмнйтелен: **~á zvědavost**
съмнйтелно, подозрйтелно любопытство
podfouk|nout, -nu *св. (koho – вин.) разг. експр.*
премѣтна, извѡзя, измѡма (*някого*)

podfuk, -u *м. разг. експр.* измѡма, шмекерйя,
мошѣничество: **jít na někoho s ~em** подхѡж-
дам към някого с измѡма
podfukář, -e *м. разг. експр.* шмекер, мошѣник,
измѡмник
podhlavník, -u *м.* пѡ-висѡка чѡст на дюшѣк от-
към главѡта
podhled, -u *м.* пѡглед отдѡлу нагѡре: **dívat se**
na věž z ~u глѣдам кѡлата отдѡлу (нагѡре)
podhmat, -u *м. спорт.* подхвѡт, хвѡщане (*на*
гимнастически уред) отдѡлу
podhodnoc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)*
подценявам, недооценявам (*някого, неѡо*)
podhodnot|ít, -ím *св. (koho, co)* подценя, не-
дооценя (*някого, неѡо*)
podhorsk|ý, -á, -é подпланински; кѡйто е в под-
нѡжието на планина: **~á vesnice** подпланинско
сѣло, сѣло в поднѡжието на планина
podhoub|í, -í *ср.* **1.** бот. мйцел **2.** *прен.* кѡрен;
кѡрени: **~í zločinu** кѡрени на престыплѣние
podhrab|at, -u *св. (co)* подкопѡя, подрѡвя, под-
рия (*неѡо*) (*за къртица и под.*)
podhrad|í, -í *ср.* сѣлище покрай зѡмък, в под-
нѡжието на зѡмък
podhůř|í, -í *ср.* прѣдпланинй: **krkonošské ~í**
прѣдпланина на планината Кърконоши
podhust|ít, -ím *св.* напѡпам недостатѣчно
podhuštěn|ý, -á, -é недѡбрѣ напѡпан: **~á pneu-**
matika недѡбрѣ напѡпана автомобилна гѡма
podcház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (co; pod čím)*
минавам, преминавам (*под неѡо*) (*пеша*)
podchlad|ít, -ím *св. техн.* охладя пѡд устано-
вѣната температурѡ, преохладя
podchlazen|í, -í *ср. мед.* (изкѡствено) охладжане
podchod, -u *м.* пѡдлез, пешехѡден тунѣл: **~y na**
nástupišť пѡдлези към перѡни
podchyc|ovat, -uji/разг. -uju, podchytáv|at, -ám
несв. 1. (koho, co) подхвѡщам отдѡлу (*някого,*
неѡо) **2. (co)** подпйрам (*неѡо отдѡлу*): **~ovat**
základ *строит.* подсилвам оснѡви **3. (koho,
co) *прен.* поддѣржам, разпѡлвам, подѣмам,
подхвѡщам, разгѡрям, спѣчѣлвам (*някого, не-*
ѡо): **~ovat iniciativu** поддѣржам, подхвѡщам
инициатйва
podchyt|ít, -ím, podchyt|nout, -nu *св. 1. (koho,*
co) подхвѡна отдѡлу (*някого, неѡо*) **2. (co)**
подпрѡ (*неѡо*) отдѡлу: **~ít základ** *строит.*
подсиля оснѡви **3. (koho, co)** *прен.* подѣма,
подхвѡна разпѡля, разгѡря, спѣчѣля (*някого,*
неѡо за някаква цел), откликна (*на неѡо*):
~ít zájem mezi mládeží събѡдя интѣрес сред
младежѡта, откликна на интѣрес на младежѡта
podíl, -u *м. 1. (na čem, z čeho)* част, дял (*от не-*
ѡо): **mít ~ na zisku** ймам дял от печѡлба, в**

печалба; ~ **odpovědnosti** част от отговорност; **členský** ~ (задължителна) членска вноска; **dědický** ~ юрид. наследствен дял **2. мат.** частно (результат при деление); хим. фракция (при дестилация) **3. (на čet)** дял, участие (в нещо): ~ **na majetku společnosti** икон. дялово участие в капитално дружество ♦ **М-ливий**
podíl|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se не св. (на čet) взимам участие, ймам дял (в нещо)
podílnictv|í, -í ср. юрид. съучастие: ~ **í na zpro-nevěře** съучастие при финансово злоупотреба; ~ **í při krádeži** съучастие в кражба
podílník, -a м. съдружник, съучастник: ~ **na společném zisku** участник в обща печалба
podíl|ný, -á, -é **1.** който се отнася до дял, до част; дялов **2. език.** дистрибутивен: ~ **á číslovka** дистрибутивно числително
pódiov|ý [-dy-], -á, -é който се отнася до подиум: ~ **é jeviště** сцена във вид на подиум; ~ **á recitace** рецитиране от подиум
podít se, -ději se/разг. -děju se св. (kam) отида, изляза (нанякъде), дяна се (някъде): **kam se jen -děl?** че къде ли се е дянал? **kam se to všechno -dělo?** къде се дяна, изчезна всичко това? **kam se -dějeme bez prostředků?** къде ще йдем, какво да правим, какви ще ги дъвчем без средство?
pódi|um [-dy-], -a ср. подиум, естрада: **vy-stoupit na ~um** изляза на подиум, на естрада; **vyvolat žáka na ~um** извикам ученик на дъската
podiv, -u м. учудване, удивление, изненада: **vzbudit něčí** ~ удивя, изумя някого; предизвикам удивлението на някого; **je až s ~em/spo-divem (jak rychle to uteklo)** просто да се чу-диш, просто е чудно колко бързо мина, изтече това; **ku ~u/kupodivu** учудващо, изненадващо, изумително, за изненада, за учудване; **na ~/napodiv** за учудване
podívan|á, -é жс. гледка, картина, зрелище: **ne-všední ~á** необичайна, рядка гледка; **to stojí za ~ou** това заслужава да се види; **šli jen na ~ou** отидоха само да погледат, да видят зрелище ♦ **т-е-а-тр-о-л-о-ж-е-н-с-к-и-я**
 божествена гледка, чудесно зрелище; радост за очите
podív|at se, -ám se св. **1. (na koho, na co; za kým, za čím; po kom, po čem; do čeho)** погледна (някого, нещо; след някого, след нещо; към някого, към нещо; в нещо): ~ **at se na obraz** погледна картина; ~ **ala se za mužem** тя погледна след мъжа си; ~ **ala se po mně** тя ме погледна; ~ **at se do zrcadla** погледна в огледалото; ~ **at se dítěti do krku** прегледам гър-

лото на дете; ~ **at se někomu do očí** погледна някого в очите; ~ **at se z okna** погледна от прозорец; ~ **ej (se), stromy už kvetou** поглед-на вече цвети ♦ **~а-р-у-д-і-т-і-е**
do sklenice разг. обърна доста чаши, изпия порядъчно количество; ~ **at se někomu na prsty** прен. проверя как някой работи **3. (po kom, po čem)** разг. потърся (някого, нещо), поогледам се (за някого, за нещо): ~ **at se po dětech** погледна къде са, какво правят децата; ~ **at se po ztracené knize** потърся изгубена книга **4. (kam)** отида за малко (някъде): ~ **at se do města** отида до града; ~ **at se k moři** отида за малко на море, отида до морето; ~ **at se k přibuzným** навестя роднини; ~ **at se do světa** попълвам зад граница, в чужбина **5. (na koho, na co)** разг. погледна, прегледам набързо (ня-кого, нещо), хвърля един поглед (на някого, на нещо): **zavolal lékaře, aby se na ni ~al** той извика лекар да я прегледа **6. (na koho, na co)** разг. погледна (някого, нещо) с интерес: ~ **ejme se, co se z toho vyklube** да видим какво ще излезе от това; ~ **ejme se na toho kluka, jak mu to jde** я го гледай това момче, как му спори, колко е сръчен; **na toho bych se ~al, kdo by ti chtěl ublížit** само да ми падне този, който би искал да ти навреди; много ми е интересно да видя кой ще се осмели да ти стори нещо лошо; **to se na to ~áme!** ще я видим тая работа! **to bych se ~al, to se ~ám, aby to nešlo** че как няма да върви тая работа; не може да не върви, да не стане тая работа **7. в повел. ~ej(te) (se)** разг. слухай(те), чу(те), гледай(те), виж(те): ~ **ej (se), tak bychom se nikam nedostali** слухай, така до никъде няма да стигнем

podivín, -a м. чудак, странен човек, особняк
podivínk|a, -y жс. чудака, странна жена, особ-нячка

podivínsky нар. странно, чудато

podivínsk|ý, -á, -é който се отнася до чудак, до особняк, до чудат, особен човек: ~ **é chování** държание на чудак; ~ **é myšlenky** мисли, идеи на чудак; ~ **ý nápad** хрумване на чудак

podivínstv|í, -í ср. чудачество, странност в по-ведението

podív|it se, -ím se св. (komu, čemu) учудя се, изумя се, удивя се (от някого, от нещо): **ten se ~í, až mu to řeknu** ах, как ще се учуди, като му кажа

podivně нар. **1.** удивително, поразително, изу-мительно: **zuby ~ bílé** удивително бели зъби; **byl ~ čilý** беше поразително бодър **2.** странно, особено: **smích zněl** ~ смехът звучеше странно

podivný, -á, -é **1.** удивителен, странен, особен: ~ý **výraz očí** странен израз на очите; ~á **historie** удивителна, странна история **2.** подозрителен, съмнителен, странен: **vést ~é řeči** приказвам съмнителни приказки; **postavit se do ~ého světla** застана, представя се в странна светлина

podivňovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (коти, četu) учудвам се, удивлявам се (на някого, на нещо), изумявам се (от някого, от нещо)

podivuhodně нар. забележително, удивително, поразително

podivuhodnost, -i жс. **1.** забележителност, изключителност, изумителност **2.** забележителност: **prohlédnout si ~i města** разглеждам забележителности на град

podivuhodný, -á, -é изумителен, удивителен, изключителен, поразителен, необикновен, забележителен: **mít ~ou paměť** имам удивителна памет; ~ý **osud umělce** необикновена съдба на артист

podjednou I прил. неизм. истор. рел. католически (при който се причестява само с нафора, без вино): **strana ~** католици (название на чешките католици по време на хуситските борби)

podjednou II нар. истор. рел. католически; като чешки католик: **přijímat ~/pod jednou** причестявам се като чешки католик (само с нафора, без вино)

podjet, -jedu св. **1.** (со; под čím) мина (под нещо) (за превозно средство) **2.** (под со, к četu) приближа се (близо до подножието на нещо): **auto ~jelo pod jeřáb, až k jeřábu** колата, автомобилът се приближи под кра̀на, чак до кра̀на

podjezd, -u м. подлез (за превозни средства), тунел

podjíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í **1.** (со, под čím) минавам (под нещо) (за превозно средство) **2.** (под со, к četu) приближавам (близо до подножието на нещо) (за превозно средство)

podkasaný, -á, -é запрѣтнат: ~á **sukně** запрѣтната полá; ~á **blůza** невтáлѣна, пристѣгната в крѣста блůза

podkasat, -ám св. (со) запрѣтна (нещо): ~at **sukni** запрѣтна полá; ~at **šaty v pase** пристѣгна рокля в крѣста, като я наберá; нѡся рокля лежѣр

podkasáv|at, -ám неск. (со) запрѣтвам (нещо): ~at **rukávy, nohavice** запрѣтвам, навивам ръка̀ви, кра̀чоли

podklad, -u м. **1.** фон, основа: **kresba na tma-**

vém ~ě рисůнка на тѣмен фѡн; **denní krém jako ~ pod pudr** днѣвен крѣм, вѣрху кѡйто мѡже да се постáвя пѡдра; **dobrý ~ pod víno** прен. добрѡ мезѣ, добрѡ похáпване за вино **2.** основа, бáза, основáние: **román na historickém ~ě** ромáн на историческа основа; **nemít k podezření žádný ~** нýмам нýкакво основáние за подозрѣние; **na ~ě...** вѣз основа на... **3.** тезиси: **zpracovat ~y (pro hlášení)** изгѡтвя тезиси (за доклáд, за отчѣт)

podklád|at, -ám неск. **1.** (со под со) подлáгам, слáгам (нещо под нещо): ~at **tácky pod hrníčky** слáгам подлѡжки, чинийки под чáшки; ~at **vejce pod kvokající slepici** насáждам яйцá под квáчка; насáждам квáчка на яйцá **2.** (со čím; koho, со) подпýрам (нещо с нещо; няко-го, нещо): ~at **větve stromů podpěrami** подпýрам клѡни на дървѣта с подпѡри; ~at **nemocného** постýлам нѣщо под бѡлен **3.** (со čím) постáвам (нещо) в основáта на нѣщо (нематериáлно), обосновáвам (нещо с нещо): ~at **nápěv slovy, textem** сýздáвам дýми, тѣкст кѣм мелѡдия

podklad|ek, -ku м. сел.стоп. пѡлог

podkladový, -á, -é основѣн; кѡйто слůжи за фѡн, за основа: ~á **barva** грýнд; ~á **data** основни дáнни; ~á **betonová vrstva** бетѡнен фундамѣнт

podklesáv|at, -ám неск. подкѡсýвам се, огѣвам се (обикн. за крака, колена): **hlava mu ~á** главáта му пáда, клýма

podklesnout, -nu св. подкѡсý се, огѣна се (за крака, колена): **kolena mu ~la** колѣнетѣ му се подкѡсýха

podklouzáv|at, -ám, podkluzovat, -uji/разг. -uju неск. подплѣзвам се, подхлѣзвам се: **lyže na zmrzlém sněhu ~ají/~ují** по замрѣзналия сняг скýте се подхлѣзват

podklouz|nout, -nu св. подплѣзна се, подхлѣзна се: **brusle, lyže ~la** кýнката, скáта се подхлѣзна

podkluzovat вж. **podklouzávat**

podkolen|ka, -ky жс., обикн. мн. **podkolen|ky, -ek** трý-чѣтвѣрти чорáпи: **dětské ~y** дѣтски трý-чѣтвѣрти чорáпки

podkomoří, -ho м. истор. крálски чинѡвник по сýдѣбните и финансови делá в градовѣте

podkoní, -ho м. **1.** конýр: ~ **dostihové stáje** конегледáч на сýстезáтелни конѣ **2.** истор. управýтел на крálски конýшнии

podkop, -u м. **1.** тунѣл, дýпка, ров (изкопан пѡдлýц)♦ **podkop -u** пѡдлýц

постáвам капáн, вѣлча яма **2. техн. воен.** подкѡп (за полагане на взривно вѣщество)

podkopat, -u/-ám св. (со) **1.** подкѡпáя, подрѡвя

приятнето е подчинено на министерството;
to ~á dani това подлежи на облагане с данък
podleh|nout, -nu св.1. (*коти, чети*) подчиня се, поддам се (*на някого, на нещо*); отстъпя (*пред някого, пред нещо*): **Řím ~l nájezdům barbarů** Рим паднал под набези на варварски племена; **~nout přesile nepřátel** отстъпя пред превъзходство на врагове; **mužstvo ~lo (soupeři) až ve finále** отборът отстъпи (на противника си) едва във финалната част на играта; **dělníci ne~li v boji za svá práva** работниците не се предадоха в борбата за правата си **2. (četi)** поддам се (*на нещо*), бъда обхванат (*от нещо*): **~nout chorobě** умра от болест; **~nout ranám** умра от раните си; **potraviny ~ly rozkladu** хранителните продукти се развалиха **3. (četi)** отстъпя (*пред нещо*); поддам се (*на нещо*): **~nout prosbám** отстъпя пред молби; **~nout vášni** поддам се, предам се на страстта си; **~nout strachu** остава се да ме обземе страх; **~nout náladě** поддам се на настроението си; **~nout nátlaku** отстъпя пред натиск
podlepl|it, -ím св. подлепя, подплатя: **~it mapu plátnem** подлепя карта с платно
podlepl|ovat, -uji/разг. -uju несв. подлепвам
podléšk|a, -у ж. в съчет. **jaterník ~a** бот. гълбови очи (чки), потайниче, страшниче, чернодробна съсънка (*Hepatica nobilis*, *Hepatica triloba*)
podlet|ět, -ím св. (*со; под čím*) прелетя (*под нещо*)
podlív|at, разг. podlív|at, -ám несв. доливам, наливам: **~at maso vodou** доливам вода на месò (*да се задуши*): **zlost ~ala mu obličej krví** от злоба лицето му се наливаше с кръв
podlíz|at, разг. podlíz|at, -ám несв. **1. (со; под čím)** промъквам се, пропълзявам (*под нещо*): **kuřata ~ala plot/pod plotem** пилетата се промъкнаха под оградата, под стобора **2. (коти)** пейор. подмазвам се, угоднича (*на някого*); лакейнича (*пред някого*): **~at šéfovi** подмазвам се на шеф, лакейнича пред шеф
podlízavě, разг. podlízavě нар. угоднически, подмазвачески, подлизърски
podlízav|ec, разг. podlízav|ec, -ce м. грубо подлизърко, лакей, подмазвач
podlízavost, разг. podlízavost, -i ж. низкопоклонничество, раболепие, лакейничество; подмазвачество, подлизърство
podlízav|ý, разг. podlízav|ý, -á, -é раболепен, угоднически; подмазвачески, подлизърски: **~ý člověk** раболепен човек; подмазвач, подлизърко

podlíz|et, -lezu св. (*со; под čím*) промъкна се, пропълзя (*под нещо*): **pes ~lezl vrátka** кучето се промъкна под портичката
podl|ít, -lji/ -leji/разг. -liju/ -leju св. (*со čím*) наля (*нещо с нещо; нещо под нещо*): **~lít maso (vývarem)** доля месò (*с бульон*) (*да се задуши*)
podl|ít se, -lji se/ -leji se/разг. -liju se/ -leju se св. (*чим*) наля се, изпълня се (*с нещо*): **oči se (mu) ~lily krví** очите (му) се наляха с кръв; **nohy se (mu) ~lily** краката (му) се подуха
podlitin|a, -у ж. мед. подкожен кръвоизлив; хематом
podlit|ý, -á, -é отекъл, подпухнал: **~á rána** отекла рана; **~é oko** кръвясало око
podlív|at, podlíz|at вж. **podlěvat, podlězat**
podlízavě, podlízavec вж. **podlězavě, podlězavec**
podlízavost, podlízavý вж. **podlězavost, podlězavý**
podlomen|ý, -á, -é сломен, пречупен: **~ý duch vojska** сломен дух на войска; **~ý charakter** пречупен характер; **životem ~ý člověk** сломен от живота човек
podlom|it, -ím св.1. (*со*) подкося (*нещо*) (*обикн. крака или колена*): **strach mu ~il kolena** от страх коленете му се разтрепяха, се подкосиха **2. (koho, со; со v kot)** прекърша, пречупя, сломя, разколебая (*някого, нещо*): **neúspěch nás nesmí ~it** неуспехът не бива да ни обезвери; **~it něčí zdraví** разклатя здравето на някого; **~it tvůrčí schopnosti** прекърша творчески способности
podlom|it se, -ím se св. подкося се, загубя здравината си, прекърша се: **~it se v kolenou** подкосят ми се коленете
podlost, -i ж. **1.** подлост (*качество*) **2.** подлост, подла постъпка
podloub|í, -í ср. аркада, арка: **zámecká ~í** аркади в замък
podloudně нар. контрабандно
podloudnic|e, -e ж. контрабандистка
podloudnictv|í, -í ср. контрабанда
podloudník, -a м. контрабандист
podloudn|ý, -á, -é контрабанден
podlouh|ý, -á, -é продълговат, удължен: **~ý obličej** продълговатото лице
podlož|í, -í ср. минно геол. долнище: **~í uhelné sloje** долнище на въглищен слой
podlož|it, -ím св.1. (*со pod со*) подложа, слъжа (*нещо под нещо*): **~it peřinku pod dítě** подпъхна пухено юрганче под дете **2. (со čím; koho, со)** подпра (*нещо с нещо; някого, нещо*): **~it nemocného** подпра болен, слъжа нещо под болен; **~it lokty** подшия, закръпя

лăкти; слѡжа, пришия нѡви парчѣта на лăктите **3.** (*co čít*) *постăва (нещо) в оснѡвата на нѣщо (нематериално), обосновă (нещо с нещо): ~it cizí melodii českým textem* напиша, добăва чѣшки тѣкст към чужда мелѡдия; **~it vůli k míru vědomím vlastní síly** обосновă, подсиля, укрепя вѡлята си за мѣр със съзнаниѣто за сѡбствената си сѣла; **čím je to ~eno?** каквѡ е оснѡваниѣто, какви са аргуменѣте за товă?

podložk|a, -y жс. подлѡжка: **gumová ~a** гѹмена подлѡжка; **psací ~a** подлѡжка за пѣсане (*с разчертани редове*); **jabloňová ~a** град. ябълка като подлѡжка; **kruhová ~a** кръгла шăйба; **pojistná ~a** предпăзна шăйба

podlý, -á, -é пѡдъл: **~ý úmysl** пѡдло намерѣние

podmáčet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (*co*) **1.** навлажнявам, намѡкрям (*нещо откъм долната му част*), подмѡкрям (*нещо*) **2.** напоявам (*нещо*); навăждам (*пускам вода в лехи*)

podmalovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*co čít*) боядисам дѡлната част (*на нещо с нещо*): **~ovat si oči** слѡжа си сѣнки, грѣм на очѣте; **~ovat bílou zed' domku tmavým pruhem** слѡжа тѣмен цѡкъл на бяла стенă на къща **2.** (*co čít*) слѡжа, постăва някакъв фѡн (*на нещо*), снабдя (*нещо*) с акомпанимент: **zvukově ~ovat scénu** създăм музикален фѡн на сцѣна; **~ovat verše hudbou** придружă стихове с мѹзика

podmalovávat, -ám несв. **1.** (*co čít*) боядисвам дѡлната част (*на нещо с нещо*): **~at oči tmavým líčidlem** слăгам тѣмен грѣм на очѣте си **2.** (*co čít*) слăгам, постăвам, създăвам някакъв фѡн (*на нещо*), снабдявам (*нещо*) с акомпанимент: **~at recitaci básní hudbou** снабдявам поетѣчен рецитăл с музикален съпровѡд

podmaněn|í, -í ср. завладяване, порѡбване: **~í Československa nacisty r. 1939** завладяването на Чехословăкия от нацистите през 1939 г.

podmaněn|ý, -á, -é завладян, порѡбен: **~ý lid** порѡбен нарѡд

podmanitel, -e м. порѡбител, покорѣтел, завоевател

podmanitelk|a, -y жс. покорѣтелка

podmanitelsk|ý, -á, -é покорѣтелски, порѡбителски, завоевателен, завоевателски: **mít ~é záměry** ймам завоевателни намерѣния; **~ý pohled** *експр.* покоряващ пѡглед

podmanit, -ím св. *книж.* **1.** (*koho, co*) завладѣя, покоря, порѡбя (*някого, нещо*): **~it čtené národy** завладѣя мнѡго нарѡди **2.** (*koho – вин.*) подчиня, покоря (*някого*): **žena si zcela ~ila manžela** женăта напълно подчини мѣжă си,

стѣпи на вратă на мѣжă си **3.** (*koho, co; koho čít*) *прен.* пленя, завладѣя, покоря (*някого, нещо; някого с нещо*): **dát se ~it hudbou** оствăвя се да бѣда завладян, пленѣн от мѹзиката

podmanivě нар. пленително, покоряващо

podmaniv|ý, -á, -é *книж.* пленителен, покоряващ: **~ý úsměv** пленителна усмѣвка

podmaň|ovat, -uji/разг. -uju несв. *книж.* **1.** (*koho, co*) покорявам, порѡбвам, завладявам (*някого, нещо*) **2.** (*koho – вин.*) *прен.* подчинявам, покорявам (*някого*): **dívky (si) ~ují chlapce** момѣтетата покоряват момѣтетата **3.** (*koho, co; koho čít*) *прен.* пленявам, покорявам, завладявам (*някого, нещо; някого с нещо*): **myšlenky ~ují celý svět** идѣте завладяват цѣлия свят

podmaňující|í, -í, -í обаятелен, пленителен: **~í osobnost** обаятелна личност

podmáselník, -u м. *диал.* гѣба маслѡвка

podmásl|í, -í ср. мѣтеница, сурѡватка: **brambory s ~ím** варѣни картофи с мѣтеница, със сурѡватка

podmásník, -u м. гѣба маслѡвка

podmast|it, -ím св. (*co; co čít*) намажа с мазнина (*нещо*) отдѡлу; подмăжа (*нещо с нещо*)

podmašť|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*co, co čít*) намазвам с мазнина (*нещо*) отдѡлу, подмăзвам (*нещо с нещо*)

podma|zat, -žu/книж. -ži св. **1.** (*co; co čít*) подмăжа, намажа отдѡлу (*нещо с нещо*): **~zat pečivo tukem** подмăжа печивѡ с мазнина **2.** (*koho – вин.*) *разг. експр.* подкѹпя (*някого*); дăм подкуп, рушвѣт (*на някого*): **pokus ~zat revizora** ѡпит за подкѹпване на ревизѡр

podmazáv|at, -ám несв. **1.** (*co; co čít*) подмăзвам, намазвам отдѡлу (*нещо с нещо*) **2.** (*koho – вин.*) *разг. експр.* подкѹпвам (*някого*); дăвам подкуп, рушвѣт (*на някого*)

pod|mést, -metu св. подметă (*някого*): **ne~meť ji, nevdala by se** глѣдай да не я подметѣш, че няма да се омѣжи

podmet, -u м. *спорт.* скѡк под ѹред (*от опора върху самия него*)

podmět, -u м. **1.** *език.* пѡдлог **2.** *лог.* субѣкт: **~soudu** субѣкт на съждѣние **3.** *юрид.* субѣкт: **~práv a povinností** субѣкт на права и задължѣния

podmětn|ý, -á, -é подлѡжен; обикн. в съчет. **~á věta** *език.* подчинѣно подлѡжно изрѣчение

podmětov|ý, -á, -é подлѡжен, субѣктен: **~á část věty** *език.* подлѡжна чăст на изрѣчение

podmíněně нар. услѡвно, с определѣни услѡвия, при дăдено услѡбие: **byl odsouzen ~** тѡй бе осѣден услѡвно

podmínečný, -á, -é *условен*: **~é odsouzení** *юрид.* условно присъда

podmíněně *нар.* условно: **~ uložený trest** условно наложено наказание

podmíněnost, -i *ж.* обусловеност: **vzájemná ~ obsahu a formy** взаимна зависимост, обусловеност между съдържание и форма

podmíněný, -á, -é **1.** обусловен: **jednostranný, ~ý závěr** едностранчиво, хипотетично заключение **2.** условен: **~ý trest** *юрид.* условно наказание; **~ý reflex** *физиол.* условен рефлекс

podmínit, -ím *св. (со čím)* *книж.* обусловя (нещо с нещо): **pokrok je ~ěn prací** прогресът е обусловен, зависи от труда

podmínka, -ky *ж.* **1.** условие: **píle je ~kou úspěchu** усърдието е необходимо условие за успех; **stanovit, klást ~ky** поставям условия; **poruší ~ky** нарушя, не спазва условията; **vyhovovat ~kám** отговарям на условията, на изискванията; **pod ~kou, s ~kou, že...** при условие, че... **2. обикн. мн.** **podmínky, -ek** условия: **za příznivých povětrnostních ~ek** при благоприятни метеорологични условия; **existenční ~ky** екзистенциални условия; условия на живот, на съществуване

podmínkový, -á, -é *език.* условен: **~á věta** условно изречение; **~é souvětí** сложно съставно изречение с подчинено условно изречение; **~á spojka** условен съюз

podmiňovací, -í, -í *език.* условен: **~í způsob** условно наклонение

podmínovat, -uji/*разг.* -uju *св. (со)* минирам (нещо); слъжа експлозив (под нещо)

podmiňovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со čím)* *книж.* обуславям (нещо с нещо); определям (нещо чрез нещо): **to ~uje úspěch** това е условие за успех

podmítač, -e *м. сел. стоп.* селскостопанско съоръжение за подмятане (на почвата)

podmítat, -ám *несв. сел. стоп.* подмятам; извършвам подметка, подмятане (на почвата)

podmítka, -y *ж. сел. стоп.* подметка, подмятане (на почвата)

podmítnout, -nu *св. сел. стоп.* подметна; извърша подметка, подмятане (на почвата)

podmořský, -á, -é *подводен*: **~ý kábel** подводен кабел; **~ý člun** подводница, подводна лодка; **~á sopka** подводен вулкан; **~á válka** война с подводници

podmračeně *нар. експр.* намръщено, намусено, навъсено: **dívat se ~** гледам (из)под вежди

podmračený, -á, -é **1.** намръщен, намусен, навъсен: **~ý stařec** намръщен старец; **~á tvář**

навъсено лице **2.** мрачен, заоблачен: **~á obloha** облачно, сиво небѣ; **~ý den** мрачен ден

podmračno, -a *ср.* **1.** облачно, мрачно, заоблачено небѣ: **letadlo v ~u téměř neviditelné** почти невидим в облачното небѣ самолет **2.** облачно, заоблачено, мрачно време: **po několikadenním ~u se vyčáslilo** след няколко облачни дни най-после (времето) се изясни **podnájem**, -mu *м.* **1.** свободен наем: **bydlet v ~mu** живѣя под наем; **dát do ~mu** дам под наем **2.** наем (*парична сума*): **platit ~em měsíčně** плащам месечен наем

podnájemnice, -e *ж.* квартирантка, наемателка

podnájemník, -a *м.* квартирант, наемател

podnapilost, -i *ж.* леко, слабо напіване: **být v stavu ~i** леко съм пиян

podnapilý, -á, -é леко пиян, пийнал: **být v ~ém stavu** леко пиян съм, в пийнало състояние съм, леко пийнал съм

podnebí, -í *ср.* климат: **mírné ~í** умерен климат; **drsné ~í** суров климат; **přímořské, vnitrozemské ~í** морски, континентален климат

podnebný, -í, -í; **podnebný**, -á, -é климатичен: **~í/~é poměry** климатични условия; **~í/~é rozdíly** климатични разлики, разлики в климата; **~é pásy** климатични пояси

podněcovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* **1.** (со) възбуждам, предизвиквам, стимулирам, подемам (нещо); ставам инициатор (на нещо): **~ovat soutěžení** разпалвам съревнование, ставам инициатор на съревнование; **~ovat zájem o něco** събуждам интерес към нещо **2. (koho, co k čemu)** подбуждам, подстреквам, импулсирам, стимулирам, насърчавам (някого, нещо): **~ovat lid k povstání** подбуждам, вдигам народа на въстание

podněcovatel, -e *м.* инициатор, подбудител, подстрекател: **~é vzpoury** инициатори, подбудители на бунт, на метѣж; **~é války** подстрекатели, подпалвачи на война

podněcovatelka, -y *ж.* инициаторка, подбудителка, подстрекателка

podnes *нар.* до днѣс, досегѧ

podnět, -u *м.* подтик, импулс, подбуда, стимул, повод: **dát cenné ~y** дам ценни предложения, предлѣжа ценни идѣи; **zavdat ~ k hádce** предизвиквам кавгѧ, дам повод за кавгѧ; **na ~z ~u někoho** по инициатива на някого

podnětně *нар.* инициативно, импулсивно, дѣйно, активно, същѣствено: **působit ~** дѣйствам, работѧ активно, инициативно; **zasáhnout ~ do debaty** взѣма активно, импулсиращо, полѣзно учѧстие в разисквания; **přispět ~ k ně-**

čemu проявя инициатива в нещо, допринесà съществено за нещо

podnětný, -á, -é инициативен, подбуждащ; **~ý člověk** инициативен човек; **~ý návrh** полезно предложение; **~á diskuse** плодотворна дискусия

podnik, -u м. 1. предприятие: **národní** ~ държавно предприятие; **dopravní** ~ транспортно предприятие 2. заведение: **zábavní** ~ увеселително заведение; **noční** ~ нощно заведение; **rekreační** ~ почивно заведение; **ubytovací** ~ служба (по) настаняване, квартирно бюро 3. мероприятие, начинание, инициатива: **uspořádat kulturní, sportovní** ~ организирам културно, спортно мероприятие 4. дело, начинание, акция: **pustit se do nebezpečného** ~u впусна се в опасно начинание

podnikání, -í ср. икон. предприемачество, бизнес: **soukromé ~í** частен бизнес, частно предприемачество; **průmyslové, zemědělské ~í** промишлена, селскостопанска дейност

podnikat, -ám несов. (со) 1. предприемам, извършвам (нещо): **~at výlety** предприемам излети; **~at pokusy** правя, извършвам опити; **~at opatření** вземам мерки 2. икон. предприемам бизнес; занимавам се с бизнес, със стопанска дейност: **~at velké vodní stavby** предприемам голямо водно строителство; **obchodně ~at** занимавам се с търговски бизнес, с търговия

podnikatel, -e м. бизнесмен, предприемач, стопански деятел

podnikatelsky нар. по бизнесменски, по предприемачески, по частнособственически начин: **hospodařit** ~ развивам предприемаческа, търговска дейност, занимавам се с бизнес

podnikatelský, -á, -é предприемачески, бизнесменски; който се отнася до стопански деятел: **~á obec** бизнесмени; бизнесменско съсловие; предприемаческа гилдия

podnikavě нар. предприемчиво, инициативно, с инициатива, дейно, активно

podnikav|ec, -ce м. експр. предприемчив, инициативен, изобретателен, дѐен, активен човек

podnikavost, -i ж. предприемчивост, инициативност, изобретателност, активност

podnikavý, -á, -é предприемчив, инициативен, изобретателен, дѐен, активен

podniknout, -nu св. (со) предприема, извърша (нещо): **~nout průzkum** предприема проучване; **~nout útok** предприема атака, атакувам; **co teď ~neme?** разг. експр. какво ще правим сега?

podnikový, -á, -é заводски; който се отнася до

предприятие: **~ý ředitel** директор на предприятие; **~é hospodaření** икономика на предприятието; **~á dovolená** почивка по линия на предприятието, на службата

podní|t, -ím св. 1. (со) разпàля, възбужда, предизвикам, подѐма (нещо); стàна инициàтор (на нещо): **~it iniciativu** събужда, подѐма инициатива; **~it soutěžení** разпàля, предизвикам съревновàние; **~it zájem** събужда интерес 2. (кого, со к čemu) стимулирам, импулсирам, насърчà (някого, нещо за нещо): **~it pracovníky k vyššímu výkonu** поощря работници за по-ефективен труд 3. (кого, со к čemu; proti komu, proti čemu) подбужда, надѐхам, настрѐя, подтѐкна, насѐскам (някого, нещо към нещо); **protiv/сreчу някого, против/сreчу нещо**: **~it sedláky ke vzpouře** подтѐкна сѐляни към бунт, към метѐж

podnormální, -í, -í който е под нормата: **~í váha** тегло под нормата

podnormativní [-ty/-tý-], -í, -í икон., обикн. в съчет. **~í zásoby** запас под (установѐния) норматив

podnos, -u м. поднос, табла

podnož, -e ж., рядко м. 1. сел.стоп. подложка (при присаждање) 2. постамент, пиедестàл, основа, дѐлна чàст (на ограда, на статуя, на мебел и под.)

podob|a, -y ж. 1. прилика, сѐходство, подѐбие, еднаквост: **~a jmen** сѐходство на имена 2. ђблик, вид, фѐрма: **poznat pravou ~u věci** видя истинския лѐк на нещата 3. ђбраз, ђблик, вѐншност: **být ~ou po otci** приличам (по вѐншност) на бащà си; **přicházet do něčí ~y** запѐчвам да приличам на някого 4. фѐрма, вид: **nákaza v nejsilnější ~ě** зарàза в най-ђстра фѐрма; **v ~ě prášku** (лекарство) вѐв вид, под фѐрмата на прах; **ukázat se ve své pravé ~ě** показàжа истинското си лице

podřobaný, -á, -é обикн. в съчет. **~ý od neštovic** надѐпчен от ђдра шàрка; (който е) с бѐлези от ђдра шàрка: **tvář ~á od neštovic** сипаничаво лице

podob|at se, -ám se несов. (komu, čemu) приличам (на някого, на нещо): **dvojčata se obě ~ají** бивàщи припѐ ~а ~а глѐжда да е истина; изглѐжда достоверно; изглѐжда правдоподобно

podobenk|a, -y ж. портрѐт, портрѐтна снимка, фотография: **~a do průkazu** снимка за паспорт

podobenstv|í, -í ср. прѐтча, широко разгѐрнато сравнѐние: **biblické ~í** библийска прѐтча

podobizn|a, -y ж. портрѐт: **vlastní ~a** автопортрѐт

podobně нар. подобно, също като, еднакво: ~
se oblékat обличам се еднакво като...; **a** ~
(сърп. apod., ap.) и други подобни
podobnost, -i жс. прилика, сходство, подобие,
 еднаквост
podobn|ý, -á, -é 1. *(коти, чети)* подобен,
 сходен, еднакъв *(с някого, с нещо)*: **být ~ý**
(podoben) **otci** приличам на баща си; **mít ~ý**
osud имам еднаква, подобна съдба; **mít ~é**
názory имам сходни, близки възгледи; ~ý
podobný **vejši** приличаха си като две капки вода; **to je**
mu ~é от него това може да се очаква; ~ého
peří ptáci se k sobě táhnou поговорка кра-
 ставите магарета през девет байра се подуш-
 ват 2. разг. подобен, такъв: **s ~ými požadavky**
 nelze souhlasit с подобни искания не можем
 да се съгласим
podobojí I прил. неизм. истор. рел. утраквйстки,
 хуситски: **strana ~** хуситска, протестантска
 партия *(при която се причестява и с нафора,*
и с вино)
podobojí II нар. истор. рел., обикн. в съчет.
přijímat ~pod obojí причестявам се като
 утраквйст, по два начина *(и с хляб, и с вино)*
podobor [pot-o-/podo-], -u м. 1. клон, част, дял
(от по-широка дисциплина): **terminologie**
jako ~ lexikologie терминологията като дял
 на лексикологията 2. профил, специализация
pododdíl [pot-o-/podo-], -u м. подраздел: ~y
kapitoly подглави, подразделения на глава
podojen|í, -í ср. 1. доене: **kráva dává až 7 l mléka**
na jedno ~í кравата дава до 7 л мляко на едно
 доене
podojit, -ím св. издой
podokenn|í [pot-o-/podo-], -í, -í който е под про-
 зорец: ~í římsa перваз на прозорец
podomácku, po domácku нар. по домашному,
 по домашен начин, неглижé: **být ~ oblečen**
 облечен съм по домашному; **vyrábět víno ~**
 прáva *(си)* домашно вино
podom|ek, -ka м. слуга, прислужник, камериер
podomn|í, -í, -í разнóсен: ~í obchod разнóсна
 търговия *(по домовете)*; ~í obchodník слу-
 жител от разнóсна търговия
podotk|nout, -nu св. *(со)* забелёжа, подчерта́я,
 спомена́, подхва́рля, отбелёжá *(нещо)*: **vtipně**
něco ~nout остроу́мно се намёся, изгъ́кна не-
 що; **není co ~nout** няма какво да отбелёжа; **je**
nutno ~nout, že... трябва да се подчерта́е, да
 се отбелёжи, че...; **budíř podotčeno (po-**
dotknuto), že... нека ка́жем, че...
podotýk|at, -ám несв. *(со)* забеля́звам, подчерта́-
 вам, спомена́вам, отбеля́звам, подхва́рлям

(нещо): **k této věci výslovně ~ám, že...** по този
 въпрос аз категорично заявявам, че...
podpal, -u м. подпáлване; подпáлка: **naštípat**
dříví na ~ нацёпя дърва за подпáлки
podpál|it, -ím св. *(со)* подпáля, разпáля *(нещо)*:
 ~it v kamnech dříví подпáля дърва в пещката;
 ~it hranici запáля кла́да
podpalovač, -e м. материáл за подпáлване:
pevný ~ твърд *(изкуствен)* материáл за под-
 пáлване
podpal|ovat, -uji/разг. -uju несв. *(со)* подпáлвам,
 запáлвам *(нещо)*: ~ovat v kamnech подпáл-
 вам, запáлвам пещката
podpalub|í, -í ср. мор. трюм
podpat|ek, -ku м. ток: **boty s vysokými, se-**
šlapanými ~ky обувки с висóки, с изгъ́ркани
 токове; **srazit ~ky a** удáря токове *(застана*
мирно) б) прен. изкози́рувам, подчини́я се; **oto-**
čit se na ~ku експр. а) обёрна се кръгòм като
 войник б) обёрна се на 180° *(бързо променя*
мнението си)
podpaž|í, podpažd|í, -í ср. подмишница: **měřit**
teplotu v ~í мёря температу́ра под мишницата;
zavěsila se mu v ~í тя го хва́на под ръка
podpěr|a, -y жс. подпóра, подпóрка: ~y křesla
 облегалки *(за ръцете)* на фотёйл
podpěrn|ý, -á, -é подпóрен, опóрен: ~ý sloup
 опóрна коло́на, подпóрен стё́лб
podpích|nout, -nu св. *(koho k čemu, proti komu)*
 експр. подúча, подтýкна, насё́скам, надё́хам,
 настрóя *(някого за нещо, срещу някого)*:
 ~nout sousedy proti sobě настрóя съседи един
 срещу друг
podpich|ovat, -uji/разг. -uju несв. *(koho k čemu,*
proti komu) експр. подстрека́вам, подúчвам,
 настрóйвам, надё́хам, насё́скам, разпáлвам
(някого за нещо, срещу някого): ~ovat lidi
 proti vrchnosti настрóйвам, подстрека́вам хо-
 рата против господáрите *(феода́лите)*
podpír|at, podepír|at, -ám несв. *(koho, co čím, o*
co, v co) подпýрам *(някого, нещо с нещо, о*
нещо, в нещо, на нещо): ~at hlavu o ruku
 подпýрам глава на ръка́та си; ~at nemocného
 подкрё́пям, поддёржам бо́лен *(при вървене)*;
 ~at si boky подпýрам ръце на хълбоци
podpis, -u м. 1. подпис: **čitelný ~** четлив подпис
 2. подписване, подпис: **dát listinu k ~u** да́м
 докумéнт за подпис; ~ smlouvy подписване
 на до́говор
podpis|ovat, podepis|ovat, -uji/разг. -uju несв.
 подпýсвам
podpisov|ý, -á, -é който се отна́ся до подпис: ~á
akce a подписа́ка б) а́кция по съби́ране на
 подписи; ~ý arch лист за съби́ране на подписи;

~é **razítko** печат с подпис, факсимиле на подпис

podplácen|í, -í *ср.* подкуп, подкупване, рушветчилък, рушветчийство

podplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (koho – вин.)* подкупвам (някого); давам подкуп, рушвет (на някого)

podplat|it, -ím *св. (koho)* подкупя (някого), дам подкуп, рушвет (на някого)

podplav|at, -u *св. (koho, co)* премина с плуване (под някого, под нещо): ~at **lod'ku** проплувам под лодка

pod|plést, -pletu *св. (co)* надплета (нещо): ~plést **punčochy** надплета чорапи; ~pletené **rukávy** надплетени ръкави

pod|plout, pode|plout, -pluji/разг. -pluju *св. (co; pod čím)* мина, премина с плуване, с плавателен съд; проплувам (под нещо)

podplukovník, -a *м.* подполковник

podpor, -u *м.* спорт. (лицева) опора: ~ **ležmo** легнала опора

podpor|a, -у *ж.* 1. подкрепа, поддръжка: **akce na ~u míru** акция в подкрепа на мир; **poskytovat ~u** оказвам подкрепа, поддръжка; **za ~u ...** при поддръжката на ...; **dělostřelecká ~a** воен. артилерийска подкрепа 2. (парична) помощ, субсидия, материална подкрепа: ~a **na výstavbu domku** помощ за строеж на къща; **nemocenská ~a** болнична помощ; ~a **v nezaměstnanosti** помощ при безработица; **státní ~a** държавна субсидия

podpor|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co v čem)* подкрепям, поддържам, подпомагам някого, нещо в нещо), оказвам поддръжка, подкрепа (на някого, на нещо в нещо): ~ovat **přítele v jeho úsilí** подкрепям приятел в неговите усилия; **pohyb ~uje trávení** движението подпомага храносмилането; ~ovat **finančně rodinu** подпомагам финансово семейството си

podporovatel, -e *м.* покровител, привърженик: ~é **mírového hnutí** привърженици на движението за мир; ~ **umění** покровител на изкуството, меценат

podporučic|e, -e *ж.* жена младши лейтенант

podporučík, -a *м.* младши лейтенант

podpoř|it, -ím *св. (koho, co v čem)* подкрепя; окажа помощ (на някого, на нещо в нещо): ~it **manžela v práci** помогна на съпруга си в работата; ~it **návrh** подкрепя предложение

podpovrchov|ý, -á, -é *подземен*; който е под повърхността (обикн. на земята): ~é **vrstvy** най-горните земни пластове (под повърхността на земята)

podprsenk|a, -у *ж.* сутиен

podprůměr, -u *м.* посредственост; посредствено равнище; равнище, по-ниско от средното

podprůměrn|ý, -á, -é *посредствен*; който е под средното ниво, равнище

podpůrn|ý, -á, -é 1. подпърен, опърен: ~á **konstrukce** опорна конструкция; ~á **zeď** подпорна стена 2. подпомагащ, помощен; който оказва помощ; способстващ: ~ý **spolek** благотворително дружество

podráp|at, -u/-ám *св. (koho, co)* одраъкам, издраъкам (някого, нещо)

podráp|at se, -u se/-ám se *св.* одраъкам се, издраъкам се

podraz, -u *м.* 1. спорт. събаряне (с удар по крака на противника), подкосяване 2. жарг. коварство, клопка, измама

podraz|it, -ím *св. (co)* 1. подкося, поваля, сваля, събаря (нещо с удар в долната част): ~it **žebřík** с удар отдолу събаря стълба (опряна на стена); ~it **židli** удара краката на стола и го събаря; ~it **někomu nohy** подкося краката на някого, подлож крак на някого и прен. 2. поставя подметки, подметка (на нещо)

podrážděně *нар.* с раздражение, раздражено: **mluvit ~** говоря с раздражение

podrážděn|í, -í *ср.* 1. раздражение, (слабо) възпаление: ~í **nervu** мед. раздражение на нерв; ~í **slepého střeva** възпаление на апендикса 2. раздражение: **jednat v prudkém ~í** действам при силно раздражение

podrážděnost, -i *ж.* раздраженост, раздражение, възбуденост: ~ **nervů** раздражение на нервите

podrážděn|ý, -á, -é 1. раздражен, възпален: ~ý **nerv** раздражен нерв; ~ý **žaludek** раздражен, нервен stomax 2. раздражен: ~ý **tón** тон на раздражение; ~ý **lev** раздражен лъв

podrážd|it, -ím *св. 1. (co, koho)* подражня, подражня (нещо, някого): ~it **zvědavost** подражня любопитството 2. (koho, co) подражня, подражня, разгневя (някого, нещо): ~it **psa** подражня куче; ~it **posluchače hloupými řečmi** предизвиквам раздражение сред слушателите с глупави приказки

podráž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (co)* 1. подкосявам, поваляя, сваляя, събарям (нещо с удар отдолу): ~et **někomu nohy** подлагам крак на някого и прен. 2. поставям подметки (на нещо)

podraž|it, обикн. третол. -í *св.* поскъпне: **některé zboží ~ilo** някои стоки поскъпнаха

podrážk|a, -у *ж.* подметка

podraž|ovat, обикн. третол. -**uje** нескв. поскъпва, покачва си цената

podrb|at, -u/-ám св. 1. почеша 2. прен. експр. поклокарствам

podrb|at se, -u se/-ám se св. почеша се: **~at se na hlavě** почеша се по главата

podregionáln|í, -í, -í публ. мѐстен: **konflikty národní a ~í úrovně** конфликти от национален и мѐстен характер

podrobenost, -i ж. подчинѐние, подчинѐност, подвлáстност

podrob|it, -ím св. 1. (кого, со) покоря, поставя в зависимост (някого, нещо), установя господство (над някого, над нещо): **~it četné národy** покоря много народи; **~it si vojensky zemi** с военна сила покоря, установя господство над страна 2. (кого, со кому, чему) подчиня (някого, нещо на някого, на нещо); поставя в подчинѐние (някого, нещо на нещо): **~it si ženu** поставя жена си в подчинѐние; **menšina je ~ena většině** малцинството се подчинява на мнозинството 3. (кого, со чему) подлôжа (някого, нещо на нещо): **~it zajatce výsledku** подлôжа плѐнник на разпит; **~it dílo kritice** подлôжа трôд на критика 4. (со чему) поставя (нещо) под задължителната сила (на нещо): **~it zboží daní** облôжа стôка с данък; **věci ~ené clu** подлежащи на обмитяване предмети

podrob|it se, -ím se св. 1. (кому, чему) покоря се, подчиня се (на някого, на нещо): **~it se dobyvateli** покоря се на завоевател; **~it se vůli lidu** подчиня се на волята на народа; **vzbouřenci se ~ili** бунтовниците се предадоха, покориха 2. (чему) подлôжа се (на нещо): **~it se operaci** подлôжа се на операция; **~it se zkoušce** бôда подлôжен на изпит

podrobně нар. подробно

podrobnost, -i ж. подробност, изчерпателност, обстояност: **znát plán do všech ~í** познавам план до най-мáлки подробности; **~ výkladu** подробност, обстояност, изчерпателност на изложѐние

podrobn|ý, -á, -é подрôбен, обстояен, изчерпателен

podrob|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (кого, со) покорявам, поставям в зависимост (някого, нещо); установявам господство (над някого, над нещо) 2. (кого, со кому, чему) подчинявам (някого, нещо на някого, на нещо); поставям в подчинѐние (някого, нещо на нещо): **~ovat si ženu** поставям жена си в подчинѐние 3. (кого, со чему) подлôгам (някого, нещо на нещо): **~ovat svědky výsledku** под-

лôгам свидетели на разпит; **~ovat zboží daní** облôгам стôки с данък

podrob|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. (кому, чему) покорявам се, подчинявам се (на някого, на нещо); слôшам (някого) 2. (чему) подлôгам се (на нещо): **~ovat se zkouškám a)** подлôгам се на изпити б) подлôгам се на изпитания

podrost, -u м. подраст (млади дървета и храсти сред старите дървета)

podroušen|ý, -á, -é пийнал, лѐко пийн, кефлия: **být v ~ém stavu** пийнал съм, подпийнал съм, лѐко пийн съм

područ|í, -í ср. зависимост, подчинѐност: **být v koloniálním ~í** под колониáлна зависимост съм; **uvést v ~í** поставя в зависимо положение

podruh, -a м. ратáй

podruhé, po druhé нар. 1. втôри път, за втôри път: **zvoní už ~** звъни вече (за) втôри път 2. слѐдващия, другия път: **~ si dám pozor** слѐдващия път ще внимавам; **ponaučení pro ~/propodruhé** урôк за в бѐдеще

podruhyn|ě, -ě ж. ратайкия

podružně нар. второстѐпенно, на втôри план

podružnost, -i ж. подрôбност, дреболия: **ne-přihlížet k ~em** не обръщам внимание, не отдавам значѐние на подрôбности, на второстѐпни неща

podružn|ý, -á, -é второстѐпенен, перифѐрен, страничен, несъщѐствен, незначителен, маловажен: **~ý jev** странично явление

pod|rýt, -ryji/разг. -ryju св. (со) 1. подкопáя, подрия (нещо) 2. прен. подкопáя, подрôвя, подрôня, накърня (нещо): **~rýt zdraví** разклатя, подкопáя здравето; **~rýt autoritu** подрôня авторитѐт; **člověk s ~rytou sebedůvěrou** човѐк с разколебáно самочувствие

pod|rýt se, -ryji se/разг. -ryju se св. промѝкна се нагôре чрез рѐне (за къртица)

podrýv|at, -ám нескв. (со) 1. подкопáвам, подриявам (нещо) 2. прен. подкопáвам, подравям, подрôнвам, урôнвам (нещо): **~at zdraví** разклатявам здравето

půdu pod nohama отнѐмам на някого почвата под краката

podrýv|at se, -ám se нескв. промѝквам се нагôре чрез рѐне (за къртица)

podrž|et, -ím св. (со) 1. подържá (нещо) (за малко): **~et plášť při oblékání** подържá (на някого) шлифера при обличане 2. подържá, задържá, запáзя (нещо): **~et věc v tajnosti** ~~преникуване тайно~~ **~et za zuby** държá си езика зад зъбите; **~et nadále funkci** оставам на длъжността си, за-

пазвам си длъжността; **to mě ~te!** *експр.* ще падна! (*при силна изненада, учудване*)

podřžet se, -ím se св. (*čeho; za co; koho – rod.*) подържам се, хвана се (*за нещо, за някого*): **~et se zadržel** хвана се за перилата (*на стълби*); **jestliže vám to klouže, ~te se mě** ако се хлъзгате, хванете се за мен

podřadic|í, -í, -í в съчет. **~í spojka** *език.* подчинителен съюз

podřad|it, -ím св. (*co čemu*) подчиня (*нещо на нещо*), поставя (*нещо*) в под-ниско, в подчинено положение, в зависимост (*от нещо*); *обикн. страд.* **byť podřazen** (*čemu*) подчинен съм (*на нещо*)

podřadnost, -i ж. 1. второстепенност, периферност, несъщественост, незначителност 2. *език.* подчиненост, хипотаксис

podřadn|ý, -á, -é 1. второстепенен, периферен, незначителен, маловажен, несъществен: **~á okolnost** несъществена подробност; **hrát ~ou úlohu** играя второстепенна роля 2. подчинен, зависим, несамостоятелен: **zaujímat ~é místo** заемам подчинено, второстепенно място; **~é souvětí** *език.* сложно подчинено изречение 3. второстепенен, нискокласов: **~ý výrobek** нискокласов продукт; **ovoce ~é jakosti** плодове с недобро качество

podřad|ovat, podřaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*co čemu*) подчинявам (*нещо на нещо*); поставям (*нещо*) в под-ниско, в подчинено положение, в зависимост (*от нещо*)

podřeknout se вж. podřici se

podřep, -u м. *спорт.* полуклек

podřep|nout, -nu св. приклепна: **~nout v kolenou** приклепна; присвия колене

podřez|at, -žu/-zám св. 1. (*co*) подрежа, реже, отрже, прережа (*нещо*): **~zat uschlé větve** подрежа сухи клони; **~zat strom** отсека дърво; **~zat si žíly** прережа си вените 2. (*koho, co*) заклъ (някого, нещо): **~zat husu** заклъ гъска

podřezáv|at, -ám неск. 1. (*co*) подрязвам, отрязвам, прерязвам, отсичам (*нещо*) 2. (*koho, co*) заклвам, клъ (някого, нещо)

podřici se, разг. podřít se; podřeknout se, -řeknu se св. изпусна се; неволно кажа нещо, което не съм имал намерение да казвам, което не е трябвало да казвам; издам тайна; **ne~řekni se, kdes byla** (внимавай) да не се изпуснеш, да не се издадеш къде си била

podřid|it, -ím св. (*koho, co komu, čemu*) подчиня, поставя (*някого, нещо*) в подчинение, в зависимост, под управлението, под ръководството (*на някого, на нещо*)

podřid|it se, -ím св. (*komu, čemu*) подчиня се,

покоря се (*на някого, на нещо*): **~it se vítězi** покоря се на победител; **~it se vůli silnějšího** подчиня се на волята на по-силния

podřim|ovat, -uji/разг. -uju неск. дрема, придремавам, подремавам: **uložit ~ující dítě** сложа заспиващо дете в леглото

podřizen|á, -é ж. подчинена (*работничка, служителка*)

podřizenost, -i ж. подчиненост, подчинение, зависимост

podřizen|ý I, -á, -é подчинен, зависим: **~ý úřad** подведомствено учреждение; **~é postavení** подчинено положение; **~ý pracovník** подчинен работник

podřizen|ý II, -ého м. подчинен (*работник, служител*)

podřiz|nout, -nu св. 1. (*co*) подрежа, реже, отрже, прережа (*нещо*): **~nout uschlou větve** отрже добре ми меле устата 2. (*koho – вин.*) заклъ (някого)

podřiz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*koho, co komu, čemu*) подчинявам (*някого, нещо на някого, на нещо*); поставям (*някого, нещо*) в зависимост, в подчинение (*на някого, на нещо*)

podřiz|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (*komu, čemu*) подчинявам се, покорявам се (*на някого, на нещо*)

podřad|it, -ím св. (*co kam*) подлжа (*нещо някъде*), поставя, сложа (*нещо под нещо*): **~it kalhoty, lokty** закръпя панталони, лакти с парче плат (*пришито отвътре*)

podřadit|ý, -á, -é нисък, плещест и набит, як, дебел: **~ý čtyřicátník** четиридесетгодишен здравеняк

podřazen|í, -í ср. подшивка (*от вътрешната страна на дреха*)

podřaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*co kam*) подлага (*нещо някъде*); поставям, слагам (*нещо под нещо*): **~ovat dřevé lokty** подкърпвам, закръпвам продупчени лакти с парче плат (*пришито отвътре*)

podřebit|í, -í ср. *истор.* покрита галерия около крепост, под покрива на крепост

podředn|í, -í, -í оседлан; който е със седло; който е от лявата страна на впряг

podřekáv|at, -ám неск. (*co*) подрязвам, сека, кастря (*нещо*)

podřek|nout, -nu св. 1. (*co*) прережа, отсека, под-
jazyk разг. добре ми меле устата 2. *в съчет.* **~nout rybu** засека, закача риба на въдицата

podřev, -u м. *сел.стоп.* 1. допълнително засяване (*при по-старо насаждение*) 2. култура,

staré stromy отсйчам, секà stàri dьrvèta
pod/tít, pod/letnout, -etnu *св. (сo)* отсекà, пре-

podtitul ♦ отпусна се като покосена
podtitul [-ty-], **-u** м. подзаглавие
podtitul|ek [-ty-], **-ku** м. умал. подзаглавие
podtlak, **-u** м. 1. физ. подналягане; понижено налягане; налягане по-ниско от нужното 2. техн. налягане, по-ниско от атмосферното 3. мед. хипотония; ниско, понижено кръвно налягане
podtrh, **-u** м. спорт. събаряне (с рязко дърпане на крака на противника)
podtrh|at, **-ám** св. подчертаа
podtrh|ávat, **-ávám**, **podtrh|ovat**, **-uji/разг. -uju** несов. 1. (со) подчертавам (нещо) 2. (со) книж. експр. подчертавам, изтъквам (нещо), наблюдавам (върху нещо) 3. (кого, со; со коту) подбивам, събарям; избивам (нещо) изпод краката (на някого): **~ávat někomu nohu** подлагам крак на някого, спъвам някого
podtrh|nout, **-nu** св. 1. (со) подчертаа (нещо): **~nu některá slova v textu** подчертаа някои думи в текст 2. (со) книж. експр. подчертаа, изтъкна (нещо), наблегна (върху нещо) 3. (кого, со; со коту) подбиха, съборя (като дръпна някого, нещо отдолу; нещо на някого): **~nout někomu nohu** подложих крак на някого, спъна някого; **~nout židli (pod někým)** дръпна и съборя стола (под някого); **~nout soupeře (holí při hokeji)** спъна съперника (със стик в хокея); **vyloučit za podtržení soupeře** отстранява съперника ♦ **podtrh|at** разг. тя я прежени (за по-малка сестра)
podtrh|ovat вж. **podtrh|ávat**
podtrh|at, **-u** ж. бот. зоол. подклас
podum|at, **-ám** св. книж. експр. помисля, помъдрувам
podup, **-u** м. спорт. потропване: **poskok s ~em** подскок с потропване
podup|at, **-u/-ám** св. 1. потъпча, потропам с крак (малко на едно място) 2. изпотъпча, стъпча: **~at trávník** изпотъпча тревă, тревна площ; **kůň ~al dítě** конят стъпка едно дете 3. прен. потъпча, пренебрегна: **~at zásadu** потъпча принцип
podup|ávat, **-ávám**, **podup|ovat**, **-uji/разг. -uju** несов. потъпвам, потропам с крака: **~ávat do taktu** потропам в такт; **~ávat zmrzlýma nohama** потропам с премръзнали крака
podus|it, **-ím** св. (со) готв. задушă (месо и под.) известно, малко време
poduš|ka, **-y** ж. 1. книж. възглавница, възглавничка: **mechová, sněhová ~a** прен. килим, възглавница от мъх, от сняг 2. възглавничка; нещо, което напомня възглавница: **~a na ra-**

zítka тампон с мастило за печат; **elektrická ~a** електрическа възглавница
podvád|ět, **-ím**, 3. мн. **-ějí/-í** несов. 1. (кого, со) лъжа, мамя (някого, нещо); хитрувам, постъпвам нечестно (спрямо някого, спрямо нещо); подвеждам (някого): **~ět při zkouškách** служба си с измама на изпити 2. (кого – вин.) изневерявам (на някого); мамя (някого): **Žena ho ~í** женă му му изневерява
podváb|a, **-y** ж. тегло под нормата; тегло, по-ниско от нормалното; поднормено тегло: **má ~u** той има тегло под нормата; теглото му е по-ниско от нормалното
podval, **-u** м. основна гредă (на таван или в стената на дървена постройка)
podváz|at, **-žu/книж. -ží** св. (со) 1. привързва, обвързва, стегна, превързва, завързва, вързва (нещо) отдолу: **~at bradu** привързва, прикрепя брада; **~at tepnu** вързва артерия 2. затрудня, затормозя, огранича (нещо): **~at dopravu** затрудня транспорта
podvaz|ek, **-ku** м. жантиера; ластик за чорапи: **kulaté gumové ~ky** ластиси за чорапи
podvazkov|ý, **-á**, **-é** който се отнася до жантиери, до ластиси за чорапи: **~ý pás** колан за жантиери
podvaz|ovat, **-uji/разг. -uju** несов. (со) 1. привързвам, обвързвам, стягам, превързвам, завързвам, вързвам (нещо) отдолу 2. затруднявам, затормозявам (нещо)
podvečer I, **-a** м. привечер; ранна вечер: **letní ~** лятна привечер
podvečer II нар. привечер
podvečern|í, **-í**, **-í** вечерен, привечерен: **~í šero** привечерен сумрак
podvědomě нар. подсъзнателно, инстинктивно, несъзнателно
podvědom|í, **-í** ср. подсъзнание
podvědom|ý, **-á**, **-é** подсъзнателен, инстинктивен: **~á činnost** несъзнателна дейност; **~á vzpomínka** почти забравен спомен
podvěš|ek, **-ku** м. в съчет. **~ek mozkový** анат. хипофиза
pod|vést, **-vedu** св. 1. (кого, со) измамя, излъжа, подведа (някого, нещо) 2. (кого – вин.) измамя (някого), изневеря, изменя (на някого)
podvlékač|k|y, разг. **podvlíkač|k|y**, **-ek** ж. само мн. мъжки долни гащи (обикн. дълги)
podvlék|at, разг. **podvlík|at**, **-ám** несов. (со) подпъхвам, обличам, слагам (нещо) отдолу, под нещо: **~at si teplé prádlo** обличам топло бельо
podvod, **-u** м. измама, подвеждане, мошеничество: **dopustit se ~u** послужи си с измама;

изма́мя, подведа́; **získat ~em** пости́гна чрез изма́ма

podvodně нар. изма́мно, моше́нически; чрез изма́ма, чрез подве́ждане, чрез моше́ничество

podvodnic|e, -e ж. изма́мница, моше́ница

podvodník, -a м. лъже́ц, изма́мник, моше́ник: **daňový** ~ укрива́тел на да́нъци; **sňatkový** ~ бра́чен афе́рист; **lhář a** ~ лъже́ц и моше́ник

podvodn|ý, -á, -é нече́стен, изма́мнически, моше́нически: **~ý hráč** нече́стен игра́ч; **~á hra** моше́ническа игра́; **~ý úmysl** нече́стен у́мисъл

podvojně нар. дво́йно; обикн. в съ́чет. ~ **účtovat** адм. вода́ дво́йно счетово́дство

podvojn|ý, -á, -é дво́ен; ко́йто е от две ча́сти: **~é sloupy** дво́йни стѣлбове; **~á (telefonní) přípojka** техн. (телефо́нен) дерива́т; **~é účetnictví** адм. дво́йно счетово́дство

podvol|it se, -ím se св. (komu, čemu) подчиня́ се (на ня́кого, на не́що): **~it se požadavkům** подчиня́ се на изы́сквания

podvol|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (komu, čemu) подчиня́вам се (на ня́кого, на не́що)

podvoz|ek, -ku м. шаси́, колесни́к: **~ek automobilu** шаси́ на автомоби́л; **~ek letadla** колесни́к на самолѣ́т; **~ek děla** лафе́т

podvrácen|ý, -á, -é преобѣ́рнат, събо́рен, прека́тѣрен: **stromy ~é větrem** събо́рени от вѣ́търа дѣ́рвета

podvrac|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (co) 1. съба́рям, преобѣ́рщам, прека́тѣрвам (не́що) 2. книж. руша́, унищожа́вам, разла́гам, подрива́м (не́що): **soustavné ~ení důvěry** систе́мно подко́паване, подрива́не на дове́рие

podvrát|it, -ím св. (co) 1. преобѣ́рна, събо́ря, прека́тѣря (не́що): **~it trůn** прен. събо́ря трона́ 2. книж. унищожа́, разруша́, подрива́ (не́що): **~it stát** подко́пая, подрива́ (усто́и на) дѣ́ржава

podvratnick|ý, -á, -é подстрека́телски, разми́рнически, бунто́внически, подривен: **~á činnost** подстрека́телска, разми́рническа, бунто́вна де́йност

podvratník, -a м. разми́рник, подстрека́тел, бунто́вник, диверса́нт

podvratn|ý, -á, -é подривен, разла́гащ: **~á činnost** подривна де́йност; **~á hesla** противо́дѣржавни лозу́нги

podvrh, -u м. фалшифика́т, подпра́вено произведе́ние

podvrh|nout, -nu св. (co) 1. подпра́вя, фалшифи́рам (не́що) 2. предста́вя (не́що) за ориги́нал 3. подхва́рля, подпѣ́хна (не́що) та́йно: **~nout kartu** подменя́ ка́рта; **~nout dítě** подхва́рля дете́

podvrh|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) 1. под-

пра́вям, фалшифи́рам (не́що) 2. предста́-
вям (не́що) за ориги́нал 3. подхва́рлям, под-
пѣ́хвам, подменя́м (не́що) та́йно: **~ovat ilegální tiskoviny** разпростра́нявам нелега́лни печа́тни матери́али

podvrt|nout si, -nu si св. обикн. в съ́чет. **-nout si nohu** изкѣ́лча, навѣ́хна си крака́ (в глѣзена)

podvrtnut|í, -í ср. мед. навѣ́хване, дистор́зия

podvrtnut|ý, -á, -é изкѣ́лчен, навѣ́хнат: **~ý kotník** изкѣ́лчен глѣ́зен

podvržen|ý, -á, -é подпра́вен, фалшифи́ран

podvů|dek, -ku м. умал. експр. шмекерѣ́йка, изма́ма, моше́ничество

podvybaven|ý, -á, -é адм. занема́рен; обезпеча́ен под ну́жния стандар́т

podvýživ|a, -y ж. недо́яждане, дистро́фия: **trpět ~ou** страда́м от недо́яждане

podvyživen|ý, -á, -é дистро́фичен; изтоще́н от гла́д, от недо́яждане: **~é dítě** дистро́фично дете́

podzákonn|ý, -á, -é юрид. подзако́нов: **~ý předpis** подзако́нов а́кт

podzem|í, -í ср. 1. подзе́мие: **pracovní doba v ~í je kratší** рабо́тното вре́ме под зе́м्या е по́-кра́тко; **krasové ~í** ка́рстова пеще́ра 2. подзе́мие, подзе́мен етаж, сутере́н: **byty v ~í** сутере́нни жилища́; сутере́ни; жилища́ в сутере́н; **~í chrámu** подзе́мие в хра́м; крѣ́пта 3. нелега́лна органи́зация, нелега́лна мре́жа; **revoluční ~í** революцио́нна нелега́лна органи́зация; **pracovat za války v ~í** по вре́ме на война́ рабо́та нелега́лно, в нелега́лна органи́зация; **gangsterské ~í** та́йна га́нгстерска органи́зация, га́нгстерски престѣ́пен свѣ́т

podzemn|í, -í, -í подзе́мен: **~í řeka** подзе́мна река́; **~í voda** подзе́мна вода́, подзе́мни води́; **~í dráha** подзе́мен пѣ́г; метропо́литѣн, метро́ 2. нелега́лен, та́ен

podzemnic|e, -e ж. бот. фѣ́стѣк, ара́хис (Ara-chis): **~e olejná** фѣ́стѣк, ара́хис

podzemnicov|ý, -á, -é фѣ́стѣчен, ара́хисов: **~ý olej** фѣ́стѣчено, ара́хисово ма́слò

podzim, -u м. есен: **sychravý** ~ вла́жна и студѣ́на есен; **na** ~ през есе́нтà, нае́сен; **~ života** прен. книж. за́лезѣ́т на живо́та

podzimn|í, -í, -í есенен: **~í orba** есенна о́ран; **~í rovnodennost** есенно равнове́ствие

podzol, -u м. сел.стоп. подзо́л; пепели́ва, не-
плодо́родна, проми́та по́чва

podzvukov|ý, -á, -é физ. 1. ѝнфразвѣ́ков 2. подзвѣ́ков, дозвѣ́ков: **~á rychlost** дозвѣ́кова ско́-
рост; **~é letadlo** дозвѣ́ков самолѣ́т

poem|a, -y ж., остар. poem|a -atu ср. лит. поѣ́ма

poet|a, -y м. книж. поѣ́т

poeticky [po-ety-] *нар.* поетично, поетически, лирично, емоционално: ~ **založený člověk** човек с поетична душевност; ~ **vnímavý člověk** човек, който е с тънка чувствителност; **cosí ~ milého** нещо романтично мило

poetick|ý [po-ety-], **-á, -é** поетически, поетичен, романтичен: ~ **á povaha** поетичен характер; ~ **é zákoutí** романтично кътче; ~ **á krajina** пейзаж, пълен с поезия

poetičnost [po-ety-], **-í жс.** поетичност, поетизъм

poetik|a [po-ety-], **-y жс. лит.** 1. поетика (дъл от теорията на литературата) 2. поетика (система от художествени средства и принципи): **Nerudova ~a** поетиката на Неруда

poetismus *вж.* **poetizmus**

poetista [po-ety-], **-y м.** поетист, привърженик на течението на чешкия поетизъм

poetizm|us, poetism|us [po-etyz-], **-u м. лит.** поетизъм (течение в чешката поезия от 20-те години на XX век) 2. *лит. език.* поетизъм, поетичен израз; дума, обрат, характерни за художествения стил

poevropštén|í [po-e-], **-í ср.** европеизиране

poevropšt|it [po-e-], **-ím св.** европеизирам

poevropšt|it se [po-e-], **-ím se св.** европеизирам се

poevropšt|ovat [po-e-], **-uji/разг. -uju неск.** европеизирам

poevropšt|ovat se [po-e-], **-uji se/разг. -uju неск.** европеизирам се

poezie|e, -e жс. 1. поезия, лирика; поетична творба, поетично творчество: **milostná ~e** любовна лирика; **epická ~e** епическа поезия; **lidová ~e** народно поетично творчество; **výbor z moderní ~e** избрани творби от съвременната поезия 2. поетичност, поезия: ~ **e veršů, díla** поетичност на стихове, на произведения 3. *прен.* поезия, романтика, очарование, прелест: ~ **e vánoc** романтиката на Коледа, на Коледните празници; ~ **e jižních moří** романтиката на южните морета

pofouk|at, -ám св. (со) подухам (нещо; на нещо)

pogratul|ovat, -uji/разг. -uju св. (коти к чети) поздравя (някого по случай нещо), честитя (някому) ♦ **поздрав**

можете да се поздравите, можете да бъдете доволни

pogrom, -u м. погром

pogumovan|ý, -á, -é гумиран

pogum|ovat, -uji/разг. -uju св. гумирам; покрива със слой гума

pohád|at se, -ám se св. (s kým) скарам се (с някого): ~ **ali se mezi sebou** скараха се помежду си; ~ **at se o peníze** скарам се за пари

pohád|ka, -ky жс. 1. приказка: **zimní ~ka** *прен.*

експр. зимна приказка, зимна красота; **ty šaty, to je ~ka** тази рокля е приказка (много хубава)

2. *обикн. мн.* **pohád|ky, -ek експр.** празни приказки, измислици, измислица: **nevykládej nám tu ~ky** не ни разprávяй празни приказки

pohádkář, -e м. разказвач, автор на приказки **pohádkář|ka, -y жс.** разказвачка, авторка на приказки

pohádkově нар. експр. приказно: ~ **bohatý** приказно богат

pohádkov|ý, -á, -é приказен; който се отнася до приказка, приказки: ~ **á knížka** книжка с приказки; ~ **ý hrdina** приказен герой; герой от приказка, от приказките; ~ **ý svět** приказен свят, светът на приказките 2. *експр.* приказен, прекрасен, фантастичен: ~ **á příroda** приказна природа; ~ **ý život** приказен, разкошен живот; живот като в приказка; ~ **é bohatství** приказно, неимоверно богатство; ~ **é zisky** фантастични, баснословни печалби

pohan, -a м. езичник, неверник, поганец, нехристиянин; непокръстен човек

pohan|a, -y жс. позор, срам: **utrpět, smýt ~u** изтърпя, измия позор; **veřejná ~a** публично опозоряване, охулване

pohan|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. (со, рядко koho) изкажа се неодобрително (за нещо, за някого); наругая, охуля (нещо, някого): ~ **ět kucharku** отпраща упреци, хули по адрес на готвачка 2. (koho, со) оскърбя, охуля, опозоря (някого, нещо): ~ **ět dívku** опозоря девойка; ~ **ět čest** оскърбя, нараня честта

pohán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (koho, со) гоня, карам, подкарвам, подгонвам (някого, нещо): ~ **ět koně bičem** подкарвам, подгонвам коня с камшик; **vítr ~í listí** вятърът гони листа 2. (со) движа, раздвижвам, подкарвам, привеждам (нещо) в движение: ~ **ět lod' vesly** карам, движа лодка с весла; ~ **ět stroje elektřinou** задвижвам машини с електрически ток

pohank|a, -y жс. 1. бот. елда (гръцка пшеница) (Fadopyrum) 2. елда (зърна): **kaše z ~y** каша от елда

pohankov|ý, -á, -é който се отнася до елда: ~ **é pole** нива с елда; ~ **á mouka** брашно от елда; ~ **á kaše** каша от елда

pohansky нар. езически, като езичник: **žít ~** живей като езичник

pohansk|ý, -á, -é езически, погански, нехристиянски: ~ **é modly** езически идоли; ~ **é pohřebiště археол.** езически некропол, езическо гробище

pohanstv|í, -í ср. езичество

pohár, -u м. 1. (голяма) чаша; винска чаша:

broušený ~ кристална винска чаша; **pozvednout ~ k přípítku** вдигна чаша за на- здравница ♦ **~ přetekl** *прен.* чашата (на тър- пението) преля; **~ hojnosti** рог на изобилие- то; **~ žití** чашата на живота; **vypít ~ hořkosti až do dna** *книж.* изпия до дъно горчивата чаша **2. спорт.** купа: **putovní** ~ преходна купа **3. спорт.** купа, турнир, състезание за купа: **Davisův** ~ турнир за купата Девис; **Pohár mistrů evropských zemí** Купа на европей- ските шампиони; турнир за купата на евро- пейските шампиони

pohár|ek, -ku *м. умал.* чаша, чашка: **~ek šampaňského** *експр.* чаша, чашка шампанско

pohárov|ý, -á, -é *спорт.* в съчет. **~ý zápas, turnaj** състезание, турнир за (дадена) купа

pohasin|at, -ám *несв.* угасвам, гасна, изгасвам постепенно, един след друг: **oheň ~al** огънят бавно гаснеше; **světla ~ají** светлините угасват една след друга

pohasl|ý, -á, -é угаснал, помръкнал: **~é oči** *прен. книж.* угаснали очи, безизразни очи

pohas|nout, обикн. **3. мн. -nou** *св.* угаснат, из- гаснат постепенно, един след друг: **světla ~la** светлините постепенно угаснаха

pohašter|it se, -ím se *св. (о со с кým)* скàрам се, сдърпам се (за нещо с някого): **~ili se mezi sebou** скàраха се, сдърпаха се помежду си

poház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со)* нахвърля, разхвърля, разпилёя (нещо): **~et papíry po zemi** нахвърля хартии по земята; **hromady ~ených knih** купища разхвърляни книги

pohaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1. (со)** хвърлям, нахвърлям, захвърлям (нещо): **~ovat pecky po zemi** хвърлям костилки по земята **2. (čím)** разтърсвам, подмятам, подхвърлям (нещо насам натам): **~ovat hlavou** разтърсвам, тръскам глава; **~ovat míčem** подхвърлям топка; **vlny ~ovaly lodí** вълните подхвърляха кораба

pohlad|it, -ím *св. (koho, со)* погàля, погlàдя, помылвам (някого, нещо): **~it dítě** погàля дете; **~it si vousy** пригlàдя си мустàците; **~it někoho, něco očima, pohledem** лàскаво погледна някого, нещо; **~it někoho slovem** оббърна се с нежен глас към някого

pohlavár, -a *м.* вожд, главатàр: **indiánský** ~ индиàнски вожд

pohlav|ek, -ku *м.* плесница по главàта (обикн. по тила), шамàр: **dostat ~ek** полúча шамàр (по врата); **dát, vlepít ~ek** удàря, залепя един шамàр

pohlav|í, -í *ср.* **1.** пол: **dítě mužského ~í** дете от мъжки пол; **lidé obojího ~í** хòра от двàта пола **2.** пол (лицата от мъжки или женски пол):

různé zastoupení ~í различно присъствие на лица от двàта пола, на мъже и жени; **vyhýbal se ženskému ~í** избягваше женския пол, жените; **silné ~í** силният пол, мъжете; **slabé, něžné ~í** слабият, нежният пол, жените; **třetí ~í** хомосексуалист **3.** полов òрган

pohlavk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho – вин.)* шамарòсвам (някого), бия плесници, шамàри, лепя шамàри (на някого); удрям, бия (някого) по главàта

pohlavně *нар.* полово, сексуàлно: **~ dospělý je- dinec** полово зръл индивид; **~ žít** вòдя полов живот; **~ nemocný** бòлен от венерическа бòлест

pohlavn|í, -í, -í полов, сексуàлен: **~í dospívání, dospělost** полово съзряване, полово зрèлост; **~í pud** сексуàлен, полов инстинкт; **~í styk** сексуàлна връзка, полов контакт; **~í nemoci** венерически бòлести; **~í oplozování** полово оплòждане; **~í buňka** *биол.* полова, размно- жителна клётка

pohlavnost, -i *ж.* **1.** сексуàлност, пòловост **2.** пòлова определёност, пòлова способност

pohlazen|í, -í *ср.* милúвка, погàлване, милване: **něžné, mateřské ~í** нежна, мàйчина милúвка

pohlc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. техн. (со)* по- глщам, абсорбирам (нещо)

pohled, -u *м.* **1.** пòглед: **pronikavý** ~ прони- цàтелен ♦ **první pòhled** (poznat) **na první ~** (позная) от пръв пòглед; **láska na první ~** лóвòв от пръв пòглед; **na ~/ napohled (klidný)** на вид, вñшно, привидно (спокоен) **2.** пòглед, вòзглед, мнèние: **dia- lektický ~ na svět** диалектически светоглèд **3.** глèдка, изглед: **celkový ~ na město** общ изглед към градà; **smutný ~** тжèна глèдка; **~ z ptačí perspektivy** пòглед отгòре, от птйчи пò- лет **4. техн.** пòглед, проèкция: **~ zprèdu, sho- ra** пòглед отпòред, отгòре **5. разг.** пòщенска кàртичка с изглед: **dostat ~** полúча кàртичка

pohledáv|at, -ám *несв. (koho, со)* тòрся (някого, нещо): **co tu ~á?** каквò тòрси тук? защò стой, защò е тук? **nemá tu co ~at** (тòй) нàма рàбота тук

pohledáv|ka, -ky *ж.* *икон.* взèмания, иск, дьлг; неизплатèни парй: **splatnost ~ek** платимост, ликвидност на взèмания; **dlužná ~ka** дьлжй- мо взèмане; **promlčená ~ka** загùбило давност взèмане; **nedobytná ~ka** несбйраемо взè- мане

pohled|ět, -ím *св. (na кого, на со; kam)* погледна (някого, нещо; нàкъде): **na dítě je radost ~ět** детèто е тòлкова хùбаво, че ти е драгò да го глèдаш; да му се ненаглèдаш на детèто;

pohled'me, jak... нека обѣрнем вниманіе на това как...; **~dět nově na otázku** погледна на въпроса под нов ъгъл

pohlednice, -e ж. 1. картичка с ъзглед; илюстрирана картичка 2. телевизионен репортаж

pohlednicov|ý, -á, -é който се отнася до илюстрирана картичка: **~ý formát fot.** формат на илюстрирана картичка

pohléd|nout, -nu св. (*na koho, co; kam*) погледна (*някого, нещо; някъде*): **~nout do zrcadla** погледна в огледало; **~nout vyčítavě** погледна с укор

pohledn|ý, -á, -é разг. миловиден, симпатичен, приятен

pohlíd|at, -ám св. (*koho, co*) поглеждам, попазя (*някого, нещо*) за известно време: **~at dítě** поглеждам дете, попазя известно време дете

pohlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. книж. 1. (*na koho, na co*) гледам, поглеждам (*някого, нещо*): **~et na hodinky** поглеждам часовник; **~et do zrcadla** поглеждам в огледало 2. (*na koho, na co*) гледам (*на някого, на нещо*): **~el na něho jako na příživníka** гледаше на него като на паразит, смяташе го за паразит

pohlit|it, -ím св. 1. (*co, koho*) погълна, нагълтам, глътна (*някого, нещо*): **kobra ~í i zajíce** кобратата може да глътне дори и заек; **nemoc ~ila všechny úspory** болестта погълна всички спестявания 2. (*co*) физ. погълна, абсорбирам (*нещо*): **~it plyn, teplo** погълна, абсорбирам газ, топлина

pohmožděnin|a, -y ж. натъртване, контузия

pohmožděný, -á, -é контузен, ударен, натъртен

pohmožd|it, -ím св. (*co, по-рядко koho*) контузя, удара, натъртя (*нещо, някого*): **~it si rameno** контузя, удара си рамото

pohl|nat, -ženu св. книж. (*koho – вин. kam, k čemu*) привлеч, извикам, призова, изправа (*някого някъде*): **~hnat k soudu, před soud** призова на съд, изправа пред съд; **~hnat provinilce k odpovědnosti** привлеч виновник под отговорност

pohněvan|ý, -á, -é сърдит, разсърден, разгневен: **~í milenci** сърдити влюбени

pohněv|at, -ám св. (*koho – вин.*) разсърдя, ядосам (*някого*): **~at maminku** ядосам майка (си)

pohněv|at se, -ám se св. (*s kým*) ядосам се, разсърдя се (*на някого*), скарам се (*с някого*): **milenci se (spolu) ~ali** влюбените се скараха

pohnoj|it, -ím св. (*co*) наторя (*нещо*)

poh|nout, -nu св. 1. (*čím*) помръдна, мръдна (*нещо*): **~nout hlavou** помръдна глава; **ani brvou ne~nul** не му трепна окото; без да му мигне окото; **sotva rty ~nul** едва си помръдна

устните; **nemůže ani jazykem ~nout** не може да се изговори; **~nout rty** пошепна

ani rukou ~nout не искам даже пръста си да помръдна (*не искам да работя*); **~nout někomu žlučí** вдигна кръвното на някого; ядосам някого; **~nout kostrou** грубо размърдам се, побързам 2. (*čím*) поместя, раздвижа, помръдна (*нещо*): **~nout židlí** поместя стол; **~nout něčím z místa** помръдна, поместя нещо от мястото му; **větrík ~nul listím** вятърът раздвижи листата 3. (*s čím*) прен. задвижа, задействам, ускоря; придвижа (*нещо*) напред: **~nout s bytovou otázkou** задвижа жилищния въпрос; **~nout s rovnici** намёра решение на уравнение 4. (*kým, čím; koho – вин. čím*) трогна, развълнувам, затрогна (*някого, нещо; някого с нещо*): **~nout k slzám** трогна до сълзи; **žádná domluva jím ne~ne** никакво убеждаване няма да го трогне; **~nout srdcem někoho** трогна сърцето на някого; **~nout svědomím někoho** събуди съвестта на някого 5. (*koho – вин. k čemu*) подтикна (*някого към нещо*); склоня, убедя, уговоря, придумам (*някого да извърши нещо*): **~nula ho k činu, k rozhodnutí** тя го подтикна към действие, към вземане на решение; **dát se ~nout k přijetí funkce** склоня, склонят ме да приема длъжност

poh|nout se, -nu se св. 1. *също и -nout sebou* помръдна се, мръдна се, поместя се: **zraněný se/sebou nemohl ani ~nout** раненият не можеше даже да се помръдне; **v jeho tváři se ne~nul ani sval** нито един мускул не трепна по лицето му; **ani lísteček se ne~nul** нито едно листенце не помръдваше, не трепваше; **~nula se v ní zvědavost** прен. в нея се пробуди любопитство

~nout se му отвътре; кипна му кръвта, хванаха го дяволите, ядоса се 2. раздвижа се, тръгна: **davy se ~nuly** тълпата се разлюля, размърда се, раздвижи се; **vlak se ~nul** влакът тръгна, по-ти

~nout se на едно място

pohnutě нар. трогнато, развълнувано: **vypadat, tvářit se ~** изглеждам трогнат, имам развълнуван вид

pohnut|í, -í ср. 1. помръдване, мръдване, движение: **stát bez ~í** стоя неподвижно; стоя, без да мръдна 2. (душевно) вълнение, трепет: **přemáhat své ~í** преодолявам вълнението си; **s ~ím vyslechnout** изслушам с вълнение, с трепет

pohnut|ka, -ky ж. подбуда, подтик, мотив: **jednat z ušlechtilých, zištných ~ek** действам по благородни, по користни подбуди; **z osobních ~ek** по лични съображения, подбуди

pohnutý, -á, -é 1. развълнуван, трогнат: **mluvit ~ým hlasem** говоря с развълнуван глас **2.** бърсен, неспокоен: **mít ~ou minulost** имам бърсно минало

pohodla, -u ж. **1.** хубаво време: **jarní ~a** хубаво, приятно пролетно време, хубави пролетни дни **2.** щастливо спокойствие, добро разположение: **sváteční ~a nedělního dne** празнично спокойствие на неделния ден; **životní ~a** жизнерадостност; **přát hodně zdraví a dobré životní ~y** желая много здраве и щастливи и спокойни дни; **duševní ~a** добро душевно разположение; душевен мир, спокойствие; **žít v rodinné ~ě** живее в приятна семейна атмосфера; **znamenitá tělesná ~a** прекрасно физическо състояние, хармония, равновесие **3.** добро, безпроблемно състояние (ситуация) **български** всичко е наред; добре съм

pohodáč, -e м. разг. експр. спокоен, уравновесен човек

pohodář, -e м. разг. експр. спокоен, уравновесен, ведър човек; симпатяга

pohodlit, -ím св. 1. (čím) подхвърля, подметна (нещо): **~it batohem na zádech** подметна раницата на гърба си **2. (čím)** тръсна (нещо): **~it vzdorně hlavou, kadeřemi** тръсна упорито глава, къдрици **3. (koho, co)** захвърля, хвърля (някого, нещо): **~it plášť na židli** захвърля шлифер на стол

pohodlí, -í ср. удобство, комфорт; *разг.* рахат: **byt se vším ~ím** квартира с всички удобства; **potpět si na ~í** обичам удобствата, комфорта; **obětovat osobní ~í** жертвам личните си удобства; **udělat si ~í** разположа се удобно

pohodlíčko, -a ср. умал. експр. удобство, комфорт; *разг.* рахат

pohodlně нар. удобно, комфортно: **sedět ~** седя удобно; **~ bydlet** живее при добри условия, живее при всички удобства; **~ cestovat** пътувам удобно; **~ si odpočívát** почивам си спокойно; **dojít někam ~** стигна някъде, без да бързам

pohodlnost, -i ж. склонност към бездействие; апатичност, безразличие, разглезеност, *разг.* рахатлък, келешлък: **zanedbat úkol z ~í** не изпълня задача от келешлък, от мързел; **trestuhodná ~ a netečnost** престъпно бездействие и безразличие; **duševní ~** душевна ленивост; душевно спокойствие; душевна апатия

pohodlný, -á, -é 1. удобен: **~é křeslo** удобно кресло; **~é boty** удобни обувки **2.** удобен, приятен, лек, спокоен: **~á cesta** приятно, удобно пътуване; лек, удобен път; **~ý život** спокоен,

безгрижен живот **3.** спокоен, ленив; обичаш удобствата, бездействието; разглезен, апатичен; *разг.* рахатлия: **~á žena** разглезена жена; **duševně ~ý člověk** апатичен човек **4.** спокоен, бавен: **hodinka ~é chůze** около един час спокоен ход

pohodný, -ého м. по-рано кождер; човек, който се грижи за отстраняване на умрели и болни животни

pohodově нар. спокойно; без напрежение; приятно

pohodovlý, -á, -é разг. 1. спокоен; който е без напрежение; тих; приятен **2. (за човек)** спокоен, уравновесен; ведър

pohon, -u м. 1. задвижване; привеждане в движение: **k ~u strojů se používá elektriny** машините се задвижват от електричество; **elektrárna na atomový ~** електроцентрала с атомно захранване, с атомно гориво **2.** двигателна сила, тяга, трансмисия, енергия: **elektrický ~** електрическа енергия; **ruční ~** ръчна сила; **parní ~** парна сила; **řemenový ~** ремъчна предавка; **strojní ~** механична предавка; **reaktivní ~** реактивна тяга

pohonný, -á, -é двигателен, горивен: **~á látka** горивно вещество; **~á směs** горивна смес; **~é zařízení** силово оборудване

pohoršeně нар. възмутено, с възмущение: **tvářit se ~** добивам възмутен вид; на лицето ми се четè възмущение; лицето ми изразява възмущение

pohoršení, -í ср. 1. негодувание, възмущение: **způsobovat, budit (veřejně) ~í** предизвиквам, будя негодувание (сред обществеността)

pohoršit, -ím св. 1. (co) влоша (нещо): **~it (si) zdravotní stav** влоша си здравословното състояние **2. възвр. -it si** загубя, навредя си; влоша си положението, създам си затруднения: **platově si ~il** сегà той има по-ниска заплата; **přechodem do jiného místa si ~il** с преминаването си на друго място той сгреша, той си влоши положението **3. (koho, co)** възмутя, ядосам (някого, нещо); събудя, предизвикам негодувание (у някого, у нещо): **jeho bezohlednost ~ila kolegy** неговата безогледност предизвика негодувание сред колегите

pohoršit se, -ím se св. 1. влоша се: **žák se ~il ve fyzice** ученикът развали успеха си по физика; **~il se v učení** развали си успеха (в училище) **2. (nad čím, nad kým)** възмутя се (от нещо, от някого); разсърдя се, ядосам се (на нещо, на някого): **snad se nad svým psaním ne~íte** надявам се, че писмото ми няма да събуди у вас възмущение

pohoršivě нар. неприлично, скандално, осъдително, възмутително

pohoršiv|ý, -á, -é неприличен, скандален, възмутителен

pohorš|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со) влошавам (нещо) 2. възвр. -ovat si навреждам си, влошавам си положението, създавам си затруднения 3. (кого, со) възмущавам (някого, нещо), събуждам, предизвиквам негодуванието (на някого, на нещо)

pohorš|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. влошавам се 2. (nad kým, nad čím) възмущавам се (от някого, от нещо); разсърдвам се, ядосвам се (на някого, на нещо)

pohoř|et, -ím св. (s čím) експр. претърпя неуспех, нелюк, провал, крах, фиаско (в нещо): s tím nápadem ~iš идята ти ще претърпят провал; opozice ve volbách ~ela опозицията претърпя крах на изборите

pohoř|í, -í ср. планина, планинска верига, планински масив

pohostinně нар. гостоприемно, гостолюбиво

pohostinnost, -i ж. гостоприемство

pohostinn|ý, -á, -é 1. гостоприемен, гостолюбив: ~ý lid гостоприемен народ 2. гостоприемен, приятен

pohostinsky нар. 1. гостоприемно, гостолюбиво 2. като гастролдор: ~ zpívat пѣя като гост; гастролiram; ~ vystupovat гастролiram; участвам с гастрол

pohostinsk|ý, -á, -é 1. който се отнася до обществено хранене, до приемане на гости: ~á provozovna гостилница, закусвалня; ~ý pokoj стая за гости 2. гастролден: ~é vystoupení гастрол

pohostinstv|í, -í ср. 1. обслужване (на гост в заведение): poděkovat za ~í благодаря за обслужване 2. малко заведение за обществено хранене; гостилница, закусвалня, малко ресторантаче, павилионче 3. рядко гостоприемство: poskytnout ~í окажа гостоприемство

pohost|it, -ím св. (koho – вин. čím) нагостя, гостя, почерпя (някого с нещо): ~ili nás kávou предложиха ни, сервираха ни кафе, почерпиха ни с кафе

pohoštění|í, -í ср. угощение, гошавка, почерпка

pohotově нар. бързо, незабавно, с готовност; своевременно: ~ odpovědět отговоря веднага, незабавно; ~ zasáhnout намѣся се своевременно, веднага; mít něco ~ нещо ми е под ръка

pohotovost, -i ж. 1. готовност, подготвеност: tělesná, duševní ~ физическа, психическа готовност; jazyková ~ бърза езикова реакция,

езикова находчивост; bojová ~ бойна готовност; být v ~i в готовност съм 2. команда, екип, служба за бързо действие, за бърза намѣса; dopravní ~ пътна помощ; požární ~ пожарна команда 3. разг. бърза (медицинска) помощ; mít ~ дежурен съм (за мед. персонал)

pohotovostn|í, -í, -í дежурен; готов за незабавна намѣса: ~í oddíl дежурен отряд; ~í služba бърза помощ; ~í vůz кола на бърза помощ

pohotov|ý, -á, -é 1. бърз и находчив, бързо реагиращ, експедитивен, енергичен, интензивен, жив: ~ý diskutér активен, жив събесѣдник; ~ý reportér експедитивен репортер; zázrok ~ých požárníků бърза намѣса на пожарникарите; ~á výroba спѣшно производство; ~á paměť свѣжа памет 2. бърз, незабавен: ~á odpověď бърз отговор; ~á reakce бърза реакция; ~é odstraňování závad спѣшно, бързо отстраняване на повреди

pohoup|at, -u/-ám св. (koho, co) полюля (някого, нещо)

pohoup|at se, -u se/-ám se св. полюля се

pohoupáv|at, -ám; pohup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) полюлявам, люля (някого, нещо)

pohoupáv|at se, -ám se; pohup|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. полюлявам се

pohov, -u м. физкулт. воен. свободно; свободен стоѣж: stát v ~u стоя свободно; četo, ~! рота, свободно! ♦ dát si ~ разг. дам си почивка, почина си

pohov|ět si, -ím si св. почина си, поотпочина си, поседя спокоден, отпусна се

pohovk|a, -y ж. диван, кушетка, канапѣ

pohovor, -u м. 1. разговор 2. събесѣждане, разговор, бесѣда; интервю (при назначаване на работа): přijímací ~ ъстен приемен изпит (за университет)

pohovoř|it (si), -ím (si) св. 1. (s kým o čem) поговоря (си) (с някого за нещо) 2. страд. být ~en адм. експр. мина през интервю; бѣда подложен на интервю, на събесѣждане

pohozen|ý, -á, -é 1. захвърлен 2. подхвърлен

pohrabáč, -e м. рѣжен, маша, маши

pohrab|at, -u св. 1. (co) почистя, събера с гребло; сгребя (нещо): ~at klásky събера класовѣ с гребло 2. също и pohrab|at se, -u se (v čem) поровя (се) (в нещо)

pohrab|ovat, -uji/разг. -uju нескв. почиствам, чистя, събирам с гребло

pohranič|í, -í ср. погранична област, пограничен район

pohraničn|í, -í, -í пограничен, граничен: ~í pásмо гранична зона; ~í mezník граничен

бани много хора: **pohanské** ~ě археол. езическо гробище, езически некропол; **Svatovítský chrám**, ~ě českých králů храмът „Свети Вит“, гробница на чешките крале; **hromadné** ~ě padlých vojáků масов гроб, братска могила на загинали воини

pohřebné, -ho ср. такса за погребение, погребална такса

pohřební, -í, -í 1. погребален: ~í průvod погребална, траурна процесия; ~í vůz катафалка; ~í věnec траурен венец; ~í řeč надгробно слово; ~í ústav погребално бюро, бюро за погребения 2. *прен.* погребален, печален, тъжен, жален, жалостен: ~í hlas погребален глас; ~í nálada погребално настроение

pohřešit, -ím св. (koho, co) 1. забеляжа, установя, почувствам липсата, отсъствието (на някого, на нещо): ~il peněženku až doma чак в къщи забеляза, откри, че портмонето му го няма; **na dvoře** ~il psa не намери кучето на двора 2. *рядко* мина, преживя (без някого, без нещо)

pohřešovan|ý I, -á, -é изчезнал, безследно изчезнал: ~á osoba безследно изчезнало лице

pohřešovan|ý II, -ého м. безследно изчезнал (човек)

pohřešovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) забелязвам, откривам, установявам липсата, отсъствието (на някого, на нещо), че (някой, нещо) не е на лице: ~uji peněženku няма ми портмонето; ~uje se deset horníků десет миньори са (безследно) изчезнали; **expedice se dlouho** ~ovala за експедицията дълго време не се знаеше нищо; ~uje se pes изчезнало е куче

pohubl|ý, -á, -é отслабнал, поотслабнал

pohub|nout, -nu св. отслабна, поотслабна

pohůn|ek, -ka м. по-рано говедар(че), воловар(че); ратайче, което води и впряга животни при полските работи

pohupovat, pohupovat se *вж.* pohoupat, pohoupat se

pohvizd|ovat, -uji/разг. -uju нескв. подсвирквам, подсвирвам: **tiše** ~ovat тихо (си) подсвирквам, тихо подсвирвам с уста; ~ovali kosi подсвиркваха косове; **vítř** ~oval *прен.* вятърът подсвирваше

pohyb, -u м. 1. движение, жест: **bezděčný** ~ rukou неволно движение, помръдване с ръка; **odmítavý** ~ ruky/rukou, **hlavou** отрицателен жест, отрицателен знак с ръка, с глава; **taneční** ~у танцови движения 2. движение: **vlak se** **dal do** ~u влакът тръгна; **otáčivý** ~ физ. въртливо движение 3. движение, ход; циркулиране, циркулация: **uvést, přivést do** ~u при-

ведя в движение, в ход, в действие; ~ **stroje** ход на машина; ~ **krve v těle** циркулация на кръвта в тялото; ~ **nebeských těles** *астр.* движение на небесните тела; **klidný, rychlý** ~ муз. спокойно, бързо темпо; ~ **peněz** *икон.* обръщение на парични средства 4. движение, изменение, промяна: **svět v** ~u светът в движение, в непрекъснато развитие, изменение; ~ **obyvatelstva, členstva** движение на населението, на членовете; **přirozený** ~ **obyvatelstva** естествена динамика на броя на населението; ~ **cen** колебание на цените

pohyblivě *нар.* подвижно, гъвкаво, пъргаво: ~ **sestavit plán vysílání** гъвкаво съставя план за предавания

pohyblivost, -i *жс.* подвижност, пъргавост: ~ **cen** *икон.* колебание на цените

pohybliv|ý, -á, -é 1. подвижен, движещ се: ~é **schody** ескалатор; движещи се стълби; ~ý **kloub** подвижна става; ~é **laťky** подвижни летвички 2. подвижен, жив, пъргав, гъвкав, ловък: ~ý **hráč** бърз, подвижен играч; ~ý **reportér** ловък репортер; ~ý **státní aparát** гъвкав държавен апарат 3. подвижен, непостоянен, променлив: ~é **písky** подвижни пясъци, движещи се пясъци; ~é **svátky** *църк.* празници с непостоянно място в календара; ~ý **přízvuk** *език.* подвижно ударение

pohyb|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (čím) движа, задвижвам (нещо): ~ovat **rty** мърдам (с) устни, движа устни; ~ovat **kormidlem** въртя кормило; **vítř** ~uje **okenicemi** вятърът клати кепенците

pohyb|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. движа се, мърдам се: **rty se pomalu** ~ovaly устните бавно помръдваха; **prsa se volně** ~ovala гърдите свободно, волю се повдигаха; ~ovat **se z místa na místo** придвижвам се от място на място 2. движа се, живея, пребивавам (*в определен кръг*); държа се добре (*в обществото*): ~ovat **se mezi výtvarníky** движа се сред художници; **neumí se** ~ovat не умее да се ~~држи (в обществото)~~ ~оказуєть

sférah вятъра в облаците 3. движа се, колеба се: **teplota se** ~uje **kolem nuly** температурата се движи около нулата; **rozhovor se** ~oval **v mezích společenské slušnosti** разговорът не излизаше извън рамките на приличието

pohybov|ý, -á, -é двигателен; който се отнася до собствено движение: ~é **schopnosti** двигателни способности; ~é **hry** двигателна култура; ~é **ústrojí** *анат.* двигателен апарат; ~á **energie** *физ.* кинетична енергия; ~ý **šroub**

техн. хѡдов вѣнт; **~é formy kapitálu** *икон.* оборѡтни фѡрми на капиталѡ
pocházet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* произхѡждам, произлизам: **~í z Brna** тѡй/тѡ е рѡдом от Бѣрно; **toto slovo ~í z němčiny** тѡзи дѡма произхѡжда от нѣмски; **rukopis ~í ze středověku** ръкописът датѣра от Средновековѣето
pochcíp|at, -ám *св. разг. 1. обикн. третол. мн. -ají* умрѡт, измрѡт (едѣн след другъ) (*за живѡтѣни*): **králíci ~ali** зайците изпомрѡха
2. обикн. мн. -áme *експр. пейѡр.* изпомрѣм, изпопѡкаме, псовѣисаме: **vojáci ~ali v zákopěch** войниците изпомрѡха в ѡкопѣте
pochlebnic|e, -e *ж.* ласкѡтелка, подлизѡрка, подмазвѡчка
pochlebnictv|í, -í *ср.* раболѣпѣе, угѡдничество, ласкѡтелство, подмазвѡчество
pochlebník, -a *м.* ласкѡтел, подлизѡрко, подмазвѡч
pochlebovat, -uji/разг. -uju *несв. (кому) пейѡр.* подмазвам се (*на някого*): **~ovat nadřizenému** подмазвам се на началникъ, на висшестѡящ
♦ **figu|pochybnost|a** ѡт действѣтелностѡ
pochlub|it se, -ím se *св. (čím)* похваля се, изфѡкам се (*с нещѡ*)
pochmurně *нар. книж.* мрѡчно, зловѣщо, намрѣщено, навѣсено, начумѣрено: **~ planoucí záře** зловѣщо пламтѡщо заревѡ; **~ se tvářit** глѣдам мрѡчно, навѣсено
pochmurno *нар. предикѡтивно книж.* мрѡчно, непривѣтливо: **venku je ~** врѣмето е мрѡчно, навѣсено, ѡблачно; **v jeho duši bylo ~** на душѡта му бѣше тежко
pochmurný, -á, -é *книж.* мрѡчен, навѣсен: **~é počasí** мрѡчно врѣме; **~á nálada** мрѡчно настрѡение; **~ý výjev** мрѡчна сцѣна
pochod, -u *м.* **1.** ход, вървѣж, стѣпка: **rázný vojenský** ~ енергѣчна войнишка стѣпка **2.** пѡход, манифѣстѡция: **májový** ~ пѣрвомѡйска манифѣстѡция; **vojenský** ~ воѣнен пѡход; воѣнен мѡрш; **dálkový** ~ далѣчен пѡход; **dát se na ~** отправя се, трѣгна на пѡход; **hrát do ~u** свѣря мѡрш; **~em v chod!** хѡдом мѡрш! **jít husím ~em** вървѣм в сгѣстѣна колѡна, едѣн след другъ **2.** пѡход, мѡрш, процѣсия: **mírové ~y** мирни пѡходи, пѡходи на мирѡ **3.** муз. мѡрш: **vojenský** ~ воѣнен мѡрш; **smuteční** ~ траурен мѡрш **4.** процѣс: **myšlenkový** ~ мѣслѡвен процѣс; **duševní** ~ психѣчески процѣс; **~ trávení** хранѡсѣмѡлателен процѣс; **zánětlivé ~y** възпѡлителни процѣси; **chemický** ~ химѣчески процѣс; **výrobní** ~ производствен процѣс
pochod|eň, -ně *ж.* фѡкел/фѡкла

pochod|it, -ím *св. 1.* успѣя; постѣгна успѣх: (*dobře*) **~il** успѣя, провървѡ му; **špatně ~il** претѣрпѡ неуспѣх, не спѡлѡчи, не мѡ провървѡ; **řekni, jak jsi ~il** кажѣ какъ уредѣ нещѡта, успѣ ли; **s tím návrhem u něho ne~iš** предложѣниѣто ти нѣма да мѣне пред нѣго
2. ѡбхѡдя (*едѣн след другъ*): **~il jsem půl Prahy** ѡбѡколѣх половѣн Прага **3.** пѡхѡдя, поразхѡдя се
pochodňov|ý, -á, -é фѡкелен: **~ý průvod** фѡкелно шѣствие
pochod|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* марширувам: **vojáci ~ují** войниците маршируват
pochodov|ý, -á, -é строевѣ, мѡршов, пѡходен: **~ý krok** строевѡ крачка; **~á píseň** мѡршѡва пѣсен; **kráčet v ~ém útvaru** вървѡ в пѡходна колѡна; **~é cvičení** марширѡвка; **~á sestava** воен. мѡршов стрѡй; **~ý proud** пѡходна колѡна
pochop I, -a *м.* бѣрнически стражѡр, жандѡрин: **policejní ~ové** *прен. пейѡр.* полицѣйски слугѣи, лакѣи
pochop II, -u *м. разг. експр.* спѣване, препѣване; *обикн. в сѡчет.* **brát, vzít, udělat** ~ спѣвам се и падам; спѣна се, претѣгна се и падна
pochopen|í, -í *ср.* разбѣране: **mít ~í pro někoho, pro něco** разбѣрам някого, нѣщо; отнѡсам се с разбѣране към някого, към нѣщо; **mít velké ~í pro divadlo** разбѣрам мнѡго ѡт теѡтѣр
pochopitelně I *нар.* понятѣно, разбѣраемо, ѡяснѣмо; *често отриц.* **ne~** непонѡятѣно, неразбѣраемо, необяснѣмо: **chovat se (ne)~chladně** дѣржѡ се (не)ѡяснѣмо хлѡдно
pochopitelně II *част. разг. експр.* разбѣра се, естѣствено: **dopadlo to ~ špatně** естѣствено, разбѣра се, товѡ завѣрши злѣ; **jdeš do kina?** – **pochopitelně** ще хѡдиш ли на кино? – разбѣра се, ѣска ли питѡне
pochopitelný, -á, -é разбѣраемо, ѡяснѣм, понятѣн, ѡсен: **těžko ~é chování** трѣдно ѡяснѣмо дѣржѡние; **je (ne)~é, že ...** (не)понѡятѣно е, че ...; **článek je každému ~ý** стѡтията е достѣпна, разбѣраема за всѣки
pochop|it, -ím *св. 1. (co)* разберѡ, схвѡна, проумѣя (*нещѡ*): **~it podstatu věci** разберѡ сѣщностѡ на нещѡта **2. (koho, co)** разберѡ, ѡценѡ (*някого, нещѡ*): **~it, oč jde** разберѡ за каквѡ стѡва дѡма; **~it něčí zármutek** разберѡ скрѣбѡта на някого
pochoutk|a, -y *ж.* **1.** лѡкомство, деликатѣс **2. експр.** удовѡлствие, приѣтно преживѡване, сензѡция; *разг. експр.* върхѣт на сладѡлѣда: **ten zápas, to byla ~a** мѡчѣт бѣше ѣстинско удовѡлствие

pochoutkov|ý, -á, -é деликатесен: **~é síry** деликатесни сирена

pochov|at I, -ám св. 1. (*koho, co*) погребѣ (*някого, нецо*): **je ~án v rodinné hrobce** погребѣн е в семејната гробница; **desítky lidí byli ~ány pod troskami** десетки хора бяха погребѣни, затрупани под развалините; **~at své naděje** *прен. книж.* погребѣ надеждите си **2.** (*co*) *експр.* погребѣ, съспия, погубя, опропастя (*нецо*): **tím je ta akce ~ána** с това, така акцията беше провалена

pochov|at II, -ám св. подържѣ, подрѹсам на ръце, подудѹркам

pochová|at, -ám несв. 1. (*koho, co*) погребѣвам (*някого, нецо*) **2.** (*co*) *експр.* погребѣвам, съспивам, провалям, опропастявам, погубвам (*нецо*)

pochrom|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) техн. хромирам (*нецо*)

pochrouman|ý, -á, -é повреден, наранен, осакатен: **mít ~é nervy** имам разбити нерви; **~é zdraví** разклатено здраве

pochroum|at, -ám св. повредя, нараня, осакатя, контузя, навѣхна: **~at si kotník** навѣхна си глезен; **pták si ~al křídlo** птицата си нарани крилото

pochutí|na, -ny жс., обикн. мн. pochutí|ny, -n подправки; пикантни и ароматични продукти (*чай, кафе, тютюн, подправки и под.*)

pochutn|at si, -ám si св. (na čet) 1. изям, изпия, хапна, пийна (*нецо*) с голямо удоволствие, с апетит: **~at si na pečince** изям печено с голям апетит; **to jsem si ~al!** добрѣ си хапнах и пийнах; **эх, че беше вкусно!** **2.** изпитавам удоволствие (*от нецо*); наслажда се (*на нецо*): **~at si na cigaretě** изпѹша с удоволствие една цигара; **na té knize jsem si opravdu ~al** *експр.* тази книга действително ми достави удоволствие

pochutnáv|at si, -ám si несв. (na čet) 1. ям, пия (*нецо*) с голямо удоволствие, с апетит: **~at si na výtečném obědě** изпитавам истинско удоволствие от отличния обѣд; **~at si na sklenici vína** пия с голямо удоволствие чаша вино **2.** изпитавам удоволствие (*от нецо*); наслаждавам се (*на нецо*)

pochůzk|a, -y жс. обиколка, обикаляне: **vykonat ~u po městě** направа една обиколка из града, обходя града; **informační ~a** обиколка за запознаване; **každodenní ~a** ежедневна обиколка; **noční ~y hlídačů** нощни обиколки на пазачи; **doručovací ~a** обиколка на пощенски раздавач

pochůzkář, -e м. раздавач, куриѣр

pochůzkářk|a, -y жс. разносвачка, куриѣрка

pochv|a, -y жс. 1. нѹжница: **zastrčit dýku do ~y** пѹхна, приберѣ кинжѣл в нѹжница; **vytasit meč z ~y** извадя, измѹкна, изтѣгля, издѹрпам мѣч от нѹжница **2. анат. и бот.** предпазна обвивка **3. анат. и зоол.** влагѣлище

pochval|a, -y жс. похваля

pochvál|it, -ím св. (koho, co) похваля (*някого, нецо*)

pochvalně нар. похваљно, одобрително, с похваля: **~ o někom mluvit** говѹра за някого с одобрѣние; **~ poklepat někomu na rameno** одобрително потѹпам някого по рамото

pochvaln|ý, -á, -é похваљен, одобрителен: **~é uznání** похваљна грамота

pochval|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) несв. (koho, co) хваля се, доволѣн съм; изразявам задовѹлство (*от някого, от нецо*); одобрѣние (*на някого, на нецо*); одобрявам (*някого, нецо*): **~ovat si rekreaci** хваля се, доволѣн съм от почивка, изказвам задовѹлство от почивка

pochyb|a, -y жс. съмнѣние, несигурност, колебѣние, недоумѣние: **bez ~y/bezpochyby** бѣз съмнѣние, несъмнѣно; **beze vši ~y** бѣз всякаво съмнѣние; **~á** изпитавам съмнѣния, съмнявам се, колебаю се; **nechat někoho na ~ách** остава някого да се колебае; оставя някого в недоумѣние; **o tom není ~** това е сигурно, в това няма съмнѣние

pochybeně нар. погрѣшно, неправљлно, невѣрно

pochyben|ý, -á, -é погрѣшен, неправиљен, невѣрен: **~ý krok** погрѣшна стѣпка; **~á výchova** неправиљно възпитѣние; **je to zcela ~é** това е напљлно погрѣшно; **~á metoda** неправиљен, погрѣшен метод

pochyb|it, -ím св. (-; v čet) сгрѣша (-; за нецо, в нецо), обѹркам (*нецо*)

pochybně нар. погрѣшно; обикн. *отриц.* **ne~** несъмнѣно: **ne~ je to tak** несъмнѣно това е така

pochybnost, -i жс. 1. съмнителност, спѹрност; несвършенство: **~ údajů** съмнителност на данни; **~ charakteru** несвършенство на характер **2.** съмнѣние: **o tom nemá nejmenší ~i** в това ни най-мѣлко не сѣ съмнявам; **není ~i o tom, že ...** няма (никакво) съмнѣние, че...; **projevit ~i** изразя съмнѣние, усъмня се, поставя под съмнѣние; **vzbudit ~** предизвикам съмнѣние; **je to nade vši, mimo veškerou ~** *книж.* това е извѣн всякакво съмнѣние

pochybn|ý, -á, -é 1. съмнителен, спѹрен: **je ~é, že to dobře skončí** съмнително е, че това ще свѣрши добрѣ **2.** съмнителен, подозрителен; кѹйто е с недѹбро име: **~ý podnik** съмнително

заведение; **žena ~é pověsti** жена със съмнителна репутация; **~á existence** съмнителна личност

pochybovač, -e м. скептик; човек, който се съмнява

pochybovačně нар. скептично, резервирано

pochybovačn[ý, -á, -é] скептичен, резервиран: **~ý tón řeči** скептичен тон; **skeptické a ~é úvahy** скептични и резервираны разсъждения

pochyb[ovat, -uji] разг. **-uju** неск. (о кот, о чет) съмнявам се (в някого, в нещо): **věřit bez ~ování** вярвам без съмнение, безрезервно; **už o vás ~ovali** ирон. вече се страхуваха за вас **a)** че няма да дойдете **б)** че няма да оздравеете **в)** че няма да постигнете целта си, да успеете

pochyt[at, -ám] св. (koho, co) изловя, изполовя (някого, нещо): **~at zloděje** изловя крадец

pochyt[ít, -ím] св. **1.** (co) доловя, уловя, схвана, разбера (нещо): **~it útržky hovoru** доловя (само) част от думите, от разговора; **pozdě ~il, oč běží** той късно разбра за какво става дума **2.** (co od koho) разг. науча, усвоя (нещо от някого): **~il v cizině pár slov** научил в чужбина няколко думи; **od něho ne-íš nic dobrého** от него няма да научиш нищо хубаво; **~it nový vtip** науча нов виц

point[a] [po-en-], **-y** ж. поанта, кулминация, връхът; най-важното: **duchaplná ~a** остроумна поанта; **zapomenout ~u anekdoty** забравя най-важното, поантата на виц

pojednán[í, -í] ср. лит. статия, трактат, изследване

pojedn[at, -ám] св. (о чет) **1.** поговоря, побеседвам (за нещо); обсъдя, разглеждам (нещо): **~at o denních starostech** поговоря за ежедневни грижи; **~at o sporných otázkách** обсъдя спorni въпроси; в съчет. **není s ním žádné ~ání** с него човек изобщо не може да се разбере; **~at o plánu** обсъдя, разглеждам план **2.** книж. разглеждам, продискутирам, изложа (нещо); изнеса трактат (за нещо): **~at o filozofických otázkách** разглеждам философски въпроси

pojednáv[at, -ám] неск. (о чет) **1.** беседвам, говоря (за нещо), обсъждам, разглеждам (нещо): **~ají o důležitých problémech** разглеждат важни въпроси **2.** книж. разглеждам, третирам, излагам въпроса (за нещо); разказвам (за нещо): **článek ~á o ...** статията разглежда въпроса за ..., в статията се разглежда въпросът за ...; **kniha ~á o ...** в книгата се говори, се разказва за ...

pojednou нар. изведнъж, внезапно, неочаквано

pojem, -mu м. **1.** понятие: **~em krásna** понятието прекрасно, понятието за красивото;

obsah a rozsah ~mu съдържание и обем на понятие; **definovat ~em revoluce** определя понятието революция **2.** (о чет) разг. понятие, представа: **(ne)mít ~em o něčem, z něčeho** нямам (нямам) понятие, представа за нещо; (не) разбирам нещо

pojet[í, -í] ср. схващане, концепция, разбиране: **demokratické ~í umění** демократично схващане за изкуството

pojíd[at, -ám] неск. (—; со, по-рядко koho) ям, изяждам (—; нещо, някого): **ulomil si kus chleba a ~al** отчупи си едно парче хляб и започна да го яде

někoho očima експр. поглъщам нещо, някого с поглед, с очи; **~at cizí chléb** ям чужд хляб (работа за чужди хора)

pojím[at, -ám] неск. **1.** в съчет. **~at za ženu (za manželku), za muže (za manžela)** малко остар. вземам за жена (за съпруга), за мъж (за съпруг) **2.** (koho, co do čeho, v co) включвам (някого, нещо в нещо): **~at do počtu, do plánu** включвам в общ брой, в план **3.** (koho, co) побирам, поемам (някого, нещо) **4.** (co) възприемам, разбирам, схващам (нещо): **je nutné ~at věci z jiné stránky** нещата трябва да се приемат от другата им страна **5.** (co) изпълвам се (с нещо); бивам обзет (от нещо): **~at důvěru** прониквам се с доверие; **~at podezření** обзема ме подозрение; **~at nechut'** обзема ме нежелание; **~at úmysl** замислям **6.** (koho — вин.) обземам, обхващам, завладявам (някого): **~ala ho touha po domově** обземаше го копнеж по родния край; **~á mě strach** обхваща ме страх

pojím[at se, -ám se] неск. зоол. чифтосвам се, съвзкуплявам се (за птици)

pojíst, -jím, 3. мн. -jedl] св. **1.** (co) изям (нещо): **~jedl trochu kaše** той хапна малко каша **2.** найм се, хапна; **rychle ~jedl a odešel** хапна набързо и си отиде

pojist[ít, -ím] св. **1.** (koho, co; koho, co proti čemu, na co) застраховам, осигуря, обезпеча (някого, нещо; някого, нещо за нещо): **~it dům proti požáru** застраховам къща за пожар; **~it zaměstnance proti úrazu** застраховам служители за злополука; **dát se ~it na život** застраховам се за живот; направи си застраховка живот **2.** (co čím) подсигура, подсиля (нещо с нещо): **~it stěny podpěrami** подсиля стени с подпори; **~it dveře závorami** залостя врата

pojist[ít se, -ím se] св. (proti čemu, před čím) застраховам се, осигуря се, подсигура се (срещу нещо); предпазя се (от нещо): **~it se před zradou** застраховам се срещу предателство

pojistk|a, -y жс. 1. предпазител, бушон: **praskla ~a a světlo nesvíti** изгоря предпазителят, бушонът и лампата не свети; **~a u pušky** предпазител на пушка; **dát železnou ~u na dveře** сложа желязно резе на врата 2. застраховка, осигуровка: **životní ~a** застраховка живот; **~a proti požáru** застраховка за пожар; **uzavřít ~u** направя, склѹча застраховка; **platit ~u** плащам застраховка 3. полит. публ. гаранция, свидетелство: **ideje konference představují evropskou ~u** идѣите на конференцията представляват европейска гаранция за сигурност; **~a pro mír** гаранция за мир

pojistné, -ho ср. 1. застраховка, осигуровка (изплатена сума): **dostávat ~** получавам застраховка 2. застраховка, осигуровка (вноска): **platit ~** плащам застраховка

pojistný, -á, -é 1. предпазен: **~ý ventil** предпазен клапан; **~á matice** контрагѣйка 2. застраховъчен, застрахователен; който се отнася до застраховка: **~á smlouva** застраховка, договор за застраховка; **~á dávka, částka** вноска за застраховка; **~á prémie** застраховка; застрахователна премия

pojistěnc, -ce м. застрахован; застраховано лице

pojistění, -í ср. застраховка, застраховане, осигуровка, осигуряване: **požární ~í** застраховка за пожар; **úrazové ~í** застраховка за злополука; **havarijní ~í** застраховка за авария; **nemocenské ~í** здравна застраховка; **sdrúžené ~í domácnosti** обща застраховка на домакинство; **dúchodové ~í** пенсионно осигуряване; **národní ~í** обществено осигуряване

pojišťovací, -í, -í 1. предпазен: **~í záklopka** предпазен клапан 2. застрахователен, застраховаш, осигурителен: **~í ústav** застрахователен институт; **~í instituce** застрахователна институция, агенция; **~í úředník** застрахователен агент

pojišťovatel, -e м. застраховател (лице, институция, която изплаща застраховки)

pojišťovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho, co; koho, co proti čemu, na co) застраховам, осигурявам, обезпечявам (някого, нещо; някого, нещо за нещо): **~ovat byt** застраховам жилище; **~ovat se na život** застраховам се за живот 2. (co čím) подсигурявам, подсилвам (нещо с нещо): **~ovat okna okenicemi** подсигурявам прозорци с капаци

pojišťovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. застраховам се 2. (čím proti čemu, před čím) предпазвам се (с нещо от нещо), осигурявам се (с нещо против нещо): **~ovat se galošemi**

proti blátu предпазвам се с галоши от калта **pojišťovenský, -á, -é** който се отнася до застрахователен институт: **~ý systém** система от застрахователни агенции, фирми, институти

pojišťovna, -y жс. застрахователен институт **pojišťovník|ý, -á, -é** застрахователен: **~é zákony** застрахователни закони

pojišťovníctví, -í ср. застрахователно дело

pojít, -ím нескв. книж. 1. (koho, co) свързвам, обединявам; съединявам в едно (някого, нещо): **jedna mysl je ~ila** една мисъл ги обединяваше 2. (koho ke komu, k čemu; s kým, s čím) свързвам, привързвам, привличам, влекъ (някого към някого, към нещо; с някого, с нещо): **~í nás pevné přátelství** свързва ни крепка дружба; **~il svůj hlas k ostatním** той присъединяваше гласа си към останалите

pojít se, -ím se нескв. книж. 1. (s čím) свързвам се, обединявам се (с нещо): **forma se ~í s obsahem** формата е свързана със съдържанието 2. (k čemu, s čím) отнасям се (към нещо); свързан съм (с нещо): **k hradu se ~í pověst** с крепостта се свързва, е свързана една легенда

pojít, -jdu св. 1. умрѣ (за животно): **pes ~šel hladem** кучето умрѣ от глад 2. грубо по-висам, пукна (за човек): **~jdi! пукни! je tu zima, že by člověk ~šel** тук е толкова студено, че човек може да умрѣ 3. (z koho, z čeho) остар. произляза, изляза, възникна (от някого, от нещо): **~šel ze selského rodu** излязъл е от сѣлско семейство; **~šel z toho svár** от това произлезе свада; **z toho ne~jde nic dobrého** от това нищо хубаво няма да излезе; **~šla mi z toho škoda** от това имах само вреда; **byl bych nerad, aby z toho ~šly řeči** бѣ ми било неприятно, ако това породѣ приказки

с прѣднѣя боя не става

pojít|ko, -ka ср. 1. връзка, свързващо звено, спѣйка: **mír je ~kem mezi národy** мирът е спѣйката между народите 2. мн. **pojít|ka, -ek воен.** връзки: **rádiová ~ka** радиовръзки; **zvuková ~ka** звъкови връзки; **zraková ~ka** зрѣтелни връзки

pojiv|o, -a ср. събир. 1. спец. връзки; спѣйка; свързващо, спѣяващо вещество 2. анат. съединителна тъкан

pojízdný, -á, -é подвижен, амбулѣнтен: **~á prodejna** пътуващ магазин; **~á dílna** подвижна работилница; **~é křeslo** кресло на колелца; **~ý jeřáb** подвижен кран 2. гѣден за движение, за пътуване: **auto je (po opravě) zase ~é** (след поправката) колѣта е отново в движение

pojízďet, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* 1. пътувам, движа се насам-натъм, нагоре-надолу 2. премествам се, придвижвам се малко напред (*с превозно средство*)

pojmenován|í, -í *ср. език.* наименоване, назовање: **jednoslovné, víceslovné ~í** еднословно, многословно наименоване; **~í značkové** знаково, немотивирано наименоване; **~í popisné** описателно, мотивирано наименоване

pojmen|ovat, -uji/разг. -uju *св.* 1. (*кого, со*) нарека, наименовам, кръстя (*някого, нещо*); давам име, назовање (*на някого, на нещо*): **~ovat novorozeně** давам име на новородено; **~ovat ulici po skladateli** наименовам улица на името на композитор 2. (*со, по-рядко кого*) назова, наименовам (*нещо, някого*): **umět ~ovat květiny** мога да назова цветята с имената им 3. (*со*) *полит. публ.* формулирам, поставя на дневен ред, посоча, определя, изтъкна (*нещо*): **vláda by měla problémy ~ovat** правителството би трябвало открито да посочи проблемите

pojmenován|at, -ám *несв.* 1. (*кого, со*) давам име, назовање (*на някого, на нещо*); именуввам, кръщавам (*някого, нещо*): **~at ulici** именуввам улица 2. (*со, по-рядко кого*) назовавам (*нещо, някого*): **~at každou květinu** назовавам всяко цвете

pojmoslov|í, -í *ср.* семантика

poj|nout, -mu *св. книж.* 1. *в съчет.* **~nout za ženu (manželku), za muže (manžela)** *малко остар.* взема за жена (съпруга), за мъж (съпруг) 2. (*кого, со до чего, в со*) включва (*някого, нещо в нещо*): **~nout do sbírky** включва в сборник; **~nout do počtu** включва в общ брой 3. (*кого, со*) поберя (*някого, нещо*): **sál ~me mnoho diváků** залата може да побере много зрители; **kamery pojíždějí, aby ~aly celý obraz** камерите се движат, така че да могат да обхванат цялата картина 4. (*со*) разбира, възприема, схваща (*нещо*): **~al věc jinak** той разбра, схваща нещата другояче 5. (*со*) изпълня се (*с нещо*); бивам обзет (*от нещо*); изпитам (*нещо*): **~nout úmysl** реша, намысля; **~nout rozhodnutí** приема, взема решение; **~nout podezření** заподозря; **~nout důvěru, lásku k někomu** изпълня се с доверие, с любов към някого; **~nout nenávisť k někomu, k něčemu** намръзя някого, нещо 6. (*кого – вин.*) обхваща, обзема, завладява (*някого*): **~ala ho hrůza** обхваща го ужас; **~ala ho touha** обзе го копнеж; **~al ho strach** обзе го страх

pojmov|ý, -á, -é *понятиен:* **~ý slovník** *език.* тематичен речник

pokác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со)* 1. изпосека, изсека (*нещо*): **~et les** изсека гора 2. изпосборя, преобърна, съборя на земята (*нещо – обикн. едно след друго*): **~et židle** насборя, преобърна столовете

pokak|at, -ám *св. дет. (со)* наакам (*нещо*)

pokak|at se, -ám se *св. дет.* наакам се

pokál|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со)* замърся, оцапам (*нещо*) с изпражнения: **pták ~el hnízdo** птицата замърси гнездото си с кърешки

pokál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *св.* насера се, посера се: **nemocný se ~el** болятният се насра, се посра

pokaňk|at, -ám *св. (со) експр.* покăпя, окăпя, зацапам, замърся (*нещо – обикн. с капки*): **~at ubrus, knihu** окăпя, зацапам покривка, книга

pokán|í, -í *ср.* покаяние, разкаяние: **činit ~í** правя покаяние; **dát se na ~í** разкаж се; **uložit za ~í** възлôжа, налôжа покаяние

pokap|at, -u/-ám *св. (со; со čím)* 1. покăпя, наръся, поръся (*нещо; нещо с нещо*): **~at řízek citronem** изстъскам лимон върху шницел 2. накапя, изцапам (*нещо; нещо с нещо*): **~at si sako (omáčkou)** накапя си сакото (със сôс)

pokap|at se, -u se/-ám se *св.* накапя се, покăпя се: **jez pomalu a ne~ej se!** яж бавно и внимавай да не сè накапеш!

pokárán|í, -í *ср.* мъмрене, порицание: **udělit ~í** смъмря, порица; **veřejné ~í** публично порицание

pokár|at, -ám *св. (кого – вин.)* смъмря, порица (*някого*); скăрам се (*на някого*): **~at žáka za špatný prospěch** порица ученик за слаб успех

pokašláv|at, -ám *несв. многокр.* покăшлювам

pokaz|it, -ím *св.* 1. (*со*) разваля, повредя (*нещо*): **~it hodinky** повредя часовник; **~it si žaludek** разстроя си, разваля си стомаха 2. (*со*) разваля, проваля (*нещо*): **~it náladu** разваля настроение; **~it plány, úmysly** проваля плàнове, намерения; **~it radost** помрача радост; **~it si život** съсия си, отровя си живота; **~it si to u děvčete** загубя симпатията, благоразположението на момиче 3. (*кого, со*) разваля, покваря (*някого, нещо*): **~it dítě špatnou výchovou** разваля дете с лôшо възпитание; **~it kázeň ve třídě** разваля дисциплината в клас

pokaz|it se, -ím se *св.* 1. повредя се, разваля се: **stroj se ~il** машината се повреди; **jídlo se ~ilo** яденето се развали 2. разваля се, стàна лôш, пò-лôш: **žák se ~il v chování, v prospěchu** ученикът развали поведението си, успеха си; **počasí se ~ilo** времето се развали, се влоши

pokaždé, po každé нар. всѣки пѣт; винаги: **přišel ~ pozdě** тоѣ винаги закѣсняваше; **~ udělá stejnou chybu** всѣки пѣт прави една и сѣща грѣшка; **~ v neděli jde do kina** всѣка недѣля ходи на кино

pokec, -u м. разг. експр. рѣзговор, лаф, моабѣт: **přijít na ~** доѣда на приказки, на лаф

pokec|at, -ám св. разг. експр. 1. (*koho, co*) окѣпя, покѣпя, изцѣпам, измѣрся, измѣцам (*някого, нещо*) 2. побѣбря, полѣфя си; почѣша си езика

pokec|at se, -ám se св. разг. експр. покѣпя се, окѣпя се, изцѣпам се

pokec|at si, -ám si св. разг. експр. побѣбря си, полѣфя си; почѣша си езика: **přišel si s námi trochu ~at** доѣде малко да си побѣбрим; **to jsme si dnes ~ali!** днѣс хубаво си побѣбрихме!

poker, -u м. покер

poklad, -u м. 1. съкрѣвище: **zakopaný** ~ зарѣвено съкрѣвище, имѣне; **zlatý** ~ златно съкрѣвище 2. цѣнност, съкрѣвище, богѣтство: **umělecké** ~у цѣнни произведѣния на изкуството; **zdraví je nejlepší** ~ здравѣто е най-голямото богѣтство; **ty můj ~e!** съкрѣвище моѣ!

poklád|at, -ám нескв. 1. (*koho, co kam*) полѣгам, слѣгам, поставам (*някого, нещо някъде*): **~at někoho na lopatky** туширам, повѣлям някого на грѣб (*при борба*); **~at knihu na stůl** поставам книга на масата; **~at raněného na nosítka** полѣгам ранѣн на носилка; **~at lino-leum na podlahu** поставам линолеум на пода; **~at koleje, potrubí** поставам рѣлси, трѣби; **~at základy (domu)** полѣгам оснѣви (на кѣща); **chtěl hned ~at funkci** разг. тоѣ искаше веднага да се откаже от длѣжностѣ си 2. (*co čím*) покрѣвам (*нещо с нещо*); боядѣсвам (*нещо с нещо*): **~at výkres barvami** оцветявам, запѣлвам рисѣнка с боѣ; **~at koláč švestkami** нареждам сливи върху плѣдова пита 3. (*koho, co za co*) смятам, счѣтам, приѣмам (*някого, нещо за нещо*): **~at někoho za přítele** смятам някого за приятел; **~at něco za rozumné** счѣтам нѣщо за разумно; **~at za svou povinnost** счѣтам, смятам за свѣе задѣлжѣние; **~at za vhodné, za nutné** счѣтам, смятам за подхѣдящо, за необходѣмно; **~at se za šťastného** смятам се за щастлив (чѣвѣк)

poklád|at se, -ám se нескв. (*na co, kam*) лягам, заѣмам лѣгналѣ положѣние (*върху нещо, някъде*): **střelci se ~ají na zem** стрелциѣ лягат на земята; **soumrak se ~á na krajinu** прен. мрак се спѣска над земята

pokladn|a, -u ж. 1. кѣса, сейф: **nedobytná ~a** сѣйф; **příruční ~a** подрѣчна кѣса; **vylopit ~u**

оберѣ кѣса 2. кѣса, мѣсто за плѣщане: **~a samo-obsluhy** кѣса на магазин за самообслѣжване; **nádražní ~a** кѣса на гѣра; **kupte si vstupenky u ~y** купѣте си билѣти на кѣсата 3. кѣса, хазна: **státní ~a** дѣржавна хазна

pokladn|í I, -í, -í кѣсов; кѣйто се отнѣся до кѣса: **~í kniha** кѣсова книга; **~í hotovost** кѣсова налѣчност; **~í tiskárna** кѣсов апарѣт

pokladn|í II, -í ж. касиѣрка

pokladn|í III, -ho м. касиѣр

pokladničk|a, -u ж. умал. кѣсичка: **střádat peníze do ~y** събѣрам пари в (дѣтска) кѣсичка

pokladník, -a м. касиѣр: **~ spolku** касиѣр на дружѣство

pokl|ást, -adu св. 1. (*co kam, kde*) полѣжа, слѣжа, разстѣля, постѣля, наслѣгам (*нещо някъде*): **~ást knihy po stole** наслѣгам книги по масата 2. (*co čím*) покрѣя, застѣля (*нещо с нещо*): **~ást podlahu koberci** застѣля под с килими; **koláč ~ademe ovocem** покрѣваме тѣсто за сладкиш, сладкиш с плодовѣ

poklek, -u м. колѣничѣне: **klesnout do ~u** колѣничѣ; пѣдна на колѣнѣ; **učinit ~** спорт. застѣна на колѣнѣ на пода

poklek|at, -ám нескв. пѣдам на колѣнѣ, колѣничѣ: **~at na zem** колѣничѣ на земята

poklek|nout, -nu св. пѣдна на колѣнѣ, колѣничѣ: **~nout u hrobu** колѣничѣ пред грѣб

poklep, -u м. 1. почѣкване, потѣпване, потрѣпване: **~ na rameno** потѣпване по рѣмото; **~ holí na dláždění** почѣкване с бастѣн по пѣвата

2. мед. перкѣсия: **vyšetřovat ~em** перкутирам

poklep|at, -u/-ám св. 1. (*na co, o co; komu na co*) почѣкам, потѣпам (*нещо, по нещо; някого по нещо*): **~at někomu na rameno** потѣпам някого по рѣмото; **~at si na čelo** чѣкна се, удѣра се по челѣто (*знак за припомняне или за липса на здрав разсѣдѣк*) 2. (*co*) начѣкам, наклѣпя (*нещо*): **~at maso** начѣкам месѣ; **~at kosu** наклѣпя косѣ 3. и **poklep|at si, -u si/-ám si** (*o kom, o čem*) експр. побѣбря си, поклѣкарствам, почѣша си езика (*за някого, за нещо*)

poklepáv|at, -ám нескв. 1. (*na co, o co; komu na co*) почѣквам, потѣпвам (*нещо, по нещо; някого по нещо*) 2. и **poklepáv|at si, -ám si** (*o kom, o čem*) клѣкарствам, чѣша си езика (*за някого, за нещо*)

poklep|nout, -nu св. (*co na co, o co*) чѣкна, почѣкам (*нещо по нещо, на нещо*)

pokles, -u м. 1. спѣдане: **~ vodní hladiny** спѣдане на нѣвѣто на водѣта; **~ hlasu** спѣдане на гласѣ 2. понижѣние, снижавање, намалявање: **~ teploty** понижѣние на температурѣ; **~ úmrtnosti** намалявање на смѣртностѣ; **~ počtu obyva-**

telstva намаляване на броя на население; ~
těžby uhlí намаляване на добива на въглища;
~ **výkonnosti** снижаване, намаляване на
производителността

pokles|at, -ám; pokles|ávat, -ávám нескв. 1. па-
дам, отпускам се: **hlava mu únavou ~ávala**
главата му клюмаше от умора; **nohy pod ním**
~**ávaly** краката му се подкосяваха; ~**ávat pod**
břemenem огъвам се под товар, под бремe,
под тежест; ~**ávat v kolenou** подкосяват ми
се коленете; ~**ávat do dřepu** приклякам; ~**ávat**
hlasem понижавам глас 2. спадам, понижа-
вам се, намалявам: **teplota rychle ~á** темпе-
ратурата бързо спада; ~**á zájem o divadlo**
интересът към театъра спада

pokles|ek, -ku м. пропуск, грешка: **dopustit se**
~**ku** допусна грешка, направя пропуск; **litovat**
~**ku** съжалявам за пропуса си, за грешката
си; ~**ky mládí** грешки на младостта

pokles|lý, -á, -é 1. отпуснат, спаднал: ~**á ramena**
отпуснати рамене 2. понижен: ~**á nálada**
понижено настроение; ~**á morálka** нисък
морал

pokles|nout, -nu св. 1. отпусна се, падна: ~**nout**
v kolenou подкосят ми се коленете; ~**l na židli**
той се отпусна на стола; **nohy se mu/pod ním**
strachem ~ly краката му се подкосиха от страх;
~**nout hlasem** понижа глас; ~**nout na mysl,**
na duchu прен. падна духом; **nálada ~la** прен.
настроението спадна 2. спадна (за глас) 3. по-
нижа се, спадна, намалѐ: **teplota ~la** темпе-
ратурата се понижи, спадна; **jeho vliv ~l** влия-
нието му намалѐ; **zájem o knihy ~l** интересът
към книгите спадна, намалѐ 4. снижа се,
влоша се: **úroveň divadla ~la** равнището на
театъра се понижи; ~**l hluboko (mravně)** той
падна ниско (нравствено)

pod ~í крия, държа в тайна; пазя скрито-
покрито; **dívat se, vidět někomu pod ~í** гле-
дам, надничам в нечии работи

pod ~í крия, държа в тайна; пазя скрито-
покрито; **žet, skrývat něco pod ~ou** крия, държа нещо
в тайна; пазя, държа нещо скрито-покрито
2. прен. смог

poklid, -u м. книж. почивка: **vyrušit z ~u** на-
руша почивка

poklid|it, -ím св. 1. (со *коти*) разтрѐбя (на ня-
кого нещо): ~**it byt** разтрѐбя, подрѐдя къщата
2. (кого – вин.) погрижа се (за някакво жи-
вотно): ~**it dobytek** почистя на добитъка, дам
храна на добитъка

poklidně нар. спокойно

poklidn|ý, -á, -é спокоен

poklíz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. разтрѐбвам,
подрѐждам: ~**et v pokoji** разтрѐбвам стая; ~**et**
sklenice прибирам чаши 2. грижа се, полѐгам
грижи (за животни); почиствам, давам храна
(на животни)

poklon|a, -u ж. 1. поклон: **učinit ~u** направя
поклон, поклоня се; ~**a! má ~a! uctívá ~a!**
малко остар. моите почитания (поздрав)
2. комплимент: **nestát o ~u** не държа на ком-
плименти; **to je pro mne/pro mě ~a, že...**
поласкан съм, че...; **skládat ~y** правя, сипя
комплименти

poklon|it se, -ím se св. 1. (*коти*) поклоня се (на
някого) 2. (*коти, čemu; před kým, před čím*)
отдавам поклон, почит; поклоня се (на някого,
на нещо; *пřed* някого, *пřed* нещо): ~**it se pa-**
mátce padlých поклоня се пред паметта на
загиналите

poklonk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. експр. пре-
калено много се кланям, покланям 2. нейор.
кланям се, подмазвам се; превивам гръб: **ne-**
umí ~ovat не умее да превива гръб 3. грубо
прекланям се, работлѐпнича: ~**ovat před cizí**
vědou прекланям се, правя реверанси на
чуждата наука

poklop, -u м. 1. похлупак, капак: ~**y kapes**
капаци на джобове 2. капак: ~**do sklepa** капак
към мазето; **střešní ~** капандура

poklop|ec, -ce м. дюкян (*преден разрез на мъж-*
ки панталони)

poklop|it, -ím св. (со) захлѐпя, обѐрна (нещо) с
дѐното нагоре

poklus, -u м. умерен бѐг; трѐс (за хора): **běžet**
~**em** бѐгам в трѐс; ~**em v klus!** бѐгом мѐрш!

pokmín|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) порѐся,
нарѐся (нещо) с кимидн, с кѐм

pokoch|at se, -ám se св. книж. (*čít; na co; v*
čem) полнобувам се, наслажда се (на нещо): ~**at**
se pohledem na něco полнобувам се на нещо

pokoj I, -e м. покой, спокойствие: **chci mít ~ a**
ticho ѝскам (да ѝмам) покой и тишина; **mít ~**
od někoho, od něčeho почивам си от някого,
от нещо; отървал съм се от някого, от нещо;
мирна ми е главата от някого, от нещо; **nemít**
~ **od někoho, od něčeho** нямам покой, мира
от някого, от нещо; някой, нещо не ме оставя
на мира; **nechat na ~i** оставя на мира; **nedal**
si ~e, dokud to neudělal не сѐ успокой, не
миряса, докато не го направи; **dej ~! разг. a)**
стига! престани! остави ме на мира! **б)** ни-
мѐ! каквѐ говориш! (*при изненада*); **chci mít**
svatý ~ ѝскам да ме оставят на мира; **už by si**
mohl dát ~ вече би могъл да си почине; **od-**
počivej v ~i почивай в мир (*към покойник*)

pokoј II, -e м. 1. стая: **byť o dvou ~ích a kuchyni** квартира, апартамент от две стаи и кухня; **zařízený** ~ мебелирана стая 2. разг. мебелировка, мебели, гарнитура (за хол, за трапезария): ~ **z dubového dřeva** гарнитура от дъбово дърво

pokoјiček, -ku м. умал. стайчка; стайче

pokoјík, -u м. умал. стайчка

pokoјně нар. спокойно

pokoјnlý, -á, -é 1. спокоен, тих: ~ý **dům** тих дом; **děti byly ~é** децата бяха спокойни, тихи, не бяха шумни; ~ý **člověk** тих човек; ~ý **život** спокоен живот 2. спокоен, мирен: ~á **tvorivá práce** спокойна творческа работа, мирен творчески труд; ~ý **vývoj** мирно развитие; ~ou **cestou** по мирен път

pokoјovlý, -á, -é стаян: ~ý **nábytek** стайни мебели; ~é **dveře** врата на стая; ~á **teplota** стайна температура; ~é **rostliny** стайни растения

pokoјsklá, -é ж. камериерка

pokolení, -í ср. 1. поколение: **z ~í na ~í** от поколение на поколение; **až do třetího ~í** (чак) до трето коляно 2. поколение, род

pokoraniý, -á, -é очукан, изрвен, издраскан (от ритане): **zed' domu je ~á** стената на къщата е очукана, изподраскана от ритане

pokorlat, -u/-ám св. 1. (кого, со) изпоритам, сритам: **kůň ~al kočího** конят срита кочияша; кочияшът отнесе няколко конски ритника 2. (со) съсия, очукам, повредя, изрвоя, издраскам (нещо с ритане): **dítě ~alo nábytek** детето съсия мебелите от ритане 3. (со) разг. експр. оплещам (нещо); остава си ръцете

pokorja, -y ж. покорност, смирение

pokorně нар. покорно, смиренно, безропотно

pokorný, -á, -é покорен, смирен, безропотен

pokořít, -ím св. 1. (кого – вин.) надвия, покоря, завладя (някого): ~it **nepříteli** победа враг 2. (кого, со) унизя (някого, нещо): ~it **něčí prýchu** засегна, унизя нечия гордост

pokořít se, -ím se св. (коти, чему; пред кým) 1. покоря се (на някого, на нещо): ~it se **vítězi** подчиня се на победител; ~it se **před ženou** отстъпя пред жена си 2. унижа се (пред някого)

pokořovat, -uji/разг. -uju неск. 1. покорявам, завладявам, подчинявам 2. унизявам

pokořovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (коти, чему; пред кým) 1. покорявам се, подчинявам се (на някого, на нещо); отстъпвам (пред някого, пред нещо) 2. унижавам се

pokosít, -ím св. 1. (со) окося (нещо) 2. (со) ожъна (нещо) 3. (кого, со) експр. покося (някого, нещо): ~it **kulometem** покося с картечница

pokoušat, -šu/-sám св. ухапя, изпохапя: ~sal **ho pes** ухапа го куче; **byl ~sán od komárů** беше изпохапан от комари; изпохапах го комари

pokoušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (кого – вин.) закахам, дразня (някого): **dej pokoј a ne ~ej** престани, стой мирно, остави ме на мира и не се закахай; ~et **děvčata** закахам момичета 2. (кого – вин.) изкушавам, съблазнявам (някого): **děbel ho ~í** дяволът го изкушава 3. в съчет. ~et **štěstí** опитвам си късмета

pokoušet se, -ím se, 3. мн. -ejí/-í неск. (о со; с инф.) опитвам се (да...): ~et se **o útěk** опитвам се, правя опит да избягам; ~et se **o nemožné** опитвам се да направя невъзможното, опитвам невъзможното; ~et se **o sebevraždu** правя опит за самоубийство; ~í se **o mne/o mě chřipka** прен. разг. като че ли ме хваща грип; изглежда ще се разболее от грип; ~ely se **o něj mdloby** той за малко да припадне, да загуби съзнание; щеше да припадне, да загуби съзнание: ~et se **usnout** опитвам се да заспя

pokoutně нар. тайно, скришом, нелегално, на черно: ~ **šířené zprávy** тайно разпространявани съобщения; ~ **obchodovat** търгувам на черно

pokoutní, -í, -í таен, непозволен, незаконен, нелегален, черноборсаджийски: ~í **advokát, lékař** адвокат, лекар, практикуващ без разрешение; ~í **obchod** черна борса

pokovít, -ím св. (со) техн. метализирам, покрива (нещо) с пласт от метал

pokovovat, -uji/разг. -uju неск. (со) техн. метализирам, покривам (нещо) с пласт от метал

pokožka, -y ж. 1. кожа, епидермис 2. бот. кожа, епидермис

pokračovací, -í, -í обикн. в съчет. ~í **kurs** курс за усъвършенстване; допълнителен курс

pokračování, -í ср. продължение: ~í **příště** следва продължение, продължението в следващия брой; **román na ~í** роман на части, роман с продължения

pokračovatel, -e м. продължител

pokračovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (v čem) продължавам (нещо), продължавам (да...): ~ovat **v rozhovoru** продължавам/продължа разговора (си); ~ovat **ve vypravování** продължавам/продължа разказа си, да разказвам; ~ovat **ve studiích** продължавам следването си, продължавам да следвам; ~ovat **v cestě** продължавам/продължа пътя си; **po odmlčení ~oval** след кратко мълчание той продължи 2. напредвам; прогресирам, развивам се: **práce zdárně ~uje** работата успешно напредва; **nemoc ~uje** болестта прогресира

pokraj, -e **м.** 1. край, начало; покрайнинна, периферия: **na ~i města** на края на града; в покрайнините на града 2. *книж.* ръб, граница: **být na ~i propasti** на ръба на пропастта съм; **na ~i zoufalství** на границата на отчаянието; **hospodářství na ~i úpadku** икономика на ръба на упадъка

pokrářjet, -ím, 3. мн. -eji/-i св. (со) нарёжа (нещо)
pokřčít, -ím св. (со čít) преѓна, превия, свия,
 набрѣчам (нещо с нешто): **~it nohu** преѓна,
 свия крак; **~it čelo** набрѣчам, сбјрча чело; **~it**
rameno свия, вивираме ♦ **~itnosnad**
někým, nad něčím мрѣца се презрительно на
 някого, на нешто

pokrč|it se, -ím se *св.* превѣя се, свѣя се, на-
брѣчкам се

pokresl|it, -ím св. (со *čít*) изрисѹвам, нашàря (нещо с нещо); покрѹя (нещо) с рисѹнки

pokrevenstv|í, -í *ср. книж.* крѣвно родство
pokrevně *нар.* крѣвно: ~ **příbuzný** крѣвно род-
ствен

pokrevn|í, -í, -í кр'вен: **~í bratr** р'ден брат; **~í svazky** кр'вни вр'зки; **~í příbuzní** кр'вни родніни

pokrm, -u *м.* я́стие: **vydatný** ~ калорично я́стие;
zdravý ~ здоровсьовна х́ранà; **masitý** ~ м'я́сно
я́стие; **moučný** ~ тес'єно я́стие

pokrmov|ý, -á, -é 1. който се отнася до ястие
2. предназначен за готвене; готварски: ~ý tuk
мазнина за готвене; ~ý olej олио

pokročilý, -á, -é напреднал, развит: **~ý věk** напреднала възраст; **~á roční doba** сезон към края на годината; **~á tuberkulóza** напреднала туберкулоза

pokroč'it, **-ím** св. 1. (*kam*) пристѣпа, отида, приближѣ се (*no posoka na neščo*): **~it vpřed** мѣна напредѣ; **~it ke dveřím** приближѣ се къмъ вратѣта; **~il a podal mu ruku** той направи чръкача напред, приближи се и му подаде ръка; **slunce ~ilo výše** слънцето се издигна по-високо

2. напредна: **stavba daleko ne~ila** строежътъ не е напредналъ много

3. (*v čem*) напредна; осъществѣ напредѣкъ, прогресъ (*v neščo*): **velmi ~il v češtině** много напредна в/с чешкия; **~it ve výrobě** постигна напредѣкъ в производството

pokrok, -u m. 1. **napředěk, úspěch: dělá v učení značně ~y** в учении постига значителен **напředěk**; ~ **v organizaci práce** **напředěk** в **организацията** на **труд** 2. **progrès: sociální ~** **социален прогрес**; ~ **v rozvoji výroby** **прогрес** в **развитие** на **производство**

pokrokově нар. прогресивно, напředничаво: ~
smýšlet мисля прогресивно

pokrokovost, -i ж. прогресивност

rokrokov|ý, -á, -é прогресивен, напредничав:

~á myšlenka прогресивна идѣя

pokrop[ít, -ím св. (со, ко́го *čím*) напръскам, на-
ръся, поръся, полёя (нещо, някого с нещо):

~it květinový záhon полѣя лехѣ с цвѣтя; le-
touny ~ily ulice střelbou *прен. експр.* само-
лѣтите изспиха на ўлиците дѣжд от куруш-
мѣ **~it nadšení** охладѣ въз-
торг

rokroucen|ý, -á, -é изкривѐн, извѣт

pokruti|ny, -n ж. само мн. сел.стоп. кюспё

po|krýt, -kryj| разг. -**kryju** св. 1. (со čím) захлупя (нещо с нещо): ~**krýt hrnec pokličkou** захлупя тенджерата с капак 2. (koho, со čím) покрія, закрія, прикрія, постеля, застеля (някого, нещо с нещо): ~**krýt střechu** покрія покрив (с керемиди); ~**krýt hlavu** покрія (си) главата; ~**krýt stůl ubrusem** покрія, застеля масата с покривка 3. третол. -**kryje** (со) покріе, застеле (нещо); разпротрє се (върху нещо)

pokryt|ec, -se *м.* лицемёр, двуличник

rokytecky нар. лицемёрно

pokryteck|ý, -á, -é лицемèрен, двулічэн: ~**á**
morálka лицемèрен морал

pokrytectv|í, -í *ср.* лицемєрие, притвòрство, двулічье

покрýващ, -е *м.* ма̀йстор-покрива̀щ, ра̀бо̀тник по по̀кривите (*който реди керемиди и поправя покриви*)

pokryvačstv|í, -í *ср.* занаят на майстор по редене на керемиди и поправкане на покриви

pokrýv|at, -ám *несв. (со)* покривам, закривам, прикривам (*нещо*): ~at **střechu** прѣва покрив, рѣда керемиди на покрив

покрýвк|а, -у ж. 1. покрýвка: **ložní ~а, ~а na postel** кувертýра; **~а na stůl, stolní ~а** покрýвка за маса 2. завýвка, одеяло: **prošívaná ~а** юрган

pokřik, -u **м.** 1. вик, писк (кратък и не много силен); глъчка, врява: ~ **kluků** на улици виковете на момчетата на улицата; **ranní ~ ptáků** утринно чуруликане на птици; **bojovný, válečný** ~ боден вик; **strhl se, ozval se, zdvihl se** ~ наддодоха се, разнесоха се виковете **2. публ. пейор.** доддокане, вой: ~ **diváků** възмутени виковете на зрители

pokřik|ovat, -uji/разг. -uju несл. викам, под-
викам; вдигам глѣчка, врява: ~ovat na sebe
(hrubá slova) подвикваме си (грѹбости)

pokřiven|ý, -á, -é 1. крив, изкривѐн, разкривѐн: ~é **horské stromy** разкривѐни планински дървета **2.** изопачѐн, лъжлив, нетòчен: ~é **infor-**

mace неточна, лъжлива информация; неточни сведения

pokřív|it, -ím *св. 1. (со)* изкривя, разкривя (нещо)
2. (кого, со) разваля (някого, нещо): **válka ~ila lidi** войната развали хората

pokřív|it se, -ím se *св.* изкривя се, разкривя се

pokříz|ovat, -uji *разг. -uju* *св. рел. (со)* прекръстя (нещо): **~ovat chléb před jídlem** прекръстя, благословя хляба преди ядене

pokříz|ovat se, -uji se *разг. -uju se* *св. рел.* прекръстя се: **~ovat se při mši** прекръстя се при богослужение; **~ovat se před jídlem** прекръстя се преди ядене

pokřít|it, -ím *св. 1. (кого – вин.)* кръстя, наименувам (някого): **~ít hocha po otci** кръстя момче на баща му; **nechat se ~ít** прекръстя се, прекръстят ме **2. (со)** *експр.* кръстя, наименувам (нещо): **~ít nový výrobek** наименувам нов продукт **3. (со)** *прен. експр.* кръстя, разреда (нещо) с вода: **~ít víno** кръстя вино **4. (кого – вин.)** *прен. експр.* кръстя, закаля (някого), дам кръщение (на някого): **vojáci byli ~eni ohněm** войниците получиха бойното си кръщение **5. (со)** представя (нещо); осъществя, организирам промоция (на нещо): **~ít knihu** представя книга, направи промоция на книга

pokud I *нар. 1. въпр. рядко* докъде: **až ~ se má káčet?** докъде трябва да се сече? **2. отн. а)** докъдето (за място): **(až) potud) ~ zrak dohlédl** (дотам) докъдето стигаше погледът **б)** докато (за време): **zůstaň tu potud, ~ budeš moci** останй тук дотогава, докато можеш

pokud II *сюз подч. 1.* докато (за време): **~ měl peníze, utrácel** докато имаше пари, той харчеше **2.** доколкото (за мярка): **~ vím, nic ne-žádal** доколкото зная, той не искаше нищо, той не е молил за нищо; **přišli všichni, ~ měli čas** дойдоха всички, доколкото имаха време **3.** доколкото, ако, що (за аспект): **~ jde o mne, nic neslibuji** що се отнася до мен, аз нищо не обещавам

pokuk|ovat (se), -uju (se) *несв. (по кот, по чет; на кого, на со)* разг. поглеждам, зяпам (по някого, по нещо; някого, нещо); заглеждам се, зазяпам се (по някого, по нещо): **~ovat po děvčatech** зяпам по момичета; **děvčata na sebe ~ovala** момичетата се споглеждаха

pokulháv|at, -ám *несв. 1.* накуцвам, понакуцвам: **~at na jednu nohu** накуцвам с единия крак **2. прен. експр. (za čím, v čem)** изоставам, къцам (в нещо); движа се в опашката (на нещо): **~at ve výrobě** изоставам, назад съм с производство; **~at v matematice** къцам с ма-

тематиката **3. експр.** къцам, не съответствам точно: **přirovnání ~á** сравнението къца

pokuř|ovat (si), -uji (si) *разг. -uju (si)* *несв.* пуша, попушвам (си): **~ovat po obědě** обичам да си попушвам след обед

pokus, -u *м. 1. (о со)* опит (за нещо): **~ o krádež** опит за кражба; **úspěšný ~ o světový rekord** успешен опит за световен рекорд; **literární ~y mladého básníka** литературни опити на млад поет **2.** опит, експеримент: **dělat ~y na zvířatech** правя опити върху животни

pokus|it se, -ím se *св. (о со)* опитам се (да...); направи опит (за нещо): **~it se o překonání rekordu** направи опит да подобря рекорд; **cyklista se ~il o únik** колоездачът се опита, направи опит да се откъсне напред; **~it se vysvětlit** опитам се да обясня; **~it se o úsměv** опитам се да се усмивна; **~ila se o něho mrtvice** при него имаше признаци за удар

pokusně *нар.* експериментално, опитно, с опитна цел: **~ zavést** въведя с опитна цел; **~ prozkoumat** изследвам чрез опити, експериментално

pokusnictv|í, -í *ср.* експериментаторство: **ne-rozvážné ~í** необмислено, безразсъдно експериментаторство; **divadelní ~í** експериментирание в областта на театъра, театрален експеримент

pokusn|ý, -á, -é **1.** опитен, експериментален: **~á laboratoř** експериментална лаборатория; **~á stanice** опитна станция; **~á škola** експериментално училище; **~é zvíře** опитно животно

♦ **2.** опитен, пробен, експериментален: **~ý film** пробен филм; **~é učebnice** експериментални учебници

pokušen|í, -í *ср.* изкушение: **být v ~í něco udělat** изкушавам се да направи нещо; **odolat ~í** устоя на изкушение; **překonat ~í** преодолеля изкушението; **podlehout ~í** поддам се на изкушение; **uvádět v ~í** изкушавам, съблазнявам

pokusitel, -e *м. 1.* изкусител, съблазнител: **zlato, největší ~** *прен.* златото, най-голямата съблазън **2.** немърник: **ve škole seděli i největší ~é tiše** и най-големите немърници в училище седяха тихо

pokusitelk|a, -y *ж.* изкусителка, съблазнителка

pokut|a, -y *ж.* глоба: **pořádková ~a** глоба за нарушаване на обществения ред; **vyměřit ~u** наложи глоба

pokut|ovat, -uji *разг. -uju* *несв. и св. (кого, со)* глобявам/глобя (някого, нещо); налагам/наложя глоба (на някого, на нещо)

pokutov|ý, -á, -é **1.** който се отнася до глоба: **~ý systém** система за глобяване, за налагане на

глоби **2.** *спорт.* наказателен: ~ý kop наказателен удар; фал; ~é území наказателно поле

pokyn, -u м. 1. махване, кимване, знак: dát znamení ~em hlavy дам знак с кимване на глава; ukázat ~em ruky посоча с махване на ръка 2. указание, инструкция, директиви: závažný ~ важна инструкция; organizační ~y pro pořadatele инструкции за организатори

pokyn/out, -u св. кимна, махна, дам знак (*с глава, с ръка*): ~out na pozdrav кимна за поздрав; ~out dětem, aby ztichly направа знак на деца да млъкнат, да си играят по-тихо

pokynuť/jí, -í ср. кимване, махване, знак (*с глава, с ръка*)

pokýv[at], -ám св. 1. кимна; направа, дам знак с глава: na všechno ~á с всичко се съгласява 2. покимам (*известно време*)

pokyv[ovat], -uji/разг. -uju несов. кимам: ~ovat na pozdrav кимам за поздрав

pól, -u м. 1. полюс: severní, jižní ~ северен, южен пълн♦ ~~северно и южно магнетично~~ трално противоположно мнение 2. физ. полюс: magnetický ~ магнитен полюс; kladný, záporný ~ положителен, отрицателен полюс

poláman[ý], -á, -é разг. изпочупен, изпотрошен, изкърпен♦ ~~изкърпено~~

разглобен

polám[at], -u св. (со) 1. изпочүпя, изпокърша, изпотроша; пречүпя, счүпя (*нещо*): vítr ~al větve вятърът изпочүпи клоните; ~at si žebra счүпя си ребрата 2. счүпя, разваля, повредя (*нещо*): ~at zámek повредя ключалка; ~at hračku разваля играчка

polám[at se], -u се св. счүпя се, потроша се, повредя се, разваля се: ~ala se mu hračka играчката му се развали

polap[ít], -ím св. хвана: ~it zloděje хвана престъпник

polarit[a], -у ж. 1. физ. полярност, поляритет 2. спец. книж. полярност, противоположност

polarizac[e], -e ж. физ. електр. поляризация, поляризиране

polárk[a], -у ж. 1. млечен, сметанов сладолед 2. Polárk[a], -у астр. Полярна звезда

polárkov[ý], -á, -é в съчет. ~ý dort торта със сладолед; сладоледена торта

polární[jí], -í, -i 1. полярнен (*който се отнася до северния и до южния полюс*): ~í krajina полярнен пейзаж; ~í pásmo полярна зона; ~í záře полярно, северно сияние; ~í medvěd бяла полярна мечка; ~í liška северна лисица; ~í sob северен елен 2. полярнен (*който се отнася до полюс*): ~í souřadnice геом. полярни координати

polaškat[at, -ám св. (*koho, co*) помилвам, погълям (*някого, нещо*)
polaškat se, -ám se св. 1. (*s kým*) погъля се, помилвам се (*c някого*) 2. (*s čím*) прен. полюля (*нещо*)
polatinšt[ít, -ím св. (*koho, co*) латинизирам, полатинча (*някого, нещо*)
polatinšt[ít se, -ím se св. латинизирам се, полатинча се
polatinš[í]ovat, -uji/разг. -uju несов. латинизирам, полатинчивам
pol[e, -e ср. 1. нива; нивя́, ниви, полё: **rýžové ~e** оризище; **~e brambor** нива с картофи; **úrodné ~e** плодородна нива, плодородно поле; **produktné ~e** опитно поле; **~e ležíci ladem, úhorem** ър♦ **jídlná zóna** и др. самичък 2. полё, находище: **minové ~e** воен. минно поле; **diamantová ~e** диамантени полета; **popelnicové ~e** археол. погребално поле (*поле с погребали урни*) 3. (бóйно) полё: **bitevní ~e** бóйно поле; **jít do ~e** отивам на война♦ **vítězství** оттегля се; очистя терена; **ovládnout ~e** овладя положението, взема надмощие 4. полё, ограничена площ: **~e šachovnice** полё, квадратче на шахматна дьска; **znak s křížem v bílém ~i** знак с кръст на бяло полё, на бял фон; **hra v ~i** игра в центъра на игрище 5. блок, група: **~e závodníků** блòк на състезатели (*при дефилиране и под.*) 6. спец. полё: **elektrické, gravitační ~e** физ. електрическо, гравитационно полё; **zorní ~e** полезрение, полё на видимостта; **významové ~e** език. семантично полё 7. полё, пòприще, област: **pracovat na kulturním ~i** работя на култòрното пòприще; **mít volné ~é působnosti** ймам широко полё дейност♦ **regionální seminář** област; **obrátit řeč na jiné ~e** отклоня разговор в другà посòдка, насòдка; сменя темата на разговор
poledn[e, -e ср. пладне, обед: **v pravé ~e** тòчно по пладне; **o ~ách** книж. остар. по пладне, по обед, на обед
polední[-í, -í обеден; кòйто се отнàся до пладне, до обед: **~í přestávka** обедна почивка; **odjet ~ím vlakem** замина с обеден влак
poledník, -u м. меридиан: **greenwichský ~** гринвичкият меридиан
poleháv[at, -ám несов. 1. полягвам, излежавам се, лежà: **~at v trávě** излежавам се на тревата; **~at celý den na gauči** лежà, излежавам се по цял ден на канапето 2. боледувам, прекàрявам на легло, лежà чèсто на легло: **~at při chřipce/s chřipkou** лежà болел от грип; **~at při**

se **srdcem** боледувам от сърце и често лежа на легло; **ztrácel na váze a ~al** той слабеше и често лягаше на легло, често боледуваше

3. полягам (за растения)

polehčující, -í, -í юрид. смекчаваш, облекчаваш; често в съчет. **~í okolnosti** смекчаваци (вината) обстоятелства

polehlý, -á, -é полегнал (за растение): **~é obilí** полегнали жита

poleh|nout, -nu св. полегна (за растения)

polehoučku, polehounku нар. експр. тихичко; лекичко

polecht|at, -ám св. (кого, со) погъделичкам (някого, нещо): **~at dítě na noze** погъделичкам дете по крака; **~at psa na hřbetě** почеша куче по гърба; **~at holí шегов.** погъделичкам с тояга; натупам

polekaně нар. изплашено, уплашено

polekaný, -á, -é уплашен, изплашен: **~é dítě** изплашено дете

polek|at, -ám св. (кого – вин.) уплаша, изплаша (някого)

polek|at se, -ám se св. уплаша се, изплаша се: **k smrti se ~at** изплаша се до смърт

polemicky нар. полемично: **~ vystoupit** изкажа се в полемичен дъх; **~ zaměřený projev** изказване с полемична насоченост

polemický, -á, -é полемичен; **~é výpady** полемични атаки, нападки

polemik, -a м. полемик

polemik|a, -y ж. полемика: **dravá ~a** ожесточена полемика; **pouštět se do ~y** впускам се в полемика

polemiz|ovat, -uji/разг. -uju неск. полемизирам, вода полемика, споря: **~ovat s odpůrci** полемизирам с опоненти, с противници; **~ovat s názory** опонирам на възгледи

polen|o, -a ср. **1.** щепеница, кютък; куп, нарязано дърво за огрев: **štípat ~a** щепя дърва; **hranice ~a** щепеница; **hluchý jako ~o** глух като пън; **je to takové ~o** той е голям дървник; **spát jako ~o** спя като пън; **Němec jako ~o** типичен немец **2.** спец. тръпче: **změklé ~o** изварено тръпче

polepit, -ím св. (со) облепя (нещо)

polep|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) облепвам, облепям (нещо)

polepš|it, -ím св. **1.** (кого – вин.) направя (някого) по-добър; накарвам (някого) да се поправи; поправя (някого) **2.** **polepš|it si, -ím si** подобря положението си; припечеля допълнително: **hmotně si ~it** подобря материално-

то си положение; **~il si v novém působišti** на новата работа той е по-добре

polepš|it se, -ím se св. поправя се, стана по-добър

polepš|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (кого – вин.) поправям (някого); правя (някого) по-добър; накарвам (някого) да се поправи **2.** **polepš|ovat si** подобрявам положението си; припечелвам, получавам допълнителни приходи

polepš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. поправям се, ставам по-добър

polepšovn|a, -y ж. поправителен дом

polept|at, -ám св. (со) разям (нещо): **kyselina mu ~ala kůži** киселината му разяда кожата

poles|í, -í ср. **1.** събир. горя; горски терен **2.** лес. горски участък: **správa ~í** лесничейство в горски участък: **obchůzka ~í** обиколка в горски участък

polesn|ý, -ého м. лесничей

polet|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** летя, рea се, кръжа (насам-натам): **hejna racků ~ují nad řekou** ята чайки кръжат над реката; **listí ~uje vzduchem** листа се носят извън въздуха; **stíny ~ovaly kolem ohně** прен. около огъня блуждаеха сенки; **kolem rtů ~oval úsměv** прен. около устните му/й потрeпваше усмивка; **hlavou mu ~ují divné myšlenky** прен. в главата му се въртят, витаят странни мисли **2.** вea се, развявам се: **šaty jí ~ují** роклята ѝ се вea **3.** експр. летя, тичам насам-натам: **~ovat po bytě** шетам из апартамента; **~uje kolem svého muže** тя се върти около мъжа си

polev|a, -y ж. готв. глазюра

polév|at, разг. polív|at, -ám неск. (кого, со c|ím) **1.** заливам, поливам, обливам (някого, нещо с нещо): **~at maso omáčkou** заливам месо с сос; **~ala** прен. цялата се изчервяваше **2.** глазирам, покривам с глазюра

polev|it, -ím св. **1.** (в c|et) отпъсна се (в нещо); отслабя, намаля усилията си (за нещо); отслабя, снижа (нещо): **~it v práci** отпъсна се в работата, започна да работя **а)** с по-слабо темпо **б)** по-лошо; **~it v bdělosti** отслабя бдителността си; **po poločase mužstvo ~ilo** след полувремето отборът се отпъсна, заигра по-лошо **2.** отслабна, утихна, намалea: **mrazy ~ily** студовete отслабнаха; **bolest ~ila** болката намаля, отслабна; **horečka ~ila** температурата спадна

polévk|a, разг. polív|k|a, -y ж. супа: **~a s masovou rýží** супа с мляно месо или настърган черен дроб; **bílá ~a** супа със застрейка от брашно; **~a v kostce** бульон концентрат, суха супа (вea форма на кубче)

polévkový, разг. **polívkový**, -á, -é сѹпен: ~á **lžíce** сѹпена лъжица; ~é **koření** подправка за сѹпа; ~á **kostka** сѹха сѹпа, бульон (във форма на кубче)

polev|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (v čem) отпѹскам се (в нещо); намалявам, отслабвам усилията си (за нещо); отслабвам (нещо) 2. отслабвам, утихвам, намалявам, спадам

poleženič|o, -a ср. умал. експр. лежане, излежаване

polež|et (si), -ím (si) св. 1. полежѧ си 2. полежѧ болен: **po operaci si ~í** след операцията доста ще полежи

polib|ek, -ku м. целѹвка: **vtisknout ~ek (na ruku)** целѹна ръка

políben|í, -í ср. книж. целѹвка: ~í **na rty** целѹвка по ѹстните

políb|it, -ím св. (koho, co) целѹна (някого, нещо): ~it **na čelo** целѹна по челѹто

polica|jt, -a м. разг. полицѧй

police|e, -e жс. полица, рафт

policejně нар. полицѧйски; по начин, кѹйто се отнася към полиция: ~ **se přihlásit** регистрирам се в полицията; ~ **hlášený** регистриран, записан в полицията; **schůze ~ rozpuštěná** събрание, разпѹснато от полицията

policejn|í, -í, -í полицѧйски: ~í **ředitelství** дирекция на полицията; ~í **úřad** полицѧйски участък; ~í **prohlídka** ѹбиск, полицѧйска проверка; ~í **zárok** полицѧйска мярка, намеса

policie, -e жс. полиция: **Policie České republiky** Полиция на Чешката репѹблика; **dopravní ~e** транспортна полиция; **být odveden na ~i** бѹда отведен в полицѧйски участък

policist|a, -u жс. полицѧй: **dopravní ~a** регулаторѹчик

policistk|a, -u жс. женѧ-полицѧй

polič|ek, -ku м. плесница, шамар: **dát někomu ~ek** ударя плесница на някого; **dostat ~ek** полѹча, ударят ми плесница

polič|it, -ím св. (co na koho, na co) поставя капан, клѹпка (за някого, за нещо): ~it **past na myši** поставя капан за мишки; **ten to na vás ~il!** тѹй ви постави хѹбав капан!

poličk|a, -u жс. умал. полицѹка, рафтче

poličk|o, -a ср. умал. 1. нивичка, нивица 2. полѹе, квадратче, карѹе: ~a **šachovnice** полѹета на шахматна дѹска

poličk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho – вин.) ѹдрям плесница (на някого); бия (някого) по лицѹто: **život ho jen ~oval** прен. живѹтът сѧмо го е блѹскал, получѧвал е сѧмо ѹдари от живѹта

polidštěn|í, -í ср. очовечѧване: **podíl práce na ~í**

opice рѹлята на труда за преврѹщане на мѧймѹната в човѹк

polidšt|it, -ím св. (koho, co) преврѹна (някого, нещо) в човѹк; очовечѧ (някого, нещо); направя (някого, нещо) пѹ-човѹчен, пѹ-хумѧнен: ~it **svět** направя светѧ (пѹ-)човѹчен

polidšt|ovat, -uji/разг. -uju нескв. очовечѧвам: **básník ~uje přírodu** поѹтъг персонифицира природата

polichot|it, -ím св. (komu) поласкаѧ (някого)

poliklinik|a [-ny-], -у жс. поликлиника

polínk|o, -a ср. умал. дрѹвцѹе, цепеничка

polír, -a м. остар. строителен надзирѧтел, ръководител на зидѧрска бригѧда

polistopadov|ý, -á, -é публ. следноемврийски (отнасящ се до периода след събитията през ноември 1989 г.)

polít, -lji/-leji/разг. -lju/-leju св. (koho, co čím) полѹе, залѹе, облѹе (някого, нещо с нещо)

♦ **polít** остѧна като попѧрена; **slzy ho ~lily** тѹй се облѹе в сълзи; **horko me ~lilo** облѹе ме горѹща вълна

politbyr|o, -a ср. политбѹро

politickovýchovn|ý [-ty-], -á, -é политѹковъзпитѧтелен

politicky [-ty-] нар. политѹчески: **být ~ organizován** члѹн сѧм на политѹческа пѧртия

politick|ý [-ty-], -á, -é политѹчески: ~é **školení** политѹческа просвѹета; ~ý **vězeň** политзатвѹрник

političnost [-ty-], -i жс. политѹчески харѧктер; ~ **projevu** политѹчески харѧктер на речтѧ, на изказването

politik [-ty-], -a м. политѹк

politik|a [-ty-], -у жс. политѹка

politikař|it [-ty-], -ím нескв. разг. политѹканствам, занимавам се с политѹканство

politiz|ovat [-ty-], -uju нескв. разг. 1. (co) политизирам (нещо) 2. занимавам се с политѹка, говоря за политѹка, политѹканствам: ~ovat **při džbánu** бистря политѹката на чѧшка

politován|í, -í ср. съжалѹние, жѧлост: **projevit ~í** изкаѧа съжалѹние; **s ~ím oznámit, že...** съобщя с прискѹрбие, че...; съобщя, че за съжалѹние...;

k mému ~í за мѹе съжалѹние

politováníhodn|ý, -á, -é достѹен за съжалѹние

polit|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho – вин.) съжаля (някого); съжаля се, смиля се (над някого)

politur|a [-úga], -у жс. политѹра

polívat вжс. **polévat**

polívčičk|a, -u жс. умал. сѹпичка, чорбѹица, чорбѹ

урѹждам си свѹята лична рѧбота

polívka, polívkový вжс. **polévka, polévkový**

polk|a, -y *жс.* полка: **složit ~u** напиша, композирам полка

polk|nout, -nu *св. (со)* глътна, преглътна (*нещо*)

polkov|ý, -á, -é който се отнася до полка: **~ý rytmus** ритъм на полка; **~ý krok** стъпка на полка

poln|í, -í, -í 1. полски: **hraboš ~í** *зоол.* полска мишка (*Microtus arvalis*); **~í okurky** градински краставици; **~í pých** полска кражба; **~í hospodářství** земеделие **2. воен.** полей, военно-полей, походен: **~í tažení** военен поход; **~í kuchyně** полей кухня; **~í nemocnice** полей болница; **~í řád** полей, фронтвей ред; **~í maršálek** фелдмаршал

polnic|e, -e жс. военна тръба: **poplašná ~e** сигнал за тревџа (*подаден с трџа*)

polnohospodářsk|ý, -á, -é земеделски, селскостопански: **~é stroje** селскостопански машини; **~á výroba** селскостопанско производство

polnost, -i жс. нива, полски имџт; *обикн. мн.*

polnost|i, -í нивя; полски имџти, имџт в нивы

polo *нар.* наполовина, полъ-: **~ udiveně, ~ tázavě** полъучудено, полъвъпросително; **~ ležel, ~ seděl** полълежеше, полъседеше

poloautomatick|ý [-ty-], -á, -é полъавтоматичен: **~ý provoz** полъавтоматично производство

polobot|ka, -ky жс., обикн. мн. **polobot|ky, -ek** половинки (*обувки*), бџтинки

poločas, -u м. *спорт.* **1.** полувреме **2.** почивка, пџауза (*между две полувремена*)

polodenn|í, -í, -í полудневен: **~í zaměstnání** полудневна работа

polodrahokam, -u м. полъскъпоценен камък

pologramotn|ý, -á, -é полъграмотен

poloh|a, -y жс. **1.** положение, разположение, местоположение: **~a obce mezi lesy** местоположение на сџлице сред горы; **zeměpisná ~a** географско положение **2. геогр. метеорол.** място с определена надмџрска височина: **na horách slunce, v nižších ~ách déšť** в планините слънчево, а в по-ниските места дъжд **3. муз.** позиция (*на ръка при свирене на цигулка и под.*)

polohlasně нар. полъгласно: **mluvit ~** говоря полъгласно

polohov|ý, -á, -é който се отнася до положение: **~á štafeta** *спорт.* щафџета, при която всеки участник плъва в различен стил

polohrub|ý, -á, -é в съчет. **~á mouka** средно едро смляно брашно

polojasno нар. *предикативно метеор.* (с) незначителна облачност: **ráno bylo ~** сутринта имаше незначителна облачност

polokeř, -e м. *бот.* полъхраст

polokmen, -e м. *град.* сџрт средно висџко овџшно дърво, палмџта

polokonzerv|a, -y жс. малотрайна консерва

polokoul|e, -e жс. полъкълбџ: **zemská ~e** *геогр.* зџмно полъкълбџ; **mozková ~e** *анат.* мџзъчна хемисфџра

polokožen|ý, -á, -é полъкъџжен: **~á vazba (knihy)** полъкъџжена подвързия (на кнйга) (*само с кожен грџб*)

pololet|í, -í ср. **1.** полугџдие, шестмџсечие: **plán práce pro první ~í** плџн за работата през първџто полугџдие **2. семџстър, полугџдие: zimní ~í (školního roku)** зимен семџстър, зимно полугџдие (на учџбна година) **3. учил.** срок: **první, druhé ~í** първи, вџџри срџк **4. учил.** първи срџк: **propadl v ~í** тџй не изкара първия срџк

pololetn|í, -í, -í 1. полъгџдишен, шестмџсечен: **~í plán** плџн за шестмџсечието; **~í výpověď** уволнение с шестмџсечно предизвџстие **2. семџстриџлен: ~í prázdniny** семџстриџлна ваканция **3. учил.** срџчен: **~í prázdniny** срџчна ваканция

polom, -u м. снеголџм, ветролџм, смерч; по-валяне, прекършване на гџрски дървета (*от вятър, сняг*)

polomastn|ý, -á, -é средно мџзен: **~ý krém na pleť** дневен крем за нормџлна кџжа

poloměr, -u м. *геом.* радиус: **kružnice o ~u 9 cm** окръжност с радиус 9 см; **~ křivosti** радиус на крйва; **zemský ~** *геогр.* радиус на зџмното кълбџ; **akční ~** *авиџц.* радиус на дџйствиџ

polomrtv|ý, -á, -é полъмъртвъ: **byl leknutím ~ý** бџше полумъртвъ от уплаха

polonah|ý, -á, -é полъгџл

polonéz|a, -y жс. муз. полонџза

polonin|a, -y жс. *геогр.* висџкопланинско пасище в Карпатите

polonismus *вжс.* **polonizmus**

polonist|a [-ny-], -y м. полонйст

polonistick|ý [-nysty-], -á, -é полонистйчен; отнасящ се до полския езйк и кулџура

polonistik|a [-nysty-], -y жс. полонистика

polonizm|us, polonism|us [-nyz-], -u м. *език.* полонйзъм (*элемент, свойствен за полския език*)

polooficiálně нар. полъофициџлно

polooficiáln|í, -í, -í полъофициџлен

poloos|a, -y жс. *геом.* полудџс: **~a zemská** *геогр.* зџмна полудџс

poloostrov, -a м. полудџстров

polopatizm|us, polopatism|us [-tyz-], -u м. *публ. експр.* елементарйзъм, примитивйзъм; мџџџд, при кџйто всйкџо се представа абсџлютно

подробно и буквално: **boj proti ~u v umění** борба против вулгарния елементаризъм, примитивизъм в изкуството

polopenze|e, -e *ж.* полупансион, частичен пансион

polopravda|a, -y *ж.* полуйстина

poloprázdn|ý, -á, -é полупразен

poloprázdn *нар. предикативно* полупразно: **v kině bylo ~** киното беше полупразно

poloprovoz, -u *м. техн.* пробно, експериментално производство

polosiroť|ek, -ka *м.* полусирак, полусираче

polosmut|ek, -ku *м.* полутраур (тъмни, не напълно черни дрехи)

polospán|ek, -ku *м.* полусън, полудрямка, дрямка

polosvět, -a *м.* демимонд; общество на леки жени (подражаващи на живота на аристокрацията): **pařížský ~** парижкият демимонд; **ženy ~a** жени на демимонда

polosyrov|ý, -á, -é полусуров: **~é maso** полусурово месо

pološer|o, -a *ср.* полумрак, здрач; **ranní ~o** утринна дрезгавина, утринен здрач; **chrámové ~o** полумрак на храм

polotovar, -u *м.* полуфабрикат: **prodejna ~ů** магазин за полуфабрикати; **vařit z ~ů** готвя с полуфабрикати

polotrosk|a, -y *ж.* полуразвалина

polotuh|ý, -á, -é полутвърд, полукорав: **~ý límec** яка, колосана само в горната си част (без столцето)

polotvrd|ý, -á, -é полутвърд: **~é dřevo** средно твърдо дърво

polovic|e, -e *ж.* **1. u polovic** половина, половинка: **rozdělit čokoládu na dvě ~e, na ~** разделя шоколад на две половинки, наполовина; **počet účastníků vzrostl o ~, se zmenšil o ~** броят на участниците нарасна един път и половина, намалѝ наполовина; **děti platí ~i, ~ (vstupného)** за децата се плаща наполовина, половин (билет) **2. средá: v ~i ledna** в средата на януари **3. експр.** половинка (съпруга)

polovičatě *нар.* половинчато

polovičatost, -i *ж.* половинчатост

polovičat|ý, -á, -é половинчат

polovičk|a, -y *ж.* **1.** половина, половинка: **mít ~u práce za sebou** свършил съм, отхвърлил съм половината работа; **po nemoci je ho ~a** след боледуването той се стопи, стана наполовина **2. експр.** половинка (съпруга) **3. разг.** средá: **v polovičce ledna** в средата на януари; **v polovičce závodu odpadl** той отпадна по средата на състезанието

polovičn|í, -í, -í 1. половин; който е в размер от половина, съдържа половина: **koupit něco za ~í cenu** купя нещо на половин цена; **koupit si ~í lístek** купя си половин билет (с 50% намаление); **~í dávka** половин доза, дажба; **na ~í cestě** по средата на пътя; **~í kožíšek** късо кожухче; **~í pracovní úvazek** половин щат **2.** половинчат, непълнен: **už je z ní ~í slečna експр.** тя вече е почти госпожица

polovin|a, -y *ж.* **1.** половина: **rozdělit na dvě ~y** разделя на две половини; **zmenšit o ~u** намаля, съкратя наполовина **2.** средá: **má dovolenou od ~y září** има отпуската от средата на септември

polovlně|ný, -á, -é полувълнен; който съдържа 50 % вълна

polovodič, -e *м. физ.* полупроводник

polovysok|ý, -á, -é полувисок; среден, не много висок: **~ý keř** полувисок храст

položē|ný, -á, -é разположен

položertem *нар.* полъшеговито, полънашега

polož|it, -ím *св. 1. (koho, co kam)* полóжа, слóжа да легне (някого, нещо някъде): **~it nemocného do postele** слóжа болния да легне; **nemoc ho ~ila** болестта го повали (на легло); **~it žebřík na zem** слóжа стълба на земята; **~it soupeře na lopatky** туширам съперник, *прен.* побежда съперник; **~it jelena** повалия, застрелям, убия елен; **~it kandidáta u zkoušky** *разг. експр.* скъсам кандидат на изпит **2. (koho, co kam)** постáвя, полóжа, слóжа (някого, нещо някъде): **~it knihu na stůl** постáвя, слóжа книга на масата; **~it někomu ruku na rameno** постáвя ръка на рамото на някого ♦ **nemít kam hlavu ~it** *прен.* нямам къде да се подслоня (нямам дом); **nač ruku ~il, dařilo se** каквото и да пипнеше, спореше му; **~it někomu něco na srdce** убедя някого в нещо; **~it někomu něco na paměť** накарáм някого да запóмни нещо; **~it něco vedle něčeho** сравня нещо с нещо **3. (co)** постáвя, полóжа, прокарáм (нещо): **~it koleje** постáвя релси; **~it potrubí** полóжа, прекáрам водопровód, постáвя тръби; **~it kabely** прокарáм кабели; **~it základy** полóжа оснóви; **~it podlahu** наковá под, дюшемé **4. (co kam)** постáвя, локализирам: **~it moto do čela knihy** постáвя мóто в началото на книга; **~it děj románu do továrního prostředí, do současnosti** постáвя действието на роман във фабрична средá, в съвременността **5. (co za co)** отдáм, дам, платя, полóжа, посветя (нещо за нещо): **~it hotově** платя в брой; **~it život za něco** отдáм живóта си за нещо **6. (co)** постáвя, задáм (въпрос и под.):

~it někomu otázku задам въпрос на някого
7. (со čím) покрія (нещо с нещо), нанесà (нещо на нещо), полóжа (нещо върху нещо): ~it plochu barvou боядисам повърхност; ~it podlahu koberci покрія под с килими 8. (со) експр. разг. откажа се (от нещо): ~it lžici оста-
вя лъжицата настрана, приключа с хранене-
то; ~it pero престана да пиша; ~it telefon за-
твори телефона; ~it funkci откажа се от длъж-
ност; ~it předsednictví изостава, откажа се от
председателство

položít se, -ím se св. 1. (kam) легна, отпусна се,
прóсна се (някъде): ~it se do postele, na
trávník легна на леглото, в леглото, на тре-
вата; ~it se na vodě naznak легна във водата
по гръб; ~it se do křesla отпусна се в кресло;
~it se na dveře облегна се, натисна (с тяло)
врата; loď se ~ila na bok корабът легна, навeде
се на една страна; strom se ~il дървото се
повали; ~it se slabostí разг. експр. припадна
от слабост; ~it se (při náledí ap.) падна, прóсна
се (при поледица и под.); ~it se разг. легна
болен; mlha, tma se ~ila na kraj прен. книж.
над околността се спусна, легна, падна мъгла,
тъмнина; mlčení se ~ilo mezi nimi прен. книж.
между тях настана, настъпи мълчание 2. разг.
експр. капитулирам, фалирам: firma, banka
se ~ila фирмата, банката фалира; nepřítel se
~il врагът капитулира

položka, -y ж. перо, точка, клауза: ~a rozpočtu
счетов. перо от бюджет

polský, -á, -é полски: ~á omáčka готв. полски
сòс (сладък, тъмен сос със стафиди, бадеми
и под.)

polštář, -e м. 1. възглавница: načechrat ~ раз-
пущам, отупам възглавница; ~ mechu прен.
килим от мъх; vzduchový ~ техн. въздушна
възглавница; tukový ~ анат. мазна тъкан
(натрупана под някой орган)

polštářek, -ku м. 1. умал. възглавничка: ~ek na
jehly игленик; ~ek na razítka тампòн за печà-
ти 2. нещо, което напòмня на възглавничка:
mít na bocích ~ky tuku ймам възглавнички
от тлъстини на хълбоците

polštářování, -í ср. тапицèрия

polštářovat, -uji/разг. -uju нескв. тапицирам:
~ovaný nábytek мeка мeбел; ~ované dveře
тапицирана врата

polština, -y ж. полски език

poluce, -e ж. физиол. полуция

polulát, -ám св. дет. (со) напишкам (нещо)

polulát se, -ám se св. дет. напишкам се

polyamid, -u м. хим. полиамид

polyamidový, -á, -é полиамиден: ~á vlákna
полиамидни влакна

polyekrán, -u м. филм. полиекран

polyesterový, -á, -é полиестерен

polyfonie [-ny-], -e ж. муз. полифония

polyfonní, -í, -í муз. полифоничен

polygamický, -á, -é, polygamní, -í, -í полигамен

polygamie, -e ж. полигамия

polyglot, -a м. полиглот

polygrafický, -á, -é полиграфичен, полигра-
фически: ~ý průmysl полиграфическа про-
мисленост

polyhistor, -a м. енциклопедист

polykací, -í, -í гълтателен; който се отнася до
гълтане, преглъщане: ~í reflex физиол. гъл-
тателен рефлекс; ~í obtíže мед. затруднено
гълтане, дисфагия

polykač, -e м. гълтач; човек, който гълта нещо:
~ ohně илюзионист, гълтащ огън

polykát, -ám нескв. гълтам: ~at hltavě гълтам
лакомо; ~at kouř гълтам дим от цигара; ~at
vodu нагълтвам вода, дава се; ~at slabiky,
slova изяждам срички, думи (говоря бързо,
неясно); ~at někoho očima прен. поглъщам,
изпивам някого с очи; ~at kilometry прен.
гълтам километри

líčky експр. дава се (във вода), потъвам

polymer, -u м. хим. полимер, полимерно
съединение

polymerický, -á, -é полимерен

polyp I, -a м. зоол. полип

polyp II, -u м. мед. полип

polytechnický [-ny-], -á, -é политехнически: ~á
výuka политехническо обучение

pomačkaný, -á, -é смачкан, измачкан, изпо-
мачкан

pomačkat, -ám св. 1. измачкам, смачкам, по-
смачкам: ~at papír измачкам хартия; ~at si
šaty измачкам си рòклята; ~at ovoce смачкам
плодове 2. помачкам (малко)

pomáhat, -ám нескв. 1. (komu při čem, v čem, s
čím) помагам (на някого при нещо, в нещо,
да направи нещо): ~at někomu při úklidu, s
úklidem помагам на някого при почистване,
да почисти; ~at radou, penězi помагам със
съвет, с пари; ~ej pánbůh помòзи бòг 2. (ko-
mu) помагам (на някого): léky ne~aly ле-
карствата не помагаха 3. (komu kam, odkud)
помагам (на някого да отиде някъде, да
дойде от някъде): ~at někomu do auta, ze
schodů помагам на някого да се качи в колà,
да слeзе по стълби; ~at nemocnému z lůžka
помагам на болен да стàне от леглото; ~at
hostu do kabátu помагам на гòст да си об-

лечё палтото; **~at k útěku** помагам (на някого) да избяга; **~at z nepříjemné situace** помагам (на някого) да излезе, да се измъкне от неприятно положение; **~at pravdě na světlu** *прен.* помагам да възтържествува правдата, истината **4.** (komu k čemu) помагам, съдействам (на някого да получи, да постигне нещо): **~at někomu k majetku** помагам на някого да забогатее; **~at někomu k místu** помагам на някого да получи служба **5.** (komu od koho, od čeho) *разг.* избавям, отърввам (някого от някого, от нещо): **~at od škůdců** помагам за отстраняване на вредители; **~at od neduhů** помагам за премахване на недъзи; **~at někomu od peněz** причинявам на някого много разходи; **ženy si dnes už nemusí ~at samy** днес жените вече не е нужно да помятат самй, да прекъсват самй бременността си
pomaličku, pomalinku, pomaloučku, pomalounku *нар. експр.* бавничко; съвсѐм, много бавно; полѐка-лѐка: **~jít** вървя полѐка-лѐка; **~otvírat dveře** лѐкичко отвѐрам вратѐ
pomalost, -i *ж.* забавеност, бавност: **~ pohybu** забавеност на движѐния
pomalovat, -uji/разг. -uju *св.* боядисам, оцветѐ, изрисувам, изпиша
pomalovávat, -ám *несв.* боядисвам, оцветѐвам, изрисувам, изписвам: **~at výkres barvami** оцветѐвам рисунка с бой
pomaloučku, pomalounku *вж. pomaličku*
pomalu *нар.* **1.** бавно, полѐка, полѐка-лѐка: **~, ať to nerozbiješ** полѐка да не го счупиш; **nemocný se uzdravoval ~** болният оздравяваше
~ не сѐ спѐнеш, не бѐди толкова припрян **2. разг.** почти, кажи-речи: **~ všechno zapomněl** той забрави почти всѐчко
pomalý, -á, -é бавен, мѐден: **~á jízda** бавно каране; **jít ~ým krokem** вървя с бавна крачка; **~ý v práci** мѐден в работата; **~é vozidlo** бавно превозно срдѐство
polmást, -matu *св.* **1.** (koho čím) обѐркам, побѐркам (някого с нещо): **dívka mu ~mátla hlavu** девойката му взѐ умѐ, завъртя му главата, побѐрка го **2. -mást (si)** (co) обѐркам (нещо): **~mást si data** обѐркам дѐтите
polmást se, -matu se *св.* полудѐ, побѐркам се: **~mást se na rozumu, na mysl** побѐркам се
pomastjit, -ím *св.* (co) **1.** намажа (нещо) с мазнина, слѐжа мазнина (на нещо): **~it plech** намажа тепсия с мазнина; **~it zeli** слѐжа мазнина на зѐле **2.** омазня; изцапам (нещо) с мазнина, направа мазни петнѐ (на нещо): **~it sešit**

омазня тетрадка; **~it si šaty (od oleje)** изцапам си дрѐхата (с ѓлио, с мѐсло)
pomaštěn|ý, -á, -é омазнѐн; изцапан с мазнина, с мазни петнѐ
pomateně *нар.* безѐмно, като ненормѐлен, умопомрачѐно
pomaten|ec, -ce *м.* луд, полудѐл, умопомрачѐн, побѐркан, ненормѐлен (човек)
pomatenost, -i *ж.* лѐдост, умопомрачѐние
pomaten|ý, -á, -é луд, полудѐл, побѐркан, ненормѐлен, умопомрачѐн: **~ý na rozumu** умопомрачѐн
pomazán|í, -í *ср.* цѐрк. помѐзване, миропомазване, причѐстие: **poslední ~í** послѐдно миропомазване, причѐстие
pomazánk|a, -y *ж.* (хомогѐнна) смѐс за мѐзание (върху хлѐб и под.): **sýrová ~a** сѐрене за мѐзание; **játrová ~a** пастѐт от чѐрен дрѐб; **masová ~a** пастѐт от месѐ; **ovocná ~a** плѐдова
омазня **изцапам**
каймака
poma|zat, -žu/книж. -ži *св.* **1.** (co čím) намажа (нещо с нещо) **2.** (čím) *остар. и цѐрк.* помѐжа (някого, нещо с нещо)
pomazl|it se, -ím se *св.* (s kým) погѐля се, поглѐзя се (с някого): **~it se s dětmi** поглѐзя децѐта; **ráda se ~í** тѐ обѐча да се гѐли
poměd|it, -ím *св. техн.* покрѐя с тѐнѐк мѐден слѐй
poměr, -u *м.* **1.** съотношѐние, отношѐние: **~ branek** гѐлова рѐзлика; рѐзлика в тѐчки; съотношѐние на гѐлове, на тѐчки; **vyhrát v ~u 2:1** побѐдѐ с резултѐт 2:1 **2.** правилно отношѐние: **mít ~ k práci** отнѐсям се добрѐ, ѐмам сѐриѐзно отношѐние, ѐмам отношѐние към работата (си) **3.** отношѐние, взаимоотношѐние, врѐзка: **kladný ~ k životu** положѐтелно отношѐние към живѐта; **přátelský ~ rodičů a dětí** приятелски взаимоотношѐния между родители и децѐ; **příbuzenský ~** рѐдствени отношѐния, рѐдствена врѐзка; **je s ní v příbuzenském ~u** тѐй е рѐднина с нѐя, тѐй ѐ е рѐднина; **pracovní ~** *юрид.* трѐдово правоотношѐние; **je bez pracovního ~u** без работа е, не ѐ на работа **4.** врѐзка, врѐзки (любѐвни): **~ s vdanou ženou** врѐзка с омѐжена женѐ; **mít ~** ѐмам любѐвна врѐзка **5. мн. poměr|y, -ů** услѐвия, положѐние: **politické ~y** политическо положѐние, политическа обстанѐвка; **hospodářské ~y** икономическо положѐние; **žít v dobrých rodinných, sociálních ~ech** живѐя **~**
~ **~**
nad ~y разполѐга нѐ спорѐд кесѐята си; не сѐ простѐра спорѐд чѐргата си

pomeranč, -e *м.* портокал (*плод*)
pomerančovník, -u *м.* портокалово дърво
pomerančovníkov|ý, -á, -é портокалов: ~é **plan-táže** портокалови плантации
pomerančov|ý, -á, -é портокалов: ~ý **džus** портокалов сок; ~á **barva** портокалов, оранжев цвят
poměrně *нар.* сравнително, относително, доста: **pracuje ~ dobře** работи сравнително добре; **je tu ~ teplo** тук е сравнително топло
poměrn|ý, -á, -é **1.** пропорционален: ~é **za-stoupení** пропорционално представителство **2.** относителен, сравнителен, релативен: ~á **výška** *геогр.* относителна височина
poměštit|it, -ím *св.* (*koho, co*) погражданя (*някого, нещо*), придам (*на някого, на нещо*) градски характер
poměštit se, -ím *св.* погражданя се, придобия градски характер
po|mět se, -měju *св. разг.* поживея си, прекарам (*си*) добре: **na svatbě se ~měli** прекараха добре на сватбата; ~mět se **dobře za cizí peníze** поживея си добре за чужда сметка
pometl|o, -a *ср.* **1.** *остар.* метла: **pekařské ~o** метла за измитане на пещ, на фурни; помит
♦ **~** някого като с парцал; лошо се отнасям с някого; използвам някого; **lítat jako ~o** тичам, бягам от сутрин до вечер, не се спирам **2. разг. пейор.** кощрамба, чироз, мършава висока жена, върлина: **tančil s takovým ~em** той танцуваше с една кощрамба; **venkovské ~o a)** смотаняк; смотан, недодялан човек **б)** (*често*) смотано, неопитно момиче
pomezí|í, -í *ср.* граница, предел: **na ~í únosnosti** на границата на поносимото; **obec na ~í Čech a Moravy** селище на границата между Чехия и Моравия
pomezni|í, -í, -í **1.** граничен, пограничен: ~í **po-hoří** погранична планина; ~í **kámen** граничен камък; ~í **čára спорт.** странична линия; линия, ограничаваша игралното поле; ~í **roz-hodčí спорт.** страничен съдия **2.** граничен: ~í **obory chemie** гранични специалности на химията
pomích|at, -ám *св.* (*co*) **1.** смесея (*нещо*): ~at **barvy různých odstínů** смесея бой с различни нюанси **2.** побъркам (*известно време*) (*нещо*): ~at **jíšku** побъркам запръжка **3.** объркам, смесея, разбъркам, размесея (*нещо*): ~at **saze-nice** объркам разсад; ~at **karty** разбъркам
♦ **~** на някого
pomích|at se, -ám *св.* смесея се, объркам се:

myšlenky se mu v hlavě ~aly мислите му се объркаха в главата
pomíj|e|jí|í, -í, -í *временен, преходен*: ~í **úkaz** временно, кратковременно явление; ~í **sláva** временна, преходна слава; **všechno je ~í** всичко е преходно
pomíj|et, -ím, **3. мн.** -e|jí/-í *несв.* **1.** отминавам, преминавам: **všechno zlé časem ~í** всичко лошо отминава с течение на времето **2.** (*koho, co*) отминавам (*някого, нещо*), не обръщам внимание (*на някого, на нещо*)
pomíjiv|ý, -á, -é *преходен, временен*: ~á **sláva** преходна слава; ~é **okamžiky štěstí** мимолетни мигове на щастие; ~á **móda** преходна, нетрайна мода
pomil|ovat se, -uji *св./разг.* -uju *св.* (*s kým*) любя се, преспя (*с някого*): ~ovali *св.* **se spolu** любиха се, преспяха заедно
pomil|nout, -nu *св.* **1.** премина, престана: **záchvat brzy ~nul** кризата скоро премина; **děšť ~nul** дъждът премина; **vzpomínky ~nuly** спомени изbledнях **2.** (*koho, co*) пропусна; премина, отмина (*някого, нещо*) без внимание: ~nout **narážku mlčením** отмина намек с мълчание
pomil|nout se, -nu *св.* полудея, обезумея, побъркам се, откача; *също и в съчет.* ~nout *св.* (*s*) **rozumem** полудея, побъркам се, обезумея: **pes se ~nul** кучето побесня
pominutě *нар.* умопомрачено, лудо, бясно, като луд: **běhat ~** бягам като луд, като бясен
pominut|í, -í *ср.* умопомрачение; обикн. в съчет. ~í **smyslů, rozumu** умопомрачение; **náhlé ~í** **smyslů** внезапно умопомрачение, пристъп на умопомрачение; **střídavě ~í** **smyslů** хроническо умопомрачение
pominut|ý, -á, -é луд, безумен, умопомрачен: ~ý **na rozum, na smyslech** умобобъркан; **křičet jako ~ý** крещя като луд; **běhá jako ~ý** бяга като луд, като бясен; **vyvádí jako ~ý** беснее като ненормален, като откачен
pomístn|í, -í, -í *език. геогр.* мѐстен: ~í **jména** мѐстни названия, топоними
pomlaskáv|at (si), -ám (*si*) *несв.* примлясквам
pomlát|it, -ím *св. разг. експр.* **1.** (*koho – вин.*) набия, пребия, потроша, овършя (*някого*) **2.** (*co*) очукам, изпочупя, потроша (*нещо*): **kroupy ~ily úrodu** градът очука реколтата **3.** (*koho – вин.*) изпобия, изпотрпя, изпопречукам (*някого*)
pomlázka|a, -y *ж.* **1.** „помлазка“ (*великденски обичай, според който в понеделник след Великден момчетата преследват момичетата и ги суроват със специални върбови*

лѣсна работа; **jakáž** ~ каквѣ да се прѣви, нищо не мѣже да се напрѣви; **komu není rady, tomu není i** поговорка кѣйто не слѣша съвѣти, пѣти 2. пѣмощ, подкрѣпа; **peněžitá** ~ парична

помоћ|ovat se, -уји se/разг. -ују se несл. на-
пикавам се

pomýlen|ý, -á, -é 1. объркан: **~ý člověk** объркан, заблуден, шашардисан човек 2. объркан, грешен: **~é názory** объркани възгледи

pomyslit, pomyslet, -ím, също и pomyslit si, pomyslet si св. (на кого, на ко) помисля (за някого, за нещо): **~il na svou ženu** помисли (си) за жена си; **ne~il na nebezpečí** не помисли за опасността; **splnil jí všechno, nač si jen ~ela** изпълняваше всичко каквото ѝ хрумне

pomyslit si, pomyslet si, -ím si св. (ко; о ком, о чет) помисля си, представя си (нещо; за някого, за нещо): **co si o něm lidé ~í** какво ще си помислят хората за него; **to si ~i, to si můžeš ~ít (jak se lekl)** представи си, можеш да си представиш (колко се е уплашил); **~il si svoje** той си направи заключението

pomyslně нар. нереално, въображаемо, фиктивно

pomysln|ý, -á, -é нереален, въображаем, фиктивен: **~é nebezpečí** мнима, въображаема опасност; **~á krása** нереална красота; **~á překážka** въображаемо препятствие; **lišit ~é od konkrétního** различавам абстрактното от конкретното

pomyšlen|í, -í ср. мисъл, представа: **usmál se při tom ~í** при тази мисъл той се усмърна

♦ **uvažovat nad ~ím** мисля, размишлявам ви всичко, каквото хрумне на някого; **nad ~í (krásná)** невиджано, невъобразимо (красива); **ani ~í!** дума да не става! **nebylo na to ani ~í** за това и дума не можеше да става

pomýšlet -ím, 3. мн. -ejí/-í неств. (на кого, на ко) мисля, замислям се (за някого, за нещо): **ne~í ještě na odjezd** още не мисли да заминава; **~í na ženění** мисли за женитба; мисли да се жени; **~í se na nové vydání** подготвя се, замисля се ново издание

ponaučen|í, -í ср. поучение, наставление, поука, урок: **dát někomu ~í** дам урок на някого; **vzít si ~í** извлека си поука; **dostat ~í** получа урок; **~í, jak se chovat** наставление как да се държим

pondělek, -ka м. понеделник: **od ~ka za týden** една седмица след понеделник; **začít práci při ~ku** започна работа от понеделник

ponděl|í, -í ср. понеделник: **přijď v ~í** ела в понеделник; **Pondělí velikonoční** църк. Светъл понеделник (вторият ден на Великден)

♦ **sloužit nad ~ím** поема съм на работа, не отида на работа в понеделник; продължавам си почивката след неделя запой

ponděln|í, -í, -í понеделничен, понеделнишки: **~í den** понеделничен ден

pondělník, -u *м.* понеделнично издание; вестник, излизащ само в понеделник

ponech|at, -ám *св.* 1. (*koho, co*) остава (*някого, нещо*): **~at dítě v jeslích** остава дете в ясли; **~á mu rozhodnutí na vůli** ще го остави той сам да реши; **~at někoho (jeho) osudu** остава някого на произвѳла на съдбата; **~at někoho na pochybách** остава някого на съмненията му; **~at věcem přirozený průběh** остава нещата да вървят по естествения си ред 2. (*komu co*) остава, предоставя (*на някого нещо*): **~at dětem jejich úspory** остава на децата спестяванията им; **~at si svůj podíl** запазя си своя дял, своята част; **~at někomu plnou moc** предоставя на някого пълномощно; **poplatek na ~ání hrobu** такса за запазване на грѳб 3. (*co koho*) книж. остава, преотстъпя (*нещо на някого*): **~at část výdělků rodičům** предоставя част от изкараните пари на родителите си

ponech|at si, -ám si *св.* (*co*) остава си, запазя си (*нещо*) за себе си

ponecháv|at, -ám *несв.* 1. (*koho, co*) оставам (*някого, нещо*): **~at někoho v nejistotě** оставам някого в несигурност 2. (*komu co*) оставам, предоставям (*на някого нещо*): **~at knihy čtenářům** предоставям книги на читатели; **~at dětem přílišnou volnost** предоставям, давам прекалена свобода на деца 3. (*co koho*) книж. оставам, преотстъпвам (*нещо на някого*): **~at přáteli chatu k používání** преотстъпвам на приятел вилата за ползване

ponejprv, ponejprve *нар.* 1. за пръв път: **říkám ti to ~ a naposledy** казвам ти това за пръв и последен път 2. първо; на първо място

ponejvíc, ponejvíce *нар.* повечето, предимно, главно: **byla tam ~ mládež** там имаше предимно младежи; **zdržovala se ~ doma** тя повечето си стоеше вкъщи; **číst ~ prózu** четя главно проза

poněkud *нар.* до известна степен; малко, леко, слабо: **~ se ochladilo** захладя; **byl ~ unaven** беше поуморен; **přijal mě ~ chladně** той ме прие малко хладно; **zapomněl ~ na svůj smutek** забрави донякъде скрътта си

poněmč|it, -ím *св.* (*koho, co*) понемча, германизирам (*някого, нещо*)

poněmč|it se, -ím se *св.* понемча се, германизирам се

poněmč|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho, co*) понемчвам, германизирам (*някого, нещо*)

poněmč|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* понемчвам се, германизирам се

ponenáhlu, poznenáhlu *нар.* постепенно, лека-полека, бавно: **~ se vžívat** аклиматизирам се постепенно

ponenáhly, poznenáhly, -á, -é постепенен, бавен: **~ý přechod** постепенен, бавен преход; **~é zeslabení zraku** бавно, постепенно отслабване на зрението

ponět|í, -í *ср.* представа, понятие: **nemá o tom ani ~í** няма дори понятие, представа за това **poněvadž** *св.* зашто; тъй като; понеже: **vrátil se, ~ se představení nekonalo** върна се, зашто представлението не се е състояло

ponič|it, -ím *св.* (*koho, co*) (*частично или изцяло и постепенно*) унищожа (*някого, нещо*): **kroupy ~ily úrodu** градъшката унищожи реколтата

poník, -a, pony, -ho *м.* пони

ponik|ovat [-ny-], -uji/разг. -uju *св.* (*co*) никелирам; покрива (*нещо*) с тънък слѳй никел

ponimr|at se, -ám se *св.* (*s čím; v čem*) *разг. експр.* потуткам се (*с нещо*), почовъркам (*нещо*), попипкам се, почопля се: **~at se v jídle** почопля ядене

poníženě *нар.* покѳрно, смиренѳ

ponížen|í, -í *ср.* унижение

poníženost, -i *ж.* покѳрност, смирение, сервилност

ponížen|ý, -á, -é покѳрен, смирен; сервилен: **~á povaha** сервилен характер; **psát ~ý dopis** пиша смиренѳ писмо

poníž|it, -ím *св.* 1. (*koho – вин.*) принизя, понижа ~~никога~~

~en *поговорка* кѳйто летѳ високо, пада нѳско 2. (*koho, рядко co*) унижа, накръня, обидя (*някого, нещо*): **~it něčí pýchu, hrdost** накръня нечия гѳрдост

poníž|it se, -ím se *св.* унизя се

poníž|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*koho – вин.*) принизявам, понижавам (*някого*) 2. (*koho, co*) унизявам, накрънявам, обиждам (*някого, нещо*)

poníž|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* унизявам се: **nesmíš se tak ~ovat** не бѳва да се унижаваш тѳлкова

ponižujíc|í, -í, -í унизителен: **~í postavení** унизително положение; **~í přetvářka** унизителна преструвка; **považovat tělesnou práci za ~í** считам физическия трѳд за унизителен

ponoc|ný, -ého *м.* нѳщен пазач

ponoc|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. бѳдърствам; не спя до късно през нощта 2. гуляя; забавлявам се през нощта

ponor, -u *м.* мор. дълбочина на газене; понѳр (*на кораб*): **čára ~u** ватерлиния; **~ lodí** понѳр на кораб

ponork|a, -y *ж.* воен. подводница; подводна лѳдка

ponorkov|ý, -á, -é който се отнася до подводница; подводен: **~á základna** база за подводници; **~á válka** война на подводници; подводна война

ponorn|ý, -á, -é 1. който може да бъде потапян: **vodotěsná ~á kamera** *фот.* херметична подводна, водонепроницаема камера; **~ý vaříč** бързовар 2. подземен: **~á řeka** подземна река; река, която се губи в понор

ponoř|it, -ím *св. (koho, co)* 1. потопя (някого, нещо) 2. книж. дълбоко пълна (някого, нещо): **~it ruce do kapes** пълна ръце в джобове; **~it tvář do kytice** заровя лице в букет; **~it tvář do dlaní** покрива лице с ръцете си; крия лице в длани; **byl ~en do četby** беше погълнат от четене; потънал беше в четене; **byl ~en do sebe** беше се вгълбил в себе си

ponoř|it se, -ím se *св. 1. (kam)* потопя се (някъде): **~it se pod vodu** гмурна се, потопя се под вода 2. *(do čeho)* книж. вгълбя се в нещо, отдам се (на нещо): **~it se do práce** отдам се на работа

ponoř|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (koho, co)* потопявам, потапям (някого, нещо) 2. *(co)* книж. пълхам, скривам (нещо) дълбоко в нещо: **v zoufalství ~ovat obličej do dlaní** в отчаяние захлупвам лице в длани

ponoř|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (kam)* потопявам се, потапям се (някъде): **lod' se ~ovala stále hlouběji ke dnu** корабът потъваше все по-дълбоко към дъното; **měsíc se ~oval do mraků** *прен.* луната потъваше в облаци 2. *(do čeho)* книж. вгълбявам се (в нещо), отдавам се (на нещо): **~ovat se do četby** задълбочавам се в четене

ponouk|at, -ám *несв. (koho – вин. k čemu)* 1. приканвам, подбуждам, подстрекавам, подтиквам (някого към нещо): **~at ke lži** подтиквам към лъжа; **~at dítě ke hře** подтиквам дете към игра 2. предизвиквам (у някого нещо; някого към нещо), будя (у някого нещо): **rozpaky ~aly k smíchu** смущението предизвикваше смях; **byl ~án zvědavostí** подтикваше го любопитство 3. подтиквам, насърчавам (нещо; у някого нещо; някого към нещо): **chvála ~á k horlivosti** похвала насърчава усърдието, подтиква към усърдие

ponouk|nout, -nu *св. (koho – вин. k čemu)* 1. подтиква, подбужда (някого към нещо): **pachatel udal, kdo ho k činu ~l** престъпникът призна кой го е подтикнул към деянието 2. подбужда, предизвиквам, събужда (у някого нещо; някого към нещо): **~nout něčí zvědavost** събужда любопитството на някого 3. подтиква, насърча (у някого нещо)

ponožk|a, -y *жс.* кѣс (мѣжки) чорап

ponrav|a, -y *жс. зоол.* ларва на майски брѣмбар

pontif|ex [-ty-], **-ika** *м.* 1. (върховен) жрец (в древния Рим) 2. (римският) папа 3. епископ, кардинал; висш католически духовник 4. *прен.* авторитет (авторитетна личност)

pontifikáln|í [-ty-], **-í, -í** *църк.* свещенически: **~í mše** литургия, отслужвана от висши сановници; **~í kříž** кръст, който се носи пред висш сановник

pontifikát [-ty-], **-u** *м. църк.* папски сан

ponton, -u *м.* понтон

pontonov|ý, -á -é понтонен: **~ý most** понтонен мост

ponur|ý, -á -é 1. мрачен, тъмен: **~ý kout** мрачен, тъмен кът, ъгъл; **~á chodba** мрачен, тъмен коридор; **~ý les** тъмна гора 2. мрачен, навъсен, неприветлив: **~ý pohled** мрачен поглед; **~é prostředí** мрачна обстановка; **~á nálada** мрачно настроение; **~á tvář** мрачно лице; **~é ticho** тягостна тишина

ponuře *нар.* мрачно, навъсено

pony *вж. poník*

poobědv|at, -ám *св. 1. (-; co)* наобядвам се; похапна (-; нещо) на обяд; изям (нещо) на обяд: **dobře ~al** той добре се наобядва 2. *(co)* изям (нещо) за обяд: **~at jen něco málo** на обяд хапна съвсем малко

poodběh|nout, -nu *св.* поизтичам; изтичам за малко: **~nout z místnosti** изтичам за малко вн от стаята; **~nout stranou** поизтичам настрана

poodel|jít, -jdu *св.* поотдалеча се: **~jít stranou** отдалеча се, отида малко настрана; **~jít k oknu** поотдалеча се към прозорец; **na chvíli ~šel** той се отдалечи за малко

poodhal|it, -ím *св. (co)* пооткрива, поотгърна (нещо)

poodhr|nout, -nu *св. (co)* поотгърна, пооткрива (нещо): **~nout závěs** поразгърна завеса; **~nout si šátek z čela** поотгърна кърпа от чело

poodstoup|it, -ím *св.* поотстъпя, поотдалеча се

poodstrč|it, -ím *св. (koho, co)* поотмества (някого, нещо): **~it stůl k oknu** поотмества масата към прозореца; **~it dítě stranou** побутна, поотмества дете настрана

poohléd|nout se, -nu *св. (po kom, po čem)* поогледам се (за някого, за нещо); потърся (си) (някого, нещо): **~nout se po nevěstě** потърся си булка; поогледам се да си намѣря булка; **~nout se po večeri** потърся нещо за вечеря

pookřát, -křeji/разг. -křeju *св.* посъвзема се, поокопита се, живна, поосвежа се, поободря се

poolov|it, -ím св. (со) техн. покрія (нещо) с тънък пласт олово

pooperačn|í, -í, -í слёдоперативен, постоперативен: **~í komplikace** мед. постоперативни, слёдоперативни усложнения

pooprav|it, -ím св. (со) 1. пооправя, малко по-добря (нещо): **~it střechu** пооправя покрив; **~ené vydání** подобрено издание 2. пооправя, коригирам малко (нещо): **~it své tvrzení** коригирам малко твърдението си

poosmé, po osmé нар. за осми път

pootevř|ít, -u св. (со) поотворя, открьхна (нещо): **~it okno** поотворя прозорец

pootevř|ít se, -u св. поотворя се, открьхна се **pootoč|it, -ím** св. (čít; со) позавъртя, поизвъртя (нещо): **~it klikou** понатисна дръжка на врата; **~it pákou u stroje** понатисна лост на машина, ръчка на машина

pootoč|it se, -ím св. позавъртя се, пообърна се, поизвъртя се: **~it se vlevo** пообърна се на ляво

pop, -a м. поп; православен свещеник

popad|at, -ám неслв. 1. в съчет. **soтва ~at dech/dechu** едва си поемам дъх; задъхвам се 2. (ко-хо – вин.) обхващам, обземам, овладявам (някого): **lidi ~ala zuřivost** ярост обхващаше хората

popad|at se, -ám св. неслв. (за со) хващам се (за нещо): **~al** (смееше се така, че) чак се превиваше от смях

popad|nout, -nu св. 1. (ко-хо, со) сграбча, хвана (някого, нещо): **~l ho za ruku** той го сграбчи, хвана (за нещо): **~l konec** експр. подхвана работата точно както трябва 2. (ко-хо – вин.) обхваща, обзема, овладява (някого)

popad|nout se, -nu св. 1. (за со) хвана се, уловя се (за нещо): **~nout se za hlavu** хвана се за главата 2. (s kým) експр. хвана се, сдърпва се (с някого): **~l někým do křížku** схепкам се, сбия се с някого

popálenin|a, -y ж. изгорено място; изгаряне (на кожата): **~a prvního, druhého stupně** мед. изгаряне първа, втора степен

popál|it, -ím св. 1. (ко-хо, со) изгоря (някого, нещо): **~l něčemu prsty** пострадам в нещо, в някаква работа; опаря се в нещо 2. (ко-хо, со) опаря (някого, нещо): **mráz ~il květiny** студът опари цветята 3. (ко-хо, со) опаря (някого, нещо): **kopřivy nás ~ily** копривата ни опари

popál|it se, -ím св. 1. изгоря се: **~it se od cigarety** изгоря се от/с цигара 2. опаря се: **~it**

~it se do něčeho plést, aby se ne~il не искаше да се бърка в нещо, за да не се опари, за да не пострада

popaměti, po paměti нар. по памет: **~ nahmatat kliku** напипам по памет дръжка на врата; **~ najít cestu** намєря път по памет

popás|at, -ám неслв. (со) пасà (животни): **~at krávy** пасà крави

popás|at se, -ám св. неслв. пасà: **kozy se ~aly na mezi** козите пасяха на синара

pop|ást, -pasu св. (со) (известно време) попасà (животни)

pop|ást se, -pasu св. (известно време) попасà: **dobytěk se ~pásl** добитъкът се попасе (из-вещно време): **~pásl se na něco**: **~pást se očima na krajině** прен. наситя се, насладя се на гледката на околността

popáté, po páté нар. за пети път

popel, -a/-u/остар. -е м. 1. пепел: **sopečný ~** вулканична пепел; **oklepávat ~ z cigarety** из-вещно време: **~išť** пепел; **~išť** превърна, направа нещо на прах и пепел; **lehnout ~em** книж. стана на прах и пепел; изгоря до основи 2. прах: **uložit ~ do urny** полóжа прах в урна; **pokoj ~i jeho** мисл. прам. е прах и пепел, отдавна е умрял

popelář, -e м. боклукчия

popelavě нар. пепеляво; обикн. в съчет. **~ šedý** сиво-пепеляв, сиво-пепелив; **~ bílý** светло-пепеляв

popelav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неслв. добивам пепеляв цвят; ставам пепеляв: **tváře nemocného ~ějí** лицето на бо́лния добива пепеляв, землист цвят

popelav|ý, -á, -é пепеляв, пепелив, сив: **~é peří holuba** сива перушина на гълъб; **~ý dým** пепелявосив дим; **nebe zatažené a ~é** облачно, оловно сиво нєбе; **vrba ~á** бот. бяла върба

popel|ec, -ce м. църк. 1. помазване с осветена пепел (католически обичай на първата сряда от Велики пости) 2. **Popel|ec, -ce** първата сряда от Велики пости

popel|ec, -ce м. църк. обикн. в съчет. **Popel|ec, -ce** първата сряда от Велики пости

popelín, -u м. текст. поплин

popelínov|ý, -á, -é поплинен: **~á košile** поплинена риза

popelišť|ě, -ě ср. 1. яма за пепел 2. боклукчийска яма; бунйще

popel|it se, -ím св. неслв. (за птици) кѣпя се в пепел; вāлям се в прах

popelk|a I, -y ж. 1. сибѣрска сѣвоопашата бѣлка 2. кожа от сибѣрска бѣлка: **kožich z ~y** кожено палто от сибѣрска бѣлка

popelk|a II, -y ж. 1. **Popelk|a, -y** Пепеляшка: **pohádka o Popelce** приказката за Пепеляшка 2. *експр.* пепеляшка: **v rodině je ~ou** тя е пепеляшката в семейството

popelnice, -e ж. 1. кофа за боклук 2. урна; погребална урна

popelnicev|ý, -á, -é в *счет.* **~é pole** археол. полѣ с погребални урни; погребално полѣ

popelníč|ek, -ku м. *умал.* пепелниче, пепелничка (за цигари)

popelník, -u м. 1. пепелник (на печка) 2. пепелник, пепелница (за цигари)

popen|ec, -ce м. бот. самобайка (растение) (Glekoma)

poper|jít, -ím св. (co) порѣся (нещо) с чѣр пипѣр; слѣжа (на нещо) чѣр пипѣр

popěv|ek, -ku м. кратка пѣсничка; куплет; популярна мелодия: **lidové ~ky** народни пѣснички, напѣви

popich|at, -ám св. 1. (кого, со *čím*) надупча, набодѣ, изпонабодѣ (някого, нещо с нещо): **~at vidličkou pečení** надупча пѣчено с вилица; **~at si prsty o trní** избодѣ си прѣстите на трѣни 2. (кого, со) нажѣля, изпожѣля (някого, нещо): **vosy ho ~aly** осѣте го изпожѣлиха

popich|nout, -nu св. 1. (кого – вин. *k čemu*) подтикна, насърча, подканя, окуража (някого към нещо, за нещо): **~nout kamaráda k činu** насърча другѣря си за дѣйствиѣ, за активност; **~nout k odvaze** насърча; вдѣхна смѣлост 2. (кого – вин. *proti komu, na koho*) настрѣя, насѣскам, подккорѣсам (някого против някого, срещу някого) 3. (кого – вин.) разсѣрдя, подразня, засѣгна, уязвя (някого): **~nout sousedku narážkou** засѣгна сѣседка с намек

popich|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кого – вин. *k čemu*) подтиквам, насърчавам, подканям, окуражавам (някого към нещо, за нещо) 2. (кого – вин. *proti komu, na koho*) подстрѣкавам, насѣскам, настрѣйвам, подккорѣсвам (някого против някого, срещу някого) 3. (кого – вин.) дразня, закачам (някого): **~ovat spolužáky** закачам, дразня съученици; **škádlit a ~ovat známé** закачам се с познѣти и ги дразня

popij|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (-; со) пийвам, пийвам си; пия (нещо) полѣка, бавно

popík I, -a м. муз. жарг. попмузикѣнт; изпѣлнител на попмузика

popík II, -a м. муз. жарг. попмузика

popin|a, -y ж. муз. жарг. поппиѣса (популярна музикална творба)

popíl|ek, -ku м. техн. прах, смог: **spad ~ku** наслояване на прах в замърсѣна атмосфѣра

popíl|it si, -ím si св. (-; s čím) малко остар. побѣрзам (с нещо), постарѣя се (за нещо)

popín|at se, -ám se несв. увѣивам се, вѣя се: **břečtan se ~á po zdi** брѣшлян се вѣе, пѣлзѣ по стенѣта

popínav|ý, -á, -é вѣещ се, пѣлзѣщ: **~é rostliny** бот. увѣивни растѣния, пѣлзѣщи растѣния

popír|at, -ám несв. (koho, co) отричам, не признавам (някого, нещо): **~at boha** отричам съществувѣнето на бѣг; **ne~ám, že...** не отричам, че...

popis, -u м. 1. описѣние 2. легѣнда (цифрени и буквени означѣния): **~ plánu** легѣнда на плѣн; **~ mapy** геогр. легѣнда на картѣ

popisnost, -i ж. описѣтелност

popisn|ý, -á, -é описѣтелен: **~á mluvnické** описѣтелна грамѣтика; **~é číslo (domu)** порѣден нѣмер (на кѣща в сѣлище)

popis|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) 1. изписвам (нещо): **~ovat jednu stránku po druhé** изписвам страница след страница 2. описвам (нещо): **kniha ~ující život na venkově** книга, описваща живѣта на сѣло

popít, -piji/разг. -piju св. 1. (čeho) пийна (си), отпия (си), отпия (от нещо): **~pít čaje** отпия от чай 2. (čeho; со) пийна (си) (нещо малко и с удовѣлствие): **~pít vína** пийна си винѣ

poplác|at, -ám св. (кого, со по čet; komu, čemu na со, на čet) *експр.* потѣпам (някого, нещо по нещо; на някого, на нещо нещо)

poplach, -u м. 1. пѣника, тревѣга, суматѣха, алѣрма, олѣлия, шум: **vyvolat ~ mezi obyvatelstvem** предизвикѣм пѣника сред населѣниѣто; **dělat zbytečný ~** сѣздавам излѣшна пѣника, тревѣга 2. воен. тревѣга, алѣрма: **vyhlásit letecký ~** обявя въздушна тревѣга; **oznámit ~ při požáru** дѣм алѣрмен сигнѣл при пожѣр; **zvonit na ~, bít na ~** пѣскам алѣрмен звѣнѣц, бѣя камбѣна за тревѣга; *прен.* бѣя тревѣга; **bojový, cvičný, chemický ~** воен. бѣйна, учѣбна, противогѣзова тревѣга

poplachov|ý, -á, -é алѣрмен; кѣйто е свѣрзан с тревѣга; сигнѣлен: **~á siréna** сирѣна за тревѣга; **~é cvičení** учѣбна тревѣга; **~é směrnice** указѣния за слѣчай на тревѣга; **~ý přístroj** техн. алѣрмено, сигнѣлно устрѣйство

poplakat si, -pláču si/книж. -pláči si св. (-; nad kým, nad čím) поплѣча си (над някого, над нещо; за някого, за нещо)

poplaš|it, -ím св. (кого, со) изплѣша, уплѣша,

подплаша, разтревожа, обезпокоя (някого, нещо): **~it ptáky** подплаша птици

poplašit se, -ím se св. (–; *čím*) изплаша се, уплаша се, разтревожа се (–; *от нещо*): **~it se zlou zprávou** разтревожа се, обезпокоя се от лошо известие; **ovce se ~ily** овцете се подплашиха

poplašný, -á, -é 1. тревожен: **šířit ~é zprávy** разпространявам тревожни известия; **~ý křik o pomoc** тревожен вик за помощ 2. алармен, предупредителен: **~é zvonky** алармени звънци; **~é zařízení** алармено, сигнално устройство; **~á pohotovost** готовност за случай на тревога

poplat[ek, -ku м. такса, налог: **telefonní ~ek** телефонна такса; **správní ~ky** административни такси; **~ek za vypůjčení** такса за взимане на заем

poplatit, -ím св. (со) изплатя (постепенно, едно след друго всички): **~it dluhy** изплатя (си) дълговете; разплатя се

poplatkový, -á, -é данъчен, таксов, налогов: **~á sazba** тарифа за такси

poplatník, -ka м. платец, данкоплатец: **daňoví ~ci** данкоплатци

poplatný, -á, -é книж. 1. (коти, *čemu čím*) облагам (с нещо); дължащ (на някого нещо): **občan ~ý daněmi** гражданин, облагам с данъци, с налози; **země ~á svému podmaniteli** страна, която плаща данък на своа покорител; **být poplaten někomu** в дълг съм пред някого 2. (*čemu*) прен. книж. отразяващ влияние (на нещо); носещ белег, отпечатък (на нещо): **báseň, malba ~á dobře** стихотворение, картина, носеща отпечатъка на своето време

poplenit, -ím св. (со) 1. ограбя, опустоша, оплячкосам (нещо) (особено чрез войни) 2. унищожа, опустоша (нещо): **kobylky ~ily úrodu** скакалци унищожиха реколтата

poplést, -pletu св. 1. (со) объркам, разбъркам, омотая (нещо): **~plést nitě** объркам концъ; **~plést dráty vedení** объркам жици на инсталация 2. и **poplést (si)** (кого, со с *kým, s čím*) объркам, сбъркам (някого, нещо с някого, с нещо): **všechno ~plete** той/тя всичко обърква; **~plést (si) jména, telefonní čísla** объркам именa, телефонни номера; **~plést si matku s dcerou** сбъркам майка с дъщеря; **~plést si ulice** объркам улици 3. (кого, со) объркам, шашардисам (някого, нещо): **~pletla mu hlavu** тя му завъртя главата; **láska mu ~pletla hlavu, rozum** любовта му размъти главата, помрачи му разума

poplést se, -pletu se св. 1. объркам се, смутя се (за човек) 2. обикн. третолиц. **~plete se** обърка

се, смеси се, разбърка се (за предмет): **dojmy se ~pletly** впечатления се смесиха; **součástky se mu ~pletly** частите му се объркаха 3. объркам се, засуетя се, шашардисам се: **strachem se celý ~pletl** той съвсѐм се обърка от страх 4. объркам се, сгреша; направя грешка: **při zkouškách se ~pletl** той се обърка на изпитите

poplet[a, -y м. и ж. експр. човек, който обърква всичко; мълхльо/мълхла, къопчо, смотаняк/смотанячка, сбърканяк/сбърканячка: **starý ~a** голям мълхльо; **známá ~a** голяма сбърканячка; много разсѐяна жена

poplicnice, -e ж. анат. плѐвра; част от плѐврата, покриваща бѐлите дробовѐ

poplivaný, -á, -é 1. оплѐт: **~á podlaha** оплѐт под 2. прен. оплѐт, опетнѐн; обси́пан с хули, с ругатни: **~á čest** поругана, опетнѐна чѐст

popliv[ati, -ám св. (кого, со) 1. оплѐя (някого, нещо): **~at celou podlahu** оплѐя цѐлия под 2. прен. оплѐя, опетня, опозоря (някого, нещо): **byl ~án** бѐше оплѐт, обси́пан с хули, с ругатни

popluž[í, -í ср. истор. 1. стѐра мѝрка за повѝрхност (за обработваема земя) 2. имѐние, чифлѝк

poplužný, -í, -í който се отнася до имѐние, до чифлѝк **poplužný** чифлѝк

ворка по-добре е да имаш силни лѝкти, да си пробивен, откъл̀кото да имаш имѐние

pop-music [-mjúzik] ж. неизм. поп-мѝзика; популярна, шлѝгерна мѝзика

popoběh[nout, -nu св. поизтичам; приближа се, подтичвайки: **pes ~l k pánovi** кѝчето изтича, притича при господѝря си

popohán[ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. (кого, со; кого, со к *čemu*) 1. подкѝвам, подкѝрам, подгѝнвам, кѝрам, пришпѝрвам (някого, нещо за нещо): **~ět koně k evalu** подкѝрам, пришпѝрвам кѝн да тича в галѝп 2. подкѝвам, кѝрам, пришпѝрвам (някого за нещо): **~ět pracovníky k zvýšení tempa** гѝня, кѝрам, подкѝвам работници кѝм ускоряване на темпото

popohl[ati, -ženu св. (кого, со; кого, со к *čemu*) 1. подкѝрам, подгѝня, пришпѝря (някого, нещо за нещо): **~hnat koně ke klusu** подкѝрам кѝн/конѐ в трѝс; **~hnat dítě k běhu** подгѝня детѐ да бяга 2. подкѝня, накѝрам, пришпѝря (някого за нещо): **~hnat liknavce k práci** накѝрам лентѝй да работи

popoljet, -jedu св. попридвѝжа се, трѝгна за мѝлко и спрѝ; тѝ трѝгна, тѝ спрѝ (с превозно средство; за превозно средство): **vlak ~jel**

влакът потегли за малко и спря; **vůz ~jel ke vchodu** колата се попридвижи към входа

popo|jít, -jdu св. направя няколко крачки; поприближа се; поотдалеча се: **~jít k oknu** направя няколко крачки към прозореца; **~šel hostu vstříc** той направи няколко крачки към госта; **~jít stranou** поотдалеча се (настрана), отбяга се встрани

popojíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несов. попридвижвам се; тръгвам за малко и спирам; ту тръгвам, ту спирам (с превозно средство): **vlak ~í** влакът се попридвижва

popolední, -í, -í следобеден

popolštít, -ím св. (koho, co) полонизирам, пополяча (някого, нещо); придам полски характер (на някого, на нещо)

popolštít se, -ím se св. полонизирам се, пополяча се; добия полски вид, характер

popolštit'ovat, -uji/разг. -uju несов. (koho, co) полонизирам, пополячвам (някого, нещо)

popolštit'ovat se, -uji se/разг. -uju se несов. полонизирам се, пополячвам се; добивам полски вид, характер

popo|nést, -nesu св. (koho, co) поотмества, приближа (с носене) (някого, нещо): **~nést zavazadlo** попремества, поотмества (с носене) багаж; **matka ~nesla dítě** майката се поприближи, поотдалечи с детето на ръце

poporodní, -í, -í послеродов: **~í krvácení** мед. послеродово кръвоизлияние, кръвотечение

poposed|nout (si), -nu (si) св. 1. поотмества се, поприближа се (седейки): **~nout (si) na kraj lavice** поотмества се (малко) към края на пейка; **~nout stranou** поотмества се и седна малко настрана; **~nout (si) blíž k světlu** поотмества се и седна по-близо до светлината 2. поповдигна се и отново седна; завъртя се: **neklidně na židli ~la** неспокойно се позавъртя на стола

popostrčit, -ím св. (koho, co) побутна (някого, нещо): **~it si čapku** поотмества си шапката на главата; **~it (si) hodinky** разг. побутна, премества (стрелката на) часовник напред; **~it vývoj** експр. попришпоря развитие

popostrk|ovat, -uji/разг. -uju несов. (koho, co) побутвам (нещо, някого): **dítě ~uje vozíček** детето побутва количката

popotáh|nout, -nu св. 1. (co) придръпам, попридръпам, поподръпна, подръпна леко, поиздръпам (нещо): **~nout židli ke stolu** придръпам стол към маса; **~nout zásuvku** поиздръпам чекмедже 2. (koho za co, co) подръпна, дръпна, поподръпна (някого за нещо;

нещо) 3. в съчет. **~nout (nosem)** разг. подсмръкна

popotahován|í, -í ср. разг. 1. разкарване, разпавии, неприятности, грижи: **mít ~í se sou-dem** имам разпавии със съда; **má ~í pro časté absence** има неприятности заради чести отсъствия 2. подсмърчане

popotah|ovat, -uji/разг. -uju несов. 1. (co) придръпвам, попридръпвам, подръпвам леко, поиздръпвам (нещо) 2. (koho za co, co) подръпвам, дръпвам, поподръпвам, дърпам (някого за нещо; нещо) 3. в съчет. **~ovat (nosem)** разг. подсмърчам

popouštět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несов. 1. (co komu) поотпъскам, поразхлабвам, поотхлабвам (нещо на някого): **~ět si opasek** поразхлабвам си колана; **~ět koni uzdu** поотпъскам юзда на кон 2. (co) поотпъскам, поудължавам (нещо): **~ět krátké šaty** поотпъскам къса рокля 3. (čemu) книж. давам воля (на нещо); разрешавам (нещо) 4. често отриц. (ne)~ět книж. (не) отстъпвам: **žena je rozumná a ~í s úsměvem** жената ми е умна и с усмивка отстъпва 5. остар. поотпъскам се, поотслабвам, омеквам, разхлабвам се, поизносвам се

popouzlet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несов. 1. (koho, co proti komu) настроявам, насъсвам (някого, нещо срещу някого): **zbytečně proti sobě ~el** той излишно настрояваше хората срещу себе си 2. (koho – вин.; koho čím) дразня, въссявам, ядосвам, поддразням, раздражням, разгневявам (някого; някого с нещо): **výtky ho ~ely** забележките го дразнеха, ядосваха, въссяваха 3. (koho – вин.; koho k čemu) предизвиквам (някого), довеждам, докарвам (някого до нещо); настроявам, подтиквам (някого към нещо): **~et k hněvu** предизвиквам гняв, негодувание; разгневявам: **~et ke vzpouře** подтиквам, настроявам към бунт

popovídat (si), -ám (si) св. (s kým) поговоря (си), поприказвам (си), побъбря (си) (с някого)

popozítří, разг. popozejtří нар. по вдръгиден; след три дни: **přijdu až ~** ще дойда чак по вдръгиден; ще дойда след три дена

popracovní, -í, -í следработен, извънработен: **~í doba** следработно, извънработно време

poprask, -u м. разг. експр. суматоха, паника, оеления, шумотёвица: **byl z toho ~** настана една суматоха; **udělat ~** вдигна оеления, шумотёвица

popraskan|ý, -á, -é напукан, попукан, изпопукан

popraskat, -ám св. 1. напукам се, попукам се: **zdivo ~alo** зидарията се попука 2. скъсам се,

изпокъсам се: **struny ~aly** струните се изпокъсаха

popraš|ek, -ku м. прашец; тънък слой прах, брашно, сняг и под.: **sněhový ~ek na polích** снежен прашец по нивята

popraš|it, -ím св. (со *čít*) поръся, наръся, посипя (нещо с нещо): **~it vál moukou** набрашняя, поръся с брашно дъска за месене; **~it rostliny chemikáliemi** поръся растения с химикали

popraš|kovat, -uji/разг. -uju св. (со) сел. стоп. посипя (с тор на прах) (нещо)

popraš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со *čít*) поръсвам, наръсвам, посипвам (нещо с нещо): **~ovat vál moukou** поръсвам дъска за месене с брашно; **~ovat stromy chemikáliemi** поръсвам дървета с химикали

poprat se, -peru se св. (s *kým*) сбия се (с някого): **kluci se ~prali** момчетата се сбиха

poprav|a, -y ж. екзекуция; изпълнение на смъртно наказание: **~a oběšením** екзекуция; изпълнение на смъртно наказание чрез обесване; обесване; **~a zastřelením** екзекуция; изпълнение на смъртно наказание чрез разстрел; разстрел; **hromadná ~a** масова екзекуция

♦ **~a** **šňůra** шнур за висящо на колеление

popravč|í, -í, -í който служи за екзекуция, за изпълнение на смъртни наказания: **~í četa** отделение, което изпълнява смъртна присъда; **~í špalek** дървник за екзекуции; **mistr ~í** истор. палач; **~í lešení** ешафод, гилотина

poprav|it|č, -ě ср. ешафод; лобно място; място за екзекуции

poprav|it, -ím св. (кого – вин.) екзекутирам (някого); изпълня (нечия) смъртна присъда: **~it odsouzenec** екзекутирам осъден, осъдени; **být ~en** бѣда екзекутиран, разстрелян

poprav|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого – вин.) екзекутирам (някого); изпълнявам (нечия) смъртна присъда

poprázdninov|ý, -á, -é следваканционен

poprcháv|at, обикн. безл. -á неск. рѣмй; рѣси, росй (за ситен дъжд)

popros|it, -ím св. (кого о со, за со) помоля (някого за нещо): **~it o pomoc, za odpuštění** помоля за помощ, за прошка

poprs|í, -í ср. 1. бюст, жѣнски гърди 2. бюст; горната част на човѣшкото тѣло (до кръста): **bronzové ~í** брѣнзов бюст

poprsk|at, -ám св. (кого, со) изпрѣскам, на-прѣскам, опрѣскам (някого, нещо)

popruh, -u м. рѣмѣк, колѣн, вѣжѣ (за носене на товар): **stěhováci ~y** рѣмѣци за стягане на багаж

poprvé, po prvé нар. за прѣв пѣт, за пѣрви пѣт

popřát, -přeji/разг. -přeju св. 1. (кому, čemu со, рядко čeho) пожелаъ (на някого, на нещо нещо): **~přát dobrou chuť** пожелаъ добър апетит; кажа наздраве; **~přát si stálé(ho) zdraví** пожелаъ си добро здраве 2. (кому k čemu) поздравя (някого за нещо); честитя (на някого нещо): **~přát k svátku** поздравя по случай празник; честитя празник 3. (кому čeho, со) предоставя, дам (на някого нещо): **~přeje mi čas(u) dle svých představ** давам си представя за себе си

někomu sluchu книж. изслушам някого

popřát si, -přeji si/разг. -přeju si св. (со; čeho) позволя си (нещо – обикн. хубаво, приятно): **~přát si dobrého vína** позволя си да пийна хубаво вино; **může si ~přát, co chce** може да си позволи, каквото си поиска; **rád si ~přeje** обича да си угажда

popřáv|at, -ám неск. (кому, čemu со, рядко čeho) 1. пожелавам (на някого, на нещо нещо) 2. предоставям, давам (на някого нещо): **ne~at někomu oddechu, klidu** не давам на някого почивка, спокойствие

popřáv|at si, -ám si неск. (со; čeho) позволявам си (нещо – обикн. хубаво, приятно); угаждам си

popřed|í, -í ср. 1. прѣден плѣн; прѣдна част (най-близка до сцената): **v ~í sálu je stůl** в прѣдната част на залата има маса; **~í krajiny** прѣден плѣн на пейзаж; **zaujmout místo v ~í** заема място в прѣдните, в пѣрвите редовѣ 2. прен. чѣлно, прѣдно, пѣрво място; прѣден плѣн: **otázka vystupující do ~í** въпрос, който излиза на прѣднина

♦ **~í** **zájem** прѣднина вниманието съм

popřevratov|ý, -á, -é който се отнася до периода след преврата (1918 год.): **~á léta** годините след преврата от 1918 год.; **~á literatura** литературата от началото на 20-те години

popřípadě (сѣкр. **popř.**), **po případě** нар. евентуално; или; или пък; или евентуално

popřít, -přu св. (со, по-рядко кого) отрека, отхвърля, не призна, опровергая (нещо, някого): **~přít svou vinu** отрека, не призна вина си; **~přel, že tam byl** отрече да е бил там; **~přít zprávu** опровергая съобщение; **žaloba na ~pření otcovství** ѣск за оспѣрване на бащинство; **~přít tíži zemskou** преодоля земното притѣгляне; **~přít posmrtný život** отрека съществуването на задгрѣбен живот

popsan|ý, -á, -é изписан: **~ý papír** изписана хартия

popsan|í, -í ср. описание; обикн. отриц. в сѣчет. **k ne~í** неописѣемо, невѣобразимо: **je krásná** **k ne~í** неописѣемо красива е; **nastal zmatek** **k ne~í** настѣна невѣобразима бъркотия

po|psat, -píšu/книж. -píši св. 1. (co) изпиша (нещо): **hlad a bída ~psaly jim tváře** гладът и мизерията бяха слоджили отпечатъка си върху лицата им **2. (koho, co)** опиша, обрисувам (някого, нещо): **~psat cestu k nádraží** обясня как се отива до гарата

popsk|ý, -á, -é попски: **~ý plnovous** попска брада и мустаци; брада като на поп

pop|at se, -ám se св. (koho – вин. po kom, po čem; na koho, na co) разпитам (някого за някого, за нещо); информирам се, осведомя се (от някого за някого, за нещо); попитам (за някого, за нещо): **~at se po známých, po něčím osudu** разпитам, поинтересувам се за познати, за съдбата на някого; **~at se na/po zdraví (někoho)** попитам, поинтересувам се за здравето (на някого)

pop|táv|at se, -ám se нескв. (koho – род. po kom, po čem; na koho, na co) разпитвам, питам (някого за някого, за нещо); информирам се, осведомявам се (от някого за някого, за нещо): **~at se po zboží** търся стока; питам за стока; **~at se na známé** интересувам се за познати

pop|táv|ka, -y жс. 1. търсене (на стока и под.): **~a po autech** търсене на леки коли; **~a po pracovnících** търсене на работници; **~a po knize** (усилено) търсене на книга; (голям) интерес към дадена книга **2. икон.** търсене: **zákon nabídky a ~u** закон за търсенето и предлагането

popud, -u м. подтик, подбуда, импулс, повод, инициатива: **tvůrčí ~** творчески импулс; **~ k stížnosti** повод за оплакване; **dát k něčemu ~** дам повод, подтик за нещо; **jednat z vlastního ~u** действам по собствена, по своя инициатива; **udělal to na její ~, z jejího ~u** той направи това по нейна инициатива; **reagovat na sebemenší ~** реагирам и на най-малкия повод

popud|it, -ím св. 1. (koho, co proti komu) настроя, насъкам, подбужда (някого, нещо срещу някого); предизвикам гнева (на някого): **~il ho proti sobě** той го настрои срещу себе си **2. (koho – вин.; koho čím)** ядосам, подражня, раздразня, разгневя (някого; някого с нещо): **~il ho tónem své řeči** той го ядоса с тона на думите си; **byl trochu popuzen** беше малко ядосан **3. (koho – вин.; k čemu)** предизвикам, подбужда (някого към нещо): **~it někoho k hněvu** разгневя някого; предизвикам у някого гняв; **~it k nenávisti** предизвикам, събужда ненавист

popudlivě нар. раздразнено; с раздразнение: **odpovídat ~** отговарям с раздразнение; **chovat se ~** проявявам раздразнителност, нървеност в държанието си

popudlivost, -i жс. раздразнителност, сприйхавост

popudliv|ý, -á, -é 1. сприйхав, раздразнителен, избухлив: **nemoc ji učinila ~ou** болестта я направи раздразнителна **2. прен.** раздразнен, остър, нървен: **~ý tón řeči** тон на раздразнение; нървен тон на думите

popukán|í, -í ср., обикн. в съчет. **být k ~í** много съм смъшен: **je to veselohra k ~í** това е много смешна комедия; **chlapík k ~í** много забавен мъж, човек; **to je k ~í** да се пукнеш, да си умреш от смях от това

popukan|ý, -á, -é напукан, попукан

popuk|at, -ám св. 1. напукам се, попукам се **2. в съчет.** **~at (se) (smíchem, smíchy)** разг. експр. пукна се от смях: **div jsme (smíchy) ne~ali** едва не се пукнахме, едва не си умряхме от смях

populac|e, -e жс. 1. брой на население **2.** популация, население, народонаселение **3.** прираст на население; раждаемост: **velká, malá ~e** висока, ниска раждаемост

populačn|í, -í, -í 1. който се отнася до брой на население, до население: **~í přírůstek** прираст на населението **2.** който се отнася до раждаемост: **~í politika** регулиране на раждаемостта

popularit|a, -y жс. популярност: **těšit se ~ě, mít ~u** ползвам се с популярност, популярен съм; **dosáhnout ~u** добия популярност; стана популярен

popularizac|e, -e жс. популяризиране, популяризация

popularizačn|í, -í, -í популяризаторски

popularizátor, -a м. популяризатор

populariz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. (koho, co) популяризирам (някого, нещо)

populárně нар. популярно: **~ vědecký film** научно-популярен филм; **~ vysvětlit** обясня в популярна форма

populárn|í, -í, -í 1. популярен, общодостъпен **2.** популярен, известен: **~í osobnost** популярна личност

popůlnočn|í, -í, -í който е след полунощ; след-полунощен: **~í vysílání** предаване, програма по радиото след полунощ; нощно предаване

popust|it, -ím св. 1. (co) поотпусна, поразхлабя, поотхлабя (нещо): **~it (si) šaty (do délky, do šířky)** поотпусна (си) рокля (на дължина, на ширина) **2. (čemu) книж.** дам воля (на нещо); разреша (нещо) **3. обикн. отриц.** **nepopust|it, -ím книж.** не отстъпя **4. остар.** поотпусна се, поотслабна, поизнось се, омекна

popuzeně нар. раздразнено; с раздразнение; ядосано: **tvářit se ~** имам ядосан вид

popuzen|ý, -á, -é раздразнен, възмутен, ядосан, разгневен: **~ý lid svrhl vládu** разгневеният народ събори правителството

popuz|ovat, -uji/разг. -uju несов. (*koho – вин. proti komu, proti čemu*) настрóйвам, насъсквам (*някого срещу някого, срещу нещо*); дразня, ядосвам (*някого с нещо*); предизвиквам, подбуждам (*някого към нещо*)

pór I, -u м. праз лък: **česnek ~** бот. праз (Alium porrum)

pór II, -u м. поря; обикн. мн. **pór|y, -ů** анат. пори (на кожата)

porad|a, -y жс. 1. съвещание, конференция: **pracovní ~a** работно съвещание; **výrobní ~a** производствено съвещание; **svolat ~u** свикам съвещание; **zahájit, skončit ~u** открива, закрива съвещание 2. съвет, заседание: **má ~u s vedoucím, u vedoucím** той/тя се съвещава с началника; на съвещание е с началника, при началника 3. консултация, съвет: **odborná ~a** консултация; **přijít (k někomu) na ~u** дойда (при някого) за съвет; **soud se odebral k ~ě** съдът се оттегли на съвещание

porad|e, -e м. съветник: **odborný ~e** консултант, експерт; **právní ~e** юрисконсулт; **politický ~e** политически съветник; **vojenský ~e** военен съветник

poradensk|ý, -á, -é консултанционен: **~á služba** дежурство в консултанционна служба; **~á a preventivní zdravotní péče** профилактично и консултанционно здравно обслужване

porad|it, -ím св. 1. (*komu; komu v čem, s čím*) посъветвам (*някого; някого за нещо, с нещо*): **~it někomu v práci, s prací** посъветвам някого за работата, по отношение на работата; **~it někomu s úkolem** посъветвам някого как да се справи със задача 2. (*komu co*) препоръчам (*на някого нещо*): **~ili mu změnu vzduchu, odjet/aby odjel** препоръчаха му, посъветваха го да промени въздуха, да замине

porad|it se, -ím se св. 1. (*s kým, s čím o kom, o čem*) посъветвам се (*с някого, с нещо за някого, за нещо*) 2. проведя съвещание, заседание: **soud se šel ~it** съдът се оттегли на съвещание; **výbor se měl ~it o přijetí nových členů** комитетът трябваше да проведе съвещание по приемането на нови членове

porad|it si, -ím si св. и несов. (*v čem; s kým, s čím*) справя се/справям се (*в нещо; с някого, с нещо*): **ve všem/se vším si ~í** с всичко се справя

poradn|a, -y жс. консултация: **advokátní ~a** юридическа консултация; **dětská ~a** детска консултация; **~a pro matky a kojence** женска и детска консултация

poradn|í, -í, -í 1. който се отнася до консултация:

~í služba дежурство за консултации 2. съвещателен; който се отнася до съвещания: **~í síň** зала за консултации, за съвещания; **mít ~í hlas** имам съвещателен глас 3. консултативен: **~í výbor, orgán, schůze** консултативен комитет, орган; консултативна среща; **~í lékařská komise** лекарски консулт, консилиум

poraněn|í, -í ср. нараняване: **~í hlavy** нараняване на главата; **~í elektrickým proudem** удар от електрически ток

poraněn|ý, -á, -é (на)ранен: **~ý hráč** контузен играч; **~á zvěř** ранено животно

poran|it, -ím св. (*koho, co*) (на)раня (*някого, нещо*): **~it zvěř** раня дивеч

poran|it se, -ím se св. (на)раня се

poraz|it, -ím св. 1. (*koho, co*) поваля, съборя, сваля (*на земята*) (*някого, нещо*): **~ilo ji auto** една лека кола я блъсна и я събори; **~it židli** съборя стол; **~it strom** отсека дърво; **dvě číste tě ~ily** прен. експр. от две чаши те удари в главата; **div ho to ne~ilo** прен. експр. едва не го умори (*за известие, болест и под.*) 2. (*koho – вин.*) победя, разбива, разгромя, сразя (*някого*): **~it nepřátelské vojsko** разбива вражеска войска; нанеся поражение на неприятелска армия; **~it soupeře 2:0, (v boxu) na body** победя противник с два на нула, (*в бокса*) по точки; **~it rekordy** експр. бия, счупя рекорди 3. (*koho – вин.*) заколя (*животно*): **~it vepře** заколя свиня

poražen|ec, -ce м. пораженец

poraženeck|ý, -á, -é пораженски, пораженецски, капитулантски: **~á nálada** пораженско настроение; **~é řeči** пораженски приказки

poraženectv|í, -í жс. пораженство, пораженчество, капитулантство

porážen|í, -í ср. 1. изсичане (*на дървета*) 2. клане (*на добитък*)

poražen|ý, -á, -é м. победен: **vítězové i ~í** победители и победени

poráží|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несов. 1. (*koho, co*) повалям, събарям, свалям (*на земята*) (*някого, нещо*): **~et staré stromy** секя, отсичам, изсичам стари дървета 2. (*koho, co*) побеждавам (*някого, нещо*): **~et vojska** разбивам войски; нанасям поражение на армии 3. (*koho – вин.*) коля, заколвам (*животно*)

poráží|k|a, -y жс. 1. поражение, неуспех, загуба: **válečná ~a** военно поражение; **drtivá ~a** пълно, тотално поражение; **mužstvo utrpělo ~u** отбóрът претърпя загуба 2. клане (*на добитък*): **nucená ~a** принудително клане

porc|e, -e жс. порция, дажба: **~e masa** порция месо; **vypít svou ~í** изпия дажбата си

porcelán, *разг.* **porculán**, -u *м.* порцелан: **jemný** ~ фин порцелан; **užitkový** ~ домакински порцелан
porcelánk|a, -y *ж.* завод за порцеланови изделия
porcelánov|ý, -á, -é порцеланов
porcovan|ý, -á, -é разделен на порции; разфасован
porc|ovat, -uju *несв. (со) разг.* деля, разфасовавам, разделям на порции (*нещо*)
pór|ek, -ku *м.* умал. праз лък
porevoluční|í, -í, -í следреволюционен; датиращ след революцията
porézn|í, -í, -í порьозен: ~í **beton** пенокбетон; ~í **tkanina** рехава материя
poréznost, -i *ж.* порьозност
pórkov|ý, -á, -é който е от праз лък: ~á **polévka** сўпа от праз
pornografick|ý, -á, -é порнографски
pornografi|e, -e *ж.* порнография
porob|a, -y *ж.* робство, поробване, робия, йго: **národní** ~a национално робство; **sociální** ~a социално потисничество; **svržení pout** ~y разкъсване на робски окъви; **umělecká** ~a художествено робуване
poroben|ý, -á, -é поробен: ~ý **lid** поробен народ; поробени мási; ~é **srdce** *прен.* завладяно сърце
porobit, -ím *св. (кого, со)* поробя, заробя (*някого, нещо*)
porod, -u *м.* раждане: **zemřít při** ~u умрѣ при раждане; **žena pracuje k** ~u жената е обхваната от родилни болки; **to je (těžký)** ~ *разг. експр.* това става с родилни мъки; това са родилни мъки
porodit, -ím *св. (кого, со)* родя (*някого, нещо*): ~it v **bolestech** родя с (големи) болки
porodn|a, -y *ж. сел.стоп.* родилно помещѣние: ~a **pro prasnice** родилно помещѣние за свинѣ-майки
porodn|í, -í, -í родѣлен: ~í **bolesti** родѣлни болки; ~í **asistentka**, ~í **bába**, ~í **babička** акушѣрка; ~í **sál** родѣлна зала; ~í **kotec** *сел.стоп.* родѣлен бокс за сѣлскостопански животни
porodnic|e, -e *ж.* родѣлен дѣм
porodnick|ý, -á, -é акушѣрски: ~é **oddělení** акушѣро-гинекологѣско отдѣление
porodnictv|í, -í *ср.* акушѣрство
porodník, -a *м.* акушѣр-гинеколог
porodnost, -i *ж.* раждаѣмост: **stoupání**, **pokles** ~i увеличѣние, намалѣние на раждаѣмосттѣ
porost, -u *м.* растѣителност: **vlasový** ~ *прен.* окосѣеност на главата

porostl|ý, -á, -é обрасъл: **řídce** ~á **brada** рядка брада
porot|a, -y *ж.* 1. сѣд със сѣдебни засѣдатели: **výrok**, **rozsudek** ~y присѣда на сѣдебните засѣдатели 2. сѣдебни засѣдатели 3. жюри
porotc|e, -e *м.* 1. сѣдебен засѣдател 2. члѣн на жюри
porotkyn|ě, -ě *ж.* 1. сѣдебна засѣдателка 2. члѣнка на жюри
porotn|í, -í, -í който се отнася до сѣдебни засѣдатели, до жюри: ~í **sín** зала за сѣдебни засѣдатели; ~í **přelíčení** сѣдебно дѣло със сѣдебни засѣдатели
porouč|et, -ím, 3. *мн.* -eji/-i *несв.* 1. (*кому со*; *со*) наредѣдам, порѣчвам, заповѣдам (*на някого нещо*; *нещо*); командвам, разпорѣждам се: **dohlížel na něho a ~el mu** той го надзираше и го командваше; **zvykl si jen ~et** свѣкнал е само да командва; **nedá si od nikoho/nikým ~et, co má dělat** не търпи, не оставя никой да му наредѣда; не дава никой да го командва; **nemá mu nikdo co ~et** никой няма право да го командва; **umí ~et svému tělu** той/тя (умѣе да) владѣе тѣлото си 2. **porouč|et (si)**, -ím (si) (*со*) *малко остар.* порѣчвам си, желая (*нещо*): ~et si **všechno možné** пожелавам си, порѣчвам си каквѣ ли нѣ
porouč|et se, -ím se, 3. *мн.* -eji/-i *несв.* 1. (*кому*) учтиво поздравявам (*някого*); учтиво се сбогувам (*с някого*): ~ím se! мѣйте почитания! сбѣгом! **dávat se někomu ~et** изпращам най-учтѣви пѣздрави, поздравявам най-учтѣво някого; **paní se dává ~et a prosí o omluvení** госпожата ви поздравява най-учтѣво и мѣли да я извините; **rychle se ~el a odcházel** набързо се сбогуваше и си трѣгваше 2. *разг. експр.* пѣдам (*в безсѣзнание*); катѣрвам се: **ani nepípl a ~el se (k zemi)** бѣз да гѣкне, той се стропѣлѣ (*на земята*); **sklenice se ~ely** чашиите отидоха, счѣпиха се; **oblek se mu už ~í** костѣомът му вече се е изнѣсил, вече си дава оставката
poroučiv|ý, -á, -é заповѣднически; който обѣча да командва, да се налага: **ostrý ~ý hlas** рязък заповѣднически глас; **rozmary ~é paničky** прищѣвки, капризи на властолюбѣва госпожа
porouchan|ý, -á, -é поврѣден, развалѣн: ~é **zdraví** *прен.* разклатѣно здравѣ; ~á **reputace**, **čest** *прен.* накрѣнѣна, опетнѣна репутация, чѣст
porouch|at, -ám *св. (со)* поврѣда, разваля, счѣпа (*нещо*)
porouch|at se, -ám se *св.* поврѣда се, разваля се
pórovit|ý, -á, -é порѣст, порьозен
porovnán|í, -í *ср.* 1. сравнѣние, съпоставка, пропоставѣние

може и да се сравнява **2. в съчет.** **v ~í s (čím)** *предлог с твор. книж. в сравнение с (нещо)*
porovnat, -ám св. (кого, со с кým, s čím) сравня, съпоставя (някого, нещо с някого, с нещо): **~at výsledky** сравня резултати; **~at opis s originálem** сверя прѣпис с оригинала; **~at si hodinky** сверя си часовника
porovnávat, -ám несв. (кого, со с кým, s čím) сравнявам, съпоставям (някого, нещо, с някого, с нещо): **~at opis s originálem** сверявам прѣпис с оригинала
pórov|ý, -á, -é който се отнася до праз лук
porozhléd|nout se, разг. porozhlíd|nout se, -nu se св. **1.** поогледам се, огледам се, поозѣрна се: **rozpačitě se ~nout kolem** смутѣно, неувѣрено се поогледам наоколо; **~nout se po sále** огледам, поогледам зала **2. (pro čem; kde)** ориентирам се (в нещо; някъде): **~nout se v novém místě** свикна с ново място; **~nout se po cizím městě** ориентирам се в чужд град; добия представа от чужд град; запозна се с чужд град; **jen co se zde trochu ~ne, najde si práci** само малко да се позавърти тук и ще си намѣри работа
porozprávi|t (si), -ím (si), 3. мн. -ějí (si)/-í (si) св. (s кým; o čem) поприказвам (си), поговѣря (си), побѣбря (си) (с някого; за нещо)
porozumě|ní, -í ср. (pro кого, pro со) разбиране (по отношение на някого, на нещо): **mít ~í pro někoho** разбирам някого; влизам в положението на някого; **mít hluboké ~í pro potřeby druhých** отнасям се с дълбоко разбиране към нѣждите на другите
porozumě|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. **1. (čemu, komu)** разбера, схвана (нещо); разбера (някого): **zaslechl tlumený hovor, ale slovům ne~ěl** тоѣ доловѣ приглушен гѣвор, но не можѣ да разбере дѣумите; **~ěli si** разбраха се един друг **2. (komu, čemu)** разбера, оценя (някого, нещо); вникна (в нещо): **správně ~ět básníkovi** правилно разбера, схвана (идѣя на) поѣт
porozvít se, -viji se св. книж. поразтѣоря се, поразвѣя се (за растение)
portál, -u м. портал; официален вхѣд
portfej, -e м. вѣдомство; обикн. в съчет. **ministr bez ~e** министър без портфѣйл; **vzdát se ~e** дам си оставката като министър
portiér|a [-ti-/ty-], -у ж. книж. завѣса (обикновено на врата)
portrét, -u м. **1.** портрѣт: **olejový ~** портрѣт с маслени бой; **sochařský ~** скулптурен портрѣт; **fotografický ~** фѣтопортрѣт **2. книж.** портрѣт, характеристика, описѣние: **lidský a básnický ~ Máchův** портрѣт на Мѣха като чѣвѣк и поѣт

portrétist|a [-ty-], -у м. портрѣтист
portrét|ovat, -uji/разг. -uju несв. (кого, со) правя портрѣт (на някого, на нещо): **maluje zátiší a ~uje** рисѣва натѣормѣрти и портрѣти
portsk|é, -ého ср. портвайн
portugalsk|ý, -á, -é португалски
portugalštín|a, -у ж. португалски езѣк
portýr, -a м. *остар. разг.* портиѣр: **hotelový ~** портиѣр в хотѣл
porub, -u м. минно забѣй (мястото, където се копѣе в мина)
poručen|ec, -ce м. непълнолѣтен, сирак под настѣйничество; подѣпѣчен
poručensk|ý, -á, -é 1. настѣйнически, опекунски: **~á správa** попечѣтелство **2. междунар. юрид.** подѣпѣчен: **~á správa** опека; **~á rada** губернѣторски съвѣт; **~é území** подѣпѣчна теритѣрия
poručenstv|í, -í ср. опека, опекунство, настѣйничество, попечѣтелство
poručic|e, -e ж. женѣ-лѣйтѣнант
poručík, -a м. лѣйтѣнант
poručit, -ím св. **1. (komu со; со)** порѣчам, наредя, заповядам, зарѣчам (на някого нещо; нещо), изкомѣндвам (някого за нещо): **~ila mu odejít/aby odešel** тѣ му каза да си върви; **~it připravit materiál** наредя да се пригѣтви материал; **dovede ~it** умѣе да заповядва; **lékař mu ~il klid** лѣкарят му наредѣ, препорѣча спѣкѣйствие **2. poručit si, -ím si (со)** порѣчам си (нещо): **~it si večeri** порѣчам си вѣчѣря
poručnic|e, -e ж. настѣйница, опекунка
poručnick|ý, -á, -é опекунски, настѣйнически: **~ý soud** попечѣтелски сѣд
poručnictv|í, -í ср. опека, опекунство, настѣйничество, попечѣтелство: **byl dán pod jeho ~í** поставѣха го под нѣгово настѣйничество, попечѣтелство
poručník, -a м. опекун, настѣйник, попечѣтел: **stanovit dítěti ~a** определя настѣйник на детѣ
poručník|ovat, -uji/разг. -uju несв. (komu; кого – вин.) опекунствам (над някого), комѣндвам (някого); заповядам (на някого); комѣнданджѣйствам: **nedali si ~ovat** не сѣ оставѣха да ги комѣндват; **není správně ~ovat mládež** не ѣ правилно да се опекунства над младежѣта
poruch|a, -у ж. **1.** поврѣда, аварѣя: **~a motoru** поврѣда на мѣтор; **~a v přijímači** поврѣда в приѣмник; **~a v zásobování** смущѣние в снабдяването; **dopravní ~a** транспортна аварѣя **2.** нарушѣние, разстрѣйство, смущѣние: **nervová, duševní ~a** нѣрвно, душѣвно разстрѣйство; **zaživací ~у мед.** смущѣния в храносмѣлането; **~a řeči** нарушѣние, дефѣкт на гѣвѣра;

atmosférické ~y атмосферни смущения; **frontální ~y** метеорол. фронтални смущения
poruchovost, -i жс. аварийност: ~ **strojů** аварийност на машини; ~ **provozu** аварийност на производство
poruchov|ý, -á, -é аварийен; който се отнася до повреда: ~**é místo** място на повреда; ~**ý stroj** машина с чести аварии; **pohotovostní ~á služba** служба за аварийна помощ
porůst, -rostu св. (*čím*) обрасна, покрива се (*с нещо*)
porůst|at, -ám нескв. (*čím*) обраствам, покривам се (*с нещо*)
porušení|í, -í ср. нарушѐние, повреда, увреждане
porušen|ý, -á, -é 1. повреден, нарушен, увреден: ~**ý nátěr** изтрита, очукана боя; ~**é zdraví** разклатено здраве 2. нарушен, накърнен: **obnovení ~é jednoty** възстановяване на нарушено единство; ~**é právo** накърнено право; ~**ý smysl věty** изопачѐн, нарушен смисъл на изречение
poruší|t, -ím св. (*co*) 1. повредя, разваля (*нещо*): ~**it tkaninu** повреда тъкан, плат; ~**it tkáň** биол. увреда тъкан 2. наруша (*нещо*): ~**it tradici** наруша традиция; ~**it slib, přísahu** наруша обещание, клетва; ~**it kázeň** наруша дисциплина; ~**it smlouvu** наруша договор
porušovat, -uji|разг. -uju нескв. (*co*) 1. повреждам, развалям (*нещо*): **kořeny ~ují zdivo** корените разрушават зидарията; **alkohol ~uje nervovou soustavu** алкохолът уврежда нервната система 2. нарушавам (*нещо*): ~**ovat ticho** нарушавам тишина; ~**ovat zásady** нарушавам принципи
porůznu нар. тук-там; на различни места: ~ **rozptýlené domky** тук-тамѐ разпръснати къщички; **otiskovat příspěvky** ~ печатам статии на различни места, в различни издания
porv|at se, -u se св. (*pro koho, pro co; s kým, s čím*) разг. експр. сбия се, изпосбия се (*за някого, за нещо; с някого, с нещо*)
porybn|ý, -ého м. управител на рибовъдно стопанство
porýp|at se, -ám se/-u se св. (*v čem*) експр. почопля, почовъркам (*в нещо*): ~**at se v jídle** почопля ядене; ~**at se v práci** попипкам се с работа
pořad, -u м. 1. програма, дневен ред; предаване: ~ **slavnosti, závodu** програма на тържество, на състезание; **poslední číslo ~u** последен номер от програма; ~**y pražských kin** програма на пражките кина; **rozhlasový ~** предаване, програма на радио; радиопрограма; **jednací ~ schůze** (делови) дневен ред на събрание; **dát něco na (denní) ~** поставя нещо на дневен

ред; **číslo ~u** изляза на дневен ред; дойде ми редът 2. **рядко** ред, последователност: **v přesném časovém ~u** в точна последователност
něco po ~ě карам нещо ред по ред
pořad нар. непрекъснато; все; постоянно: **opakovat ~ totéž** повтарям все едно и също; ~ **dokola** все едно и също; **je ~ sám** през цялото време е сам; **je ~ stejný** той (си) е все същият
pořadač, -e м. класьор, папка
pořádat, -ám нескв. (*co*) 1. устройвам, организирам, уреждам, провеждам (*нещо*): ~**at manifestaci** устройвам, провеждам манифестация; ~**at Závod míru** организирам Пробега на мира; ~**at ples** устройвам бал; ~**at přednášky** организирам лекции 2. подреждам, привеждам в ред (*нещо*): ~**at knihovnu** подреждам библиотека; ~**at básníkovu korespondenci k vydání** подготвям прѐписка на поѐт за издаване
pořadatel, -e м. 1. организатор, уредник: ~**é oslav** организатори на тържество; ~ **zájezdů** спец. тѹроператор 2. разпоредител
pořadatelk|a, -y жс. 1. организаторка, уредничка 2. разпоредителка
pořadatelsk|ý, -á, -é 1. организаторски 2. разпоредителски: ~**á služba** разпоредителска служба
pořád|ek, -ku м. 1. ред, организираност: **veřejný ~ek** общѐствен ред; **mít doklady v ~ku** документите ми са в ред; **mít v bytě vzorný ~ek** в жилището (ми) има образцов ред; **dát, uvést byt do ~ku** сложа, приведа жилище в ред; **udělat si ~ek ve skříni** подреда гардероба си; **vést dítě k ~ku** приучавам дете на ред; **vrátit knihu v ~ku** върна книга в запазен вид; **auto je už zase v ~ku** колата вече отново е в изправност; **doma je všechno v ~ku** в къщи всичко е наред; **nemá nervy v ~ku** нервите му/ѝ не са в ред; **to je v ~ku (že ses omluvil)** добре е (че се извини); моля (всичко е наред)
♦ **namáhl ~e/-u** изморил не е в ред; дъската му/ѝ хлѐпа; главата нещо не му/ѝ е в ред 2. ред, порядък, спокойствие: **zjednat ~ek** въведа ред; **pořadatelé dohlížejí na ~ek** разпоредителите се грижат, бдят за реда; **rušitelé ~ku** нарушители на реда; **vytrhnout člověka z jeho ~ku** извадя човек от обичайния му начин на живот 3. ред, последователност: **v abecedním ~ku** по азбучен ред; **zasedací ~ek** дневен ред; ~**ek slov** език. словоред; **vcházet v určeném ~ku** влизам в определѐна последователност; **vcházet ukázněně po ~ku** влизам дисциплинирано по ред;

brát po ~ku карам по ред **4.** ред, подреждане, порядък, строй: **v tom je vnitřní logický ~ek** това има вътрешен логически ред; **obnovení právního ~ku** възстановяване на правен ред; **společenský ~ek** обществен ред; **nové ~ky** нови порядки

pořadí, -í *ср.* **1.** ред, последователност: **abecední ~í** азбучен ред; **~í podle velikosti** подреждане по големина; **~í závodníků v cíli** ред на състезатели според пристигането им на финал; **v jakém ~í?** в какъв ред? в каква последователност? **být pátý podle ~í** пети по ред съм; **brát pacienty podle ~í** приемам пациенти по реда им; **mimo ~í** извън реда; **sociální ~í (uchazečů)** социално, обществено положение (на кандидати) **2.** балкѝн, ранг (в зала, театър и под.): **lůže v prvním ~í** лѝжа на първи балкѝн

pořádkov|ý, -á, -é който се отнася до обществен ред: **~á služba** служба, дежурство по охрана на реда; **~á pokuta** глоба за нарушаване на обществен ред

pořádkumilovn|ý, -á, -é който обича реда, порядъка: **oblékní se ~** облечи се с топли дрехи

pořádně *нар.* **1.** солидно, добре; много добре; старателно; както трябва: **~ to uklid'!** разтреби старателно! **2.** порядъчно, прилично: **žít, chovat se ~** живѝя, държѝ се порядъчно, прилично **3. разг.** прилично; както трябва, подходящо: **oblékní se ~** облечи се с топли дрехи; **nemohl rozčilením ani ~ promluvit** от възмущение той не можеше даже да говори; **~ si to rozmysli!** добре си помисли! **4. експр.** порядъчно; здравата; много; прекалено: **pověděla mu to ~ експр.** добре му го каза; **~ mu zaplatil** той му плати порядъчно; **~ se najíst** здравата се наям; **je už ~ starý** вече е порядъчно стар

pořadnic|e, -e *ж. геом.* ордината

pořadník, -u *м.* списък (на кандидати и под.)

pořádnost, -i *ж.* **1.** ред, порядък: **pochválit za ~ a čistotu** похваля за реда и чистотата **2.** порядъчност: **vynikat ~í** правя впечатление, отличавам се с порядъчност

pořádn|ý, -á, -é **1.** редѝвен, добѝр, акуратен: **~á žačka** добра, старателна ученичка; **~á hospodyně** добра, спрѝтната домакиня **2.** порядъчен: **~á rodina** порядъчно, добрѝ семейство; **vést ~ý život** водѝ порядъчен живѝт **3. разг.** добѝр, приличен, подходящ; хѝбав, свѝстен: **nemá ~ý byt** той/тя няма прилично, добрѝ жилище; **~é šaty na večer** подходяща вечерна рѝкля; **uvařit něco ~ého** сгѝтвя нѝщо свѝстно; **naučit se něčemu ~ému** наѝча се на нѝщо свѝстно; **ne-**

bude z něho nikdy nic ~ého нѝкога нѝщо свѝстно няма да излѝзе, да стѝне от нѝго; **promluv přece něco ~ého** кажи всѝ пак нѝщо свѝстно; **není s ním ~á řeč** чѝвѝк не мѝже двѝ свѝстни дѝми да размени с нѝго **4. експр.** порядъчен, силен, стрѝшен: **to byla ~á rána** това бѝше стрѝшен ѝдар; **~ý hlupák** голям глупѝк; **~ý kus práce** дѝста добра, хѝбава рѝбота; много рѝбота; нѝмѝлко рѝбота; **dal mu ~ý pohlavек** той му удѝри една хѝбава плесниѝца

pořadov|ý, -á, -é **1.** редѝн, порѝден: **~é číslo** порѝден нѝмер **2. воен. спорт.** строеви: **~á cvičení** строева подготовка; строеви упражнѝния

pořekadl|o, -a *ср.* поговорка

poře|zat, -žu/-zám *св.* **1.** (со о со; čím koho, co) порѝжа, нарѝжа (нѝщо с нѝщо; с нѝщо някого, нѝщо): **~zat si ruku o sklo**, на стѝклѝ си рѝкѝта сѝс стѝклѝ, на стѝклѝ **2. (со čím)** изпорѝжа, изпонарѝжа, нарѝжа (нѝщо с нѝщо): **nožem ~zané lavice** изпорѝсани с нѝж пѝйки **3. (со)** нарѝжа (нѝщо на парчета): **~zat dříví** нарѝжа, нацѝпя дѝрѝва **4. (koho – вин.) експр.** скѝстри, срѝжа, нарѝжа, смѝмря, подрѝдѝ (някого): **kritik ho zle ~zal** критикѝт го нарѝжа като кисѝла краѝвица; критикѝт много лѝшо го срѝжа

poře|zat se, -žu se/-zám se *св.* **1.** порѝжа се **2. експр.** сбѝркам; направа голяма грѝшка: **~zat se v letopočtu** сбѝркам в летоброѝне; **vytýkal mu chyby, ale ~zal se** упрекваше го за грѝшки, но сбѝрка

pořič|í, -í *ср.* порѝчие; рѝчен басѝйн

pořičn|í, -í, -í рѝчен: **~í plavba** рѝчно корабѝплаване

poříd|it, -ím *св.* **1.** (–; u koho; s kým, s čím) успѝя, спѝлѝча (да направѝ нѝщо по отношение на някого, на нѝщо): **~it dobře (špatně)** (не) успѝя, (не) спѝлѝча; **jak jsi ~il?** какѝ направѝ? свѝрши ли рѝбота? **vrátili se s radostí, že ~ili** вѝрнаха се радѝстни, че са успѝли да свѝршат рѝбота(та); **s ním nic ne~íš** с нѝго няма да се разберѝш, да се опрѝвиш; **s tím u mne ne~íš** тѝзи на мѝн не мѝ минѝват; **nic s dětmi ne~í** няма да се разберѝ с децѝта **2. (со)** направа (нѝщо): **~it zápis ze schůze** направа протокол на събрѝние; **~it překlad** направа прѝвод; **takovou hostinu za sto korun ne~íš** такѝв банкет за стѝ крѝни не мѝжеш да направѝш **3. (со; кому со)** снабѝя, обзавѝда (някого с нѝщо); набѝвя, кѝпя (нѝщо на някого): **~it si kožich** снабѝя се с кожѝх; **~ili jsme to lacino** ѝвѝтино го направѝхме, кѝпихме

poříd|ku *нар. книж.* рѝдко, нарѝдко: **takových lidí je ~** такѝва хѝра са рѝдкѝст, рѝдко се срѝщат

poříz, -u м. оберъчка, скѡба, рукан (дърводелски нож за надлъжна обработка)

pořizen|í, -í ср. малко остар. **1.** в съчет. **dobré, šťastné ~í!** на добър час! **přát dobré ~í** желая успех; **s ním není žádné ~í** с него не можеш да се разбереш, да се оправиш **2.** в съчет. **poslední ~í** последна воля; завещание: **udělat (poslední) ~í** направя завещанието си

pořizovac|í, -í, -í който се отнася до стойност: **~í cena** костюме, производствена цена; **~í hodnota** себестойност; **~í náklady** производствени разходи

pořizován|í, -í ср. **1.** придобиване, набавяне, покупка: **~í knih** набавяне на книги **2.** извършване, правене, направа: **~í leteckých snímků** правене на въздушни снимки

pořizovat, -uji/разг. -uju несов. **1.** (со; кому со) набавям, купувам (нещо; на някого нещо): **~ovat ženě šperk** купувам бижу на жена си **2.** (со) правя, извършвам, съставям (нещо): **~ovat si výpisky** правя извадки; **~ovat si snímky** правя снимки

posad|a, -u ж. дървена клетка за домашни птици

posad|it, -ím св. **1.** (кого – вин.) настаня, слѡжа, поставя (някого) да седне: **~it (si) dítě na klín** взема, слѡжа детѣ на скута си; **~it žáka do první lavice** слѡжа ученик (да седне) на първия чин

~it někomu červeneho kohouta na střeche подпала къщата на някого **2.** (со кам) поставя, слѡжа (нещо някъде): **~it si brýle, klobouk (na hlavu)** слѡжа си очилата, шапката (на главата) **3.** (кого кам) обикн. експр. слѡжа, поставя, настаня, хвърля (някого някъде): **~it někoho do vězení** хвърля някого в затвора

hnízda разг. намѣря на някого добрѡ местѣнце

posad|it se, -ím se св. (кам) сѣдна (някъде): **posad'te se (ke stolu)** седнѣте (на масата)

posádk|a, -u ж. **1.** екипаж: **lodní ~a** корабен екипаж; **~a tanku** екипаж на танк; **~a letounu** екипаж на самолет **2.** воен. гарнизон: **pražská ~a** пражки гарнизон; **ležet, být ~ou** на гарнизон съм

posádkov|ý, -á, -é воен. гарнизонен: **~é město** гарнизонен град; град с войскова част; **~á služba** гарнизонна служба; **~á stráž** гарнизонен караул; **~á správa** гарнизонно комендантство; **~ý rozkaz** заповед по гарнизона

posametov|ý, -á, -é който се отнася до периода след нежната революция (1989 г.)

posázen|ý, -á, -é (чим) **1.** посадѣн, засадѣн; покрит (с нещо): **náramek ~ý perlami** гривна, укра-

сѣна с пѣрли **2.** обсыпан, отрупан (с нещо): **nebe ~é hvězdami** прен. небѣ, обсыпано със звезди **posáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** св. (со чим) **1.** засадя, посадя; покрѣя (нещо с нещо): **~et hrob květinami** засадя грѡб с цветя **2.** обсыпая, отрупам (нещо с нещо)

posbír|at, -ám св. (со) събера, насъбера (нещо – обикн. последователно): **~at střepy** събера парчета; **~at spadané ovoce** събера паднали плодове

posečk|at, -ám св. книж. почакам, изчакам (малко)

posed|at, обикн. мн. -áme св. (на со, кам) насыдаме, сѣднем (постепенно, на различни места) (върху нещо, някъде)

posedáv|at, -ám несов. **1.** (кам) сядам, посядам, посядвам (понякога, от време на време, за малко някъде): **přechází, ~á** тоѣ/тѣ минава, посядва **2.** (kde) сѣдя (дълго), засѣдам се, обичам да сѣдя (някъде)

posed|ět, -ím св. **1.** и **posed|ět si, -ím si** (kde) посѣдя (си) (някъде): **~ět u vína** посѣдя на чаща вино **2.** обикн. отриц. експр. не мѣ свѣрта, не мѡга да издържа нѣто мѣг да сѣдя спокойно: **dítě chvíli ne~í** детѣто нѣто за минута не застава на едно място; детѣто не гѡ свѣрта

posedl|ý, -á, -é **1.** обладан от бѡсовѣ, от злѣ дѹховѣ; побеснѣл, пошрѣклял: **chechtat se, běhat jako ~ý** кикѡта се, бягам като полудѣл **2.** (чим) експр. обхванат от идѣя фикс, вма-ниачѣн (на някаква тема): **~ý ctíživostí** маниак на тема честолѡбие; обхванат от амбиции: **~ý žárlivostí** лѹд от рѣвност; **~ý touhou po penězích** завладян от маниа за пари; **~ý po děvčatech** лѹд по момичетата

posedmé, po sedmé нар. за сѣдми път

posed|nout, -nu св. (кого – вин.) вселя се (в някого); обзѣма, обхвана, обладая, завладѣя (някого) (за бѡсовѣ, идѣя и под.)

posek|at, -ám св. **1.** (со) окося (нещо): **~at trávu, louku** окося трѣва, ливада **2.** (со) ожѣна, пожѣна (нещо) **3.** (со) нарежа, насека, накѣлцам (нещо) **4.** (кого чим) порежа, насека, накѣлцам, нараня (някого с нещо): **~at nepříteli šavlí** съсекя, убѣя враг със сабя; **kohouti se ~ali zobáky** петлите се изпораниха с клюновете си, изпокѣлваха се

posek|at se, -ám se св. **1.** (s кѹт) обикн. разг. експр. изпокѣрам се, счѣпкам се (с някого)

2. (чим) порежа се, посекя се, нараня се (с нещо)

posel|el, -la м. куриѣр, пратеник, вестител: **rychlý ~el** бърз куриѣр; **první ~lové jara** прен. книж. първѣснѣни прѣсѣ

остар. мѣлния, грѣм

poselkyně |č, -ě ж. пратеничка, вестителка

poselství |í, -í ср. послание, приветствие: **pozdravné** ~í приветствие; приветственно послание; **vyřídít** ~í **od přátel** предам послание, поръка от приятели

posesivn |í, -í език. притежателен, посесивен
poset |ý, -á, -é 1. посят, засят 2. обсипан; гъсто покрит

posezen |í, -í ср. 1. време, почивка (*прекарани в седене*); обикн. в съчет. **přátelské** ~í приятелска среща; приятелски разговор; **pozvat někoho na přátelské** ~í покана някого на гости за малко; покана някого да се видим за малко; **zasloužené** ~í **po práci** заслужена почивка

poschod |í, -í ср. етаж: **dům o pěti** ~ích сграда на пет етажа

poschodov |ý, -á, -é двуетажен (*партер с първи етаж*): **~ý dům** двуетажна къща; **~ý vagon** вагон на два етажа; **~ý dort** *прен.* „двуетажна“ торта

poschováv |at, -ám св. и несв. (со) изпокрива/изпокривам (*нещо* – обикн. последователно): **~at zbraně, šperky** изпокрива/изпокривам оръжие, скъпоценности

poschováv |at se, обикн. мн. -áme se св. и несв. изпокривем се, изпокриваме се

pošici, разг. **pošít**, -seču/книж. -seku св. 1. (со) окося (*нещо*) 2. (со) ожъна (*нещо*) 3. (со) нарежа, насека, наклъщам (на ситно) (*нещо*) 4. (кого, со čím) посека, нарежа, наклъщам, нараня (*някого, нещо с нещо*)

posil |a, -у ж. 1. подкрепа, помощ, поддръжка: **čerpát ~u z knih** черпя подкрепа, насърчение от книгите 2. подкрепление: **vyžádat si vojenské** ~у изыскам военни подкрепления; **být rodičům** ~ou **v stáří** опора съм на родителите си в старостта

posil |at, -ám несв. 1. (кого – вин. кам) изпращам (*някого някъде*); поръчвам (*на някого*) да отиде (*някъде*): **~at někoho na nákup** изпращам някого на пазар; **stále pro mne** ~alí непрекъснато пращаха някой да ме вика; непрекъснато ме търсеха; непрекъснато ме викаха; **~at děti do školy** пращам деца на училище 2. (со) изпращам, пращам (*нещо*): **~at peníze** **k čertu, ke všem čertům, k šípku, do horoucích pekél** разг. *експр.* пращам някого, нещо по дяволите

posil |it, -ím св. 1. (кого, со) подсиля, засиля, подкрепя (*някого, нещо*); укрепя (*нещо*): **~it paže cvičením** засиля ръцете си чрез упраж-

нения; **~it si spánkem nervy** укрепя си нервите чрез сън 2. (кого – вин.) насърча, импулсирам, подкрепя, стимулирам (*някого*); придам сила (*на някого*): **úspěch ho** ~il (**k další práci**) успехът го окуражи (за по-нататъшна работа); **~it někoho v jeho snahách** подкрепя някого в стремёжите му 3. (со) укрепя, засиля, повиша, увелича, заздравя (*нещо*): **~it autoritu** засиля авторитет; **~it důvěru** укрепя доверие; **~it jednotu** заздравя единство; **~it odpor** засиля съпротива; **~it nenávisť** засиля ненавист; **~it přátelství** заздравя, затвърдя, укрепя дружба; **~it mír** укрепя мир 4. (кого, со) подкрепя (*нещо*); окажа материална помощ (*на някого*): **~it rozvojovou zemí** подпомогна развиваща се страна 5. (со) подсиля, укрепя в количествено отношение (*нещо*); увеличи броя (*на нещо*): **~it kolektiv** увеличи колектив; **~it vojenskou jednotku** подсиля, попълня военна част

posíl |ka, -у ж. изпращане на поръчение; поръка, поръчка, заповед: **jít na** ~у отивам по поръчки; **být na posílce** изпратен съм с поръчка; **obstarávat různé** ~у изпълнявам различни поръчки

posilněn |á, -é ж. в съчет. (**sníst, vypít, dát**) **na** ~ou (изям, изпия, дам) за подкрепване, за освежаване, за ободряване

posilněn |í, -í ср. лека закуска; храна, напитка за подкрепване, за ободряване: **nabídnout (něco na)** ~í предложи закуска; **podat hostům malé** ~í поднеса на гостите лека закуска

posiln |it, -ím св. (кого, со) подкрепя, подсиля, засиля (*някого, нещо*) физически: **spánek tě** ~í сънят ще те ободри; **~it tělo (jídlem)** подкрепя тялото (с храна)

posiln |it se, -ím se св. подкрепя се, подсиля се, ободря се (физически): **~it se po cestě** хапна, изям закуска по пътя

posilň |ovat, -uji/разг. -uju несв. (кого, со) подкрепвам, подсилвам, засилвам (*някого, нещо*) физически

posilňujíc |í, -í, -í усилващ, подкрепителен: **~í pokrm** усилваща, силна храна

posil |ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кого, со) подсилвам, засилвам, подкрепям (*някого, нещо*); укрепвам (*нещо*): **~ovat svaly cvičením** засилвам, тренирам мускулите си с упражнени; **~ovat se jídlem a pitím** подкрепям се с ядене и пиене 2. (кого – вин.) насърчавам, импулсирам, окуражавам (*някого*); придавам сила (*на някого*) 3. (со) укрепвам, засилвам, усилвам, повишавам, увеличавам, заздравявам (*нещо*) 4. (со) подкрепям (*нещо*); оказ-

вам материална помощ, подкрѣпа (*на неџо*): **~ovat hospodářsky stát** укрѣпвам държава икономически **5. (co)** подсилвам, укрѣпвам в количествено отношение (*неџо*); увеличавам брѳа (*на неџо*); попълвам (*неџо*): **~ovat organizaci mladými lidmi** попълвам организация с млади хора

posil|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* подкрѣпям се, подсилвам се, ободрявам се

posilujíc|í, -í, -í подсилващ, подкрѣпителен, ободряващ; **~í lék** подсилващо лекарство; **~í strava** усилваща, силна храна; **~í spánek** ободрителен сън

posjezdov|ý, -á, -é слѣдконгресен

poskak|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* подскăчам

poskoč|ít, -ím *св. 1.* подскôча: **srdce jí radosti ~ilo** *прен. експр.* сърцето ѝ подскôчи от радост **2. прен.** придвижва се рязко; скôча, отскôча (*напред, някъде*): **léto už značně ~ilo** лятото вѣче дôста напредна; вѣче сме почти в средата на лятото; **rtuť na teploměru ~ila** живакът на термометъра скôчи нагоре; **ceny ~ily** цените скôчиха

poskoč|it si, -ím si *св. експр.* поскачам, потичам, поиграя: **děti si rády ~í** децата обичат да поскачат, да потичат, да поиграят

poskok I, -a *м. разг. пейор.* момчѣ за всѣчко; слуга: **dělat (v práci, ženě) ~a** момчѣ за всѣчко съм (в работата, на жена си)

poskok II, -u *м.* подскôк

poskrovn|u *нар. книж.* мълко, оскôдно: **hub je letos ~** (през) тăзи година ѝма мнôго мълко гъби; тăзи година гъбите са мълко; **zpráv bylo ~** новините бяха оскôдни

poskvrn|a, -y *ж.* петнô, дефект, недостатък, недѣл: **pleť bez ~y** безупречна кôжа; **její pověst je bez ~y** репутацията ѝ е безупречна

poskvrněn|ý, -á, -é 1. замърсен; зацапан с петна, с лекѣта; лекôсан: **~ý ubrus** зацапана с петна покривка **2. прен.** опетнен: **~á pověst** опетнена репутация

poskvrn|it, -ím *св. 1. (co)* изцапам, лекôсам (*неџо*): **~it ubrus** изцапам, лекôсам покривка; **~it si ruce krví** *прен.* омърся, оцапам си ръцѣте с кръв **2. (koho, co)** опетня, опороча, оскверня (*някого, неџо*): **~it své jméno** опетня ѝмето си

poskvrň|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co)* изцапвам, лекôсвам (*неџо*) **2. (koho, co)** опетнявам, петня; опорочавам; осквернявам, скверня (*някого, неџо*)

poskyt|nout, -nu *св. (komu co)* предостăва, дам; дам на разположение (*на някого неџо*): **~nout někomu ochranu a)** предостăва на някого охрана, защита **б)** взѣма някого под закрила;

~nout informaci дам информăция; **~nout někomu radu** дам съвет на някого; **~nout půjčku** дам, предостăва заем; **~nout příležitost k něčemu** дам, предостăва възмôжност, удôбен слўчай за неџо; **~nout vzdělání** дам (възмôжност за) образовăние

poskyt|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (komu co)* предостăвам, давам; давам на разположение (*на някого неџо*): **~ovat někomu pomoc** оказвам помощ, помагам на някого; **~ovat příležitost k něčemu** давам, предостăвам възмôжност за неџо

poslan|ec, -ce *м.* депутат; нарôден представител: **~ec Federálního shromáždění** *по-рано* депутат във Федерăлното събрăние (федерăлния парламѣнт на Чехословăкия); **~ci za socialistickou stranu** депутăти от/на социалистическа пăртия; **~ci národních výborů** *по-рано* съветници в нарôдните съвети

poslaneck|ý, -á, -é депутатски: **~á imunita** парламентарен имунитѣт, парламентарна неприкосновѣност; **~á sněmovna** кăмара на депутăтите

poslán|í, -í *ср.* мисия, послăние, поръчение: **dějinné ~í** историческа мисия; историческо послăние; **mít určité ~í** ѝмам определѣна мисия; **pověřit někoho zvláštním ~ím** натовăря някого със специăлна мисия

poslankyn|ě, -ě *ж.* депутăтка; нарôдна представителка

poslat, -šlu *св. 1. (koho – вин. kam)* изпратя, прăтя (*някого някъде*); поръчам (*на някого*) да отиде (*някъде*): **~slat někoho pro pivo** изпратя някого за бѣра; **~slat pro pomoc** изпратя да извикат помощ; **museli ~slat pro lékaře** трябваше да повикат лекър, да изпратят някого да повика лекър; **~slali si pro mne** прăтиха да ме повикат; **~slali ho pryč** отпращава

~slat někoho pro pivo изпратя някого за зелен хайвѣр; напраща си с някого първоаприлска шегă, излъжă някого на първи април; **~slat někoho, něco k čertu, ke všem čertům, k šípku, do horoucích pekel** изпратя някого, неџо по дяволите; **vás tak ~slat pro smrt** вие нăма да свършите работа; вие мнôго ще се забăвите; къдѣ се мотăхте тôлкова врѣме **2. (co)** изпратя (*неџо*): **~slat auto (pro lékaře)** изпратя колă (за лекър)

posled|ek, -ku *м., обикн. в съчет. к ~ku/kposledku* напоследък, на края, най-сѣтне; **do ~ka/doposledka** до края

posledně *нар. 1.* миналия път; последния път: **nebyl ~ na schůzi** не бѣше на последното събрăние **2.** за последен път: **~ se viděli včera** за последен път се видяха вчѣра

poslední, -í, -í **1.** последен: **~í lavice** последен чин; **~í den v roce** последният ден в годината; **přišel ~í** той дойде последен; **bránit se do ~ího muže** защитаваме се до последния човек; **dělat něco na ~í/v ~í chvíli** върша нещо в последния момент; **bude pracovat do ~ího dechu** (той/тя) ще работи до последен дъх; **~í vůle** последна воля; завещание; **~í móda** последна, най-нова мода; **v ~í době** в последно време

♦ **~ího** (на) последния на човека; **je v ~ím tažení, mele z ~ího** берё душа; умира; на смъртно легло е; **mlít z ~ího a)** свършвам парите, средствата; живя, карам с последните си пари **б)** правя нещо, работя с последни сили; **do ~ího puntíku** до най-малката подробност; **myslí na první a ~í** мисли за всичко; обмисля всички подробности **2.** последен, най-маловажен, най-незначителен; **být u někoho ~í** последният човек съм за някого; **je pro ni ~í** за нея той е последният човек; **nepatří k ~ím ve třídě** не е между последните

съм; девета дупка на кавала съм
poslech, -u **м. 1.** слушане: **~ byl špatný** лошо се чуваше; **rozhlasový** ~ слушане на радио; **hudba k ~u a k tanci** лека и танцова музика; **hrát k ~u/pro** ~ свиря лека музика **2. мед.** преслушване, аускултация: **vyšetřovat ~em** преслушвам

poslech|nout, -nu **св. 1.** (koho, co) чуж, изслушвам (някого, нещо): **~ni, jak ptáci zpívají** чуј как пѣят птѣицѣ; **~nout si zpěváka** чуж пѣвѣцѣ; **~nout si rozhlas** послужам радио; **~nout si přednášku** изслушам лекция **2. често повел. -ni разг.** слушай, гледай, виж; почакай: **~ni слушай! ~ni, nevíš o tom nic?** слушай, нищо ли не знаеш за това? **3. (koho, co; остар. čeho)** послужам (някого, нещо): **~nout matku** послужам майка си; **~nout něčí radu** послужам веднага послужам някого

poslechov|ý, -á, -é 1. който се отнася до слушане: **~á hudba** лека музика (за слушане, не за танцуване) **2. мед.** който се отнася до преслушване, аускултация: **~ý nález** находка чрез аускултация

poslepu, po slepu нар. слепешком, слепешката, пипнешком: **jít, trefit** ~ вървя, уцеля слепешката

poslící|ek, -ka **м. умал.** момче за (изпращане на) поръчки; пратеник, куриер, разсылен, вестител

poslint|at, -ám **св. (co)** олигавя, налигавя (нещо); изцапам (нещо) с лиги, със слюнка

poslouch|at, -ám **несв. 1. (koho, co)** слушам (ня-

кого, нещо): **~at rozhlas, desky, přednášku** слушам радио, плочи, лекция; **pozorně ~at** слушам внимателно **2. често повел. -ej разг.** слушай; гледай; виж каквò; чакай: **~ej(te), co to má znamenat?** слушай(те), каквò значи това? **4. (koho, co)** слушам (някого, нещо); подчинявам се (на някого, на нещо): **~at rodiče** слушам родителите си; **~at něčí rady** слушам, вслушвам се в съветите на някого; **~at rozkazy** изпълнявам заповеди; **jeden poručí, druzí ~ají** един заповядва, а другите се подчиняват; **neumí ~at** той/тя не слуша; не е послушен/послушна; **~á jen svůj rozum** *преп.* той/тя върши всичко на своя глава; води се

своєю **~á slovo, jako hodiny** слушам, подчинявам се (на някого), бѣз да гъзна, веднага, като машина **posloupnost, -i** *ж. книж.* последователност, постепенност, приёмственост, прогресия: **časová ~ událostí** последователност на събития във времето; **~ úkolů** последователност на задачи; **stanovit ~ úkolů** определя реда на задачи; **panovnická ~** ред на владетели (в династия); **rodová ~** родова приёмственост; **dědická ~** *юрид.* наследствена приёмственост; **geometrická, aritmetická ~** *мат.* геометрична, аритметична прогресия; **~ čísel** *мат.* естѣствен ред на числѣта

poslouž|it, -ím **св. 1. (komu)** услужа, помогна; окажа услуга, помощ (на някого): **~it nemocnému** погрива се за болен; обслужа болен; **~ila staré matce až do smrti** тя служи на старата си майка, грижи се за старата си майка чак до смъртта ѝ; **ve všem si dá ~it** той/тя навсякъде очаква услуги; **(s) tím si ne-íš** това няма да ти помогне, няма да ти е от полза; **čím vám mohu ~it?** с каквò мога да ви бѣда полѣзен, да ви помогна? **čím ~ím?** каквò обичате? (*особено в магазин*) **2. и poslouž|it si, -ím si (čím)** (*при учтиво поднасяне*) взема си (нещо): **poslužte si (prosím)** моля, заповядайте, вземете си; **jen si poslužte** вземете си, моля **3. (komu jako co)** послужа (на някого за нещо, като нещо): **~it jako příklad, za příklad** послужа като пример, за пример

poslovanšt|it, -ím **св. (koho, co)** пославянча, славянизирам (някого, нещо)

poslovanšt|it se, -ím se **св.** пославянча се, славянизирам се

posluj|a, -y *ж.* слугинска работа; прислужване: **živit se ~ou/~ami** работя като приходяща прислужница; изкарвам си прехраната като ходя да работя по домовете, като домашна помощница

posluhovač|ka, -у *ж.* приходяща прислужница; домашна помощница

posluh|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*коти*) помагам, услужвам; оказвам помощ, услуга (*на някого*): ~ovat nemocnému грижа се за болен; обслужвам болен; ~ovat při obědě прислужвам на обяд; **dal si ~ovat** оставяше се да го обслужват 2. работя като домашна прислужница

posluhač, -e *м.* 1. слушател: ~i rozhlasu радиослушатели 2. студент: ~ medicíny студент по медицина

posluchač|ka, -у *ж.* 1. слушателка 2. студентка

posluchárn|a, -у *ж.* аудитория; лекционна зала

poslušně *нар.* послушно, покорно: ~ čekat чакам най-послушно, послушно

poslušnost, -i *ж.* 1. послушание, послушност: naučit dítě ~i науча дете да бъде послушно 2. покорност, подчинение: vyžadovat bezpodmínečnou ~ изисквам безусловно подчинение; odepřít ~ откъща да се подчиня; nervy jí vypověděly ~ *прен.* нервите ѝ не издържаша, изневериха

poslušný, -á, -é послушен, покорен: ~ý na slovo безпрекословно послушен; být poslušen rodičů слухам родителите си; být poslušen rozkazu подчинявам се на заповед

poslyš, poslyšte *повел. от slyšet част. разг.* слухай(те); гледай(те); виж(те); почакай(те): ~, dej už pokoj! слухай, остави ме най-после на мира!

posměch, -u *м.* 1. присмех, насмешка, присмехуство, подигравка: tropit si z kolegů ~ подигравам се с колеги; надсмивам се над колеги; uvést někoho v ~ направя някого за смях, за посмешнице; být terčem ~u център, прицел на насмешки, на присмех съм; být na ~ за смях, за подигравка съм 2. посмешнице: stát se ~em celé společnosti стана за посмешнице на цялата компания

posměš|ek, -ku *м.* насмешка, присмех, подигравка: být předmětem ~ků обект на присмех, на подигравки съм

posměšně *нар.* насмешливо, присмехулно, подигравателно

posměšný, -á, -é присмехулен, насмешлив, подигравателен: ~ý tón присмехулен тон; ~á slova подигравателни думи

posměváč|ek, -ka *м.* присмехульник

posměvačně *нар.* присмехулно, подигравателно

posměvačn|ý, -á, -é присмехулен, подигравателен: ~á řeč подигравателни думи

posmív|at se, -ám se *несв.* (*коти*, *čти*) присмивам се, подигравам се (*на някого*, *на*

нещо); надсмивам се, смее се (*над/на някого*, *над/на нещо*): ~at se poraženým надсмивам се над/на победени; ~ali se mu, že je nešika надсмиваха му се, че е непохвален; ~at se něčí chybě присмивам се на нечия грешка

posmrk|at, -ám *св.* (*со*) осполивя, изцапам със сопъли (*нещо*)

posmrkáv|at, -ám *несв.* подсмърчам

posmrtn|ý, -á, -é 1. посмъртен: ~é vydání díla посмъртно издание на произведение; ~á maska *изобр.* посмъртна маска; ~á vzpomínka спомен за починал 2. *рел.* задгробен: ~ý život задгробен живот

posmutně|lý, -á, -é натъжен, тъжен

posníd|at, -ám *св.* (-; *со*) закус (-; *нещо*):

střídmě ~at направя скромна закуска

posol|it, -ím *св.* (*со*) посоля, осоля (*нещо*)

posoud|it, -ím *св.* 1. (*со*) преценя, обсъдя, разглеждам (*нещо*): ~it politickou situaci направя оценка на политическо положение; ~it možnosti подложа на преценка възможности; posud'te sami! преценете сами! 2. (*кого*, *со*) рецензирам, оценя (*някого*, *нещо*); дам оценка (*на някого*, *на нещо*); дам преценка (*за някого*, *за нещо*)

posouv|ac|í, -í, -í подвижен, плъзгащ се; който се плъзга: ~í zařízení плъзгащо се устройство **posouván|í**, -í *ср.* преместване, изместване: ~í významu *език.* изместване, преместване на значение

posouv|at, -ám *несв.* (*со*; *со kam*) рядко поотмествам, побутвам, придвижвам (*нещо*, *нещо някъде*)

posouv|at se, -ám se *несв.* (*kam*) премествам се, отмествам се, попремествам се, измествам се (*някъде*)

posouvátk|o, -a *ср.* малко придвижващо съоръжение; плъзгач

pospas, -u *м.*, *обикн.* в съчет. **na ~/napospas** на произв.♦ **částa yčádněho**

na ~ оставя някого, нещо на произвола, плячка, жертва на някого, на нещо; **nechat někoho na ~ osudu** оставя някого на произвола на съдбата

posp|at (si), -ím (si) *св.* поспя (си): hodinku ~at поспя един час

pospěch, -u *м.* *книж.* (умерено) бързане: mít ~ бързам (малко); pobízet k ~u подканям да се побърза

pospích|at, -ám *несв.* 1. (*odkud*; *kam*) бързам (*отнякъде*; *занякъде*): ~at ze školy бързам да се върна от училище; ~at na nádraží, na vlak бързам за гара, за влак; ~at do práce бързам за работа; ~at za prací бързам по работа 2. (*s čím*) бързам (*с нещо*; *да свърша*

нещо): **~at s prací** бързам да свърша работа; **~at s vařením** бързам да сготвя **3.** (*na koho*) припирам, настоявам (*пред някого*), подканвам, карам (*някого*) да бърза, да побърза, да свърши нещо по-бързо: **~at na švadlenu, aby došla šaty** карам шивачка да довърши по-бързо рокля; **~al na mne, abych už šel** караше ме вече да си тръгвам, да си тръгвам по-бързо **4.** (*na co; s čím*) бързам (*с нещо*); настоявам (*нещо*) да се извърши по-бързо: **~at na svatbu, se svatbou** бързам със сватба; **~at na vyřízení** бързам да уредя; бързам с уреждане **5.** изисквам бързо извършване; спешен съм; не търпя отлагане: **ta práce ~á** тази работа е спешна; **to ne~á** това не е спешно; това търпи отлагане; за това има време

pospíšíť (si), -ím (si) св. **1.** (–; *kam*) побързам (*заякъде*): **~it (si) domů** побързам за вкъщи; **~it někomu vstříc** побързам да посрещна някого **2.** по-често **pospíšíť si, -ím si** (*s čím*) побързам, избързам (*с нещо; да направя нещо*): **~it si s prací, s obědem** побързам с работа, с обяд; **~il si, přišel první** избърза, дойде пръв

pospolitost, -i ж. книж. **1.** общност, единство, целокупност: **vědomí ~i** съзнание за общност, за обща принадлежност; **smysl pro ~** чувство за единство **2.** общност, общество, корпорация: **národní ~** национална общност; **rodová ~** родова общност; **~ rodiny** цялост, единство на семейство; **hospodářská ~** икономическа общност

pospolitý, -á, -é книж. общ, колективен, съвместен, обществен, задръжен: **~ý život** колективен живот

pospolní, -á, -é остар. общ, задръжен; в съчет. **prvobytně ~ý řád** истор. икон. първобитно-общинен строй

pospolu нар. заедно, общо, съвместно, задръжно, вкупом: **držet se ~** не се делим

posrat, -seru св. (*co*) вулг. насера, посера (*нещо*)

posrat se, -seru se св. вулг. **1.** посера се, насера се **2.** прен. оплескам, окепазя работата; проваля се, капитулирам

post, -u м. полит. (висок) пост: **~ ministra** пост на министър

postačit, -ím св. **1.** (*komu, čemu; k čemu; na co*) стигна, окажа се достатъчен (*на някого, на нещо; за нещо*): **malý byt jim ne~il** малкото жилище им беше недостатъчно; **~í, uděláš-li to zítra** няма да бъде късно, ако го направиш и утре **2.** (*na co*) смогна (*за нещо*); справя се (*с нещо*): **~ím na tu práci sám** ще се справя с тази работа сам **3.** (*komu, čemu; s inf.*) успя

да вървя, да бъда редом (*с някого, с нещо*); успя да не изоставам (*от някого, от нещо*): **~it mu v chůzi** успя да държа крак с него; **utíkal tak, že jsme mu ne~ili** той така тичаше, че не успяхме да вървим в крак, да държим крак с него; **~it zapisovat** успя да записвам; **~it v tempu hry** издържа на темпо на игра

postačitelňý, -á, -é достатъчен, задоволителен **postač|ovat, -uji/разг. -uju** несв. **1.** (*komu, čemu; k čemu; na co*) стигам, достатъчен съм (*на някого, на нещо; за нещо*): **omluva ne~ovala** извинението не беше достатъчно **2.** (*na co*) смогвам (*за нещо*): **~ovat na práci** успявам да се справям с работа **3.** (*komu, čemu; s inf.*) успявам да вървя, да бъда редом (*с някого, с нещо*), да не изоставам (*от някого, от нещо*): **výroba ne~uje poptávce** производството не успява да задоволява търсенето; производството изостава от търсенето; **~ovat tempu hry** издържам на темпо на игра; **~ovat v kroku někomu** успявам да вървя в крак с някого, не изоставам от някого; **ne~ujeme psát** не успяваме да записваме

postačující, -í, -í достатъчен, задоволителен: **~í důkaz** достатъчно доказателство; **~í vědomosti** достатъчни знания

postar|at se, -ám se св. **1.** (*o co*) погрижа се, полова грижи (*за нещо*): **~at se o úklid** погрижа се за почистване, да почиства **2.** (*o koho*) погрижа се (*за някого*): **je o něho ~áno** погрижили са се за него **3.** (*komu o co*) погрижа се да осигуря (*нещо на някого*): **~at se dceři o byt** погрижа се да намѐря апартамент за дъщеря си; **~at se o jídlo** погрижа се за храна **postaru, po staru** нар. по старому: **dělat práci ~** работя постарому

po|stát, -stojím св. **1.** поспра (се); спра (се) за малко, постоя: **~stát na chvíli v práci** прекъсна за малко работа; **to dítě chvíli ne~stojí** това дете нито за минутка не застáva на едно място, не се спира; **~stát u obrazu** постоя, поспра (се) пред картина; **ráda si ~stála a popovídala s někým** тя обичаше да се поспре и да си поприказва с някого **2.** постоя; остана прав: **ne~sednu si, rád ~stojím** няма да седна, предпочитам да постоя

postátňit, -ím св. (*co*) одържавя, национализирам, поставя под държавно управление (*нещо*): **~it školství** одържавя просветата; поставя училищното дело под властта на държавата

postátň|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*co*) одържавявам, национализирам (*нещо*)

postav|a, -y ж. **1.** фигура, телосложение; ръст:

tu) противопоставя се (на някого): **bojí se mu ~it** страхува се да му се противопостави

postel, -e ж. легло, креват: **ustlat ~** приготвя легло; **ležet na smrtelné ~i** на смъртно легло съм; на смъртен одър съм

postelov|ý, -á, -é който се отнася до легло: **~é přikrývku** покривки, кувертиори за легло; **~é prádlo** спално бельо; **~é historie** експр. нейор. любовни истории; креватни истории

poste restante нар. пощ. до поискване, пострестант

postesk|nout si, -nu si св. (на koho, na co; komu) пооплача се, оплача се (от някого, от нещо; на някого)

postěž|ovat si, -uji si/разг. -uju si св. (komu; na koho, na co) оплача се (на някого; от някого, от нещо)

postgraduál|ní, -í, -í следдипломен: **~í studium** следдипломно обучение

postih, -u м. юрид. регрес; иск за загуби

postih|nout, -nu св. 1. обикн. третол. **-ne** (koho – вин.) сполетя, засегне, улъчи (някого): **~lo ho neštěstí** сполетя го нещастие; **mráz zle ~l lesní zvěř** студът нанесе големи загуби сред горските животни 2. (co) доловя, разбира, схваща (нещо): **~nout něčí pohled** доловя погледа на някого; **~nout smysl dění** разбира смисъла на събития 3. (co) книж. изразя, предам (нещо): **~nout něco slovy** изразя нещо с думи

postih|ovat, -uji/разг. -uju неслв. 1. обикн. третол. **-uje** (koho – вин.) сполита, засяга, улъчва (някого): **~ují je neúspěchy** сполитат ги неуспехи, те търпят неуспехи; **trest ~uje viníka** наказане се стоварва върху виновника 2. (co) долавям, разбирам, схващам (нещо) 3. (co) книж. изразявам, предавам (нещо)

postil|a [-ty-], -у ж. църк. истор. лит. сборник проповеди

post|it se, -ím se неслв. църк. постя

postižen|ý, -á, -é (čím) засегнат, пострадал (от нещо): **člověk ~ý tělesnou vadou** човек, засегнат от физически недъг; човек с дефект; **lidé byli válkou velmi ~i** хората пострадаха много от войната; **sbírka ve prospěch ~ých** събиране на помощи за пострадали

postižiteln|ý, -á, -é доловим, уловим, забележим, разбираем

postlan|ý, -á, -é постлан, застлан

po|stlat, -stelu св. (co čím) застеля, постеля (нещо с нещо)

postn|í, -í, -í постен: **~í doba** църк. пости; време на пост

postoj, -e м. 1. стойка, стоѐж, поза, осанка: ~

snožný, rozkročný физкулт. основен, разкрячен стоѐж 2. становище, позиция, отношение, подход: **~ veřejnosti** позиция на обществеността; **odmítavý, kritický** ~ отрицателно, критично становище

postonáv|at, -ám неслв. боледувам често, кратко: **začala ~at, až docela ulehla** започна често да боледува, докато съвсѐм легна на легло

postoup|it, -ím св. 1. (kam; –) приближа се (някъде); придвижа се, мина напред; направа крачка, няколко крачки напред: **~it doprostřed místnosti** вляза в средата на стая; **postupte kousek dál** минете още малко напред; придвижете се напред; **~it o krok kupředu** направа, мина една крачка напред; **~it k hostu** приближа се до гост; **~it někomu vstříc** направа няколко крачки към/срещу някого 2. (kam; –) напредна (някъде); придвижа се напред: **vojsko ~ilo za nepřitelem** армията настъпи слѐд противника 3. (v čem) напредна, придвижа се (в нещо): **~it v poznání** напредна, постигна напредък в знанията си; **stavba příliš ne~ila** строежът не ъ напреднал много; **jak ~ila vaše záležitost?** до къде стигна вашият въпрос? 4. издигна се; стигна, достигна по-високо положение: **~it do vyšší třídy** премина в по-горен клас; **mužstvo ~ilo do finále, do ligy** отборът стигна до финала, изкачи се до групата на майсторите; **~it služebně** напредна в службата 5. (co komu) книж. предам, отстъпя, предоставя, остава (нещо на някого): **~it byt dětem** остава апартамента на децата; **~it vládu synovi** отстъпя властта на синя си

postrád|at, -ám неслв. (koho, co) 1. чувствам липсата, отсъствието (на някого, на нещо); (някой, нещо) ми липсва: **děti ~ají hlavně matku** децата чувстват най-вече липсата на майката; **budeme vás ~at** ще ни липсвате; **~at klid k práci** липсва ми спокойствие за работа 2. (co) книж. нямам, не притежавам (нещо); лишѐн съм (от нещо); не ми достига, липсва ми (нещо): **~at vkus** нямам вкус; **~at zkušenosti** липсва ми опит; **~á smysl pro humor** няма чувство за хумор; **ne~al odvahu** не му липсваше смелост 3. в съчет. **moci ~at** (koho, co) мога да мина (без някого, без нещо): **ne~můžeme vás ~at** не можем да минем без вас; **necháme doma vše, co můžeme ~at** ще оставим в къщи всичко, без което можем да минем

postrach, -u м. страшилище, заплаха: **~ nepřátel** страшилище за враговете

postra|něk, -ňku м. страничен рѐмък, въжѐ (на хамут)

~ **а**) във възход съм **б**) в разгара си съм **в**) напредвам, настъпвам **г**) всё повече се налагам, се утвърждавам **2.** процес: **popsat ~ výroby** опиша процеса на производство **3.** метод, подход: **pracovní ~** технология, метод на работа; **technologický ~** технологичен процес; технология; **léčebný ~** лечебен процес; метод на лечение; **zvolit správný ~** избира правилен метод; **společný ~** общ подход; съв-

местни действия 4. последователност: **osevní** ~ *сел. стоп.* ред на засяване 5. *юрид.* отстъпване, преотстъпване: ~ **nemovitosti** преотстъпване на недвижим имот; ~ **pohledávky** преотстъпване на вземания, на иск

postupitel, -e *м. юрид.* лице, което преотстъпва правата си

postupně *нар.* постепенно, последователно: ~ **se měnit** измения се постепенно; ~ **jeden za druhým** последователно един след друг

postupní, -í, -í 1. който се отнася до придвижване напред, до настъпление, до развитие 2. *юрид.* който се отнася до преотстъпване: ~ **í listina** документ за преотстъпване

postupný, -á, -é 1. постъпателен, придвижващ се напред, прогресивен, последователен: ~ **é stahování svalů** последователно свиване на мускули; ~ **ý pohyb** *физ.* постъпателно движение; ~ **á přehláska** *език.* прогресивен преглас 2. последователен, постепен: ~ **á likvidace** постепенна ликвидация; ~ **ý vývoj událostí** постепенно развитие на събития; ~ **é zvyšování úrovně** прогресивно издигане на равнище; ~ **ý pokles** постепенно спадане; ~ **é dělení** *мат.* последователно деление 3. пореден: **druhý** ~ **ý ročník** втори клас; ~ **ý cíl** поредна цел 4. *само в съчет.* ~ **á zkouška** проверен изпит за преминаване в по-горен клас; поправителен изпит

postupovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*кат;* -) придвижвам се (*някъде*); минавам напред; напредвам: ~ **ovat krok za krokem** напредвам крачка по крачка; **jeden ~uje za druhým** вървят напред един след друг; **práce ~uje úspěšně** работата напредва успешно; **nemoc stále ~uje** болестта непрекъснато се развива, се задълбочава; **s ~ujícím jarem se oteplovalo** с настъпване на пролетта времето се затопляше; **jak ~uješ v učení?** как ти върви учението? **čas neúprosně ~uje** времето неумолимо върви напред; **krize dále ~uje** кризата продължава да се задълбочава; кризата се развива по-нататък 2. (*кат;* -) издигам се; стигам по-високо положение: **žák ~uje do vyšší třídy** ученикът преминава в по-горен клас; ~ **ovat v hodnostech** напредвам в йерархия; ~ **ovat do finále** излизам на финал 3. (*jak*) постъпвам, действам (*някак*): ~ **ovat podle zákona** действам, постъпвам съгласно закона 4. (*со кому*) предавам, отстъпвам, преотстъпвам, оставям (*нещо на някого*): ~ **ovat živnost synovi** преотстъпвам работилница, магазин на син си; ~ **ovat území vítězi** отстъпвам територия на победител; ~ **ovat pohledávky** *юрид.* преотстъпвам, прехвърлям вземания

postýlka, -y *ж. умал.* креватче: **dětská ~a** детско креватче

postžir|o, -a *ср. фин.* банк. пощенско джиро; джиро в пощенска и инвестиционна банка

postžirov|ý, -á, -é *фин.* банк. който се отнася до пощенско джиро

posud *нар.* досега; все още: **vypadá ~ mladě** все още изглежда млад(а); **vše, co bylo ~ vykonáno** всичко, което е било направено досега

posudek, -ku *м.* 1. експертиза, заключение, мнение: **vyžádat si o něčem ~ek** изисквам експертиза за нещо; **znalecký ~ek** заключение на експерт; експертиза; **lékařský ~ek** заключение на лекар; медицинска експертиза; **kádrový ~ek** кадровъ характеристика 2. рецензия, отзив, критика

posudkov|ý, -á, -é 1. експертен: (**lékařská**) ~ **á komise** (медицинска) експертна комисия; ~ **ý lékař** лекар-експерт 2. който се отнася до рецензия

posun, -u *м.* 1. промяна, придвижване: ~ **v cenách** промяна в цените; **významový ~ slova** *език.* промяна в значението на дума 2. преместване, сбличане: **horizontální ~ vrstev** *геол.* хоризонтално разместване, преместване на пластове; ~ **půdy** сбличане на почва 3. *ж.п.* маневра: ~ **vozu** маневра на вагони

posunčín|a, -y *ж.* 1. *мед.* хорез; хороз на св. Вит

2. жестомимичен език; език на глухонемите

posu|nek, -nku, **posu|něk**, -ňku *м.* жест; движение с ръка; мимика

posunkov|ý, **posuňkov|ý**, -á, -é който се отнася до жест, до мимика: ~ **é dorozumívání** контактуване, разбиране с жестове и с мимика (*при глухонемите*)

posu|nout, -nu *св.* 1. (*кого, со*) поместя, побутна, помръдна (*някого, нещо*): ~ **nout skříň ke zdi** поместя гардероб към стена; ~ **nout klobouk do týlu** побутна, бутна си шапката назад към тила; ~ **nout ručičky hodin** преместя стрелките на часовник; ~ **nout vagony na jinou kolej** изтегля вагони на друг коловоз; ~ **nout vojsko k obranným pozicím** изтегля войска на отбранителни позиции; ~ **nout těžiště** измества центъра на тежестта 2. (*со*) отсроча, отлѝжа (*нещо*): ~ **nout termín zkoušky** отлѝжа (дата за) изпит

posu|nout se, -nu *св.* премества се, измества се, дрѝпна се (*настрана*)

posunovac|í, -í, -í 1. подвижен, плѝзгащ се, дѝрпащ се: ~ **í dveře** плѝзгаща се врата 2. който служи за придвижване, отместване: ~ **í lokomotiva** *ж.п.* маневрен локомотив

posunovač 1, -e *м. одуш.* *ж.п.* служител по

маневри, по скачване на вагони; маневрист, вагонджия

posunovač II, -e *м. неодош. ж.п.* маневрен локомотив

posun|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)* **1.** премествам, побутвам, помествам, помръдвам (*някого, нещо*): **~ovat skříň** премествам гардероб; **~ovat nohu vpřed** премествам крак напред; **~ovat vojenské jednotky** придвижвам военни части; **~ovat ručičkami (hodin)** премествам стрелките на часовник **2.** отсрочвам, отлагам (*нещо*): **~ovat hodinu odjezdu** отлагам часа на заминаване

posun|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* **1.** премествам се, придвижвам се: **ručička hodinek se pomalu ~uje** стрелката на часовника бавно се придвижва, се движи; **~ující se pás filmu** движеща се филмова лента **2.** свличам се: **sněhové laviny se ~ují do údolí** снежни лавини се свличат в долината

posunut|í, -í *ср.* преместване, придвижване, поместване, изместване, промяна: **~í přízvuku** *език.* преместване, премятане, промяна, отмет на ударение; **~í významu slova** *език.* изместване на смисъла, промяна в смисъла на дума

posupně *нар.* мръчно, намръщено, навъсено, начумерено; изпод вежди

posupn|ý, -á, -é *нар.* намръщен, навъсен, мръчен, начумерен

posuv, -u *м.* **1.** придвижване, преместване, движение, свличане: **~ pudy** разместване, свличане на почва **2. техн.** подаване; подавателно движение: **podélný** ~ надлъжно подаване; **~ frézy** подаване на фреза

posuvn|ý, -á, -é *техн.* подвижен, подавателен, постъпателен, плъзгащ се: **~á deska** подвижен плът; **~é víko** подвижен капак; **~á skla knihovny** плъзгащи се стъкла на библиотека; **~é okno** *строит.* плъзгащ се прозорец; **~é dveře** плъзгаща се врата; **~ý pohyb** *физ.* постъпателно, подавателно движение; **~é měřítko** *техн.* шублер; **~á páka** *техн.* подавателен лост

posuz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)* преценявам, оценявам, обсъждам, разглеждам (*някого, нещо*); давам оценка, преценка (*за някого, за нещо*): **~ovat shovívavě provinění** съдя провинение снизходително; **~ovat situaci** разглеждам, преценявам положение; **~ovat něčí jednání** преценявам поведението на някого; **svědomitě ~ovat žáka** добросъвестно оценявам ученик

posuzovatel, -e *м.* критик, рецензент: **střízlivý ~ života** трезв съдник на живота

posvač|it, -ím *св. (-; co)* закуся (-; *нещо*); на-

правя втора закуска: **střídmě ~it** направя лека закуска; **~it jogurt, kávu** хапна кисело мляко, изпия кафе на закуска

posvátně *нар.* благоговейно; с благоговение

posvátnost, -i *ж.* святост: **~ mateřství** светостта на майчинството; **~ chvíle** тържественост на момент

posvátn|ý, -á, -é **1.** свят: **~é místo** свято място **2.** свещен: **~á půda vlasti** свещена родна земя **3.** свещен, благоговен, тържествен: **~á hrůza, úcta** благоговейно страхопочитание; благоговение; **~é zvuky zvonů** тържествени звъци на камбана; **~é chvíle** тържествени минути; **~é ticho** благоговейна, тържествена тишина; **~á bázeň** страхопочитание; **~é nadšení** благоговейно възхищение; благоговение

posvěcen|í, -í *ср.* *църк.* освещаване

posvětit, -ím *св.* **1.** (*koho, co*) *църк.* осветя (*нещо*); благословя (*някого, нещо*): **~it kostel, zvony** осветя църква, камбани **2.** (*co*) *книж.* *преп.* осветя, осмисля (*нещо*): **~it život prací** осмисля живота си чрез труд **3.** (*koho – вин. na koho*) ръкоположа (*някого за някакъв*): **~it na biskupa** ръкоположа за епископ

posvícen|í, -í *ср.* храмов празник; тържество, веселие на храмов празник (*на годишнина от освещаване на храм*); събор: **martinské posvícení**

měla ~í цял живот тя нищо не правеше и си живееше добре; животът беше празник за нея; **mít se jako o ~í/na ~í** чувствам се като попско дете на Задъшница; **musí být na každém ~í** *разг.* той/тя е на всяко гърне мерудия; трябва да е навсякъде, всичко да види и чуе; **být na dvou/deseti ~ích najednou** огрявам навсякъде; върша много неща наведнъж; **metla bude mít ~í** ще играе тоятата, ще ядеш бой

posvícensk|ý, -á, -é който се отнася до храмов празник: **~é koláče** сладкиши, приготвени за храмов празник; **~é zvyky** обичаи, свързани с храмов празник; **posvícenští hosté** гости в деня на храмов празник, на събор; съборяни, съборджии

posvít|it, -ím *св.* **1.** (*na co, na koho; kam*) светна, посвѣта (*върху нещо, върху някого; някъде*): **posviť mi na cestu** светни ми на пътя, да видя пътя; **~it někomu do obličejе** светна в лицето на някого **2. и** **posvít|it si, -ím si** (*na koho, na co*) *експр.* занима се (*с някого, с нещо*); дам (*на някого*) да се разбере; разправа се (*с някого*): **~it si na lenochy** разправа се с мързелливците; **nesplnil úkol, ale já mu za to ~ím** той не си изпълни задачата, но аз ще му дам да се разбере

posyp|at, -u/-ám св. (со *čít*) посипя, поръся, наръся, насипя (нещо с нещо); *прен.* обсипя (нещо с нещо): **~at chodník pískem** насипя тротоар с пясък

posypátk|o, -a ср. *остар.* съд, съдържаш фйин пясък за поръсване върху написано с мастило (место попивателна)

posypáv|at, -ám неств. (со *čít*) посипвам, поръсвам, насипвам, наръсвам (нещо с нещо); *прен.* обсипвам (нещо с нещо)

pošept|at, -ám св. (со *koti*) пошепна, прошепна (нещо на някого): **~at příteli vtíp** пошепна един виц на приятеля си

pošeptmo, pošeptmu нар. шепнешком

pošetě, po šestě нар. за шесте пѣт

pošetile нар. неразумно, глупаво, безразсъдно, безсмислено

pošetil|ec, -ce м. неразумен, смахнат, глупав, налудничав, шантав човек

pošetilost, -i ж. **1.** неразумност, глупост, лудост, налудничавост, безразсъдство, нелѣпост **2.** безразсъдна, неразумна, глупава, нелѣпа постѣпка; глупост, нелѣпост: **dělat, mluvit ~i** върша, говоря глупости, нелѣпости

pošetil|ý, -á, -ě неразумен, безразсъден, глупав, шантав, смахнат: **~á žena** неразумна, смахната жена; **~ý čin** безразсъдна постѣпка; **~é nápady** безразсъдни, найвни идѣи

poševn|í, -í, -í анат. влагалищен: **předsíň ~í** анат. вход на влагалище

pošilháv|at, -ám неств. (ро *kot, po čet*) **1.** поглѣждам, попоглѣждам под окѣ, с крайчеца на окѣто си, изкѣсо (към някого, към нещо): **~at po hodinách** поглѣждам крадешком, незабелязано към часовник; **~at po dveřích, ke dveřím** попоглѣждам вратѣ, към вратѣ **2.** заглѣждам се (по някого, по нещо); поглѣждам с желаніе (някого, нещо): **~á po mládencích** тя се заглѣжда по ергѣни

pošimr|at, -ám св. (коho, со) погѣделѣчкам, подражня лѣко (някого, нещо)

pošijnout, -nu св. (со) потѣгля, побѣтна, придвижа, премѣстя (нещо): **~nout talíř stranou** помѣстя, побѣтна чиния настранѣ; **~nout klobouk do týlu** побѣтна шапката си към тилѣ; **~nout brýle na nose** побѣтна очилѣта на носѣ си; **~nutí rovnováhy** нарушѣние на равновѣсие

pojšít, -šiji/разг. -šiju св. (со *čít*) нашія (върху нещо нещо); покрѣя, украсѣя, обшія (нещо с нещо): **~šít šaty korálky** обшія дрѣхи с маниста

pošív|at, -ám неств. (со *čít*) нашивам (върху нещо нещо); покрѣвам, украсѣвам, обшивам (нещо с нещо): **~at sukni volánky** обшивам полѣ с волѣнчета

poškádl|it, -ím св. (коho – вин.) подражня, позакѣчам (някого); пошегѣвам се (с някого)

poškleb|ek, -ku м. **1.** насмѣшка, прѣсмех; гримѣса на насмѣшка, на прѣсмех: **vytáhnout rty do ~ku** разтѣгна ѱстни в прѣсмехѣлна гримѣса **2. експр.** шегѣ, насмѣшка, майтѣп: **tropit si z někoho ~ky** прѣвя си майтѣпи с някого

poškleb|ovat se, -uji se/разг. -uju se; рядко pošklíb|at se, -ám se неств. (коти, četu) експр. прѣвя си шегѣ, майтѣп (с някого, с нещо); присмивам се, подигравам се (на някого, на нещо); кривѣ се, прѣвя гримѣси: **za zády se mu ~ují** присмиват му се зад гърбѣ; **všemu se pošklíbal** тѣй от всѣчко прѣвѣше шегѣ

poškod|it, -ím св. **1.** (со) развалѣ, поврѣдя, счѣпя (нещо): **~it zámek** развалѣ бравѣ; **~it nábytek při stěhování** поврѣдя мѣбели при прѣнасяне; **~it šaty** развалѣ рѣкля, дрѣхи; **~it stroj** поврѣдя, развалѣ машинѣ **2.** (со; рядко četu) развалѣ, унищѣжѣ (нещо); нанесѣ ущѣрб, вредѣ (на нещо): **~it něčí pověst** нанесѣ вредѣ на репутѣцията на някого; **~it si zdraví** разбѣя си здравѣто **3.** (коho, со) ошетѣ (някого, нещо): **rozhodčí ~il domácí mužstvo** съдѣята ошетѣ отбѣра домакин; **byl finančně poškozen** бѣше ошетѣн финансово

poškod|it se, -ím se св. (за предмети) поврѣдя се, развалѣ се, счѣпя се

poškorp|it se, -ím se св. (s kým) експр. скѣрам се, сдѣрпам се, спрѣчкам се (с някого): **děti se mezi sebou ~ily** децѣта се сдѣрпахѣ помеждѣ си

poškozen|ec, -ce м. пострѣдал: **váleční ~ci** пострѣдали от войнѣ, от войнѣ

poškozen|ý, -á, -ě **1.** поврѣден, развалѣн: **~ý stroj** поврѣдена машинѣ **2.** ошетѣн

poškozen|ý, -ého м. пострѣдал: **sbírka ve prospěch ~ých** помѣщ, събѣране на помѣщи в полза на пострѣдали

poškoz|ovat, -uji/разг. -uju неств. **1.** (со) поврѣждам, развалѣям, чѣпя (нещо); вредѣ, нанѣсям вредѣ (на нещо) **2.** (коho, со) ошетѣвам (някого, нещо); нанѣсям вредѣ, ущѣрб, напакостѣвам (на някого, на нещо): **~ovat zájmy státu** вредѣ на интересѣ на дѣржавѣ

poškráb|at, -u/-ám св. **1.** (коho, со) издрѣскам, изподрѣскам (някого, нещо): **~at stůl** надрѣскам, изподрѣскам мѣса **2.** (коho, со) почѣша (някого, нещо): **~al si bradu** тѣй си почѣса брадѣта; **~at někoho na zádech** почѣша някого по гърбѣ

poškráb|at se, -u se/-ám se св. **1.** одрѣскам се, изподрѣскам се **2.** почѣша се

pošlap|at, -u/-ám св. **1.** (коho, со) стѣпча, изпогѣзя, изпотѣпча, смѣчкам (нещо, някого):

~at záhon изпотъпча леха; ~at dítě v davu смачкам, сгъзя детѣ в тълпата **2.** (со) *прен. книж.* погъзя, потъпча (нещо): ~at tradice, svobodu, čest погъзя традиции, свобода, чест **3.** (со) изцапам (нещо) като стъпвам по него; остава мръсни следи от стъпки: ~at koberec, podlahu изцапам килим, под, като остава по него стъпки

pošlapáv|at, -ám *несв. 1. (koho, co) тъпча, гъзя, стъпквам, изпогъзвам, изпотъпквам, смачквам (някого, нещо) 2. (со) прен. книж.* потъпквам, погъзвам (нещо): ~at naděje разбивам надежди

pošl|ý, -á, -é 1. умрял, мъртъв (за животно): ~ý pes умряло куче **2.** пукнал, псовисал (за човек)

pošmournо *нар. предикативно* мрачно, облачно: **venku je ~** времето е облачно; облачно е **pošmourn|ý, -á, -é 1.** облачен, мрачен: ~é nebe облачно небе; ~é počasí мрачно, облачно време **2.** мрачен, тъмен: ~á chodba тъмен коридор

pošoup|nout, -nu *св. (со)* побутна, поместя, премества, предвижда, придвижва (нещо): ~nout židli ke stolu поместя стол към маса; ~nout ručičky hodin премества стрелките на часовник

pošoup|nout se, -nu se *св.* поместя се, премества се, дръпна се: ~nout se dopředu попремества се, дръпна се напред

pošpatněl|ý, -á, -é *разг.* лош, влошен: ~é šaty овехтяла дреха; ~á morálka влошен морал; měl ~ou náladu той беше в лошо настроение ♦ **pošpiněn|ý, -á, -é** замърсен, мръсен, изцапан

pošpin|it, -ím *св. 1. (со)* замърся, изцапам (нещо): ~it si ruce изцапам си ръцете **2. (koho, co)** очерна (някого, нещо); оклеветя (някого): ~il ji u přátel zlepостави я пред приятели; ~it něčí pověst накърня, опетня репутацията на някого; ~it tradice накърня традиции

pošpin|it se, -ím se *св.* изцапам се, замърся се **pošramot|it, -ím** *св. (koho, co) експр.* подреда, потроша (някого, нещо); разваля (нещо); строша (нещо)

pošt|a, -у ж. 1. поща: poslat dopis, peníze ~ou пратя писмо, пари по пощата; vlaková ~a *пош.* железопътна, обикновена поща; letecká ~a *пош.* въздушна поща; polní ~a полева, военна поща; elektronická ~a електронна поща ♦ **poštovní** *(општр):*

обратна поща, веднага **2.** поща (*пощенска пратка*): je tu už ~a? пощата вече пристигна ли? listovní ~a писма; balíková ~a колетни пратки; ranní, večerní ~a сътрешна, следобедна поща **3.** поща (*сграда на поща*): jít na ~u отивам на/до/в пощата; hlavní ~a централна поща

pošťačk|a, -у ж. разг. раздавачка, пощаджияка, пощальонка

pošťák, -a *м. разг.* раздавач, пощаджия, пощальон

poštět|it se, само третол. -í se *св. (komu)* провървя; проработи щастieto, късметът (на някого): ~ilo se mu dostat/že dostal pěkné místo провървя му, има късмет да получи хубава работа; to se hned tak někomu ne-í рядко се случва таква щастие на някого

poštěvác|ek, -ku *м. анат.* клитор

poštíp|at, -u/-ám *св. (koho – вин.)* изпохапя, изпожия, изпощия (някого): komáři ho ~ali комарите го изпохапах; houser ji ~al гъсокът я изпохапа

poštívačn|ý, -á, -é подстрекателен: ~ý člověk подстрекател

poštív|at, -ám *несв. (koho – вин. na koho, proti komu)* насъсквам, подстрекavam, настрѝвам, подкоркорѝвам (някого против/срещу някого)

pošt mistr, -a *м. пош.* пощенски началник

poštolk|a, -у ж. зоол. ветрушка, керкенез, малък сокол (Gerchneis, Erythrops, Falco)

poštovn|é, -ého *ср.* пощенска такса

poštovn|í, -í, -í пощенски: ~í doprava пощенски съобщения; ~í úřad поща; пощенска станция; hlavní ~í úřad централна поща; ~í styk пощенска връзка; ~í správa пощенско управление; ~í přepážka (пощенско) гише; ~í schránka пощенска кутия; ~í známka пощенска марка; ~í poukázka пощенски запис; ~í zaměstnanci пощенски работници; пощенски служители; ~í novinová služba (PNS) служба по разпространение и експедиция на печата (РЕП) **poštovníctv|í, -í** *ср.* пощенско ведомство; пощенско дело

poštuch|ovat, -uju *несв. (-; koho – вин.) разг.* мущкам, бутам, тикам, ръчкам (някого): děti jeden druhého ~ují децата се побутват едно друго; ~ovat někoho, aby šel побутвам, подтичам някого ♦ **něchj|da**

pořád ~ovat *експр.* някой трябва все насила да ги караш, да ги ръчкаш

pošt|v|at, -u *св. (koho – вин. proti komu, na koho)* настрѝ, насъскам, настървя (някого срещу/против някого): ~at si lidi proti sobě настрѝ

хората срещу себе си; **~at otce proti synovi** опълча, настроя баша срещу син; **~at psy na zloděje** насъскам кучета срещу крадец
pot, -u *м.* пот: **na čele mu vyvstával, vyrážel ~** на чело му изникна
tváři pracovat работя с пот на чело
potác|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se *несв.* за-
литам, клатушкам се, олюлявам се
potácivě *нар.* неустойчиво, залитайки, кла-
тушкайки се; със залитане; с клатушкане
potáciv|ý, -á, -é който се клати, залита; несй-
гурен, неустойчив, нестабилен: **~ý krok** несй-
гурна крачка; **~á chůze** залитаща, олюляваща
се походка
potah I, -u *м.* впряг: **koňský ~** конски впряг;
jednospréžný, dvojspréžný ~ впряг с едно
животно, с две животно
potah II, -u *м.* тапицерия, калъф, обвивка, об-
шивка (*на мебели, седалки и под.*): **křeslo se**
zeleným ~em кресло със зелена тапицерия; **~**
na kožích плат за шуба, за палто с кожен хастар
potáh|nout, -nu *св. (co; co čím)* тапицирам, об-
лека, покрива (*нещо с нещо*): **~nout nově po-**
hovku претапицирам диван; сменя дамъска
на диван; **~nout kožích** сложа плат на кожено
палто; **~nout kovový předmět ochrannou**
vrstvou покрива метален предмет с предпазен
слои; **~nout hudební nástroj** *муз.* сложа,
опъна струни на музикален инструмент
potáh|nout se, -nu se *св. (čím)* покрива се, обвива
се (*с нещо*): **obloha se ~la mraky** небето се
покри с облаци
potahova|čky, -ček *ж., само мн. разг. експр.*
разтакаване, разкарване, неприятности: **mít**
~čky se soudy разтакават ме, разтакavam се
по съдилища
potahován|í, -í *ср. разг. експр.* разкарване,
разтакаване, неприятности
potah|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co; co čím)* об-
личам, покривам (*нещо с нещо*): **~ovat křesla**
обличам фотьойли с калъфи; **~ovat housle**
strunami *муз.* слагам, опъвам струни на ци-
гулка
potahovan|ý, -á, -é облечен: **~é knoflíky** облече-
ни копчета
potah|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (čím)*
покривам се, обвивам се (*с нещо*): **obloha se**
~uje mraky небето се покрива с облаци
potahov|ý, -á, -é който се отнася до обвиване,
обличане: **~á látka** *текст.* дамъска
potají *нар.* тайно, потайно, скришом: **~ se smát**
смее се скришом; **~ se scházet** срещам се тайно
potápěc|í, -í, -í водолаз: **~í zvon** водолазен
звънец

potápěč, -e *м.* водолаз: **sportovní ~** спортен во-
долаз
potápěčsk|ý, -á, -é водолазен: **~á výstroj** во-
долазен екип, костюм
potáp|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* 1. (*koho, co*)
потопям, натопявам (*някого, нещо*) 2. (*co*)
потопям, потопявам (*нещо*): **~ět lodi** по-
топявам кораби 3. (*koho – вин.*) *разг. експр.*
късам, провалям (*някого*): **~ět kandidáty u**
zkoušky късам кандидати на изпит
potáp|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв.* 1. гмур-
кам се; натопявам се 2. потъвам
potápk|a, -u *ж. зоол.* гмурец (*птица*) (*Ro-*
diceps)
potápic|e, -e *ж. зоол.* гмуркач (*птица*) (*Co-*
lymbus)
potaš, -e *ж. хим.* поташ
potat|it se, -ím se *св. разг.* метна се на баша си;
стана цял бащичко
potápn|ý, -á, -é *ж. хим.* поташ
vzít někoho na ~ съветвам се, посъветвам се
с някого; **brát něco v ~** вземам нещо под вни-
мание
potápn|ý, -á, -é *ж. хим.* поташ
zlou, se špatnou se ~zat върна се с празни
ръце; претърпя пълен неуспех; **s dobrou se**
~zat имам, постигна успех
potazen|ý, -á, -é (čím) облечен, облепен, обвит,
обшит, обгърнат, покрит (*с нещо*): **tribuna**
~á červenou látkou трибуна, покрита с червен
плат; **obloha ~á mraky** покрито с облаци небе
poté *нар. книж.* след това, после
potěh, -u *м.* общарски ремък
potěch|a, -u *ж. книж.* утѣха, утѣшение, радост:
pro vlastní ~u за собствено удоволствие
potěmkinsk|ý, -á, -é *в съчет. ~é vesnice* потѣм-
кинови села (*нещо, направено само за сним-*
ка, за лъжлива представа)
potemně|ý, -á, -é притъмнял, потъмнял, по-
мръкнал: **~á místnost** притъмняла стая; **~é**
tváře помръкнали лица; **~á přítomnost** *прен.*
мрачно, нерадостно настояще; **~ý hlas** при-
глушен глас
potemně|t, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св.* притъмня, по-
тъмня, помрача се: **~ěl v tváři** той помрък-
на; лицето му помръкна; **oči mu ~ěly** очите
му се натъжиха, помръкнаха; погледът му
угасна
potenc|e, -e *ж.* 1. *книж.* мощ, способност, сила,
потенция: **tvůrčí ~e** творчески възможности;
hospodářská ~e státu икономическа мощ на
държава 2. *мед.* потѣнтност (*у мъжа*)
potenciál, -u *м.* 1. потенциал: **hospodářský, eko-**
nomický ~ стопански, икономически потен-

циал; **vojenský** ~ воєнен потенциал; **duševní** ~ духовен потенциал; **umělecký** ~ художествени възможности **2. физ.** потенциал: **gravitační, elektrický** ~ гравитационен, електрически потенциал

potenciálně нар. потенциално: ~ **proveditelný** потенциално осъществим, възможен

potenciální |í, -í, -í **1.** потенциален, възможен, евентуален, осъществим: ~í **jev** потенциално явление; ~í **řešení** възможно, евентуално решение, разрешение **2. физ.** потенциален

potenciálnost, -i жс. потенциалност

potenciálnový, -á, -é **физ.** потенциален; който се отнася до потенциал: ~ý **rozdíl** разлика в потенциал

potenciometr, -u м. *електр.* потенциометър

potentát, -a м. *разг. експр. и пейор.* магна́т, големец, владетел; туз, тузар; важен човек; голяма, важна клечка: **dolaroví ~i** финансови магнати; **dolaroví túzové**, властелини; **všichni ~i se tam sešli** там се събраха всички големци, тузари

potentní |í, -í, -í **1.** мощен, силен: ~í **země** мощна страна **2. мед.** потентен (за мъж)

potent|ovat, -uju св. (со) *разг. експр.* омърся, оплескам, оцапам, потаковам, осера (нещо)

potent|ovat se, -uju se св. *разг. експр.* оцапам се, оплескам се, разваля се, потаковам се, посера се

potěr, -u м. *събир.* новоизлюпени рибки, жабки: **rybí** ~ малки, новоизлюпени рибки; **žabí** ~ попови лъжички; **sportovní, vědecký** ~ *прен. експр.* млади, новоизлюпени спортисти, научни работници

potěšen|í, -í *ср.* **1.** удовольствие, радост: **mít z něčeho** ~í нещо ми доставя удовольствие, радост; **působit, dělat někomu ~í** доставям удовольствие на някого; **pozorovat se zřejmým ~ím** наблюдавам, гледам с видимо удовольствие; **pro pouhé ~í** само за удовольствие; **je mi ~ím** приятно ми е; много ми е приятно (*фраза на учтивост*) **2.** радост, утѣха (*личност, предмет*): **mé jediné ~í** моя единствена радост

potěšitelně нар. радващо, обнадеждаващо

potěšiteln|ý, -á, -é радостен, утешителен, приятен: ~á **zpráva** радостно известие; ~ý **pokrok** радващ напредък

potěš|it, -ím св. (*koho* – *вин.*) **1.** утеша, успокоя (*някого*): ~it **přítele v jeho bolu** утеша приятел *криком* ♦ *потѣшити* бр! втѣсахме я! оплескахме я! **2.** зарадвам (*някого*); доставя радост (*на някого*): **zpráva ho ~ila** известието го зарадва; ~it **nemocného návštěvou** зарадвам болен с посещението си

potěš|it se, -ím se св. (*čím*; *s kým*, *s čím*) зарадвам се, порадвам се (*на нещо*, *на някого*); изпитам радост, удовольствие (*от нещо*): ~it se **s vnučkou** порадвам се на внучката си; поиграя си с внучката; ~it se **s knížkou** почета (книга) с удовольствие; ~it se **pohledem na někoho**, **na něco** полюбувам се на някого, на нещо

potěšujíc|í, -í, -í радостен, утешителен, приятен: ~í **zpráva** приятна новина

potězk|at, -ám св. (со) видя колко тежй, претегля на ръка (*нещо*); определя на ръка тежестта (*на нещо*)

potězkáv|at, -ám *несв.* (со) претеглям (*нещо*) на ръка, определям на ръка тежестта (*на нещо*)

potichu нар. тихо: **být** ~ пазя тишина

potichoučku, **potichounku** нар. *експр.* тихичко

potír|at, -ám *несв.* **1.** (со *čím*) намазвам, боядисвам (*нещо с нещо*) **2.** (со) потърквам, търкам (*нещо*): ~at si **pravicí čelo** потърквам челò с дясната си ръка **2.** (*koho*, *co*) унищожавам, разгромявам, громя (*някого*, *нещо*): ~at **válku**, **fašismus** боря се срещу войната, срещу фашизма; ~at **nemoci** ликвидирам болести; ~at **pověry** премахвам, вода борба против суевѣрия; ~at **protivníka** громя, унищожавам враг

potisk|nout, -nu св. (со) щамповам (*нещо*); покрѣя (*нещо*) с печатни знаци: ~nout **papír** покрѣя хартия с печатен текст *или* с други печатни знаци

potisk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (со) щамповам (*нещо*); покрѣям (*нещо*) с печатни знаци

potištěn|ý, -á, -é напечатан, щампован: **látka ~á květy** плат с щампа на цветя; ~á **tkanina** щампована тъкан

pot|it se, -ím se *несв.* **1.** потя се, изпотявам се: ~it se **horkem** потя се от горещина; ~it se **s úlohou** потя се, мъча се над домашно, над задача **2.** запотявам се, изпотявам се (*за стъкло и под.*)

potítk|o, -a *ср.* платнѣно парчѣ на дрѣхата под мѣшницата, поглѣщащо потѣ

potíř, -e жс. затруднение, трудност, неприятност, проблем: **mít s něčím**, **s někým ~e** имам, срѣщам затруднения, неприятности с нещо, с някого; нещо, някой ми създава (много) грижи; **s tím jsou ~e**, **s tím je** ~ това е трудно, неприятна работа; **dělat ~e** създавам неприятности, затруднения; ~ **je v tom, že...** неприятното, лошото е (в) това, че...; **zdravotní ~e** здравословни смущения; **mít žaludeční ~e** имам стомашно разстройство, стомашни проблеми; **dopravní ~e** транспортни затруднения, трудности

potkan, -a *м. зоол.* сив плѣх (Rattus norvegicus)
potkávat *нѣм.* **potkáv** *нѣм.*

пѣт **б**) на всяка крачка; **spřáteli se s každým** на ~í сприятелява се с всеки срещнат; **na ~í něco dělat, udělat** правя, направа нешто, без много да разсъждавам

potk|at, -ám *св.* **1.** (koho – вин.) срещна (няко-го): **nikoho na cestě ne~alí** никого не срещнаха по пътя **2.** (koho, co) срещна (някого, нещо); установя контакт (с някого, с нещо): **litovala, že ho ~ala** тя съжеляваше, че го е срещнала, че се е запознала с него **3.** (koho – вин.) постигна, сполетя (някого): **~alo ho neštěstí** постигна го, случи му се нещастие; **nic horšího nás nemohlo ~at** нищо по-лошо (от това) не можеше да ни се случи

potk|at se, -ám *св.* **1.** (s kým, s čím) срещна се (с някого, с нещо): **vlaký se ~aly za stanicí** влаковете се срещнаха извън гарата **2.** (s kým, čím) срещна се, установя контакт (с някого, с нещо): **litovala, že se s ním ~ala** тя съжеляваше, че се е срещнала, че се е запознала с него **3.** (s čím) срещна, изпитам, изтърпя (нещо); натъкна се (на нещо): **~at se s nezdarem** претърпя неуспех; **~at se s obtížemi** натъкна се на трудности; **~at se s porozuměním** срещна разбиране; **snaha se ~ala s opačným účinkem** стремѣжъ, усилието, старанието имаше обратен ефект

potkáv|at, -ám *несв.* **1.** (koho, рядко co) срещам (някого, нещо) **2.** (koho, co) срещам (някого, нещо); установявам контакт, познѣнство (с някого) **3.** обикн. третол. **-á** (koho – вин.) постига, сполетява (някого); случва се (на някого)

potkáv|at se, -ám *св.* **1.** (s kým, s čím) срещам се (с някого, с нещо) **2.** (s kým) срещам се, установявам контакт, познѣнство (с някого) **3.** (s čím) срещам, изпитвам, търпя (нещо); натъквам се (на нещо): **~at se s nezdarem** търпя неуспех; **~at se s obtížemi** срещам трудности; **~at se s úspěchem** имам успех

potlačen|ý, -á, -é потиснат, угнетѣн

potlač|it, -ím *св.* (koho, co) потисна, потуша, задушѣ, ликвидирам, превзъмѣна (нещо): **~it (v sobě) hněv** потисна, задушѣ гневѣ си; **~it rozpaky** скрия смущѣнието си; **~it přání** потисна желѣнието си; **~it úsměv** скрия усмивката си; **~it otázku** преглѣтна, не поставя въпрос; **~it nepřátelství** превзъмѣна неприязнѣта си; **~it zprávu** не дам гласност на съобщѣние; **~it nekázeň** ликвидирам недисциплинираностѣта; **~it povstání** потуша встѣание; **v zárodku ~it pokus o odpor** ликвидирам опит

за съпротивѣ още в зарѣдиш; **plevely ~í kulturu trav** плѣвелите ще задушѣт трѣвна култура

potlačovan|ý, -á, -é потискан, угнетѣван

potlač|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (co) потискам, задушѣвам, заглушѣвам, потушѣвам, ликвидирам, превзъмѣвам (нещо): **~ovat slzy** преглѣщам сълзи; **~ovat škytání** потискам хѣлцане; **~ovat obavy** прикривам опасѣния; **~ovat něčí odpor** потискам нечия съпротивѣ; **~ovat osvobozenecské hnutí** потушѣвам освободително движѣние; **~ovat kritiku** душѣ, задушѣвам критиката

potlach, -u *м. разг. експр.* приказки, разговор, бѣбрење, *разг.* (лаф-)моабѣт: **přijít na ~** дѣйда на приказки; дѣйда да си побѣбрия, побѣбрим

potlach|at si, -ám *св.* (–; s kým) *разг. експр.* поговѣря си, побѣбрия си, поприказвам си; *разг.* направа си (лаф-)моабѣт (–; с някого)

potlesk, -u *м.* ръкопляскане, аплодисмѣнти: **za bouřlivého ~u** под бѣрни ръкопляскания; **dlouhotrvající ~** продължителни ръкопляскания, аплодисмѣнти; **sklidit ~** оберѣ овѣщияте; **být zahrnován ~em** обсипван, посрѣщан съм с аплодисмѣнти

po|tlouci, разг. potlouct, -tluču/книж. -tluku *св.*

1. (co) потрошѣ, изпотрошѣ, изпочѣпя (нещо): **~tlouct nádoby** изпочѣпя сѣдове; **~tlouct vejce** изпочѣпя яйцѣ **2.** (co) потрошѣ, наранѣ (нещо): **~tloukl si hlavu (při pádu)** наранѣ си главѣта (при падане); **~tloukl si nohy a ruce** тѣй си потроши краката и ръцѣте **3.** (koho – вин.) набѣя, пребѣя, потрошѣ (някого): **opilec ~tloukl svou ženu** пияницата пребѣ женѣ си **4.** (co) очѣкам (нещо) (за градушка): **kroupy ~tloukly obilí** градѣшката очѣка житѣта; **na poli ~tlouklo** градѣшката очѣка рекѣлтѣта, житѣта

po|tlouci se, разг. potlouct se, -tluču se/книж. -tluku se *св.* **1.** пребѣя се, удѣря се, наранѣ се, потрошѣ се, натѣртя се, набѣя се: **spadl a ~tloukl se** тѣй падна и се удѣри; **~tloukl se na motocyklu** тѣй се пребѣ, тѣй се наранѣ с мотоциклѣт **2.** изпочѣпя се, изпотрошѣ се: **vejce se při dopravě ~tloukla** при превѣзването яйцѣта се изпочѣпиха; **jablka se ~tloukla** ябѣлките се набѣха, натѣртиха

potlouk|at se, -ám *св.* (kde) *експр.* скѣтам (се), мѣкна се, вѣла се, шлѣя се, брѣдя (някъде): **~at se po hospodách** мѣкна се по крѣчмите; **~at se světem** скѣтам, брѣдя по светѣ

potlučen|ý, -á, -é очѣкан, изпочѣпен, набѣт, пребѣт: **~é nádoby** а) сѣчѣпени сѣдове б) очѣкани сѣдове; **~ý člověk** пребѣт, наранѣн човѣк; **~á jablka** набѣти ябѣлки

potmě нар. на тъмно: **vidět** ~ виждам на тъмно
potměchuť, -ti ж. бот. кучешко гръзде: **lilek**
 ~ť бот. кучешко гръзде (*Solanum dulcamara*)
potměšile нар. лукаво, коварно, ехидно
potměšil|ec, -ce м. лицемёр, коварен човек; шу-
 шумйга

potměšilost, -i ж. лукавство, лицемёрие, престò-
 реност, коварство

potměšil|ý, -á, -é лукав, лицемёрен, престòрен,
 коварен, ехиден: **~á otázka** коварен въпрос;
~ý úsměv лукава, ехидна усмивка

potní|í, -í, -í потен: **~í žláza** потна жлеза; **~í krůpěj**
 капка пот

potníčky, -ček ж. само мн. мед. везикули
 (мехурчета по кожата от потене)

potoční|í, -í, -í който се отнася до поток; ручеен:
~í voda ручейна вода; вода от поток; **~í koryto**
 корито на поток; **~í mlýn** воденица

potok, -a м. 1. поток, ручей: **horský** ~ планински
 поток, планинска река; **luční** ~ полска рекичка,
 вада; **rozvodněný** ~ разлят поток 2. прен.
 експр. поток: **~y slz** потòци сълзи

potom I нар. 1. след това; после: **najedl se a ~**
šel ven той се наяде и след това излезе; **co**
(bylo) ~? и каквò стана след това? и после?
dlouho ~ след много време; дълго след това

♦ **potom II** нар. напред работата, после парата 2. после; след
 това; по-нататък: **na rohu je pošta, ~ hotel** на
 ъгъла има поща, а до нея хотел; **cesta vede**
polem a ~ lesem пътят минава през полє, а
 след това през гора 3. разг. тогава; в такъв
 случай; то: **jde-li o jeho otce, ~ mu křivdíte**
 ако става дума за баща му, то вие сте неспра-
 ведлив; **zač by to ~ stálo?** че в такъв случай
 колко може да струва това?

potom II част. тогава; в такъв случай: **aby tak**
~ nepřišel само (после) да посмее да не дойде;
~ nezapomeň zhasnout само да не забравиш
 да загасиш лампата; **~ máme být hotovi, když**
nikdo nic nedělá как ще свършим работата,
 когато никой нищо не работи

potom III съюз 1. и, още, после, също: **kup**
chleba, mléko, ~ máslo a vejce купи хляб,
 мляко, а също масло и яйца 2. разг. в сложен
 съюз със съюза **a**: **a ~** освен това; и освен
 това; а после; а след това: **je neschopný a ~**
nevěřím mu некадърен е, а освен това и не му
 вярвам; **nechal všechno na poslední chvíli a**
~ chce všechno stačit оставил е всичко за
 последния момент, а после иска да успее да
 направи всичко

potom ♦ **потомък** от мъжки пол (на владетелски или бла-

городнически род) **б) шегов.** потòмък от мъж-
 ки пол; мъжки наследник, мъжка рожба; син;
~ek po přeslici a) потòмък от женски пол (на
 владетелски или благороднически род) **б)**
шегов. потòмък от женски пол; женска рожба;
 дъщеря

potomstv|o, -a ср. потòмство

potop|a, -y ж. 1. наводнение: **rozvodněná řeka**
způsobila v kraji ~u придошлата, излязлата
 от бреговете си река причини наводнение в
 областта; **~a slov** прен. порòй от думи; **slu-**
neční ~a прен. потòк от слънчеви лъчи, потòк
 от слънчева светлина 2. потòп: **~a světa** все-
 ми́рнотòп ♦ **потòп** на̀с (ако щє) и потòп

potop|it, -ím св. 1. (*koho, co*) потопя (някого,
 нещо): **~it zkumavku do tekutiny** потопя
 епруветка в течност; **~it hlavu pod vodu** по-
 топя си главата под водата 2. (*co*) залєя, на-
 водня, потопя (*нещо*): **zalít ovoce cukrovou**
vodou tak, aby bylo ~eno кулин. плодовете
 се заливат със сирòп така, че то̀й да ги покрие
 нап̀лно; **po chvílce byla celá louka ~ena** след
 миг водата заля цялата поляна; **vesnice je ~ena**
v zeleni stromů прен. селото т̀не в зеленина
 на дърветата 3. (*co*) потопя (*нещо*); напра́я,
 на́карам (*нещо*) да пот̀не: **~it loď** потопя
 кòраб; **~it náklad** изхв̀рля товàр въ̀в водата
 4. (*koho – вин.*) разг. експр. нато́пя, зле-
 поста́вя, унищожà (*някого*): **při zkoušce ho**
~il ск̀са го на изпита; **~il ho před šéfem** на-
 то́пи го, излòжи го пред ше́фа

potop|it se, -ím se св. 1. (*do čeho*) нато́пя се (*в*
нещо): **kraj se ~il do tmy** прен. вс̀ичко на̀около,
 местността пот̀на в м̀рак 2. пот̀на (*на дв-*
ното): **loď se ~ila** кòрабът пот̀на

poťouchle нар. лукаво, лицемёрно, ехидно, ко-
 вàрно: **~ jednat** пост̀пвам лукаво; **~ donášet**
 кова̀рно доно̀сница; **~ šibalský úsměv** лукава,
 шм̀екерска усмивка

poťouchl|ý, -á, -é лицемёрен, престòрен, лукав,
 коварен, ехиден: **~ý člověk** лукав човек; **~é**
otázky кова̀рни, провока́тивни въ̀проси; **~é oči**
 лукави очи; **~ý pohled** лукав, хитър поглед;
~ý úsměv лукава, ехидна усмивка

pot-pourri [poruri], **potpurri** [potpuri] ср. нескл.
 потп̀ри (*ароматична смес от сушени цвет-*
чета, листа, кори и цитрусови плодове)

potráp|it, -ím св. (*koho, co*) пом̀яча, поизм̀яча
 (*някого, нещо*): **starosti dovedou ~it** грижите
 мòгат да съсия́ят човèка

potrat, -u м. мед. абòрт, помя́тане

potrat|it, -ím св. (*co; –*) абòртирам, пом̀етна
 (*нещо; –*): **~it plod** пом̀етна пло̀да; абòртирам

potratovost, **-i** *ж. мед.* брѝй на абѝрти (*на хи-
ляда души население за една година*)

potratov|ý, **-á**, **-é** *мед.* абортѝвен: **~ý zákrok**
интерѝпция; прекѝсване на брѝменност

potrav|a, **-y** *ж.* хранá: **rozličná ~a** разнообразна
хранá; **shánět ~u** тѝрся хранá; **duševní ~a** *прен.*
духѝвна хранá; **lid se nechce stát ~ou pro děla**
прен. нарѝдѝт не ѝска да стáне пѝшечно месѝ

potravin|a, **-y** *ж.* хранѝтелен продѝкт: **~y pod-
léhající zkáze** бѝрзо развáлящи се продѝкти;
obchod s ~ami магазѝн за хранѝтелни стѝки
potravinářsk|ý, **-á**, **-é** хранѝтелно-вкѝсов, хра-
нѝтелен, продовѝлствен: **~ý obchod** магазѝн
за хранѝтелни стѝки; **~ý průmysl** хранѝтелно-
вкѝсова промѝшленост; **~é zboží** хранѝтелни
стѝки

potravinářstv|í, **-í** *ср. 1.* магазѝн за хранѝтелни
стѝки **2.** хранѝтелно-вкѝсова промѝшленост

potravinov|ý, **-á**, **-é** продовѝлствен, хранѝтелен:
~é lístky купѝни за хранá, продовѝлствени
купѝни

potravn|í, **-í**, **-í** кѝйтѝ се отнáся до хранѝтелни
продѝкти; продовѝлствен: **~í daň** *остар.* ак-
циз вѝрху хранѝте

potrefjit, **-ím** *св. (koho – вин.) разг.* сполетя, по-
стигна, засѝгна, улѝча (*някого*): **~ilo ji neštěstí**
~ím se všude *поговорка* засѝгнатият всѝ ще се обади

potrefjit se, *обикн. третол.* **~í se** *св. (komu) разг.*
удаде се (*на някого*): **~ilo se jí najít** *быт* удаде
ѝ се да намѝри квартира

potrestán|í, **-í** *ср.* наказáние: **exemplární ~í** на-
казáние за назида́ние

potrest|at, **-ám** *св. (koho, co)* нака́жа (*някого,
нещо*): **~at někoho bitím** набѝя някого за на-
казáние; **~at důtkou** нака́жа с мѝмрене; смѝм-
ря; **~at pokoutou** глобя; **~at na hrdle** *истор.*
екзекутирам, обезглавя

potrhan|ý, **-á**, **-é** скѝсан, изпокѝсан

potrh|at, **-ám** *св. 1. (co)* скѝсам, поскѝсам, из-
покѝсам, разкѝсам (*нещо*): **~at si šaty** изпо-
кѝсам си дрѝхите, рѝклята; **vítr ~al mraky**
вѝтѝрът разкѝса, разпокѝса облаците **2. (koho,
co)** разкѝсам (*някого, нещо един след друг*):
vlk ~al ovce вѝлкѝт разкѝса, удуши овцѝте

potrh|at se, **-ám se** *св. 1.* скѝсам се, поскѝсам се,
изпокѝсам се, разкѝсам се: **při praní se prád-
lo ~á** при пранѝ бельѝто се кѝса **2. прен. експр.**
скѝсам се: **~at se smíchem** скѝсам се от смя́х;
~at se prací скѝсам се от ра́бота; **jen se ne~ej!**
ирон. гледа́й да не се прекѝнеш, скѝсаш от
ра́бота; **holky se o něho dív ne~aly** момѝчетата
едвá не се изпѝбѝха за не́го

potrhle *нар.* налѝдничаво, смáхнато, ша́нтаво,

вѝтѝрничаво; като лѝд; като смáхнат: **~ si**

počínat дѝржá се ша́нтаво; вѝтѝрничав сѝм

potrhlost, **-i** *ж.* смáхнатост, налѝдничавост,
вѝтѝрничавост, ша́нтавост: **vrchol ~i** врѝх на
вѝтѝрничавостта; **předstírat ~** прáвя се на
смáхнат

potrh|ý, **-á**, **-é** малоѝмен, смáхнат, налѝдничав,
луд, вѝтѝрничав, ѝпѝрничав, ша́нтав: **~ý**
člověk смáхнат чѝвѝк; **~á zpráva** неверѝятна
вѝст; **~é chování** ша́нтаво дѝржáние, ша́нтаво
поведѝние

potrh|nout, **-nu** *св. (čít; –)* подрѝпна, дрѝпна
(*нещо*): **~nout rameny** помрѝдна, свѝя
раменѝ; **najednou koně ~li** изведнѝж конѝте
потѝглиха

potrh|ovat, **-uji/разг.** **~uju** *несв. (čít)* подрѝпвам,
дрѝпвам (*нещо*): **~ovat rameny** помрѝдвам,
свѝвам раменѝ; **~ovat hlavou** поклáщам главá;
ústý jí ~uje úšklebek устáта ѝ се крѝви в
усмѝвка

potrk|at, **-ám** *св. (koho – вин.) 1.* набода́, намѝша
(*някого*): **~ám roga** *експр.* да го взѝмат мѝгните, рѝгáтѝте **2.** из-
побѝда, изпомѝша (*някого*) с рѝгá

potrp|ět si, **-ím si** *несв. (na koho, na co) разг.*
дѝржá (*на нещо*); ѝмам, проявявам слáбост
(*кѝм някого, кѝм нещо*); па́дам си (*по някого,
по нещо*): **~ět si na parádu** обѝчам да се издо-
ка́рвам; **~ět si na dobré jídlo** дѝржá на добрáта
хранá; обѝчам да си поха́пвам не́що хѝбаво

potrub|í, **-í** *ср.* трѝбопровод: **naftové ~í** нефтопровод; **parní**
~í паропровѝд; **plynové ~í** газопровѝд; **dál-
kové ~í** магистрáлен трѝбопровод

potrubn|í, **-í**, **-í** трѝбопроводѝн, трѝбен: **~í spoj-
ka** трѝбен съединѝтел; нѝпел; **~í pošta** *пош.*
пневматѝчна пѝща

potrv|at, **-ám** *св.* продѝлжá: **~alo chvíli, než se**
vzpamatoval трябваше да мине извѝстно врѝ-
ме, докато се опѝмни

potřás|at, **-ám** *несв. (čít, рядко kým; co)* раз-
тѝрсам, поклáщам, подрѝсвам (*нещо, рядко
някого*): **kůň ~á hřívou** кѝнят разтѝрса грѝ-
ва; **~at někomu rukou** раздрѝсвам, стѝскам
ruku ~ám *прен.* **~ám hlavou** поклáщам главá в знáк на несѝглáсие,
сѝмнѝние в не́що, в някого

potřás|at se, **-ám se** *несв.* поклáщам се, раз-
тѝрсам се, подскáчам: **copánek se jí ~á** плѝт-
чицата ѝ подскáча ли, подскáча

po|třást, **-třesu** *св. (čít, рядко kým; co)* разтѝр-
ся, трѝсна, раздрѝсам (*нещо, някого*): **~třást**
vlasý трѝсна косá; **~třásl si pravicí** крѝпко си
сѝмнѝчил се **~ám** *прен.* **~ám**

čím, nad někým hlavou поклáтя главá в знак на несъгласие, съмнѣние в нѣщо, в някого

potřeb|a I, -y ж. 1. нѹжда, потрѣбност, неоходѣмост: **mít, pociťovat ~u jídla, procházky** ѡмам, чѹвствам нѹжда от хранá, от разхóдка; **naléhavá ~a** належáща нѹжда; **nevyhnutelná ~a** неоходѣмост; **okamžitá ~a** неотлòжна нѹжда; **zachovat se podle ~y** постѣпя според нѹждата; **v případě ~y zavolejte** в слúчай на нѹжда позвънѣте, повикайте ме; **vykonat (tělesnou) ~u** отида по нѹжда

2. обикн. мн. potřeb|y, potřeb нѹжди, желáния, ѡскания, потрѣбности: **~y doby** изѡисквания на врѣмето; **krýt své ~y** покрѣвам потрѣбностите си; **nemít žádných ~** не сѣ нуждáя от нищо; **nejnutnější životní ~y** най-неоходѣми жѣзнени потрѣбности; **uspokojit něčí ~y** удовлѣтворя нѹждите на някого

3. обикн. мн. potřeb|y, potřeb принадлежнóсти, прибóри, ўреди: **sportovní ~y** спóртни принадлежнóсти; **školní ~y** учѣбни посòбия; **psací ~y** пѣсмени принадлежнóсти; **zahradnické ~y** градинáрски инструмѣнты

4. употреба, изпòлзване: být k ~ě гòден сѣм за употреба; **to není k ~ě** тòва за нищо не стáва; **předměty hromadné ~y** стòки за ширòко потрѣблѣние; **pouze pro osobní, interní ~y** сáмо за лѣчно, за вѣтрешно пòл-
изпòлзвам слúчая

potřeba II, малко книж. potřebí нар. предикативно в сѹчет. je ~ (čeho, koho; с инф.; aby) ѡма нѹжда, неоходѣмост (от нецо, от някого; да направа нецо): **k stavbě je ~ peněz** за строѣж трябват парѣ; **je mu ~ odpočinku** тòй ѡма нѹжда от почѣвка; **najdeš tam vše, čeho je ti ~** тáм ще намѣриш всѣчко, от коѣто ѡмаш нѹжда, коѣто ти е неоходѣмо; **toho není ~a** тòва не ѣ нѹжно; нѣма нѹжда от тòва; **je ho tu ~** тук ѡма нѹжда от нѣго; **k té cestě je ~ hodina** за тòзи пѣт е неоходѣм едѣн чáс; **není ~ tam dojít** не трябва, не ѣ неоходѣмо да се хòди дотáм; **není ~, aby ses bál** не трябва да се страхúваш

potřebn|ý, -á, -é 1. (к čemu; рядко pro co) неоходѣм, нѹжен, потрѣбен (за нецо): **~é množství materiálu** неохòдимо колѣчество материáл; **mít ~ý klid** ѡмам неоходѣмото спокòйствие; **učinit ~á opatření** взѣма неоходѣмите, нѹжните мѣрки

2. (čeho) нуждáещ се (от нецо); бѣден: **(sociálně) ~ý člověk** социáлно слáб (чòвѣк)

potřeb|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со, по-рядко koho; книж. čeho, koho; с инф.) ѡмам нѹжда, нуждáя се (от нецо, от някого; да направа

нецо); нѹжен ми е (някой), нѹжно ми е, трябва ми (нецо): **~ovat peníze, pomoc** ѡмам нѹжда от парѣ, от пòмощ; нѹжни са ми, трябват ми парѣ, нѹжна ми е пòмощ; **~uje ji** тòй/тá ѡма нѹжда от нѣя; **nač to ~uješ?** за каквò ти е тòва? **~ovat si odpočinout** ѡмам нѹжда да си почѣна; трябва да си почѣна; **nutně něco ~ovat** ѡмам (мòжòм да си почѣна)
6

ted' nemůžeme ~ovat разг. не нѣ е притрябвало тòва сегà; tebe tu nemůžeme ~ovat притрябвал си ни; прѣчиш ни; **ten moc ne~uje a)** на нѣго мáлко му трябва, с мáлко се задоволява **б)** *прен.* тòй мáлко мòже да издържѣ, òще мáлко – и тòй ще рúхне; **čím víc kdo má, tím víc ~uje поговорка** колкòто пòвече някой ѡма, от тòлкова пòвече ѡма нѹжда

2. (за предмети и под.) изѡисквам, ѡмам нѹжда (от нецо): **všechno ~uje svůj čas** всѣчко с врѣмето си; **ta věc ~uje ještě pořádně uvážit** тáзи рáбота трябва òще добрѣ да се обсѣди, да се обмѣсли

potřep|at, -u/-ám св. (koho, co) потúпам (някого, нецо)

potřepáv|at, -ám неск. (koho, co) потúпвам (някого, нецо)

potřeštěně нар. лúдо, налúдничаво, смáхнато, щúро, вятърничаво, шáнтаво: **~ pobíhat** бягам насáм-натáм като лúд; щúрам се насáм-натáм

potřeštěn|ec, -ce м. смáхнат, налúдничав чòвѣк; щúр, пѣрнат, вятърничав, шáнтав чòвѣк

potřeštěnost, -i ж. смáхнатост, налúдничавост, вятърничавост

potřeštěn|ý, -á, -é смáхнат, налúдничав, луд, пѣрнат, вятърничав, шáнтав: **~ý mladík** вятърничав младѣж; **~é mládí** буйна млáдост; **~ý nápad** налúдничавá идѣя; **~é hlavy** лúди, щúри главѣ; **utíkal jako ~ý** тòй бягаше като лúд
б)tněchněhožар

лúд сѣм по някого, по нѣщо

potřešt|it, -ím св. (koho, co) подлудя, побъркам (някого, нецо)

potřešt|it se, -ím se св. (do koho; за kým; po kom) *експр.* изгúбя си умá, полудѣя, побъркам се (по някого)

potřetí, po třetí нар. за трѣти пѣт

potřís|it, -ím св. (koho, co čím) книж. замърся, изцáпам, опрѣскам, омърся, опетня (някого, нецо с нецо): **~it ubrus vínem** изцáпам покрѣвка с винò; **~it se krví** изцáпам, опрѣскам се с крúв; **~it něčí dobré jméno** *прен.* опетня добрòто ѡме на някого; **~it se stykem s nepoctivci** омърся се от дòсег с непòчтѣни хòра

po|třít, -třu/книж. -tru св. 1. (со čím) намажа

(нещо с нещо) **2.** (koho, co) разгромя, унищожа, изтрѣбя, изкореня, ликвидирам (някого, нещо): **~třít nepřítel** разгромя враг; **~třít povstání** потуша въстание; **~třít zlo** изкореня злото; **~it zdroj nákazy** ликвидирам извоника ◆ **~třít chůli** изтрѣбя някого до крак

potůček, -ku м. умал. поточе, рѹчейче

potul нар. местоим. **1.** дотѹк: **až ~ smíme jít** дотѹк можем, имаме право да идваме; **~ a dost!** дотѹк и край! **odtud až ~** оттѹк дотѹк ◆ **~ něčemu** дотѹк до нещо от нещо; **všeho je odtud až ~** всѹчко си има грѹници **2.** като част от съюз **pokud/do-kud..., ~ ...** докато..., дотогава...: **pokud jsi zdrav, ~ můžeš pracovat** докато си здрав, дотогава можеш да работиш **3.** дотолкова: **~, pokud** дотолкова, доколкото

potuch|a, -y ж., обикн. в съчет. **nemít o něčem, o někom ani ~y** нямам никаква представа за нещо, за някого; **není po něm ani ~y** няма и следѹ, няма и помен от него

potulk|a, -y ж. **1.** скитане; безцѣлно лѹтане; странстване **2.** скитничество: **byl zavřen pro ~u** беше задържан за скитничество

potuln|ý, -á, -é странстващ, скитнически: **~í kra-máři** амбулѹнтни търговци; **~í muzikanti** пътѹващи музиканти; **~ý pes** бездомно кѹче

potul|ovat se, -uji se/разг. -uju se несов. скитам (се); вода скитнически живѹт: **~ující se cikáni** странстващи цигани; цигани чергѹри, катуна̀ри; **~ující se kočovníci** (скитащи се) катуна̀ри, чергѹри

potup|a, -y ж. опозоряване, позѹр, срам, оскърбление, унижение: **způsobit někomu ~u** опозоря някого; **uvést někoho do ~y** посрама някого; **udělat někomu něco na ~u** направа нещо, за да унизи някого; **osobní ~a** лично оскърбление; **národní ~a** национален позѹр; **smýt ~u** измий срамѹ

potup|it, -ím св. (koho, co) посрама, унизи, оскърбя, опозоря (някого, нещо): **~it něčí jméno** опозоря името на някого, на нещо; **~it lidskou důstojnost** унизи човѣшкото достойнство

potupně нар. оскърбително, унизително, обидно, позѹрно, безславно: **~ o někom mluvit** говорѹ обидно за някого; **~ se usmát** презрително се усмихна; **~ umírat** умирам безславно, с позѹрна смѣрт; **~ někoho vyhnat** позѹрно изгоня някого

potupn|ý, -á, -é срамен, оскърбителен, обиден, унизителен, позѹрен: **~á porážka** позѹрно поражение; **~ý nápis** оскърбителен надпис; **~ý mír** позѹрен, унизителен мѣр; **~ý smích** оскър-

бителен смѣх; **~á smrt** позѹрна, безславна смѣрт

potůček, -ka ◆ **~dně** поговорка да пази гѹспод не от тѹрчин, а от потурна̀к; пази бѹже сляпо да проглѣда; (някой) е по-голям католик и от папата

potutelně нар. лукаво, хитро, шмѣкерски: **~ se usmívat** хитро се усмихвам; **~ se ptát** лукаво питам; **~ se tvářit** ймам лукав вид

potutelník, -a м. хитрец; лукав човѣк; шмѣкер; малѹк мошѣник

potutelnost, -i ж. лукавство, хитрост, при-творство

potuteln|ý, -á, -é лукав, хитѹр, лицемѣрен, скрит, притвѹрен: **~ý člověk** лукав човѣк; **~ý úmysl** скрито, лукаво намерение; **~ý pohled** хитѹр, лукав поглед

potvor|a, -y ж. и м. **1.** разг. експр. често грубо гад, гадина, звяр, живѹтно, мръсник, мискин: **ty ~o!** ѹх ти, гад такѹв, гадина такава! **to je pěkná ~!** голям гад! **auto, ~a, nechce jet** колѹтата, проклѣтата, не трѣгва; **kocour, ~a, chytá ptáky** котарѹкѹт, гадина̀та, ловѹ птички; **~a stroj neběží** проклѣтата машина не работи ◆ **~ (něčemu) na ~u** (прѹжа) напѹк (дѹгѹяоче); **bylo to jako na ~u** беше като че ли нарѹчно, сякаш напѹк; **být na něco ~a** не си поплѹвам за някои неща **2.** звяр, живѹтно

potvoř|it, -ím несов. (koho, co) експр. обезобразявам, изопачавам, изкѣлчвам, окарикатурявам; загрозявам, окепазявам, омаскарявам; прѹва (някого, нещо) грѹзен, чудѹвищен, уродлив: **~it řeč** изкѣлчвам, говорѹ лошо езика; **~it si život** съсплвам си живѹта; **dát se ~it** остава се да ме окепазят, да ме омаскарят

potvoř|it se, -ím se несов. експр. прѹва маймунджилѣци; кривя се, кѣлча се

potvrd|it, -ím св. **1.** (co) потвѣрдя (нещо): **~it něčí výpověď** потвѣрдя показѹнието на някого; **domněnky se plně ~ily** предположенията напѣлно се потвѣрдиха; **~it si zkušenost** намѣря потвѣрждение на личния си опит **2.** (koho, co) потвѣрдя, утвѣрдя (някого, нещо): **~it rozsudek** юрид. потвѣрдя присѣда; **~it smlouvu podpisem** подпиша дѹговор; **být potvrzen ve své funkci** назначѣнието ми е утвѣрдено **3.** (co) удостоверя, потвѣрдя (нещо): **~it příjem** удостоверя получаване

potvrzen|í, -í ср. потвѣрждение, удостоверение, свидѣтелство; квитѹncia: **~í o pracovní neschopnosti** бѹлничен лист, свидѣтелство за нетрудоспособност; **vystavit, předložit ~í** издам, представа удостоверение

potvrzenk|a, -y ж. рѣсписка, квитѣнция: **~a na balík** рѣсписка за колѣт

potvrzen|ý, -á, -é потвѣрѣн, заверѣн: **~ý dokument** заверѣн докумѣнт

potvrz|ovac|í, -í, -í потвѣрѣтелен, удостовѣряващ: **~í listiny** удостовѣряващи докумѣнти

potvrz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со) потвѣрѣдавам, удостовѣрявам (нещо) 2. (кого, со) потвѣрѣдавам, утвѣрѣдавам (някого, нещо): **~ovat zakázku** потвѣрѣдавам порѣчка; **~ovat někoho v úřadě** утвѣрѣдавам ~~на негово мѣсто~~ **~ovat** ~~на негово мѣсто~~ **vidlo** поговорка изключѣнието потвѣрѣдава правилото

potvůrk|a, -y ж. умал. експр. гадѣнка, животѣнка: **mořské ~y** морски животѣнчѣта; **ženská ~a** женѣ гадѣнка; **ty ~o jedna!** ах ти, гадѣнка нѣдна!

potyčk|a, -y ж. схвѣтка, сбѣтѣскване, спрѣчкване, сѣпкване: **neurvalé ~y** невѣздѣржани схвѣтки; **pohraniční ~y** гранични инцидѣнти; **~y mezi hráči** сѣпквания между играчи; **slovní ~y** ~~преп.~~ словѣсни схвѣтки

potýk|at se, -ám se неск. 1. (s kým) сражавам се, бѣря се, срѣщам се (с някого) на бѣйното полѣ; излизам (срещу някого): **~at se s nepřítelem (ve válce)** бѣя се с прѣтивник (във войнѣ); **zle se spolu ~ali** ожестѣчено се бѣрѣха (едѣн с дрѣуг); влизѣха в ожестѣчени схвѣтки (помеждѣ си); **~at se meči** вѣдим двубѣй с мѣчѣве 2. (s kým, s čím) бѣря се, спѣря, прѣрекавам се, влизам в едиnobѣрство (с някого, с нещо): **hoši se cestou ~ali** момѣтѣтата из цѣлия пѣт спѣрѣха, из цѣлия пѣт се чѣпкаха; **~at se novinářsky** вѣдя спѣр, полѣмика в пѣчѣта; **~at se slovy, ~at se slovně s kolegy** влизам в спѣр, в словѣсни схвѣтки с колѣги; **~at se s nesnáze** бѣря се с трѣдности; **~at se s prací** бѣря се с рѣботѣта

potýr|at, -ám св. (кого – вин.) 1. помѣча, поизмѣча (някого): **~at žáka u zkoušky** помѣча учѣник на изпит; **~at psa hladem** поизмѣча кѣче с гладѣване 2. изтормѣзя, инквизѣрам (някого): **~at nevinné lidi** изтормѣзя невинни хѣра

poučen|í [po-u-], -í ср. поѣка, поучѣние, наставлѣние, напѣгтѣвие, внушѣние, инструкѣция: **~í pro život** поѣка за живѣта; **vzít si z něčeho** **~í** взѣма (си) поѣка от нѣщо; **~í z války** поѣка от войнѣта; **vzít si z něčeho ~í** извлѣка уроѣк от нѣщо

poučitel|ný [po-u-], -á, -é 1. поучѣтелен 2. кѣйто мѣже да бѣде поучѣн: **politik ~ý vývojem věcí**

политѣк, кѣйто взѣма поѣки от рѣзвѣтието на нещѣта

pouč|it [po-u-], -ím св. (кого, со о ѣм) дам поѣка, наставлѣние, информѣция, инструкѣция (на някого, на нещо за нещо); обяснѣ (нещо на някого): **~it chodce, jak přecházet** инструкѣтирам пешехѣдѣци как да прѣсѣчат ѣлицѣта; **názorně někoho o něčem ~it** наглѣдно рѣзяснѣ нѣщо на някого; **válka lidí v mnohém ~ila** войнѣта наѣчи хѣрата на мнѣго нещѣ

pouč|it se, -ím se св. (о ѣм) поѣча се; полѣча информѣция, свѣдѣния, наставлѣния, инструкѣция (за нещо): **důkladně se ~it o postupu práce** обстѣйно се запѣзнѣя с хѣда на рѣботѣта; **~it se z literatury** обогѣтя познѣнията си от литерѣтурѣта; **~it se ze zkušeností, z vlastních chyb** поѣча се от ѣпит, от сѣбствѣните си грѣшки; **~it se chybami** поѣча се от грѣшки

poučk|a [po-u-], -y ж. 1. правило, фѣрмула, извод: **matematické, pravopisné ~y** матемѣтически, правописни правилѣ; **teoretická ~a** теорѣтично положѣние; **základní ~a** оснѣвно положѣние; **vyvodit, osvojit si ~u** извлѣка, усвѣй правило; **vycházet z ~y** излизам, изхѣждам от положѣние, от правило 2. мат. теорѣма

poučně [po-u-] нар. поучѣтелно: **~ psát** пиша поучѣтелно; **~ zábavný časopis** наѣчно-популярно списѣние

poučn|ý [po-u-], -á, -é поучѣтелен: **~á kniha** наѣчно-популярна кнѣга; **~ý film** наѣчно-популярнѣ филм; **~ý příběh** поучѣтелен слѣчай; **~á debata** поучѣтельна дисѣusia; **je to pro nás ~é** товѣ е поучѣтелно за нѣс

pouč|ovat [po-u-], -uji/разг. -uju неск. (кого, со о ѣм) поучѣвам, наставлѣвам, инструкѣтирам (някого, нещо за нещо); обяснѣвам (на някого нещо): **stále někoho ~uje** тѣй всѣ поучѣва някого; **~oval se z naučných slovníků** тѣй чѣрпѣше, рѣзширѣвашѣ познѣнията си, ѣчѣше се от енциклопѣдиите

pouh|ý, -á, -é чист, прѣст; самѣят; сѣмо едѣн; сѣмо нѣкакѣв си; сѣмо: **viditelný ~ým okem** видѣм с прѣсто окѣ; **stojí to ~ých sto korun** товѣ стрѣва сѣмо нѣкакѣв си стѣ крѣни; **je to pro něho ~é jméno** за нѣго товѣ е прѣсто, сѣмо еднѣ ѣме (и нѣщо пѣвѣче); **~é slovo stačilo, aby...** достѣтъчна бѣше сѣмо еднѣ дѣума, за да...; **dělat něco z ~ého přátelství** рѣвѣя нѣщо от чѣсто прѣятѣлство; **za ~ý měsíc** сѣмо за едѣн мѣсец; **~á fakta** гѣли фѣкти; **to je ~á pravda** товѣ е самѣта ѣстина; **~ou náhodou** по чѣста случѣйност; сѣвсѣм случѣйно; **to je ~á formalita** товѣ е чѣста формѣлност; **to je ~á zdvořilost** товѣ е сѣмо ѣчѣвѣост и нѣщо

повече; **~ým zmačknutím knoflíku** само с **сдвинуванием** ♦ **býdlo** **opucí** слъжа на някого за изтривалка; парцал съм за някого

poukaz [po-u-], -u м. 1. (на со; по-рядко на коho) посочване, позоваване (на нещо, на някого): **odmítnout úkol s ~em na své zatížení** не приема задача, като се позова на заетостта си 2. (на со; к četи) белѝжка, карта, купон (за нещо): **léčebný ~, ~ na léčebnou péči** карта за санаториум; **~ na rekreaci** карта за почивка; **výdej na ~y** получаване срещу специални карти, купони 3. ордер, запис; платѝжно нареждане: **peněžní ~** паричен, банков ордер

pouká/zat [po-u-], -žu/книж. -ži св. 1. (на коho, на со) книж. посоча (някого, нещо); отбелѝжа, изтъкна, подчертаа (нещо); обѝрна внимание (на нещо): **~zat na pracovní zásluhy** изтъкна трудови заслуги; **~zat na možnosti** обѝрна внимание върху съществуващи възможности; **~zat na chyby** посоча, изтъкна грѝшки; **nutno ~zat, že...** трябва да отбелѝжим, да подчертаем, че... 2. (со; со komu) преведа (нещо; нещо на някого): **~zat peníze poštou** преведа, изпратя пари по пощата с пощенски запис

poukázka, -y ж. 1. белѝжка, талон: **~a k lékaři** талон за лѝкарски прѝглед; **~a na benzín** талон за бензин 2. ордер; пощенски запис: **poštovní ~a** пощенски запис; **peněžní ~a** паричен запис; **pokladní ~a** касова белѝжка

poukazovat [po-u-], -uji/разг. -uju несс. 1. (на со; рядко к чети) книж. обрѝщам внимание (на нещо); соча, посочвам, отбелязвам, изтъквам, подчертавам (нещо): **~ovat na chyby** соча грѝшки; **~ovat na úspěchy** изтъквам успехи; **~ovat k fluktuaci** обрѝщам внимание на текѝчеството 2. (со; со komu) нареждам (с платѝжно нареждане) да се изплати (на някого нещо): **~ovat honorář** издавам документ, платѝжно нареждане да се изплати хонорар; **~ovat výplatu** издавам нареждане да се изплати заплата; **~ovat peníze poštou** превѝждам, изпращам пари по пощата

pouliční [po-u-], -í, -í úличен: **~í dráha** линия на градски трамвай; трамвайна линия; **~í doprava** градски транспорт; **~í prodavač (novin)** амбулѝнтен, úличен продавач (на вѝстници); **~í demonstrace, ~í boje** úлични демонстрации, боевѝ; **~í prodej** амбулѝнтна продажба

pouliť, -ím несс. в свѝчет. **~it oči** пѝля, блѝща, кокорѝа очи

pouňorov [ý, -á, -é следфевруарски (който се

отнася до времето след събитията в Чехословакия от февруари 1948 г.)

poupátko, -a ср. умал. (цвѝтна) пѝпчица, пѝпка: **dívčí ~o** прен. момѝче като капка, като капчица

poupě, -ěте ср. (цвѝтна) пѝпка: **růžová ~ata** рѝзови пѝпки

pouřazov [ý, -á, -é мед. постратравмѝчен: **~ý stav** постратравмѝчно състояние; **~á léčba** постратравмѝчно лечѝние

pousmán [í [po-u-], -í ср. (лѝка) усмѝвка

pousmát se [po-u-], -ěji se/разг. -ěju se св. (-; на коho, на со; чети) усмѝхна се, поусмѝхна се (на някого, на нещо): **~ála se sotva znatelně** тя се усмѝхна едва забележѝмо; **nuceně se na něho ~ála** тя му се усмѝхна насѝла

poustevn [a, -y ж. скит; жилище на отшѝльник; поствница: **vyjít ze své ~y** прен. изляза от самотата си

poustevnicky нар. отшѝльнически; като отшѝльник: **~ žít** живѝя като отшѝльник, самотно

poustevnícký, -á, -é отшѝльнически, пустѝннически: **vést ~ý život** водѝ самотен, отшѝльнически живѝт

poustevník, -a м. отшѝльник, пустѝнник

poušť, -ě ж. 1. пустѝня: **písečná, kamenitá ~ť** пѝсѝчна, каменна пустѝня ♦ **ticho jako na ~ti** пѝлна тишина; грѝбна тишина; тишина като в грѝб; **král ~tě** царят на живѝтните (лѝвѝт); **koráb ~tě** кѝрабѝт на пустѝнята (камила); **hlas volajícího na ~ti** библ. прен. глѝс в пустѝня 2. книж. пустѝня; пустѝнен край: **ledová ~ť** лѝдена пустѝня 3. прен. пустѝня и под.: **~ť válečných let** кошмѝрѝт на воѝнните години; **~ť myšlenek** лабирѝнт на мѝсли; **papírová ~ť** сѝв литературен потѝк

pouštět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несс. 1. (со) пѝскам, изпѝскам, спѝскам, отпѝскам (нещо): **~ět talíř na zem** (из)пѝскам чинѝя на земята; **~ět lano z okna** (с)пѝскам вѝжѝ от прозѝрец; **~ět ruce podél těla** отпѝскам рѝце край тялото си 2. (коho, со) пѝскам, оставам (някого, нещо), изпѝскам, отпѝскам (нещо): **~ět kliku** пѝскам дрѝжката (на врата); **~ět někoho z obětí** пѝскам някого от обѝтията си; **ne~ěl aktovku z ruky** тѝй не изпѝскаше чѝнтата от рѝка; **~ět moc, iniciativu z rukou** прен. изпѝскам властѝ, инициѝтивата от рѝцѝте си; **~ět uzdu svým tužbám** прен. отпѝскам юздѝте на копнѝжите си 3. (со) напѝскам, изоставам, освобѝждавам, оставам (нещо): **~ět byt** напѝскам жилище; **~ět pěkné místo** напѝскам хѝбава рѝбота; **vojsko ~í pozice** войската напѝска, изостава позицииите си 4. (со) изпѝскам, отдѝлям, пѝскам (нещо): **ovoce ~í šťavu** пло-

довѣте пускат сѡк; **látka ~í barvu** платѣт пўска (боѣта си) **5.** (*koho, co kam; z čeho, odkud; k čemu*) пўскам, оствѣям да излѣзе, да влѣзе (*някого, неѡо някъде; вѣн от неѡо, отнякъде; в неѡо*): **ne~ějí ho z domu** не гѡ пўскаѣ навѣн; **nikoho ne~ěj!** никѡго не пўскаѣ! **~ěť psa z řetězu** отвѣрзвам, освѡбождавам кўче от верѣга; **~ěť na zloděje psa** пўскам кўче срещу крадѣц; **k ničemu ho ne~í** до ниѡо не гѡ допўска; **okno ~í světlo** прозѡреѡтъ пропўска светлинѡ; **ne~ěl ho z očí** не гѡ изпўскаше от очѣ, от пѡглед **6.** (*co*) пўскам, изпўскам (*неѡо*), оствѣям (*неѡо*) да втечѣ или изтечѣ и под.: **~ěť vodu do vany** пўскам водѡ вѣв вѡна; **vlak ~í páru** влакѣт пўска, изпўска пѡра; **~ěť kouř nosem** изкарвам дѣм през носѡ си; **~ěť hudbu z desek** пўскам си мўзика от плѡчи **7.** (*co*) пўскам (в ход), вклўчвам (*неѡо*): **~ěť motor, gramofon** пўскам мѡтѡр, грамѡфѡн; **~ěť draka** пўскам хвѣрчило **8.** отдѣлям се, освѡбождавам се: **švestka ~í dobře od pecky** костилката се отдѣля добрѣ от сливата; **~ějí chlupy (kočce)** козинѡта (на кѡтката) линѣе, капе; **oka ~ějí (na punčose)** трѣгват, пўскаѣ се бримки (на чѡрап); **špína špatně ~í** мрѣсотѣята трўдно излѣза; **barva ~í** боѣта излѣза, пўска
от главѡта; **~ěť něco jedním uchem tam, druhým ven** през еднѡто ухѡ влѣза, през дрўгѡто излѣза; **~ěť někoho k slovu** оствѣям някого да взѣме дўмата, да се изкаже; **~ěť si někoho k tělu** допўскам някого да фамилиѡрничѣ с мѣн; **~ěť strašáky, hrůzu na někoho** експр. опѣтвам се, мѣча се да сплѡша някого; сплѡшвам, плѡша, заплѡшвам някого; **~ěť hromu na někoho** сѣпя ѡгѣн и жўпел срещу някого; **~ěť si pusy, hubu na špacír** отвѡрям си устѡта; оствѣям устѡта си да плѣщи свѡбѡдно; говорѣя врѣли-некипѣли; **~ěť někoho k vodě** зарѣзвам някого; престѡвам да хѡдя с някого; **~ěť někomu žilou** пўскам крѣв на някого; *прен.* изпѣвам крѣвтѡ, крѣвчицѡта на някого
pouštět se, -ím se, 3. мн. -ějí/-í не св. **1.** (*koho, čeho*) пўскам се (*от неѡо*); пўскам, изпўскам (*някого, неѡо*): **ne~ěl se její ruky** тѡѣ не пўскаше рѣкѡта ѣ; **jeden druhého se ne~ěl** не сѣ пўскаха еѣн дрўг **2.** (*čeho, по-рядѡо koho*) отдалѣчавам се (*от неѡо, от някого*); изпўскам, изгўбвам (*неѡо, някого*): **~ěť se cesty** излѣзам настрѡнѣ от пѣтя; **~ěť se stopy** изгўбвам следѡ; **jenom se ho ne~ěj!** сѡмо не гѡ изпўскаѣ, не сѣ отдалѣчаваѣ от нѣго; сѡмо се дрѣж за нѣго! **~ěť se svých zásad** *прен.* отсѣпѣвам от принципѣте си **3.** (*kam*) трѣг-

вам, поѣмам (*нанякъде*): **~ěť se do města** поѣмам за градѡ; **~ěť se přes les** трѣгвам, поѣмам през горѡта; **ne~ěla se daleko od břehu** тѣ не сѣ отдалѣчаваше (мнѡго) от брега **4.** (*do čeho*) впўскам се (*в неѡо*); заѣмам се, залавѣям се, захващам се (*за неѡо*); запѡчвам (*неѡо*): **~ěť se do práce** залавѣям се за рѡбота; запѡчвам да рѡбѡтя; **~ěť se do hovoru** запѡчвам да говорѣя; подхвѡщам приказки; **~ěť se do jídla** запѡчвам да ѣм; **~ěť se do běhu** впўскам се да бягам; **~ěť se do boje** запѡчвам борба; **~ěť se do sporu** влѣзам в спѡр; **~ěť se do kola** хващам се на хорѡто; запѡчвам да танцўвам; **~ěť se do nepřátel** запѡчвам да бѣя враговѣ
poutí, -tí/-tě *ж. 1. книж.* стрѡнствѡне, пѣт, пѣтешѣствие: **~ť po hradech a zámcích** пѣгўване, ~~пѣтешѣствие~~ **svou pozemskou ~ť** приклўча зѣмниѡ си пѣт (*умра*) **2. църк.** поклонѣние на свѣто мѣсто: **jít na ~ť** отѣвам на поклонѣние **3.** събѡр, панайр; хрѡмов прѡзник: **matějská ~ť** събѡр на св. Матѣѣ
poutač, -e *м.* примѡмка, реклѡма; билбѡрд; реклѡмен нѡдпис; реклѡмни светлини: **reklamní pouliční ~e** реклѡмни ўлични нѡдписи; билбѡрдове
poutat, -ám не св. **1.** (*koho, co; komu co*) оковѡвам, врѣзвам (*някого, неѡо; на някого неѡо*): **~at zajatce** оковѡвам плѣнник, плѣнници; **~at někomu ruce a nohy** врѣзвам, завѣрзвам рѣцѣте и кракѡта на някого **2.** (*koho, рядѡо co*) *книж. прен.* свѣрзвам, обвѣрзвам (*някого, рядѡо неѡо*): **~á ho slib** обвѣрзва го обѣщѡние, обвѣрзан е с обѣщѡние; **~á je hluboké přátelství** свѣрзва ги дѣлбѡка дрўжба **3.** (*koho – вин. ke komu, k čemu*) *книж.* привѣрзвам, привлѣчам, влѣкѡ (*някого към някого, към неѡо*): **~á je (k sobě) láska** свѣрзва ги взаѣмна любѡв; **~at něčí pozornost** привлѣчам нѣчие внимѡние; **~at něčí pohled** привлѣчам нѣчий пѡглед; **nemoc ho ~á na lůžko** болѣстѡта го приковѡва на леглѡ **4.** (*koho, co čím*) *книж.* пленѣям, грабвам внимѡниѣто, увлѣчам (*някого, неѡо с неѡо*)
poutat se, -ám se не св. (*k čemu*) *книж.* свѣрзан съм (*с неѡо*): **k hradu se ~á nejedna pověst** с крепѡстѡта е свѣрзѡна нѣ еѣнѡ легенѡда
poutavě *нар.* увлѣкѡтелно, интерѣсно, пленѣтелно
poutavý, -á, -é увлѣкѡтелен, пленѣтелен, завлѡдѡващ: **~ý příběh** увлѣкѡтелен слўчай; **~ý film** увлѣкѡтелен филм; **~á osobnost** привлѣкѡтельна лѣчност; **~é oči** пленѣтелни очѣ
poutko, -a *ср.* закачалка (*на дрѣха и под.*): **~o u**

kabátu закахалка на палтò; **~o u koše** дрѣжка на кòш; **míč s ~em** тòпка с дрѣжка (*за физ-култ. упражн.*); **~o na zavěšení** закахалка

poutn|í, -í, -í 1. кòйто се отнася до странстване, пѣтуване, пѣт: **~í střevice** обувки за пѣт **2.** поклòннически: **~í místo** свѣто мѣсто; мѣсто за поклонѣние; **~í průvod** шѣствие от поклòнници; **~í obrázek, růženec** иконка, брòеница, донѣсена от поклонѣние

poutnic|e, -e ж. поклòнница, богомòлка

poutnick|ý, -á, -é страннически, пѣтничски

poutník, -a м. 1. книж. пѣтник, странник **2.** поклòнник, богомòлец

pout|o, -a ср. 1. обикн. мн. **pout|a, pout** белезници, окòви, вериги: **dát někomu ~a** слòжа вериги, белезници на някого; **rozvázat někomu ~a** свалѣ белезници, окòви, вериги на някого **2.** врѣзка: **vzájemná ~a lásky** взаимните врѣзки на любòвта; **manželské ~o** брѣчна врѣзка

pouřov|ý, -á, -é 1. панаирен, панаирджийски: **~é prostranství** мѣсто, терѣн на събор, на панаир; панаирна плòщ; **~ý kolotoč** панаирджийска въртелѣжка; **~é atrakce** панаирджийски развлечѣния **2.** поклòннически, богомòлски

pouzdr|o, -a ср. калѣф, кутия: **~o na brýle** калѣф за очилà; **cigaretové ~o** табакѣра; **papírové ~o** папка; **kloubní ~o** анат. стàвна кàпсула

pouze нар. сàмо; едйнствено; всйчко на всйчко: **myslí ~ na zábavu** мисли сàмо за развлечѣния; **má ~ 100 korun** тòй/тѣ йма сàмо, всйчко на всйчко 100 крòни; **~ ho zastupuje** тòй/тѣ сàмо го замѣства

použitelnost [po-u-], -i ж. приложимост, употребимост, използвàемост: **praktická ~ teorie** практическа приложимост на теория

použiteln|ý, -á, -é употребим; гòден за употреба; използвàем: **uvést do ~ého stavu** направа гòден за употреба

použít [po-u-], -žij|разг. -žiju св. **1.** (*čeho, рядом koho; при конкр. и со, koho*) употребѣ, изпòлзвам (*нещо, някого*): **~žít zbraně/zbraň** употребѣ оръжие; **~žít násilí** приложà насилie; прибягна до насилie; **~žít nátlaku** окàжа нàтиск **2.** (*čeho, рядом koho*) възпòлзвам се (*от нещо, от някого*); изпòлзвам (*нещо, някого*): **~žít něčí nabídky** възпòлзвам се от предложѣнието на някого; **~žít známých k protekci** изпòлзвам свòи познàти за ходатàйство; **~žít práva** възпòлзвам се от правото си; **~žít okamžiku** изпòлзвам момèнта; **~žít toho jako příležitosti, záminky, aby...** възпòлзвам се от случàя, от товà като предлòг да...

použít|í [po-u-], -í ср. употреба, изпòлзване: **lék k vnitřnímu ~í** лекарство за вѣгрешна упо-

трѣба; **to už není k ~í** товà вѣче не è гòдно за употреба; **dát k volnému ~í** предостàва за об-щò пòлзване; **návod k ~í** упѣгване за употреба

použit|ý [po-u-], -á, -é изпòлзван, нòсен: **obchod s ~ým zbožím** магазин за стòки втòра употреба; окàзиòнен магазин; вехтошàрница

použiteln|ý [po-u-], -á, -é изпòлзвàем; гòден за употреба: **~é prostředky** допустими срѣства

používat [po-u-], -ám несв. **1.** (*čeho, рядом koho; при конкр. и со, koho*) изпòлзвам, употребѣвам (*нещо, някого*): **~at příležitosti k tomu, aby...** изпòлзвам случàя да...; **~at nátlaku** окàзвам нàтиск; **~at násilí** прибягвам до насилie **2.** (*čeho, рядом koho*) възпòлзвам се (*от нещо, от някого*): **~at něčích nápadů** възпòлзвам се от идѣите на някого; **~at všech okolností** изпòлзвам всйчки обстоятелства

povad|at, -ám несв. повѣхвам, увѣхвам, вѣхна и прен.

povadle нар. повѣхнало; прен. вѣло, отпòснато

povadl|ý, -á, -é 1. увѣхнал, повѣхнал: **~ý květ** увѣхнал цвѣт, увѣхнало цвѣте **2.** прен. повѣхнал, посѣрнал, излинял: **~é vzpomínky** избледнѣли спòмени

povad|nout, -nu св. **1.** повѣхна, увѣхна: **listy na stromech ~ly** листàта на дѣрвѣтата повѣхнаха **2.** прен. повѣхна, посѣрна, залинял, отслабна: **tělesně ~la** тѣ отслабна физически

povah|a, -y ж. 1. харàктер, нрав: **člověk přímé, pevné, slabé ~y** човѣк с открит, твѣрд, слàб харàктер; **bylo v její povaze, že...** харàктерът ѝ бѣше **2.** (*čeho, рядом koho*) (не) è способен/способна на такòва нѣщо; нѣма такъв харàктер; (не) è по тàя чàст **2.** харàктер, сѣщност, природа, натòра: **~a krajiny** харàктер, осòбености на мѣстност; **~a revoluce** харàктер на революция; **skutková ~a trestního činu** юрид. сѣстàв на престѣпление

povahopis, -u м. харàктеристика, харàктеролòгия; описàние, обрисòване на харàктер

povahově нар. по харàктер: **~ se lišit** различàвам се по харàктер; **~ dobrý** добѣр по харàктер

povahov|ý, -á, -é кòйто се отнася до харàктер: **~é rysy** черти на харàктер; **~ý rozdíl** различие в харàктери; **~é kazy** недостàтъчи на харàктер; **~á vada** отрицàтелна чертà в/на харàктер; **po stránce ~é** щò се отнася до харàктер; по отношѣние на харàктер

poval, -u м. 1. гредà; дѣрвена трòпа: **vor sbítý z ~ů** сàл, сковàн от дѣрвени трòпи **2.** минно обшивка от греди: **ochranný ~** защитна обшивка от греди

povaleč, -e м. мързеливец, ленивец, бездѣльник, хайлàзин, лентѣй: **kavárenský ~** бездѣльник от

кафенетата; **velkoměstský** ~ бездѣлник от голѣмия град; ~ **salónů** салѡнен бездѣлник

poválečný, -á, -é следвоѣнен: ~**é poměry** следвоѣнни условия

povalečství, -í *ср.* лентѣйство, бездѣлничество, хайлазѣване

poválet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со)* смѣчкам, изпомѣчкам, овѣргѣлям (*нещо*): **vichřice ~ela obilí** вихрушката повали житото; житото полѣгна от вихрушката; ~**et postel** овѣргѣлям легло

povalit, -ím *св. (koho, co)* повали, събѡря, сваля на земята (*някого, нещо*): ~**ilo ho auto** блѣсна го кола; ~**it plot** събѡря ограда; ~**it starý společenský řád** *прен.* събѡря стария обществен стрѡй

povalovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1.* търкалям се, вѣргѣлям се, вѣлям се, обрѣщам се: ~**ovat se v posteli** излежѣвам се; **v kaluži se ~ovali dva vepři** в лѡквата се вѣргѣляха двѣ прасѣта; **mlha se ~uje nad vodou** *прен.* над водата се стѣле мъгла **2.** търкалям се (*за предмету*): **na stole se ~ují papíry** по масата има разпрѣснати хартии

povalový, -á, -é който е от греди, от трѡпи: ~**ý strop** тавѡн от греди; тавѡн с гредорѣд

povápnit, -ím *св. (со)* *сел.стоп.* наторѣ (*нещо*) с варѡвиков тор; подобря киселинността на почвата

povařit, -ím *св. (со)* поварѣ, оставѣ (*нещо*) да поври (известно време): **dobře ~it zeleninu** сварѣ добре зеленѣка

povařit se, -ím se *св.* поврѣ известно време; поварѣ се

povázat, -žu/книж. -ži *св. (со)* **1.** завѣржа, свѣржа, изповѣржа (*нещо*): ~**zat snopy** завѣржа снѡпи **2.** завѣржа, превѣржа, покрѣя (*нещо*): ~**zat oči šátkem** завѣржа очи с кѣрпа

povážlivý, -á, -é сериѡзно, заплашително, критично: **nemoc se ~ zhoršila** болестта сериѡзно се усложни, се влоши

povážlivý, -á, -é сериѡзен, опѡсен, критичен: **jeho stav je ~ý** положѣнието му е сериѡзно; ~**é zprávy** тревѡжни известия

považovat, -uji/разг. -uju *несв. 1.* (*koho, co za кого, со*) смятам, считам, приѣмам (*някого,*

нещо за някого, за нещо): ~**ovat za svou povinnost** считам за свѡй дѣлг, за свѡе задѣлжѣние; ~**oval ho za přítele** тѡй го смяташе за приятел; ~**ovat za nutné** считам за необходимо **2. и považovat si (koho, čeho)** уважѣвам (*някого*); ценѣя (*някого, нещо*); отнѣсям се с респѣкт, с уважѣние (*към някого, към нещо*): **lidé si ho ~ují** хѡрата го уважѣват; ~**ovat si dobrého bydla** ценѣя добрѡто си положѣние

povděčný, -á, -é (*komu za co*) благодарѣн, признѣтелен (*на някого за нещо*): **jsem vám velmi povděčen** мнѡго съм ви признѣтелен, благодарѣн

povděk, -u *м.* в *сѣчет.* (**přijmout, uvítat**) **s ~em** (приѣма, посрѣщна) с благодарност, с признѣтелност

povečeřit, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (-; со)* навечѣрям се; вечѣрям (*нещо*): ~**íme v restauraci** ще вечѣряме в ресторѡнт; ~**eli kapra** за/на вечѣря ядоха шарѡн; вечѣряха шарѡн

povedený, -á, -é **1.** сполучлив, успѣшен: **fotografie je docela ~á** снѣмката е сѣвсѣм добра, дѡста сполучлива; ~**ý vtíp** добѣр, сполучлив виц; ~**ý kousek** сполучлив нѡмер **2. експр.** отрѡкан, изпѣчен, хитѣр, лѡвѣк, шмѣкер: **máš ~ého přítele** приятелят ти е мнѡго отрѡкан

povědět, -vím, 3. мн. -vědí *св. (со; komu co; o кот, о ѣет; на кого)* кажа, разкажа (*нещо; на някого нещо; за някого, за нещо*): ~**vědět své mínění** кажа, изкажа мнѣнието си; **já to na tebe ~vím** ще те обѡдя, издѡм; **všechno na něho ~věděl** всѣчко разказа за нѣго; всѣчко донѣсе за нѣго; ~**věz pravdu** кажи истината; **to vám ne~vím a)** товѡ нѣма да ви го кажа **б)** товѡ не мѡга да ви кажа; товѡ не зная; ~**víme si to za rok** пак ще си говорѣм след еднѡ година; ~**ví jim to jaksepatrií** ще им го каже както си заслужѣват; **hrůza ~vědět** страшно е да се каже **2. експр.** (*komu co; o комѡ, о ѣет; на кого*) кажа, разкажа (*нещо; на някого нещо; за някого, за нещо*): ~**věděl mu co proto, zač je toho loket, zač je v Pardubicích perník** даде му да разберѣ; разказа му играта

povědomí, -í *ср. 1.* (*o ѣет; čeho*) съзнѡние, представа (*за нещо*): **mít ~í o něčem** имам представа за нѣщо; ориентѣрам се в нѣщо; **jazykové ~í** *език.* езиково чѣвство; чѣвство за езика **2.** съзнѡние: **národní, společenské ~í** национално, общѣствено съзнѡние; **umělecké ~í** художѣствен ѣсет

povědomý, -á, -é познѡт, извѣстен: **zdál se jí ~ý** струваше/стѡри ѣ се познѡт

povel, -u *м.* комѡнда: **na ~** по комѡнда; **udělat ~** извѣдѣнѣт **2. експр.** (*komu co; o комѡ, о ѣет; на кого*) кажа, разкажа (*нещо; на някого нещо; за някого, за нещо*): ~**věděl mu co proto, zač je toho loket, zač je v Pardubicích perník** даде му да разберѣ; разказа му играта

povel|et, -ím св. (–; со) изкомандвам; заповядам (нещо); дам команда (за нещо)

pověř|a, -у жс. повѣрие, суевѣрие; суевѣрно схващане; предразсъдък: **pohanské ~у** езически повѣрия, вярвания; **lovecké ~у** ловджийски суевѣрия

pověřčivost, -i жс. суевѣрност, суевѣрие

pověřčiv|ý, -á, -é суевѣрен

pověřečn|ý, -á, -é който се отнася до повѣрие, до суевѣрие: **~á hrůza se ho zmocnila** обхвана го суевѣрен ужас; **~á víra** сляпа вяра

pověřen|ec, -ce м. доверен; доверено лице; изпълномощно лице; пълномощник: **tiskový ~ec** пълномощник по печата; **zvláštní ~ec** специално изпълномощно лице

pověřen|í, -í ср. 1. пълномощие; предоставяне на пълномощия: **úředník se zvláštním ~ím** служител с извънредни пълномощия 2. пълномощие, пълномощно

pověř|it, -ím св. (кого – вин. čím) 1. поверя, възложя (на някого нещо); изпълномощя (някого за нещо, с нещо): **~it někoho úkolem** поверя, възложя задача на някого; **~it někoho funkcí** назнача на длъжност някого; възложя длъжност на някого; **~it někoho sestavením vlády** изпълномощя някого, възложя на някого да състави правителство 2. акредитирам (някого): **~it někoho u cizí vlády** акредитирам някого като дипломатически представител

pověřovac|í, -í, -í акредитивен: **~í listiny** акредитивни писма

pověř|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кого – вин. čím) 1. поверявам, възлагам (на някого нещо); изпълномощавам (някого с нещо, за нещо) 2. акредитирам (някого)

pověř|it, -ím св. 1. (со как) окача, закача (нещо някъде): **~it kabát na věšák** закача палто на закачалка; **~it prádlo** простира пране, бельо

♦ **~it řemeslo, studium, nářez** експр. зарежа занаят, следване и под.; **~it někomu bulíka, hejla na nos** излъжа, премѣтна някого; **~it někomu něco na nos** премѣтна, излъжа, прекърам някого за нещо; **~it někomu někoho, něco na krk** обеса на някого нещо, някого на врата; пробутам, джирѡсам, трѡпѡсам на някого нещо, някого 2. (кого – вин.) обеса (някого)

pověř|it se, -ím se св. 1. (на кого, на со) окача се, увисна се (на някого, на нещо): **~it se muži kolem krku** увисна на рамена мъжи ♦ **~it se někomu na krk** експр. лѣпна се за някого; закача се на врата на някого; **~it se někomu na paty** лѣпна се за някого; следвам по петите някого 2. обеса се

po|věst se, -vedu se св. удам се; изляза сполучлив: **dort se ~vedl** тѡртата излѣзе сполучлива; **syn se jim ne~vedl** не им провѣрвя със синя; синът им излѣзе нехранимайко; **to se to krásně ~vedlo!** излѣзе отлично! много хубаво стана!

pověst, -i жс. 1. легенда, предание 2. книж. мълва, слух, слухове: **rozniesla se ~, že...** разнесе се слух, че...; **šla o něm ~, že...** за него се носеше слух, говореше се, че... 3. репутация, име, реноме: **mít dobrou ~** ползвам се с добро име; **získat světovou ~** спечѣля светѡвна известност

pověstn|ý, -á, -é извѣстен, прочѣт, знаменит

pověšen|ý, -á, -é обѣсен

povětrnost, -i жс. остар. време (метеорологическо)

povětrnostn|í, -í, -í метеорологически: **~í zprávy** метеорологически свѣдения; свѣдения за времето

povětrn|ý, -á, -é 1. вѣтрничав, лекомыслен, несериѡзен: **~á ženština** лѣка жена, проститутка 2. остар. ветровит, вѣтрѣн: **~á noc** ветровита нѡщ; **~ý mlýn** вѣтрѣна мѣлница

♦ **~ý úkazy** климатични явления 3. климатичен: **~é úkazy** климатични явления

povětro|ň, -ně м. астр. метеѡр, метеорит

pověřtř|í, -í ср. малко остар. въздух: **pták vysoko v ~í** птица високо във въздуха, в небеса; обикн. в съчет. **vyhodit do ~í** вдигна във въздуха, взривя; **vyletět do ~í** вдигна се във въздуха; взривя се

povídáč|ka, -ky жс. 1. предание, разказ, приказка; забавна история: **~ky o strašidlech** приказки, разкази за плашила, за зли духове 2. обикн. мн. **povídáč|ky, -ek** експр. празни приказки; **~ky** бѣбѣни деветѣни

povídál|ek, -ka м. експр. бѣбрица, бѣрѡрко, крѣчетѡло

povídalk|a, -y жс. експр. бѣбрица, бѣрѡрана, жена-крѣчетѡло

povídán|í, -í ср. 1. забавна история; приказка, разказ: **~í o pejskovi a kočička** приказка, история за кѡченцѡто и кѡтенцѡто 2. разговори, приказки: **to by bylo dlouhé ~í** това е дѣлга история

povíd|at, -ám нескв. 1. (со; кому со; о ком, о ѣт) разказвам, казвам, приказвам (нещо; на някого нещо; за някого, за нещо): **~at vtipy** разказвам вицѡве; **ne~á nic nového** не казва нищо нѡво; **vůbec neposlouchá, co se mu ~á** изѡбщо не слѣша какѡ му се гѡвори; **darmo ~at** напразно гѡвѡря; безполѣзно е да се гѡвори; защѡ да гѡворим; **mně budeš něco**

povlék|at se, разг. povlík|at se, -ám se несл. (čít)
покривам се (с тънък слой от нещо); за-
стилам се, замръзвам се (с нещо)

povleklý, -á, -é (*čít*) покрѣт (*с тънък слой от нещо*); замрѣжен

povléknout, povléknout se *вж.* **povléci, povléci se**
povlíkat, povlíkat se *вж.* **povlékat, povlékat se**
povlíknout, povlíknout se *вж.* **povléci, povléci se**
povlovně *нар.* **1.** полегато: **~ klesající** спускащ се полегато **2.** бавно, постепенно, полѣка: **~ se schyluje ke konci** постепенно се приближава към края си

povlovný, -á, -é **1.** полегат: **~ý svah** полегат склѣн; **~á stráň** полегат склѣн, полегат скѣт; **~ý výstup** постепенно изкачване **2.** бавен, постепенен: **~é změny** постепенни промѣни; **~á industrializace** постепенна индустриализация

povodjeň, -ně *ж.* наводнение, порѣй; приижда-не, разливане на рекѣ: **jarní ~eň** прѣлетно наводнение

povodí, -í *ср.* *геогр.* басѣйн (*на река*)

povolání, -í *ср.* **1.** профѣсия, занятие: **těžké, odpovědné ~í** трѣдна, отговорна профѣсия; **soudce z ~í** съдия по профѣсия; **jsem tu za svým ~ím** тѣк съм служѣбно, по служба; **minul se (s) ~ím** сбѣркал си е профѣсията; **nemoci z ~í** *мед.* професионални заболявания; **svo-bodná ~í** свободни профѣсии **2.** (*k čemu*) *малко остар.* призвание, дѣрба, способност (*за нещо*) **3.** повикване, призоваване

povolání I, -á, -é авторитѣтен, компетѣтен, призван: **práce byla svěřena ~ým rukám** работата бѣше поверѣна в ѣпитни ръцѣ; **slyšet něco z ~ých úst** чуѣя нещо от компетѣтно лице

povolání II, -ého *м.* специалист; компетѣтно лице

povolat, -ám *св.* **1.** (*koho – вин. kam*) повикам, призова (*някого някъде*); **~at lékaře** извикам лѣкар; **~at za svědka** призова за свидѣтел; **~at k výsledku** извикам, повикам на разпит; **~at před soud** изпѣрава пред съда; **~at záložníky na cvičení** извикам запѣсни чѣнове на воѣнно обучение; **~at do vlády** изберѣ в състава на правѣтельство **2.** (*koho k čemu, za co*) назнача (*някого за нещо*): **~at za vedoucího** назнача за началник, за ръководѣтел

povolávání, -í, -í *воен.* повикѣтелен: **~í rozkaz** повикѣтелна заповѣд

povolávaj, -ám *несв.* **1.** (*koho – вин. kam*) викам, повикам, извикам, призовавам (*някого някъде*): **~at masy k účasti na správě státu** призовавам масѣте към участвие в управлѣнието на държавата; **~at do armády** повикам в ѣрмията **2.** (*koho – вин. k čemu, za co*) назна-

чавам (*някого за някакѣв*): **~at mladé lidi do funkcí/k funkcím** назначавам, избѣирам млѣди хѣра на длѣжност, на длѣжности; **předseda (senátu) ~á přisedící** прѣседѣтелят (*на съда*) свѣква съдѣбните засѣдѣтели

povolení, -í *ср.* позволѣние, разрешѣние, позволѣтелно: **vydat, udělit ~í** издѣм, дѣм разрешѣтелно, разрешѣние; **vývozní ~í** разрешѣние за ѣзнос; **stavební ~í** разрешѣние за строѣтельство, за строѣж

povolenk|a, -u *ж.* *канц.* *разг.* разрешѣтелно, позволѣтелно

povolit, -ím *св.* **1.** (*co*) отпѣсна, разхлѣба (*нещо*): **~it uzdu** отпѣсна юздѣ; **~it strunu** отпѣсна, разхлѣба струна; **~it kabát** разкопѣя палтѣ; **~it šaty** отпѣсна, разширѣ рѣкля; **~it vlasy** разпѣсна косѣ **2.** (*co komu*) разрешѣ, позволя, отпѣсна (*нещо на някого*): **~it výjimku, odchylku** разрешѣ да се направи изключѣние, отклонѣние; **~it slevu** напѣрава намалѣние, разрешѣ да се направи намалѣние; **~it peníze (na něco)** отпѣсна парѣ (*за нещо*) **3.** (*za něco*) отпѣсна се; запѣчна да работѣ по-лѣшо, нѣ такѣ енергѣчно: **~it v učení** отпѣсна се (*в учѣнието*); **~it v práci** отпѣсна се (*в работата*); **~it v kroku, v běhu** забѣва крачка, забѣва бѣг; **tentokrát ne~!** тѣзи пѣт не сѣ отпѣскай! **4.** (*za něčemu*) отпѣсна се, разхлѣба се, отслабна: **šroub ~il** винтѣт се разхлѣби; **struna ~ila** струната се отпѣсна, разхлѣби; **knoflíky ~ily** копѣтата вѣче едѣвѣ се дрѣжѣли; **~il nervy** нѣрвите му не издѣржаха **5.** отслабна, намалѣ, отстѣпя: **napětí ~ilo** напѣрѣжѣнието отслабна; **záchvat ~il** кризата премѣина; **mrazy ~ily** студовѣте попрѣминаха; врѣмето се по-отпѣсна; **led ~il** ледѣт запѣчна да омѣква, да се топѣ; **kázeň ~ila** дисциплината се поразхлѣби **6.** поддѣм (*се*): **zrezavělý zámek ne~il** рѣждѣсала бравѣ не (*сѣ*) поддѣде; **půda pod nohama ~ila** земѣята под кракѣта ми поддѣде **7.** (*–; komu, čemu*) отстѣпя (*пред някого, пред нещо*): **~it ženě** отстѣпя пред женѣ си; **~it naléhání** отстѣпя пред настоявания; **~it svému citu** отстѣпя пред чѣвствата си; **ne~, drž se!** не сѣ дѣвай, дрѣж се! не отстѣпвай!

povolně *нар.* отстѣпчиво, послѣшно, податливо: **jednej vlídně a ~!** дѣйствай любѣзно и отстѣпчиво!

povolnost, -i *ж.* отстѣпчивост, охѣтност, гѣтовност, послушѣние

povolný, -á, -é отстѣпчив, податлив, мек: **je ve všem ~ý** тѣй с всѣчко е съгласен

povolovací, -í, -í разрешѣтелен: **~í řízení** дѣване,

получаване на разрешёние; **~í listina** разрешителен документ; разрешително, позво-
лително

povol|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со) отпúскам, разхлáбвам (нещо) **2.** (со кому) позволявам, разрешáвам, отпúскам (нещо на някого): **~ovat slevu** разрешáвам да се направи от-
стъпка **3.** (за лица) отпúскам се; запóчвам да работя по-лошо, нё енергично: **~ovat v práci** отпúскам се в работата **4.** (за предмету) отпúскам се, разхлáбвам се, отслабвам: **kole-
na pod ním ~ují** колёните му се подкосяват **5.** отслабвам, намалявам, отстъпвам: **zima ~uje** зимата отслабва, отива си **6.** поддáвам (се): **mříž už ~uje** решётката вече поддáва **7.** (кому, чему) отстъпвам (пред някого, пред нещо): **ve všem dětem ~uje** във всяко от-
стъпва на децата

povoz, -u м. колá, карúца, талига; файтòн, карёта

povoznick|ý, -á, -é каруцáрски, превозвáчески: **~á živnost** каруцáрска професия

povoznictv|í, -í ср. каруцáрство, колáрство, пре-
вòзване

povozník, -a м. каруцáр, колáр, превозвáч

povražd|it, -ím св. (кого, со) избия (някого, не-
що): **~it obyvatelstvo celých vesnic** избия (на-
селёнието на) цёли селá; **vzájemně se ~it** из-
бийем се взаимно, един друг

povrch, -u м. **1.** повърхност, повърхнинá: **zem-
ský ~** зёмна повърхност; **~ tělesa** геом. по-
върхнинá на геометрично тяло; **~ vody** водна
повърхност; **vynořit se na ~** изплúвам на по-
върхност ♦ **směrem k povrchu** на-
лицето на земята **2.** външна страна; външност: **šlechtné srdce pod drsným ~em** благородно
сърце под груба външност; **vnikat pod ~ vecí**
вниквам в същинáта на нещата

povrchně нар. повърхностно, бёгло: **znám se s
ním ~** бёгло се познавам с него; **~ se něčím
zabývat** незадълбочёно се занимавам с нещо

povrchn|í, -í, -í **1.** повърхностен; който се на-
мира на повърхността; външен: **~í rána** по-
върхностна рана; **~í řez** външен разрез; **~í
dýchání** мед. повърхностно, нёдълбòко ди-
шане **2.** повърхностен, несериòзен, неза-
дълбочён: **~í povaha** повърхностен харáктер;
~í známost бёгло познáнство

povrchnost, -i ж. повърхностност

povrchově нар. повърхностно: **~ dobývat uhlí**
добивам въглища по открит нáчин

povrchov|ý, -á, -é повърхностен, външен: **~á
úprava výrobků** външно оформлёние на
издёлия; **~á voda** геол. повърхностни води;
~ý důl открит рудник; **~á orba** плitка òран;

~á těžba открит дòбив (на полезни иско-
паеми)

povřísl|o, -a ср. повръзлò, слáмено въжè (за
връзване на снопи)

povstal|ec, -ce м. въстáник, бунтòвник: **ten kluk
je ale ~ec** прен. експр. голям разбòйник е товá
момчè

povstaleck|ý, -á, -é въстáнически, бунтòвни-
чески: **~é oddíly** въстáнически отряди; **~é hnutí**
въстáническо движёние

povstán|í, -í ср. **1.** въстáние, бунт **2.** стáване (на
кракà)

pov|stat, -stanu св. **1.** стáна (на крaкà); изпрáвя
се, надигна се: **město ~stalo z trosek** прен.
книж. градът се издигна, възкрёсна от разва-
лините **2.** (proti кому, proti чему) въстáна,
разбунтувам се, вдигна се (срещу някого,
срещу нещо): **~stat k boji za osvobození**
вдигна се на бòй за свобода

povstáv|at, -ám неск. **1.** стáвам, изпрáвам се (на
кракà); надигам се **2.** (proti кому, proti чему)
въстáвам, бунтувам се, вдигам се (срещу
някого, срещу нещо)

povšechně нар. в общи линии; изòбщо, въòбщè:
~ vzato, je to tak òбщо взèто, в òбщи линии
товá е такà

povšechn|ý, -á, -é **1.** общ, всеòбщ: **~á cha-
rakteristika** òбща харáктеристика; **~ý ráz** òбщ
харáктер; **~ý úsudek** груба прецёнка; прецёнка
в òбщи линии **2.** общ, повърхностен, бёгъл:
~é znalosti повърхностни познáния; **~á pozò-
rování** бёгли наблюдёния

povšim|nout si, -nu si св. (кого, чёго) **1.** за-
бёлежа, видя (някого, нещо): **hned si mne ~l**
веднáга ме забеляза **2.** обёрна внимáние (на
нещо, на някого); заинтересúвам се (от не-
що, от някого), спрà внимáнието си (върху
нещо, върху някого)

povšimnut|í, -í ср., обикн. в съчет. **bez ~í** бёз
внимáние

povyk, -u м. **1.** глътка, врява, шум, гюрултия:
nedělejte takový ~ не вдигайте такъв шум;
tropit, strhnout, spustit ~ вдигам, вдигна
шум **2.** шум, тревòга, пàника: **dělat s něčím
zbytečný ~** прáвя от нещо излишен въпрòс;
mnoho ~u pro nic много шум за нищо

povyklád|at si, -ám si св. (s kým; o čem) погово-
ря си, поприказвам си (с някого; за нещо)

povykl|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** вдигам врява,
глътка, шум; шумя, викам, гълчá: **radostně,
halasně ~ovat** радòстно, шумно викам; **opilec
~oval** пияният подвикваше

povyléz|at, -ám неск. подáвам се, показвам се
(мáлко); попоказвам се: **ze židle ~á hřebík** от

очитати **čítat**
 прен. прочтете му щяха да изскочат
povy|lézt, -lezu св. покажа се, подам се (малко);
 попокажа се: **jezevec ~lezl z díry** язовецът се
 подаде от дупката
povypráv|ět si, -ím si, 3. мн. -ějí/-í св. (о čet; s
 kým o čet) поговоря си, поприказвам си (за
 нещо; с някого за нещо): **to jsme si pěkně
 ~ěli!** хубаво си поприказвахме!
povyraz|it, -ím св. (koho, co) експр. поразвлека,
 поразвеселя, позабавлявам (някого, нещо)
povyraz|it se, -ím se св. експр. поразвлека се,
 поразвеселя се, позабавлявам се
povyražen|í, -í ср. експр. развлечение, забавле-
 ние: **s tebou je ale ~í!** с теб е едно забавление!
 и прен.
povy|růst, -rostu св. произрасна, попорасна,
 порасна
povyskoč|it, -ím св. поподскоча, подскоча: **dítě
 radosti ~ilo** детето подскочи от радост
povyšene нар. високомёрно, надмённо, надүто:
 ~ **přehlížet** надмённо пренебрегвам; **tvářit se**
 ~ държам се високомёрно, надүто; с надүт, с
 надмён вид съм
povyšen|ec, -ce м. високомёрен, надмёнен човек;
 горделивец: **způsoby ~ce** маниери на висо-
 комёрен човек
povyšenecky нар. високомёрно, надмённо, на-
 дүто, горделиво: ~ **kárat** мъмря високомёрно
povyšeneck|ý, -á, -é високомёрен, надмёнен,
 горделив, надүт
povyšen|í, -í ср. повишение, издигане: ~ **í na ge-
 nerála** повишение, издигане в чин генерал
povyšenost, -i ж. значимост, стойност, възви-
 шеност
povyšen|ý, -á, -é високомёрен, надмёнен, горд,
 надүт: ~ **ý tón** надмёнен тон; ~ **é mlčení** висо-
 комёрно мълчание
povyš|it, -ím св. 1. (koho, co) повиша, издигна
 (някого, нещо): ~ **it na vedoucího** издигна за
 началник; ~ **it na generála** произведа в чин
 генерал; **byl ~en** той беше повишен; ~ **it svou
 vůli na zákon** издигна волята си в закон; ~ **it
 na trůn** издигна, възкача на трон 2. (na koho)
 издигна се (на някаква длъжност); получа
 повишение: **po třech letech ~il** след три години
 той получи повишение; ~ **í brzy na majora**
 скоро ще го повишат в чин майор
povyš|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (koho, co)
 повишавам, издигам (някого, нещо) 2. (na
 koho) издигам се, получавам повишение (на
 някаква длъжност)
povyš|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (nad
 koho; nad kým) поставям се (над някого); го-

лемя се; гледам отвисоко (някого); възгор-
 днаме
говорка **kde-ujduprůženo**
 говорка който лети високо, пада ниско
povytáh|nout, -nu св. (co) поиздърпам, поиз-
 тегля; поповдигна, подръпна (нещо): ~ **l si
 kalhoty** той поподръпна нагоре панталона си;
úžasem ~l obočí смаяно вдигна вежди; ~ **l zvě-
 davě krk** той протегна любопитно шия; ~ **l si
 knírek** позасука си мустака
povytah|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) по-
 дръпвам, поиздърпам, поизтеглям (нещо):
chvillemi ~oval hodinky от време на време
 поизвждаше часовника си; ~ **uje si stále ru-
 kávy** непрекъснато подръпва ръкавите си;
překvapeně ~uje obočí учудено вдига вежди
povýtce нар. книж. преди всичко; главно,
 особено
povzbud|it, -ím св. 1. (koho – вин. k čemu) на-
 сърча, поощря, импулсирам, въодушевя (ня-
 кого за нещо); подкрепя, окуража (някого):
 ~ **it přítele v nesnázích** окуража приятел в
 трудности; ~ **it k práci** импулсирам, насърча
 за работа; ~ **it vlastním příkladem** насърча с
 личния си пример; ~ **it herce potleskem** по-
 оощря актьор с аплодисменти 2. (co) възбуда,
 подбужда, засия, оживя, стимулирам, акти-
 визирам (нещо): ~ **it chuť k jídlu** възбуда апе-
 тит; ~ **it turistický ruch** активизирам туризма;
 ~ **it srdeční činnost** засия, стимулирам сър-
 дечната дейност; ~ **it vlastenecké smýšlení**
 укрепя патриотични убеждения
povzbudivě нар. насърчително, поощрително,
 окуражително, ободрително: ~ **se usmát** ус-
 михна се насърчително; **poklepal ho ~ na ra-
 meno** той го потупа насърчително по рамото;
to nezní příliš ~ това не звучи твърде окура-
 жително; ~ **působící lék** ободряващо лекар-
 ство
povzbudiv|ý, -á, -é насърчителен, поощрителен,
 ободрителен, окуражителен: ~ **ý stisk ruky** на-
 сърчително, окуражително стискане на ръка;
 ~ **ý pohled** насърчителен поглед; ~ **á slova** на-
 сърчителни дүми; ~ **ý příklad** вдъхновяващ,
 въодушевяващ пример; **málo ~á situace** обез-
 сърчителна ситуация
povzbuzen|í, -í ср. 1. поощрение, насърчение,
 импулсиране, ободряване, окуражаване: ~ **í ne-
 mocného** окуражаване на болен 2. възбуж-
 дане, стимулиране, активизиране: **pro ~í chuti**
 за възбуждане на апетит; ~ **í turistického ru-
 chu** стимулиране, засилване, активизиране на
 туризма
povzbuzovac|í, -í, -í в съчет. ~ **í prostředek**
 ободряващо средство

povzbuz|ovat, -uji|разг. -uju нескв. **1.** (*koho – вин. k čemu*) насърчавам, поощрявам, въодушевявам (*някого за нещо*); подкрепям, ободрявам, окуражавам (*някого*): **~ovat domácí družstvo** подкрепям отбора-домакин; **~ovat k útoku** окуражавам за атака; **~ovat hocha k větší píli** подтиквам момче към по-голямо старание **2.** (*co*) възбуждам, подбуждам, засилвам, оживявам, стимулирам, активизирам (*нещо*): **~ovat trávení** стимулирам храносмилането; **~ovat iniciativu mládeže** активизирам младежка инициатива

povzdáli, povzdálí I нар. *остар.* на известно разстояние: **postavit se ~** застана на известно разстояние; **jdi v ~ za námi!** върви на известно разстояние зад нас!

povzdálí II, -í ср. неговлямо разстояние: **dívat se z ~í** гледам от неговлямо разстояние

povzdech, -u м. въздишка

povzdech|nout, povzdych|nout, -nu св. **1.** въздъхна: **zhluboka (si) ~nout** въздъхна дълбоко **2.** обикн. **povzdech|nout si, povzdych|nout si, -nu si** (*co*) произнеса, кажа (*нещо*) с въздишка: **~l (si), že tloustne** оплака се (с въздишка), че дебелее

povznáše|jí, -í, -í облагородяващ, благороден; възвисяващ, възвишен: **~í dojmy** обогатяващи впечатления; **~í pocity** възвишени чувства; **~í slova** възторжени слова

povznáše|t, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. (*koho, co*) **1.** издигам, възвисявам, облагородявам, обогатявам (*някого, нещо*): **láska ~í** любовта облагородява; любовта извисява духа **2.** книж. и публ. издигам, държа високо (*нещо*); възвеличавам (*някого*): **~et něco na vyšší úroveň** издигам нещо на по-високо равнище; **~et někoho v očích ostatních** издигам някого в очите на другите

povznešeně, povznešeně нар. **1.** възбудено, вѐсело, приповдигащо: **je mu ~** чувства се възбуден, в приповдигнато настроение **2.** гордо, горделиво, високомерно: **tvářit se svrchu, ~** държа се пренебрежително, високомерно

povznesen|ý, povznešen|ý, -á, -é **1.** приповдигнат, възбуден, тържествен, възторжен, разпален: **~á nálada** експр. приповдигнато настроение **2.** (*nad co*) стоящ, издигнал се (*nad něco*): **člověk ~ý nad předsudky** човек, издигнал се над предразсъдъците; **~ý nad hmotné zájmy** стоящ над материалните интереси

povz|něst, -nesu св. **1.** (*koho, co*) издигна, възвися, облагодия, обогатя (*някого, нещо*): **hudba ~nese mysl** музиката облагородява мисълта **2.** (*koho, co*) книж. и публ. издигна

високо (*нещо*); възвелича (*някого*): **~něst hospodářství, vědu** издигна равнището на икономиката, на науката; **~něst náladu** повдигна настроението; **~něst pracovní morálku** издигна трудовата дисциплина

povz|něst se, -nesu se св. издигна се: **~něst se z úpadku** надмодна упадъка; **společensky se ~nesl** той се издигна в обществото

povznešeně, povznešený вж. **povzneseně, povznesený**

povždy нар. книж. и *остар.* всеки път; винаги **póz|a, -y** ж. **1.** поза, стойка, стоож **2.** *прен.* поза: **strojená ~a** изкуствена поза; **stavět se do ~y soudce** заемам позата на съдник; **trpitelská ~** поза на страдалец; **neupřímná ~a** неискрена поза; **stavět se do hrdinské ~y** застъвам в позата на герой

pozabí|jet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (*koho, co*) избия, убия (*последователно някого, нещо*): **války ~ely mnoho lidí** по време на войните бяха избити много хора

pozad|í, -í ср. **1.** фон; заден план: **odrážet se od temného ~í** откроявам се на тъмен фон; **ustoupit do ~í** отида на заден, на втори план; **zatlačit do ~í** изтласкам, измества на заден план; **držet se v ~í** стоя в сянка, настрана; **oční ~í anat.** очно дъно **2.** (скрита) причина; задкулисна страна; същност; фон: **~í vládní krize** фон на правителствена криза; **hospodářské ~í války** икономически причини за война; **tajemné ~í tragické události** загадъчни обстоятелства на трагично събитие

pozadu нар. **1.** назад: **hodiny jdou ~** часовникът е назад, изостава **2.** след изтичане на срок; със задна дата: **platit činži ~** плащам наема за изминал месец; **dostávat mzdu ~** получавам заплата за извършена работа

pozamyk|at, -ám св. (*koho, co*) затворя, заключва (*някого, нещо последователно, един след друг*); изпозатворя, изпозаклуча (*някого, нещо*): **~at všechny dveře** (изпо)заклуча всички врати

pozapome|nout, -nu св. **1.** (*na koho, na co*) забравя за малко (*за някого, за нещо*); позабравя (*някого, нещо*): **~nout na povinnosti** позабравя задълженията си **2.** забравя, изпозабравя (постепенно): **pozapomněl už na urážky** вече беше забравил обидите

pozastav|it, -ím св. (*koho, co*) спра, задържа (*някого, нещо*) за известно време: **~it podání** адм. спра ход на молба; **~it výrobek, zboží** икон. спра за известно време изделие, стока

pozastav|it se, -ím se св. (*nad čím*) учудя се, изумя се, удивя се, изненадам се (*от нещо*): **~il se**

nad jeho drzostí той се изуми от дързостта му, от нахалството му

pozastav|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) пре-установявам, спирам, задържам (някого, нещо)

pozastav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (nad čím) учудвам се, изумявам се, изненадвам се (от нещо)

pozatýk|at, -ám св. (кого – вин.) арестувам (някого последователно, един след друг), изпоарестувам (някого)

pozavír|at, -ám св. 1. (со) затворя (нещо последователно, едно след друго), изпозатворя (нещо): **~at okna** затворя всички прозорци; изпозатворя прозорците 2. (кого – вин.) затворя, арестувам (някого последователно, един след друг), изпозатворя, изпоарестувам (някого): **~at demonstranty** арестувам много, доста, всички демонстранти; **~at vůdce vzpoury** арестувам (всички) водачи на бунт

poz|být, -budu св. (кого, čeho; со) загубя, изгубя (някого, нещо); лишя се (от някого, от нещо): **~být majetek** изгубя имуществото; **~být sluch** загубя, изгубя слуха си; **~být důvěru/důvěry** загубя доверие; **~být vědomí** изгубя съзнание; **~být občanských práv** лишя се от граждански права; **~být odvahy** изгубя кураж; **~být platnosti** изгубя валидност; престана да съществува

каквото изчукал, изпукал; лесно спечелено, лесно загубено; **lehce nabyl, lehce ~byl** по-говорка лесно натрупа, лесно профукал; лесно спечелено, лесно загубено

pozbyv|at, -ám неск. (кого, čeho; со) губя, загубвам, изгубвам (някого, нещо); лишавам се (от някого, от нещо): **pomalů ~al sil/síly** постепенно губеше сили; **ne~ejte myslí** не падайте духом

pozdě нар. 1. късно; със закъснение: **přijít ~** закъснѐя; **hodiny jdou ~** часовникът изостава; часовникът е назад; **dřív než bude ~** докато (не дойде)

след дъжд качулка; късно е, чадо моё; късно е вече; по-рано да си му мислил; тя работа вече не може да се оправи 2. късно; в късен час: **chodí domů ~** прибира се (вкъщи) късно; **přijdu později** ще дойда по-късно; **~ k ránu** късно призори; **~ na noc, ~ v noci** късно през нощта; **~ do noci** до късна нощ; **~ na podzim** през късна есен; късно през есента; **o rok později** една година по-късно; **dříve nebo později** рано или късно

pozdějš|í, -í, -í 1. по-късен: **odložit na ~í dobu** отложа за по-късно; **na ~í reklamace se nebere zřetel** рекламации след определения срок не

се приемат 2. следващ, бъдещ, по-късен: **~í léta** следващи години

pozdn|í, -í, -í 1. късен, закъснѐл: **~í docházka** идване със закъснение; **~í lítost** закъснѐло съжаление; **~í sklizeň** късно прибиране на реколта; **~í úspěch** късен успех 2. късен: **~í hodina** късен час; **~í podzim** късна есен; **v ~ím věku** в напреднала възраст; **~í gotika** късна готика; **~í setba** сел. стоп. късна сеитба

pozdrav, -u м. 1. поздрав: **uklonit se, smeknout na ~** поклоня се, сваля шапка за поздрав; **vstoupit, odejít bez ~u** вляза, отида си, без да поздравя 2. поздравление, поздрав; честитка, картичка: **novoroční ~** новогодишен поздрав; новогодишни поздравления, поздравя; новогодишна картичка; **zaslat ~ z dovolené** изпрати (много) поздравя, картичка от почивката

pozdraven|í, -í ср. поздрав, привѐт, привѐтствие, поздравяване, поздравя: **vzkázat, vyřídít pěkně ~í** изпрати, предам сърдечни поздравя

pozdrav|it, -ím св. 1. (кого, со) поздравя (някого, нещо): **~it smeknutím** поздравя със сваляне на шапка; **slušně ~!** поздравя както трябва! 2. (кого, со) привѐтствам, поздравя, посрещна тържествено (някого, нещо): **~it státní vlajku** отдам чѐст на държавното знаме; **~it vítěze** привѐтствам победител; **delegace ~ily sjezd** делегациите поднесоха привѐтствия на конгреса; **~it přípitkem nový rok** вдигна тѐст за новата година

pozdravn|ý, -á, -é поздравителен, привѐтствен

pozdrav|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) поздравявам (някого, нещо); изпращам поздравя (на някого, на нещо): **~ujte ho ode mne** поздравѐте го от мѐн; предайте му моите поздравя; **~uj doma** (предай) много поздравя, много здраве вкъщи; поздравя домашните

pozdrž|et, -ím св. (кого, со) позадържам, задържам, позабавя (някого, нещо): **~et návštěvu** задържам, позадържам гѐст, гѐсти; **~et vlak** задържам, забавя влак; **začátek byl ~en o 30 minut** началото бѐше забавено с 30 минути

pozdrž|et se, -ím se св. задържам се, позадържам се, позабавя се: **~et se v práci** позабавя се, поостана по-дълго в работата; **~et se až do rána** задържам се, остана чак до сутринта; **u toho článku se ~íme** на тази статия ще се спрѐм по-подробно

pozdvih|nout, pozved|nout, -nu св. 1. (кого, со) вдигна, повдигна, поповдигна (някого, нещо): **~nout ruku** вдигна ръка; **~nout zrak** вдигна поглед; **~nout hlavu** изпраща, вдигна глава

~nout se (k přívěru) na náhla (за наздравица, за тѐст); **~nout se do zbraně**

- вдигна се на оръжие; грабна оръжие(то) **2.** (*koho, co*) *прен.* издигна на по-високо равнище, повиша, подобря (*нещо, някого*): **~nout pracovní morálku** издигна трудовото съзнание; подобря трудовата дисциплина; **~nout město** издигна града; **~nout lid z otroctví** избавя народа от робство; **~nout něčí náladu** повдигна, подобря настроението на някого; **~nout hlas** издигна глас
- pozdvih|nout se, pozved|nout se, -nu se** *св.* вдигна се, издигна се: **oči přítomných se ~ly (vzhůru)** очите на присъстващите се вдигнаха (*нагоре*)
- pozdvihován|í, -í** *ср. црк.* приношение на Светите дарове (*част от богослужението, когато се издигат просфората и чашата с вино*)
- pozdvih|ovat, -uji|разг. -uju; pozved|at, -ám** *несв.* **1.** (*koho, co*) вдигам, повдигам, поповдигам (*някого, нещо*): **~ovat poháry k přípitku** вдигам чаши за на здравяца **2.** (*koho, co*) издигам на по-високо равнище, повишавам, подобрявам (*някого, нещо*)
- pozdvih|ovat se, -uji se|разг. -uju se; pozved|at se, -ám se** *несв.* **1.** вдигам се, развивам се, издигам се, повдигам се **2.** издигам се (*на по-високо равнище*); развивам се: **země se hospodářsky rychle pozvedala** страната бързо се развиваше, напредваше икономически; **lid se pozvedá z otroctví** народът се освобождава от робството
- pozdvížen|í, -í** *ср.* тревога, вълнение, вълнения, паника, суматоха: **bylo z toho doma ~í** от това вкъщи настана суматоха; **způsobit ~í** вдигна паника
- pozejtr|í, pozejtr|ku** *вж. pozit|í, pozit|řku*
- pozem|ek, -ku** *м.* участък; земя, площ; терен, парцел: **zemědělské ~ky** обработваеми площи; **scelovat ~ky** комасирам земи, извършвам комасация на земи; **stavební ~ek** строителен терен, парцел; **chata na vlastním ~ku** вила на собствено място, на собствен терен
- pozemkov|ý, -á, -é** поземлен: **~ý majetek** поземлена собственост; поземлен имот; **~é knihy** емлячни книги; поземлени регистри; кадастр; **~á reforma** поземлена реформа
- pozemn|í, -í, -í** земен, надземен, сухопътен: **~í stavby** надземни строежи; **~í komunikace** надземна комуникация; **~í hokej** спорт. хокей на трева; **~í vojsko** воен. сухопътна войска; **~í protiletadlová raketa** противовъздушна ракета земя-въздух
- pozemsk|ý, -á, -é** земен; който се отнася до живота на земята: **~é podmínky** земни условия
- 2.** земен, преходен, светски: **~é radosti** земни радости; **~é statky** земни блага; **~ý život** земен живот; **~á starost** житейска грижа
- pozemšťan, -a** *м. книж.* земен жител; жител на Земята, землянин
- pozemšťank|a, -y** *ж. книж.* земна жителка, обитателка на Земята
- pozept|at se, -ám se** *св.* (*koho – род. на co, na koho; po čem, po kom*) попитам, позапитам (*някого за нещо, за някого*); интересувам се, позаинтересувам се (*за/от нещо, за/от някого*): **~at se na děti** попитам как са децата; **~at se na zdraví** попитам за здравето
- pozér, -a** *м.* позьор
- pozérk|a, -y** *ж.* позьорка
- pozérstv|í, -í** *ср.* позьорство
- pozhasín|at, -ám** *св. 1.* (*co*) изгася, загася (*последователно, един след друг, всичко*), изпо- загася (*нещо*) **2.** изгасна, загасна (*постепенно, един след друг*): **hvězdy ~aly** звездите угаснаха
- pozic|e, -e** *ж.* **1.** положение (*на тялото*); поза: **ležet v pohodlné ~i** лежа в удобна поза **2.** позиция, положение: **výhodná ~e (pro pozorování)** удобна позиция (*за наблюдение*); **~e figur na šachovnici** разположение на фигури на шахматна дъска **3.** позиция: **střelecká ~e** стрелкова позиция; **mít v rukou rozhodující hospodářské ~e** *прен.* държа в ръцете си ключови стопански позиции; **mocenské ~e** управленски, силови позиции; господстващо положение; **z ~e síly** от позиция на силата **4.** положение, влияние: **mít dobrou ~i** имам добро положение
- pozicn|í, -í, -í** позиционен: **~í válka** позиционна война
- pozinkovan|ý, -á, -é** поцинкован: **~ý plech** поцинкована ламарина
- pozink|ovat, -uji|разг. -uju** *св.* (*co*) поцинковам (*нещо*)
- pozitiv [-ty-/tý-], -u** *м.* **1.** *фот.* позитив **2.** *език.* положителна степен (*при прил. и нар.*)
- pozitivistick|ý [-ty-tý-], -á, -é** позитивистичен
- pozitivizm|us, pozitivism|us [-ty-], -u** *м.* *филос.* позитивизъм
- pozitivně I [-ty-/tý-]** *нар.* положително, позитивно: **psát o něčem ~** пиша за нещо в положителен дух, смисъл; **reagovat ~** реагирам положително
- pozitivně II [-ty-/tý-]** *нар.* положително; със сигурност; точно, позитивно: **vědět něco ~** *разг.* зная нещо със сигурност
- pozitivn|í I [-ty-/tý-], -í, -í** **1.** положителен, позитивен: **~í odpověď** положителен отговор;

~í **kritika** положителна критика; ~í **ohlas** положителен отклик; ~í **nález** мед. положителен резултат (от изследване) **2.** положителен, благоприятен: ~í **vliv** положително влияние; ~í **politika** градивна политика

pozitivní II [-ty/-tý-], -í, -í **1.** положителен, сигурен, твърд, действителен, позитивен: ~í **vědění** положителни знания; ~í **pravda** позитивна истина; **vědět o tom něco ~ího** разг. зная нещо положително за това **2.** *фотогр.* позитивен; ~í **obraz** позитив, позитивен образ

pozítř|ek, -ka м. денят след утре, другиден, вдругиден

pozítř|í, разг. pozejtř|í; pozítř|ku, разг. pozejtř|ku нар. другиден, вдругиден, денят след утре

pozlacen|í, -í ср. **1.** позлатяване **2.** позлата

pozlacen|ý, -á, -é позлатен

pozlacovač, -e м. майстор по позлатяване

pozla|covat, -uji/разг. -uju неск. (со) позлатявам (нещо)

pozlat|it, -ím св. (со) позлатя (нещо)

pozlát|k|o, -a ср. **1.** златно фòлио; златисто, брòнзово покритие; позлата, варак **2.** *експр.* лúстро; фалшив външен блясък

pozlob|it, -ím св. (кого – вин.) подразня, поядòсам (някого)

pozměněn|ý, -á, -é изменен, поизменен, променен, попроменен: ~é **vydání (knihy)** (лèко) изменено и допълнено издание (на книга)

pozměň|it, -ím св. (со) поизменя, изменя, променя (нещо): ~it **nápis** поизменя надпис; ~it **své mínění** променя (в някои отношения), попроменя мнението си

pozměň|it se, -ím se св. изменя се, променя се (мáлко, в известна степен); поизменя се, попроменя се

pozměňovac|í, -í, -í който се отнася до промяна, до изменение; *често в съчет.* ~í **návrh (k osnově zákona)** допълнение, поправка към законопроект, към проектозакон

pozměň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) поизменям, попроменям, меня, променям (нещо) (мáлко, в известна степен); внасям изменение, поправка

poznačen|ý, -á, -é отбелязан, белязан, маркиран: **tajným znamením ~á karta** белязана с таен знак карта; **od přírody ~ý** белязан от природата

poznač|it, -ím св. (со) отбеляжа, означа, маркирам (нещо); слòжа знак (на нещо)

poznamenan|ý, -á, -é белязан, недъгав: ~ý **od neštovic** белязан от едра шарка; сипаничав; **člověk ~ý, hrbatý** човèк недъгав, гърбав; ~ý **osudem** белязан от съдбата

poznamenat, -ám св. **1.** и **poznamenat si, -ám**

si (co) отбеляжа (си), запиша (си) (нещо) **2.** (со) забеляжа, отбеляжа (нещо); направя забеляжка (по отношение на нещо): **chci ~at k přednášce, že...** във връзка с лекцията искам да отбеляжа, че... **3.** (со) означа, обознача, отбеляжа, маркирам (нещо); поставя знак (на нещо): **~at si své sešity** обознача, надпиша тетрадките си **4.** (кого, со) беляжа (някого, нещо); поставя знак (върху някого, върху нещо); оставя следи, белези (по някого, по нещо): **příroda ho ~ala, šilhal** природата го бèше белязала, бèше кривоглèд; **neštovice ho ~aly** едрата шарка го бèше белязала, бèше сипаничав; **válečné útrapy ho silně ~aly** страданията по време на войната бяха оставили своя силен отпечатък върху него

poznamenáv|at, -ám неск. **1.** и **poznamenáv|at si, -ám si (co)** отбелязвам (си), записвам (си) (нещо) **2.** (со) забелязвам, отбелязвам (нещо); правя забеляжка (по отношение на нещо); припòмням (нещо) **3.** (со) означавам, отбелязвам (нещо); поставям знак (на нещо) **4.** (кого, со) белязвам (някого, нещо); оставям следи, белези (по някого, по нещо)

poznámk|a, -y ж. **1.** беляжка, забеляжка: **dělat, psát si ~y** водя си беляжки; **připisovat ~y na okraj** правя си беляжки по полето; **dostat ~u (ve škole)** полúча забеляжка (в училище); ~a **pod čarou** беляжка под линия; ~y **vydavatele** беляжки, пояснения на издателя; **redakční ~a** беляжка на редакцията **2.** забеляжка, беляжка, намек, подхвърляне: **prohodit ~u** подхвърля; **věcná ~a** конкретна забеляжка; забеляжка по същество; **zlomyslné ~y** злòбни забеляжки **3.** *мн.* **poznámk|y, -ek** беляжник, тетрадка

poznámkovník, -u м. разг. беляжник, тефтерче (за записване на нещо)

poznámkov|ý, -á, -é обикн. в съчет. ~ý **sešit, ~ý blok** тетрадка (за беляжки), беляжник

poznán|í, -í ср. **1.** познание, познания; знание, знания: **jasné, hlubší ~í** ясни, задълбочени познания; **zdroje ~í** извори на познание; **lidské, vědecké ~í** човèшко, наúчно познание; **teorie ~í филос.** теория на познанието; **nabýt ~í** добúя познание; **dojít k ~í, že...** дòйда до заключение(то), че...; **rozšířit své ~í** разширя знанията си, познанията си **2.** разг. *само в съчет.* **o ~í** мáлко, мъничко: **být o ~í delší** съвсèм мáлко пò-дълъг съм; **o ~í světlejší barva** мáлко пò-свèтъл цвят; **o ~í dřív** мáлко, еднà минúта пò-ранò

pozn|at, -ám св. **1.** (кого, со) узная, разбера (нещо); позная, опозная (някого, нещо); запозная се (с нещо): **~at různé cizí země** запозная се с

чужди страни, видя разни чужди страни; **~at objektivní skutečnost** опознай обективната действителност; **~at pravdu** разберà, наўча, узнай (каквà е) истината; **~ej sám sebe** опознай (сам) сèбе си; **~al, že to nedovede** тòй разбрà, че не мòже да напра̀ви товà; **~ala na něm, z jeho slov, že...** тjà разбрà по видà му, от думите му, че...; **~at něčí schopnosti** узнай, разберà (каквì са) способностите на някого; **~at štěstí, štěstí** **нащастие** ♦ **внш**

~áš přítele поговорка приятел в нўжда се познава; **pták se ~á po peří** поговорка птїцата се познава по перàта **2. (koho, co)** изпитам, преживèя (нещо); разберà каквò представлява (някой, нещо): **~at hodně bídy** изпитам, преживèям мїриповò ♦ **внш**

~at něco na vlastní kůži изпитам нèщо на сòбствения си гръ̀б; **vy ho neznáte, vy ho teprve ~áte** вїе не гò познавате, вїе тепър̀ва ще разберèте щò за чòвек е тòй **3. (koho – вин.)** запозна̀я се (с някого): **~ala ho loni na plese** тjà се запознà с нèго миналата годїна на бàл; **těší mě, že jsem vás ~al** приятно ми е, бèше ми приятно да се запозна̀я с вàс **4. (koho, co)** позна̀я, разпозна̀я (някого, нещо): **~ala ho po hlase** тjà го познà по гласà; **~at někoho, něco na první pohled** позна̀я някого, нèщо от пръв поглед; **~at nápěv, rukopis** разпозна̀я мелодия, пòчерк; **~at rozdíl** открїя рàзлика; **~at nemoc** позна̀я, разпозна̀я бòлест; поставя̀я диагнòзу ♦ **внш**

poznat[ek, -ku м. знàние, знàния, дàнни, òпит: **získat cenné ~ky** придобїя ценни знàния; сдобїя се с ценни знàния, свèдения, с ценен òпит; **pravdivý ~ek** вàрно впечатлèние, наблюдèние; **vědecké ~ky** наўчни свèдения, знàния

poznateln[ý, -á, -é познавàем; достъпен за познàние

poznávac[í, -í, -í **1.** различїтелен: **~í znamení, znak** различїтелен, отличїтелен знàк; **státní ~í značka** трансп. регистрационен нòмер (на моторно превозно средство) **2.** познавàтелен: **~í funkce umění** познавàтелна фўнкция на изкўството; **~í schopnost** псих. познавàтелна способност; **~í proces** псих. познавàтелен процès

poznáv[at, -ám несв. **1. (co)** опознавàм, разбїрам, узнавàм (нещо); запознавàм се (с нещо): **~al z dopisu, z chování, že...** от писмòто, по държàнието тòй разбїраше, че... **2. (koho, co)** изпитвам, преживявам (нещо); разбїрам каквò представлява (някой, нещо): **~á křivdu** на

vlastní kůži тòй/тjà изпитва на сòбствен гръ̀б неправдата **3. (koho – вин.)** запознавàм се (с някого) **4. (koho, co)** познавàм, разпознавàм (някого, нещо): **ne~áš mě?** не мè ли пòмниш? не мòжеш ли да ме позна̀еш? **~at ve svém dítěti sebe** виждам, открївам в детèто си сèбе си; **~at něčí chůzi, hlas** разпознавàм походкà, гласà на някого

poznenáhlý, poznenáhlý вж. **ponenáhlý, ponenáhlý**

pozor, -u м. **1.** внимàние; най-често в сьчет.

dávat, dát ~ (на koho, на co; по kot; –) внимàвам, внимàтелен сьм (по отношение на някого, на нещо; кьм някого, кьм нещо); следя̀ внимàтелно (някого, нещо): **dávej, dej na něho ~, jak to udělá** внимàвай как тòй ще го напра̀ви; **dej ~ na to, co řekne** внимàвай каквò ще кàже; **dávej po něm ~** внимàвай каквò прàви тòй; внимàвай тòй да не напра̀ви нèщо; **dávat ~ při vyučování** внимàвам в чàс, в учїлище **2. обикн. в сьчет. dávat, dát ~ a)** внимàвам б) предпазлив сьм; **mít se na ~u (před kým, před čím)** внимàтелен сьм, нащрèк сьм (по отношение на някого, на нещо); пàзя се (от някого, от нещо); **musíme si dát velký ~** тря̀бва мнòго да внимàваме, да сме мнòго внимàтелни, предпазливи; **dávej ~, abys to nerozbil** внимàвай да не гò счўпиш; **dej (na sebe) ~, aby se ti nic nestalo** внимàвай да не тї се слўчи нèщо; **dávej ~ na cestu** внимàвай, глèдай пътя; **dávat ~ na chodce** внимàвам за пешехòдците; **~, vlak** внимàние, влàк; **dej si ~, ať neděláš chyby** внимàвай да не прàвиш грèшки; **~, neupadni!** внимàвай да не паднesh! **dej si na něho ~** внимàвай с нèго; пàзи сьм ♦ **внш**

hubu внимàвам каквò гòвòря **3. само в сьчет. dávat, dát ~** (на koho, на co) грїжа се, погрїжа се, внимàвам (за някого, за нещо); наглèждам, наблюдавам (някого, нещо): **dávat na dítě lepší ~** наглèждам пò-внимàтелно детè; **dej ~ na mléko, aby nepřeteklo** наблюдавай мля̀кото да не изкипї **4. воен. спорт. „мїрно“ (стоеж и команда): postavit se do ~u** застàна мїрно; **stát v ~u** сто̀я мїрно; **četo, ~!** взвòд, мїрно!

pozorně нар. **1.** внимàтелно; с внимàние: **~ na-slouchat** слўшам внимàтелно **2.** предпазливо, внимàтелно; любèзно: **~ něco zvedat** внимàтелно вдїгам нèщо; **chovat se ~** държà се любèзно, внимàтелно

pozornost, -i ж. **1.** внимàние: **poslouchat s napjatou ~í** слўшам с нащрèгнàто внимàние; **zbystrit ~** изòстри внимàнието си; **upřít ~ na**

něco спрѣ, съсредоточѣ внимѣниѣ си върху нѣщо; **odvést něčí ~ od něčeho** отклонѣ внимѣниѣ на нѣкого от нѣщо; **obrátit něčí ~ na něco, jinam** насочѣ внимѣниѣ на нѣкого към нѣщо, другѣде; **věnovat ~** отдѣля/отдѣлям внимѣниѣ **2.** внимѣниѣ; повишен интерес: **být středem ~i** цѣнтрѣ на внимѣниѣ съм; в цѣнтрѣ на внимѣниѣ съм; **strhovat k sobě ~** привличѣм внимѣниѣ към сѣбе си **3.** внимѣниѣ, вежливост: **přijmout hosta s vybranou ~i** приѣмѣ гѣста с подчертѣно, със специѣлно внимѣниѣ; **byl k ní samá ~** към нѣѣ тѣѣ бѣше изключитѣлно внимѣтелен **4.** знѣк на внимѣниѣ; подарѣк, сувенир: **přijměte tuto malou ~** приѣмѣте тѣзи скрѣмен подарѣк

pozorný, -á, -é 1. внимѣтелен, съсредоточѣн **2.** внимѣтелен, грижлив, грижѣвен, любѣзен **pozorovací, -í, -í 1.** кѣѣто е предѣзначѣн за наблюдѣниѣ; наблюдѣтелен: **~í přístroje** ѣреди за наблюдѣниѣ; **~í stanice (meteorologická apod.)** наблюдѣтелен пѣнкт (метеорологѣчен и под.); **~í oddělení** карантинѣно отдѣлѣниѣ (в болѣница); **~í hlídka воен.** наблюдѣтелен пост **2.** кѣѣто се отнѣся до наблюдѣниѣ, наблюдѣване: **~í schopnost, talent** способѣност, талант за наблюдѣниѣ; наблюдѣтелѣност; **~í objekt** обѣкт за наблюдѣниѣ; **~í metoda** мѣтод за наблюдѣниѣ

pozorován, -í, -í 1. наблюдѣниѣ: **vědecká ~i** науѣчни наблюдѣниѣ; **být v nemocnici na ~i** под наблюдѣниѣ съм в болѣница **2.** наблюдѣниѣ, ѣзводи; резултѣт, резултѣти от наблюдѣниѣ: **předávat svoje ~i** спѣдѣлям резултѣти от наблюдѣниѣта си

pozorovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho, co) наблюдавам (нѣкого, нѣщо): **~ovat protivníka** наблюдавам, следѣ противѣник; **~ovat okolí** наблюдавам околѣностѣ; **~ovat se v zrcadle** наблюдавам се в оглѣдѣло; **bystře ~ovat зѣрко** наблюдавам, следѣ **2. (koho, co)** открѣвам, виждам, забѣлязвам, наблюдавам (нѣкого, нѣщо): **~ovat změnu, únavu** открѣвам, забѣлязвам промѣѣна, умѣра; **začal ~ovat nebezpečí** тѣѣ запѣчна да вижда, да съзѣѣра опѣсѣност; **~ovala, že ji hlídá** тѣѣ виждаше, че я следѣ; **dělal(a), jako že nic ne~uje** правѣше се, че нищо не забѣлязва; **~uji, že vám to nejde** виждам, че не ви върви, че не ви се удава **3. (koho, co)** наблюдавам, следѣ (нѣкого, нѣщо): **~ovat někoho už delší čas** наблюдавам нѣкого вѣче от дѣлго врѣме; **neví, že je ~ován** не знѣе, че го следѣт, че е под наблюдѣниѣ **pozorovatel, -e м. 1.** наблюдѣтел: **bystrý, vnímavý ~** проникѣтелен, внимѣтелен наблю-

дѣтел; **pasivní ~ života** пасѣвен наблюдѣтел на живѣта **2.** наблюдѣтел (*непѣлноправѣн учѣстѣник*): **~é na sjezdu** наблюдѣтели на конгрѣс **pozorovatelný, -á, -é** забѣлѣжим, видим: **~ý pouhým okem** видим с прѣсто окѣ **pozoruhodnost, -i жс.** забѣлѣжитѣлѣност **pozoruhodný, -á, -é** забѣлѣжитѣлѣн, удивѣтелен, интересѣн; заслужѣваѣч внимѣниѣ **pozoun, -u м. муз.** тромбѣн **pozounist[a] [-ny-], -y м. муз.** тромбѣнист **pozpátku нар. 1.** назѣд, задѣнишкѣта, задѣнишкѣм, гѣрбѣм: **ustupovat ~ ke dveřím** отстъпѣвам задѣнишкѣм към вратѣ; **jet ~** кѣрам, двѣжа се на задѣн хѣд **2.** отзад напѣред; наѣпаки: **číst ~** четѣ отзад напѣред

polzřít I, -zřím св. (na koho, na co; kam) малко остѣр. книж. поглѣдна (нѣкого, нѣщо; на-нѣкъде)

polzřít II, -zřu св. (koho, co) книж. глѣтна, поглѣтна, ѣзѣм (нѣкого, нѣщо): **nemohla ~zřít ani sousto** тѣѣ не мѣжеше да поѣме ниѣто ѣдин зѣлък; **vlk ~zřel ovce** вѣлкѣт ѣзѣде овѣѣте; **moře ~zřelo mnoho obětí прен.** морѣто е взѣло, поглѣгнало мѣно жѣртѣви

poztrácet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (co) изгѣбѣ (последѣватѣлно, ѣдно след другѣ; всѣчко); из-погѣбѣ (нѣщо)

poztrácet se, обикн. мн. -íme se, 3. мн. -ejí se/-í се св. изпогѣбѣм се, изчѣзѣнем (последѣватѣлно, ѣдин след друг): **~et se v davu** изгѣбѣм се, изчѣзѣнем в тѣлпѣта; **hoste se ~eli** гѣстите (незабѣлявано) се разѣтѣдоха

pozůstalost, -i жс. 1. наслѣдѣство: **dělit se o ~ po matce** дѣлѣ наслѣдѣството от мѣѣка си **2.** архѣв (мѣтериѣли в музѣѣ на бѣлѣжитѣ личѣност): **rukopisná ~** рѣкопѣсен архѣв; **básnická ~** поѣтиѣчно наслѣдѣство; **literární ~** литерѣтурѣно наслѣдѣство

pozůstalostní, -í, -í наслѣдѣствѣн; кѣѣто се отнѣся до наслѣдѣство: **~í řízení юрид.** наслѣдѣствѣно дѣло; **~í penze** наслѣдѣствѣна пѣнсия

pozůstalý, -ého м. опѣчалѣн члѣн от семѣѣйѣството на покѣѣйѣник; бѣлизѣк на покѣѣйѣник; обикн. мн. **pozůstalí, -ých** опѣчалѣни: **truchlící ~í** опѣчалѣни, скѣрбѣѣѣѣчи члѣѣнове на семѣѣйѣството; **postarat se o ~é** погрѣжа се за бѣлизѣкѣ на покѣѣйѣника

pozůstat[ek, -ku м. 1. книж. остѣтък; *чѣсто в мн.* **pozůstat[ky, -ků** остѣнѣки, следѣ, остѣтъѣци: **~ky zbořených domů** остѣнѣки от разрушѣни сѣрадѣ; **~ky krásy v obličejí прен.** следѣ от отѣмѣнала красѣта (на лицѣто) **2. само мн. (tělesné) ~ky** тѣлѣнѣни остѣнѣки; прѣх

pozván, -í, -í 1. покѣѣна: **~í k návštěvě** покѣѣна за

гости, за посещение; **přijít na ~í, bez ~í** дойда по покана, без покана **2.** покана; писмено съобщение: **rozesílat ~í na schůzi** разпрашам покани, съобщения за събрание

pozvánk|a, -y ж. **1.** покана: **dostat ~u na ples** получа покана за бал **2.** (писмено) съобщение; покана: **~a na schůzi** покана, съобщение, известие за събрание

pozv|at, -u св. (*koho – вин.*) **1.** покана (някого): **~at na návštěvu** покана на гости; **~at někoho do chaty, na neděli** покана някого на вилата, за неделя; **~at se (sám) експр.** само-поканя се; изпръс си покана **2.** покана, подкана (*някого да влезе*): **~at do pokoje** покана в стаята **3.** покана, извикам, помоля (*някого*) да се яви: **na konferenci byly ~ány všechny státy** на конференцията бяха поканени всички държави; **byl ~án k výsledku** беше извикан на разпит; **~at si někoho za svědka** помоля някого да ми стане свидетел (*на сватба*), към

♦ **~at si někoho na koberce експр.** извикам някого да му четя конско (евангелие)

pozvedat, pozvedat se вж. pozdvihovat, pozdvihovat se

pozvednout, pozvednout se вж. pozdvihnout, pozdvihnout se

pozvolna нар. **1.** бавно; без да бързам: **~ jet káram** бавно **2.** постепенно: **cesta ~ stoupá** пътят постепенно се изкачва нагоре

pozvoln|ý, -á, -é 1. бавен **2.** постепенен: **~ý vzestup** бавен подём; **~á stráž** полегат склөн

pozvrac|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. 1. (*со*) повърна (*нещо*) **2.** (*koho, со*) изцапам (*някого, нещо*) с повръщане; повърна (*върху някого, нещо*); наповръщам (*някого, нещо*)

pozvrac|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. повърна

požadán|í, -í ср. поискване, молба: **prospekt zašleme na ~í** при поискване проспектът ще ви бъде изпратен

požád|at, -ám св. (*koho – вин. о со*) помоля (*някого за нещо*); пойскам (*нещо от някого*): **~at o pomoc** помоля за помощ; **~at o slovo** пойскам думата; **~at o dovolení** пойскам разрешение; **~at o ruku** пойскам ръката; **~al, aby směl zůstat** той помоли за разрешение да остане

požadav|ek, -ku м. **1.** често в мн. **požadav|ky, -ků** искане, искания; изискване, претенция: **klást si ~ky** предявявам изисквания; **splnit ~ky** удовлетвориш искания; **~ky na někoho, na něco** изисквания по отношение на някого, на нещо; **oprávněný sociální ~ek** основателно, справедливо социално искане; **územní ~ky**

териториални претенции **2.** необходимост, потребност, предпоставка: **moderní ~ky bydle-ní, výživy** съвременни изисквания; съвременни норми за живеење, за хранене

požad|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*со на ком, od koho, po ком*) изисквам, искам (*нещо от някого*); настоятелно моля (*някого за нещо*): **~ovat od dětí/na dětech poslušnost** изисквам от децата да бъдат послушни

požal|ovat, -uji/разг. -uju св. (*со кому; na koho*) споделя (*нещо с някого*); оплача се (*за нещо на някого*); оплача се (*от някого*): **~ovala to matce** тя го сподели с майка си; **přišel na nás ~ovat** дойде да се оплаче от нас

požár, -u м. пожар: **~ domu, lesa** пожар в къща, в гора

požárn|í, -í, -í пожарен, противопожарен: **~í hlíd-ka** пожарна охрана; **~í sbor** пожарна команда

požárník, -a м. пожарникар, огнеборец

požárovost, -i ж. адм. честота на пожарите в определена област

požářiště|ě, -ě ср. място на пожар; пожарище: **hasnoucí ~ě** затихващ пожар

požat|ý, -á, -é 1. окосен **2.** ожънат

požehnaně нар. изобилно, порядъчно: **děti ~ přibývalo** децата се рояха; **vypili, namluvili toho ~ разг. експр.** изпиха голѐми количества, наприказваха много неща

požehnan|í, -í ср. 1. църк. божия благодат, благословия; божия милост; божие благоразположение **2.** благословия, благославяне: **~í rodičů** родителска благословия: **dát své ~í k zahájení práce разг.** дам благословията си за започване на работата **3.** църк. вечерня

požehnan|ý, -á, -é 1. църк. благословен: **ty peníze nebude mít ~é** с тези пари той/тя няма да бъде щастлив(а) **2.** книж. богат, обилен, плодовит, благодатен: **~á úroda** благодатна реколта; **dožít se ~ého věku** доживея до почтена, преклонна възраст, до старост; **být v ~ém stavu** бременна съм; **~á rodina експр.** многодетно семейство

požehn|at, -ám св. 1. църк. (*кому*) благословя (*някого*); дам благословията си (*на някого*): **kněz věřícím ~al** свещеникът благослови вяршице♦ **pánbůh** експр. много ви благослови; **~ej pámbůh експр.** много добре; слава богу; машала **2.** църк. прекръстя: **~at chléb** прекръстя хляб; направа кръст над хляба; **~at se** прекръстя се

požín|at, -ám несв. (*со; –*) **1.** кося (*нещо*): **~at trávu** кося трева **2.** жъна (*нещо*): **~at pole** жъна нива, ниви

požír|at, -ám несв. (*koho, со*) ям, изяждам, по-

глѣщам (последователно, един след друг), изпояждам, излапвам (някого, нещо): **kočky ~ají myši** кòтките ядàт мишки; **navzájem se ~ají** *прен. експр.* взаимно се изяждат

požít I, -žiji/разг. -žiju *св. (čeho/co)* изям, изпия, погълна, приема, консумирам (нещо): **~žil jed/jedu** тòй взè, изпй, погълна отрòва

požít II, požnout, -nu *св. (co)* 1. ожъна (нещо): **~ít/~nout pole** ожъна нива/ниви; **~ali obilí** ожънаха житото 2. окося (нещо): **~ali trávu** окосиха тревата; **~ít/~nout louku** окося ливада

požit[ek, -ku *м.* наслада, удоволствие: **mít ~ek z jíjdy autem** изпитвам удоволствие от карането на кола; **umělecký ~ek** художествена наслада; **s ~kem kouřit** пуша с наслада

požit[í, -í *ср.* консумация, приемане, употреба: **smrt po ~í hub** смърт след конзумация с гъби

požitkář, -e *м.* чувствен човек, любител на удоволствията, на наслажденията; бонвиван, чревоугодник, сладострастник

požitkářský, -á, -é 1. който се отнася до любител на наслади 2. разгълен; пълен с наслади, с разкош: **~ý život** разгълен живот

požitkářství, -í *ср.* празен живот в разкош и удоволствия; разгъл

požívačnost, požívačnost, -i *жс.* консуматорство: **hrubá ~** грубо консуматорство; **rozmařilá ~** разточително консуматорство

požívačn[ý, požívačn[ý, -á, -é консуматорски, потребителски: **~á společnost** потребителско, консуматорско общество; **~é choutky** консуматорски прищевки, капризи

poživ[at, -ám *несв. 1. (co/čeho)* ползвам се (*с нещо*); ползвам (нещо): **~at úplné svobody** ползвам се с пълна свобода; **~at všech práv a výhod** ползвам се с всички права и предимства; **~at důchod** ползвам пенсия 2. (*čeho*) радвам се (*на нещо*): **~at u někoho, někde** **autority** ползвам се с авторитет, радвам се на авторитет пред някого, някъде; **~at plné důvěry, vážnosti** радвам се на пълно доверие, уважение

poživatel, -e *м. книж.* 1. потребител, консуматор 2. който редовно ползва, получава нещо: **~ důchodu** получател на пенсия, пенсионер; **lid, nový ~ kultury** народът, новият потребител на културата

poživateln[ý, -á, -é ядлив; ядивен; годен за консумиране, за употребление, за ядене: **~é plody** плодове, годни за ядене; **~é maso** месо, годно за ядене

poživat[í]na, -ny *жс., по-често мн. poživat[í]ny, -n* продукти, храна; хранителни продукти

požnout *вж. požit II*

požrat, -žeru *св. (koho, co)* 1. изям (постепенно), изпоям (някого, нещо): **klobouk ~žraný od molů** шапка, изпоядена от молци 2. изпояхя (някого, нещо): **hoch ~žraný od komárů** момче, изпояхано от комари

pr *междум. тпру; стой (команда за спиране на впрегатни животни)*

prabáb[la, prababičk[la, -y *жс.* прабáба

prabídně *нар. експр.* (изключително, страшно) мизерно, гадно, отвратително, зле, лошо: **cítit se ~ě** чувствам се (изключително) мизерно, отвратително

prabídn[ý, -á, -é 1. (изключително, страшно) мизерен, гаден, отвратителен, лош: **má ~ou náladu** в отвратително настроение 2. (изключително, страшно) мизерен, малък, нисък, нищожен: **mít ~ý plat** има мизерна, жалка заплата

pracák, -u *м. разг.* бюро по труда

práce, -e *жс.* 1. труд: **tělesná, duševní ~e** физически, умствен труд; физическа, умствена работа; **organizace ~e (v podniku)** организация на труда (в предприятие); **úřad ~e** *адм.* бюро по труда; **právo na ~i** право на труд; **dělna ~e** разделение на труда; **produktivita ~e** производителност на труда; **produktivní ~e** продуктивен труд; **užitečná ~e** ползетен труд; **živá ~e** жив труд; **přesčasová ~e** извънреден труд; **podíl ~e na polidštění opice** ролята на труда за превръщане на маймуната в човек; **svátek ~e** Празник на труда; **Přarvi mářec** *празник*

věka *поговорка* трудът облагородява човека

2. работа, труд: **přípravné ~e** подготовителни работи; **dokončovací ~e** довършителна работа; дообработка; **úkolová ~e** работа на акорд; **cyklická ~e** циклична работа; **dát se, pustit se do ~e** заловя се за работа; **nosit si ~i domů** *разговаряне*

~e, mít ~e nad hlavu затрупан съм с работа; не зная с коє по-напред да се заловя, да се захвана; **~e mu jde od ruky** работата му идва отръки, спори му; **umí vzít za ~i** много е сръчен; бива го за работа; като се залови с някаква работа, няма кой да му се опрè; **mít něco v ~i** захванал съм, заловил съм се с нещо, с някаква работа; работя върху нещо; **nemít nic na ~i** нямам работа; нямам каквò да правя, с каквò да се заловя; седя, стоя без работа; **bez ~e nejsou koláče** *поговорка* който не работи, не трябва да ядè; **~e kvapná málo platná** *поговорка* бързата работа – срам за майстора; бързата кучка слèпи ги ражда 3. физ. работа: **jednotka ~e** единица за работа 4. работа, дейност: **vědecká, výzkumná, politická, kul-**

2. трудо̀во; що се отнася до ра̀бота: **být ~ za-
členěn** трудо̀устро̀ен съ̀м; устро̀ен съ̀м на
ра̀бота; ра̀бота 3. в делово̀ отношѐние; делово̀:
být s někým ~ ve styku свъ̀рзан съ̀м с ня̀кого
по ра̀бота; ймам с ня̀кого деловѝ отношѐния
pracovněprávní, -í, -í 1. трудо̀во; ко̀йто трудо̀во-пра̀вен: **~í
předpisy** трудо̀во-пра̀вни указа̀ния; трудо̀во-
пра̀вна норма̀тивна урѐдба
pracovní, -í, -í 1. трудо̀во; ко̀йто се отна̀ся до
тру̀д: **~í norma** икон. трудо̀ва но̀рма; **~í vý-
sledky** трудо̀ви резул̀тати; **~í kolektiv** трудо̀в
колектив; **~í neschopnost** нетрудо̀способност;
~í právo юрид. трудо̀во пра̀во; **~í smlouva**
юрид. трудо̀в до̀говор; **~í prostředky** икон.
оръ̀дия на тру̀да; срѐдства на тру̀да 2. ра̀ботен;
ко̀йто служи́ или е предназна̀чен за ра̀бота: **~í
stůl** ра̀ботна ма̀са; бю̀ро; **~í doba** ра̀ботно
врѐме; **~í síla** икон. ра̀ботна си́ла, ра̀ботна ръ̀ка
3. ра̀ботен, деловѝ: **~í charakter konference**
деловѝ ха̀рактер на конфѐренция; **~í styky**
деловѝ връ̀зки
pracovnice, -e ж. деятелка, функцио̀нерка,
служи́телка, ра̀ботни́чка
pracovník, -a м. де́ец, деятел, функцио̀нер, слу-
жи́тел, ра̀ботни́к: **veřejný** ~ обще́ствен деятел;
kulturní, osvětový ~ де́ец на кул̀турата, на
просве́тата; **stranický, odborový** ~ парти́ен,
про̀фсъю́зен деятел, функцио̀нер; **sociální** ~
соци́ален служи́тел, ра̀ботни́к; **vědecký** ~
нау́чен ра̀ботни́к; **informační** ~ информато̀р
pracující I, -í, -í 1. трудо̀во, тру̀дещ се: **~í lid**
тру̀дов наро̀д; тру̀дещи́те се; **~í inteligence**
тру̀дова, тру̀деща се интелиге́нция 2. ра̀ботещ,
тру̀дещ се: **družstevníci ~í na poli** ра̀ботещи
на по̀лѣто кооперато̀ри
pracující II, -ího м. тру̀дещ се, тру̀жени́к; обикн.
мн. **pracující, -ích** тру̀дещи́ се: **boj za práva**
~ích борба̀ за права̀та на тру̀дещи́те се
pračestín, -a ж. пра̀чешки ези́к; че́шки пра̀ези́к
pračka I, -y ж. пера̀лня; пера̀лна маши́на: **auto-
matická ~a** автома̀тична пера̀лня; **~a na bram-
bory** картофо́мийчка; **~a na vlnu** вълнопе-
ра́чка; **~a plstenců** сукнопера̀лня; **~a plynu**
◆ **peněz** пера̀лня за мр̀сни пари́
pračka II, -y ж. сбй́ване; побой́: **~a opilců** сбй́-
ване на пия̀ници, пия̀нски побой́
pračlověk, -a м. антро́п. първо̀битен човѣ́к
pradávně I нар. мно̀го отда̀вна; в незапо̀мнени
вре́мена
pradávně II, -a ср., обикн. в съ́чет. **od ~a** от
незапо̀мнени вре́мена; от па̀мтиве́ка
pradávný, -á, -é отда̀вна мина́л; отда̀внашен,
ня̀когаше́н; мно̀го ста̀р; дре́вен: **~é obyčej**

мно̀го ста̀ри, дре́вни обича́и; **od ~ých dob** от
незапо̀мнени вре́мена; от па̀мтиве́ка
praděd, -a, pradědeček, -ka м. пра̀дядо
prádělk|o, разг. prádýlk|o, -a ср. умал. бельо̀:
dětské ~o де́тско бельо̀
prádeln|a, -y ж. 1. пера̀лня; пера̀лно поме́щение:
klíč od ~u клю́ч от пера̀лня, от пера̀лно поме-
ще́ние 2. пера̀лня, пера̀чница: **komunální ~a**
обще́ствени́ ◆ **~í prádlo**
пера̀лня, пера̀чница за мр̀сни пари́
prádeln|í, -í, -í ко̀йто се отна̀ся за бельо̀: **~í koš**
ко̀ш за бельо̀
prádelník, -u м. шка́ф за бельо̀: **dát špinavé
prádlo do ~u** сло́жа мр̀сно бельо̀ в шка́ф
pradlen|a, -y ж. пера́чка
prádl|o, -a ср. 1. бельо̀: **ložní ~o** постѣ́лно бельо̀;
spodní ~o до́лно бельо̀; **pánské, dámské ~o**
мъ́жко, да́мско бельо̀; **termické ~o** термично
◆ **~í prádlo**
на по́каз кирли́вите ри́зи на ня̀кого; ро́вя се из
не́чие мр̀сно бельо̀ 2. пране́: **pomáhat při
~e** пома́гам при пране́; **velké ~o** го́лямо пране́
◆ **~í prádlo**
се да ва́дя, да броя́ не́чи кирли́ви ри́зи; зае́-
ма се, залова́ се с ня̀кого б) залова́ се, взема́
да обсе́ждам, да критику́вам, да оду́мвам ня-
кого́, да клюка̀рствам за ня̀кого
prádýlko вж. **prádělk|o**
pragenzi|a, pragensi|a [-zi-], **-í** ср. само́ мн.
пра́жки забеле́жителности, пра́жки кул̀турни
па́метници
pragenzist|a, pragensist|a [-zi-], **-y** м. специа́лист
по пра́жките кул̀турни па́метници, познава́ч на
пра́жките забеле́жителности
pragmaticky [-ty-] нар. 1. истор. фило́с. праг-
матиче́ски; по въ́трешна ло́гика; съобра́зявай-
ки се, сле́двайки въ́трешни взаимо́зависи-
мости, врѣ́зки: **~ vykládat poezii** тълку́вам пое́-
зия прагматиче́ски, като сле́двам въ́трешни
взаимо́врѣ́зки 2. прагматично, практи́чно, ути-
литарно: **přístupovat ke všemu** ~ подхо́ждам
къ́м вси́чко прагматично, практи́чно
◆ **pragmatik|ý, -á, -é** 1. истор. фило́с.
прагматиче́ски; сле́дващ въ́трешна ло́гика,
въ́трешни взаимо́зависи́мости, врѣ́зки: **~ý
výklad poezie** прагматиче́ско тълку́ване на
пое́зия 2. прагматиче́н, практи́чен, утилитаре́н:
~ý přístup k věci прагматиче́н, практи́чен,
утилитаре́н подхо́д къ́м пробле́м
pragmatik|a [-ty-], **-y** ж. жена́-прагматик;
прагматичка
pragmatičnost [-ty-], **-í** ж. прагматично́ст,
практи́чно́ст, практи́цизъм, утилитаре́но́ст

pragmatik [-tyk], **-a** *м.* прагматик
pragmatizm|us, pragmatism|us [-tyz-], **-u** *м.* филос. прагматизъм: **~us je filozofický směr pokládající za hlavní kritérium užitečnost** прагматизмът е философско направление, при което главен критерий е полезността, ползата
pragocentrist|a, -u *м. публ.* прагоцентрист; привърженик на прагоцентризма: **je odrodilec a ~a a podílí se na utlačování Moravy** той е родоотстъпник и прагоцентрист и има дял, има пръст в потискането на Моравия
pragocentristický, -á, -é *публ.* прагоцентристки: **~é řešení problémů** прагоцентристско решаване на проблеми
pragocentrizm|us, pragocentrism|us [-zm-], **-u** *м. публ.* прагоцентризм: **na Moravě se hovoří o ~u** в Моравия се говори за прагоцентризм
práh, prahu *м.* 1. праг (на врата): **dřevěný, kamenný** дървен, каменен 2. **každý zmetá před svým (vlastním) prahem** нека всеки се погрижи за отстраняването на собствените си недостатъци 3. *прен. книж.* праг, вход, начало, зор: **na prahu života, nové éry** на прага на живота, на новата ера 4. *прен. (на река):* **prahu na Vltavě** прагове на Вълтава 4. *физиол.* праг, предел, граница: **pod prahem vědomí** под предела на съзнанието; **práh slyšitelnosti** праг на чуване
prahmot|a, -u *ж. книж.* първична материя
prah|nout, -nu *несв.* 1. *безл. -ne (komu kde)* съхне, пресъхва (на някого нещо, някъде): **~ne mi v ústech, v hrdle** устата, гърлото ми съхне, пресъхва 2. *често в съчет.* **~nout žízni** изгарям от жажда, за вода; измъчвам се, мъча се, страдам от жажда 3. *(по кот, по чет)* *книж.* жадувам, страстно желая (някого, нещо): **~nout po poznání, po příteli** жадувам за знания, за приятел
prahorn|í, -í, -í *геол.* архайски/архейски, азойски
praho|ry, -r *ж. само мн. геол.* архай/архей, азой; архайска/архейска, азойска ера
prach, -u *м.* 1. прах: **kotouče ~u na silnici** облаци прах по шосе; **vysávač ~u** прахосмукачка; **kosmický, radioaktivní** ~ космически, радиоактивен прах; **uhelný** ~ въглищен прах; **vysokopeční** ~ високопещен прах; **zinkový** ~ цинков прах 2. *в съчет.* **střelný** ~ барут: **bezďymný** ~ бездимен барут; **černý** ~ черен барут; **skladiště (střelného) ~u** барутен погреб; склад за барут 3. пух: **husí** ~ гъши пух; пух от гъска 4. *само мн.* **prach|y, -ů** *разг. експр.* парй, кинти, мангизи: **potřebovat ~y** трябват ми парй, мангизи 5. *геол.* алевроит

prachárn|a, -u *ж.* 1. завод за барут 2. склад за барут; барутен погреб
prachat|ý, -á, -é *разг. експр.* червив с парй; тъпкан с парй; паралия: **~ý strýc** червив с парй чичо, вуйчо; паралия чичо, вуйчо
práchniv|ět, обикн. третол. -í, 3. мн. -ějí/-í *несв.* тлее, гние, разлага се, превръща се в прах (за органични вещества): **strom ~í** дървото тлее, гние; **jeho kosti už ~ějí v hrobě** *прен.* той отдавна е умрял, отдавна гние в гроба
práchniv|ý, -á, -é тлеещ, гниещ, разлагащ се; ронлив, гнил, прогнил, изтлял: **~ý pařez** прогнил, изтлял пън
prachotěsn|ý, -á, -é непропускащ прах; прахонепропускащ, прахонепроницаем; прахонепропускателен: **~ý uzávěr** непропускаща прах запушалка; **~é hodinky** прахонепроницаем часовник
prachov|ec, -ce *м. геол.* алевролит
prachovk|a, -u *ж.* парцал за (бърсане на) прах; бърсалка за прах
prachov|ý, -á, -é 1. прахообразен; фин, ситен, рыхав (като прах): **~ý sníh** прахообразен, рыхав, фин сняг; **~á náplň** прахообразен, фин пълнеж; пълнеж с прахообразно вещество 2. пухообразен; пухен, пухов: **~é peří** пух; пухени пера
praindoevropsk|ý, -á, -é праиндоевропейски
praindoevropštín|a, -u *ж. език.* индоевропейски праетик
prajazyk, -a *м. език.* праетик: **indoevropský** ~ индоевропейски праетик; **slovanský** ~ праславянски език
prak, -u *м.* прашка: **střílet ~em vrabce/po vrabcích** бия врабчета с прашка
prakticist|a [-ty-], **-u** *м.* практик
practicizm|us, practicism|us [-tyciz-], **-u** *м.* практицизм: **úzký ~us a rutinérství** тесен практицизм и рутинерство
praktický [-ty-] *нар.* 1. практически; на практика, в практиката: **vyzkoušet přístroj** ~ изпитам, изпробвам уред на практика, в практиката, практически 2. *разг.* на практика; в действителност; всъщност; фактически; практически: **nemůže to ~ stihnout** фактически не може да успее 3. практично; с усет за практичност: **dělá to ~** върши, прави го практично 4. практично, удобно, подходящо, целесъобразно: **~ zařízení byt** практично, удобно обзаведен апартамент
prakti|cký [-ty-], **-cká, -cké** 1. практически: **~cké využití výzkumu** практически използване на проучване, използване на проучване в

пони́жено ма́лкъ, незначи́телно ма́лкъ: **~á část** ни́жнѡжнѡ, незначи́телно ма́лка ча́ст
pra| máti, ~ máti/остар. - **mateře** жс. книж. ро-
дона́чалница; пра́родителка
pramen, -e/-u м. 1. извор: **lesní, léčivý** ~ гор-
ски, лече́бен извор **termální** ~ терма́лен извор
◆ **sádkový, žabový** извор сли-
съм се, загне́здил съм се, настанил съм се
някъде и всячески прече́ча на околните в ра-
ботата им, в служе́бното им издигане *и под.*; **žába na ~i a)** причина за неуспех, несполу́ка
б) неспособен човек, всячески прече́щ на
околните в работата им, в служе́бното им
израстване *и под.* 2. често мн. **prameny, -ů**
извори; гла́ва, нача́ло на река: **~y Labe** из-
вори на Елба 3. **рядко** пото́к, стру́я: **~y**
deřevové vody пото́ци дъждѡвна вода 4. *прен.*
кичур, къдрица: **~y vlasů** кичури коса́ 5. *прен.*
нещо с фѡрма на плътка: **vánočka z několika**
~ů коле́ден козунак (сплѣтен) от няколко
плътки 6. извор, източник, първоизточник:
archivní ~у архивни извори; ~ **poznání,**
informací извор, източник на познание, на
информация ◆ **(mýšičný) hrdý**
jistěho ~e (зна́м, осведомѣн съм за нещо) от
добѡр, от сигурен източник; **být u ~e** черпа
свѣдения, информация *и под.* от първоиз-
точника
pramen|it, обикн. третол. -í нескв. 1. (–; *odkud*)
изви́ра, бли́ка (отнякъде) (за вода): **voda ~ila**
přímě z podlahy вода́та изви́раше напра́во от
пѡда 2. (*kde*) изви́ра (някъде); води нача́лото
си (отнякъде) (за река): **Vltava ~í na Šumavě**
Вѣлтава изви́ра в Шума́ва, води нача́лото си
от Шума́ва 3. (*z čeho*) произти́ка, идва, при-
чинѣно е (от нещо); дължи се (на нещо): **z**
hlouposti ~í mnoho zla от глупостта́ идват,
на глупостта́ се дължа́т мно́го зли́ни; глуп-
остта́ причиня́ва мно́го зли́ни
pramenit|ý, -á, -é изворен, кла́денчов: **~á voda**
изворна, кла́денчова вода́
pramenn|ý, -á, -é който се отна́ся до извор, до
източник, до първоизточник: **~ý materiál**
материа́л от извора, от първоизточника
pramě|e, -e жс. (те́жка плоскодѣнна) лѡдка; ла́-
дия: **rybářská, sportovní ~e** рибарска, спѡртна
лѡдка
praměčk|a, -y жс. умал. ма́лка лѡдка, ла́дия, ла́-
дийка
pramizern|ý, -á, -é *експр.* изключи́телно, из-
върне́дно мизѣрен, отврати́телен, га́ден: **~é**
počasí извъ́рне́дно отврати́телно, га́дно вре́ме
pranepatn|ý, -á, -é ни́жнѡжен, незначи́телен;

съвсѣм незабележѣм; почтѣ невѣдим: **~á částka** нищѣжна, незначѣтна сѣма

pran|í, -í *ср.* пранѣ, изпѣране ♦ **~í špinavých peněz** пранѣ на мрѣсни парѣ

pra|nic I, -níčeho *местоим. експр.* абсолѣотно нищо; съвсѣм нищо: **~níčeho jsem si nevšiml** абсолѣотно нищо не забелязах

pranic II *нар. местоим. експр.* хич; абсолѣотно никак; изѣбщо никак; съвсѣм никак; абсолѣотно, вѣобщѣ, изѣбщо, съвсѣм, никак: **~ mě to nezajímá** хич не мѣ интересѣва

pranic|e, -e *ж. експр.* сбѣване, бѣй: **hospodská ~e** сбѣване в крѣчма ♦ **to je slovo do ~e** това е пѣвод за спѣр; тази дѣма е пѣвод за спрѣчване, пѣвод да се хвѣнем за косѣте

pranostik|a [-ty-], -у *ж.* **1.** нарѣдна поговѣрка, съдѣржаща предсказание, прогнѣза на врѣмето **2.** сбѣрник от нарѣдни прогнѣзи за врѣмето

pranýř, -e *м.* позѣрен стѣлб: **středověký ~ na náměstí** средновековен позѣрен стѣлб на площад; *често в съчет.* **postavit někoho na ~ a)** прикова, изпѣва някого на позѣрния стѣлб **б) прен.** прикова, изпѣва на позѣрния стѣлб; порицѣя, заклеѣмѣ някого; **stát na ~i a)** прикован, изпѣвен сѣм на позѣрния стѣлб **б) прен.** прикован, изпѣвен сѣм на позѣрния стѣлб; порицѣн, заклеѣмен сѣм

pranýř|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (koho, co)* приковавам/прикова на позѣрния стѣлб; изпѣвам/изпѣва на позѣрния стѣлб; осѣждам/осѣдѣя, порицѣвам/порицѣя, заклеѣмѣвам/заклеѣмѣ (някого, неѣцо): **~ovat zrádce** заклеѣмѣвам/заклеѣмѣ предѣтел; **~ovat chyby** порицѣвам/порицѣя грѣшки

praobyvatel, -e *м.* кѣренен, автохтѣнен жѣтел; аборигѣн: **~é naší země** кѣрѣнни жѣтели; кѣренно, изкѣнно населѣние на нашата странѣ, на нашата земѣя

praobyvatelstv|o, -a *ср. събир.* кѣренно, изкѣнно, автохтѣнно населѣние; аборигѣни

praot|ec, -ce *м. книж.* родоначѣлник; прѣродител; прѣотец: **~ec Čech** прѣотец Чѣх

prapodivně *нар. експр.* извънрѣдно, изключѣтелно, удивѣтелно, осѣбено: **mluvit ~** говѣрѣ твѣрде странно

prapodivn|ý, -á, -é *експр.* извънрѣдно, изключѣтелно, твѣрде, дѣста странен, удивѣтелен, осѣбен: **~á náhoda** дѣста странна, осѣбена случѣйност

prapor, -u *м.* **1.** знѣме: **vyvěsit na domech ~y** окачѣ знаменѣ по домовете, по кѣщите; **smuteční černý ~** траурно чѣрно знѣме ♦ **hájit čest ~u** брѣня честѣта на знѣмето **2.** *воен.* батальѣн:

tankový, spojovací ~ танков, свѣрзѣчен батальѣн **3.** *зоол.* разширѣна част на пѣтичѣ перѣ

praporč|e, -e *ж. воен.* женѣ-прѣпорчик; женѣ-офицѣрски кандидѣт

praporč|ík, -a *м. воен.* прѣпорчик, офицѣрски кандидѣт (*чѣшки, по-рано и чехословаѣшки военен чин, по-висок от подофицѣрските и по-нисък от офицѣрските чинове*)

praporeč|ník, -a *м.* знаменѣсец; **~ pluku** знаменѣсец на пѣлк; полковѣ знаменѣсец

prapor|ek, -ku *м. умал.* знѣменѣ: **mávat ~ky** махам сѣс знаменѣ; размахвам знаменѣ

prarodič|e, -ů *м. мн.* **1.** родѣтели на башѣта или на мѣйката; дѣдовѣ и бѣби: **mí ~e už nejsou naživu** мѣите дѣдовѣ и бѣби вѣче не сѣ живѣи **2.** *книж.* прѣродѣтели, предѣи

prasátk|o, -a *ср.* **1.** *умал.* прасѣнце, свѣнчѣ **2.** слѣнчѣво зѣйчѣ: **pouštět ~a (zrcátkem)** прѣва слѣнчѣви зѣйчѣта (с оглѣдѣлѣце)

pras|e, -ete *ср.* **1.** прасѣ, свѣнѣ (Sus, Phacochoerus и под.); **~e domácí** домашно прасѣ; **divoké ~e** дѣво прасѣ; дѣва свѣнѣ; глигѣн; **chrochtání ~at** грухтѣне на прасѣта; **chov ~at** отглѣждане, глѣданѣ на прасѣта; **zabili si ~e** заклѣха (си) прѣсѣ

prase|, -e *ср.* прасѣ, свѣнѣ: **být tlustý jako ~e** експр. дебѣл, тлѣст сѣм като прасѣ, като шѣпѣр; **mít se jako ~e v žitě** живѣѣ си като бѣбрек в лѣй, като цѣрски сѣн; **ani za zlaté ~e (to neudělám и под.)** разг. и златѣ да ми давѣт, за нищо на свѣта (няма да го напѣва и под.) **2.** *вул.* прасѣ, свѣнѣ (за чѣвек): **ty ~e!** ѣх, ти, свѣнѣ такава!

praseč|í, -í, -í прасѣшки, свѣнѣски: **~í chlívек** (свѣнска) кѣчина; **~í očka a)** свѣнѣски очѣчки; прѣсѣшки очѣта **б) прен.** мѣлки очѣчки; очѣ като кѣпчѣта

prásk *междум.* прас; трѣс; хрѣс; фрѣс: **~ — a okno je rozbité** трѣс! — и прозѣрецѣт сѣ сѣѣпи

praskán|í, -í *ср.* спѣкване; напѣкване; пѣканѣ

prask|at, обикн. третол. -á *несв.* **1.** пѣка сѣ, напѣква сѣ: **kůže ~á** кѣжѣта сѣ пѣка, напѣква **2.** пѣка сѣ, пропѣква сѣ; троши сѣ; чѣпи сѣ: **led ~á** лѣдѣт сѣ пропѣква **3.** пѣка сѣ, цѣпѣва сѣ, разпѣра сѣ, прѣсѣва сѣ: **košile ~á ve švech** рѣзѣта сѣ разпѣра, прѣска по шѣвовете **4.** кѣса сѣ, скѣсѣва сѣ: **struny ~ají** стрѣните сѣ кѣсѣт **5.** пѣка сѣ, пѣква сѣ, спѣква сѣ, прѣска сѣ, прѣсѣва сѣ: **balonky ~ají** балѣните сѣ пѣкат, прѣска **6.** пѣка, пропѣква, прѣщи, пропѣраѣва, изпѣраѣва: **oheň ~á** ѣгнѣят пѣка, прѣщи; **podlaha ~á pod nohama** пѣдѣт скѣрѣца, пропѣраѣва под кракѣта; **~á mu v kloubech** безл. стѣвите му пропѣкѣват, пѣкат

prásk|at, -ám *несв.* **1.** *обикн. третол. -á* гѣрмѣй,

трещи, разнася се, раздава се (за силен звук): ~ají výstřely трещят, разнасят се изстрели 2. обикн. третол. -á хлѡпа се, ўдря се, захлѡпва се, затвѡря се с трясък: **dveře ~aly v průvanu** от течението вратата се затвѡряше, захлѡпваше с трясък 3. (čím) захлѡпвам, затвѡрям, затрѡшвам с трясък (нещо): ~at dveřmi затрѡшвам врата 4. (čím) шибам, изплющявам, силно ўдрям (с нещо): ~at bičem шибам, ўдрям с бич 5. (koho – вин./do koho) разг. шибам, ўдрям, бия, млѡтя, пердѡша (някого): ~at kluka пердѡша момчѡто, синѡ си; ~at do psa шибам, ўдрям, бия куче 6. (koho – вин.; –) разг. експр. издавам, изпѡвам (някого); пѡя, доноснича (за някого; –): **spolužáci byli slušní, ne~ali** съучениците бѡха свѡстни, не пѡеха, не доносничаха

praskavý, -á, -é напѡмнящ пукане, прашѡне; пуканщ, прашщ: ~ý zvuk звук, напѡмнящ пукане, прашѡне

prasklin|a, -y ж. пукнатина, цепнатина: ~a ve zdi пукнатина в стена

praskl|ý, -á, -é 1. пукнат, напукан: ~á kůže пукната, напукана кожа 2. пукнат, пропуан, разтрошен, счупен: ~ý led пропуан, разтрошен лѡд; ~á stěna пропуанa стена; ~é zrcadlo пукнато, счупено оглѡдало 3. прѡснат, ѡпнат, разпѡрен, скѡсан: ~á košile прѡсната, разпѡрена, скѡсана риза 4. скѡсан: ~á struna скѡсана струна 5. пукнат, спукан, прѡснат: ~ý balonek пукнато, спукано, прѡснато балѡнче

prask|nout, -nu св. 1. обикн. третол. -ne пукне се, напукa се: **kůže ~la** кожата се пукна, напукa се 2. обикн. третол. -ne пукне се, пропука се, разтроши се, счупи се, разчупи се, начупи се: **led ~l** лѡдът се пропука; **sklo ~lo** стъклѡто се пукна, счупи се 3. обикн. третол. -ne пукне се, разпѡри се, скѡса се, съдерѡ се, прѡсне се: **košile ~ne ve švech** ризата ще се прѡсне по шѡевовете 4. обикн. третол. -ne скѡса се: **struna ~la** струната се скѡса 5. пукна се, прѡсна се, спукам се, спракам се: **balonek ~l** балѡнът спукана ◆ **~mání** спор спукам се, прѡсна се от смѡх; ~nout zlosti експр. пукна се, прѡсна се от злѡба 6. обикн. третол. -ne пукне, пропука, пропращй, испращй: **ohně ~l** ѡгньят испращй 7. обикн. третол. -ne (на со) разг. отйде, хвѡкне (за нещо); бѡде му видяна смѡката: **na to ~ne půl platu** за това ще хвѡкне половин запла̀та 8. студ. учил. изгѡрмѡ, пропадна; скѡсат ме: ~nout u zkoušky изгѡрмѡ на изпит

prásk|nout, -nu св. 1. обикн. третол. -ne грѡмне, трѡсне, разнесѡ се (за силен звук): **výstřel**

~l грѡмна, трѡсна, разнесѡ се изстрел 2. обикн. третол. -ne хлѡпне, ўдари се, захлѡпне се, затрѡшне се, затвѡри се с трясък: ~ly venkovní dveře вхѡдната врата се захлѡпна, затвѡри с трясък 3. (čím) хлѡпна, захлѡпна, затрѡшна, затвѡря с трясък (нещо): ~nout dveřmi захлѡпна, затвѡря с трясък врата 4. (čím) шибна, изплющй, силно ўдѡря (с нещо): ~nout bičem шибна, изплющй, ўдѡря с бич 5. (koho – вин./do koho, do čeho) шибна, ўдѡря (някого, нещо): ~nout do koní шибна, ўдѡря конѡ ◆ ~nout do bot плѡя си на петите; избѡгам 6. (čím o co) експр. (с всѡ сила и с омерзѡние) трѡшна, захвѡрля, запра̀та, запѡкйта (нещо); ўдѡря, трѡсна (нещо в нещо): ~nout telefonem (o zem, o stěnu и под.) с всѡ сила захвѡрля телефон, ўдѡря го (в земѡ, в стена и под.) ◆ ~nout sebou (kam) експр. прѡсна се, хвѡрля се, трѡшна се (някѡде): ~nout sebou na postel прѡсна се, хвѡрля се, трѡшна се на леглѡто 7. (koho – вин.) разг. експр. издѡм, изпѡя (някого); донесѡ (за някого): **neví, kdo ho ~nul** не знаѡ кой го е издѡл, кой го е изпѡл

prásk|nout si, -nu si св. разг. експр. изпѡша, запѡля си една (цигѡра); изпѡшым, запѡлим си по една (цигѡра); разг. напра̀вим фѡс-па̀уза: **jdem si ~nout na chodbu** отйваме да изпѡшым, да си запѡлим по една в коридѡра; отйваме в коридѡра за фѡс-па̀уза

praskot, -u м. пукане, пукот; трещѡне: ~suchých větví пукане, трещѡне на сѡхи клѡни

praslovansk|ý, -á, -é прѡславѡнски: ~ý jazyk прѡславѡнски език; ~á sídla прѡславѡнски посѡлища

praslovanštin|a, -y ж. прѡславѡнски език

prasnic|e, -e ж. сел.стоп. (жѡнско) прасѡ; (жѡнска) свинѡ; свинѡ-мѡйка

prastar|ý, -á, -é прѡстар: ~é tradice прѡстари традиции

práš|ek, -ku м. умал. 1. мѡлка частйца; частйчка; зрѡнце, песъчйнка, прашйнка: ~ek cukru песъчйнка захар 2. събир. прах (стрйто на прах вещество): ~ek na praní прах за пранѡ; ~ek do pečiva готв. набухѡтел; бѡкпулвер; knedlíky v ~ku готв. кнѡдли на прах 3. прах, прѡхче, таблѡтка, хѡпче: ~ek na spaní приспивѡтелно; ~ky proti bolestem hlavy хѡпчета против главѡбѡлие

prášil, -a м. експр. лѡжѡц, мѡнтарджия, тѡрчй-лѡжй: **baron Prášil** барѡн Мѡнхаузен

práš|it, -ím несв. 1. вдйгам прах; прашѡ: **auta ~í** колйте вдйгат прах 2. (со) тѡпам (нещо): ~it koberce тѡпам килйми 3. обикн. третол. -í пѡска, изпѡска, ѡдѡля прах, прашѡц: **jehnědy**

prát se, peru se неск. (-; *s kým, čím o koho, co*)
 бoрѣ се, бѣ се, пердѣ се (*с някого, с нещо*
за някого, за нещо): **děti se perou o hračky**
 децѣта се бѣят, пердѣшат за играчки; **všichni**
se o to perou всѣчки се бѣят, бoрѣят за това;
 всѣчки го ѣсѣат: ~ **se se životem** прен. бoрѣ се.

бйа се с живòта; преодолявам житейските несгòди

prav|á, -é *жс.* дёсен крæk: **vykročit ~ou** тръгна с дёсния крæk

pravačk|a, -y *жс.* 1. десничàрка (*жена, която си служи предимно с дясната ръка или с десния крæk; противополо.* левàчка, левичàрка) 2. дясна ръка, десница 3. дёсен крæk

pravák, -a *м.* десничàр (*човек, мъж, който си служи предимно с дясната ръка или с десния крæk; противополо.* левàк, левичàр)

pravd|a I, -y *жс.* истина: **poznat ~u** познай истината; **tyto ~y jsou obecně známé** тези истини са общоизвестни; **tvrzení se nezakládá na ~ě** твърдението не отговàря, не съответства на истината; *често в съчет.* **to je ~a** вярно е; **je to ~a, (že...)?** вярно ли è, (че...)? **to není ~a** не è вярно; лъжеш/лъжете; не казваш/не казвате истината б) не è вярно; лъжеш се/лъжете се; заблуждаваш се/заблуждавате се; грешиш/грешите ♦ **(to)jsať a ~apradoucí**

това е самàта истина; **je v tom zrnko ~y** в това йма зрýнце истина; в това йма нёщо вярно; **je v tom/na tom mnoho ~y** в това йма нёщо много вярно; тýк йма много истина; **~a vyšla najevo** истината излёзе наяве; **řici čistou, holou ~u** кажа чýстата истина; кажа гòлата истина; кажа самàта истина; **řici někomu ~u (přímou) do očí** кажа на някого истината (пàво) в очите; **mít ~u** пàв съм; **muset s ~ou ven** видя се принýден да изплýя кàмъчето, да си признай (истината); **vyjít s ~ou ven** изплýя кàмъчето; признай си (истината); **po ~ě řečeno, abych ~u řekl** да си кажа пàвичката; чёстно казано; ако трябва да бъда чёстен; да си признай; **dát někomu za ~u** съглася се, признай, че някой е пàв; съглася се с някого; **jen co je ~a** няма що; коёто си е вярно, вярно си е; **to snad není ~a** не мòже да бъде; йма си хàс (да е такà, да е вярно); не мòга да (го) повàрвам; **pro ~u se lidé nejvíc zlobí** пословица истината най-много боли

pravd|a II част. найстина: **on je ~ ctizálostivý, ale je i nadaný** тóй е найстина чёстолюбив, но е и талантлив

pravděpodobně I нар. правдоподобно, вероятно, правдиво, достовёрно: **vypadá to ~** товà изглёжда правдоподобно, вероятно; **to, co říkal, znělo ~** товà, коёто казваше, звучеше правдоподобно, правдиво, приличаше на истина

pravděpodobně II част. вероятно, сигурно, възможно, май, като че ли: **~ o tom neví** тóй/тя вероятно, сигурно не знаè за товà; **bude ~ druhý** вероятно, сигурно ще бъде втòри

pravděpodobnost, -i *жс.* 1. правдоподобност, правдивост, достовёрност; близост до истината: **se vši, s největší ~í lze říci, že...** с най-голяма правдоподобност, достовёрност мòже да се каже, че... 2. вероятно, възможно, допустимост: **~, že k tomu dojde, je nepatrná** вероятността, че ще се стигне до там, е ничòжна 3. лог. мат. вероятно: **~ jevu** вероятно на явлёние; **~ přechodu** вероятно на прёхода; **teorie ~i** теория на вероятностите **pravděpodobn|ý, -á, -é** 1. *и* **pravdě podobn|ý, -á, -é** правдоподобен, правдив, достовёрен; близък до истината, до действителността: **~ý výklad** правдоподобно тълкуване, обяснение; **~ý odhad** правдоподобно предположение 2. вероятен, възможен, допустим: **~ý výsledek** вероятен, възможен, допустим резултат

pravdivě нар. правдиво, вярно: **zní to ~** товà звучи правдиво; **~ zobrazovat** правдиво, вярно изобразявам, пресъздавам

pravdivost, -i *жс.* правдивост, вярност: **~ zobrazení, vyslovených slov** правдивост, вярност на изображение, на изречени дýми

pravdiv|ý, -á, -é правдив, вёрен: **~ý výrok** правдива, вярна мýсль; правдиво изказване; **~á slova** правдиви дýми 2. правдив, истински: **~ý umělec** правдив, истински артист

pravdomlupnost, -i *жс.* откровеност; склòнност, навик да се казва истината

pravdomlupn|ý, -á, -é който казва истината: **~é dítě** детè, коёто казва истината, коёто не лъже

pravě нар. дясно, десничàрски: **~ orientovaný** дясно, десничàрски ориентиран

právě I нар. току-щò; тькмо: **~ jsem se vrátil** току-щò се вёрнах, прибрàх; **~ o tobě mluvíme** тькмо говорим за тèбе

právě II част. 1. тькмо, йменно, тòчно; *разг.* де: **~ to jsem chtěl** тькмо товà, тòчно товà (го) йсках; **~ proto** тькмо за товà; йменно затовà; затовà де; **už by mohl s tím přestat – ba ~no** ~ вèче бй могъл да спрè, да прекрати – тòчно такà/така де 2. *отриц.* много, твёрде, *разг.* баш, дип: **nevede se mu ~ dobře** не мý върви твёрде; не сè чýства твёрде добрè

pravěk, -u *м.* пàистория, пèдистория; дò-исторически, пèдисторически временà, периòди: **zabývat se ~em** занимавам се с пèд-история, с дòисторическите временà

pravěk|ý, -á, -é пàисторически, пèдисторически, дòисторически: **~ý ještěr** пàисторически, пèдисторически гýшер; **~é nálezy** пèдисторически, дòисторически находки

právem нар. 1. справедливо, основàтелно,

заслужено, по заслуга, с основание, с право; честно: ~ **být pokárán** с право, справедливо, заслужено бѣда смѣрен; с право ме смѣрят
2. основателно, заслужено; с основание, с право, с пълно право: **být ~ spokojený** основателно, с право съм доволен

pravice, -e ж. **1.** десница; дясна ръка: **potrást ~í** ръкувам се; стисна (му, ѝ) дясната ръка; **sedět ~í** **неви, co dělá ~e** поговорка лявата ръка не знае какво прави дясната (за несъгласувани действия на съмишленици, на близки хора)
2. полит. десница; дясно крило; дясна групировка: **krajní ~e** крайна десница

pravice, -e нар. полит. дясно; десничарски: ~ **oportunistické síly** дясно-опортюнистични сили

pravice, -e нар. полит. десен; десничарски: ~ **strany** десни партии

pravice, -e нар. м. **1. полит.** десен; десничар (привърженник на десница, на дясно крило, на дясна групировка, на дясна партия): **vyloučit ~y ze strany** изключва десничари, десни опортюнисти от партия **2. рядко** десничар (човек, който си служи с дясната ръка)

pravice, -e нар. полит. десничарски: ~ **á politika** десничарска политика

pravice, -e нар. ср. полит. десничарство; десен опортюнизм: **odsoudit ~í** осъжда десничарството, десния опортюнизм

pravice, -e нар. ж. **1.** дясна ръка; десница **2.** десен крак

pravice, -e нар. **1.** правилно, системно, закономерно; по (определено) правило: **většina substantiv se skládá ~e** ~ повечето съществителни именa се склaнят правилно **2.** нормално, редовно, правилно; по правилата: **porod probíhá ~e** ~ раждането протича нормално **3.** правилно, съразмерно, пропорционално, симетрично, хармонично: **stromky ~e vysázené po obou stranách cesty** дръвчета, симетрично засадени от двете страни на път **4.** правилно, равномерно, нормално: **stroj běží ~e** ~ машината върви, работи равномерно, нормално **5.** редовно, системно, периодически; на (определени) интервали, периоди: ~ **cvičit** редовно правя упражнения; ~ **pracovat** системно работя **6.** редовно, често, системно, постоянно; непрекъснато: ~ **se mi něco ztrácí** постоянно, редовно, системно нещо ми се губи, нещо ми изчезва

pravice, -e нар. ж. **1.** правилност, системност, закономерност (на словформи и под.) **2.** нормалност, редовност (в протичане на болест,

раждане и под.) **3.** правилност, съразмерност, пропорционалност (в черти на лице, на фигура и под.) **4.** правилност, равномерност (на дишане и под.) **5.** редовност, системност, периодичност (на занимания и под.) **6.** редовност, системност, честота, постоянство, непрекъснатост (на посещения и под.)

pravidelný, -á, -é 1. правилен, системен, закономерен: ~ **é sloveso** език. правилен глагол; ~ **é skloňování** език. правилно склонение **2.** нормален, редовен, правилен; който е по правилата: ~ **ý průběh nemoci, porodu** нормално протичане на болест, на раждане **3.** правилен, съразмерен, пропорционален, симетричен, хармоничен; симетрично разположен: ~ **é náměstí** симетрично разположен, правилно оформен площад; ~ **ý mnohoúhelník** геом. правилен многоъгълник; ~ **ý jehlan** геом. правилна пирамида; ~ **ý květ** бот. правилен, актиноморфен цвят; ~ **é rysy tváře** правилни, съразмерни, пропорционални, симетрични черти на лице **4.** правилен, равномерен, нормален: ~ **ý chod stroje** правилен, равномерен, нормален ход на машина; ~ **ý dech** правилно, равномерно дишане **5.** редовен, системен, периодичен: ~ **é dodávání zboží** редовно, системно доставяне на стока, зареждане със стока **6.** редовен, постоянен: ~ **ý návštěvník** редовен, постоянен посетител, гост; ~ **á armáda** воен. редовна армия

pravidlo, -la ср. правило; спец. и закон: ~ **la hry, slušnosti** правила на игра, на приличие; **do-držovat ~la** спазвам правила; **podle všech ~el** по всички правила; **proti všem ~lům** против всички правила; в разрез с всички правила; **fázové ~lo** правило на фазите; ~ **lo levé ruky** правило на лявата ръка; ~ **lo shody** закон за съответствията; ~ **la pravopisu, výslovnosti** език. правописни, правоговорни правила; **gramatické, mluvnické ~lo** език. граматическо правило; **přidržel se starého ~la** спазва старо правило; постъпва според старо правило; **to se ~lo** ~ **pravice, -e нар. ж.** **1.** правилност, системност, закономерност (на словформи и под.) **2.** нормалност, редовност (в протичане на болест,

раждане и под.) **3.** правилност, съразмерност, пропорционалност (в черти на лице, на фигура и под.) **4.** правилност, равномерност (на дишане и под.) **5.** редовност, системност, периодичност (на занимания и под.) **6.** редовност, системност, честота, постоянство, непрекъснатост (на посещения и под.)

(настоятелно) казвам/кажа (на някого нещо): **přijď včas, to ti ~ím** ела навреме ти казвам; напомним ти, ела навреме

pravítko, -a *ср.* линия, лийника, линеал (*инструмент*): **linkovat podle ~a** правя линия/линии с помощта на линия, на лийника; **kódovací ~o** лийника за кодиране; **logaritmické ~o** логаритмична лийника; **poměrové ~o** мащаба линия; **vodící ~o** направляваща линия

pravlast, -i жс. прародина: **~ Slovanů** прародина на славяните; **~ lidstva** прародина, люлка на човечеството

právně нар. юридически; в юридическо, в правно отношение: **~ neplatná smlouva** юридически невалиден договор

právní, -í, -í правен, юридически: **~í normy** правни норми; **~í věda** правна наука; юриспруденция; право; **~í poradce** юрисконсулт; **~í zástupce** адвокат

právnícky нар. юридически; в юридическо отношение: **~ zdůvodnit, formulovat** обоснова, формулирам юридически

právníč|ý, -á, -é юридически: **~á fakulta** юридически факултет; **~á osoba** *юрид.* юридическо лице

právníčk|a, -y жс. 1. юристка, правистка (*специалистка по право*) 2. юристка, правистка (*студентка по право*)

právník, -a м. 1. юрист, правист (*специалист по право*): **konzultace s ~em** консултация с юрист 2. юрист, правист (*студент по право*)

pravnučk|a, -y жс. правнучка

pravnuke, -a м. правнук

práv|o, -a ср. 1. право: **občanské, trestní, pracovní, stanné ~o** *юрид.* гражданско, наказателно, трудово, военно право; **softwarové ~o** *юрид.* софтуерно право 2. само *мн.* **práv|a, práv** право; юридически науки; юриспруденция: **studovat ~a** следвам право; **doktor ~** доктор по право 3. право, свобода: **volební ~o** избирателно право; **hlasovací ~o a)** право на глас б) избирателно право; **~o kritiky** право на критика; **~o na práci, na stávku** право на труд, на стачка; **občanská, základní lidská ~a** граждански, основни човешки права; **~o národů na sebeurčení** право на народите на самоопределение 4. право, основание: **mít na něco ~o** имам права върху нещо; **jakým ~em se odvažujete?** с какво право се осмелявате? **plným ~em něco pochválit** похваля нещо с пълно право; **po ~u potrestat někoho** с право, **оценявайко** **бъчурв** съм; правото е на моя страна

pravobok, -u м. мор. десен борд

pravolev|ý, -á, -é публ. 1. десен и ляв; който се отнася до десницата и до левията: **~á koalice** коалиция между десни и левни 2. крайно ляв и крайно десен; който притежава качества, характерни и за крайната левия, и за крайната десница; краен: **~ý extremist** краен екстремист

pravomoc, -i жс. пълномощие, компетенция: **~ soudu** компетенция на съд; **spadá do něčí ~i** влиза в нечия компетенция; **překročit meze své ~i** превиша компетенцията си; излиза от рамките на своята компетенция

pravopis, -u м. правопис, ортография: **pravidla českého ~u** правила на чешкия правопис

pravopisně нар. правописно, ортографично; в правописно, в ортографично отношение: **~ závažná chyba** сериозна правописна грешка

pravopisn|ý, -á, -é правописен, ортографичен: **~ý slovník** правописен, ортографичен речник; **~á chyba** правописна грешка

pravoplatně, právoplatně нар. законно, валидно; по законен начин; със законна сила; **~ rozhodnout** законно реша; **~ zvolený** законно избран

pravoplatnost, právoplatnost, -i жс. законност, валидност; законна сила: **~ rozsudku** законност, валидност на присъда

pravoplatn|ý, právoplatn|ý, -á, -é 1. законен; имащ сила на закон; валиден; който е в сила: **~é rozhodnutí** законно, валидно решение; решение в сила 2. законен; който притежава законни права: **~ý dědic, manžel** законен наследник, съпруг

pravoslav|í, -í ср. православие

pravoslavn|ý, -á, -é православен: **~á církev** православна църква

pravost, -i жс. достоверност, истинност; оригиналност: **~ rukopisu** достоверност, оригиналност на ръкопис

pravotočiv|ý, -á, -é 1. техн. дясновъртящ се 2. трансп. десен (за завой и под.): **~á zatáčka** десен завой

pravouhelník, -u/-a м. правоъгълник

pravouhl|ý, -á, -é геом. правоъгълен; ортогонален: **~ý trojúhelník** правоъгълен триъгълник; **~á křižovatka** правоъгълен кръстовище; **právozárečnick|ý, -á, -é** който се отнася до производители на бира: **~ý spolek** сдружение, организация на производители на бира

právozárečník, -a м. производител на бира: **Sdružení ~ů** Сдружение на производителите на бира

pravověrn|ý, -á, -é правовърен; ортодоксален: **~í stoupenci** ортодоксални последователи, привърженици

prav|ý, -á, -é 1. десен: **~á půlka obličeje** дясна

половина на лицето; **~ý obráncе** спорт. дѣсен защитник; **~ý závit** техн. винт с дясна резба

♦ **prázdný** **prázdný**

2. полит. дѣсен; десничарски: **~é křídlo strany** дясно крило, десница в партия; **~á úchylka** дѣсен уклон **3. истински, същински, същ, неподправен:** **~á láska** истинска любов; **rukopis se pokládá za ~ý** ръкописът се смята за неподправен, за оригинален; **~é neštovice** мед. едра шарка; вариола; **v ~é poledne** точно по обед

♦ **prázdný** **prázdný**

на някого истинското си лице, истинския си облик; **ukázat někoho, něco v ~ém světle** покажа, разкрия истинското лице, истинския облик на някого, на нещо; **vidět někoho, něco v ~ém světle** виждам истинското лице, истинския облик на някого, на нещо **4. истински, естествен, природен, натурален:** **~é hedvábí** натурална, естествена коприна **5. нужен, необходим, подходящ, точен:** **přijít v ~ou chvíli, v ~ý čas** дойда в подходящ момент, точно навреме; **nemohl najít to ~é slovo** не можеше да намери нужната, подходящата, точната дума; **ještě nepřišel ten ~ý (ženich)** още не се е появил подходящ жених; **ty jsi ten ~ý; to jsme našli toho ~ého** ирон. точно ти ни трябваш; само ти си ни кусур; **počkejte, to ~é teprve přijde** не бързайте, това още нищо не е

♦ **prázdný** **prázdný**

chové) това не е същото; нѣ това ни е нужно; нѣ това ни трябва; **člověk na ~ém místě** човек на място; **(věc) je v ~ých rukou** (делото) е в надеждни ръце; **nazývat věci ~ým jménem** наричам, назовавам нещата с истинските им имена; **mít srdce na ~ém místě** имам добро сърце; добросърдечен съм; **vzít něco za ~ý konec** правилно подхожда към нещо; **uvést něco na ~ou míru** поставя нещо на мястото му; намѣря истинското място на нещо **6. прав, правилен**

♦ **prázdný** **prázdný**

някого в правия път **7. мат. правилен:** **~ý zlomek** правилна дроб **8. геом. прав:** **~ý úhel** прав ъгъл

pravzor, -u м. книж. прототип; първообраз: **~ postavy románu** прототип на (литературен) герой, образ в роман

praxe, -e жс. **1. практика:** **spojení teorie s ~í** свързване на теорията с практиката; **v ~i to znamená...** разг. на практика това означава... **2. практика; (установено) положение, състояние на нещата:** **to je běžná ~e v úřadech** това е нормална практика, нормално положение на нещата по учрежденията **3. практика, стаж:** **jít na ~i** отивам на практика, на стаж; **výrobní**

~e производствена практика; производствен стаж **4. практика; (практически) опит, опитност, умение:** **nabýt ~e** придобия практика, стаж, опит; **mít v něčem ~i** имам практика, опит в нещо

♦ **prázdný** **prázdný**

s ~ou върна се с празни ръце; върна се с подвита опашка

prázdně нар. празно, безсмислено: **~ žít** живѣя празно, безсмислено; вода празен, безсмислен живот

prázdninový, -á, -é ваканционен; лѣтен: **~á vesnice** ваканционно сѣлище; **~ý tábor** лѣтен лагерь; **~á praxe** лятна практика

prázdní, -ny, -n жс. само мн. **1. ваканция:** **hlavní, letní ~ny** лятна, годишна ваканция; **pololetní ~ny** зимна, срѣчна ваканция; **být na ~nách; mít ~ny** във ваканция съм; имам ваканция; **jet někam na ~ny** замина някъде за през ваканция, за да прекарам ваканция; **o ~nách pojedu k moři** през ваканцията ще отида на морѣ **2. адм. икон. ваканция; гратисен период:** **daňové ~ny** гратисен период за плащане на данъци; **poplatkové ~ny** гратисен период за плащане на такси

♦ **prázdný** **prázdný**

děť do ~a гледам с невяждащ поглед, замислено **2. празнота, пустота:** **mít ~o v srdci, v hlavě** в сърцето, в главата ми е пусто, празно; сърцето ми е пусто; главата ми е празна **3. в съчет. na ~o/naprázdno a)** напразно, излишно, ненужно: **stroj běží na ~o/naprázdno** машината работи излишно, напразно; машината върви на празен ход б) на сѹхо: **polknout na ~o** преглътна на сѹхо **4. учил. неучѣбен дѣн:** **školní ~o** неучѣбен дѣн; **dnes máme ~o** днѣс не смѣ на училище; днѣс нямаме занятия **5. свободен, неработен дѣн:** **~o v zaměstnání** свободен, неработен дѣн; **dnes máme ~o** днѣс не смѣ на работа

prázdný II нар. предикативно пусто, празно: **v kině bylo ~** в киното бѣше пусто, празно; киното бѣше пусто, празно

prázdnost|a, -y жс. пустота, празнота: **citová, duševní ~a** емоционална, душѣвна пустота

♦ **prázdný** **prázdný**

пусто

prázdný, -á, -é **1. празен:** **~ý talíř, stůl, vůz** празна чиния, маса, колѣ; **~á nádoba** празен съд

♦ **prázdný** **prázdný**

празни ръце; **mít ~ou hlavu** вулг. главата ми е празна, кѹха; празноглавец съм; **mlátit ~ou slámu** експр. вулг. прѣливам от пусто в празно **2. празен, незасѣлен, необитаем, пустѣещ:** **~ý byt** празен, незасѣлен апартамент **3. празен,**

пўст, опустял, безлюден: **~é ulice** празни ўлицы; пўсти, безлюдни ўлицы **4.** празен, пўст, кўх, безсържательен, безсмыслен, ялов: **~á fráze** кўха фразы; **~ý život** празен, безсмыслен живот **5.** празен, безизразен, безжизнен, застынал: **~á tvář** безжизненно, застынало лице

prazdroj, -e м. 1. книж. първоисточник: **~ všeho zlého** първоисточник на всяко зло, на всички злини **2.** „праздрой“ (марка пилзенска бира): **vypít sklenici ~e** изпия чаша праздрой, чаша пилзенска бира

prazeodum, -u м. хим. празеодим (Pr)

prazvláštňí, -í, -í експр. твърде, доста странен, осъбен, необикновен, необичаен: **~í náhoda** твърде странна случайност

prazádný, -á, -é местоим. експр. абсолютно никакъв: **neudělalo to na mě ~ý dojem** това не ми направи абсолютно никакво впечатление

pražan, -a м. 1. Pražan пражанин (жител на град Прага) **2.** истор. „пражанин“ (привърженик на по-умереното крило в хуситското движение, по произход най-често пражанин)

pražlec, -ce м. ж.п. травърс: **dřevěný, impregnovaný, železobetonový ~ec** дървена, импрегнирана, железобетонна травърс; **~ec pro výhybky** стрелкова травърс

pražení, -í ср. 1. печене; изпичане; хранит. обжарване: **~í kávy, kaštanů** печене на кафе, на кестени **2. метал.** пържене: **~í rudy** пържене на руда; **chlorační, oxidační, redukční ~í** хлорно, окислително, редуциционно пържене **3.** горене, карамелизиране: **~í cukru** горене, карамелизиране на захар

pražený, -á, -é 1. печен; изпечен: **~á káva** печено кафе; **~é kaštany, ořšky** печени кестени, лешници **2. метал.** пържен: **~á ruda** пържена руда **3.** горен, карамелизиран: **~ý cukr** горена, карамелизирана захар

pražírň, -y ж. 1. предприятие, цех за печене, за изпичане (на кафе): **~a kávy** предприятие, цех за печене на кафе **2. метал.** предприятие, цех за пържене (на руда): **~a rudy** предприятие, цех за пържене на руда

pražít, -ím неск. 1. (со) пекá, изпичам (нещо): **~it kávu, kaštany, ořšky** пекá кафе, кестени, лешници **2.** (со) метал. пържа (руда): **~it rudu** пържа руда **3.** (со) горя, карамелизирам (захар): **~it cukr** горя, карамелизирам захар **4.** обикн. третол. -í експр. пече, припича, прежуря (за слънцето): **polední slunce ~ilo** обедното слънце припичаше, прежуряше

pražít se, -ím se неск. експр. пекá се, препичам

се, пържа се: **~it se na pláži** пекá се на плажа; **~it se u plotny** пекá се, напичам се край печката

pražský, -á, -é пражки: **~é metro** пражко метрò; **Pražský hrad** Пражката крепост; пражкият Храд; **Pražské jaro** Пражка пролет (музикален фестивал) ♦ **jetulona-činnostě**

тук е много шумно; тук има, вдига се много голяма врява; всички викат един през друг; всички се надвикват сякаш се намират на улицата, на пазара; като в хавра е

prc|ek I, -ka м. одуш. експр. дребосък, фъстък, тапа, завързак (за дете и за възрастни): **tamti ~kové na hřišti** онези дребосъци на игрището; **chodí s takovým ~kem** (тя) ходи с един такъв фъстък, дребосък, завързак

prc|ek II, -ka м. неодуш. експр. едно малко; 50 грама (алкохол, обикн. ром)

prč|a, -i ж. разг. експр. вулг. майтап, кодош, бъркан ♦ **článek ~ů**

~u; mít z něčeho, z někoho ~u права си майтап, кодош, бъркан, гаргара с нещо, с някого; вземам някого за мезе; бъркам се с някого

prd, -u м. разг. експр. вулг. пръдня: **pouštět ~y** пусам пръдня ♦ **nářek ~ů**

не разбирам, не намазвам от нещо; нямам никаква полза, никаква файда, никакъв келепир от нещо; **je to na ~** (това) за нищо не става, за нищо не го бива; **stojí to za ~** (това) нищо не струва; **dělat si z něčeho ~** хич не ми пuka от нещо; **vědět ~** абсолютно нищичко не зная; дръжки зная; **vidět ~** абсолютно нищичко не виждам; дръжки виждам; **znát ~** абсолютно нищичко не зная; бъркел не зная

prdel, -e ж. разг. експр. вулг. 1. задница, дупе, зидиц ♦ **být v ~i s něčím**

никакъв шанс; край с мен; **být v ~i s něčím a)** съвсем съм го/я закъсал с нещо б) обикн. третол. **je to v ~i** лоша работа; безнадеждна работа; сегà я оплскахме, вапцахме; **do ~e!** мамичката му! майната му! по дяволите! **cho-dit s holou ~í** ходя с гол гъз; ходя като прошляк; **jít do ~e** отивам на майната си; отивам по дяволите; **kopnout někoho do ~e, nakopat někomu ~/do ~e** сритам някого по задника; разкарам, махна някого от главата си; **kroutit ~í** въртя си задника; развявам си байрака; **lézt někomu do ~e** ляжа задника на някого; подмазвам се на някого; **líbat někomu ~** целувам задника на някого; подмазвам се на някого; **mít po ~i** оставам с пръст в гъз; **mít něco v ~i** нещо ми отива по дяволите, на майната си; **mít ~ v kalupu a)** треперят ми мартинките (от страх); напгълнил съм гащите от страх б) под-

- рôдово име (*прибавка към името на благородник според дома, от който произхожда*)
- prefabrikace, -e** *ж.* фабрично, заводско, промишлено производство (*обикн. на строителни елементи – на панели и под.*): **~e panelů** фабрично, промишлено производство на панели
- prefabrikát, -u** *м.* готов строителен елемент: **panelové ~y** готови панелни елементи
- prefabrikován[ý], -á, -é** **1.** фабрично, промишлено произведен, изготвен (*обикн. за строителен елемент*): **~é dílce** фабрично изготвени части, елементи, компоненти **2.** който е (направен, вдигнат, построен) с готови строителни елементи: **~á stavba** строеж с готови строителни елементи
- prefekt, -a** *м.* префект: **policejní ~** префект на полиция; полицейски префект
- prefektur[a] [-tu/-tú-], -y** *ж.* префектура: **nařízen[í]** **~y** нареждане, разпореджане на префектура; **pařížská ~a** парижка префектура
- preferenc[e], -e** *ж.* предпочитание, предпочитание: **výzkum volebních ~í** проучване на предпочитания, на предпочитания на избиратели; **předpokládané spotřebitelské ~e** предполагаеми потребителски предпочитания; **system celních ~í** система от митнически предпочитания
- preferenční[í], -í, -í** предпочитателен: **~í hlasy v poměrném volebním systému** предпочитателни гласове в пропорционална избирателна система
- preferovan[ý], -á, -é** предпочитан: **~ý obor** предпочитана специалност; **~ý pracovník** предпочитан служител, работник
- prefer[ovat], -uji/разг. -uju** *несв. (koho, co)* предпочитам (*някого, нещо*); давам предпочитание, преднина (*на някого, на нещо*): **~ovat technické obory** предпочитам технически специалности; давам предпочитание, преднина на технически специалности
- prefix, -u** *м. език.* префикс, представка
- pregnantně** *нар. книж.* сполучливо, изразително, точно, прецизно, отчетливо, стегнато: **vyjadřovat se ~** изразявам се точно, стегнато
- pregnantn[í], -í, -í** *книж.* сполучлив, изразителен, точен, прецизен, отчетлив, стегнат: **~í výraz** сполучлив, точен израз; **~í výklad** прецизно, точно, стегнато обяснение, тълкуване
- pregnantnost, -i** *ж. книж.* сполучливост, изразителност, точност, прецизност, отчетливост, стегнатост: **~ výkladu** стегнатост на обяснение, на тълкуване
- prehistorick[ý], -á, -é** прѣдисторически, доисторически: **~ý člověk** доисторически човѣк; **~é nálezy** доисторически, прѣдисторически находки
- prehistori[e], -e** *ж.* **1.** прѣдистория, праистория (*исторически период*): **~e lidstva** прѣдистория праистория на човѣчеството **2.** прѣдистория, праистория (*научна дисциплина*): **jeho oborem je ~e** неговa специалност e прѣдисторията, праисторията **3. прен.** прѣдистория: **~e filmu** прѣдистория на филм
- prejt, -u** *м. готв. хран.* **1.** прейт, каймa (*специална чешка плънка за наденици или кървавици, приготвяна от млені заедно месо, карантия и хляб или от месо, кръв и хляб*) **2.** прейт (*чешко ядене, приготвено от тази плънка*)
- prejz, -u** *м.* (турска) керемѣда
- prejzov[ý], -á, -é** който се отнася до турска керемѣда; керемѣден: **~é střechy** покриви с турски керемѣди; керемѣдени покриви
- prekérn[í], -í, -í** *разг.* труден, затруднителен, деликатен, мъчен, дяволски: **~í situace** трудна, дяволска ситуация
- prelát, -a** *м. църк.* прелат
- preliminář, -e** *м.* **1.** икон. юрид. проектобюджет **2. юрид.** предварителен договор: **~ míru** примѣрие
- preludi[um] [-lúdy-], -a** *ср.* муз. прелюдия
- prelud[ovat], -uji/разг. -uju** *несв. (na co)* (свободно) импровизирам (*нещо*) (*обикн. на клавишен музикален инструмент преди съчинското изпълнение*): **~ovat na varhany** импровизирам на орган
- premiant, -a** *м.* отличник; отличен ученик; лице, наградено с отличие: **~i školy** отличници на училището
- premiantk[ia], -y** *ж.* отличничка; отлична ученичка
- prémie, -e** *ж.* **1.** прѣмия; прѣмиални; награда: **peněžní ~e** парична прѣмия; прѣмиални; **jakostní ~e** прѣмия за качество; **výkonnostní ~e** прѣмия за изпълнение (*на план*); **odměnit ~í** награда с прѣмия; **vyplácet čtvrtletní ~e** изплащам прѣмии за тримѣсечие **2.** прѣмия; извънредна печалба: **~e v loterii** прѣмия, извънредна печалба на лотария
- premiér, -ra** *м.* премиѣр-министър; министър-председател; **britský ~r** министър-председател на Великобритания
- premiér[ia], -y** *ж.* премиѣра: **~a nové opery** премиѣра на нова опера
- premiérován[í], -í** *ср.* премиѣрстване, премиѣрство, министър-председателстване: **věnovat se intenzivně svému ~í** посветя се/посвещавам

се интензивно на премиерстването си, на министър-председателстването си

premiérově нар. премиерно: ~ **uvést nové videoklipy** представя премиерно нови видеоклипове

premiérov|ý, -á, -é който се отнася до премиера; премиерен; *обикн. в съчет.* ~ **é kino** премиерно кино; кино за премиерни филми; ~ **é obecnstvo** публика, зрители, посетители на премиерни филми; ~ **é videoklipy** премиерни видеоклипове

premiérsk|ý, -á, -é премиерски, министър-председателски; който се отнася до премиер, до министър-председател: ~ **é citáty na ekologické téma** цитати от министър-председател(я) на екологична тема

prémiov|ý, -á, -é 1. премиален; който се отнася до премия, до награда: ~ **ý systém** премиална система; ~ **ý fond** фонд „премии“ 2. който се отнася до премия, до печалба: ~ **é spoření mladých** младежки влог с теглене на премии

premis|a [-sa], -y ж. лог. предпоставка; предварително условие

premován|í, -í ср. събир. ширит, галон, обшивка

preparovan|ý, -á, -é обшит, украсен със сърмени нашивки, с ширити: ~ **á livrej** ливрѐ с ширити

prenátal|n|í, -í, -í книж. мед. предродов, вътреутробен: ~ **í vývoj** вътреутробно развитие

preparac|e, -e ж. 1. препариране: ~ **e rybu** препариране на риба 2. хербаризиране: ~ **e rostlin** хербаризиране на растения

preparační|í, -í, -í който служи за препариране: ~ **í jehla** игла за препариране

preparát, -u м. 1. бот.зоол. препарат: **botanické, zoologické** ~у ботанически, зоологически препарати 2. препарат, средство: **léčivý, dezinfekční** ~ лечебно, дезинфекционно средство

prepar|ovat, -uji/разг. -uju несов. и св. 1. (со) препарирам (нещо): ~ **ovat rybu** препарирам риба 2. (со) хербаризирам (нещо): ~ **ovat rostliny** хербаризирам растения

préri|e, -e ж. прѐрия: **lovci** ~ **í** ловци от прѐриите

prériov|ý, -á, -é, prérijn|í, -í, -í прѐриен

pres|o, -a ср. жарг. еспрѐсо: **přejete si turka nebo ~o?** турско кафе ли желаете или еспрѐсо?

presovac|í, -í, -í разг. който служи за пресоване/пресуване ♦ **~čub|í** „горещо“ кресло

pres|ovat, -uji/разг. -uju несов. разг. 1. (со) пресовам/пресувам (нещо) 2. (кого – вин.) притискам (някого); оказвам натиск (върху някого): **nenechám se někam tlačit nebo dokonce ~ovat** няма да позволя да ме манипулират или дори да ме притискат

press-centr|um, presscentr|um, -a ср. прѐсцен-тър: **pořádat tiskové konference v ~u** организирам прѐсконференции в прѐс-център

press-foyer, pressfoyer [-foajé], нескл. ср. и -u [-foajéru] м. 1. фойѐ за прѐсконференции: **sejít se k hovoru v ~** срѐщем се, съберѐм се за разговор, за бесѐда във фойѐ за прѐсконференции 2. организирана във фойѐ (малка) прѐсконференция: **účast na dnešním ~ vlády** участие в днѐшната прѐсконференция (във фойѐто) на министѐрския съвѐт

prestiž [-ty-], -e ж., рядко м. прѐстиж: **osobní, vědecká** ~ личен, научен прѐстиж; **ztratit ~** загубя прѐстиж

prestižn|í [-ty-], -í, -í прѐстижен; който се отнася до прѐстиж: ~ **í otázka** въпрѐс на прѐстиж; **z ~ích důvodů** заради прѐстижа, от прѐстижни побуди

presto нар. муз. прѐсто; много бързо

prešpán, -u м. спец. жарг. прѐсшпан (лъскав картон за подвързия)

pretendent, -a м. книж. претендѐнт: ~ **trůnu** претендѐнт за прѐстѐл

pretendentk|a, -y ж. книж. претендѐнтка

préteritn|í, -í, -í език. прѐтеритен

préterit|um, -a ср. език. минало врѐме (на глагол), прѐтерит(ум)

prevenc|e, -e ж. 1. профилактика; предварителни мѐрки 2. предотвратяване; предпазни мѐрки; обезопасяване: ~ **e úrazů** предотвратяване на злополуки; **požární ~e** противопожарна охрана; противопожарни мѐрки

prevenčn|í, -í, -í профилактичен; предпазен: ~ **í zásady** профилактични, предпазни принципи

preventivně [-ty-/tý-] нар. профилактично, превантивно, предпазно: **působí ~** действа профилактично, предпазно

preventivn|í [-ty-/tý-], -í, -í профилактичен, превантивен, предпазен: ~ **í péče o zdraví** медицинска профилактика, профилактично обслужване; ~ **í diplomacie** прен. превантивна дипломатия

prevít I, -u м. неодоуш. разг. експр. вулг. гадост; нѐщо гадно: **vyplel ze záhonu všechen ~** тѐй оплевѝ, оскѹба, махна от лѐхата всичката тѐя гадост (всички плевѐли)

prevít II, -a м. одоуш. разг. експр. вулг. негѐдник, мръсник: **s tím ~em už nepromluví** на тѐзи негѐдник, на тѐзи мръсник пѐвече дѹма няма да му продѹмам; **život je ~** прен. живѐтът е мръсна, гадна работа

prevítizac|e, -e ж. експр. пейор. непрозрачна, непочтѐна, нечѝста, мръсна приватизация: **poslední novinky o české ~i** последни новини,

вести за нечистите, за мръсните сделки в чешката приватизация

prezence, -e *ж.* присъствие: **slabá ~e na přednášce**, **na schůzi** слабо присъствие на лекция, на събрание; **zjišťovat ~i** проверявам присъствие

prezenční, -í, -í присъствен; който се отнася до присъствие: **~í listina** списьък на присъстващите

prezen[s, -tu] *м. език.* сегашно време (на глагол); прѐзѐнс

prezentace, -e *ж.* 1. презентация; представяне; изява, изявяване 2. *търг.* презентация; представяне, предявяване (за изплащане) 3. *адм.* завѐждане, регистриране; взѐмане на отчет: **~e spisu** завѐждане на рѐписка 4. *пром.* презентация, представяне: **~e módních trendů v odívání** презентация на модни тенденции в облеклото; **~e světoznámé firmy na veletrhu** презентация, представяне на световноизвестна фирма на панаир

prezenní, -í, -í *ж.* сегашен: **~í kmen slovesa** сегашна основа на глагол

prezentovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. 1. (со; со k čemu)* представям/представя, предявявам/предявя (нещо за нещо): **~ovat šek (k proplacení)** предявявам/предявя чек (за осребряване); **~ovat svou žádost bez okolků** *разг.* той представи, предяви молбата си без много да го усъква, директно 2. *(koho; со)* *адм.* завѐждам/заведя, регистрирам, взѐмам/взѐма на отчет (някого, нещо): **~ovat spis** завѐждам/заведя (реписка); **~ovat brance (při nástupu do vojenské služby)** взѐмам/взѐма на отчет новобранци (при постъпване на военна служба) 3. *(со)* представям/представя, показвам/покажа, демонстрирам (нещо); правя/направя промодия, презентация, демонстрация (на нещо): **~ovat kosmetickou řadu (výrobků)** представям/представя нова козметична серия (продукти); **~ovat svůj nový film** представям/представя свой нов филм

prezentovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. и св. 1.* заявявам/заявя, обявявам/обявя (за) присъствието си: **~ovat se před startem** заявявам/заявя за присъствието си преди старт 2. *разг.* представям се/представя се; проявявам се/проявя се; изявявам се/изявя се; показвам се/покажа се: **v práci se ~uje dobře** проявява се добре в работата си; **na festivalu se ~ovali mladí tvůrci** на фестивала се представиха млади творци

prezervativ [-tý/-ty-], -u *м. мед.* презерватив
prezident, -a *м. 1.* президент (държавен глава): **volba ~a** президентски избори 2. председател,

президент (на важна институция, на учреждение, на фирма и под.): **~ soudního senátu** председател на съдебна коллегия

prezidentk[a, -y] *ж. 1.* жена-президент (държавен глава) 2. жена-председател, жена-президент (на важна институция, на учреждение, на фирма и под.)

prezidentsko-premiérský, -á, -é президентско-премиерски: **politický význam ~ých neshod** политическо значение, политически отзвук на президентско-премиерските разногласия

prezidentský, -á, -é 1. президентски (за държавен глава) 2. председателски, президентски

prezidentství, -í, -í *ср. 1.* президентски пост (за държавен глава) 2. председателски пост; председателство; президентство

prezidentur[a, -y] *ж.* президентски пост; президентстване, президентура

prezidiální [-dy-], -í, -í който се отнася до президиум: **~í usnesení** решение на президиум

prezidium [-zidy-/zidy-], -a *ср.* президиум: **~um ČAV** президиум на ЧАН; **jít do ~a** отивам в президиум

prh[a, -y] *ж. бот.* арника (Arnica montana)

prch[at, -ám] *несв. 1. (-; před kým, před čím; odkud)* бягам, крия се (от някого, от нещо); бягам (отнякъде): **~at před deštěm** бягам, крия се от дъжд; **~at před známým** *експр.* бягам, крия се от познат 2. *обикн. трепол.* -á летя, течѐ, отминава (за време): **prázdniny rychle ~ají** ваканцията отминава бързо 3. *обикн. трепол.* -á изпарява се (за летливи вещества): **některé látky snadno ~ají** някои вещества се изпаряват лесно

prchavost, -i *ж. 1.* краткотрайност, мимолетност: **~ štěstí** мимолетност на щастието 2. бързотечност: **~ času** бързотечност на времето 3. летливост: **~ silice** летливост на етерично масло

prchavý, -á, -é 1. краткотраен, мимолетен, бегъл: **~é štěstí** мимолетно щастие; **~ý pohled** бегъл поглед 2. бързотечен; бързо отминаващ; минаващ: **~ý čas** бързотечно време 3. летлив: **~á látka** летливо вещество

prchlivě *нар.* избухливо, сприваво, буйно, раздразнително, разгневено, ядосано, гневно

prchliv[ec, -ce] *м.* избухлив, спривав човек; *разг.* кибритлия

prchlivost, -i *ж.* избухливост, спривавост, раздразнителност

prchlivý, -á, -é 1. избухлив, спривав, буйен, раздразнителен, разгневен, гневлив; *разг.* кибритлия: **~ý manžel** избухлив, спривав, гневлив съпруг 2. буйен, силен: **~ý hněv** буйен, силен гняв

prch|nout, -nu св. 1. (–; *před kým, před čím; odkud*) избягам, скрия се (*от някого, от нещо*); избягам (*отнякъде*): ~**nout z vězení** избягам от затвор 2. обикн. третол. -**ne** книж. отлетѣ (*за време и под.*): **mládí rychle ~lo** младостта отмина бързо, неусетно

prim, -u м. муз. първа цигулка: **hrát ~** свѣря първа цигулка **hát** свѣря първа цигулка

prim|a I [prí-] -у ж. 1. *остар.* първи гимназиален клас 2. муз. прѣма (*основен тон, първа струна*)

prima II [prí-] прил. неизм. разг. екстра, отличен, превъзходен, световен, първокласен; знаменит, чудесен, идеален: ~**parta** отлична, чудесна компания; ~**holka** чудесно момиче; ~**kluk** чудесно момче

prima III [prí-] нар. екстра, отлично, превъзходно, световно, първокласно; знаменито, чудесно, идеално: **žít ~** живѣя екстра, чудесно **жѣ** екстра съм

primabalerín|a, -y ж. примабалерѣна

primadon|a, -y ж. 1. примадонна 2. *експр. вулг.* примадонна (*суетен, надут, надменен човек*): **dělá ze sebe ~u** прави се на примадонна

primán, -a м. ученик в първи гимназиален клас **primánk|a, -y** ж. ученичка в първи гимназиален клас

primáři|us, -a м. първа цигулка (*музикант, който свири първа цигулка в оркестър*): ~**us Českého kvarteta** първа цигулка в Чешкия квартет

primár|ky, -ek ж. само мн. първични, предварителни избори: **v ~ách si stranici sami vybírají volební kandidáty** по време на предварителните избори партийните членове сами избѣрат кандидатите за народни представители

primárně нар. първично

primárn|í, -í, -í примарен, първичен, основен, главен: ~**í funkce** първична, основна функция; ~**í pohnutka** главна, основна подбуда; ~**í volby** полит. първични избори; ~**í předložky** език. основни, първични предлози; ~**í proud** електр. примарен ток

primárnost, -í ж. първичност: ~**hmoty** първичност на материята

primář, -e м. главен лекар; завеждащ отделение в болница

primářk|a, -y ж. главен лекар; завеждащ отделение в болница (*за жена*)

primas, -a м. църк. пръв, главен епископ

primaš, -e м. първа цигулка (*музикант, който свири първа цигулка в народен ансамбъл*)

primát I, -a м. одуш. зоол. примат; вѣсш бозайник (*маѣмуна и човек*) (Primates)

primát II, -u м. неодуш. приоритет, първенство; чѣлно място: **mít světový ~ ve výrobě oceli** ѣмам приоритет, държѣ първенство, стоя начѣло в производството на стомѣна в светѣ

primátor, -a м. кмет, градоначѣлник: ~**hlavního města Prahy** кмет на град Прага

primátork|a, -y ж. женѣ-кмет; разг. кметѣца

primátorsk|ý, -á, -é кметски, градоначѣлнически

prime rat|e [prajm rejt], -u м. фин. прѣймрейт; основен лихвен процент за кредити

primitiv [-ty/-tý-], -a м. 1. примитѣвен, първобѣтен човѣк: **umění pravěkých ~ů** изкуство на първобѣтните хора 2. вулг. примитѣв: **v hudbě je ~** в музикално отношение е ѣстински примитѣв, съвсѣм неграмотен

primitivism|us, primitivism|us [-tyviz-], -u м. 1. примитѣвѣзм, примитѣвност: ~**us kočovníků** примитѣвѣзм на чергѣри, на номѣди, на номѣдски племена 2. вулг. примитѣвѣзм: **politický ~us** политически примитѣвѣзм

primitivně [-ty/-tý-] нар. примитѣвно: ~**se vyjadřovat** изразѣвам се примитѣвно

primitivn|í [-ty/-tý-], -í, -í 1. примитѣвен, първобѣтен: ~**í náboženství** религия на първобѣтните племена 2. примитѣвен, недоразвѣт, некултивѣран: ~**í výroba** примитѣвно, недоразвѣто, слѣбо развѣто производство 3. вулг. примитѣвен, некултурен; културно изостѣнал: ~**í požitkář** примитѣвен консумѣтор, разточител, бездѣлник (*който се грижи само за удоволствията си*) 4. примитѣвен, прост; неумѣло направен, изработен: ~**í nástroje** примитѣвни, прѣсти, неумѣло направени сечивѣ, инструменти 5. примитѣвен, найвен: ~**í názory** примитѣвни, найвни вѣзглѣди

primitivnost [-ty-], -í ж. примитѣвност, примитѣвѣзм

primul|e, -e, primul|ka, -ky ж. бот. иглика, прѣмула (Primula)

primus [prí-], -a м. учил. отличник, първенѣц, пръв ученик в класѣ

princ, -e м. принц: **zakletý ~** омагѣосан принц; **korunní ~** престолонаслѣдник, крѣнпринц

princezn|a, -y ж. 1. принцѣса: **zakletá ~a** омагѣосана принцѣса 2. *прен. вулг.* принцѣса; надѣта, високомѣрна девѣйка: **je to nafoukaná ~a** тя е еднѣ надѣта принцѣса

princezníčk|a, -y ж. умал. *експр.* принцѣска

princip, -u м. принцип и спец.: **indukční ~** индукционен принцип; ~**nejmenší akce** принцип на най-мѣлкото дѣйствиѣ; ~**relativity** прин-

цип на относителността; ~ **zachování energie** принцип за запазване на енергията; ~ **y vědecké práce** принципи на научна дейност; **mravní ~** ~~научна~~ **etický** принцип (съм съгласен)
principál, -a *м.* собственик на цирк, на пътуващ театър
principálk|a, -y *ж.* собственичка на цирк, на пътуващ театър
principiálně *нар.* принципиално, принципно; по принцип
principiální|í, -í, -í **1.** принципален: ~ **í rozdíl** принципно различие **2.** принципен; съобразен с принцип; последователен: ~ **í politika** принципа политика
principiálnost, -i *ж.* принципност: **stranická ~** партийна принципност
priorit|a, -y *ж.* предимство, приоритет: **právo ~y** право на приоритет; ~ **a úkolů** приоритет на задачи, на задания; **ekonomické ~y** икономически приоритети
prioritní|í, -í, -í приоритетен: ~ **í oblast** приоритетна област
privatizace [-ty-], **-e** *ж.* приватизация, раздържавяване: ~ **e telekomunikací** приватизация на телекомуникации; **kuponová ~e** масова приватизация (*с приватизационни бонове*); **malá ~e** малка приватизация; **velká ~e** голяма приватизация; **proces ~e** процес на приватизация; приватизационен процес
privatizační|í [-ty-], **-í, -í** приватизационен: ~ **í proces** приватизационен процес; ~ **í program** приватизационна програма; ~ **í kupony** приватизационни бонове
privatizátor [-ty-], **-a** *м. експр. пейор.* приватизатор: **vláda netuší nic o detailech tisíců smluv s jednotlivými ~y** правителството си няма хабър от детайлите на хилядите договори с отделните приватизатори
privatizovan|ý [-ty-], **-á, -é** приватизиран, раздържавен: ~ **é podniky** приватизирани предприятия
privatizovat [-ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. и св. (со)* приватизирам, раздържавявам/раздържавя (*нещо*): ~ **ovat podniky** приватизирам предприятия
privatizovatelnost [-ty-], **-i** *ж.* приватизируемост: ~ **podniků** приватизируемост на предприятия
privatizovateln|ý [-ty-], **-á, -é** приватизируем: ~ **é podniky** приватизируеми предприятия
privátně *нар.* частно; на частни начала: ~ **studovat** уча (се) като частен ученик
privátní|í, -í, -í **1.** частен: ~ **í byt** частна квартира

2. частен, личен: **to je jeho ~í věc** това е неговата лична работа
privilegi|um [-lé-], **-a** *ср.* привилегия, предимство; право: ~ **a šlechty** привилегии на аристокрацията; **mít ~um zahajovat diskusi** имам правото, привилегията да откривам дискусия
privilegovan|ý, -á, -é привилегирован, облагодетелстван: ~ **é třídy** привилегировани класи; **mít ~é postavení** заемам привилегировано положение
privileg|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (koho, co)* привилегировам (*някого, нещо*); давам/дам привилегии (*на някого*): ~ **ovat některé společenské vrstvy** давам/дам привилегии на някои слове на обществото
prizm|a, -atu *ср. геом. 1.* физ. призма: **hledět na něco ~atem doby** книж. гледам нещо през призмата на епохата **2.** спец. брус (*в дърводобива*)
prismatick|ý [-ty-], **-á, -é** призматичен
prkénk|o, разг. prkýnk|o, -a *ср. 1.* умал. дъсчица: ~ **a z bedny** дъскы, лѣтви от сандѣк **2.** (кухненска) дѣска за рязане (*на продукти*) **3.** само **prkýnk|o, -a** спорт. дѣска за скейтборд; скейтборд
prkenně *нар.* сковано, вдървено, вѣрзано; непохватно: ~ **se klanět** покланям се сковано, вдървено
prkenn|ý, -á, -é **1.** дѣсчен; кѣйто е от дѣскы: ~ **á podlaha** дѣсчен пѣд; дюшемѣ **2.** експр. скован, вѣрзан, непохватен, нелѣвѣк, вдървен: ~ **é pohyby** скованы движѣния
prk|no, -na *ср. 1.* дѣска (*материал*): **tlusté ~no** дебѣла дѣска; **drážkované ~no** шпѣнтова дѣска; дюшемѣ; **podlaha z ~en** дѣсчен пѣд; пѣд от дѣскы; **parketovací ~na** само *мн.* дѣсчыцы паркѣт **2.** дѣска (*приспособление*): **žehlicí ~no** дѣска за гладене; **rýsovací ~no** чертѣжна дѣска **3.** само *мн. в съчет.* (**divadelní**) ~ **na** разг. сѣна: **úspěch na divadelních ~ech** успех на театрална сѣна **4.** спорт. дѣска за сноуборд; сноуборд
prkotin|a, -y *ж. разг. експр.* дреболия; дрѣбна работа: **taková ~a nestojí za řeč** не си струва да се гѣвори за такава дреболия
prkýnkář, -e *м. спорт.* състѣзател по скейтборд; скейтбордист
prkýnko *вж. prkénko*
pro *предлог с вин. (koho, co) 1.* за (*някого*), за (*нещо*); в полза на (*някого*), в полза на (*нещо*): **pracovat ~ blaho lidu, ~ mír** работя за благаго на народа, за мира; **hlasovat ~ kandidáta, ~ návrh** гласувам за кандидат, за

предложение; **být** ~ разг. аз съм за; гласувам за **2.** за (някого), за (нещо); за (някаква цел): **poslat** ~ **lékaře** пратя за лекар; **jít** ~ **pivo**, ~ **vodu** отивам за бира, за вода **3.** за (някого), за (нещо); за (някакво предназначение): **koupit dárek** ~ **děti** купя подарък за децата; **četba** ~ **děti a mládež** четиво за деца и юноши; **prášek** ~ **spaní** разг. приспивателно; **umění** ~ **umění** лит. изк. изкуство за самото изкуство

♦ **žestvena** глѣдка; **to je** ~ **kočku** разг. експр. това не става за нищо; от това полза, фийда няма **4.** за (някого), за (нещо); заради (някого), заради (нещо); поради (нещо); поради (някаква причина): **hádají se** ~ **maličkosti** карат се за дреболии, заради дреболии; **odsoudit někoho** ~ **krádež** осъжда някого за кражба; **je oblíben** ~ **svou dobrotu** обичат го за доброта му; обичан е заради добротата си; ~ **nepříznivé počasí se zájezd odkládá** заради лошото време, поради лошото време екскурзията се отлага; **je nepřítomen** ~ **nemoc** той

отсутствує (сърди се и под.) за нищо и никакво, за няма нищо, безпричинно, излишно, напразно; ~ **stromy nevidí les** поговорка заради дървото, зад дървото не вижда гората **5.** за (някого), за (нещо); по отношение на (някого, нещо); що се отнася до (някого, нещо): **to je** ~ **mne drahé** за мене това е скъпо; **to platí** ~ **všechny** това важи, това се отнася за всички; **byl** ~ **ni bohem** той беше за нея (истински) бог; ~ **boha!** / **proboha!** за бога! ~ **mě za mě (dělej si, co chceš** и под.) все ми е едно, все ми е тая (прави каквото си искаш и под.) **6.** за (някакъв момент); за (някакъв период от време): ~ **celý život** за цял живот; ~ **dnešek to stačí** достатъчно за днес; за днес стига; ~ **každý případ**, ~ **všechny případy** за всеки случай

proaranžovaný, -á, -é муз. добре аранжиран: ~ **á skladba** добре аранжирана композиция **proatlantický, -á, -é** проатлантически: ~ **á orientace** проатлантическа ориентация

probád[at, -ám св. (со) изследвам, проуча (нещо): ~ **at archiv** проуча архив

probankrot[ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (кат; к četи) публ. експр. стигна (някъде; до нещо), постигна (нещо) с (поредица от) банкрути: **k sociálně spravedlivé společnosti se nemusíme prokrachovat a** ~ **ovat** няма да постигнем социално справедливо общество с поредица от крахове и банкрути

probdě[ý, -á, -é безсънен; прекъран в будване, без сън: ~ **á noc** безсънна нощ

probd[ít, -ím св. (со) изкарам, прекърам буден (цяла нощ и под.): ~ **ít celou noc** прекърам буден цяла нощ

proběh[at, -ám св. (со) **1.** обиколя (тичешком), пробягам (нещо): ~ **at celé město** обиколя, пробягам целия град; ~ **at všechny obchody** обиколя всички магазини **2.** прекърам (нещо) в бягане, в тичане, в обикаляне; обикалям (дълго време): ~ **at celé dny** прекърам в бягане, в тичане, в обикаляне дни наред, цели дни; обикалям дни наред

proběh[nout, -nu св. **1.** (со) пробягам (нещо); мина, измина бегом, бягайки (нещо): ~ **nout trať** пробягам, измина бегом писта **2.** (kudy, čím; со) изтичам; пробягам (нещо); бегом, тичешком пресекъ, прекосъ (нещо); мина бегом, тичешком (през нещо): ~ **nout náměstím/náměstí** тичешком прекосъ площад; ~ **nout nepřátelskou palbou** изтичам, мина бегом под вражески обстрел **3.** (kolem koho, kolem čeho) изтичам, мина тичешком (покрай някого, покрай нещо): ~ **nout kolem známého** изтичам покрай свой познат **4.** обикн. третол. - **ne** (-; jak) мине, премине, протече (по някакъв начин): **film** ~ **l bez ohlasu** филмът мина, премина без отзвук, без успех; **vše** ~ **lo hladce** всичко мина, премина гладко **5.** обикн. третол. - **ne** (kudy, čím) мерне се, мине, премине, прелети (през нещо): **myšlenka mi** ~ **la hlavou** мисълта премина през главата ми

proběh[nout se, -nu se св. **1.** набягам се, натичам се донасята: **děti se musí** ~ **nout** децата трябва да се натичат до насыта **2.** пораздвижъ се, поразходъ се

probend[ít, -ím св. разг. експр. (со) **1.** пропиля, пропущам, профукам (пари): ~ **it všechny peníze** профукам всички пари **2.** прекърам в гуляй (дадено време): ~ **it celou noc** прекърам цяла нощ в гуляй

probíh[at, -ám несв. **1.** (со) пробягвам (нещо); минавам, преминавам бегом (ниста и под.) **2.** (kudy, čím; со) пробягвам, изтичвам бегом, тичешком пресичам, прекосявам (нещо); минавам бегом, тичешком (през обстрелвана територия и под.) **3.** (kolem koho, kolem čeho) минавам тичешком, изтичвам (покрай някого, покрай нещо) **4.** обикн. третол. - **á** (-; jak) минава, преминава, протича (по някакъв начин): **operace** ~ **á bez komplikací** операцията преминава, протича без усложнения, без компликации **5.** обикн. третол. - **á** (kudy, čím) мярка се, минава, преминава, прелита (през нещо): **divné myšlenky mi** ~ **ají hlavou** странни мисли ми минават през главата

probíh|at se, -ám se *несв.* потичвам; пораз-
двйжвам се; разхóждам се

probíjen|í, -í *ср.* пробйване

probíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1.* (*со; со до чeho*
čít) пробйвам, прáвя (*дупка, отвор и под. в*
нещо с нещо): **~et díry do plechu** пробйвам
дупки в ламарина **2.** (*со; со čít*) пробйвам,
продупчвам, надупчвам (*нещо с нещо*): **~et**
plech пробйвам, надупчвам ламарина **3.** *обикн.*
третол. -í *електр.* не è добрè изолиран: **ka-**
bel ~í кабелът не è добрè изолиран

probíj|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. (čít,*
kudy) експр. пробйвам; пробйвам си път (*в*
нещо, през нещо): **těžce se ~í životem** трóдно,
мъчно си пробйва път в живòта; трóдно, мъч-
но пробйва в живòта

probír|at, -ám *несв. 1.* преглèждам (*нещо*):
~at časopisy преглèждам списания **2.** раз-
глèждам, обсъждам, анализирам (*нещо*); прá-
вя разбòр (*на нещо*): **~at situaci** разглèждам,
анализирам ситуация **3.** издълбáвам, прáвя
(*нещо*) пò-дълбòко: **~at řečiště** още пòвече
издълбáвам рèчно корито **4.** преподавам, из-
лáгам, обяснявам, взèмам, минáвам (*нещо*):
~at novou látku преподавам, излáгам, взè-
мам нòв (учèбен) материáл, нòв урòк **5.** раз-
рèждам (*нещо*), прочйствам (*нещо*): **~at kni-**
hovnu разрèждам библиотека **6.** *шив.* набй-
рам, стеснявам (*нещо*): **~at šaty v pase** на-
бйрам, стеснявам рòкля в крèста

probír|at se, -ám se *несв. 1.* (*čít; v čet*) рòвя;
рòвя се (*из нещо, в нещо*): **~at se v knihách, ku-**
pou dopisů рòвя (се) из книги, в купчина писмá
2. (*čít*) промъквам се, провйрам се (*през не-*
що): **~at se houštím** провйрам се през гъста-
лák **3.** (*z čeho; k čemu*) йдвам на сèбе си; све-
стявам се: **~at se z mdloby, z bezvědomí; ~at**
se k vědomí йдвам на сèбе си, свестявам се,
йдвам в съзнáние **4.** (*z čeho*) разсънвам се, про-
буждам се, събуждам се (*от нещо*): **~at se ze**
spánku пробуждам се от сън; разсънвам се

probír|ka, -u *ж. 1.* подбòр, подбйране: **~a ex-**
ponátů подбòр на експонáти **2.** разрèждане:
provést ~u lesa проведá разрèждане, частично
изсйчане на горà

pro|bít, -bijí/разг. -biju *св. 1.* (*со; со до чeho*
čít) пробйя, напра́вя (*дупка, отвор и под.*
в нещо с нещо): **~bít díru do zdi** пробйя дупка
в стенà **2.** (*со; со čít*) пробйя, продупча, на-
дупча (*нещо с нещо*): **~bít plech (hřebíkem)**
пробйя, надупча ламарина (с гвòздей)

pro|bít se, -biji se/разг. -biju se *св. 1.* (*čít, kudy*)
пробйя (*нещо*); пробйя си път (*в нещо, през*
нещо); напра́вя прòбив (*в нещо*): **~bít se ne-**

přátelskými liniemi напра́вя прòбив в протйв-
никови позиции **2.** *обикн. третол. -bije se*
електр. избйе, изгорй: **kondenzátor se ~bil**
кондензàторът избй, изгоря

problém, -u *м.* проблем: **vědecký ~** нау́чен
проблèм; **řešit aktuální ~y** решáвам актуáлни
проблèми, въпрòси; **to je ~ разг.** товà è проб-
лèм; товà è проблематично; товà нýма да è
лèсно

problematicky [-ty-] *нар.* проблематично, спòр-
но, съмнително

problematick|ý [-ty-], **-á, -é** проблематичен,
спòрен, съмнителен: **~ý výsledek, případ** про-
блематичен, съмнителен резултáт; пробле-
матичен, спòрен слýчай

problematicčnost [-ty-], **-í** *ж.* проблематичност
problematik|a [-ty-], **-u** *ж.* проблемáтика: **vý-**
robní, sociální ~a производствена, социáлна
проблемáтика

problematiz|ovat [-ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. (со)*
проблематизирам (*нещо*); прáвя проблем (*от*
нещо); съмнявам се (*в нещо*): **je skeptik,**
všecko ~uje тòй è скептик, проблематизира
всйчко, съмнява се във всйчко

problémov|ý, -á, -é проблемен; кòйто постáвя,
сърдържа проблемè: **~ý román** проблемен
ромàн

problešk|nout, обикн. третол. -ne *св. 1.* (—;
kudy, čít) проблèсне (*през нещо*) (*за свет-*
лина): **slunce ~lo mraky** слънцето проблèсна
през облáците **2.** мèрне се: **~l mu hlavou nápad**
прен. в главàта му проблèсна, в главàта му се
мýрна идèя

problešk|ovat, обикн. третол. -uje *несв. (—;*
kudy, čít) проблèсва, мýрка се (*през нещо*)
(*слънце през облáци и под.*)

probod|at, -ám *св. (koho, со čít)* прободà, про-
нижа, промýша (*някого, нещо с нещо*): **~at**
protivníka (mečem) прободà, пронижа про-
тивник (с мèч)

probodáv|at, -ám *несв. (koho, со čít)* про-
бòждам, пронйзвам, мýшвам, мýшкам (*ня-*
кого, нещо с нещо): **~at někoho nožem, me-**
čem пробòждам, пронйзвам някого с нòж, с
мèч; **~at někoho zrakem, očima** *прен.* про-
низвам някого с пòглед, с очй

probod|nout, -nu *св. (koho, со čít) 1.* прободà,
пронижа (*някого, нещо с нещо*): **~nout pro-**
tivníka mečem промýша, пронижа протйвник с
мèч **2.** убодà, бòдна, бòцна, мýшна, промýша
(*някого, нещо с нещо*): **~la si prst (při šití)** тя си
убòде, пробòде пръста (*при шиене*); **~nout**
někoho pátravým pohledem *прен.* пронижа
някого с изпитàтелен пòглед

proboha междум. за бôга: ~, **nelekej se!** не сè плашй, за бôга!

proboj|ovat, -uji/разг. **-uju** св. 1. (со) извоювам (нещо); (с бôй, с борбà) успèя да постигна, да осъществя (нещо): ~**ovat ústup z obklíčení** с бôй успèя да изляза от обкръжение, да разкъсам обкръжение, кордон 2. (со) прокърам, наложа (нещо); (с усилие, с борбà) успèя да постигна осъществяване, реализиране (на нещо): ~**ovat své požadavky** прокърам, наложа свои йскания

proboj|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** св. 1. (odkud kudy kam) (с борбà, с бôй) си пробия пѣт, изтрѣгна се, изкôпча се, промѣкна се, направя прôбив (отнякъде през някъде до някъде): ~**ovat se z obklíčení** промѣкна се през обкръжение; направя прôбив, пробия си пѣт през обкръжение 2. (kam, do čeho) (с усилие, с борбà) стигна, успèя да стигна (до нещо): ~**ovat se fo finále** успèя да стигна до финал

probojován|at, -ám несв. 1. (со) извоювам (нещо); (с бôй, с борбà) успявам да постигна, да осъществя (прôбив в обкръжение и под.) 2. (со) прокърам, налагам (искания, идеи и под.); (с усилие, с борбà) успявам да постигна осъществяване, реализиране (на нещо)

probojován|at se, -ám se несв. 1. (odkud kudy kam) (с бôй, с борбà) си пробивам пѣт, правя прôбив, измѣквам се, изтрѣгвам се, изкôпчвам се, промѣквам се (отнякъде през някъде до някъде) 2. (kam, do čeho) (с усилие, с борбà) стѣгам, успявам да стигна (до финал и под.)

proboř|it, -ím св. (со) продѣня, пробия (нещо) (с някаква тежест): ~**it strop, led** продѣня, пробия таван, лед (с някаква тежест)

proboř|it se, -ím se св. 1. обикн. третол. -í se продѣни се, пропадне (под някаква тежест): **led se ~il** ледѣт се продѣни 2. (kam) пропадна, хлѣтна, потѣна (някъде): ~**it se do závěje** пропадна, хлѣтна в прѣспа

proboř, -a м. църк. пробст (предстоятел, настоятел на катедрала, манастирски колегии, важни енориш); проигѣмен

probour|at, -ám св. 1. (со) пробия (нещо) (чрез къртене, чупене): ~**at zed'** пробия стенà 2. (со; со do čeho, kde) пробия, направя (дупка, отвор и под. в нещо) (чрез къртене, чупене)

probour|at se, -ám se св. (kam) (чрез къртене, чупене) проникна (някъде): ~**at se do sklepa** (чрез къртене на стена, чрез чупене на врата) проникна в мазе

probouráv|at, -ám несв. 1. (со) (чрез къртене, чупене) пробивам (стена и под.) 2. (со; со do

čeho, kam) (чрез къртене, чупене) пробивам, правя (дупка, отвор, прозорец в стена и под.)

probouráv|at se, -ám se несв. (kam) (с къртене, чупене) прониквам (в мазе и под.)

probouz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. (koho – вин.) пробуждам, събуждам, разбуждам, вдѣгам (някого) от сѣн 2. (koho – вин. z čeho) откъсвам, изтрѣгвам (някого от мечти и под.) 3. (со; со v kot, u kohe) събуждам, пробуждам, разбуждам, предизвиквам (в някого любопитство, любов и под.)

probouz|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se несв. 1. (–; z čeho) събуждам се, пробуждам се, разбуждам се, стѣвам от сѣн 2. (–; z čeho) свестявам се, опôмням се, йдвам на сèбе се, йдвам в съзнàние (след припадѣк) 3. (–; z čeho) изтрѣгвам се, откъсвам се (от мечти и под.) 4. обикн. третол. -í se (v kot, u kohe) пробужда се, събужда се, поражда се, заражда се (в някого) (за чувство и под.)

pro|brat, -beru св. 1. (со) преглѣдам (нещо) (последователно едно след друго): ~**brat korespondenci** преглѣдам кореспонденция 2. (со) разглѣдам, обсъдя, анализирам (нещо); направя разбôр (на нещо): ~**brat situaci** разглѣдам, анализирам ситуация 3. (со) преподам, изложа, обясня, взема, мина (нещо) (в урок, в лекция): **učitelka ~brala novou látku** учителката преподаде нов (учебен) материал, нов урôк; **dneska jsme ~brali novou látku** днèс взехме нов урôк 4. (со) разреда (нещо): ~**brat knihovnu** разреда, прочистя библиотека (освободя я от по-малоценни книги) 5. (со) удѣлбоча, направя (нещо) ôще по-дѣлбôко: ~**brat řečiště** удѣлбоча речнô корито 6. (со) шив. набера, стесня (нещо): ~**brat šaty v pase** стесня, взема, набера рôкля в крѣста

pro|brat se, -beru se св. 1. (čím, v čem) прерôвя (нещо): ~**brat se kupou dopisů** прерôвя кôп писмà 2. (čím) проврà се, промѣкна се (през нещо): ~**brat se houštím** проврà се, промѣкна се през гѣсталàк 3. (z čeho, k čemu) дôйда на сèбе си; дôйда в съзнàние; свестя се: ~**brat se z mdloby, z bezvědomí** дôйда на сèбе си, дôйда в съзнàние; ~**brat se k vědomí** дôйда на сèбе си, дôйда в съзнàние, възвѣрна си съзнàнието 4. (–; z čeho) пробôдя се, събôдя се, дôйда на сèбе си, свестя се; разсѣня се: ~**brat se z hlubokého spánku** пробôдя се от дѣлбôк сѣн **probud|it, -ím** св. 1. (koho – вин.) пробôдя, събôдя, разбôдя, вдѣгна от сѣн (някого): ~**il ho hluk** събôди го, разбôди го шôм; ~**it někoho k životu** прен. съживя, възкреся някого; вѣрна някого към живôта 2. (koho – вин. z čeho) из-

тръгна, откъсна (някого от нещо): **~it někoho ze snění** изтръгна, откъсна някого от мечтите му **3.** (со; со у кот, у кого) събужда, пробужда, разбужда, предизвиква (нещо в някого): **~it něčí zvědavost, zájem** събужда, предизвиква нечие любопитство, нечий интерес

probud|it se, -ím se *св. 1.* (–; *z čeho*) събўда се, пробўда се, разбўда се, стана от сн̑н **2.** (–; *z čeho*) свестя се, опомня се, дўйда на себе си; дўйда в съзнан̑ие (*след припадѣк*): **~it se z mrákot** свестя се, дўйда на себе си след припадѣк **3.** (–; *z čeho*) изтрѣгна се, откѣсна се (*от нещo*): **~it se ze snění** откѣсна се от мечт̑ите си **4.** обикн. *третол.* **-i se** (*v kom, u koho*) събўди се, пробўди се, пород̑и се, зарод̑и се (*в някoго*) (*за чувства и под.*): **~ila se v něm žárlivost** в нѣго се пробўди ревност

прос, -е м. разг. възгордял се, самозабравил се човек; човек, на когото му е пораснала работата; парвеню: **то је аџе ~!** брѐй че му е пораснала работата на тоја!

procedjít, -ím св. 1. (co) *процедя́ (нещо)*; *прекарам (нещо)* през цедка: **~it polévku, omáčku** *процедя́ сýпа, сòс* 2. (co) *оцедя́ (нещо)*; *оста́вя (нещо)* да се оцеди: **~it špagety** *оцедя́ спагетѝ* 3. (–; co) *експр. процедя́, ка́жа (нещо)* през зъби: **~it neochotně odpověď** *едва́м-едва́м, без особено же́лание процедя́ отг̀говор; отг̀говора през зъби*

procedur|a [-du-/dú-], **у ж.** **процеду́ра**: **úřední**
~a адміністративна процедура; **podrobit se**
lázeňským ~ám подлягае се на балнеолэжкі
 процеду́ры; **~a kontrolního čísla** *снец.* мэтад
 на кантро́льніце разря́ды

procedurální [-du-], **-í, -í** процедурен: **~í otázky,**
pravidla процедурни въпроси, правила

procentn|í, -í, -í процентен; който е в проценти:
~**í přirážka (k ceně)** процентна надбавка (към
цена)

procent|o, -a *ср.* процент: ~o úmrtnosti процент на смъртност; **splnit plán na sto** ~ изпълняващия план♦ **plán na sto** ~ планът за процента, сто на сто е сигурно; няма място за съмнение

procentov|ý, -á, -é процèтен, процèнтов: ~**á**
sazba процèтна тари́фа

procentuáln|í, -í, -í процènten, процèнтов

proces, -u м. 1. процес, ход, развој, развитие и снеч.: **dějinný** ~ исторически процес; исторически развој; ход на историјата; ~ **privatizace, privatizační** ~ процес на приватизација, приватизациоен процес; приватизација; ~ **restituce, restituční** ~ процес на реституција, реституциоен процес; реституција; ~ **transformace, transformační** ~ процес на трансформација, трансформациоен процес; трансформација.

mace, transformační ~ процес на преструктуриране; преструктуризационен процес; преструктуриране; ~ **rozdělení (Československa)** процес на разделяне (на Чехословакія); ~ **izolace** процес на изолация; **pracovní** ~ трудов процес; ход на работа; процес на труда; **koherentní** ~ кохерентен процес; ~ **překládání** процес на транслация 2. в съчет. **v ~u** предлог с род. (čeho) в процеса на (нещо); по време на (нещо); през време на (нещо): **v ~u práce došlo ke změnám** в процеса на работа, по време на работа настанаха промени 3. юрид. процес, дело, спор: ~ **s rozkrádači** процес срещу разхищители; **vyhrát ~** спечелва процес, дело

разг. разпъва се с някого, с нещо по кратката, по бързата процедура; на бърза ръка се разпъва с някого, с нещо; на бърза ръка си разчитат сметките с някого; не се церемонят с някого, с нещо **4. хим.** процес, реакция: **chemický** ~ химически процес, химическа реакция; **korozní** ~ корозионен процес; **metalurgický** ~ металургичен процес

proces|í, -í *ср.* 1. *църк.* шѣствие, процѣсія: ~í **poutníkũ** шѣствие на поклѣнници 2. *експр.* шѣствие, нашѣствие; стълпотворѣние: ~í **tu-ristũ** стълпотворѣние на туристи

procesní *вж.* procesuální

procesor, -u m. *спец.* процѐсор: **centrální** ~ центрàлен процѐсор

procesorov|ý, -á, -é *sneu.* процессорен

procesuáln|í, procesn|í, -í, -í процесуàлен

procest|ovat, -u|j|разг. -uju св. (co) 1. пропъгъ-
вам, измина, обиколя, кръстосам (надлъж и
шир) (*нещо*): ~ovat celou Evropu обиколя, кръ-
стосам цяла Европа; ~ovat kus světa обиколя
половината, голяма част от света 2. прекърам
(*нещо*) в път, в пъгуване, в пътешествие, в
обиколки; ~ovat celou dovolenou прекърам в
път, в пътешествие цялата си отпусака

prociť[at, procíť[at, -ám *несв. (–; z čeho)* **1.** разсѣвам се, съвзѣмам се, събуждам се (*от сѣн*) **2.** изтрѣзнявам (*от чувство и под.*); опомѣням се (*от изумление и под.*) **3.** свѣстѣвам се, съвзѣмам се, идвам на себе си, идвам в съзнѣние (*след припадѣкъ*)

procítěně *нар.* прочувствовено; с много чувство, проникновение; проникновено: ~ **předněst básně** прочувствовено изрецитирам стихотворение

procítěnost, -i *ж.* прочувственность, проникновение: ~ **přednesu** прочувственность на изпълнение

procítěn|ý, -á, -é прочѹвствен, проникновѣн:

наситен, пропит с много чувство: **~ý přednes** прочувствено, проникновено изпълнение; **~á slova** прочувствени, проникновени думи
procít|ít, -ím св. (co) **1.** почувствам, изпитам, изживя (нещо): **~it bolest i radost** изпитам и болка, и радост **2.** пропия, наситя с чувство (нещо): **~it báseň** пропия, наситя стихотворение с много чувство
procit|nout, -nu св. (–; z čeho) **1.** разсъня се, съвзема се, събужда се (от сън): **~nout ze spánku** разсъня се, съвзема се, събужда се от сън **2.** изтрезня, опомня се (от нещо): **~nout z okouzlení** изтрезня, опомня се от (обзело ме) очарование **3.** съвзема се, свестя се, дойда на себе си, дойда в съзнание (след припадък): **~nout z mdlob** свестя се, дойда на себе си след припадък
procit|ovat, -uji|разг. -uju несов. (co) **1.** чувствам, изпитвам, изживявам (болка, радост и под.) **2.** пропивам, насыщам с (много) чувство (стихотворение, песен и под.)
proclen|í, -í ср. обмיתяване; вземане на мит: **co máte k ~í?** какво имате за обмיתяване?
proclen|ý, -á, -é обмитен: **~é zboží** обмитена стока; обмитени стоки
procl|ít, -ím св. (co) обмитя (нещо); взема мит (за нещо); сложа мит (върху нещо): **~it do váženého zboží** обмитя внасяни стоки
proclív|at, -ám несов. (co) обмיתявам (нещо); вземам мит (за нещо); слагам мит (върху нещо)
procour|at, -ám св. разг. експр. (co) **1.** обиколя (нещо), шляейки се: **~at celé město** шляейки се, обиколя целия град **2.** прекарам, загубя, убия (някакво време), шляейки се: **~at celý den** шляейки се, прекарам, убия цял ден
procvak|nout, -nu св. (co) продупча, пробия перфорирам, шракна (нещо): **~nout jízdenku** продупча, шракна билет
procvič|ít, -ím св. (co) **1.** упражня, тренирам (нещо): **~it břišní svaly** упражня, тренирам коремните си мускули **2.** упражня, затвърдя, повторя (нещо): **~it s žáky novou látku** упражня, затвърдя, повторя с ученици нов урок
procvič|ovat, -uji|разг. -uju несов. (co) **1.** упражнявам, тренирам (мускули и под.) **2.** упражнявам, повтарям, затвърждавам (нови думи и под.)
proč нар. местоим. **1.** въпр. защо: **~ to děláš?** защо го правиш? **~ to neřekl?** защо не го е казал?
svě proto поговорка всеки въпрос си има отговор **2.** отн. поради който, поради която, поради което, поради който: **příčina, ~ to**

udělala причина, поради която го е направила, извършила; причината защо го е направила
proče|sat, -šu/-sám|книж. -ši св. **1.** (co; komu co) разчеша (нещо): **~sat vlasy, hřívu** разчеша коса, грива **2.** (co) претършувам (нещо); прегледам (внимателно) всяко кътче (на нещо); обърна (нещо): **~sat les** огледам всяко кътче на гора; претършувам гора; обърна цялата гора, обърна гората надпаки
pročesáv|at, -ám несов. (co) **1.** разчесвам (грива и под.) **2.** (внимателно) оглеждам всяко кътче (на нещо); обръщам надпаки (гора и под.)
pročiněn|í, -í ср. кожар. продъбване
pročís|nout, -nu св. (co; komu co) разчеша, разреша (нещо на някого) (с едно движение): **~nout si vlasy a** разреша косата си (с едно движение) **б)** прекарам пръсти през косата си
pro|číst, -čtu св. (co) прочетя (нещо) (от край до край): **~číst noviny** прочетя, изчетя вестник (от край до край)
pročíst|ít, -ím св. (co) **1.** пречистя (нещо): **~it vodu** пречистя вода **2.** прочистя, продухам (нещо): **~it potrubí** прочистя, продухам тръби **3.** промия (нещо): **~it oči, uši** промия очи, уши
pročišť|ovat, pročist|ovat, -uji|разг. -uju несов. (co) **1.** прочиствам (вода и под.) **2.** прочиствам, продухвам (тръби и под.) **3.** промивам (очи и под.)
pročit|at, -ám несов. (co) (от край до край) прочитам, изчитам (вестник и под.)
pročpak нар. експр. защо; защо ли; че защо; защо пък: **~ to neřekl?** защо ли не го е казал? **~ to děláš?** защо ти трябва да го правиш? за какъв дявол го правиш?
pro|dat, -dám св. **1.** (co) продам (нещо): **~dat dům (za sto tisíc)** продам къща (за сто хиляди) да му мигне окото) може да продаде и родения си баща; **~dat drazе svou kůži** скъпо продам кожата си; скъпо дам живота си **2.** (co) разг. продам, приложя, реализирам (нещо): **umět dobře ~dat své vědomosti** мого, умя добре да продам, да реализирам знанията си **3.** (koho – вин.) продам, предам за пари (някако): **~dat kamarády** продам, предам приятелите си, другарите си
pro|dat se, -dám se св. (–; komu) продам се (на някого): **~dat se nepřátelům vlasti** продам се на враговете на родината си
prodavač, -e м. продавач
prodavačk|a, -y ж. продавачка
prodáv|at, -ám несов. (co) продавам (нещо): **~at levně, na úvěr, ve velkém** продавам евтино, на кредит, в голям мащаб

разг. предавам, казвам (ви) дословно това, което чух, което съм чул

prodebat|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) обсъдя, продискутирам (нещо); направя разбор (на нещо): **~ovat situaci, plán** обсъдя ситуация, план 2. (со) прекарам в обсъждане, в разискване, в дискусия (определено време): **~ovat celý večer** прекарам в обсъждане цяла вечер

prodej, -e м. продажба: **~ novín** продажба на вестници; **předsunutý** ~ изнесена продажба (пред магазин); **stáhnout z ~e** извадя от продажба; **maloobchodní** ~ продажба по цени на дребно; **~ za hotové** продажба срещу заплащане в брой, в наличност; **domek je na ~** къщата се продава; къщата е за продан

prodejeschopn|ý, -á, -é (добре) продаваем: **~é zboží** (добре) продаваема стока

prodejn|a, -u жс. магазин: **~a potravín** магазин за хранителни стоки

prodejn|í, -í, -í 1. търговски, пазарен; който се отнася до продажба: **~í cena** пазарна цена 2. работен (който се отнася до работно време на магазин): **~í doba** работно време (на магазин)

prodejnost, -i жс. 1. продажност 2. продаваемост

prodejn|ý, -á, -é 1. който е предназначен за продажба, за продан: **~é zboží** стока за продан; стоки за продан 2. нейор. продажен: **~ý tisk** продажна преса, продажен печат; **~á žena** продажна жена

proděkan, -a м. заместник-дъкан

proděl|at, -ám св. 1. (со) прекарам, изкарам (нещо): **~at nemoc, utrpení, válku** изкарам болест, страдание, война 2. (со) изкарам, мина, завърша (нещо): **~at kurzy, školení** изкарам, завърша курсове, обучение 3. (на чет) загубя, понеса загуба, остана в загуба (от нещо): **na tom ne~áš** от това няма да загубиш, да остане в загуба

prodělav|at, -ám несв. 1. (со) прекарвам, изкарвам (болест, война и под.) 2. (со) изкарвам, минавам, завършвам (курсове и под.) 3. (на чет) губя, загубвам, понасям загуба, оставам в загуба, в загуба съм (от нещо)

prodělečn|ý, -á, -é икономически, стопански неэффективен, неизгоден; работещ на загуба; нощещ загуби; нерентабилен: **~ý podnik** икономически неэффективно предприятие; работещо на загуба предприятие; **~á činnost** икономически неизгодна, нерентабилна дейност; нощеща загуби дейност

proděl|ek, -ku м. (парична) загуба: **prodávát s ~kem** продавам на загуба

proděravěl|ý, -á, -é продупчен, пробит, надуп-

чен; който е в дупки: **~ý hrnec** пробита тенджерка; **~é boty** пробити, скъсани обувки

proděrav|ět (se), обикн. третол. -í (se), 3. мн. -ějí (se)/-í (se) св. продупчи се, пробие се, стане на дупки: **dno (se) ~ělo** дъното се пробива, стана на дупки

proděrav|it, -ím св. (со) пробия, продупча (нещо): **~it plechovku** пробия консервна кутия; **~it (střelbou) pancíř** пробия, продупча (с изстрел), прострелям броня

prodch|nout, обикн. страд. být ~nut св. 1. обикн. третол. **je ~nut (čím)** пропът е (с нещо); миреше (на нещо): **vzduch byl ~nut vůní pryskyřice** въздухът беше пропът с дъх на смола, миреше на смола 2. (čím) изпълнен съм (с нещо): **být ~nut nadšením** изпълнен съм с възторг

prodír|at I, -ám несв. 1. **също и prodír|at si, -ám si** (со) пробивам, изтърквам, протривам, съдирам, прокъсвам (си), скъсвам (си) (ръкави в лактите и под.) 2. обикн. в съчет. **~at si cestu (kam, kudy)** пропращам си, прокарвам си, пробивам си път (някъде през храсталак и под.)

prodír|at II, -ám несв. (со) протривам, протърквам, изтърквам, съдирам, прокъсвам (ръкави в лактите и под.)

prodír|at se, -ám se несв. (odkud, kam, kudy) измъквам се, промъквам се, промушвам се (някъде, през нещо); пропращам, прокарвам, пробивам си път (през тълпа, към изход и под.)

prodiskut|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju св. (со) 1. обсъдя, разисквам, продискутирам (нещо): **~ovat plán** обсъдя, разисквам, продискутирам план 2. прекарам в обсъждане, в разискване, в дискусия (определено време): **~ovat celý večer** прекарам в дискусия, в разискване цяла вечер

prodlen|í, -í ср. книж. отлагане; отсрочка, отсрочване; забавяне: **nebezpečí z ~í** опасност от отлагане, от отсрочване; **bez ~í** без отлагане; веднага, моментално

prodlev|a, -u жс. 1. книж. отлагане, отсрочка, отсрочване; забавяне 2. спец. физ. муз. задръжка, забавяне, инфлексия

prodlév|at, -ám несв. книж. 1. (kde) оставам, задържам се, прекарвам, пребивавам по-продължително време (някъде): **~at na venkově** оставам, задържам се, прекарвам по-продължително време на село 2. (v čem) заливам се, уливам се, потъвам, унасям се, забравям се (в нещо): **~at ve vzpomínkách** заливам се, унасям се, забравям се в спомени 3. обикн.

в съчет. **~at pohledem** и под. (на кот, на чет) спирам, задържам поглед (върху някого, върху нещо): **~at pohledem na krajině** спирам, задържам поглед върху местност **4.** (*s čím*) бавя се, забавям се (*с нещо*); отлагам (*нещо*); колебая се, двоумя се (*за нещо*): **~at s odpovědí** бавя се с отговор; двоумя се дали да отговоря

prodlít, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. книж. **1.** (*kde*) оста- на, задържа се, прекарам по-продължително време (*някъде*): **~ít celou noc mimo domov** прекарам цяла нощ извън къщи **2.** обикн. в съчет. **~ít pohledem** (на кот, на чет) спра, задържа поглед (върху някого, върху нещо): **~ít pohledem na nádherné soše** спра, задържа поглед върху великолепна статуя **3.** (*s čím*) (по)забавя се (*с нещо*); (по)отгложва (*нещо*); поколебая се, подвоумя се (*за нещо*): **~ít s vysvětlením** (по)забавя се с обяснение

prodloužen[á, -é ж. разг. по-продължителен и тържествен урок по танци (*по случай за- вършване на курс по танци*)

prodloužen[í, -í ср. **1.** продължаване, удължа- ване, удължение; наставяне; снаждане и спец.: **~í sukně** удължаване на пола; **kritické, mezní, poměrné ~í** критично, крайно, относително удължение; **přípustné, trvalé ~í** допустимо, остатъчно удължение **2.** продължаване, удъл- жаване, протакане, отлагане: **~í lhůty** удъл- жаване, отлагане на срък; отсрочване, от- срочка

prodloužen[ý, -á, -é **1.** продължен, удължен, на- ставен, снаден; **~á sukně** удължена, наставена пола; **~á mícha** анат. продълговат (гръбна- чен) мозък **2.** продължен, удължен, проточен: **~á prodejní doba** удължено работно време (*на магазин*)

prodlouž[ít, -ím св. **1.** (*co*) продължа, удължа, наставя, снадя; направа (*нещо*) по-дълго: **~ít ulici** продължа улица; **~ít šaty, sukni** удъл- жа, отпусна рокля, пола **2.** (*co*) продължа, удължа, направа (*нещо*) по-дълго, по-про- дължително: **~ít pobyt, pracovní dobu** удъл- жа пребиваване, работно време; **~ít někomu život** продължа живота на някого

prodlouž[ít se, обикн. третол. -í se св. **1.** стәне по-дълъг, продължи се, издължи се, удължи се: **stíny se ~ily** сенките се издължиха, станаха по-дълги **2.** стәне по-продължителен; про- дължи се, удължи се, проточи се: **léčení se ~ilo** лечението се проточи

prodluž[ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (*co*) про- дължавам, удължавам, правя да стәне по- дълго (*улица, рокля и под.*) **2.** (*co*) продъл-

жавам, удължавам, проточвам, протакам (*нещо*); правя (*нещо*) по-продължително (*лечение и под.*)

prodluž[ovat se, обикн. третол. -uje se несл. **1.** става по-дълъг; продължава се, издължа- ва се (*за сенки и под.*) **2.** става по-продължи- телен, удължава се, проточва се (*за лечение и под.*)

pro[drat, -deru св. **1.** също и **pro[drat si, -deru si** (*co*) пробия, изтъркам, протъркам, протрия, съдєра, скъсам, прокъсам (*си*) (*нещо*): **~drat (si) lokty u kabátu** протъркам, протрия, съдєра в лактите ръкави на палтò **2.** обикн. в съчет. **~drat si cestu** (*kam, kudy*) проправя си, прокарам си, пробия си път (*някъде, през нещо*): **~drat si cestu vpřed** пробия си път напред; **~drat si cestu houštinou** проправя си път, промъкна се, провра се през гъсталък

pro[drat se, -deru se св. (*odkud, kam, kudy*) из- мъкна се, промъкна се, провра се, промұшна се (*отнякъде, някъде, през нещо*); проправя, прокарам, пробия си път (*отнякъде, някъде, през нещо*): **~drat se z přeplněné tramvaje** пробия си път и се измъкна от препълнен трамвай; **~drat se dopředu** проправя си път, провра се, промұша се напред; **~drat se da- vem** проправя си път, провра се през тълпа

prodraz[ít, -ím св. (*co*) оскъпя, направа (*нещо*) по-скъпо; вдигна, повиша цената (*на нещо*): **doprava ~ila stavbu** транспортът оскъпи строежа, направи строежа по-скъп

prodraz[ít se, -ím se, обикн. третол. -í se св. поскъпне; оскъпи се; стәне по-скъпо; вдигне, повиши цената си: **služby se ~ily** услугите се оскъпиха

prodraz[ovat, -uji/разг. -uju несл. (*co*) оскъпя- вам, правя (*нещо*) по-скъпо, да струва по- вече; вдигам, повишавам цената (*на строеж и под.*)

prodraz[ovat se, обикн. третол. -uje se несл. поскъпва; оскъпява се; става по-скъпо; вдига, повишава цената си (*за определени работи, операции и под.*)

prodř[ít, -u св. (*co*) протрия, протъркам, изтър- кам, съдєра, прокъсам (*нещо*): **~ít podrážky** изтъркам, протрия подметки; **~ít rukávy** про- търкам ръкави

prodř[ít se, обикн. третол. -e se св. протрие се, протърка се, изтърка се, съдєре се, прокъса се: **nohavice se ~ely** крачолите се протъркаха; крачолите се бяха протъркали

producent, -a м. **1.** продуцент: **filmový ~** филмов продуцент **2.** производител, продуцент: **~ nafty** производител на нафта

produkce, **-e** *ж.* 1. продукция, производство, произвеждане: **rozvoj, růst průmyslové ~e** развој, увеличєние на промишлена продукция 2. *сбир.* продукция, производство; издєлия; продукт: **zemědělská, průmyslová ~e** селскостопанска, промишлена продукция; селскостопански продукти, промишлени издєлия 3. продукция, творчество: **literární, vědecká ~e** литературна, научна продукция; **světová filmová ~e** световна кинопродукция б) панорама на световното кино 4. продукция, изпълнение, представлєние: **koncertní, cirkusová ~e** концертна, циркова продукция

produkční I, **-í, -í** 1. производствен; кòйто се отнася до продукция, до производство: **~í náklady** производствени разходи 2. продуктивен, производителен, творчески: **~í věk** продуктивна, творческа вѣзраст; **~í schopnost** трудоспособност; творческа способност

produkční II, **-ího** *м. филм.* изпълнителен продуцент

produkční III, **-í** *ж. филм.* изпълнителен продуцент (за жена)

produkovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (со) произвеждам (нещо): **~ovat ocel, uhlí, obilí** произвеждам стомана, вѣглища, зѣрнени храни 2. (со) създавам, творя (нещо): **~ovat jeden román za druhým** създавам, пиша един роман след друг; пиша роман след роман

produkt, -u *м.* 1. продукт, издєлие: **výchozí, konečný** ~ изходен, краен продукт; **naftový** ~ нефтопродукт; **~y lidské práce** издєлия на човєшкия трѹд; **korozní** ~ продукт на корозия; **~ rozkladu, štěpení** продукт на разпадане, на делєние 2. продукт; резултат, остатѣк: **vedlejší ~y spalování** отпадѣчни продукти на горєне 3. *книж.* продукт, рожба: **typický ~ prostředí** типичен продукт, типична рожба на средата

produktivita [-ty-], **-y** *ж.* продуктивност, производителност: **~a půdy** продуктивност, плодородност на почва; **~a stroje** производителност на машина; **~a práce** *икон.* производителност на труд

produktivně [-ty-/tý-] *нар.* продуктивно, производително

produktivní I [-ty-/tý-], **-í, -í** 1. продуктивен, високодуктивен: **~í výroba** продуктивно, високодуктивно производство 2. производителен: **~í síly** производителни сили 3. продуктивен, активно творящ: **~í spisovatel** продуктивен, активно творящ писател 4. резултатен, с богати резултати: **~í práce** *икон.* продуктивен трѹд 5. продуктивен; често срєщан:

~í prostředek, typ *език.* продуктивно срєдство, продуктивен тип

produktivnost [-ty-/tý-], **-í** *ж.* продуктивност, производителност

produktovod, -u *м. спец.* продуктовод (нефтопровод, газопровод и под.)

produktovodní I, **-í, -í** *спец.* кòйто се отнася до продуктовод (до нефтопровод, до газопровод и под.); продуктоводен (нефтопроводен, газопроводен и под.)

prodyšnost, -í *ж. техн.* въздухопроницаємост, газопроницаємост

proevropan, -a *м.* привѣржник на обединєна Еврòпа: **přesvědčený** ~ убедєн привѣржник на обединєна Еврòпа

proevropský, -á, -é прòевропєйски; кòйто е в подкрєпа на обединєна Еврòпа: **~á vystoupení** прòевропєйски изказвания

profanace, -e *ж.* профанация, опошляване: **~e ideje** профаниране, опошляване на идєя

profanovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* профанирам, опростявам, опошлявам (нещо): **~ovat ušlechtilé ideje** профанирам, опошлявам благородни идєи

profaxovat, -uji/разг. -uju *несв. (со) разг.* похарча, профѹкам, плàтя, дам (нещо) за фàксове; смєтката ми за фàкс е (колко): **~ovat pět tisíc korun** смєтката ми за фàкс е пєт хиляди крòни

profaxovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. разг.* успєя да прàтя фàкс: **~ovali jsme se až odpoledne** успяхме да прàтим фàкс чàк следòбед

profederalista, -y *м. публ.* прòфедералист; привѣржник на федерация, на федерално държавно устройство: **odsunutí ~ů z veřejného života** изолиране на прòфедералисти от общєствения живòт

profederální I, **-í, -í** *публ.* прòфедерален; подкрєпящ, поддържащ федерацията: **~í poslanci** прòфедерални народни представители

profesie, -e *ж.* профєсия: **je ~í právník** по профєсия тòй е юрист

profesionál, -a *м.* професионалист: **hokejoví ~ové** хоккеисти-професионалисти

profesionalismus *вж. profesionalizmus*

profesionalista, -y *м. по-рядко* професионалист

profesionalita, -y *ж.* професионализъм, професионалност

profesionalizace, -e *ж.* професионализация, професионализиране: **~e armády** професионализация на àрмия

profesionalizmus, profesionalism|us [-zm-], **-u** *м.* 1. професионализъм, професионалност

2. език. професионализъм; професионален израз, термин

profesionaliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) професионализирам, поставям/поставя (нещо) на професионална основа: ~ovat armádu професионализирам армия

profesionálk|a, -u ж. професионалистка

profesionálně нар. професионално; като професионалист, професионално

profesionáln|í, -í, -í професионален: ~í politik, hráč професионален политик, играч; ~í přístup k věci професионален подход към нещата; ~í mluva език. професионален жаргон

profesionálnost, -i ж. професионализъм

profesionist|a [-ny-], -u м. по-рядко професионалист

profesní|í, -í, -í професионален; който се отнася до професия: správný ~í přístup правилен професионален подход; ~í mluva език. професионален говор, жаргон

profeso|r, -ra м. 1. професор: univerzitní ~r университетски професор 2. преподавател; учител: vysokoškolský ~r преподавател в университет, университетски преподавател; středoškolský ~ři преподаватели, учители в средни учебни заведения

profesork|a, -y ж. 1. професор (за жена) 2. преподавателка; учителка

profesorsk|ý, -á, -é 1. професорски: ~á práce професорски труд 2. преподавателски, учителски: ~ý sbor учителски колектив; преподавателски състав

profesur|a [-su-/sú-], -y ж. професура, професорство; длъжност, звание на професор; професорска длъжност: univerzitní ~a университетска професорска длъжност

profi I нескл. ср. разг. професионална дейност, професионални занимания: nabízet potápěčskou techniku pro ~i rekreaci предлагам водолазна техника за професионални занимания и за почивка, за развлечение

profi II неизм. прил. разг. професионален; който се отнася до професия: ~i volba избор на професия; ~i muzikant професионален музикант; музикант-професионалист

profi III нар. разг. професионално: dát se do něčeho ~ заема се с нещо професионално

profibox, -u м. публ. спорт. профибокс; професионален бокс: mistr světa v ~u световен шампион в професионалния бокс

profiboxer, -a м. публ. спорт. професионален боксьор: americký ~ американски професионален боксьор

profibrusk|a, -y ж. техн. професионален шмиргел; професионална шлифовачка, шлифовъчна машина

proficyklistik|a [-ty-], -y ж. публ. спорт. професионално колоездене

profifotograf, -a м. професионален фотограф

profihokej, -e м. публ. спорт. професионален хокей

profil, -a м. разг. професионалист, специалист, разг. спец: není pravý ~ той не е истински професионалист, не е спец

profil, -u м. 1. профил: mít hezký ~ имам хубав профил; dívat se (na někoho) z ~u гледам нечий профил, гледам някого в профил 2. техн. профил; профилен разрез: ~ sloupu профилен разрез на колона; geologický ~ геоложки профил, разрез; стратиграфска колонка; železniční ~ железопътен профил 3. в съчет. úzký ~ дефицит, дефицитна стока; дефицитно производство 4. профил, облик: vědecký ~ pracovníka профил на научен работник; morální ~ mládeže морален облик на младежта

profilac|e, -e ж. 1. спец. профилиране, очертаване: ~e sloupu профилиране на колона 2. книж. публ. профилиране, оформяне, определяне: vlastní názorová ~e оформяне на собствен мироглед

profilig|a, -y ж. профилинга; професионална лига

profilován|í, -í ср. спец. профилиране, очертаване: ~í sloupu профилиране на колона

profilován|í se, -í se ср. книж. публ. самооформяне, самоопределяне

profilovan|ý, -á, -é 1. спец. профилиран, очертан: ~ý sloup профилирана колона 2. книж. публ. профилиран, специализиран; оформен, определен: osobnost ostře politicky ~á политически ясно определена личност; ostře ~ý názor ясно оформен възглед

profil|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) 1. спец. профилирам, очертавам/очертая (нещо); придавам/придам профил, форма, очертания (на нещо): ~ovat sloup профилирам колона 2. книж. публ. профилирам, специализирам, оформям/оформя (нещо); определям/определя, давам/дам профил, облик (на нещо): ~ovat časopis определям/определя облик, профил на списание

profil|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. и св. 1. рядко очертавам се/очертая се: před nimi se ~ovaly věže zámku пред тях се очертаха кули на замък 2. (jak) оформям се/оформя се, определям се/определя се (някак); придобивам/придобия, получавам/получа (някакъв) облик, профил: ~ovat se myšlenkové определе-

лям се/определя се в идѣйно отношѣние; **deník se ~oval do podoby nezávislých novin** ежеднѣвникът се профилира, оформи се като независим вѣстник, придоби облик на независим вѣстник

profilový, -á, -é прѡфилен

profiltr|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) пречистя, филтрирам (нещо)

profinumer|o, -a ср. публ. спорт. професионално, майсторско изпълнение; професионално, майсторски изпълнен номер; професионално, майсторски изпълнено съчетание (във фигурното пързаяне)

profipeloton, -u м. публ. спорт. професионален пелотон

profipráce, -e ж. професионална работа

profiring, -u м. публ. спорт. професионален ринг

profisoutěž, -e ж. публ. спорт. професионално (спортно) състезание; състезание на професионални спортисти

profistudi|o, -a ср. професионално студио, ателие

profit, -u м. разг. изгѡда, полза, печалба; разг. файдѡ, аванта, келепир: **mít z něčeho** ~ вѡдя полза, келепир от нѣщо; **íмам файдѡ** от нѣщо

profitabilit|a, -y ж. икон. дѡходност, рентабилност

profitabiln|í, -í, -í икон. дѡходен, доходонѡсен, приходонѡсен, рентабилен, печеливш; кѡйто нѡси дѡход, приход, печалба: **firma je ~í** фирмата е доходонѡсна, печеливш; фирмата нѡси дѡходи, печалба

profitenis [-nys], -u м. публ. спорт. професионален тѣнис

profitn|í, -í, -í изгѡден, полѣзен, дѡходен, доходонѡсен; кѡйто нѡси изгѡда, полза, дѡход: **~í věc** изгѡдна, полѣзна вѣщ; **~í služby** изгѡдни, дѡходни услуги

profítým, -u м. публ. спорт. професионален тѣм, отбѡр: **hokejový** ~ професионален хѡкеен тѣм

profizávod, -u м. публ. спорт. професионално (спортно) състезание; състезание на професионални спортисти

proflák|at, -ám св. (со) разг. експр. убѣя, пропиля, прекарам в бездѣйствиѣ (някакво време): **~at celý den** убѣя, пропиля цял дѣн

proflám|ovat, -uji/разг. -uju св. разг. експр. вулг.

1. (со) прахѡсам, пропиля, профукам в пѣянство, в гуляи, пропиля (пари и под.): **~ovat všechny své peníze** пропиля в гуляи всѣчките си пари 2. (со) прекарам в пѣянство, в гуляи, в запѡи (някакво време): **~ovat celou noc** прекарам в пѣянство, в гуляи цяла нѡщ

pro forma нар. разг. профѡрма: **dělat něco** ~ прѡвя нѣщо профѡрма

profouk|nout, -nu, profouk|at, -ám св. 1. (со) продухам; прочистя (нещо): **~nout/~at trysku, dýmku** продухам дѡза, лулѡ 2. само **~nout**, обикн. третол. **-ne** (со) пронѣже (нещо); минѣ (през нещо): **takový vítr ~ne i kabát** такъв вѣтр мѡже да минѣ и през палтѡто

profukovací, -í, -í продухвѡтелен: **~í zařízení** продухвѡтелно устрѡйство

profukovač, -e м. продухвѡтел: **~ sazí** сѡждо-продухвѡтел, сѡждоиздухвѡтел

profukován|í, -í ср. продухване

profuk|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со) продухвам, прочиствам (дѡза и под.) 2. обикн. третол. **-uje** (со) пронѣзва (нещо); минѡва (през нещо) (за вѣтр и под.)

profylaktick|ý [-ty-], -á, -é профилактѣчен: **~á léčba** профилактѣчно лечѣние

profylax|e, -e ж. мед. профилактѣка, профилактѣчни мѣрки: **~e dětské obrny** профилактѣка, профилактѣчни мѣрки срещу дѣтски паралич **prognostik|a [-ty-], -y** ж. прогнѡстика, прогнѡзиране (научна дисциплина)

prognóza, -y ж. книж. прогнѡза, предвиждане: **~a hospodářského vývoje** прогнѡза, предвиждане за икономическо, за стопѡнско развитие; **~a počasí** прогнѡза за времето

prognóz|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со; -) прогнѡзирам, предвиждам (нещо; -): **~ovat devalvací národní měny** прогнѡзирам девалвѡция на национална валѡта

program, -u м. 1. прогрѡма: **televizní** ~ телевизѡнна прогрѡма, прогрѡма на телевизѡия; **~ koncertů** прогрѡма на концѣрти; **koupit si divadelní** ~ кѡпя си прогрѡма на представлѣние 2. прогрѡма, днѣвен рѣд: **~ schůze** днѣвен рѣд на събрѡние; **co je na ~u?** каквѡ е вклѡчено в днѣвния рѣд? **vzít z ~u** свѡля от днѣвен рѣд 3. прогрѡма, плѡн: **výrobní, vládní** ~ произвѡдствѣна, правѣтелствѣна прогрѡма; **dát něco do ~u** вклѡча нѣщо в прогрѡма, в плѡн; планирам нѣщо; **co máš na ~u dnes večer, jaký máš ~ na dnešní večer?** разг. каквѡ ти е прогрѡмата, какви са ти плѡновете за довѣчера? каквѡ смяташ да прѡвиш довѣчера? 4. спец. техн. прогрѡма: **vložit do stroje nový** ~ влѡжа в машина нѡва прогрѡма; **aktivní** ~ активна прогрѡма; **antivirový, protivirový** ~ комп. антивѣрусна прогрѡма; **dekomprimační, rozbalovací, rozpakovací** ~ комп. декомпресѣраща прогрѡма; **aplikační** ~ приложна прогрѡма; **diagnostický** ~ диагностѣчна прогрѡма; **dohlížecí** ~ резидѣнтна прогрѡма; **dyna-**

mický ~ динамична програма; **generující** ~ генерираща програма; **interpretující** ~ интерпретираща програма; **kanálový** ~ канална програма; ~ **ke zkoušení** програма за изпитания; **kódovaný** ~ кодирана програма; **kompilující** ~ компилираща програма; **kompresivní, pakovací** ~ *комп.* компресираща програма; **modulární** ~ модулна програма; **obslužný** ~ сервизна, служебна програма; **optimalizační** ~ оптимизационна програма; **počítačový** ~ *комп.* компютърна програма; **posilovací** ~ помощна програма; **prioritní** ~ приоритетна програма; **přímý** ~ програма на машинен език; **přípravný** ~ спомагателна програма; **přístupový** ~ програма за достъп; **rozvrhující** ~ планираща програма; **řídící** ~ управляваща програма; ~ **řízení vstupu, výstupu** програма за управление на вход, на изход; **samoopravný** ~ коригираща програма; **samozaváděcí** ~ циклична програма; **simulační** ~ *комп.* симулираща програма; **skenovací** ~ *комп.* сканираща програма; **sledovací** ~ контролна програма; **slučovací** ~ програма за смесване, за компилиране; **spojovací** ~ свързващ редактор; **standardní** ~ стандартна програма; **testovací** ~ програма за проверка; **třídící** ~ сортираща програма; **uživatelský** ~ потребителска програма; **vstupní** ~ входна програма; **výchozí, výstupní** ~ изходна програма; **výchozí vkládací** ~ програма за начално зареждане; **vykonávací** ~ диспечерска програма; **zakódovaný** ~ закодирана програма; **zaváděcí** ~ зареждаща програма; **zнову použitelný** ~ програма за повторно ползване; ~ **zpracování dat** програма за обработка на данни; ~ **zpracování front** програма за обработка на вериги; ~ **zpracování žádostí o přerušování** програма за обработка на прекъсвания

5. спец. производствена серия; колекция: **slaměný** ~ сламена серия (*напр. кошове, панери, кошници, чантички и под.*); **hliníkový** ~ алуминиева серия; **džínový** ~ серия, колекция (от) дънки

programátor, -a *м.* програмист

programátorka, -y *ж.* програмистка

programní, -í, -í програмен; който си поставя дадена програма, цел; който изразява дадена цел: ~ **í hudba** програмна музика

programování, -í *ср. спец.* програмиране: **automatické** ~ **í** автоматично програмиране; **dynamické** ~ **í** динамично програмиране; **lineární, nelineární** ~ **í** линейно, нелінейно програмиране; **maticové** ~ **í** матрично програмиране; **parametrické** ~ **í** параметрично про-

грамиране; ~ **přepojovací desky** програмиране на комутационен панел; **přímé** ~ **í** програмиране на машинен език; **strukturované** ~ **í** структурно програмиране; **systémové** ~ **í** системно програмиране; ~ **v absolutních adresách, v relativních adresách** програмиране в абсолютни адреси, в относителни адреси; ~ **í v pohyblivé řádové čáře** програмиране с плаваща запета

programovatelnost, -i *ж. комп.* програмируемост; **uživatelská** ~ **softwarového produktu** потребителска програмируемост на софтуерен продукт

programovatelný, -á, -é *комп.* програмируем: ~ **é reklamní panely** програмируеми рекламни панели, блокове

programově *нар.* **1.** програмно, по отношение на програма; в програмно отношение; във връзка с програма; що се отнася до програма **2.** програмно; с помощта на програма

programový, -á, -é **1.** програмен; който се отнася до програма: ~ **á změna** промяна, изменение в програма **2.** програмен; който изразява, преследва дадена програма, дадена цел: ~ **é prohlášení** програмна декларация **3. спец. техн.** програмен; който се осъществява с помощта на програма, по програма: ~ **é řízení** програмно управление

progresivita, -y *ж.* прогресивност, напредничавост

progresivně [-si-/sí-] *нар.* **1.** прогресивно, напредничаво **2.** прогресивно; във възходяща линия

progresivní [-si-/sí-], **-í, -í** **1.** прогресивен, напредничав: ~ **í politik** прогресивен политик, политически деец; ~ **í síly** прогресивни сили; сили на прогреса; ~ **í názory** прогресивни възгледи **2.** прогресивен; постепенно, прогресивно нарастващ, увеличаващ се, засилващ се, развиващ се: ~ **í normy, náklady** прогресивно нарастващи, увеличаващи се норми, разходи; ~ **í změny** *мед.* прогресивни промени; подобрение; ~ **í paralýza** *мед.* прогресивен паралич; прогресивно засилващ се, развиващ се паралич

progresivnost [-si-/sí-], **-i** *ж.* прогресивност

prohánět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* **1. (со čím)** прекарвам (*нещо през нещо, по нещо*); пускам (*нещо*) да мине/да минава (*по нещо, през нещо*): ~ **ět vodu potrubím/potrubí vodou** прекарвам вода по тръби; пускам вода да тече, да минава по тръби **2. (koho, co)** гоня, преследвам (*някого, нещо*): ~ **ět zloděje** гоня, преследвам крадец; **pes** ~ **í zajíce** кучето гони,

преслѣдва заек **3.** (*koho, co*) разг. експр. гоня (*някого, нещо*); бягам, тичам (*подир някого, подир нещо*): **~ět děvčata** гоня момичета; тичам подир момичета; **~ět míč** гоня топка; тичам подир топка, ригам топка **4.** (*koho – вин.; kohe v čet*) разг. експр. гоня, подгонвам, пришпорвам (*някого за нещо*); карам, принуждавам (*някого*) по-усърдно да се занимава (*с нещо*), да види зор, да се озори (*за нещо*): **~ět žáky v matematice** гоня, подгонвам, пришпорвам ученици по математика; накарвам ученици да видят зор по математика **5.** (*co*) разг. експр. гоня, пришпорвам (*нещо*); препускам (*на нещо, с нещо*) като луд, като хала; много силно карам (*нещо*): **~ět auto** препускам с кола като луд; много силно карам кола

prohánět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se несв.

1. (*kde*) (*с удоволствие*) тичам, търча, бягам (*из нещо, по нещо*): **~ět se na hřišti** тичам, търча, бягам из игрище **2.** (*na čet*) нося се, летя (*на нещо*); препускам (*на нещо*) (*с удоволствие*); много силно, бързо карам (*нещо*), бягам: **~ět se na koni** препускам на кон; **~ět se na kole** летя, препускам с колело; **~ět se na bruslích** летя с кънки

proházet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (*co; co čím, kudy*) пропращам, прокарвам, разчистя (*нещо в нещо, през нещо*): **~et cestu (sněhem)** пропращам, разчистя път; напращам пътна (през снега) **2.** (*co čím*) прекарам, пресся, прехвърля, нахвърля (*нещо през нещо*): **~et písek sítem** прекарам, пресся пясък през сито

prohazovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (*co; co čím, kudy*) пропращам, прокарвам, разчистям (*пътнина през снега и под.*) **2.** (*co čím*) прекарвам, прессявам, прехвърлям, нахвърлям (*пясък през сито и под.*)

prohibice, -e ж. прохибиционизъм (*забрана за производство, внос или продажба на стоки, особено на алкохол*)

prohibiční, -í, -í прохибитивен, възбранителен:

~í zákon прохибитивен закон

prohlá[sit, -sím св. **1.** (*co*) заявя, провъзглася, декларирам (*нещо*): **~sil, že neustoupí** той заявя, че няма да отстъпи **2.** (*kohe, co za co*) (публично) обявя, провъзглася, признава (*някого, нещо за нещо, за някакъв*): **~sit volbu za neplatnou** обявя избор за недействителен, за невалиден; **~sit za mrtvého** юрид. обявя за мъртъв **3.** (*kohe – вин. čím*) (тържествено) обявя, провъзглася, признава, назнача, избира

(*някого за някакъв*): **bude ~šen doktorem věd** ще бъде избран за доктор на науките

prohlášen[í, -í ср. **1.** заявление, декларация, прокламация: **učinít slavnostní ~í (na sjezdu)** напраща тържествено заявление, тържествена декларация (на конгрес, по време на конгрес) **2.** декларация (*документ*): **vyplnit daňové, celní ~í** попълня данъчна, митническа декларация

prohlašovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (*co*) заявявам (*че няма да отстъпи и под.*) **2.** (*kohe, co za co*) (публично) обявявам, провъзгласявам, признавам (*някого, нещо за нещо, за някакъв*) **3.** (*kohe – вин.; čím*) (тържествено) обявявам, провъзгласявам, признавам, назначавам, избирям (*някого за някакъв*)

prohledat, -ám св. **1.** (*kohe, co; komu co*) претърся (*някого, нещо*); прерова (*нещо на някого*): **~at zásuvky** претърся, прерова чекмеджета; **~at si kapsy** претърся си джобове **2.** (*kohe, co*) претърся, обискiram (*някого, нещо*): **~at zatčeného** обискiram, претърся арестуван

prohledáv[at, -ám несв. **1.** (*kohe, co; komu co*) претърсвам (*някого, нещо*); преравам (*нещо на някого*) **2.** (*kohe, co*) претърсвам, обискiram (*някого, нещо*)

prohlédnout, разг. prohlídnout, -nu св. **1.** *свщо и prohlédnout si, разг. prohlídnout si* (*kohe, co*) прегледам (*нещо*); разгледам (*някого, нещо*): **~nout (si) nové knihy** прегледам, разгледам нови книги; **~nout (si) město** разгледам град; **~nout si hosta** разгледам (внимателно) гост **2.** (*co*) прегледам, проверя, проконтролирам, ревизiram (*нещо*); извърша проверка, контрол, ревизия (*на нещо*): **~nout účty** прегледам, проверя сметки; извърша ревизия на сметки **3.** (*kohe – вин.*) прегледам (*някого*); подлож на лекарски преглед (*някого*): **~nout nemocného** прегледам болен **4.** (*kohe, co*) открива, разкрива, разбира (*какъв е някой, какво е нещо*); отвора си очите за истината; разбира (*някого, нещо*) колко пари чини, що за стока е, колко струва: **~nout pokrytectví někoho** разкрива, открива нечие лицемерие, двуличие; **~nout podvodníka** разкрива мошеник, измамник; разбира, че някой е мошеник, измамник; разбира що за стока е този мошеник **5.** прогледна; започна да виждам: **štěmata za pár dní ~la** за няколко дена кученцата прогледнаха **6.** обикн. третол. **-ne** разг. светне, стане по-хубав, по-приятен, по-уютен и под.: **byť po malování ~l** след боядисването апартаментът светна

prohlídk|a, -y ж. 1. преглед, преглѣждане: **lékařská ~a** лекарски преглед 2. разглѣждане: **~a galerie** разглѣждане на галѣрия 3. обиск: **policejní ~a** полицѣски обиск 4. техн. преглед, оглед, проверка, контрол: **technická ~a** технически преглед

prohlídnout вж. **prohlédnout**

prohlížeč, -e м. комп. 1. виѣър (програма за преглѣждане на файлове заради вируси) 2. виѣър (програма за разглѣждане на файлове, без те да се отварят)

prohlížen|í, -í ср. 1. разглѣждане 2. спец. оглед, оглѣждане, проверка

prohlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. също и **prohlíž|et si, -ím si** (koho, co) преглѣждам (книги, списания и под.) разглѣждам (музей и под.) 2. (co) преглѣждам, проверявам, контролирам, ревизирам (сметки, протоколи и под.); извършвам проверка, контрол, ревизия (на нещо) 3. (koho – вин.) преглѣждам, подлагам на лекарски преглед (пациент, болен и под.)

prohloub|it, -ím св. (co) 1. също и **prohloub|it si, обикн. третол. -í si** издълбае (си), изрѣви (си), прокарва (си) (нещо): **řeka si ~ila nové řečiště** реката си издълба ново корито 2. направя още по-дълбоко, още повече задълбая, издълбая, изкопая, задълбоча, удълбоча (нещо): **~it studnu** направя кладенец още по-дълбоко 3. *прен.* задълбоча, подобря, усъвършенствам, разширя (нещо): **~it studii** задълбоча, разширя стѣдия, изслѣждане; **~it své znalosti, své vzdělání** задълбоча знанията си, разширя образованието си

prohloub|it se, обикн. третол. -í se св. 1. стана още по-дълбоко, увеличи дълбочината си: **řečiště se ~ilo** рѣчното корито стана още по-дълбоко 2. *прен.* задълбочи се: **jejich přátelství se ~ilo** тяхното приятелство се задълбочи

prohloup|it, -ím св. (–; s čím; čím) извърша, направя, допусна глупост, грешка; сглупя, сгреша, сбъркам (с нещо): (s) **tím sňatkem ne~ila** с този брак тя не сбърка, не сглупи

prohlub|eň, -ně ж. 1. впадина, падина 2. дупка, яма: **~ně na silnici** дупки, ями по шосѣ 3. спец. шахта, яма, трап

prohlubenin|a, -y ж. дупка, яма, трап

prohlub|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) 1. също и **prohlub|ovat si, обикн. третол. -uje si** издълбава (си), прокарва (си) (река ново корито и под.) 2. правя още по-дълбоко, още повече задълбавам, издълбавам, изкопavam; задълбочавам, удълбочавам (кладенец и под.) 3. *прен.* задълбочавам, подобрявам, усъвър-

шенствам, разширявам (знание, образование, приятелство и под.)

prohlub|ovat se, обикн. третол. -uje se несв.

1. става още по-дълбоко; увеличава дълбочината си (за ров и под.) 2. *прен.* задълбочава се (за приятелство и под.)

prohmat|at, -ám св. (co; co komu) 1. опипам, мед. палпирам (нещо): **~at břicho** опипам корѣм 2. претършвам (нещо): **~at kapsy** претършвам джобѣве

prohnaně нар. *експр.* хитро, лукаво, шмѣкерски: **jednat ~** постѣпвам хитро, шмѣкерски

prohnanost, -i ж. *експр.* хитрост, хитрина, лукавост, лукавство, шмѣкерство

prohnan|ý, -á, -é хитър, лукав; изпѣчен: **~ý lhář** изпѣчен лъжец; **~ý simulant** хитър, изпѣчен симулант

pro|hnat, -ženu св. 1. (co čím; komu co čím) прекарам (нещо през нещо, по нещо); пусна да мине (нещо някъде, по нещо, през нещо): **~hnat kulku hlavou; ~hnat hlavu kulkou** пусна куршум в нѣчия глава; прѣсна нѣчия глава, нѣчий чѣреп 2. (koho, co) уморя, изморя, изтощя с гѣнене, с преслѣждане (някого); изтощя, изморя, уморя (някого) от бягане: **pes ~hnal zajíce** кѣчето изтощя заека от гѣнене 3. (koho, co) подгѣня, изгѣня (някого, нещо): **~hnat zloděje** прогѣня крадец 4. (koho – вин.) *разг. експр.* подгѣня, пришпѣря (някого за нещо); накарвам, принудя (някого) по-усърдно да се занимава (с нещо), да види зѣр, да се озѣри (за нещо): **~hnat žáky v matematice** пришпѣря ученици по математика; накарвам ученици да се озѣрят по математика

prohnil|ý, -a, -é 1. прогний, изгний; гнил: **~á podlaha** прогний, изгний под 2. *прен.* прогний; обхванат от разваля: **~á společnost** прогнийло общество

prohnilost, -i ж. *прен.* прогнийлост, гнийлост, разваля

prohn|ít, -iji/разг. -iju св. (–; čím) прогния, изгния, загния (от нещо): **podlaha vlhkem ~ila** от влагата подът прогний, изгний

prohnív|at, -ám несв. (–; čím) прогнивам, изгнивам, загнивам (от нещо)

pro|hnout, -hnu св. (co) огъна, прегъна, превия, изкривя (нещо): **~hnout proutek** превия, огъна прѣчка

pro|hnout se, -hnu se св. огъна се, прегъна се, превия се, изкривя се: **~hnout se v křivě** превия се, изкривя се в крѣста

prohnut|ý, -á, -é огънат, прегънат, превит, изкривѣн: **~ý proutek** огъната, превита прѣчка; **~á záda** превит, изкривѣн грѣб

prohod|it, -ím св. **1.** (со; со *čím, kudy*) пропраща, прокарсам, разчистя (нещо в нещо, през нещо): **~it cestu (sněhem)** пропраща път (през снега) **2.** (со *čím*) прекарам, пресся, прехвърля, нахвърля (нещо през нещо): **~it obilí sítem** пресся, прехвърля зърно през сито **3.** в съчет. **~it soupeře** спорт. захвърля, запрята, прята топка далеч от противник така, че да не може да я стигне (особено при игра на тенис) **4.** (со) кажа, подхвърля (нещо): **~it žert** подхвърля шега **5.** само **prohod|it si, -ím si** (со; со *s kým*) разг. разменя си (нещо с някого): **~it si deštníky** обикн. мн. разменим си чадърите

prohoř|et, обикн. третол. -í св. (сйлно, съвсѐм) изгорй: **při požáru ~ely stropy** при пожара (съвсѐм) изгоряха таваните

prohospodař|it, -ím св. (со) пропиля, разпиля, прѣсна (нещо); загубя (нещо) с лошо стопанисване: **~it statek** разпиля имот, чифлик

prohovoř|it, -ím св. **1.** (со; со *s kým*) обсъдя, продискутирам (нещо с някого): **~it výrobní problémy** обсъдя, продискутирам производствени проблеми **2.** (со) прекарам в обсъждане, в разискване, в дискутиране, в дискусия (някакво време): **~it celé hodiny** часовѐ нарѐд прекарам в приказки, в дискусии

prohovoř|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со; со *s kým*) обсъждам, разисквам, дискутирам (нещо с някого)

prohoz, -u м. **1.** текст. прокарване на совалка, на вѣтък през основа на тъкан **2.** спорт. забиване, забивка (прехвърляне, (за)працане на тенисова топка зад противник с цел да не може да бъде върната)

prohr|a, -у жс. загуба, поражение: **~a v šachu** загуба на шах; **politická ~a** политическа загуба, политическо поражение

prohrab|at, -u св. **1.** (со) разровя (нещо): **~at popel** разровя пѣпел **2.** (со) (с ровене) почиства (нещо): **~at rošt** почиства скѣра **3.** (со; *koti* со) експр. прерѐвя, претършувам, обискирам (на някого нещо): **~at kufr** прерѐвя кѹфар

prohrabáv|at, -ám, prohrab|ovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** (со) разравям (въглени и под.) **2.** (со) (с ровене, с разравяне) почиствам (скара и под.) **3.** (со; *koti* со) експр. прерѐвам, претършувам, обискирам (куфар и под.); тършувам, ровя (из чекмедже и под.)

prohráb|nout, -nu св. (со) **1.** (с едно брѣкване, с едно движение) разровя, разпрѣсна, разпиля, разхвърля (пѣпел, въглени и под.) **2.** (с едно движение, отгѐре-отгѐре) почиства (скара и под.)

prohr|át, -aji/разг. -aju св. **1.** (–; со; в *čem, kde*) загубя; претърпя загуба, неуспѣх, поражение (в нещо); победят ме, бият ме (на нещо): **mužstvo ~álo (zápas)** отбѐрът загуби (срѣща); **~át sázku** загубя облѐг; **~át v kartách** загубя, бият ме на карти; **~át u soudu** загубя дѣло в съдѣ **2.** (со) погубя, съсйпя, опропастя (нещо): **~át život** погубя, съсйпя, опропастя живота си **3.** (со) проиграя (нещо); загубя, пропиля (нещо) (на карти, на комар и под.): **~át stovku (v kartách, v sázce)** проиграя, загубя стотѣчка (на карти, на бѣс) **4.** обикн. в съчет. **~át to** (и *něko*ho) разг. загубя, изгубя (нечия) благосклѐнность, (нечия) доброжелѣтелност, (нечие) добрѐ отношѣние; загубя всйчки шансове (пред някого): **má to u ní ~áno** тѐй е загубил, загуби всйчки шансове пред нѣя; тѐй загуби всйчки шансове да я спечѣли, да я пленя

prohráv|at, -ám несв. **1.** (–; со; в *čem, kde*) губя, загубвам; претърпявам загуба, поражение, неуспѣх (в нещо); побеждават, бият ме (на нещо) **2.** (со) погубвам, съсйпвам, опропастявам (живота си и под.) **3.** (со) проигравам, загубвам, пропилявам (пари на комар и под.)

prohř|át, -eji/разг. -eju св. (со, *ko*ho) нагрѣя, загрѣя, сгрѣя, съгрѣя, затѐпля, стѐпля (нещо, някого): **~át párky** стѐпля (на пара) крѣнвирши; **slunce ~álo vodu** слънцето нагрѣ водѣта

prohř|át se, -eji se/разг. -eju se св. **1.** напѣря се, натѐпля се; загрѣя се: **~át se v lázni** напѣря се в баня **2.** нагрѣя се, загрѣя се, съгрѣя се, затѐпля се, стѐпля се: **voda se ~ála** водѣта се нагрѣ

prohřeš|ek, -ku м. прегрѣшѣние; провинѣние: **~ky mládí** прегрѣшѣния на младостѣта

prohřeš|it se, -ím se св. (–; *čím proti komu, proti čemu; na kot, na čet*) провинѣ се, съгрѣшѣ, прегрѣшѣ (с нещо пред някого; против нещо): **~it se (špatnou výchovou) proti vlastním dětem** прегрѣшѣ, провинѣ се пред собствѣните си децѣ (заради даденото им от мѣн лѐшо възпитѣние)

prohřeš|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (–; *čím proti komu, proti čemu; na kot, na čet*) грѣшѣ, прегрѣшѣвам, съгрѣшѣвам, провинѣвам се (с нещо пред някого; против нещо): **~ovat se na zdraví** грѣшѣ, прегрѣшѣвам против здравѣто си

prohřív|at, -ám несв. (со, *ko*ho) нагрѣвам, загрѣвам, сгрѣвам, съгрѣвам, затѐплям, стѐплям (вода и под.)

prohřív|at se, -ám se несв. **1.** напѣрвам се, натѐплям се, загрѣвам се (в баня и под.) **2.** нагрѣвам се, загрѣвам се, сгрѣвам се, съгрѣвам се, затѐплям се, тѐпля се (на слънце и под.)

prohýb|at, -ám *несв. (со)* огъвам, прегъвам, сгъвам, превивам, свивам (*нещо*): **~at proutek** огъвам, превивам пръчка; **~at nohy v kole-nou** сгъвам, свивам крака в коленете

prohýb|at se, -ám se *несв.* огъвам се, прегъвам се, сгъвам се, превивам се, свивам се, изкривявам се: **~at se v křivici** превивам се, изкривявам се; **~at se pod povinnostmi** огъвам се, превивам се под тежестта на задълженията си

prohý|jit, -ím *св. (со)* 1. профъкам, пропилях, пръсна (*обикн. пари*) за удоволствия: **~it plat** профъкам, пръсна заплата си (за удоволствия) 2. прекърам в гуляи, в удоволствия, в наслаждения (*някаво време*): **~it noc** прекърам нощ в гуляи

procház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* 1. (*kudy; со; skrz со*) минавам (*през нещо*); прекосявам (*нещо*): **~et dveřmi/dveře** минавам през врата; **~et skrz pokoj** преминавам през стая; прекосявам стая 2. (*со*) обикалям, кръстосвам (*нещо*): **~et město, celý kraj** обикалям, кръстосвам града, цялата област 3. (*kde*) минавам, преминавам (*покрай нещо*); отминавам (*нещо*): **~et pod oknem** минавам под прозорец, покрай прозорец 4. (*čím*) минавам, преминавам, завършвам (*нещо*): **~et výcvikem** минавам, преминавам тренировка, обучение 5. (*čím*) минавам (*през нещо*); преживявам, изживявам, изкарвам (*нещо*): **~et krizi, utrpením** минавам през криза, през мъки, през страдание; изживявам криза, изживявам страдание 6. *учил.* минавам (*от един клас в друг; в по-горен клас*): **ve škole sotva ~el** в училище той едва-едва минаваше от един клас в друг 7. (*со*) (бегло) преглеждам, разглеждам (*нещо*); хвърлям бегъл поглед (*на нещо*); минавам с поглед (*нещо*): **~et hlavní body zprávy** минавам с поглед главни точки в отчет 8. (*kudy, čím*) минавам (*през нещо*); обикалям (*нещо, някого*): **román bude ~et mnoha rukama** романът ще минава през много ръце, ще минава през ръцете на много хора, ще обикаля много читатели 9. (*kudy, čím*) минавам, преминавам, прониквам (*през нещо*): **zvuk ~el i silnou stěnou** звукът минаваше, проникваше и през дебела стена 10. *обикн. третол.* **-í** минава, преминава, протича, отива си (*за време и под.*): **den ~í v klidu** денят минава спокойно 11. *обикн. третол.* **-í (čím; kde)** минава, преминава (*през нещо, по нещо*); върви (*по нещо*): **hranice ~í po hřebeně** границата минава, върви по билото; **čára ~í bo-**

dem *геом.* линията минава през точка, пресича точка 12. *обикн. третол. в съчет.* **~í to, ~í všechno (komu)** минава безнаказано (*за някого*); бива простено, позволено (*на някого*): **všechno mu ~í** всичко му минава безнаказано; всичко му е позволено

procház|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. (-; kde)* разхождам се (*някъде*): **~et se lesem, v parku, na vzduchu** разхождам се в гора, из парк, на чист въздух; **~et se sem a tam** разхождам се, ходя насам натъм

procház|ka, -ky *ж.* разходка: **jít na ~ku** отивам на разходка; **být na ~ce** на разходка съм

prochlád|at, -ám *несв.* 1. премръзвам, замръзвам 2. *обикн. третол.* **-á** изстудява се, изстива, става студен (*за помещение, за въздух и под.*)

prochlad|lý, -á, -é 1. премръзнал, замръзнал: **~é tělo** премръзнало тяло 2. изстуден, студен: **~ý pokoj** изстудена, студена стая

prochlad|nout, -nu *св.* 1. премръзна, замръзна: **silně jsem venku ~l** силно премръзнах навън 2. *обикн. третол.* **-ne** изстине, изстудя се; стане студен: **pokoj ~l** стаята изстине; **vzduch ~l** въздухът се изстудя, разхлади се

prochod|it, -ím *св. (со)* 1. обиколя, кръстосам, измина от край до край (*нещо*): **~it město, celý kraj** обиколя, кръстосам града, цялата област 2. (*с ходене*) протрия, протъркам, изтъркам (*нещо*): **~it linoleum** изтъркам от ходене линолеум

proíransk|ý, -á, -é проирански: **radikální ~á strana** радикална проиранска партия

proislámsk|ý, -á, -é проислямски: **~é formace** проислямски формации, групировки

proizraelsk|ý, -á, -é произраелски: **~á/~é lobby** произраелско лоби

projedn|at, -ám *св. (со)* обсъжда, разглеждам (*нещо*): **~at státní rozpočet** обсъжда държавен бюджет; **~at rodinné záležitosti** обсъжда, разглеждам семейни проблеми, въпроси, дела

projednáv|at, -ám *несв. (со)* обсъждам, разглеждам (*нерешени проблеми и под.*)

projekce, -e *ж.* 1. прожекция: **~e filmu** прожекция на филм 2. *геом.* проекция: **~e prostorových útvarů** проекция на пространствени форми 3. *строит.* рядко проектиране 4. *строит. жарг.* проектантски отдел

projekčn|í, -í, -í 1. прожекционен; който се отнася до прожекция: **~í přístroj** прожекционен апарат 2. *геом.* проекционен; който се отнася до проекция: **~í rovina** проекционна равнина, равнина на проекция 3. *строит.* рядко проектантски: **~í práce** проектантски работи

projekt, -u *м.* проєкт, план: ~ **výpravy** проєкт за изложба; ~ **budovy** проєкт, план на сграда; **architektonický** ~ архитектурен проєкт; **prováděcí** ~ работен проєкт; **technický** ~ технически проєкт; **typový** ~ типов проєкт; **úvodní** ~ идѣен проєкт; **úvodno** задание

projektant, -a *м.* проєктант: ~ **i stavby, tunelu** проєктанти на строеж, на тунѣл

projektantka, -y *ж.* проєктантка

projektor, -u *м.* прожекторен апарат: **filmový**

~ кинопрожектор; кинопрожекторен апарат

projektování, -í *ср.* проектиране: ~ **i obvodů** проектиране на схеми; **organizační** ~ **i** организационно проектиране

projektovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* проектирам (*нещо*): ~ **ovat přehradu, telefonní síť** проектирам язовир, телефонна мрежа

projektový, -á, -é проєктов, проєктен, проєктантски; който се отнася до проєкт, до проектиране: ~ **é práce** проєктантски работи, дейности

projít, -jedu *св. 1. (kudy, čím; со)* (*с превозно средство*) мина, премина (*през нещо, през някъде*): ~ **jet bránou** мина (*с кола*) през врата, през порта; ~ **jet stanicí/stanicí a** мина (*с влак*) през гара, през спирка **б)** мина (*с автобус, с трамвай, с тролей, с метро*) през спирка; ~ **jet přes závoru** мина (*с кола и под.*) през бариера **2. (-; kudy)** мина, премина (*покрай нещо*); отмина (*някого, нещо*); мина и отмина; мина и замина: **vlak už ~jel** влакът вече отмина, замина **3. (со)** пропътувам, обиколя, кръстосам, измина (*нещо*) от край до край, нашир и длъж: ~ **jet celou Evropou** пропътувам, обиколя цяла Европа **4. (со)** пропътувам, прекърам в пътуване (*някаво време*): ~ **jet celý den ve vlaku** пропътувам цял ден във влака **5. (čím со)** прекърам (*нещо през нещо*) **6. (со; kоти со čím)** прекърам (*нещо през нещо*): ~ **jet si vlasy prsty, hřebenem** прекърам пръсти, грѣбен през косата си **7. обикн. третол. -jede (čím)** мине, проникне (*през нещо*); прорѣже, проникне (*нещо*); стрѣлне се, пробѣга (*по нещо*): **kulka mu ~jela srdcem** куршумът прониза сърцето му, мина през сърцето му; **blesk ~jel oblohou** светкавица прорѣза небосвѣда; **bolest mu ~jela tělem** болка прониза тялото му; **myšlenka jí ~jela hlavou** мисъл прониза, главата ѝ; мисъл се стрѣлна през главата ѝ **8. (koho, со)** поразхѡдя, повѡзѡя, поразкѡрам (*някого, нещо*): ~ **jet auto** поразкѡрам кола; ~ **jet koně** поразхѡдя кѡн, ѡздейки го **9. (со; со jak) разг.** похѡрча, изхѡрча (*пари*) за вѡзене, за пътуване (*с пре-*

возно средство): ~ **jet taxíkem spoustu peněz** дѡм, похѡрча за такси сѡма ти пари **10. (со)** загѡбя, проигрѡя (*нещо*) *често в съчет.* ~ **jet to разг. експр.** загѡбя, проигрѡя (*нещо*): ~ **jet sázku, sportovní zápas** загѡбя облѡг, спортно състѣзѡние; ~ **jet to u soudu** загѡбя дѡло, процѣс в сѡдѡ; ~ **jet celý plat v kartách** профѡкам, загѡбя, проигрѡя на кѡрти цѡла заплѡта

projet se, -jedu se *св. (-; čím, v čem, na čem)* повѡзѡ се (*на нещо, в нещо*); покѡрам (*нещо*); поразхѡдя се (*с превозно средство*): ~ **jet se autem/v autě, v kočáru, na kole, na loďce, na koni** повѡзѡ се на кола, в карѣта, на колелѡ, на лѡдка, на кѡн; покѡрам кола, колелѡ, лѡдка; поѡзѡдя кѡн

projev, -u *м. 1.* проява, ѡзраз: ~ **vděčnosti, soustrasti** ѡзраз на благодарност, на съчувствие, съболезновѡние; ~ **moci** проява на власт, сѡла **2.** рѣч, слѡво, изкѡзване: **slavnostní, novoroční** ~ тържѣствена, новѡгодѡшна рѣч **3. език.** речевѡ ѡкт, изкѡзване: (**jazykový**) ~ речевѡ ѡкт; **mluvený, psaný** ~ ѡстно, пѡсмено изкѡзване

projevít, -ím *св. 1. (со)* проявѡ, покѡжа (*нещо*): ~ **it odvahy, iniciativu** проявѡ, покѡжа смѣлост, инициатѡва **2. (со; kоти со)** проявѡ, изкѡжа, ѡзразѡ (*нещо на някого*): ~ **it obavy, soustrasti** проявѡ, изкѡжа, ѡзразѡ ѡпасѣния, съболезновѡние

projevít se, -ím se *св. 1. (jak)* проявѡ се, покѡжа се, разкрѡя се (*по някакѡв начин*): ~ **it se jako hrdina** проявѡ се, покѡжа се като гѣрой **2. обикн. третол. -í se (-; jak, v čem)** проявѡ се, ѡзразѡ се (*в нещо*); поѡви се, не закѡснѣе: **nedostatky, následky se už ~ily** недостатѡците, послѣдиците вѣче се проявихѡ, поѡвихѡ; послѣдиците не закѡснѡха

projevovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со)* проявѡвам, покѡзвам (*храбрѡст и под.*) **2. (со; kоти со)** проявѡвам, изкѡзвам, ѡзразѡвам (*ѡпасѣния, съчувствие и под. на някого*)

projevovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (jak)* проявѡвам се, покѡзвам се, разкрѡвам се (*като подлец и под.*) **2. обикн. третол. -uje se (-; jak, v čem)** поѡвява се, не закѡснѡва; поѡвява се, ѡзразѡва се (*в нещо*) (*за недостатѡкъ, за послѣдица и под.*)

projezdít, -ím *св. (со)* **1.** пропътувам, обиколя, кръстосам, измина (*нещо*) от край до край, нашир и длъж: ~ **it celou Evropu křížem krážem** пропътувам, обиколя цяла Европа нашир и длъж; ~ **it kus světa** обиколя половѡната, дѡста голяма чѡст от свѣта **2.** пропътувам, прекърам в път, в пътуване (*нещо*): ~ **it denně dvě hodiny tramvají** прекърам в път с трамѡѡѡ

- по два часа на ден **3.** изразходвам, изхарча, похарча за път (нещо): **~it hodně peněz autem** похарча много пари за пътуване с кола; **~it hodně benzínu** изразходвам, изхарча много бензин (като пътувам с кола)
- projímací, -í, -í** пургативен, разслабителен; който служи за разслабване на stomax: **~í prostředek** разслабително средство; пургатив
- projímadlo, -a** ср. разслабително (средство); пургатив
- projím|at, -ám** несов. (со) **1.** шив. стеснявам, свивам, набирам, вземам (нещо): **~at pás na plášti** свивам, стеснявам, вземам шлифер в кръста **2.** обикн. третол. **-á** разслабва, разстройва (стомаха); действия пургативно
- projímač** нар. разслабително, разслабачо, разстройвачо; пургативно
- projímav|ý, -á, -é** пургативен, разслабителен, разслабач: **~ý prostředek** разслабително средство; пургатив
- projíst, -jím, 3. мн. -jedí** св. (со) изям (пари и под.); дам, изхарча, похарча за ядене (пари): **~jíst všechny peníze** изхарча за ядене всички пари; **co vydělá, ~jí** изяжда всичко, което изкара, спечели
- projít, -jdu** св. **1.** (kudy; co; skrz co) мина, премина (през нещо); прекося (нещо); **~jít dveřmi/dveře** мина през врата; **~jít skrz pokoj** премина през стая; прекося стая **2.** (со) (неща) обиколя, кръстосам, измина (нещо) от край до край, нашир и дълж: **~jít město, celý kraj** обиколя пеша, кръстосам града, цялата област **3.** (kde) мина, премина (покрай нещо); отмина (нещо): **~jít pod oknem** мина под прозорец, покрай прозорец **4.** (čím) мина, премина, завърша, изкарам (нещо): **~jít výcvikem** мина, премина тренировка, обучение **5.** (čím) мина (през нещо); преживя, изживя (нещо): **~jít krizí, utrpením** мина през криза, през страдание; преживя криза, страдание **6.** учил. мина, премина (от един клас в друг; в погорен клас): **syn letos sotva ~šel** тази година син ми едва премина **7.** (со) (бегло) прегледам, разгледам (нещо); хвърля бегъл поглед (на нещо); мина с поглед (нещо): **~jít hlavní body zprávy** хвърля (бегъл) поглед на главни моменти в отчет, в съобщение **8.** (kudy, čím) мина (през нещо); обиколя (някого, нещо): **rukopis ~šel mnoha rukama** ръкописът мина през много ръце, през ръцете на много хора; ръкописът обиколи много хора **9.** (kudy, čím) мина, премина, проникна (през нещо): **zvuk ~šel i silnou stěnou** звукът мина, проникна и през дебела стена **10.** обикн. третол. **-jde** мине, премине, протече, отиде си (за време и под.): **den ~šel v klidu** денят премина спокойно **11.** обикн. третол. в съчет. **~jde to, ~jde všechno (komu)** мине безнаказано за някого; бѣде простѣно, позволѣно (на някого): **všechno mu ~šlo** за него всичко мина безнаказано; **to jen tak ne~jde** това току-такà няма да мине
- projít se, -jdu se** св. (–; kde) разхѡдя се, по-разхѡдя се (някъде): **~jít se lesem, po parku, na vzduchu** разхѡдя се в горà, из парк, на чист вѣздух
- projížd|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** несов. **1.** (kudy; čím; co) минàвам, преминàвам (с превозно средство) (през нещо, през някъде): **~ět městem, vesnicí** минàвам (с превозно средство) през град, през село **2.** (–; kudy) минàвам, преминàвам (покрай някого, покрай нещо); отминàвам (някого, нещо); минàвам и отминàвам; минàвам и заминàвам (за превозно средство): **vlak už ~ěl** влакът вѣче отминàваше **3.** (čím co, kde) минàвам (с нещо по нещо); прекàрвам (нещо по нещо); шàря (с нещо по нещо): **~ět tužkou po mapě** шàря с мѡлив по кàрта; двíжа, мѣстя мѡлив по кàрта **4.** (со; komu co čím) прекàрвам (нещо през нещо): **~ět si vlasy prsty, hřebenem** прекàрвам прѣсти, грѣбен през косàта си **5.** обикн. третол. **-í** (čím) минàва, преминàва (през нещо); про-рѣзва, пронíзва (нещо); стрѣлва се, пробѣгва (по нещо): **bolest mu ~ěla tělem** бѡлка пронíзваше тѣлото му **6.** (koho, co) разхѡждам, вѡзя, разкàрвам (някого, нещо) (с превозно средство), разхѡждам (кон, яздейки го): **~ět auto** разкàрвам кола; кàрам кола насàм-натàм: **~ět koně** разхѡждам кѡн, яздейки го
- projížd|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se** несов. (–; čím, v čem, na čem) вѡзя се (на нещо, в нещо); кàрам (нещо); разхѡждам се (с превозно средство): **~ět se na lod'ce, v autě** вѡзя се на лѡдка, на кола; кàрам лѡдка, кола
- projížd|k|a, -u** ж. разхѡдка (с превозно средство): **~a na lodičkách** разхѡдка с лѡдки, на лѡдки
- projí|nout, -jmu** св. (со) шив. стеснà, свия, набѣра, взѣма (нещо): **~jmout šaty (v pase)** свия, стеснà, взѣма рѡкля (в кръста)
- prokàdr|ovat, -uji/разг. -uju** св. (koho – вин.) проверя в кàдрово отношѣние (някого): **~ovat pracovníky** проверя служители в кàдрово отношѣние
- prokain** [-ín], **-u** м. мед. прокаин, новокаин
- prokalen|í, -í** ср. техн. пѣлно закаляване
- prokal|it, -ím** св. (со) техн. (пѣлно) закаля (нещо)

prokalitelnost, **-i** *ж. техн.* закаляемост, про-
каляемост

prokal|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. (со) техн.* (пъл-
но) калявам, закалявам (*нещо*)

prokap|at, *обикн. третол.* **-е** *св. (-; čím)* про-
цеди се, прокапне, изтече на капки (*през нещо*):
кафето се процеди (*през филтър*)

prokapáv|at, *обикн. третол.* **-á** *несв. (-; čím)*
процжда се, прокапва, изтича на капки (*през*
нещо)

proká|zat, **-žu/книж.** **-ži** *св. 1. (со)* покажа, про-
явя, засвидетелствам (*нещо*): покажа, проявя
смелост, храброст **2. (со)** докажа, потвърдя
(*нещо*): **~zat alibi** докажа, потвърдя алиби
3. (со) удостоверя, докажа (*нещо*): **~zat svou**
tožnost удостоверя самоличността си **4. (со;**
koti со) засвидетелствам, проявя, окажа (*не-*
що на някого): **~zat někomu úctu** засвидетел-
ствам уважение, почит на някого; проявя ува-
жение, почит към някого; **~zat někomu služ-**
bu, pomoc окажа на някого услуга, помощ

proká|zat se, **-žu se/книж.** **-ži se** *св. 1. (čím)*
представя, покажа (*нещо*): **~zat se občanským**
průkazem, legitimací представя лична кар-
та, личен паспорт, легитимация; легитимирам
се; **~zat se povolením, vstupenkou** представя,
покажа разрешение, (входен) билет **2. обикн.**
третол. страд. **-že se** окаже се: **~zalo se, že...**
оказа се, че...

prokazatelně *нар.* съвършено очевидно, явно;
съвсем достоверно: **~zjistit** установи съвсем
достоверно; **~lhát** съвършено очевидно, явно
лъжа

prokazateln|ý, **-á**, **-é** доказуем; съвсем достове-
рен; съвършено очевиден, явен: **~á lež, vina**
явна лъжа, вина

prokaz|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. 1. (со)* по-
казвам, проявявам, засвидетелствам (*ини-*
циативност и под.) **2. (со)** доказвам, по-
твърждавам (*обвинение и под.*) **3. (со)** удо-
стоверявам, доказвам (*самоличност и под.*)
4. (со; koti со) засвидетелствам, проявявам,
оказвам (*услуга на някого*)

prokaz|ovat se, **-uji se/разг.** **-uju se** *несв. 1. (čím)*
представям, показвам, предявявам (*паспорт,*
карта и под.) **2. обикн. третол. страд.** **-uje**
se оказва се

proklád|at, **-ám** *несв. 1. (со čím)* нареждам
(*нещо*) на слове; нареждам един ред (*нещо*),
втори, друг ред (*нещо*) и под.; слагам, на-
реждам, вмъквам (*нещо между нещо, в не-*
що): **~at sklo papírem** слагам, поставям,
нареждам хартия между стъкла; **~at půlky**
housek šunkou правя сандвич с шунка **2. (со**

čím) вмъквам изобилно (*нещо в нещо*); под-
крелям, изпъстрям, обилно илюстрирам
(*нещо с нещо*): **~at přednášku citáty** обилно
илюстрирам лекция с цитати **3. (со)** шпацирам,
печатам, пиша, напечатвам, написвам (*нещо*)
с разредка, разреждено: **~at slova, příklady** на-
печатвам, написвам думи, примери с разредка
4. (со) полигр. шпацирам, разреждам (*набор,*
набран текст): **~at sazbu** разреждам, шпа-
цирам набор

proklamac|e, **-e** *ж.* прокламация, декларация:
mírová ~e прокламация за мир; **~e práv** декла-
рация за права

proklam|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. и св. (со)* про-
кламирам (*нещо*): **~ovat právo na sebeurčení**
прокламирам право на самоопределение

proklatě, **prokletě** *нар. експр.* много, твърде,
адски: **~těžký případ** адски тежък случай

proklat|ý, **proklet|ý**, **-á**, **-é** **1.** прокълнат; проклът,
отречен, отхвърлен: **to je ~é místo** това е
прокълнато място **2. експр.** проклът, дяволски,
окаян: **~ý život!** пустят му живот! да му
опустее живота!

proklep|at, **-u/-ám** *св. 1. (koho, со)* прегледам,
изследвам (*някого, нещо*) с чукане; перку-
тирам (*болен, гръден кош*): **~at pacienta** пер-
кутирам пациент **2. (со, кого)** поразтърся, по-
разтърскам (*нещо, някого*) **3. обикн. в съчет.**
~at to *експр.* преживея, изкарам криво-ляво;
вържа двата края; оправа се някак: **už to nějak**
~em *разг.* все някак ще се оправим; все ще
свържем двата края криво-ляво

proklepáv|at, **-ám** *несв. (koho, со)* преглеждам,
изследвам (*някого, нещо*) с чукане; перку-
тирам (*болен; гръден кош*)

proklest|it, **-ím** *св. 1. (со)* поокастря, попрокастри
(*дърво*); поразредя клони (*на дърво*): **~it strom**
поразредя клони на дърво **2. (со)** поокастря,
поразредя, поосека (*клони*): **~it větve** по-
окастря, поразредя клони на дърво **3. (со; koti**
со, kudy) прокарам, пробия, проправа (*път*
на някого през нещо, през някъде): **~it si cestu**
davem проправа си път през тълпа, навалица

proklešť|ovat, **proklest|ovat**, **-uji/разг.** **-uju**
несв. 1. (со) попрокастриям, поокастрям (*дър-*
во), поразреждам клони (*на дърво*) **2. (со)**
поокастрям, поразреждам, поосичам (*клони*)
**3. (со; koti со kudy) прокарвам, пробивам,
проправам (*обикн. път на някого през някъде*)**

prokletě *вж. proklatě*

proklet|í, **-í** *ср.* проклятие

prokletý *вж. proklatý*

proklik|at se, **-ám se** *св. (kam; k čemu)* *комп.*
жарг. успя да се добера, стигна с кликане, с

натискане на мишката (някъде; до нещо): **~at se ke změně velikosti písma** успя с кликане да променя големината на шрифт

proklikáv|at se, -ám se несл. (кат; k četu) комп. жарг. успявам да се добера, стигам с кликане, с натискане на мишката (някъде; до нещо)

proklín|at, -ám несл. (koho, co) проклинам (някого, нещо)

proklít|it, -eji/разг. -eju св. (koho, co) прокълна (някого, нещо): **~ít celý svět** прокълна целия свят

proklouzáv|at, -ám, prokluz|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (kudy kam) промъшвам се, провирам се (през нещо): **rybu ~aly/~ovaly síti ven** рибите се изплъзваха от мрежата навън; рибите се промъшваха през мрежата 2. (koti; při čet) експр. изплъзвам се, измъквам се (сұх), отървам се (от някого); минавам метър; минавам между капките (за нещо): **už po druhé ~ám při revizi jízdenek** вече втори път се измъквам, минавам метър, минавам между капките при проверка на билети 3. обикн. третол. **-ál/-uje** буксува (за колело): **kolo ~uje** колелото буксува

proklouz|nout, -nu св. 1. (kudy kam) промъшва се, провря се (през нещо): **ryba ~la síti ven** рибата се изплъзна вън от мрежата 2. (koti, při čet) експр. изплъзна се, измъкна се (сұх), отърва се (от някого, от нещо); мина метър, мина между капките (за нещо): **~nout při revizi jízdenek** измъкна се, мина метър, мина между капките при проверка на билети

prokluz, -u м. 1. техн. приплъзване 2. трансп. буксуване

prokluzován|í, -í ср. трансп. буксуване

prokluzovat вж. **proklouzávat**

prokomunikovan|ý [-пу-], **-á, -é** комуникационно свързан, обвързан, навързан: **lidé se v tomto proklaté ~ém světě cítí ohroženi** хората се чувстват застрашени в (мрежите на) нашия проклът комуникационно обвързан свят

prokop|at, -u/-ám св. (co) 1. изкопая, прокопая, пробия дупка, отвор и под. (в нещо): **~at led** пробия, изкопая дупка в лед; пробия лед 2. изкопая, прокопая, пробия, пропраща, прокарам (нещо): **~at tunel** прокопая, пробия тунел 3. пробия, повредя, разваля (нещо) от ритане: **~at špičky bot** от много ритане пробия върхове на обувки

prokopáv|at, -ám несл. (co) 1. изкопавам, прокопавам, пробивам дупка, отвор и под. (в лед и под.) 2. изкопавам, прокопавам, пробивам, пропращам прокарвам (тунел и под.) 3. пробивам, повреждам, развалям от ритане (обувки, топка и под.)

prokop|nout, -nu св. 1. (co) (с едно копване) изкопая, прокопая, пробия дупка, отвор и под. (в нещо): **~nout led** (с едно копване) пробия дупка в лед; пробия лед 2. (co) (с едно копване) изкопая, прокопая, пробия, пропраща, прокарам (нещо): **~nout stružku** (с едно копване) изкопая, прокарам вадичка 3. (co) (от едно ритане) пробия, повредя, разваля (нещо): **~nout míč** от едно ритане пръсна, спускам топка

prokouk|nout, -nu св. разг. 1. отворя очи: **sotva ráno ~ne, chce jíst** сътрин още не си е отворил очите и вече иска да яде 2. (koho, co) експр. открива, разкрива, разбира (каква е някой, какво е нещо); разбира (някого, нещо) колко пари чини, колко струва, що за стока е; бързо и правилно преценя (някого, нещо): **~nout situaci** бързо преценя, разбира каква е ситуацията; **brzy po svatbě ho ~la** скоро след сватбата тя го разбра що за стока е, колко струва 3. обикн. третол. **-ne** (kudy) експр. надникне, надзърне (през нещо): **slunce ~lo skrz mraky** слънцето надзърна измежду облаците 4. обикн. третол. **-ne** експр. светне; стане хубав, приятен, уютен; светне от чистота: **byt po úklidu ~ne** след почистване, подреждане апартаментът а) еднокр. ще светне (от чистотата) б) многокр. светва (от чистотата)

prokouř|it, -ím св. 1. (co) изхърча, похърча (нещо) за цигари, за тютюн: **~it měsíčně stovku** изхърча стотачка, сто кро̀ни месечно за цигари 2. прекарам в пушене (някакво време): **~it celý večer** пуша през цялата вечер

prokou|sat, -šu/-sám/книж. -ši св. 1. (co) прегриза, разкъсам със зъби (нещо): **myši ~saly podlahu** мишки прогризаха, бяха прогризали пода 2. (co; co kde) прогриза, направя със зъби (дупки и под. в нещо): **myši ~saly díru (v podlaze)** мишките бяха прогризали, бяха направили дупка (в пода)

prokou|sat se, -šu se/-sám se/книж. -ši se св. (čít) експр. с мъка, с усилие успя да усвоя (нещо): **~sat se učební látkou** с мъка, с усилие успя да усвоя учебен материал

prokous|nout, -nu св. 1. (co) прегриза, преханя (нещо): **~l si ret** прегриза, преханя си устната 2. (co; co kde) прогриза (дупка и под. в нещо)

prokrach|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (кат; k četu) публ. експр. стигна (някъде; до нещо), постигна (нещо) с (поредица от) крахове: **k sociálně spravedlivé společnosti se nemusíme ~ovat a probankrotovat** няма да постигнем социално справедливо общество с поредица от крахове и банкрути

prokristapána, prokrista, pro křista pána меж-

дум. за бôга; бôже гòсподи; бôже мой: **~, to je nadělení** бôже гòсподи, сàмо товà ми лип-сваше сегà! **~, to nedělejte!** за бôга, недèйте прави товà!

prokrv|it, -ím св. (co; co jak) подобря (по някакъв начин) кръвообръщение, оросяване (на нещо) с кръв: **~it kůži masáží** подобря кръвообръщение на кожата с масаж

prokrv|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co; co jak) подобрявам (по някакъв начин) кръвообръщение, оросяване (на нещо) с кръв

prokřeh|ý, -á, -é премръзнал; замръзнал, измръзнал: **být ~ý zimou** премръзнал съм от студ

prokřeh|nout, -nu св. премръзна; замръзна, измръзна; стана на (бўца) лед: **venku ~l** навън той премръзна, замръзна

prokurátor, -a м. прокурòр: **okresní, generální, vojenský** ~ окръжен, главен, военен прокурòр

prokurátork|a, -y ж. прокурòр (за жена)

prokuratur|a [-tu/-tú-], -y ж. прокуратўра: **krajská, městská ~a** òбластна, гòрòдска прокуратўра

prokurist|a, -u м. прокурист, пълномòщник; доверено лице, пълномòщен представител (на фирма и под.): **~a banky** прокурист на бàнка; бàнков прокурист

prokvašen|í, -í ср. хран. проквàсване

proláklin|a, -y ж. падинà, вàлог

proláz|e ж. лит. литературен колаж

proletariát, -u м. събир. пролетариàт; рàбòт-ническа клàса: **průmyslový, zemědělský** ~ промишлен, земеделски пролетариàт

proletář, -e м. пролетàрий: **~i všech zemí, spojte se!** пролетàрии от всйчки стрàни, съединявайте се!

proletářk|a, -y ж. пролетàрка

proletářsk|ý, -á, -é пролетàрски: **~á revoluce, solidarita, poezie** пролетàрска революция, солидарност, поèзия

prolét|at, разг. prolít|at, -ám, prolet|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (kudy; co; čím) прелитам, пролетявам, прелетявам; (летèйки) изминавам (нещо): **~at obrovské vzdálenosti** прелитам, изминавам (със самолёт) огòрни разстояния **2. (kudy, čím) експр.** прелитам, префучавам, профучавам, минавам с огòрна скòрост (през нещо, покрай нещо); пролетявам, прелетявам (нещо; през нещо): **vlak ~al menšími železničními stanicemi** влакът пролетяваше, профучаваше покрай пò-мàлките железопътни гàри, през пò-мàлките железопътни гàри

prolet|ět, -ím св. 1. (kudy; co; čím) прелетя,

пролетя, (летèйки) измина (нещо); прелетя, пролетя (през нещо): **letadlo ~ělo vzdušný prostor/vzdušným prostorem** самолётът прелетя през въздушното пространство **2. (kudy, čím) експр.** прелетя, префуча, профуча, мина с огòрна скòрост, пролетя (през нещо, покрай нещо): **vlak ~ěl tunelem** влакът профуча през тўнел; **~ět cílem** профуча през фйниш **3. (z čeho, při čem ap.) студ. жарг.** проваля се, изгърмя, изхвърча, скъсат ме (по нещо, на нещо): **~ět z matematiky** изгърмя по матемàтика; **~ět při zkoušce** изгърмя, скъсат ме на изпит; изхвърча от изпит

prolét|nout, разг. prolít|nout, -nu св. 1. (kudy; co; čím) прелетя, прехвърча, прехвъркна (нещо, през нещо); (летèйки) мина (през нещо), пролетя (нещо): **kulka mu ~la hlavou** куршўмът мина през главàта му, пробй, пръсна главàта му **2. (kudy, čím) експр.** прелетя, прехвъркна, профуча, мина с огòрна скòрост (през нещо, покрай нещо): **~nout cílem** профуча през фйниш **3. обикн. prolít|nout, -nu (z čeho, při čem) студ. жарг.** проваля се, изгърмя, изхвърча, скъсат ме (по нещо, на нещо): **~nout z chemie** изгърмя по хймия; **~nout při ústní zkoušce** изгърмя, скъсат ме на ўстен изпит **4. обикн. prolít|nout, -nu (co) експр.** (бèгло, набързо) преглèдам, разглèдам (нещо), запозная се (с нещо); хвърля бèгъл поглед, хвърля еднò окò (на нещо): **~nout program kin** хвърля еднò окò на програмата на кинàта

proletovat вж. prolétat

prolév|at, разг. prolív|at, -ám неск. 1. (co čím, skrz co) изливам (нещо през нещо); прецèждам (нещо през нещо): **~at čaj sítkem** прецèждам чай през цèдка **2. (co čím)** промйвам (нещо с нещо): **~at rýží vodou** промйвам ориз с водà **3. (co)** проливам (нещо); обикн. в свет♦ **~at**

~at (svou krev) проливам кръвта си; давам, отдàвам живòта си

proléz|at, разг. prolíz|at, -ám неск. 1. (co; čím; skrz co) пропльзявам (през нещо); (с пльзèне, лàзене) се промъквам, провирам, промўшвам (през нещо): **~at plot/plotem/skrz plot** пропльзявам, промъквам се, провирам се през ограда **2. (co) експр.** врà се, завирам се, навйрам се (навсякгде); проўчвам (нещо) пèдя по пèдя; не оставям нйто еднò непроўчено местèнце, кътче (някгде): **~at všechny kouty** проўчвам, обрўщам наòпаки всйчки ўгли; не оставям дàже по ўглитè нйто еднò непроўчено местèнце; навйрам се вьв всйчки

ъгли **3.** обикн. *третол.* **-í** (*čím; co*) прониква, покрива, обхваща (*нещо*) в цялост: **plíseň ~á celým domem** цялата къща плесенясва, мухлясва, покрива се с плесен; **vlhko ~á zdí** влагата напада, прониква, пропива стената; стената се пропива от влага

prolezlý, -á, -é (*čím*) обхванат, нападнат, прояден, пропит (*от нещо*): **dřevo ~é červotočem** проядено от дървояд дърво; **stařec ~ý revmatizmem** страдащ, скован от ревматизъм старец; **~ý fašizmem** пропит с фашистки идеи

prolízet, разг. prolízt, -lezu св. **1.** (*co; čím; skrz co*) пропълзя (*през нещо*); (*с пълзене, с лазене*) се промъкна, провря се, промъша се (*през нещо*): **~lézt plot, plotem/skrz plot** пропълзя, промъкна се, промъша се през ограда **2.** (*co*) *експр.* завря се, навря се (*някъде*), проуча (*нещо*) педя по педя; не остава нито едно непроучено местенце, кътче (*някъде*): **~lézt každým koutem** проуча, обърна надпаки всеки ъгъл, навря се във всеки ъгъл **3.** обикн. *третол.* **-leze** (*čím; co*) покриве, обхвае, завладее, прояде, нападне, пропие (*нещо*); проникне (*в нещо*): **vlhko ~lezlo celým domem** влага напдна, пропи цялата къща; цялата къща се пропи от влага **4.** обикн. **prolízt, -lezu** (*při čem, u čeho*) *студ. жарг.* взема, мина, издържъ (*нещо*) как да е, криво-ляво; мина метър; мина между капките; пуснат ме: **~lízt u zkoušky** взема, издържъ изпит криво-ляво; пуснат ме на изпит

proleželý, -á, -é **1.** отлежал; престоял; узрял; втасал: **~ý sýr, kompost** зряло сирене, узрял тор **2.** покрит с рани от залежаване: **~á záda** гръб, покрит с рани от залежаване; гръб с декубитус

proleženin|a, -u *ж. мед.* рана от залежаване; декубитус

proležet, -ím св. (*co*) прекърам в лежане, в залежаване (*някакво време*): **~et celé odpoledne** прекърам в лежане цял следобед

proležet se, -ím se св. **1.** образуват ми се рани от залежаване; покрива се с рани от залежаване; получа декубитус: **dlouhou nemocí se ~ela** от залежаване по време на продължителната болест и се образуваха рани, тя получи декубитус **2.** обикн. *третол.* **-í se** отлежи, престой, втаса, узрее: **nechat maso ~et** остава месо да узрее; **dát sýr do sklepa, aby se ~el** слоджа сирене в мазето да узрее

prolhaný, -á, -é *експр. вулг.* лъжлив, измамен: **~ý člověk** лъжлив, измамен човек; лъжец, измамник; **~é řeči** лъжливи, измамни думи,

приказки; **~ý lhář** изкусен, опитен, закоравял лъжец; майстор на лъжата; голям лъжец

prolínání|í, -í *ср. книж.* взаимно проникване, преплитане, преливане: **~í snů a skutečnosti** преплитане на мечти и действителност

prolínat, обикн. третол. -á *несв. (co; čím)* прониква, пропива, пронизва (*нещо*); смесва се, слива се, преплита се (*с нещо*): **vzduch/vzduchem ~á vůně** въздухът се пропива с аромат; ароматът пропива въздуха, смесва се с въздуха; **celou sbírku básní ~á vzpomínka na domov** цялата стихосбирка е пропита, пронизана от спомена за родния дом; през цялата стихосбирка преминава споменът за родния дом

prolínat se, обикн. третол. -á se *несв. (-; s čím)* преплита се, съчетава се, смесва се, слива се (*с нещо*): **teorie se ~á s praxí** теорията се преплита, съчетава с практиката; **sen a skutečnost se ~ají** мечта и действителност се сливат, преплитат

prolisovat, -uji/разг. -uju св. (*co; co čím, skrz co*) смачкам, стрия, прекърам (*нещо през нещо*, *през сито, през гевгир и под.*): **~ovat hrách sítem/skrz síto** смачкам грах през гевгир

prolistovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) (*от край до край*) прелистя (*нещо*): **~ovat telefonní seznam, novou knížku** прелистя телефонен указател, нова книга

prolít, -líji/-leji/разг. -líju/-leju св. **1.** (*co čím, skrz co*) излєя (*нещо през нещо*); процедя (*нещо през нещо*): **~lít čaj sítkem** процедя чай през цедка **2.** (*co čím*) промия (*нещо с нещо*): **~lít rýži vodou** промия ориз с вода **3.** (*co*) **krev** пролєя кръвтъ си; отдъм, дам живота си; загина; **~lít hodně slz** пролєя много сълзи

prolítat, prolítnout *вж. prolétat, prolétnout*

prolívát *вж. prolévat*

prolízat, prolízt *вж. prolézat, prolézt*

prolog, -u *м.* **1.** пролог: **~ divadelní hry** пролог на (театрална) пиеса **2.** предговор, предисловие, въстъпление: **~ ke knize** предговор на книга **3.** начало; начална част, фаза; начален етап: **~ Závodu míru** начален етап на Пробега на мира

prolom|it, -ím св. **1.** (*co*) проломя, пробия, изкъртя, издъня (*нещо*): **~it zed', mříž** пробия, изкъртя стена; изкъртя, издъня решетка **2.** (*co; co kam/kde; do čeho/v čem*) пробия, проломя, избия, изкъртя (*дупка, отвор и под. в нещо*): **~it díru do ledu/v ledu** пробия дупка в лед **3.** (*co*) проломя, пробия, разкъсам (*нещо*); напъва пробив (*някъде*): **~it frontu, obklíčení** пробия, разкъсам фронт, обкръжение; на-

права пробив във фронт, в обкръжение **4. (co) експр.** разчупя, наруша (нещо): **~it mlčení, tradici** наруша мълчание, традиция **5. в съчет.** **~it podání спорт.** публ. спечеля гейм (при сервис на противника)

prolom[īt se, обикн. третол. -ī se св. проломит се, пробие се, изкърти се, разчупи се, продъни се, издъни се: **lávka se ~ila** мостчето се продъни; **led se ~il** ледът се пробй, продъни, разчупи

prolongac[ē, -e ж. спец. отсрочка, продължаване, удължаване (на срок на валидност, на действителност и под.): **~e smlouvy** продължаване на договор

prolong[ovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. (co) 1. отсрочвам/отсроча (нещо); продължавам/продължа, удължавам/удължа (срок на валидност, на действителност на нещо): **~ovat čtenářský průkaz** продължа читателска карта; **~ovat léčbu** продължа, удължа лечение **2. фин.** пролонгирам (нещо): **~ovat směnku** пролонгирам полица

proložen[ē нар. с разредка; разредено, шпацирано: **napsat slovo ~** напиша дума с разредка, разредено, шпацирано

proložen[í, -í ср. 1. нареджване на слове, между слове **2.** вмъкване **3. полигр.** разредка, шпациране

proložen[ý, -á, -é 1. (čít) изпъстрен, илюстриран (с нещо): **vyprávění ~é vtipy** изпъстрен с шегй, с вицове разказ **2.** написан, напечатан, набран с разредка; шпациран: **~é slovo** написана, напечатана с разредка, шпацирана дума; **~ý řádek полигр.** набран с разредка, шпациран ред

prolož[īt, -ím св. 1. (co čít) наредя (нещо) на слове; наредя един ред (нещо), втори, друг ред (нещо) и под.; сложа, поставя, вмъкна, положи, наредя (нещо между нещо, в нещо): **~it sklo papírem** наредя хартия между стъкла **2. (co čít)** вмъкна изобилно (нещо в нещо); изпъстря, илюстрирам, подкрепя (нещо с нещо): **~it vyprávění četnými vtipy** изпъстря разказ с многобройни шегй, вицове **3. (co) полигр.** разредя, шпацирам (набор, набран текст): **~it slovo** напиша, напечатам, набера дума с разредка; **~it sazbu** разредя, шпацирам набор

proložk[a, -y ж. полигр. дърхшус, шпон

proluk[a, -y ж. строит. незастроено място: **stavět v ~ách** строй върху незастроени места

prolustr[ovan[ý, -á, -é полит. лустриран; отстранен от длъжност (за нечисто минало): **~ý poslanec** отстранен за нечисто минало депутат

prolustr[ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (koho – вин.)

полит. лустрирам, отстраня от длъжност (за нечисто минало), подлджа на лустрация (някого); извърша лустрация (на някого): **~ovat poslance** отстраня депутат за нечисто минало **2. (co) разг.** претършувам, прероля (нещо): **~ovat ledničku** претършувам хладилник

promáč[et I, обикн. третол. -í, 3. мн. -ejí/-í св. (co, komu co) (силно) пропие, намокри, измокри (нещо): **děšť mu úplně ~el šaty** дъждът съвсѐм му намокри дрехите

promáč[et II, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. обикн. третол. -í (co; komu co) (силно) пропива, измокря, намокря (нещо): **pot mu ~í košili** пот пропива ризата му **2. също и promáč[et si, -ím si (co)** мокря, намокрям, измокрям си (нещо): **každý den si ~ím boty** всеки ден си измокрям, намокрям обувките

promáč[et se I, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se св. (силно) се намокри, измокри, пропие; прогизне: **boty se v rose hned ~ejí** в росата обувките ще прогизнат веднага

promáč[et se II, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. 1. обикн. третол. -í se (-; komu) пропива се, измокря се, намокря се, прогизва: **v takovém lijáku se šaty, boty rychle ~ejí** в такъв проливен дъжд дрехите, обувките бързо прогизват **2.** измокрям се, намокрям се, прогизвам

promáčk[āt, -ám св. (co; co čím, skrz co) смачкам, пресовам, претрия, прекарам (нещо през преса, гевгир и под.): **~at ovoce sítem/skrz síto** смачкам, прекарам плодове през гевгир

promáčkáv[āt I, -ám нескв. (co; co čím, skrz co) смачквам, премачквам, мацкам, претриявам, прекарвам (нещо през преса и под.)

promáčkáv[āt II, -ám нескв. 1. (co) посмачквам (шапка и под.) **2. (co)** издънвам (каросерия и под.)

promáčk[nout, -nu св. 1. (co) посмачкам (нещо): **~nout klobouk** посмачкам шапка **2. (co)** издъня (нещо): **~nout okno** издъня прозорец

promarn[īt, -ím св. 1. (co) пропиля (нещо): **~it zdraví, peníze, nadání** пропиля здраве, парй, талант; **~it čas čekáním** пропиля, изгубя време в чакане **2. (co)** пропусна, изпусна (нещо): **~it vhodnou příležitost** изпусна удобен случай

promarn[ívat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (co) пропилявам (време, пари, здраве и под.) **2. (co)** изпускам, пропукам (удобен случай и под.)

promast[īt, -ím св. (co) намажа (нещо) с мазнина: **~it boty** намажа обувки (с маз)

promazán[í, -í ср. смазване, намазване

promaz[āt, -žu/книж. -ží св. (co) (обилно) смажа (нещо): **~zat motor** смажа мотор, двигател

promazáv|at, -ám *несв. (co)* (обильно) смазвам (мотор и под.)

proměň|a, -y *жс.* **1.** промяна, изменение; преобразование: **velké hospodářské ~y** голёми икономически промени, изменения, преобразования **2.** промяна, превъплъщение, метаморфоза: **~a u hmyzu** метаморфоза при насекомите **3.** в съчет. (**divadelní**) **~a** театр. явление: **dějství v několika ~ách** действие с няколко явления

proměň|at, -ám *жс.* **1.** (мáсова, групова) разходка, (групово, máсово) разходжане (в курортни и под. центрове): **nedělní ~a** неделна разходка **2.** (постоянно) място за (мáсова, групова) разходка; *разг.* стъргало, движение: **procházet se po ~ě** разхождам се по стъргалото, по движението

proměň|it, -ím *св.* **1.** (–; *koho, co; koho, co na co*) променя, изменя, превърна (някого, нещо в нещо): **~it poušť v úrodnou zem** превърна пустиня в плодородна земя; **manželství ho úplně ~ilo** бракът съвсѐм го промени **2.** (*co; co za co; co na co*) обменя (нещо); сменя, разменя (нещо за нещо); разваля (*пари*): **~it leva za koruny** обменя лѐвовете за крòни; **~it stokorunu (na drobnější)** разваля банкнòта от стò крòни (на пò-дрѐбни парѝ) **3.** спорт. жарг. вкарáм гòл: **z vyložené šance ne~il** той ѝмаше страхòтен шанс, но не вкарá гòл

proměň|it se, -ím se *св.* **1.** променя се, изменя се: **po svatbě se úplně ~il** след свàтбата той изцяло се промени **2.** (*na co, v co*) превърна се (в нещо): **voda se ~ila v páru** водàта се превърна в пàра

proměnlivě нар. променливо, изменчиво

proměnlivo нар. предикативно променливо; непостоянно; **včera bylo ~** метеор. вчѐра времето бѐше променливо

proměnlivost, -i *жс.* променливост, изменчивост; непостоянност: **~ počasí** метеор. променливост на времето

proměnliv|ý, -á, -é променлив, изменчив; непостоянен: **~é počasí** метеор. променливо, непостоянно време; **~é štěstí** непостоянно щàстие

proměnn|á, -é *жс. мат.* променлива (величинà): **boolovská ~á** бóлова променлива; **spojitá ~á** непрекъснатá променлива; **závislá ~á** зависима променлива

proměnn|ý, -á, -é *мат.* променлив: **~á veličina** променлива величинà

proměň|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*koho, co; koho, co v co*) променям, изменям, превръщам (някого, нещо в нещо): **strach ~uje lidi ve zbabělce** страхът превръща хòрата в страх-

ливци **2.** (*co; co za co; co v co*) обменям, смѐням, размѐням (нещо за нещо); развалям (*пари*): **~ovat koruny za dolary** обменям крòни за дòлари; **~ovat padesátikorunu (za drobnější)** развалям банкнòта от петдесѐт крòни (на пò-дрѐбни парѝ)

proměň|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (–; v co)* меня се, променям се, изменям се, превръщам се (в нещо)

proměšk|at, -ám *св. (co)* изпýсна, пропу́сна (нещо): **~at setkání** изпýсна срѐща; **~at lhůtu** изпýсна срòк

promethi|um [-mėty-], **-a** *ср. хим.* промѐтий (Pm)

promích|at, -ám *св.* **1.** (*co; co s čím*) смѐся, размѐся, разбъркам (нещо с нещо): **~at písek s cementem** смѐся, разбъркам пясък с цимѐнт **2.** (*co*) размѐся, разбъркам (нещо): **~at karty, kostky** разбъркам кàрти, зàрове

promíchávání|í, -í *ср.* разбъркване, размѐсване, смѐсване

promícháv|at, -ám *несв.* **1.** (*co; co s čím*) смѐсвам, размѐсвам, разбърквам (пясък с цимѐнт и под.) **2.** (*co*) бъркам, разбърквам, мѐся, размѐсвам (*карти и под.*)

promi|jet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (–; *co; komu co*) извинявам (някого, нещо за нещо); прощàвам (нещо на някого): **~et někomu urážku** прощàвам на някого обѝда; извинявам някого за (нанѐсена) обѝда **2.** (*co; komu co*) прощàвам, опрощàвам, отмѐням (нещо на някого): **~et dceři dluh** опрощàвам на дъщеря си дълг; **~et trest** юрид. отмѐням наказàние

promile *нескл. ср.* промѝл, (еднà) хѝлядна чàст (‰)

prominent, -a *м.* лѝдер; водѐща фѝгура; изтѝкнат деѝц; виден представител: **političtí ~i** политически лѝдери; изтѝкнати политически дейци; ръководни, водѐщи политически фѝгури

prominentn|í, -í, -í изтѝкнат, виден, извѐстен, водѐщ, ръководен: **~í osobnost** изтѝкнатá, видна личност

promi|nout, -nu *св.* **1.** (–; *co; komu co*) извиня (нещо; някого за нещо); простя (нещо на някого): **~ňte, že obtěžuji** извинѐте, че ви безпокоя; извинѐте за безпокойството; **~nout někomu urážku** простя на някого обѝда; извиня някого за (нанѐсена) обѝда **2.** (*co; komu co*) простя, опростя, отменя (нещо на някого): **~nout dceři dluh** опростя дълг на дъщеря си; **~nout trest** юрид. отменя наказàние

prominut|í, -í *ср.* **1.** извинѐние, прòшка: **prosít za ~í** мòля за прòшка, за извинѐние **2.** опрò-

щаване, отмѣняне: **~í dluhu** опрощаване на дълг; **~í trestu** юрид. отмѣняне на наказаніе

promís[ít, -ím св. 1. (со; со s čím) смѣся, размѣся, разбъркам (нещо с нещо): **~it barvy, písek s cementem** смѣся бой, пясък с цимент 2. (со) (добре) омѣся, замѣся (нещо): **~it těsto** (добре) омѣся, замѣся тестѝ

promítac[í, -í ср. прожекціонен; който служи за прожектиране, за прожѣкції: **~í stroj (v kině)** прожекціонна машинна; кинопрожѣктор, киномашина: **~í stroj** прожекціонен апарат; **~í plátно** прожекціонен екран

promítač, -e м. кинооператор (в киносалон)

promítačka[a, -u ж. 1. одуш. кинооператорка 2. неодуш. прожекціонен апарат

promítán[í, -í ср. 1. прожѣкція; прожектиране (на филми) 2. геом. проектиране; спускане, пускане на проекція

promít[ít, -ám несов. 1. (со) прожектирам, показвам нещо (филм и под.) 2. (со) геом. проектирам (нещо); пускам, спускам проекція (от нещо); права проекція (на нещо) 3. (со do čeho, kam) книж. пренасям, показвам, изобразявам (нещо на фона на нещо); пренасям (нещо в миналото и под.)

promít[nout, -nu св. 1. (со) прожектирам, покажа (нещо): **~nout nový film** прожектирам, покажа нов филм 2. (со) геом. проектирам (нещо); пусна, спусна проекція (на нещо); направя проекція (на нещо) 3. (со do čeho, kam) книж. пренесѣ, покажа, представя, изобрази (нещо на фона на нещо); пренесѣ (нещо някъде): **~nout děj do dávné minulosti** пренесѣ дѣйствие в далѣчно минало

promížděn[í, -í ср. кожар. претъняване

promlčén[í, -í ср. юрид. фин. просрѣчка, просрѣчване; губене, изгубване на давност; давност: **~í soudní pohledávky** просрѣчване на съдебен иск; **~í trestního činu** давност на наказуемо дѣяние, на престъплѣние

promlč[et, -ím св. (со) юрид. фин. просрѣча (нещо); (нещо) се просрѣчи, изгуби давност: **~et soudní pohledávku** просрѣча съдебен иск; **trestný čin je ~en** страд. престъплѣнието е изгубило давност

promlouvat, -ám несов. (ke komu; kde) книж. произнасям рѣч; обръщам се с рѣч; обръщам се (към някого); отправям думи (към някого); изказвам се (някъде): **~at k žákům** обръщам се (с рѣчи) към ученици; отправям думи към ученици

promluv[a, -u ж. и език. реч; рѣчев акт, изказване: **vyskytuje se v ~ě** срѣща се в речта

promluvit, -ím св. 1. проговоря, заговоря: **nemohl úlekem, překvapením ~it** от уплаха, от изненада той не можѧ и да проговори, загуби дър-слово; **zatčený ~il** арестуваният проговори, започна да дава показания (co) кажа, произнеса (дума и под.); **~il pár slov** той произнесе, каза няколко думи; **~ aspoň slovíčko!** поне една дума кажй! **3.** (o čem, k čemu) взема отношение (по нещо, към нещо); изразя, изкажа мнение (относно нещо); изкажа се (за нещо, във връзка с нещо): **~it o nové knize** изкажа се за нова книга; взема отношение по нова книга; **~it k současným úkolům** изразя мнение, съображения относно съвременни задачи **4.** (ke komu; kde) произнеса реч; обърна се с реч, отправя дүми (към някого); изкажа се (някъде): **~it k shromáždění** произнеса реч пред събрание, обърна се (с реч) към събрание, към форум: **~it na schůzi** изкажа се на срѣне ◆ **~it donedleka** до някого ѡскрено, сериозно; ѡскрено, с такт се опѣтам да въздѣйствам, да повлияя на някого **5.** обикн. третол. -í (z koho, v kom) прен. проговори, заговори (в някого); обади се (в някого): **~il z něho obdiv** пролича възхищението му; **~ilo v něm svědomí** в него заговори, проговори съвестта

promluvit si, -ím si св. (s kým; s kým o čem) поговоря си, поприказвам си, разменя няколко дүми (с някого за нещо): **nemám si s kým ~it** нямам с когѧ дума да разменя, дума да си кажа ◆ **omluvit si** приказваме за това! това няма да mine така лесно, няма да ти се разmine токү-такä!

promnout, -nu св. (co; komu co) разтъркам, разтрия (нещо): **~nout si oči** разтъркам очй

promocje, -e ж. промоция (тържествено връчване на дипломи за завършено висше образование)

promočit, -ím св. 1. обикн. третол. -í (koho, co) (съвсѣм) намѡкри (някого, нещо): **být ~en až na kůži** мѡкръ, измѡкрен сѣм до кѡсти **2.** също и **promočit si**, -ím si (co) (съвсѣм) намѡкра, измѡкра си (нещо): **~it si boty** измѡкра, намѡкра си обувките

promočit se, -ím se св. (съвсѣм) се намѡкра, измѡкра; прогизна: **boty se mi ~ily** обувките ми прогизнаха

promoční, -í, -í който се отнася до промоция: **~í síň** актовä залä; **~í akt** тържествено връчване на дипломи за завършено висше образование; промоция

promodralý, -á, -é посинял: **být celý ~ý zimou** цѣлият сѣм посинял от стүд

promokampa|ň, -ně *жс.* рекламна, пропагандна кампания: **vydání alba bude provázet veliká ~ň** издването на албума ще бъде придружено от голяма рекламна кампания

promokl|ý, -á, -é прогизнал, намокрен, измокрен, мокър: **být ~ý na kůži, do niti** мокър съм до кости

promok|nout, -nu *св.* (съвсѐм) прогизна, намокря се, измокря се: **na výletě ~l a prostudil se** на излета той се намокри и настина

promotér, -a *м. спорт.* уредник, организатор, промодутър

promotion [-mouʃn] *нескл. жс. и ср.* промодция, презентация, представяне (на изделие и под.)

promotor I, -a *м. одуш.* уредник, организатор на промодция; промодтор (университетски служител)

promotor II, -u *м. неодуш. хим.* промодтор, активатор

prom|ovat, -uji|разг. -uju *несв. и св. 1. (кого – вин.)* връчвам/връча (на някого) диплома за завършено висше образование **2. (кого – вин.)** удостоверявам/удостоверя (някого) с научна степен; присъждам/присъжда (на някого) научна степен **3. ймам** промодция; връчват ми диплома за завършено висше образование; присъждат ми научна степен: **~ovat v Karolinu** ймам промодция в Каролинума (актова зала на Карловиия университет в Прага)

promptně *нар. разг.* бързо, незабавно; с готовност: **~ odpověď** отговора незабавно

promptní|í, -í, -í *разг.* бърз, незабавен, готов, подготвен: **~í odpověď** готов, бърз, незабавен отговор

promptnost, -i *жс. разг.* бързина, незабавност, готовност

promrh|at, -ám *св. (со)* **1.** прахосам, пропиля, разпиля, пръсна, разпръсна, похърча (нещо): **~at peníze, energii** прахосам, пръсна, пропиля пари, енергия **2.** пропиля, изживя напразно (нещо): **~at mladá léta** пропиля младините си

promrzl|ý, -á, -é премръзнал, замръзнал, вкочанен от студ: **~é nohy** премръзнали, вкочанени от студ крака

promrz|nout, -nu *св. 1.* обикн. *третол.* **-ne** премръзне; стане на лед: **řeka hluboko ~la** реката замръзна дълбоко **2.** премръзна, измръзна, замръзна, вкочаня се от студ: **~nout (až) na kost** премръзна, измръзна до мръзота на костите си

promysl|it, promysl|et, -ím *св. (со)* обмисля (нещо): **~it/~et (si) další postup** обмисля по-нататъшен начин на действие

promyšleně *нар.* обмислено: **jednat ~** постъпвам, действам обмислено

promyšlen|ý, -á, -é обмислен: **~á akce** обмислена акция, обмислено мероприятие

promýšl|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (со)* обмислям (нещо)

pro|mýt, -myji|разг. -myju *св. (со)* промийа; (основно) измийа, почийста (нещо): **~mýt strojek** промийа, (основно) измийа машинка

promývač|ka, -u *жс. техн.* скруббер: **plynová ~a** *техн.* газочистител, скруббер

promýv|án|í, -í *ср.* промиване, промивка

promýv|at, -ám *несв. (со)* промивам; основно измивам, почийствам (нещо)

proná|jem, -mu *м. 1.* аренда, даване или вземане под аренда: **~em pozemku** даване или вземане на земя под аренда **2.** наём; даване или вземане под наём: **~em bytu, pokoje, místnosti** даване или вземане на апартамент, на стая, на помещение под наём

proná|jím|at, -ám *несв. (со; кому со)* **1.** давам (на някого нещо) под аренда (земя и под.) **2.** давам (на някого нещо) под наём (апартамент и под.)

proná|jím|at si, -ám si *несв. (со)* **1.** вземам (нещо) под аренда (земя и под.) **2.** наемам, вземам (нещо) под наём (апартамент и под.)

proná|jmout, -jmu *св. (со; кому со)* **1.** дам (на някого нещо) под аренда: **~jmout někomu pozemek** дам на някого земя под аренда **2.** дам (на някого нещо) под наём: **~jmout někomu byt** дам на някого под наём апартамент

proná|jmout si, -jmu si *св. (со)* **1.** взема (нещо) под аренда: **~jmout si pozemek** взема под аренда земя **2.** наема, взема (нещо) под наём: **~jmout si byt** наема, взема под наём апартамент

proná|rod, -a *м. експр. вулг.* сбърщина, пълплач; банда мръсници, негодяи

pronásledován|í, -í *ср.* преследване

pronásled|ovat, -uji|разг. -uju *несв. 1. (кого, со)* преследвам, гоня (някого, нещо) (за да го хвана, заговоря и под.): **~ovat zloděje** преследвам, гоня крадец; **~ovat zvěř** гоня дивеч **2. (кого, со)** преследвам (някого, нещо); подлагам (някого) на преследване, на гонение (с цел да го унищожа, да му причиня зло, да му попреча): **~ovat pokrokové hnutí** преследвам прогресивно движение **3. (кого – вин.)** (неотстъпно) преследвам, гоня (някого); (неотклонно) ходя, бягам, тичам (след някого); досаждам (на някого); не оставам (някого) на мира; не оставам (някого) нито за миг сам; не се отделям, не се откъсвам (от някого) (с

цел да бѣда заедно с него): **~ovat dívku** преслѣдам момиче; (неотклѣнно) хѣдя след момиче; (постоянно) досѣждам на момиче; не оставям момиче на мира; **~ují ho starosti** прен. подгѣнили са го, налѣгнали са го грижи **pronásledovatel, -e** м. преслѣдвач: **utíkat před ~í** бягам от преслѣдвачи

pronáš[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со; со куду) пренѣсам, прекѣрвам (роял през врата и под.) **2.** (со; со odkud) (тайно) пренѣсам, изнѣсам (писмо от затвор и под.) **3.** (со) произнѣсам, казвам, обявявам (присѣда, реч и под.)

pronáš[et se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. (–; čím) провѣсва, увѣсва, огѣва се, измѣта се, изкривява се (от нещо; под тежестта на нещо)

pro[n]ést, -nesu св. **1.** (со; со куду) пренесѣ, прекѣрам (нещо през нещо): **~nést klavír (dveřmi)** пренесѣ, прекѣрам роял (през вратѣ) **2.** (со; со odkud) (тайно) пренесѣ, изнесѣ (нещо от някъде): **~nést z vězení moták** изнесѣ от затвор тайно писмо, тайна белѣжка **3.** (со) произнесѣ, кажа, обявя (нещо): **~nést řeč** произнесѣ реч; **~nést rozsudek** произнесѣ, обявя присѣда; **~nést přípitek** кажа, вдѣгна наздрѣвица, тѣст **pro[n]ést se, обикн. третол. -nese se** св. (–; čím) провѣсне, увѣсне, огѣне се, измѣтне се, изкривѣ се (от нещо, под тежестта на нещо): **strop se ~nese** таванѣт ще провѣсне, ще се огѣне; **lano se ~neslo tíhou** от тежестта възѣто провѣсна

pronikán[í, -í ср. проникуване, навлизане, разпространѣние, разпространяване: **~í cizích slov, idejí** проникуване, разпространяване на чужди думи, на чужди идѣи

pronik[at, -ám нескв. **1.** (čím, kudy) проникувам, пропѣравям си пѣт, провѣирам се, промѣшвам се (през гѣсталак и под.) **2.** (čím) проникувам, минѣвам, преминѣвам (през нещо); пробивам, разкѣсвам (нещо); правя пробив (в отбрана, в обкрѣжение и под.) **3.** (kat) проникувам, навлизам, нахлѣвам, нахѣлтвам (армия във вражеска територия; студ в помещение и под.) **4.** обикн. третол. **-á** (kat, do čeho) проникува, навлиза, разпространява се, нахлѣва (някъде) (за вливания в литература и под.) **5.** обикн. третол. **-á** (kat) проникува, достѣга, донѣся се, ѣдва (за вест, съобщение и под.) (някъде) **6.** обикн. третол. **-á** (kudy, čím kat; рядко со) проникува, просмѣква се, пропѣва се, попѣва, преминѣва (влага през стена и под.) **7.** обикн. третол. **-á** (kudy, čím kat) проникува (през нещо); проникува, прорѣзва, разсѣча (за лѣчи, тъмнина и под.) **8.** обикн. третол. **-á**

(koho, со) книж. проникува, нахлѣва (в някого, в нещо); обзѣма, завладѣва, проникува, горѣ, прогѣря, изгѣря, пропѣва (някого, нещо) (за омраза и под.) **9.** (со, рядко коho; do čeho; k čemu) проникувам, вникувам, навлизам (в нещо); постигам, осѣзнавам, разбѣирам, разгадавам (проблем, тайна и под.) **10.** (s čím, čím) налѣгам се, открѣвам се, правя впечатлѣние, пробивам (с възгледѣ и под.)

pronik[nout, -nu св. **1.** (čím, kudy) проникуна, пропѣравя си пѣт, проврѣ се, промѣша се (през нещо): **~nout houštím, pralesem** проврѣ се през гѣсталак; пропѣравя си пѣт през дѣствена гора **2.** (čím) проникуна, мѣна, премѣна (през нещо); пробѣя, разкѣсам (нещо); направя пробив (в нещо): **~nout obranou (soupeře)** спорт. пробѣя защита (на съперник, на противник) **3.** (kat) проникуна, навлѣза, нахлѣя, нахѣлтам (някъде): **vojsko ~lo na nepřátelské území** войската проникуна, навлѣзе, нахлѣ във вражеска територия; **do místnosti ~l chlad** в стѣята проникуна, нахлѣ стѣд; **smutek ~l do duše** тѣга нахлѣ в дѣшата (ми) **4.** обикн. третол. **-ne** (kat, do čeho) проникуне, навлѣзе, разпространѣ се, нахлѣе (някъде): **cizí vlivy ~ly do kultury** чѣжди вливания проникунаха в културата **5.** обикн. третол. **-ne** (kat) проникуне, достѣгне, донесѣ се, дѣйде (някъде): **~ly k nám dobré zprávy** до нас достѣгнаха добри вѣсти **6.** обикн. третол. **-ne** (kudy, čím kat; рядко со) проникуне, просмѣче се, пропѣе се, попѣе, премѣне (през нещо в нещо): **vlhko ~lo zdí** влагата се просмѣка през стенѣта; **děšť ~l do půdy** дѣждѣт попѣ в пѣчвата; **voda ~la do sklepa** вода проникуна в мазѣто **7.** обикн. третол. **-ne** (kudy, čím kat) проникуне, премѣне (през нещо); прорѣже, разсѣче, проникуне (нещо): **paprsky ~ly tmou** лѣчи прорѣзаха, проникунаха тъмнинѣта **8.** обикн. третол. **-ne** (koho, со) книж. проникуне, нахлѣе (в някого, в нещо); обзѣме, завладѣе, проникуне, прогорѣ, изгорѣ, пропѣе (някого, нещо): **nenávisť ~la celé její nitro** ненавѣст е обзѣла, завладѣла, пропѣла цялото ѣ съществѣ **9.** (со, рядко коho; do čeho; k čemu) проникуна, вникуна, навлѣза (в нещо); постигна, осѣзнаѣ, разберѣ, разгадаѣ (нещо): **~nout do tajů genetiky** проникуна в тайните на генѣтиката; **~nout k samé podstatě věcí** проникуна в самѣта същност на нещѣта **10.** (s čím, čím) налѣжа се, открѣ се, направя впечатлѣние, пробив (с нещо): **~nout se svými názory** налѣжа се, открѣ се, направя впечатлѣние с възгледѣте си **11.** (do čeho; kat) комп. (незакѣнно) проникуна, влѣза (в нещо,

propad|nout, -nu св. 1. обикн. *третол.* **-ne** (čím; skrz co) пресече се, премине, мине, падне, изпопада (*през нещо*): **popel ~l roštem** пепелта прегориде; **jablko ~lo** (салонът беше толкова претъпкан), че яйце да хвърлиш — няма къде да падне, че няма къде игла да хвърлиш 2. (*kam, do čeho*) хлътна, затъна, потъна, провали се (*в нещо*): **~nout do bláta, do závěje** затъна в кал, провали се в пряспа 3. обикн. *третол.* **-ne** провали се, мине без успех; претъпкан неуспех; премине при пълнен неуспех: **hra ~la** пиесата се провали, мина без успех 4. (*kde; z čeho*) учил. провали се; не взема, не издържа (*изпит*); скъсат ме (*по нещо*); остана на поправителен, на поправка (*по нещо*): **~nout u zkoušky** провали се. скъсат ме

на изпит; **v osmé třídě ~l z fyziky** в осми клас тої остана на поправителен по физика **5. (četu)** отдам се, поддам се (на нещо); обземе, обхваме ме (нещо): **~nout alkoholu, neřestem** отдам се, предам се на алкохол, на пиянство, на пороци; **~nout zoufalství** поддам се на отчаяние; обземе ме отчаяние; **~nout zkáze** обхваме ме разруха, развала; тръгна към гибел, към провала, към развала, към разруха **6. обикн. третол. -ne** пропадне, изгорї; стана недействителен, невалиден: **lístek do divadla ~l** билетът за театър пропадна, изгорї **7. обикн. третол. -ne** изтече, свърши: **záruční lhůta ~la** гаранционният срок изтече, свърши **8. обикн. третол. -ne** (коти, чети) стане собственост, премине в ръцете (на някого); конфискува се в полза (на някого, на нещо): **majetek zrádců ~ne státu** имуществото на предатели ще се конфискува, ще бъде конфискувано в полза на държавата **9. обикн. в съчет.**

♦ ~~propadnout se~~

ден на смърт

propad|nout se, -nu se св. **1. (kam, do čeho)** хлътна, затъна, потъна, пропадна, провали се (в нещо): **~nout se do bláta, do závěje** затъна ~~propadnout se~~ ~~propadnout se~~ **hanbou** потъна в земята от срам; изгорї от срам; (zmizel), **jako by se do země ~l** (тої изчезна), сякаш в земята потъна, сякаш вдън земя потъна **2. обикн. третол. -ne se** хлътне, пропадне, провали се, събори се, срути се, рухне, разруши се: **střecha se ~la** покривът се провали, пропадна

propagac|e, -e ж. пропаганда, пропагандиране; агитация, агитиране; реклама, рекламиране: **~e výstavu** пропагандиране, рекламиране на изложба; **politická ~e** политическа пропаганда, политическа агитация

propagačn|í, -í, -í пропаганден, агитационен, рекламен: **~í oddělení** пропагандно-агитационен отдел; **~í materiál** пропаганден, агитационен материал

propagand|a, -u ж. полит. пропаганда: **dělat ~u** върша, извършвам пропаганда; **tisková ~a** пропаганда чрез печата

propagandistick|ý [-dysty-], -á, -é пропаганден, пропагандаторски: **~é brožury** пропагандни брошюри

propagandist|a [-dy-], -u м. полит. пропагандатор, пропагандист: **aktiv ~ů** актив на пропагандисти

propagandistk|a [-dy-], -u ж. полит. пропагандаторка, пропагандистка

propagátor, -a м. пропагандист, пропагандатор, агитатор: **~ nových metod** пропагандатор на нови методи

propagátork|a, -u ж. пропагандистка, пропагандаторка, агитаторка, популяризаторка

propag|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) пропагандирам, популяризирам (нещо); агитирам (за нещо): **~ovat nové metody, pokrokové směry** пропагандирам, популяризирам нови методи, прогресивни насоки

propál|it, -ím св. **1. (co; co v čem/do čeho)** прогоря (дупка и под. в нещо): **~it díru v ubrusu/do ubrusu** прогоря дупка в покривка **2. (co)** изгоря (нещо): **~it všechny koks** изгоря всичкия кокс

propál|it se, обикн. третол. -í se св. прогоря, пробие се (от много горене): **trouba se ~ila** фурната прогоря, пробї се

propalován|í, -í ср. прогаряне

propal|ovat, -uji/разг. -uju несв. **1. (co; co v čem/do čeho)** прогарям (дупка и под. в покривка и под.) **3. (co)** изгарям (всички дърва и под.)

propal|ovat se, обикн. третол. -uje se несв. прогаря, пробива се (от много горене)

propan, -u м. хим. пропан

propanol, -u м. хим. пропанол

propána; propánaboha/pro pánaboha/pro pána boha; propánajána/pro pána jána; propánakrále/pro pána krále междум. Боже господи; господи Исусе Христе

propan-butan, propan(u)-butanu м. хим. пропан-бутан

propan-butanov|ý, -á, -é който се отнася до пропан-бутан: **~ý vaříč** котлон с пропан-бутан; газоз котлон

proparlamentn|í, -í, -í пропарламентарен; който е в полза, в подкрепа на парламент: **nepřipustit ~í variantu ústavy** не допусна пропарламентарен вариант на конституция

propař|it, -ím св. (со) комп. прекарам, изкарам (време) в компютърни игри: **prázdniny ~te s kulečnickem!** прекарайте ваканцията с (игра на) компютърния билиард!

propařován|í, -í ср. пропарване

propasír|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) пасирам (нещо): **~ovat maliny** пасирам малини

propast, -i ж. **1.** пропаст, бездна: **bezedná ~** бездънна пропаст; **stát na pokraji ~i** и **прен.** стоя на ръба на пропаста; **řítit se do ~i** и **прен.** сгромолясвам се в пропаста **2. прен.** пропаст; дълбоко противоречие: **třídní ~** дълбоко класово противоречие; **názorová ~** дълбоко противоречие във възгледите

prop|pást, -pasu, разг. prop|pásnout, -pásnu св. (кого, со) изпусна, пропу́сна, прозя́пам (някого, нещо): **~pást/~pásnout film** пропу́сна, изпусна филм; **~pást/~pásnout hosta na nádraží** пропу́сна, изпусна, прозя́пам гост на гарата; **~pást/~pásnout příležitost** пропу́сна, изпусна, прозя́пам удобен случай

propastn|ý, -á, -é 1. бездънен, дълбок, голям; огромен: **~á hloubka** голяма дълбочина **2. прен.** дълбок, голям, огромен: **~ý rozdíl** огромна разлика

propaš|ovat, -uji/разг. -uju св. (со; odkud kudy kam) 1. прекарам, пренеса (нещо отнякъде през някъде, някъде) контрабандно, нелегално, тайно: **~ovat zboží, peníze, zbraně (přes hranice)** прекарам, пренеса нелегално, контрабандно през граница стоки, пари, оръжие **2.** прекарам, пренеса (нещо отнякъде, през някъде, някъде) тайно, нелегално: **~ovat cigarety, zprávy vězňům (do vězení)** прекарам, вкарам тайно, нелегално цигари, вести за затворници (в затвор); **~ovat moták z vězení** прекарам, пренеса, изнеса тайно от затвор съобщение, писмо, тайна белѣжка

prop|péci, разг. prop|péct, разг. prop|píct, -peču/книж. -peku св. (со) добре изпекà, опека (нещо); ~péci/~péct/~píct moučník, maso добре изпекà кекс, месò

prop|péci se, разг. prop|péct se, разг. prop|píct se, обикн. третол. -peče se св. добре се изпече, опече: maso se už ~peklo месòто вече се опече

propočen|ý, -á, -é добре изпечен, опечен: **dobře ~ý chléb** добре изпечен хляб

propék|at, разг. propík|at, -ám несв. (со) добре изпичам, опичам (хляб, месо и под.)

propeler, -u м. техн. пропелер

propíct, propíct se вж. propéci, propéci se

propích|at, -ám св. 1. (со) пробия, продупча, надупча (нещо): ~at papír надупча хартия **2. (со; со do čeho/v čem)** пробия (дупки, отвори и под. в нещо): **~at dířky do víka** пробия дупки в капак

propích|nout, -nu св. 1. (со) пробия, продупча (нещо): ~nout papír продупча хартия; **~nout si puchýř** пробия си пришка, плъска **2. (со; со do čeho/v čem)** пробия, продупча (дупка, отвор и под. в нещо): **~nout dířku, dířky do víka** пробия дупка, дупки в капак **3. (кого – вин. čím)** прободà, пронйжа (някого с нещо): **~nout soupeře šavlí** прободà съперник със сабя

propich|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со) пробивам, продупчвам, надупчвам (ламарина и под.) 2. (со; со do čeho/v čem) пробивам, продупчвам (дупки в ламарина и под.) **3. (кого**

– вин. čím) пробòждам, пронйзвам (съперник със сабя и под.)

propíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (со) пропи́вам (цяла заплата и под.)

propíkat вж. propékat

propín, -u м. хим. алилен, пропи́н, метил-ацетилен

propínac|í, -í, -í обикн. в съчет. ~í šaty рòкля, която се закопчава по цялата си дължина; рòкля тип халàт, тип пеньòар

propír|at, -ám несв. (со) 1. премивам, измивам (плодове и под.) **2.** промивам (руда и под.) **3. екол.** пречиствам, перà (нещо): **filtrý ~ají nikotinový vzduch** филтри пречистват нико-

мр̀сни пари

propíska вж. propisovačka

propisovac|í, -í, -í обикн. в съчет. ~í tužka химикалка: **~í pero** автоматична писàлка; **~í papír** пелйòр (тънка машинописна хартия за котия)

propisovačk|a, propisk|a, -у ж. химикалка

propis|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) пи́ша, печàтам (нещо) през индйго, в няколко екземпляра; прàвя през индйго (няколко) ръкописни, машинописни кòпия (от нещо); размножавам (текст) с индйго

prop|pít, -piji/разг. -piju св. (со) пропи́я (нещо): ~pít měsíční plat пропи́я м̀сечна заплата

proplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (со; кому со) изплàщам (на някого нещо): ~et mzdu, výhru, účty, honoráře изплàщам (трудова) възнаграждение, печàлба, см̀етки, хонорàри

proplách|nout, -nu св. 1. (со; со čím) промйя, измйя, изплàкна (нещо с нещо): **~nout zeleninu studenou vodou** изплàкна зеленчуци със студ̀ена вода **2. (со; кому со) мед.** промйя (нещо на някого): **~nout nemocnému žaludek** промйя стомаха на болен

proplachován|í, -í ср. 1. промиване **2. мед.** промивка

proplach|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со; со čím) промивам, измивам, мйя, изплàквам, плàкна (плодове с вода и под.) **2. (со; кому со) мед.** промивам (нещо на някого); прàвя (на някого) промивка (на стомах и под.)

pro|plakat, -pláču/книж. -pláči св. (со) проплàча, прекàрам в плàч (някакво време): ~plakat celou noc проплàча цялата нòщ

proplat|it, -ím св. (со; кому со) изплатя́ (нещо): ~it mzdu, honorář, výhru, účty изплатя́ (трудова) възнаграждение, хонорàр, печàлба, см̀етки

proplést, -pletu св. 1. (со) сплетà, преплетà (не-

що) (заедно); напра́вя (*нещо*) във фо́рма на плі́тка; при́да́м (*на нещо*) фо́рма на плі́тка: **~plést pletence vánočky** при́да́м на ко́лден козуна́к фо́рма на плі́тка **2.** (*со; со čím*) вплета́ (*нещо в нещо*): **~plést vlasy stuhou** вплета́ панделка в коса́

prop|plést se, -pletu se св. **1.** обикн. *третол.* **-plete se** (–; *čím*) сплете́ се, преплете́ се (*с нещо*): **větvě se ~pletly** кло́ните се бяха сплели, преплели **2.** обикн. *третол.* **-plete se** (*čím*) пропъ́хне се, проврё́ се, пропъ́лзи (*през нещо*); преплете́ се (*с нещо*): **břečťan se ~pletl korunou stromu** бръшля́нът се бе́ше провря́л, бе́ше пропъ́лзля́л през коро́ната на дърво́то **3.** (*čím*) (*с усилие*) се провря́, прому́ша се, прому́шка се (*през нещо*): **~plést se davem** провря́ се през тълпа́

prop|plétací, -í, -í обикн. в съчет. **~í stroj** текст. плета́чна маши́на

prop|plét|at, разг. prop|lít|at, -ám нескв. **1.** (*со*) сплі́там, преплі́там (*нещо*) (заедно); пра́вя (*нещо*) във фо́рма на плі́тка; при́да́вам (*на нещо*) фо́рма на плі́тка **2.** (*со; со čím*) вплі́там (*панделка в коса и под.*)

prop|plét|at se, разг. prop|lít|at se, -ám se нескв. **1.** обикн. *третол.* **-á se** (–; *čím*) сплі́та се, преплі́та се (*с нещо, помежду си*) (*за кло́ни и под.*) **2.** обикн. *третол.* **-á se** (*čím*) пропъ́хва се, провря́ се, пропъ́лзя́ва (*през нещо*); преплі́та се (*с нещо*) **3.** (*čím*) (*с усилие*) се провря́м, прому́швам, прому́швам (*през тълпа и под.*)

prop|plout, -uji/разг. -uju св. (*kudy, čím/со*) преплу́вам, препла́вам, премі́на (*с плавателен съд*) (*през някъде*): **~out úžinu/úžinou, mezi skalami** препла́вам, премі́на през про́лив, между ска́ли; **~out životní úskalí/životním úskalím** *прен.* мйна́ (здрáв и чі́тав) през житейско изпитáние

prop|plouv|at, -ám нескв. (*kudy, čím/со*) плу́вам, пла́вам, мина́вам, премина́вам (*с плавателен съд*) (*през пролив, между скали и под.*)

prop|luhovan|ý, -á, -é изр́инат, почи́стен (със/от снегорин): **~ý sních** изр́инат от снегорин сня́г;

~á silnice почи́стено от снегорин шосе́

prop|oč|et, -tu м. смётка, калкула́ция, изчислени́е, изчисля́ване, пресмя́тане: **~et nákladů** калкула́ция, изчислени́е на разо́ходи

prop|očítat, -čítám, prop|očíst, -čtu св. (*со*) калкулі́рам, изчисля́, смётна, пресмётна (*нещо*): **~čítat/~číst náklady** калкулі́рам, изчисля́, пресмётна разо́ходи

prop|očítáv|at, -ám нескв. (*со*) калкулі́рам, смя́там, пресмя́там (*разходи и под.*)

prop|odruhé, pro podruhé нар. за дру́г път: **~ si**

to pamatuj! и за дру́г път го помни́! и за дру́г път си го ймай́ като обеща́ на ухото́!

propojen|í, -í ср. *електр.* свързва́не

propoj|it, -ím св. **1.** (*со*) свър́жа (*нещо*): **~it elektrické vedení** свър́жа електрoпровóдни-ци **2.** (*koho, со; koho, со čím*) свър́жа (*някого, нещо по някакъв начин*): **~it telefonem** свър́жа по телефо́н

propoj|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*со*) свър́звам (*електрoпровóдници и под.*) **2.** (*koho, со; koho, со čím*) свър́звам (*някого, нещо по телефон и под.*)

prop|oprvé, pro poprvé нар. за пръв път; като за пръв път

prop|orc|e, -e ж. пропор́ция

prop|orcionalit|a, -y ж. пропорциона́лност

prop|orcionalně нар. пропорциона́лно

prop|orcionaln|í, -í, -í пропорциона́лен: **~í vývoj národního hospodářství** пропорциона́лно разв́йтие на наро́дното стопáнство

prop|orcionalnost, -i ж. пропорциона́лност

prop|ot|it, -ím св. (*со*) изпотя́ (*си*) (*нещо*); из-мо́кря (*нещо*) от пот: **~it košili** изпотя́ си ризата; измо́кря от пот ризата си

prop|ot|it se, -ím se св. изпотя́ се: **~it se při práci** изпотя́ се по вре́ме на рабо́та

prop|ouštěc|í, -í, -í обикн. в съчет. **~í vysvědčení** оstar. свидетелство (*за завършване на училище*); отпу́скно свидетелство

prop|ouštět, -ím, 3. мн. -ěji/-í нескв. **1.** (*koho, со, kudy, čím; skrz со*) пропу́скам, пу́скам (*познат през заден вход; вода през канал и под.*)

2. (*koho, со odkud*) пу́скам, освобожда́вам (*затворници от затвор и под.*) **3.** (*koho, со odkud*) изписвам (*пациент от болница и под.*)

4. (*koho, со odkud*) уво́лнявам (*войници от военна служба, работник от работа и под.*)

5. (*со*) пропу́скам, разреша́вам да се отпеча́та, да излече́ отпеча́тано (*книга, статия за печат и под.*)

prop|rac|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (*со*) разрабо́тя, изго́твя (*нещо*): **~ovat plán výroby, detail** разрабо́тя произво́дствен пла́н, дета́йл **2.** (*со; kоти со*) спорт. разв́йя, трени́рам (*нещо*): **~ovat si svaly** разв́йя, трени́рам си му́скулите **3.** (*со*) (добре́) оме́ся (*нещо*): **~ovat těsto, hlinu** оме́ся тесто́, глі́на

prop|racová|at, -ám нескв. **1.** (*со*) разрабо́твам, изго́твям (*план и под.*) **2.** (*со, kоти со*) спорт. разв́йвам, трени́рам (*мускули и под.*) **3.** (*со*) (добре́) оме́свам (*тесто и под.*)

prop|rat, -peru св. **1.** (*со*) премі́я, изм́йя (*нещо*):

~prat ovoce премі́я, изм́йя пло́дове **2.** (*со*) пром́йя (*нещо*): **~prat rudu** пром́йя руда́ **3.** (*со*)

екол. пречистя, изперà (нещо): **~prat nikotinový vzduch** пречистя никотиновия въздух

♦ **propřítě, pro přítě** нар. за в бъдеще; за следващия път; занапред: **буду mít zkušenosti** ~ ще имам опит за в бъдеще

propřsat, -přsu/книж. -při св. (со) напиша, напечатам (нещо) през индиго, в няколко екземпляра; напраща през индиго (няколко) ръкописни машинописни копия (от нещо); размножа (нещо) с индиго, през индиго: **~psat text na stroji** напечатам, напиша текст с копие през индиго на пишеша машина

propřsat se, -přsu se/книж. -při se св. (к četи) пишейки, с писане, като писател постигна, спечеля, завоювам, покоря (нещо); стигна, издигна се, извиси се (до нещо): **dnešní jubilant se ~psal až k samým vrcholům literární slávy** с творбите си днешният юбиляр покоря върховете на литературната слава

proreformně нар. реформаторски; за реформи; в подкрепа на реформи: **česká společnost je ~naladěna** чешкото общество иска реформи, настроено е за реформи, настроено е реформаторски

propřjč|it, -ím св. 1. (коти, čети со) заема, предоставя (за ползване) (нещо на някого): **~it sál škole** предоставя зала за ползване от училище 2. (со; коти со) присъжда (нещо на някого); награжда, отлича (някого с нещо): **~it titul** присъжда звъние; **~it vyznamenání** награжда с отличие, с медаль

propřjč|it se, -ím se св. (к četи) допусна, позволя, разреша, склоня, съглася се да бъде използван, да ме използват (обикн. за нещо лошо, престъпно и под.): **~it se k udavačství** допусна да ме използват за доносничество, като доносник; позволя да напращат от мене доносник

propřjč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (коти, čети со) заемам, предоставям (за ползване) (на някого нещо) 2. (со; коти со) присъждам (на някого звание и под.); награждавам, отличавам (някого с орден и под.)

propřjč|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (к čети) допускам, позволявам, разрешавам, скланям, склонявам, съгласявам се да бъде използван (като доносник и под.), да ме използват (за доносничество и под.), да напращат от мене (доносник, предател и под.)

propuk|at, propukáv|at, -ám нескв. 1. обикн. трепол. -á внезапно, започва, избухва, разразява се (за въстание, за епидемия, за паника; за буря, за криза и под.) 2. (v со) избухвам (в плач, в смях и под.)

propuk|nout, -nu св. 1. обикн. трепол. -ne внезапно започне, избухне, разрази се: **v davu ~la panika** сред тълпата избухна паника; **~la bouře** разрази се буря 2. (v со) избухна (в плач, в смях и под.): **~nout v pláč, v smích** избухна в плач, в смях

propust, -i жс. техн. шлюз; филтър; преграден съединител: **jednokomorová ~** еднокамерен шлюз

propust|it, -ím св. 1. (koho; со kudy, čím; skrz со) пропусна, пусна (някого, нещо през някъде): **~it někoho postranním vchodem** пропусна, пусна някого през страничен вход 2. (koho, со odkud) пусна, освободя (някого отнякъде): **~it žáky jednoho po druhém** пусна, освободя един по един (всеички) ученици; **~it zajatce** освободя, пусна пленници 3. (koho, со odkud) изпиша (някого отнякъде): **~it pacienta (z nemocnice)** изпиша пациент (от болница) 4. (koho, со odkud) уволня (някого): **~it pracovníka (ze zaměstnání)** уволня служител, работник (от работа); **~it vojáka ze služby** уволня войник от служба 5. (со) пропусна, пусна, разреша (нещо): **cenzura ~ila knihu, článek** цензурата пропусна, разреши книгата, статията

propustk|a, -y жс. пропуск: **~a do střeženého objektu** пропуск за охраняван обект

propustnost, -i жс. геол., физ., хим., ж.п. пропускателна способност; пропускаяемост, пропускаяемост, проницаемост: **~ látky, půdy** пропускаяемост на вещество, на почва; **~ traťi** ж.п. пропускателна способност, капацитет на (ж.п.) линия; **~ světla** светлопропускаяемост; **tepelná ~** топлинна проницаемост; **zvuková ~** звукопропускаяемост

propustn|ý, -á, -é геол., физ., хим. пропуская, пропускаяем, пропускаящ, проницаем: **~é hmoty** проницаеми, пропускаящи материали; **ne~ý obal** непропускаяема, непропускаяща обвивка, опаковка

propyl, -u м. хим. пропил

propylen, -u м. хим. пропилен

proradně нар. вероломно: **zachovat se ~** постъпя вероломно

proradnost, -i жс. вероломство: **potrestat někoho za jeho ~** накажа някого за вероломството му

proradn|ý, -á, -é вероломен: **~ý člověk** вероломен човек; **~ý čin** вероломна постъпка

proraz|it, -ím св. 1. (со čím; коти со čím) пробия, строща, счупя, разбия (нещо с нещо; на някого нещо с нещо): **~it si pádem lebku** пробия, разбия си череп при падане; **~it pěsti**

prorážet *прорѣзѣтъ* **č-**
lem, hlavou zed' ne-íš поговорка с главà стенà
не сè пробѣва; срещу рѣжен не сè рѣта **2.** (*co
čím; komu co; čím, jak*) направа, пробѣя òтвор
(за нецо); пробѣя, прокарàм, проправа (нецо
в нецо; на някого нецо с нецо): **~it okno,**
otvor ve zdi пробѣя прозорец, òтвор в стенà;
~it tunel прокарàм тунел; **~it si cestu davem**
пробѣя, проправа си пѣт през тѣпà **3.** (*co;
skrz co*) пробѣя, разкѣсам (*нецо*): **slunce ~ilo**
mraky/skrz mraky слънцето разкѣса òбла-
ците; **~it frontu, obklíčení** воен. пробѣя, раз-
кѣсам фронт, обкрѣжение **4.** (*–; čím/s čím*)
пробѣя, налòжа се (*с нецо*): **~it (se) svými**
názory налòжа се, пробѣя с вѣзгледите си;
dobrý herec vždy ~í добрийт актòр винаги
ще пробѣе, ще се налòжи **5.** в съчет. **~it**
podání спорт. публ. направа прòбив (*при*
сервис на противника)
prorážení *прорѣzení* **-í** ср. прокопàване, пробѣване
prorážek *прорѣжек* **-a, -u** ж. спорт. жарг. прòбив в
защита (*при хандбал, баскетбол*)
prorážet, -ím, 3. мн. -ejí/-í несов. **1.** (*co čím; komu*
co čím) пробѣвам, разбивам, счѣпвам, стро-
шàвам (*главата на някого, прозорец и под.*)
2. (*co čím; komu co čím*) правя, пробѣвам
òтвор (*за нецо*); пробѣвам, прокарàвам, про-
правам (*òтвор, тунел, пѣт и под.*) **3.** (*co;
skrz co*) пробѣвам, разкѣсвам (*òблаци, фронт,*
обкрѣжение и под.) **4.** (*–; čím/s čím*) про-
бивам, налòгам се (*с талант и под.*)
proreformní *прорѣформни* **-í, -í** реформàторски; кòйто про-
карàва, подкрѣпя рефòрми: **~í nálada** рефор-
мàторски настроèния; настроèния в подкрѣпа
на рефòрми; **~í stát** реформàторска държàва;
държàва, провѣждаща рефòрми
prorektor, -a м. замѣстник-рèктор
prorezavělý, -á, -é рѣждясал; прояден от рѣждà:
~é potrubí рѣждясали трѣби; проядени от
рѣждà трѣби, прояден от рѣждà трѣбопровод
prorezavělý, обикн. третол. -í, 3. мн. -ejí/-í св.
рѣждяса, проядè се от рѣждà: **potrubí ~elo**
трѣбите се проядохà от рѣждà, рѣждясахà,
бяхà рѣждясали
prorežimní *прорѣжимни* **-í, -í** полит. кòйто подкрѣпя, под-
държа (политически) режѣм; кòйто симпати-
зира на режѣм: **~í občané** подкрѣпящи режѣма
граждани; поддържници, симпатизàнти на
режѣм
prorocký нар. прорòчески: **~ poznamenat, říci**
прорòчески отбелѣжа, кàжа
prorocký, -á, -é прорòчески: **~á slova** прорò-
чески слова, дѹми
prorocství, -í ср. **1.** прорòчество, предсказàние:

Libušino ~í прорòството на Лѣбуше **2.** про-
рòчество, предсказàние, предвиждàне: **její ~í**
se splnilo нѣйното предсказàние се сбѣдна;
нѣйните предвиждàния се сбѣднахà
prorok, -ka м. **1.** прорòк, прорицàтел, пред-
сказàтел, гадàтел: **věšty ~ků** предсказàния
на прорòци, на гадàтели; **špatní ~ci událostí**
лòши, неспособни предсказàтели на събѣй-
тия; лѣжепрорòци; прорòци, кòйто невѣрно
предсказàват събѣтия **2. рел.** прорòк: **staro-**
zákonní ~ci библѣйски прорòци; прорòците
prorok, -ka *прорѣжѣтъ* **prorok, -ka**
kdo není doma ~kem поговорка нѣкой не è
прорòк в родината си
prorokovat, -uji/разг. -uju несов. **1.** (*co; komu,*
čemu co) прорòкувам, предричам, пред-
сказàвам, вещàя (*нецо на някого, на нецо*):
Libuše ~ovala Praze slávu Лѣбуше предрèче
на Прàга слàва, велѣние **2.** (*co; komu, čemu*
co) предричам, предсказàвам (*нецо на някого,*
на нецо); предвиждам (*нецо за някого, за*
нецо): **~ovat někomu úspěch** предричам ус-
пѣх на някого; предвиждам успѣх за някого
prorostlák, -u м. бот. ўрока (Bupleurum)
prorostlý, -á, -é **1.** обрàсль, зарàсль: **záhon ~ý**
trávou обрàсла с тревà лехà **2.** прошàрен;
изпѣстрен с тѣстинà, със сланина (*за месо*);
(*месо*) със слòве тѣстинà, сланина: **~é**
vepřové прошàрено със сланина свѣнско
(*месо*)
prorůst, обикн. третол. -roste св. **1.** (*–; co*)
избуѣ, заглущѣ (*нецо*): **plevel ~rostl řepu** плѣ-
велите в цвеклòто избуѣхà; плѣвелите за-
глушѣхà цвеклòто **2.** (*čím*) обрàсне, зарàсне
(*с нецо*): **rybník ~rostl rákosím** èзерцето
обрàсна с ракѣта, с камѣш, с папѹр **3. (do čeho)**
мед. разсѣе се, проникне (*в нецо*), засѣгне,
порази (*нецо*); дадè разсѣйки (*в нецо*): **nádor**
~rostl do okolní tkáně тѹморѣт дадè разсѣйки
в сѣсѣдната тѣкан
prorůstat, обикн. третол. -á несов. **1.** (*–; co*)
избуѣва, заглушàва (*нецо*): **plevel ~á řepu**
плѣвелите заглушàват цвеклòто **2.** (*čím*) об-
рàства, зарàства (*с нецо*): **rybník ~á rákosím**
èзерцето обрàства с ракѣта, камѣш, папѹр
3. (do čeho) мед. дава разсѣйки; разсѣйва се,
прониква (*в нецо*); засяга, поражàва (*нецо*):
nádor ~á do okolní tkáně тѹморѣт дава раз-
сѣйки в окòлната тѣкан
prorůstový, -á, -é кòйто прокарàва, поддържа,
подкрѣпя икономически растѣж, развòй,
разцвѣт, просперитèt: **~á úloha fiskální po-**
litiky прокарàваща, подкрѣпяща икономически
растѣж фискàлна политика

prosek|at, -ám *св. 1.* (со) просекà (нещо); (със

сечене) пробия (нещо): **~at led** просека лед
2. (со; со в чет) просека, (със сечене) пробия (отвор, дупка и под. в нещо): **~at v ledu díru** пробия дупка в леда
3. (со) (със сечене, с кастрене) разреда, попросека, поосека, поокастря (нещо): **~at křoví** поосека, поокастря, разреда храсталак
4. (со; коти со; kudy, čím) разчистя, прочистя, просека, пробия, проправа (път и под. през някъде): **~at si cestu (pralesem)** разчистя, проправа си път (през девствена гора)
prosek|at se, -ám se св. (kudy, čím) разчистя си, прочистя си, просека си, пробия си, проправа си път (през някъде, обикн. с помощта на брадва, на меч, на сабя и под.): **~at se nepřátelskou linií** разчистя си, пробия си път през вражеска линия
prosekáv|at, -ám нескв. **1.** (со) просичам, (със сечене) пробивам (лед и под.) **2.** (со; со в чет) просичам, (със сечене) пробивам (дупка, отвор и под. в нещо) **3.** (со) (със сечене, с кастрене) разреждам, поосичам, поокастрям (клони и под.) **4.** (со; коти со; kudy, čím) разчиствам, прочиствам, просичам, проправам (път и под. през гъста гора, през обкръжение и под.)
prosekáv|at se, -ám se нескв. (kudy, čím) разчиствам си, прочиствам си, просичам си, проправам си път (през някъде, обикн. с помощта на брадва, меч, сабя и под.)
prosektur|a [-tú-], -у ж. мед. аутопсионна, секционна (зала)
prosévačk|a, -у ж. сито (машина)
prosévadl|o, -a ср. решето
proséván|í, -í ср. отсяване, пресяване
prosív|at, -ám разг. **prosív|at, -ám** нескв. (со) пресявам (брашно, пясък и под.)
proschl|ý, -á, -é изсъхнал, сух: **~é prádlo** изсъхнало, сүхо бельо, пране
prosch|nout, -nu св. изсъхна; изсуша се; стана сүх: **prádlo pěkně ~lo** прането се изсуши, изсъхна добре, хубаво
prosím част. за учтивост **1.** моля; да; да, моля; разбъра се; да, разбъра се: **mohu se tě na něco zeptat?** – **prosím** мога ли да те попитам за нещо? – моля **2.** моля; ако обичаш, ако обичате: **prosím, vstupte!** моля, влезте! влезте, моля! **prosím? nerozuměl jsem** моля? не разбрах; повторете, ако обичате! не разбрах **3.** всъщност; разбъра се: **a to není prosím všechno** и това всъщност не е всичко; и това, разбъра се, не е всичко; и това далеч не е всичко

prosincov|ý, -á, -é декемврийски: **~ý den** декемврийски ден
prosin|ec, -ce м. декември: **přijede v ~ci** ще пристигне през декември
pros|it, -ím нескв. **1.** (кого – вин. о со, за со, за кого) моля (някого за нещо): **~it přítele o radu, za prominutí** моля приятел за съвет, за грешка; **~ila ho, aby nezapomněl** тя го моляше да не забрави; **~it za syna (ve škole)** моля от името на синя си (в училище); **smím ~it (o tanec)?** (покана за танц) мога ли да ви покана (на танц)? ще разрешите ли да ви покана (на танц)? **2.** искам си (обикн. за куче и под.): **pes umí ~it** кучето може да си иска
pro|sít, -seji/разг. -seju св. (со, прен. експр. кого) преся, прося (нещо, някого): **~sít mouku, písek** преся брашно, пясък; **~sít studenty u zkoušky** прен. експр. преся, прося студенти на изпит
pros|it se, -ím se нескв. (кого – род. о со) моля (някого за нещо); моля се (на някого за нещо): **~it se tě nebudu** няма да ти се моля
prosív|at вж. **prosév|at**
proskak|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со; čím; skrz со) прескачам, скачам (през обръч и под.) **2.** обикн. третол. **-uje** (внезапно) се появява, мърва се, изниква (за светлина, за звезди и под.)
proskoč|it, -ím св. **1.** (со; čím; skrz со) прескоча, скоча (през вътрешността на нещо): **~it obruč/obručí** прескоча, скоча през обръч **2.** обикн. третол. **-í** долети, достигне, донесе се: **~ila divná zpráva** долетя странна вест **3.** обикн. третол. **-í** (внезапно) се появи, покаже се, изникне, мърне се: **~ily první hvězdy** появиха се, показаха се първите звезди
proskribovan|ý, -á, -é обявен извън закона; преследван от закона; проscribeiran: **~é osoby, vrstvy** преследвани от закона лица, прослѳйки
proskrib|ovat, -uji/разг. -uju св. и нескв. книж. (кого, со) **1.** обявя/обявявам (някого, нещо) извън закона **2.** (обществено) порица/порицавам; осъдя/осъждам (някого, нещо)
proskurník, -u м. бот. ружа (Althaea)
proslaven|ý, -á, -é прославен, известен, прочут: **~ý umělec** прославен, прочут артист
proslav|it, -ím св. (кого, со) прославя (някого, нещо): **film ho ~il** филмът го прослави
proslav|it se, -ím se св. (–; čím) прославя се, прочуя се (с нещо): **~il se svým vynálezem** той се прослави с изобретението си, с откритието си
proslech|nout se, обикн. безл. страд. -ne se св. (–; о чет) разчуе се (за нещо): **o skandálu se už ~lo** за скандала вече се разчу
proslíd|it, -ím св. (со) проуча, проверя, пре-

тършувам, преро́вя, объ́рна (*нещо*) нао́паки:
psi ~ili každý kout lesa кучетата претър-
 шу́ваха всяко кѣтче от гората
proslov, -u м. слóво, рѣч: **uvítací ~ (k hostům)**
 привѣтствено слóво (към гóсти)
proslov|it, -ím св. книж. (*со*) произнесà (*нещо*):
~it přednášku изнесà, прочетà лекция
proslulost, -i ж. прослáвеност, прочѹтост,
 извѣстност, прословѹтост
proslulý, -á, -é прослáвен, прочѹт, извѣстен,
 слáвен: **~é výrobky** прочѹти, прослáвени
 издѣлия: **smutně ~ý** печáлно извѣстен
proslých|at se, обикн. безл. страд. -á se несв.
 (–; *о čet*) разчѹва се, чѹва се (*за нещо*); нòсят
 се слѹхове; говорѹи се; кáзват: **~á se, že...** нòсят
 се слѹхове, чѹва се, говорѹи се, че...
prosmýč|it, -ím св. 1. (*со; со čím*) почѹстя,
 изчѹстя, изтъркам, излѣскам, преветà (*нещо*
с нещо): **~it podlahu hadrem** изтъркам, из-
 лѣскам пòд с парцáл 2. (*со; со odkud*) почѹстя,
 изчѹстя, изтърка, избѣрша, ометà, обѣрша
 (*нещо отнякъде*): **~it ze stropu prach, pa-
 vučiny** обѣрша, изчѹстя от тавàн прах, пàя-
 жини
prosný, -á, -é прòсен; кòйто е от прòсò: **~á kase**
 прòсена кàша; кàша от прòсò
pros|o, -a м. 1. бот. прòсò (*Panicum*): **pěstovat**
~o отгледжам прòсò 2. събир. прòсò: **~o pro**
kuřata прòсò за пилета
prosl|it, -ím св. (*со*) (добрѣ) осолà (*нещо*): **~it**
maso (добрѣ) осолà месò
pro|spat, -spím св. (*со*) проспà, прекàрам в сѣн
 (*някакво време*): **~spat celé odpoledne** про-
 спà цял следòбед
pro|spat se, -spím se св. наспà се (хѹбаво): **~spat**
se po noční službě наспà се (хѹбаво) след
 нòщно дежѹрство
prospěch, -u м. 1. пòлза: **veřejný ~** общѣствена
 пòлза; **rozhodnout v něčí ~** решà (*нѣщо*) в
 нѣчия пòлза; **to je mu na ~/книж. ku ~u**
 товà му е от пòлза; **sbírka ve ~ postížených**
povodní, zemětřesením събирàне на пòмощи
 в пòлза на пострадали от наводнѣние, от
 земетресѣние 2. учил. успѣх (*в училище*): **prů-**
měrný ~ срѣден успѣх; **mít dobrý ~** имам
 добър успѣх; добър ученик сѣм
prospěchář, -e м. вулг. кòристен човѣк; ко-
 ристолѹбец; разг. келепирджия, смѣткаджия
prospěchářk|a, -u ж. вулг. кòристна женà; ко-
 ристолѹбка; разг. келепирджийка, смѣт-
 каджийка
prospěchářsky нар. вулг. кòристно, користо-
 любиво; смѣткаджийски, келепирджийски
prospěchářsk|ý, -á, -é вулг. кòристен, кори-

столѹбѹв; разг. смѣткаджийски, келепир-
 джийски: **~ý zájem** кòристен, смѣткаджийски
 интерѣс
prospěchářstv|í, -í ср. вулг. користолѹбие, разг.
 келепирджийство, смѣткаджийство
prospěchovost, -i ж. учил. успева̀емост: **~žáků,**
studentů успева̀емост на ученици, на сту-
 дѣнти
prospěchov|ý, -á, -é 1. кòйто се отнàся до пòлза,
 обикн. в сѣчет. **dativ ~ý** език. дàтелен па-
 дѣж за пòлза (*dativus commodi i incommodi*)
 2. кòйто се отнàся до успѣх (*в училище*), обикн.
 в сѣчет. **~é stipendium** стипѣндия за успѣх
prospekt, -u м. 1. проспѣкт, диплѣнка: **nakla-**
datelský ~ издàтелен проспѣкт 2. упѣтване,
 инстру́кция, реклàма, проспѣкт: **~ k nové**
práce проспѣкт, упѣтване кѣм нòва перàлня
prosperit|a, -u ж. просперитѣт, просперѹране;
 (икономическо) процѣфтяване, преуспѹване;
 (икономически) развòй, разцвѣт: **~a průmyslu**
 просперѹране, разцвѣт на промишленостà
prosper|ovat, -uji/разг. -uju несв. просперѹрам,
 процѣфтявам, преуспѹвам, развѹвам се
 (икономически): **podnik (dobře) ~uje** пред-
 приятието просперѹра, преуспѹва, добрѣ се
 развѹва, процѣфтява
prospěšně нар. полѣзно, ползотвòрно, бла-
 годàтно, благоприятно: **působit ~** отразѹвам
 се, въздѣйствам благотвòрно, полѣзно
prospěšnost, -i ж. полѣзност, ползотвòрност: **~**
opatření полѣзност на мѣрки
prospěšn|ý, -á, -é полѣзен, ползотвòрен, бла-
 готвòрен, благодарен: **~á věc, změna** полѣзна
 вѣщ, промяна: **~é působení** полѣзно, благо-
 твòрно, благодарно въздѣйствие; **je ~ý spo-**
lečnosti тòй е полѣзен за общѣството; **to ti**
bude ~é товà ще ти бѣде от пòлза, ще ти се
 отрази благоприятно
prosp|ět, -ěji/разг. -ěju св. 1. (*кòму, čemu čím*)
 помòгна, полѣзен сѣм, донесà пòлза (*с нещо*
на някого, на нещо): **~ět někomu radou** по-
 мòгна на някого сѣс сѣвет; **~ěje ti klid** ще ти
 помòгне, ще ти бѣде полѣзно, ще ти бѣде от
 пòлза спòкòйствие 2. (*kde, v čem*) учил. по-
 стѹгна (добър) успѣх, (добър) резултàт (*по*
нещо); спрàвя се (добрѣ) (*с нещо*): **ve fyzice**
~ěl výborně по фѹзика тòй постигна отлѹчен
 успѣх, отлѹчни резултàти
prospív|at, -ám несв. 1. (*кòму, čemu čím*) по-
 ма̀гам, полѣзен сѣм, нòся, донàсям (*с нещо*)
 пòлза (*на някого, на нещо*): **napětí nikomu**
ne~á напрежѣнието не нòси пòлза на нѹкого,
 не è полѣзно, не è от пòлза за нѹкого 2. (*kde, v*
čem) учил. постигам (добър) успѣх, (добър)

резултат (по нецо); спр́вам се (добре) (с нецо); ўча се (добре): **~al průměrně** той се ўчесе относительно добре; той постигаше средни резултати, имаше среден успех

prostáček, -ka м. експр. простоватичък, найвничък, простодушен човек, човечец

pro|stát, -stojím св. (со; со kde) престоа; преќрам прав, сто́йки (някакво време някъде): **~stát ve frontě** hodinu престоа на опашка един час

prostat|a, -y ж. анат. простата (жлеза)

prostavěnost, -i ж. икон. усвоени за строителство финансови средства: **kolik procent činila ~ za uplynulý rok?** какъв е процентът на усвояване на финансови средства в строителството през изтеклата година?

prostav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. (со) изразходвам, употребя, похърча за стро́ж, за строителство (нецо): **~ět hodně materiálu** изразходвам много материал за стро́ж; вл́жа много материал в стро́ж; стро́жът (ми) погълне много материал; **~ět pět tisíc korun při úpravě chaty** похърча за благоустрояване, за обзавеждане на вила пёт хйляди кро́ни

prostě I нар. 1. пр́сто, обикновено, скромно: **~ zařízení byt** пр́сто, скромно обзаведен апартамент 2. пр́сто, несложно, ясно, естествено, непринудено: **vyjadřovat se ~** изразявам се пр́сто, ясно

prostě II част. пр́сто; ч́сто и пр́сто: **chci to ~ vědět** йскам пр́сто да зна́м това; **je to ~ omyl** това е ч́сто и пр́сто грешка

prostěradl|o, -a ср. чаршаф: **přikrýt se ~em** завия се, покр́я се с чаршаф

prostírání, -í ср. комплект покрывици за сервиране: **anglické ~í** комплект за американско сервиране

prostírat, -ám нескв. 1. (со; со kam) постылам, разстылам (покрывка върху маса и под.) 2. (-; kam; k čemu) сервирам (обяд), слагам маса (за обяд и под.)

prostírat se, обикн. третол. -á se нескв. прости́ра се, разпрости́ра се, разстыла се (за поле и под.): **lány se ~ají do daleka** (селскостопански) бло́кове се разпрости́раха надалече

prostítuce [-ty-], -e ж. проститу́ция, прости́туиране

prostitut|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju нескв. и св. 1. (кого – вин.) пр́вля/напр́вля (някого, от някого) проститутка 2. (со) прен. вулг. публ. пр́вля/напр́вля (нецо) слуги́ня (на нецо, на някого); прода́вам/прод́ам (нецо на някого)

prostitut|ovat se [-ty-], -uji se/разг. -uju се нескв. и св. 1. проститу́йрам; от́дам се/отда́вам се

на проститут́ция; занима́вам се с проститут́ция

2. прен. вулг. проститу́йрам; прод́ам се/прода́вам се, сл́ужа (на някого) с прода́жни це́ли

prostitutk|a [-ty-], -y ж. проститутка

prostn|á, -ých ср. само мн. физкулт. свободни упражне́ния; упражне́ния на земя, без ўред

prostn|ý, -á, -é физкулт., обикн. в съчет. **~á cvičení** свободни упражне́ния; упражне́ния на земя, без ўред

prostoduchost, -i ж. простоду́шие, найвност

prostoduch|ý, -á, -é простоду́шен, найвен: **~á žena** простоду́шна, найвна жена; **~á otázka** найвен въпр́ос

prostoduše нар. простоду́шно, найвно: **mluvit ~** гово́ря простоду́шно, найвно

prosto|j, -e м. икон. престо́й: **pracovat bez ~ů** рабо́тя без престо́и

prostomyslně нар. простоду́шно, найвно

prostomyslnost, -i ж. простоду́шие, найвност

prostomysln|ý, -á, -é простоду́шен, найвен: **~ý chlapec** простоду́шно, найвно момче

pro|stonat, -stůnu св. (со) проболеду́вам, пролежа́, преќрам, изка́рам (някакво време) бо́лен, в боледу́ване: **~stonat několik měsíců** проболеду́вам, преќрам в боледу́ване няколко ме́сеца

prostopášně нар. развратно, безпъ́тно, разпъ́тно; в разврат

prostopášnic|e, -e ж. развратница, безсрамница

prostopášník, -a м. развратник, безсрамник

prostopášnost, -i ж. разврат, безпъ́тство, безсра́мие: **páchat ~i** отда́вам се на разврат

prostor, -u м. 1. простран́ство: **kosmický, meziplanetární ~** космическо, междупланетно простран́ство; **funkcionální ~** функциона́лно простран́ство; **homogenní ~** едноро́дно простран́ство; **vektorový ~** векторно простран́ство; **~ a čas** филос. простран́ство и време 2. площ; простран́ство; помеще́ние: **nebytový ~** нежилищна пло́щ; **obytný ~** обита́ема пло́щ; **mít malý životní ~** ймам ма́лко ж́знено простран́ство; **dohořivací ~** ка́мера на дога́рянето; **ložný ~** товаровместимост; **mezípalubní ~** тв́йндек; междупа́лубно простран́ство; **nákladní ~** това́рно помеще́ние; **oddělený ~** отсек; **přední nárazový ~** мор. фо́рпик; **pojistný ~** ко́фердам; **sběrný ~** мор. ску́л; **silážní ~** силажовместилище; **vychlazovací ~** охладжа́ща ка́мера; **zavazadlový ~** бага́жно помеще́ние; бага́жник; **výfukový ~** зо́на на изхв́рляне

prostor|a, -y ж. площ, простран́ство, помеще́ние: **nebytová ~** нежилищна пло́щ; **v ~ách závodu** в заво́дските помеще́ния, за́ли

prostornost, -i *ж.* 1. просторност 2. тонаж, вместимость: ~ **lodi** тонаж на кораб

prostorn|ý, -á, -é просторен: ~ý **byt** просторен апартамент

prostorově *нар.* пространствено; в пространствено отношение

prostorov|ý, -á, -é пространствен; триизмерен: ~é **vidění** пространствено, триизмерно виждане

prostořekost, -i *ж.* разпуснатост, невъздържаност в изразите; разпуснат, невъздържан, груб език

prostořek|ý, -á, -é устат, хлевоуст, разпуснат, невъздържан; груб в изразите; *разг.* цапнат в устата: ~ý **člověk** хлевоуст човек; човек с разпуснат, с груб език; *разг.* цапнат в устата човек

prostot|a, -y *ж.* 1. простота, яснота, естественост, непринуденост: ~a (v) **chování** простота, естественост, непринуденост в поведението 2. простота, простоватост, наивност, просто-
дупко

prostoup|it, -ím *св.* 1. обикн. *третол.* -í (со; *čít*; *skrz* со) проникне, избие, пропие, просмъчи се (през нещо): **voda ~ila stěnu/stěnou** водата проникна, просмъка се през стената 2. обикн. *третол.* -í (кого, со) книж. пропие, изпълни, напълни (някого, нещо); *често* *страд.* **být ~en** (čít) книж. изпълнен, пропит съм с нещо: **vůně ~ila vzduch** ароматът изпълни, пропи въздуха; **být ~en pocitem štěstí** изпълнен съм с усещане за щастие

prostovlas|ý, -á, -é гологлав: **jít ven ~ý** изляза навън гологлав

prostrann|ý, -á, -é просторен, обширен, широк: ~ý **dvůr** просторен, широк двор

prostranstv|í, -í *ср.* свободно пространство; свободна площ; празно, свободно място: ~í **před radnicí** свободно пространство, място пред кметство

prostrě|it, -ím *св.* (со *čít*, до *čeho*) провря, промъша, пропъхна (нещо през нещо, някъде): ~it **drát dírkou** провря тел през дупка; ~it **ruku mřížemi** провря, промъша ръка през мрежа, през решётка

prostrkaně *нар.* полигр. разредено; с разредка; шпацирано: ~ **vytisknout** отпечатам с разредка, шпацирано

prostrkan|ý, -á, -é полигр. разреден; който е даден с разредка, в разредка; шпациран: ~ý **text** даден, отпечатан с разредка, шпациран текст

prostrk|at, -ám *св.* (со) полигр. разредя, шпацирам (набор): ~at **sazbu** разредя, шпацирам набор

prostrkáv|at I, -ám *несв.* (со) полигр. разреджа-дам, шпацирам (набор)

prostrkáv|at II, -ám, **prostrk|ovat**, -uji/*разг.* -uju *несв.* (со *čít*, до *čeho*) провирам, промъшвам, пропъхвам (пръсти през решетка и под.)

prostřed|ek, -ku *м.* 1. *род.* и -ka среда; средна част: **jít ~kem cesty** вървя по средата на път; **začít od ~ka/z ~ka** започна от средата 2. средство, препарат: **dezinfekční ~ek** дезинфекционно средство; дезинфекционен препарат; ~ek **proti bolení hlavy** лекарство, средство против главоболие; **fixační ~ek** фиксатор; **odvodňovací ~ek** обезводняващо средство; ~ek **proti klepání** антидетонационно средство; ~ek **proti rezavění** антикорозиционно средство 3. обикн. *мн.* **prostřed|ky**, -ků средства, ресурси: **diagnostické ~ky** средства за диагностика; **základní ~ky** основни средства; **systémové ~ky** ресурси на системата; **sdělovací ~ky** съобщителни средства; **oběžné ~ky** оборотни средства; **výrobní ~ky** икон. производителни средства; средства за производство; **(finanční) ~ky** фин. финансови средства; **zůstat bez ~ků** остана без средства, без пари; **dopravní ~ky** трансп. транспортни средства; **donucovací ~ky** юрид. принудителни средства; **vyjadřovací ~ky** език. изразни средства
♦ **prostřed|ky** средства

prostřed|í, -í *ср.* среда, обкръжение, обстановка: **rodinné ~í** семейна среда; **pracovní ~í** трудов, работна среда; **chladicí ~í** охладителна среда; **izolační ~í** изолационна среда; **kalicí ~í** среда за закаляване; **korozní/korozivní ~í** корозираща среда; **kyselé ~í** кисела среда; **ochranné ~í** защитна среда; **plynné ~í** газова среда; **redukční ~í** редукиционна среда

prostředk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (со; *komu* со; со *tezi* *kyt*) посреднича (за нещо, при нещо); уговарям, осигурявам (нещо на някого); посредник съм (между някого за нещо): ~ovat **někomu koupí**, **prodej** посреднича на някого за покупка, за продажба; ~ovat **styk s odborníky** осигурявам връзка със специалисти; посреднича за осъществяване на връзка със специалисти

prostředkov|ý, -á, -é 1. среден; който се отнася до среда; който се намира, който е в средата на нещо; който минава, върви по средата на нещо 2. който се отнася до средство

prostředně *нар.* 1. средно: ~ **velký** средно голям 2. средно, посредствено: ~ **nadaný** средно, посредствено надарен

prostředn|í, -í, -í 1. среден; който се намира в

- средата: **~í dveře** средна врата **2.** среден; средно голям; който има средни размери: **člověk ~í postavu** среден на ръст човек **3.** среден, посредствен: **mít ~í vědomosti** имам посредствени знания
- prostřednictvím, -í** *ср.* посредничество, съдействието: **žádat o ~í právníka** моля юрист за посредничество
- prostřednictvím** *предлог с род. (koho, čeho)* посредством (някого, нещо); чрез (някого, нещо); чрез посредничеството на (някого, нещо); с помощта на (някого, нещо): **najít místo ~ známých** намеря място, работа чрез познати, с помощта на познати
- prostředníček, -ku** *м. умал.* среден пръст, средно пръстче
- prostředník I, -a** *м. одуш.* посредник: **být ~em mezi jednajícími stranami** посредник съм между преговарящи страни, между водещи преговори страни
- prostředník II, -u** *м. неодуш.* среден пръст: **vykloubit si ~** навехна си среден пръст
- prostřednost, -i** *ж.* **1.** среден ръст, средна големина; среден размер **2.** посредственост; средно ниво, равнище: **vyčníká nad ~** откроява се, изпъква над средното равнище
- prostřel[ít, -ím** *св. (koho, co)* прострелям (някого, нещо); пробия (нещо) с куршум: **~it okno** прострелям прозорец
- prostřel[ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (koho, co)* прострелвам (някого, нещо); пробивам (нещо) с куршум
- prostříd[át, -ám** *св. (co)* (постепенно, едно след друго) изредя, изпробвам, сменя (нещо): **~at obleky** изредя, сменя, изпробвам един след друг костюми
- prostřih[át, prostřih[át, -ám** *св. 1. (co)* прореза, цепна с нोजица (*лат, хартия и под.*) **2. (co; co do čeho/v čem)** изреща с нोजица (*дупка, отвор и под. в нещо*): **~at do papíru díry** с нोजица изреща дупки в (лист) хартия **3. (co)** изреща, нарежа, изразходвам (*нещо*) (режейки с ножница); (режейки с ножница) изхабя (*нещо*): **~at hodně látky, papíru** (режейки с ножница) нарежа, изхабя много плат, много хартия **4. (co)** поизреща, (режейки с ножница) разредя (тук-там) (*нещо*): **~at větve** поизреща тук-там, поразредя клонки **5. (co; kоти co)** взема, проредя (при подстригване) (*нещо на някого*): **~at vlasy** взема, проредя коса (при подстригване)
- prostřiháv[át, prostřiháv[át, -ám** *и prostřih[ovat, -uji/разг. -uju* *несв. 1. (co)* прорязвам, (режейки с ножница) цепвам (*нещо*) **2. (co)** (режейки с ножница) изрязвам (*дупка, отвор и под. в хартия и под.*) **3. (co)** поизрязвам, (режейки с ножница) разредявам (тук-там) (*клонки и под.*) **4. (co; kоти co)** подстригвам, вземам, проредявам (*коса и под.*)
- prostřih[nout, -nu** *св. 1. (co)* (с едно кръцване на ножница) прореза, цепна (*нещо*): **~nout papír** прореза, цепна хартия (с ножница) **2. (co; co do čeho/v čem)** изреща с ножница (*дупка, отвор и под. в нещо*): **~nout do papíru díru** (с ножница) изреща дупка в хартия **3. (co)** резна (оттук-оттам), поразредя (*нещо*): **~nout větve** резна оттук - оттам, поразредя клони **4. (co; kоти co)** (подстригвайки) взема, проредя (*нещо на някого*): **~nout vlasy** подстригвайки взема, проредя коса
- prostřihovat** *вж. prostřihávát*
- prostřil[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *св. (co)* прострелям, пробия, надупча с куршуми (*нещо*): **~et zed'** надупча стена с куршуми; направа стена на решето
- prostřil[et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se** *св. (odkud, z čeho)* изляза, измъкна се, пробия, пропъра си път (*отнякъде*) със стрелба, стреляйки: **~et se z obklíčení** измъкна се от обкръжение със стрелба, стреляйки
- prostřen[ý, -á, -é** **1.** постлан, застлан, разстлан: **~ý ubrus** постлана, разстлана покривка **2.** сервиран, сложен, нареден, готов за закуска, обяд, вечеря (*обикн. за маса, за трапеза и под.*): **~ý stůl** сложена, наредена, сервирана маса
- prostř[ít, -u** *св. 1. (co; co kam)* постеля, застеля, разстеля (*нещо*): **~it ubrus (na stůl)** постеля, разстеля покривка (върху маса) **2. (-; co; kam; k čemu)** сервирам, сложа (*нещо*); сложа маса: **~it stůl/na stůl** сервирам, сложа маса; **~it k obědu** сервирам обяд; сервирам, сложа маса за обяд
- prostud[ovat, -uji/разг. -uju** *св. (co)* проуча, изуча (*нещо*): **~ovat odbornou literaturu** проуча, изуча специална литература
- prostup, -u** *м.* пропускане; проникване; отвърстие
- prostupnost, -i** *ж.* пропускателна способност; пропускливост, проницаемост: **~ látky** пропускливост на вещество
- prostupn[ý, -á, -é** способен да пропуса; пропусклив, проницаем: **~á látka** пропускливо вещество
- prostup[ovat, обикн. третол. -uje** *несв. 1. (co; čím; skrz co)* прониква, пропива, избива, просмъква се (*влага през стена и под.*) **2. (koho, co)** книж. пропива, изпълва (*щастие нечие сърце и под.*)

prost|ý, -á, -é 1. прост, обикновен, скромнен: **~ý oblek** прѹст, обикновен костюм; **~á strava** прѹста, обикновена, скромна храна; **~ý člověk** обикновен, скромнен човек 2. прѹст, неслѹжен, ясен, естѣствен, непринуден: **~é vyjadřování** прѹсто, ясно изразяване; **~é chování** прѹсто, естѣствено държане 3. обикновен: **~á většina** обикновено мнозинство; **~ý pád** език. без-предложен падѣж 4. също и именна форма **prost, -a, -o** (čeho) книж. лишѣн, свободен, чист (от нещо); кѹйто няма, не притежава (нещо): **být ~ viny** нямам вина; не съм виновен, не нѹся вина; лишѣн съм от вина; **je ~ předsudků** лишѣн е от предразсъдъци; тѹй не страда от предразсъдъци

prostyd|lý, -á, -é измръзнал, премръзнал, замръзнал, изстинал: **~é nohy** изстинали, замръзнали крака

prostydl|nout, -nu св. измръзна, премръзна, замръзна, вочаня се, изстина, простина: **~ly mu nohy** изстинаха, замръзнаха му краката

prosvěcován|í, -í ср. просветляване, осветляване **prosvěc|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. (кого, со)

1. осветявам, глѣдам, разглѣждам срещу осветление (някого, нещо); пропу́скам лъчи, светлинá (през някого, през нещо): **~ovat vejce** осветявам, глѣдам срещу светлинá яйцѣ/яйца 2. мед. преглѣждам (някого, нещо) на рентген; правя (на някого, на нещо) рентгеноскопия; **~ovat plíce (rentgenem)** правя рентгеноскопия на бѣли дрѹбѹвѣ

prosvít|at, обикн. третол. -á нескв. (–; kudy čím; skrz co) просвѣтва, проблясва, показва се, мърва се, появява се (обикн. за слънце, прен. за надежда и под.)

prosvít|it, -ím св. 1. (кого, со) осветя, поглѣдна, разглѣдам срещу светлинá (някого, нещо): **~it vejce** осветя, поглѣдна яйцѣ срещу светлинá 2. мед. преглѣдам (някого, нещо) на рентген; напра́вя рентгеноскопия (на някого, на нещо): **~it plíce (rentgenem)** напра́вя рентгеноскопия на бѣли дрѹбѹвѣ 3. (со) изгоря, изразхѹдвам (нещо) за осветление: **~it hodně elektřiny** изгоря много електричество за осветление

prosvít|nout, обикн. третол. -ne св. (–; kudy, čím; skrz co) просвѣтне, проблѣсне, покаже се, мѣрне се, появи се (–; между нещо; през нещо): **slunce ~lo (skrz) mraky** слънцето просвѣтна, мърна се между облаците: **~la naděje** прен. проблѣсна надежда

prosycen|í, -í ср. насыщане

prosych|at, prosých|at, -ám нескв. съхна, суша се, изсъхвам, изсушавам се; ставам сѹх: **prádlo rychle ~alo** пранѣто съхнесе бързо

prosyp|at, -u/-ám св. (со čím) посипя, порѣся (нещо между нещо, нещо с нещо) (обилно от всички страни); между редѹвѣ (от нещо) посипя, насипя редѹвѣ (от нещо друго): **~at ovoce cukrem** обилно порѣся плодовѣ със захар; обилно посипя захар между плодовѣ; наредя един рѣд плодовѣ, един рѣд захар, втѹри рѣд плодовѣ, втѹри рѣд захар и под.

prosypáv|at, -ám нескв. (со čím) посипвам, порѣсвам (захар между плодовѣ, плодовѣ със захар и под.); между редѹвѣ (от нещо) посипя, насипя редѹвѣ (от нещо друго)

prošedivě|lý, -á, -é прошáрен: **~é vlasy** прошá-рена коса

prošediv|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. прошáря се: **silně ~ět** дѹста, значително се прошáря

prošetř|it, -ím св. (со) проуча, разслѣдвам (нещо) (внимáтелно): **znovu ~it případ** отнѹво, повтѹрно проуча, разслѣдвам слѹчай

prošetř|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) проучвам, разслѣдвам (нещо) (внимáтелно)

pro|šít, -šiji/разг. -šiju св. (со) прошия (нещо) (обикн. дебѣло, плѣтно); тѣгля, прекáрам (по нещо) здрав тегѣл; мйна (нещо) на (шѣвна) машинá: **~šít klopý** обшия реверѣ; прекáрам тегѣл по реверѣ; мйна реверѣ на машинá; **~šít pokrývku** прошия завивка

prošít|í, -í ср. шив. тегелиране, прошиване; тегѣл: **čárové ~í** линѣен тегѣл; **dvojřádkové ~í** двуконѣчен тегѣл; **jednořádkové ~í** едноконѣчен тегѣл; **klikaté ~í** зигзагообразен тегѣл **prošíván|ý, -á, -é** прошит, минат на машинá, тегелиран: **~á pokrývka** юрган

prošív|at, -ám нескв. (со) тегелирам, прошивам (обикн. завивка, реверѣ и под.); тѣгля, прекáрам (по нещо) здрав тегѣл; минавам на (шѣвна) машинá (нещо)

proškrt|at, -ám св. (со) зачѣркна излишни, ненѹжни чáсти, местá (в нещо); съкратя (нещо) (зачѣрквайки излишното, ненѹжното): **~at článek** зачѣркна ненѹжни, излишни чáсти в стáтия; съкратя стáтия, като зачѣркна ненѹжното, излишното в нѣя

proškrtáv|at, -ám нескв. (со) зачѣрквам излишни, ненѹжни чáсти, местá (в стáтия); съкращáвам (нещо) (зачѣрквайки излишното, ненѹжното)

prošlap|at, -u/-ám св. 1. (со) (от много хѹдене, тѣпкане) прѹтѣркам, прѹтрия, разваля, поврѣдя (нещо): **~at koberec** прѹтѣркам килим 2. (со; со kudy; čím) утѣпча (нещо някъде): **~at cestu sněhem** утѣпча, прокáрам пѣртина, пѣтѣка през снега

prošlapáv|at, -ám нескв. 1. (со) (от много хѹдене,

тѣпкане) протѣрквам, протрѣйвам, развѣлям, повреждам (*килим и под.*) **2.** (*со; со kudy, čím*) утѣпквам, прокарвам (*пѣтека през сняг и под.*)

prošláp|nout, -nu св. 1. (*со*) стѣпя (*върху нецо*) и го счѣпя; смѣчкам, стѣпча, сгѣзя, поврежда, унищожа (*нецо*) (стѣпвайки върху нѣго): **~nout tabulku** стѣпя върху парчѣ стѣклѣ и го счѣпя **2.** (*со; со kudy, čím*) мѣна (*през някъде*) и утѣпча (*нецо*): **~nout cestičku sněhem** мѣна, изгѣзя през сняг и утѣпча, прекѣрам пѣтека в нѣго

prošleh|nout, обикн. третол. -ne св. (со/čím, do čeho) (на мѣста, тѣк-там) лѣмне, пламне, пропламне, блѣсне, проблѣсне: **plameny ~ly tmou/tmou, do tmy** пламѣци припламнаха, проблѣснаха в тъмнината

prošlup, -u м. текст. устѣ

prošl|ý, -á, -é 1. обиколѣл, извѣрвѣл, измѣнал: **člověk ~ý světem** обиколѣл свѣта човѣк **2.** мѣнал, изтѣклъ, просрѣчен, недействителен: **~ý termín** мѣнал, изтѣклъ срѣк; **~á směnka** просрѣчена полица

prošoup|at, -u/-ám св. (со) експр. протѣркам, протрѣя (*нецо*): **~at kalhoty, podrážky, lokty (u kabátu)** протѣркам, протрѣя панталѣн, подмѣтки, лѣкти (на палтѣ)

prošpik|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (*со*) гѣтв. шпикѣвам, прошпикѣвам; набѣча (*нецо*) с кѣсчета сланина; напѣхам, набѣча (*в нецо*) парчѣнца сланина: **~ovat maso** прошпикѣвам, набѣча мѣсо с кѣсчета сланина **2.** (*со čím*) *прен. разг. експр.* изпѣстря, разнообразѣя (*нецо с нецо*): **~ovat řeč vtipy** изпѣстря рѣчта си с вищѣве

prošpikováv|at, -ám несв. 1. (*со*) гѣтв. прошпикѣвам (*мѣсо и под.*) **2.** (*со čím*) *прен. разг. експр.* изпѣстрям, разнообразѣям (*рѣч с шегѣ и под.*)

proštep|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) обшѣя, украсѣя (*нецо*) с шѣвовѣ, с тегѣли: **~ovat kapsy** украсѣя джѣбѣве с тегѣли

proštíhlen|í, -í ср. отслабване; постѣгане на стрѣйност: **cvíčení k zpevnění a ~í postavy** упражнѣния за пѣ-здѣрава и пѣ-стрѣйна фѣгура

proštípl|nout, -nu св. (со) перфорѣрам, пробѣя, продѣпча (*нецо*): **~nout jízdenku** перфорѣрам билѣт

proštípl|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) перфорѣрам, пробѣвам, продѣпчавам (*нецо – билет и под.*)

prošvih|nout, -nu св. (кого, со) разг. експр. изпѣсна, изтѣрвѣ (*някого, нецо*): **~nout jedinečnou šanci** изпѣсна, изтѣрвѣ неповторѣм шанс

protáčen|í, -í ср. трансп. буксѣване

protáč|et se, обикн. третол. -í se, 3. мн. -ejí se/-í se несв. буксѣва, вѣртѣ се на мѣсто (*за колѣло*): **kola se ve sněhu ~ejí** колѣлата буксѣват в снегѣ

protagonist|a, -y м. 1. *книж.* прѣтагонѣст, пиѣнѣр **2.** *театр.* прѣтагонѣст; изпѣлнител на глѣвна рѣля **3.** *лит.* прѣтагонѣст; глѣвен герѣй

protagonistk|a, -y ж. 1. *книж.* прѣтагонѣстка, пиѣнѣрка **2.** *театр.* прѣтагонѣстка; изпѣлнителка на глѣвна рѣля **3.** *лит.* прѣтагонѣстка; глѣвна героѣня

protáhl|ý, -á, -é 1. удѣлжѣн, издѣлжѣн, продѣлговѣт: **~ý tvar** издѣлжѣна, продѣлговѣтата фѣрма; **~ý obličej a)** издѣлжѣно лицѣ **б)** *прен.* кѣсѣла физиѣнѣмѣя; **udělat ~ý obličej** направа кѣсѣла физиѣнѣмѣя **2.** прѣтѣчен, прѣтяжен: **~á melodie** прѣтяжна мелѣдѣя

protáh|nout, -nu св. 1. (*со čím*) провѣра, промѣкна, промѣша (*нецо някъде*): **~nout hlavu plotem** провѣра, промѣша глѣва през огѣрада **2.** (*со čím*) подпѣхна (*нецо в нецо*); пѣхна, мѣшна, промѣша, пропѣхна (*нецо през нецо*): **~nout vlasy stuhou** пропѣхна, промѣша пѣнделка, лѣнта в косѣ **3.** (*со čím*) гѣтв. прошпикѣвам; набѣча (*нецо*) с парчѣта сланина: **~nout maso (slaninou)** прошпикѣвам мѣсо **4.** (*со*) изчѣстя, почѣстя (*нецо*): **~nout komín** изчѣстя, почѣстя комѣн **5.** (*со*) опѣна, изпѣна, разкѣрша (*нецо*); **~nout tělo** опѣна, изпѣна, разкѣрша тѣло **6.** (*со*) удѣлжѣ, издѣлжѣ (*нецо*): **~nout obličej a)** удѣлжѣ лицѣ; направа удѣлжѣна физиѣнѣмѣя **б)** *прен.* направа кѣсѣла физиѣнѣмѣя **7.** (*со*) прѣтѣча, удѣлжѣ (*нецо*): **~nout schůzi** прѣтѣча събрѣние

protáh|nout se, -nu se св. 1. (*čím*) провѣра се, промѣша се, пропѣхна се (*през нецо*): **~nout se pootevřenými dveřmi** провѣра се, промѣша се през полуѣтѣрена вѣрата **2.** прѣтѣгна се, опѣна се, изпѣна се, изтѣгна се, разкѣрша се: **~nout se po dlouhém sezení** прѣтѣгна се, разкѣрша се след дѣлго седѣне **3.** *обикн. третол. -ne se* прѣтѣчи се, удѣлжѣ се: **jednání se ~lo** дискѣсията, обсѣжданѣто се прѣтѣчи; прѣговорѣте се прѣтѣчиха

protahovačk|a, -y ж. техн. прѣтяжна машинѣ

protahovadl|o, -a ср. техн. прѣтяжка (*инструмент*)

protahovák, -u м. техн. прѣтяжка (*инструмент*): **čtvercový** ~ квадратна прѣтяжка; **~ drážek** канѣлна прѣтяжка; **kruhový** ~ кѣгла прѣтяжка; **několikadrážkový** ~ многоканѣлна прѣтяжка

protahovan|í, -í ср. техн. прѣтѣгляне: **kalibrač-**

ní ~**í** калибровъчно протегляне; ~**í vnějších ploch** външно протегляне; ~**í vnitřních ploch** вътрешно протегляне; ~**í zatepla** топло протегляне

protah|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со *čít*) провирам, промъшвам, пропъхвам (глава през отвор и под.) **2.** (со *čít*) подпъхвам (панделка в коса и под.) **3.** (со *čít*) готв. прошпиковам (нещо); набъчвам (месо) със сланина **4.** (со) изчиствам, почиствам (лула, комин и под.) **5.** (со) опъвам, изпъвам, разкършвам (тяло и под.) **6.** (со) удължавам, издължавам (лице и под.) **7.** (со) проточвам, удължавам (събрание и под.)

protah|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (*čít*) провирам се, промъшвам се, пропъхвам се (през отвор и под.) **2.** протягам се, изтягам се, опъвам се, изпъвам се, разкършвам се (след седене и под.) **3.** обикн. третол. **-uje se** проточва се, удължава се (за събрание и под.)

protaktini|um [-tyn-], **-a** ср. хим. протактиний (Pa)

protan|covat, -cuji/разг. -cuju; protan|čit, -čím св. **1.** (со) прекърам в танци, в танцуване; танцувам (някакво време): ~**covat/~čit celou noc** прекърам в танци, танцувам цяла нощ **2.** (со) протъркам, протрия (обикн. подметки, обувки и под.) от танцуване: ~**covat/~čit střevíčky** протъркам, протрия пантофки от танцуване

protat|ý, -á, -é **1.** прерязан: ~**é žíly** прерязани вени **2.** пресечен: **přímka ~á kružnici ve dvou bodech** геом. права, пресечена от окръжност в две точки

protazen|í, -í ср. удължаване, удължение

pro|téci, разг. pro|téct, обикн. третол. -teče св. (*kudy, čít*) протече (през нещо): **voda ~tekla stropem** водата протече през тавана

proteid [-e-i-], **-u** м., обикн. мн. **proteid|y, -ů** биол. хим. протейд, протейди

protein [-e-in], **-u** м., обикн. мн. **protein|y, -ů** биол. хим. протейн, протейни

protějš|ek, -ku м. **1.** род. също и **-ka** отсрещна, противоположна страна: **hluk z ~ka** шум от отсрещната страна **2.** отсрещен, намиращ се отсреща (човек или предмет): ~**ek domu tvoří ohrada** срещу къщата има ограждение, ограждено място **3.** противоположност; антипод: **povahový, názorový ~ek** антипод по характер, по възгледи **4.** (функционален) еквивалент, паралел: **česko-bulharský slovník by měl mít adekvátní bulharsko-český ~ek** чешко-българският речник би трябвало да има адекватен българско-чешки еквивалент **5.** прен. колега:

ministr zahraničí a jeho rakouský ~ek министърът на външните работи и неговият австрийски колега

protějš|í, -í, -í отсрещен, срещуположен, противоположен: ~**í strana** срещуположна страна

proték|at, обикн. третол. -á нескв. (*kudy, čít*) течѐ, протѐча (през някъде): **řeka ~á lukami** реката течѐ, минава през ливади

protekle, -e жс. протѐкция, покровителство, връзки: **bojovat proti ~i** боря се срещу протѐкции

protekcionisticky [-nysty-], *нубл.* **protekcionalisticky** [-ty-] нар. протекционистки; като протекционист: **reagovat ~** реагирам протекционистки

protekcionistick|ý [-nysty-], *нубл.* **protekcionalistick|ý** [-ty-], **-á, -é** протекционистки: ~**á opatření vlády** протекционистки мѐрки на правителство

protekcionizm|us, protekcionism|us [-nyzm-] и *нубл.* **protekcionalizm|us, protekcionalism|us** [-zm-], **-u** м. протекционизъм: **odmítnout rostoucí evropský ~us** отхвърля растящия европейски протекционизъм

protekcionář, -e м. протекционист

protečně нар. с протѐкция, с връзки: ~**se dostat na univerzitu** вляза, постѐпя в университет с връзки

protečn|í, -í, -í протекционен; който е с протѐкции, с връзки; който има протѐкции, връзки; който е нечие протѐжѐ: ~**í dítě** детѐ с протѐкции, с връзки

protečník, -a м. пейор. връзка̀р

protektor I, -u м. неодош. техн. протѐктор, ходова част (на автомобилна гума)

protektor II, -a м. одош. **1.** книж. покровител: **mít vlivného ~a** ймам влиятелен покровител **2.** в съчет. **říšský ~** истор. (импѐрски) пълномощник (глава на протектората Чехия и Моравия)

protektorát, -u м. **1.** остар. покровителство, защита, патронаж, шефство, егѐда: **mít ~ nad mladším pracovníkem** ймам, поѐл съм шефство, патронаж над по-млад служител, работник; **převzít ~ nad plesem** поѐма патронаж над бал **2.** юрид. протекторат: **koloniální ~y** колониални протекторати; ~ **Čechy a Morava** истор. протекторат Чехия и Моравия (название на Чехия и Моравия по време на хитлеристката окупация)

protektork|a, -u жс. книж. покровителка

protektorn|í, -í, -í който се отнася до протекторат: ~**í vláda** правителство на протекторат

protektor|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) техн.

поставям, слагам протектор, стъпало (на похабена, изтрита автомобилна гума)

protektorský, -á, -é книж. покровителски, покровителствен: **mít ~ý postoj** ймам, проявявам покровителствено отношение; заемам покровителска позиция

proterozoikum вж. **protozoikum**

protest, -u м. протест: ~ **proti omezování svobody** протест срещу ограничаване на свободата; **podat** ~ подам протест; **podrobit se bez ~u** подчиня се без протест, без да протестирам

protestant, -a м. протестант

protestantka, -y ж. протестантка

protestantský, -á, -é протестантски

protestantství, -í, -í ср. протестантство

protestní, -í, -í протестен; който е в знак на протест: ~ **í dopis** протестно писмо; ~ **í shromáždění** протестно събрание

protestovat I, -uji/разг. -uju несв. (*proti komu, proti čemu*) протестирам (против някого, против нещо; срещу някого, срещу нещо): ~ **ovat proti porušování lidských práv** протестирам срещу нарушаване на човешки права

protestovat II, -uji/разг. -uju св. (со) комп. тествам, изпробвам (нещо); направам тест (на нещо): ~ **ovat počítačový program** тествам компютърна програма

protestsong, -u м. муз. песен на протеста; протестна песен: **Krylovy ~y** песни на протеста от/на Крил

protéza, -y ж. протеза

protézovat, -uji/разг. -uju несв. (со) спец. права, поставям, слагам протеза, протези (на нещо): ~ **ovat dolní končetiny** права протези на долни крайници

protěž, -e ж. бот. 1. еделвайс (*Leontopodium*): ~ **alpská** алпийски еделвайс (*Leontopodium alpinum*) 2. бял смйл/смйин (*Genaphalium*)

protežovat, -uji/разг. -uju несв. (*koho, co*) протезирам, покровителствам (някого, нещо): ~ **ovat své lidi** протезирам своите хора

proti предлог. с дат. (*komu, čemu*) 1. срещу (някого, нещо): ~ **nám jede auto** срещу нас йдва кола; **vykročili, stáli ~ sobě** тръгнаха, застанаха един срещу друг; **sedět ~ dveřím** седя срещу вратă; **jít ~ větru** вървя срещу вятъра; **prohlížet si něco ~ světlu** разглеждам нещо срещу светлинă

plout ~ **proudu** плувам срещу течението 2. в сравнение с (някого, нещо); за разлика от (някого, нещо): ~ **včerejšku je tepleji** в сравнение с вчѐра днѐс е

пò-тòпло; **vypadá ~ němu mladě** в сравнение с нѐго изглѐжда млăд(а); **je ~ ní starý** в сравнение с нѐя, за рăзлика от нѐя тòй е стар 3. против (някого), въпреки (някого, нещо); независимо от (някого, нещо); в рăзрез с (някого, нещо): **jednat ~ všem zvyklostem** постъпвам против всички нăвици, в рăзрез с всички обичăи; ~ (**všemu**) **očekávání přijel** въпреки всички очăквания тòй пристìгна 4. против (някого, нещо); срещу (някого, нещо): **mít podezření ~ někomu** ймам подозрѐние срещу някого, против някого; **bojovat ~ nepříteli** бòря се срещу врагă; **protestovat ~ bezpráví** бòря се, протестирам срещу безпăвието; **hlasovat ~ (návrhu, usnesení, kandidátovi)** (с възможно изпускане на името) гласувам против (предложѐние, решѐние, кандидат); **být ~** против сьм; аз сьм против; **důvody pro žádný dišputát** поговорка всѐки с вкусă си 5. против (нещо), срещу (нещо), разг. за (нещо): **prostředek ~ bolestem** срдѐство против бòлки; бòлкоуспокояващо срдѐство; **očkovat ~ spále, spalničkám** ваксинирам срещу скарлатина, срещу шарка; **sítka ~ komárům** мрѐжа срещу комăри; **brýle ~ slunci** очилă срещу слънце; слънчеви очилă

protiакце, -e ж. противодействие; отвѐтно действие; отвѐтна акция; отвѐтна кампăния: **zahájit ~i** запòчна отвѐтна кампăния

protialkoholický, -ická, -ické, protialkoholní, -ní, -ní противоалкохолен; който се отнăс до борбă с алкохолă: ~ **ní poradna** консултăция за борбă с алкохолă

protialkoholka, -y ж. разг. клиника за лечѐние на алкохолизьм: **dostat se do ~y** отида, попадна в клиника за лечѐние на алкохоличци

protialkoholní вж. **protialkoholický**

protiapartheidní, -í [-teji-], -í, -í полит. антиапартейден: **chystané ~í reformy** подгòтвяни антиапартейдни рефòрми

protiatomový, -á, -é противоàтомен: ~ **ý kryt** воен. противоàтомно убѐжище, скривăлище

proticizinecký, -á, -é който е насòчен против чужденци; ксенофòбски: **radikální ~á hesla** радикални ксенофòбски лòзунги

protidělnický, -á, -é антирабòтнически: ~ **é zákony** антирабòтнически закòни

protidešťový, -á, -é противодъждòвен: ~ **é rakety** противодъждòвни ракѐти

protidrogový, -á, -é антинаркотичен, противонаркотичен; който служи за борбă с наркòтиците: ~ **á politika** политѐка на борбă с наркò-

тиците; **~é oddělení** отдел за борба с наркотиците

protidůkaz, -u *м.* контрадоказателство

protiekoologický *нар.* антиекологично, противоекологично; против, срещу екологията: **vláda se chová ~** правителството се държи противоекологично

protiekoologický, -á, -é антиекологичен, противоекологичен; който е насочен против, срещу екологията: **~é rozhodnutí vlády** насочено срещу екологията правителствено решение

protiepidemický, -á, -é противоепидемичен

protifašistický [-ti-tyc-], **-á, -é** антифашистки: **Svaz ~ých bojovníků** Съюз на антифашистите

protifáz|e, -e *ж.* противофаза; срещуположна фаза

protifederální, -í, -í *нубл.* антифедералистки, противифедералистки; който е настръден, насочен против, срещу федерация: **vítězství ~ích sil ve volbách** изборна победа на антифедералистки сили

protifeministický [-nystyc-], **-cká, -cké** антифеминистки; който е настръден антифеминистки: **~čtí šéfové** антифеминистки настръдени началници, шефове

protifreonový, -á, -é антифреонов, противифреонов; който е насочен против използване на фреони: **~á opatření** антифреоновы мерки

protihodnot|a, -u *ж.* икон. еквивалент

protihráč, -e *м.* спорт. противник, съперник (*в спорта*)

protihráček|a, -u *ж.* спорт. противничка, съперничка (*в спорта*)

protichemický, -á, -é *воен.* противохимически: **~é prostředky** противохимически средства

protichůdce, -e *м.* антипод

protichůdkyn|ě, -ě *ж.* антипод (*за жена*)

protichůdně *нар.* противоположно

protichůdnost, -i *ж.* противоположност; полярност: **~ názorů** противоположност, полярност на възгледи

protichůdný, -á, -é противоположен, полярен: **~é názory, zájmy** противоположни възгледи, интереси

protiimperialistický [-ti-tyc-], **-á, -é** антиимпериалистически

protiinřek|a, -u **-á, -é** противоречивост; който е предназначен, който служи за борба с инфрактите: **vypracovat taktiku a strategii ~ého boje** разработя тактика и стратегия на борбата с инфрактите

protiinterrupční, -í, -í който се отнася до борбата против, срещу абортите: **~í zákon** закон против, срещу абортите

protijed, -u *м.* мед. противоотрова

protijedouc|í, -í, -í насрещен; който се движи, идва насреща: **~í vlak** насрещен влак

protikandidát, -a *м.* полит. конкурент, опонент, противник; кандидат на другата партия (*при избори*)

protiklad, -u *м.* 1. противоположност, контраст, опозиция, противопоставяне: **~ dobra a zla** противопоставяне на доброто и злото; **postavit, dát něco do ~u** противопоставя нещо

2. противоречие: **nesmiřitelné ~y** остри, непримирими, антагонистични противоречия; **~ mezi městem a vesnicí** противоречие между града и селото; **dialektické ~y** филос. диалектически противоречия

protikladnost, -i *ж.* противоположност, несходство, противоречивост: **~ jejich zájmů** несходство, противоположност на интересите им

protikladný, -á, -é противоположен, полярен, антагонистичен, контрастен: **~é povahy, zájmy** противоположни характери, интереси; **~é společenské systémy** антагонистични обществени системи; **~é barvy** контрастни цветове

protikolonistický [-nysty-], **-á, -é, protikoloniální, -í, -í** антиколониален

protikomunistický [-nysty-], **-á, -é** антикомунистически: **~ý postoj** антикомунистическо становище

protikorozní, -í, -í антикорозионен, противокорозионен

protilan|o, -a *ср.* задно въже

protilát|ka, -ky *ж.*, обикн. *в мн.* **protilát|ky, -ek** биол. мед. антитяло, антитела

protilehlý, -á, -é отсрещен, срещуположен, противоположен: **~ý břeh** отсрещен бряг; **~á strana** срещуположна страна

protiletadlový, -á, -é *воен.* зенитен, противосамолетен: **~é dělo** зенитно, противосамолетно оръдие; **~é dělostřelectvo** зенитна, противосамолетна артилерия

protiletecký, -á, -é противовъздушен, противосамолетен: **~á obrana** противовъздушна, противосамолетна отбрана; **~ý kryt** бомбоубежище, противосамолетно скривалище

protilidový, -á, -é антинароден, противонароден

protilustrační, -í, -í антилустрационен; който е насочен против, срещу лустрацията: **~í tažení levé opozice** антилустрационен поход на лява опозиция

protimarxistický [-tyc-], **-á, -é** антимарксовски

protimonopolní, -í, -í антимонополен; който е насочен против, срещу монопола: **~í politika** антимонополна политика

protináboženský, -á, -é антирелигиозен

protínání|í, -í *ср.* пресичане: **grafické ~í** мѣнзулна засѣчка

protínárazov|ý, -á, -é кѡйто слѹжи за предпáзване от ѹдар, от ѹдари: **~á fólie** предпáзвaщo от ѹдари фѡлио

protínarkotick|ý [-ty-], -á, -é антинаркотичен; кѡйто слѹжи за борбá с наркотици: **zpracování ucelené ~é koncepce** разработване на цýлостна концепция за борбá против наркотиците

protín|at, -ám *несв. 1. (co; komu co)* прерýзвам (*нещо*): **~at žily** прерýзвам вѣни **2. (co)** пресичам (*нещо*): **kružnice ~á přímku ve dvou bodech** *геом.* окръжността пресича правата в двѣ тѡчки

protínávrh, -u *м.* кѡнтрапредложѣние, кѡнтрапрѡект: **podat ~** направя, дам кѡнтрапредложѣние

protinož|ec, -ce *м., обикн. мн.* **protinož|ci, -ců** *геогр.* антипѡди (*хора, живеещи на противоположната страна на земното кълбо*)

protiofenziv|a [-zi-/zí-], -y *жс.* кѡнтранастъплѣние, кѡнтраофанзива: **zahájit ~u** запѡчна кѡнтраофанзива

protioficiáln|í, -í, -í кѡйто е насѡчен срещу нѣщо официáлно, враждѣбен на нѣщо официáлно: **~í kultura** култура, насѡчена срещу официáлната

protiopatření|í, -í *ср. обикн. журн.* кѡнтрамýрка: **učinit ~í** взѣма, предприѣма кѡнтрамѣрки

protipancěrov|ý, -á, -é *воен.* бронебѡден, противотáнков: **~á střela** бронебѡден, противотáнков снаряд

protiparfémov|ý, -á, -é кѡйто се отнася до борбá против парфýмите: **~é hnutí** движѣние за борбá против парфýмите

protipirátsk|ý, -á, -é антипирáтски; кѡйто слѹжи за борбá с пирáтството: **česká ~á unie** чѣшко антипирáтско сдружѣние

protiplynov|ý, -á, -é противогáзов: **~á maska** противогáз

protipól, -u *м. 1.* противоположен пѡлюс **2.** кѡнтраст

protipotratov|ý, -á, -é кѡйто се отнася до борбá против абѡртите; кѡйто е насѡчен против, срещу абѡртите: **zavést ~ý zákon** въведá закѡн против абѡртите; въведá закѡн, забраняващ абѡртите

protipožárn|í, -í, -í противопожáрен: **~í opatření** противопожáрни мѣрки

protiprachov|ý, -á, -é противопрáхов: **~é příkrývky na počítačovou techniku** противопрáхови покрýвки за компýтърна тѣхника

protiprávně *нар. юрид.* противозакѡнно; незаконно: **~ někoho zadržet** задържá някого незаконно

protiprávn|í, -í, -í *юрид.* противозакѡнен, незаконен: **~í čin** противозакѡнно дейние

protiprávnost, -i *жс. юрид.* противозакѡнност, незаконност

protiprokluzov|ý, -á, -é *трансп.* кѡйто слѹжи за предотвратяване на буксýване: **~é zařízení** приспособлѣние против буксýване

protiproud, -u *м. спец.* противотѣчѣние; срещу-пѡложно, насрѣчно тѣчѣние; насрѣчен пѡтѡк

protipuč, -e *м. публ.* антипýч: **nepřehledné množství pučů a ~ů** необѡзрýмо, безкрайно мнѡжество от пýчове и антипýчове

protipytláck|ý, -á, -é противобракониѣрски; кѡйто слѹжи за борбá с бракониѣрството: **~é hlídky** противобракониѣрски патрýли

protiradonov|ý, -á, -é противорадѡнен; кѡйто слѹжи за защита от радѡна: **~á opatření** противорадѡнни мѣрки

protiraketov|ý, -á, -é противоракѣтен

protirakovinn|ý, -á, -é антирáков, противорáков; кѡйто слѹжи за борбá с рáка: **~á kúra** противорáково лечѣние, противорáкова лечѣбна процедура

protír|at, -ám *несв. (co; komu co)* разтърквам, разтъривам (*нещо*): **~at si oči** разтърквам, разтъривам очи

protireformac|e, -e *жс. истор.* кѡнтрареформация

protireformačn|í, -í, -í *истор.* кѡнтрареформациѡнен

protireformn|í, -í, -í антиреформáторски; кѡйто е насѡчен против, срещу рефѡрми: **~í krok** антиреформáторска стъпка

protirevmatick|ý [-ti-tys-], -á, -é противоревматичен: **~é prádlo** противоревматично бельѡ

protirežimn|í, -í, -í *полит.* кѡйто е насѡчен против, срещу (политýчески) режýм: **~í petice** насѡчена против режýм пѣтиция

protiskluz, -u *м. спец.* обработка против хлѣзгане: **dlažba má ve svém provedení** ~ павѣтата са изработени така, че да не предизвикват хлѣзгане

protiskluzov|ý, -á, -é *спец.* кѡйто слѹжи против хлѣзгане: **~á úprava** обработка против хлѣзгане

protislužb|a, -y *жс. разг.* (ѡтвѣтна) услýга; услýга за услýга: **udělal mu to jako ~u** тѡй му направи ѡвѣтна услýга, върна му услýгата

protisměr, -u *м. 1.* противоположно, ѡбрáтно направлѣние; противоположна, ѡбрáтна пѡсѡдка **2.** насрѣчно движѣние; платнѡ с насрѣчно движѣние: **vjet do ~u** влýза, навлýза (*с кола*) в (платнѡ с) насрѣчно движѣние

protismogov|ý, -á, -é противѡсмѡгов; кѡйто

служи за защита от смѡга: **~á opatření** мѣрки срещу смѡга

protismykov|ý, -á, -é *трансп.* кѡйто служи против занасяне, поднасяне (*на превозно средство*): **~é zařízení** приспособление против занасяне

protismyslně *нар.* безсмислено, абсурдно

protismyslnost, -i *ж.* безсмислие, безсмислица, абсурдность, абсурд

protismysln|ý, -á, -é безсмислен, абсурден: **~é opatření** безсмислена, абсурдна мѣрка

protisocialistick|ý [-tys-], -á, -é антисоциалистически: **~é živly** антисоциалистически елементи

protisrbsk|ý, -á, -é антисрѣбски: **~á bosenská koalice** антисрѣбска босненска коалиция

protistátn|í, -í, -í антидържавен, противодържавен

protistranick|ý, -á, -é антипартийен

protisvah, -u *м.* отсрещен, срещуположен, противоположен склѡн

protít *вжс.* **protnout**

protitah, -u *м.* ответен хѡд, ответно дѣйствие; контраатака

protitankov|ý, -á, -é *воен.* противотанков: **~á mina** противотанкова мина

protiteroristick|ý [-tys-], -á, -é антитерористичен; кѡйто се отнася до борба с тероризма: **~é komando** отдѣл за борба с тероризма

protitetanov|ý, -á, -é *мед.* противотетанусен; кѡйто служи за предпазване, за лекуване от тетанус: **~á injekce** инжекция против тетанус

protitlak, -u *м.* противоналягане; обратен натиск; противодействие: **tlak budí ~ a)** всяко дѣйствие си има, предизвиква противодействие **б)** *прен.* всяко насилие поразда насилие, предизвиква съпротива

protitoxikomanick|ý [-ny-], -á, -é кѡйто се отнася до борба с токсикоманията: **~á léčba** лечение на токсикомания

protitransformačn|í, -í, -í *полит.* кѡйто отхвърля (стопанско) реструктуриране; кѡйто е противник на (стопанско) реструктуриране: **~í menšina** отхвърлящо реструктурирането малцинство

protitržn|í, -í, -í антипазарен; кѡйто е насѡчен против, срещу пазара, против, срещу пазарната икономика: **~í nálady** антипазарни настроения

protituberkulózn|í, -í, -í *мед.* противотуберкулозен; кѡйто служи за предпазване, за лекуване от туберкулоза: **~í poradna** туберкулозен диспансер

protiúč|et, -tu *м. търг.* *фин.* обратна разписка

protiúder, -u *м.* ответен удар; контраудар, контраатака, контранастипление

proti|um [próty-/próci-], -a *сп. хим.* прѡтий

protiústavn|í, -í, -í противоконституционен: **~í postup** противоконституционен метод

protiútok, -u *м.* контраатака, контранападение, контранастипление: **jednotky přešly do ~u** *воен.* военните части преминаха в контраатака, в контранастипление; **z rychlého ~u padl gól** *спорт.* бързата контраатака доведе до гол

protiv|a, -y *ж. и м. разг.* противен човек: **nebuď ~a** не бѣди противен; не бѣди противна

protiváh|a, -u *ж.* **1. техн.** противотѣжест **2.** противовѣс; нѣщо, кѡето служи за противовѣс, за уравновесяване, за противопоставяне: **rozum je ~ou citu** разумът служи за противовѣс на чувствата

protiválečně *нар.* антивоѣнно

protiválečn|ý, -á, -é антивоѣнен: **~é síly** антивоѣнни сили

protivirov|ý, -á, -é **1. биол.** антивирусен, противовирусен: **~é látky** антивирусни, противовирусни вещества **2. комп.** антивирусен: **~á ochrana** антивирусна защита; **~ý program** антивирусна програма

protiv|it se, -ím se *несв. 1. (кому)* бѣдя, събѣждам отвращение (*у някого*); (*на някого му*) се гѣди, повдига, става лошо (*от някого, от неѡ*); противен съм (*на някого*); отвращавам (*някого*): **~í se mu tučné maso** гѣди му се от тлѣсто месѡ; **ten člověk se mi ~í** този човек ми е противен; този човек ме отвращава **2. (proti komu, proti čemu; komu, čemu)** *книж.* противя се, съпротивлявам се, давам отпѡр (*на някого, на неѡ*): **~it se vrchnosti/proti vrchnosti** противя се, съпротивлявам се на господѡр, на господѡри

protiv|it si, -ím si *несв. (кого, со)* *книж.* изпитвам отвращение (*към някого, към неѡ*); (*някой, неѡ ми*) става противен, противно, отвращава (*ме*); (*от някого, от неѡ ми*) се гѣди, повдига, става лошо: **~it si podobné fráze** изпитвам отвращение към подобни фрази

proti|vitr, -větru *м.* насрѣщен вятър: **cyklisté překonávali silný ~vitr** колоездачите преодоляваха силен насрѣщен вятър

protivládn|í, -í, -í антиправителствен: **~í opozice** антиправителствена опозиция

protivně *нар.* противно, отвратително, гѣдно: **~ páchne** мирише противно, отвратително

protivnice, -e *ж.* противничка, съперничка

protivník, -a *м.* противник, съперник: **přemoci ~a** надвѣя противник; **~ v lásce** съперник в любовта

protivnost, **-i** *ж.* противност, отвратителност
protivn|ý, **-á**, **-é** противен, отвратителен, гаден, отблъскващ, неприятен, несимпатичен: **~á úřednice** противна, отвратителна, неприятна чиновничка; **~é klábosení** противно, отвратително дърдорене; **mít ~ý zvyk** имам отвратителен, противен навик
protivzdušn|ý, **-á**, **-é** *воен.* противовъздъшен, противосамолетен: **~á obrana** противовъздъшна, противосамолетна отбрана
protivzteklinov|ý, **-á**, **-é** противобесен; който се отнася до борба с бяса: **~á vakcinace psů** ваксиниране на кучета против бяс
protizákonně *нар.* противозаконно, незаконно
protizákonnost, **-i** *ж.* противозаконност
protizákonn|ý, **-á**, **-é** противозаконен; незаконен: **~é jednání** противозаконно действие; противозаконна постъпка
protizidov|ec, **-ce** *м. по-рядко разг. експр.* антисемит
protizidovsk|ý, **-á**, **-é** антисемитски
protkan|ý, **-á**, **-é** (*čím*) в който има (*нещо*) втъкано; изпъстрен (*с нещо*): **závěsy ~é zlatem** завеси с втъкани златни нишки, изпъстрени със златни нишки
protk|at, **-ám** *св. (со čím)* втъка (*нещо в нещо*), изпъстря (*нещо с нещо*): **~at látku** втъка в плат златни нишки, изпъстря плат със златни нишки
protkáv|at, **-ám** *несв. (со čím)* втъкавам (*нещо в нещо*); изпъстрям (*нещо с нещо*)
protlač|it, **-ím** *св. 1. (со čím; přes со)* пресовам, смачкам, смеля (*нещо*); прекърам (*нещо през преса, през машинка за мелене и под.*); протрия, премачкам (*нещо през нещо*); пасирам (*нещо*): **~it hrách sítem, přes sito** смачкам, прекърам, претрия, пасирам грах през гевгир
2. (со čím) изтикам, избутам (*нещо през нещо*): **~it zátku hrdlem láhve** изтикам, избутам тапа през гърло на бутилка
3. (koho – вин. kat) *експр.* пробутам, настаня, намества, наглася (*някого някъде*): **~it synovce na vedoucí místo** пробутам, наглася племенник на ръководна работа, на висок пост
protlač|it se, **-ím se** *св. (kudy, čím)* с усилие се провря, промуша се, промъкна се, пропраща се, пробия си път (*през някъде*) (*обикн. разблъскайки, разбутвайки околните*): **~it se davem** провря се, пробия си път през тълпа, през навалица
protlačován|í, **-í** *ср. 1.* пресоване **2.** промъкване, проникване
protlač|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. 1. (со čím)* пресовам, смялам, смачквам, претриявам, премачквам (*картофи през преса и под.*); па-

сирам (*нещо*) **2. (со čím)** изтиквам, избутвам (*тапа през гърло на бутилка и под.*)

protlač|ovat se, **-uji se/разг. -uju se** *несв. (kudy, čím)* с усилие се провирам, промушвам се, промъквам се; пробивам си път (*през навалица и под.*)

protlak, **-u** *м. хран.* пюрè, пулп: **rajský** ~ доматено пюрè; **ovocný** ~ плодово пюрè

pro|tlouci, *разг. pro|tlouct*, **-tluču/книж. -tluku** *св. (со)* **1.** пробия (*нещо*) от много удране: **~tlouci/~tlouct plech** пробия ламарина **2. разг. експр.** убия (*обикн. свободно време*); прекърам, изкарам криво-ляво (*обикн. живот и под.*): **~tlouci/~tlouct volný čas** убия свободното си време; **nějak ten život ~tlučeme** все някак ще го изкараме тоя живот

pro|tlouci se, *разг. pro|tlouct se*, **-tluču se/книж. -tluku se** *св. разг. експр. 1. (-; kde, v čem)* оправа се, справя се (криво-ляво) (*с нещо*); намеря му колая (криво-ляво) (*на нещо*): **nějak se v práci ~tluče** все някак ще се оправи, ще се справи с работата си; все някак ще й намери колая на работата си **2. (kat, k čemu)** много мъчно, трудно, с голямо усилие стигна, достигна, издрапам (*до нещо*): **~tlouci se/~tlouct se k maturitě** с голямо усилие стигна, издрапам до матура **3. (čím)** мъчно, трудно мина (*през нещо*): **~tloukl se nějak životem** той изживя, изкара някак, криво-ляво живота си
protlouk|at, **-ám** *несв. (со)* **1.** (от много удране) пробивам (*ламарина и под.*) **2. разг. експр.** убивам (*свободно време и под.*) изкаквам, прекъквам криво-ляво (*живот и под.*); боря се с житейски несгоди; с труд си пробивам път (*в живота*)

protlouk|at se, **-ám se** *несв. разг. експр. 1. (-; kde, v čem)* оправам се, справям се криво-ляво (*с нещо*); криво-ляво му намирам колая (*на работа и под.*) **2. (kat, k čemu)** много трудно, мъчно, с голямо усилие стигам, достигам, издрапвам (*до матура и под.*) **3. (čím)** мъчно, трудно минавам (*през нещо*); изкаквам, прекъквам, кавам, изживявам, преживявам, живя (*живот и под.*); боря се с житейски несгоди; с труд си пробивам път (*в живота*)

pro|tnout, **pro|tít**, **-tnu** *св. 1. (со; kоти со)* прережа (*нещо*): **~nout/~tít žílu** прережа вена **2. (со)** пресека (*нещо*): **kružnice ~tne přímku ve dvou bodech** геом. окръжността ще пресече правата в две точки

proto *нар. 1.* затова; заради това; поради това; с такава цел; поради такава причина: **~ se zlobíš?** затова ли се сърдиш? **a to jsi přišel jen ~?** и само затова ли си дошъл? **2. често в**

сътчет. ... ~, *aby...* съюз ... (затовà), за да...; ... с цел да...; ... ~, *že...* съюз ... (затовà), защòто...; ... (затовà), че...; *už ~, že...* съюз ... макар сàмо затовà, че...; ... дàже сàмо затовà, че...; *udělal to ~, aby jí pomohl* напра̀ви го, за да ѝ помо̀гне; напра̀ви го с цел да ѝ помо̀гне; *přišel jen ~, že jim chtěl pomoci* дойде сàмо затовà, защòто ѝскаше да им помо̀гне; *byl podezřelý už ~, že se pokusil o útěk* бѣше подозрѣтелен дàже сàмо затовà, че бѣше напра̀вил бѣсѣ

~ *поговорка* всѣки въпрòс си ѝма (свòя) òт-кър̀зàт

дам на ня̀кого да се разбер̀е; здрàвaтa подре́дѣ ня̀кого; накарàм ня̀кого да се поозòри; озòря ня̀кого: *dostat co ~ експр.* здрàвaтa ме подре́дѣт; накарàт ме бая зòр да видѣ, дòста да се поизпòтѣ

proto II *съюз., по-често а* ~ затовà; и затовà; и поради товà; и заради товà: *pršelo, (a) ~ zůstali doma* валѣше (и) затовà си òстàнахa у домà

proto III *част., често в съчет.* **no** ~ слàвa бòгу; и слàвa бòгу: *řikal, že tam půjde. – no ~* кàзваше, че ще отиде тàм. – слàвa бòгу

protoindustrializace, -e *ж. спец.* начàлен, рàнен стàдий, етàп на индустриализàция: **drastický jev** ~е драстично явлѣние òт рàнния стàдий на индустриализàция

protokol, -u *м. 1.* прото̀кòл: **sepsat (s někým) ~** напи́ша, съста̀вя прото̀кòл (на нѣчи показàния); **dát do ~u** впи́ша, вклю̀ча в прото̀кòл **2.** прото̀кòл, етик̀ет, прàвило за поведѣние: **diplomatický ~** дипломатически прото̀кòл

protokolárně *нар.* в прото̀кòл; с помощ̀тa на прото̀кòл; прото̀колѝрано: ~ **zapsat něco** прото̀колѝрам нѣщо; запи́ша нѣщо в прото̀кòл

protokolární, -í, -í прото̀кòлен; кòйто се òтнàся до прото̀кòл; кòйто се придру̀жàва òт прото̀кòл; кòйто се прото̀колѝра: ~ **í výslech** рàзпит с вòдене на прото̀кòл, с прото̀колѝране

protokolovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* прото̀колѝрам (*нещо*); съста̀вям/съста̀вя прото̀кòл (*на нещо*); запи́свам/запи́ша в прото̀кòл (*нещо*): ~ **ovat usnesení** прото̀колѝрам рѣшѣния

proton, -u *м. физ.* прòтòн

protoplazma, -y *ж., по-рядко -atu* *ср. биол.* прòтопла̀зма

prototyp, -u *м. 1.* прòтòтип, п̀рвòобраз; п̀рвòначàлен мо̀дѣл; експериментàлен, òпитен образ̀ец; *физ.* етàлòн: **vývojový ~ stroje, letadla** експериментàлен прòтòтип на машинà, на самол̀ет **2. книж.** я̀р̀к пример; я̀р̀к об-

раз̀ец: ~ **pokrokového novináře** я̀р̀к п̀ример за прогресивен журнàлист

protozoik|um, proterozoik|um, -a *ср. геол.* прòтерозòйска, еозòйска, алгòн(к)ска èра; прòтерозòй, еозòй, алгòнк

protože *съюз* защòто; т̀й кàто; понѣже: **kašle, ~ se nachladil** кàшля, защòто е наст̀инал; ~ **má žízeň, chce pít** т̀й кàто е жàден, ѝска да п̀ие **protransformační, -í, -í** *полит.* кòйто подкр̀е́пя, подд̀ър̀жа (стòпàнско) пр̀еструктурѝране: ~ **í většina** подкр̀е́пящо пр̀еструктурѝрането мнозинствò

protrh|at, -ám *св. (со)* **1.** про̀к̀свам, проб̀ия, разк̀свам, раздер̀а, продер̀а, ск̀свам (*нещо*): ~ **at síť** про̀к̀свам м̀р̀ежа; **povodeň ~ ala hráz** наводнѣнието разк̀са, ск̀са (язовѝрната) стèнà **2.** про̀ск̀б̀я (*нещо*); разред̀я (*нещо*) с̀с ск̀б̀бане: ~ **at řepu** про̀ск̀б̀я, разред̀я цвек̀лò

protrh|at se, обикн. третол. -á se *св.* про̀к̀са се, проб̀ие се, разк̀са се, раздер̀е се, продер̀е се, ск̀са се: **hráz se ~ ala** (язовѝрната) стèнà се разк̀са, ск̀са

protrháv|at, -ám *несв. (со)* **1.** про̀к̀свам, разк̀свам, прод̀ирам, разд̀ирам, ск̀свам (*м̀режа и под.*) **2.** про̀ск̀б̀вам (*нещо*); разред̀ждам (*цвек̀ло и под.*) с̀с ск̀б̀бане

protrháv|at se, обикн. третол. -á se *несв.* про̀к̀сва се, проб̀ива се, разк̀сва се, разд̀ира се, ск̀сва се (*за язовѝрна стèна, за м̀режа и под.*)

protrh|nout, -nu *св. (со)* **1.** про̀к̀свам, проб̀ия, разк̀свам, раздер̀а, продер̀а, ск̀свам (*нещо*): ~ **nout pytel** про̀к̀свам, продер̀а чувàл **2.** пр̀ек̀сна, наруш̀а (*нещо*); слòжа к̀р̀ай (*на нещо*): ~ **nout mlčení** пр̀ек̀сна, наруш̀а м̀ълчàние; ~ **nout smůlu** слòжа к̀р̀ай на лòш к̀смет; òтв̀р̀ва се òт лòш к̀смет

protrh|nout se, обикн. третол. -ne se *св.* про̀к̀са се, проб̀ие се, продер̀е се, разк̀са се, раздер̀е се, ск̀са се: **sít se ~ la** м̀р̀ежата се разк̀са; **hráz se ~ la** (язовѝрната) стèнà се про̀к̀са, ск̀са

protržně *нар.* по òтношѣние на пазàр, на пазàрна иконòмика: ~ **orientovaný politik** ориент̀иран к̀м пазàра, подкр̀е́пящ пазàрната иконòмика полит̀ик

protržn|í, -í, -í прòпазàрен; кòйто подкр̀е́пя, подд̀ър̀жа, одобр̀ява пазàра, пазàрната иконòмика: ~ **í ekonomika** прòпазàрна иконòмика

protřel|ý, -á, -é **1.** в̀р̀ял и кип̀ял; м̀нòго вид̀ял; м̀инал през òг̀н и водà; ѝмаш богàт ж̀изнен òпит: ~ **ý člověk** в̀р̀ял и кип̀ял чòв̀ек; ~ **ý voják** м̀инал през òг̀н и водà вой̀ник ♦ **světem ~ ý** обикòлил свètà; познàващ свètà доб̀р̀е; в̀р̀ял и кип̀ял; м̀инал през òг̀н и водà **2. експр.**

вулг. изпечен, хитър, опитен: **~ý podvodník** изпечен мошеник

protřep|at, -u/-ám св. (co) разклáтя, раздрýсам, разтрýскам, разтърся, стрýскам (нещо): **~at koktajl** разклáтя коктейл; **~at teploměr** стрýскам термометър

protřepáv|at, -ám нескв. (co) разклáщам, раздрýсвам, разтрýсквам (коктейл и под.); разтрýсвам, стрýсквам (термометър и под.)

protřít|ít, -u св. (co; komu co) разтъркам, разтри́я (нещо): **~ít si oči** разтъркам, разтри́я очи

protuberance|e, -e ж. астр. слънчево изригване; протуберанс

proud, -u м. 1. потòк: **~čerstvého vzduchu** потòк свеж въздух; **~vozidel** потòк (от) коли; **cvičenci ve třech ~ech** гимнастици в три колони; **~světla** потòк светлина; **~neutronů** потòк от неутрони; **tepelný** ~ топлинен потòк; **ustálený** ~ установен потòк; **vzdušný** ~ въздушен потòк; **v ~u řeči** в потòка на речта; **~y krve, slz, vína** потòци (от) кръв, (от) сълзи, (от) вино; **víno teklo ~em** винòто се лèеше като рекá **2.** течение: **silný ~ řeky** силно рèчно течение; **mořský** ~ морско течение; **Golfský** ~ геогр. Гълфстрийм; **plavat po ~u, proti ~u** плýвам по течение, протýча

plout proti ~u плýвам срещу течението **3.** стрýя: **výdechový** ~ език. издиш-на стрýя **4. физ. електр.** ток: **anodový, katodový** ~ аноден, катòден тòк; **anténní** ~ антèнен тòк; **bludný** ~ блуждаещ тòк; **budicí** ~ възбудителен тòк; **elektronový** ~ електрòнен тòк; **elektrický** ~ електричен/електрически тòк; **emisní** ~ емисиòнен тòк; **fotoelektrický** ~ фòтоелектричен тòк; **galvanický** ~ галваничен тòк; **indikační** ~ индикаторен тòк; **iontový** ~ йòнен тòк; **jalový** ~ реактивен тòк; **jednofázový, dvoufázový, třífázový** ~ еднофáзен, двуфáзен, трифáзен тòк; **jmenovitý** ~ номинален тòк; **kapacitní** ~ капацитивен тòк; **kolektorový** ~ колектòрен тòк; **maximální** ~ максимáлен тòк; **mezní** ~ граничен тòк; **modulovaný** ~ модулиран тòк; **mřížkový** ~ решётъчен тòк; **náběhový** ~ пýсков тòк; **nabíjecí** ~ зарèждащ тòк; **napájecí** ~ захранващ тòк; **nárazový** ~ ударен тòк; **nasycený** ~ наситен тòк; **nízkofrekvenční, vysokofrekvenční** ~ нискочестòтен, висòкочестòтен тòк; **nízkonapěťový, vysokonapěťový** ~ тòк с ниско напрежение, тòк с висòко напрежение; **nulový** ~ нýлев тòк; **parazitní** ~ паразитен тòк; **pracovní** ~ работен тòк; **primární, sekundární** ~ първичен, вторичен тòк;

provozní ~ промишлен тòк; **přechodový** ~ прèходен тòк; **připustný** ~ допустим тòк; **pulzující** ~ пулсиращ тòк; **snímací** ~ тòк на чètене; **stejnoseměrný** ~ прав, постоянен тòк; **střídavý** ~ променлив тòк; **špičkový** ~ върхов тòк; **vstupní, výstupní** ~ входен, изходен тòк; **zapalovací** ~ възпламенителен тòк; **zapínací** ~ тòк на включване; **zbytkový** ~ остатъчен тòк; **zpětný** ~ обратен тòк **5. изк. лит. полит.** течение, направление: **ideové, literární** ~у идèйни, литературни течения, направления; **~y v umění** течения, направления в изкýството **6.** протичане, разгàр: **v ~u diskuse** в разгàра на дискусия; **diskuse je v (plném) ~u** дискуси́ята е в разгàра си

proudě|ní, -í ср. физ. течение, потòк, стрýя: **~í vzduchu, tepla** въздýшна, топлинна стрýя; въздýшно, топлинно течение

proud|ít I, обикн. третол. -í нескв. 1. (-; kudy, čím; odkud) течè, струй, лèе се (-; през някòде, отнякòде): **voda ~í korytem řeky** водата течè по рèчното корито; **slzy jí proudí z očí** сълзи ѝ се лèят от очите; **krev ~í z rány** кръвта течè, струй, лèе се от раната **2. (odkud, kam)** стича се, излива се (отнякòде); залива (нещо): **zástupy ~í ze všech stran** тълпи се стичат от всички страни; **davy pracujících ~í do továren** тълпи трудещи се се стичат във фабриките, заливат фабриките **3. (-; jak)** протича, течè (бурно); врì, кипи: **život kolem ~í** живòтът наòколо течè, врì, кипи; **rozhovor živě ~í** разговòрът кипи, протича оживèно **4. (odkud, kam)** прониква, навлиза, разлива се (отнякòде някòде): **od jihu ~í teplý vzduch** от юг навлиза, прониква тòпъл въздух; **tepló ~í v těle** топлина се разлива по тýлото

proud|ít II [-o-u-], -ím св. (co) (добрè) опýша (нещо): **~it maso, rybu** опýша месò, рýба

proudov|ý, -á, -é 1. потòчен: **~ý způsob** потòчен мètод на производство; **~á linka** потòчна линия **2. електр.** тòков; кòйто се отна́ся до тòк: **~ý zdroj** източник на тòк **3. авиац.** тýрбореактивен: **~ý motor** тýрбореактивен двигател; **~é letadlo** тýрбореактивен самолèt

prout|ek, -ku м. умал. пръчка, пръчица: **vrbový ~ek** пръчка (тънка, стрòйна) като фиданка; **kouzelný ~ek** вълшебна пръчица

proutě|ní, -á, -é плèтен от пръчки: **~ý koš** плèтен кòш; плèтена кòшница; **~é křeslo** плèтено креслò

prout|í, -í ср. събир. клòнки, пръги, пръчки: **březové ~í** брèзови клòнки, пръги; **vrbové ~í** върбови клòнки, пръги, пръчки

proužek, -ku *м. умал.* 1. райѐ, райѐнце: **látka s ~ky** плът на райѐта 2. (малка) лѐнта, йвица; лѐнтичка, йвичка: **~ek látky** йвица плът

proužkovan|ý, -á, -é райран; кѝто е на райѐта: **~á látka, košile** райран плът, райрана рѝза

prováděcí, -í, -í 1. *юрид.* инструктивен, разяснителен, обяснителен: **~í předpisy k zákonom** разяснения, тълкувания към закѝни; **~í vyhláška** разяснителна нарѐдба 2. *икон. техн.* изпълнителен, работен; кѝто се изпълнява; по кѝто се работи: **~í plán** *икон.* плън за дѝйствиe; **~í projekt** *техн.* работен проект

prováděň|í, -í *ср.* провѐждане, изпълнѐние: **automatické ~í řešerší** автоматѝчно информациѝнно тѝрсене

prováděť, -ím, 3. мн. -ějí/-í 1. (*koho, co kudy*) превѐждам, прекървам (*някого, нещо през някъде*): **~ět někoho přes hranice** превѐждам, прекървам някого през гръница 2. (*koho, co kudy*) вѝдя, развѐждам, придружавам, съпровѝждам (*някого, нещо някъде*); показвам (*нещо на някого*): **~ět cizince městem** развѐждам чужденѝц из града 3. (*koho, co*) развѐждам, разкървам, разхѝждам (*някого, нещо*): **~ět určeného koně** разкървам, разхѝждам капнал от умѝра, каталясал кѝн 4. (*koho – вин.*) танцѝвам (*с някого*): **~ět všechna děvčata na ples** танцѝвам с всѝчки момѝчета на бал 5. (*co*) провѐждам, прокървам, изпълнявам, осъществявам, реализѝрам (*нещо*): **~ět plán** изпълнявам плън; **~ět své úmysly** осъществявам своѝ замѝсли, намерѐния; **~ět reformu** провѐждам рефѝрма 6. (*co*) провѐждам, вѝрша, извѝршвам, пръвя (*нещо*): **~ět terénní výzkum** провѐждам, извѝршвам терѐнно проучване; **~ět rozbor** провѐждам, пръвя анализ, разбѝр; **~ět hlouposti** вѝрша глѝпости 7. (*co*) поставям, показвам, представям (*нещо*) на сѝѝна: **~ět operu, hru** поставям, представям ѝпера, пиѝса

proval, průval, -u *м. спец.* изтичане на информация: **v kontrarozvědce odhalili ~** в кѝнтраразузнаването са разкрили изтичане на информация

proval|it, обикн. третол. -í *св. (co)* разрушѝ, разкѝса, пробѝе, скѝса, събѝри (*нещо*): **provodeň ~ila hráz** наводнѐнието разкѝса, разрушѝ, събѝри (язовѝрна) стена

proval|it se, обикн. третол. -í *св.* 1. издѝни се, продѝни се, пропадне, рѝхне, събѝри се: **střecha se ~ila** покрѝвѝт пропадна, събѝри се 2. пробѝе се, спѝка се, пѝкне се: **vřed se ~il** цѝреят се пробѝ 3. (–; *odkud*) рѝкне, изхвѝркне, изскѝчи, потече (*отнякъде*): **hnis se**

~il z rány от рана та потѝче гнѝй; **hnis se ~il z vředu** от цѝрея потѝче, изскѝчи гнѝй 4. *експр.* провали се; разкѝрит е; излѝзе найве; разкѝрие се: **aféra se ~ila** афѝрата се провали, разкѝри, излѝзе найве

provaň|í, -í *ср. спец.* проварѝване

provaz, -u *м.* 1. вѝжѐ, врѝв, канъп: **konopný ~** конѝпено вѝжѐ, конѝпена врѝв; **papírový ~** кнѝжна врѝв; **převázat balík ~em** завѝржа колѝт с врѝв, с канъп; **šplhat, spustit se po ~e** ~~канъп~~ **~em** ~~канъп~~ **někým) za jeden ~** задрѝжен сѝм с някого; единен сѝм с някого в дѝйствиата си; впрѝгнати сме с някого в едѝн хѝмѝт 2. вѝжѐ, прѝмка, бесѝло, бесѝлка: **trest smrti ~em** смѝртно ~~намерѝние~~ **~em** ~~намерѝние~~ ме на смѝрт чрез обѝсване; свѝрша на бесѝлката; свѝрша с прѝмка на шѝята; *разг.* намажа вѝжѐто

provázanost, -i *ж.* взаимѝобвѝрзаност: **~ orgánů státní správy** взаимѝобвѝрзаност на ѝргани на държавно управлѐние

provázan|ý, -á, -é взаимѝобвѝрзан: **~á ekonomika mezi dvěma státy** взаимѝобвѝрзана иконѝмика на двѐ държавѝ

prováz|at, -žu/книж. -ži *св. (co)* 1. *текст.* изтъка (*тъкан*) 2. *строит.* наредѝ, съединѝ, свѝржа (*тухли*) 3. *прен.* обвѝржа взаимно (*нещо*): **Česká a Slovenská republika jsou ~ány mnoha ekonomickými vazbami** Чѝшката и Словашката репѝблика са взаимно обвѝрзани с мнѝго икономѝчески врѝзки

provaz|ec, -ce *м. книж.* врѝв: **pupěční ~ec** *анат.* пѝпна врѝв; **míšní ~ec** *анат.* грѝбнъчен мѝзѝк; **~ce deště** *прен.* дѝждѝвни струѝ

prováz|ek, -ku *м. умал.* врѝв, врѝвчица; канъп, канъпче: **vodit psa na ~ku** вѝдя кѝче с врѝвчица

prováz|et, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* 1. (*koho, co kudy*) превѐждам, прекървам (*някого, нещо през някъде*): **~et někoho přes hranice** превѐждам някого през гръница 2. (*koho, co kudy*) вѝдя, развѐждам, придружавам, съпровѝждам (*някого, нещо някъде*); показвам (*на някого нещо*): **~et turisty městem** развѐждам туристи из града 3. (*co čím*) придружавам, съпровѝждам, допѝлвам, добъвам, прибъвам (*нещо към нещо*); допѝлвам (*нещо с нещо*): **~et svá slova úsměvem** придружавам дѝмите си с усмѝвка 4. (*koho, co čím*) придружавам, изпращам (*някого, нещо с нещо*): **~et hosta kus cesty** изпращам гѝст извѝстна чъст от пѝтя; **~et někoho, něco pohledem** изпращам някого, нѝщо с поглед 5. *обикн. третол. -í*

(co) придружава, съпровожда, съпътства (нещо); проявява се (заедно с нещо): **chřipku ~í celková slabost organizmu** грипът се придружава, съпровожда от обща слабост на организма

provaznický, -á, -é възжарски: **~é zboží** възжарски стоки

provaznictví, -í *ср.* възжарство

provazník, -a *м.* възжар

provazochodec *вж.* **provazolezec**

provazochodkyně *вж.* **provazolezkyně**

provazolezec, *по-рядко* **provazochodec**, -ce *м.* акробат (по възжар)

provazolezecký, -á, -é който се отнася до ходене по възжар, акробатика по възжар

provazolezectví, -í *ср.* акробатика; ходене по възжар

provazolezky|ně, *по-рядко* **provazochodky|ně**, -ně *ж.* акробатка (по възжар)

provazov|ý, -á, -é възжен; който е направен от възжар: **~ý žebřík** възжена стълба

prováz|et, -ím, 3. *мн.* -ejí/-í *несв.* 1. (*koho, co kudy*) превозвам, прекарвам (някого, нещо през някъде): **~et náklady bránou** превозвам товари през портал 2. (*koho, co kudy*) тайно, нелегално, контрабандно превозвам, пренасям, прекарвам (някого, нещо през някъде): **~et neproclené zboží přes hranice** превозвам, прекарвам необмитени стоки през граница 3. (*koho, co kudy, kde*) (с превозно средство) разкарвам, разхождам, придружавам, съпровождам (някого, нещо някъде); показвам (нещо на някого): **~et hosta (autem) po okolí města** разхождам гост с кола из околностите на града

prováz|it, -ím *св.* (-; *co*) (при теглене, при продажба) загубя (нещо); остана, вляза вътре (с нещо): **~it při prodeji brambor (několik kil)** при продажба загубя (няколко кила); вляза вътре с (няколко кила) картони

provdan|ý, *само ж.* -á омъжена: **~á žena** омъжена жена

provď|at, -ám *св.* (*koho – вин.; koho za koho*) омъжа (някого за някого): **~at dceru (za lékaře)** омъжа дъщеря си (за лекар)

provď|at se, -ám *св.* (-; *za koho*) омъжа се (за някого): **dobře se ~ala** тя се омъжи добре; **~ala se za svého kolegu** омъжи се за свой колега

provďáv|at, -ám *несв.* (*koho – вин.; koho za koho*) омъжвам (*сестра си за приятел и под.*)

provďáv|at se, -ám *св.* (-; *za koho*) омъжвам се (за някого)

proveden|í, -í *ср.* 1. провеждане, осъществяване, реализиране: **~í reformy** провеждане, осъще-

ствяване на реформа; **~í plánu** реализиране на план 2. провеждане, извършване: **~í pokusu, průzkumu, rozboru** провеждане, извършване на опит, на проучване, на анализ 3. вариант, изработка, направа; начин на изпълнение; изпълнение, изготвяне, изработване; оформление: **nábytek v několikařím ~í** мебели в няколко варианта, в няколко разновидности 4. *театр.* поставяне, постановка, режисура: **~í hry** постановка, режисура на игра, на пиеса 5. *муз.* оформление, аранжмент: **~í hudební skladby** оформление, аранжмент на музикална творба

provediteln|ý, -á, -é осъществим, изпълним: **těžko, snadno ~ý návrh** трудно, лесно осъществимо предложение

prověrk|a, -y *ж.* проверка, контрол: **technická ~a** технически контрол; **~a pracovníků, cestujících** проверка на служители, на пътници

prověrkov|ý, -á, -é проверен, контролиран: **~á komise** проверочна комисия; **~á zkouška** проверен изпит

prověř|it, -ím *св.* (*koho, co*) проверя (някого, нещо): **~it pracovníky odborně** проверя специалната подготовка на служители; проверя служители в професионално отношение; **~it fakta, normy** проверя факти, норми

prověř|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (*koho, co*) проверявам (пътници, факти и под.)

pro|věst, -vedu *св.* 1. (*koho, co kudy*) преведа, прекарвам (някого, нещо през някъде): **~vést turisty skalami** преведа туристи през скали 2. (*koho, co kudy*) разведа, придружа, съпроводя (някого, нещо някъде); покажа (нещо на някого): **~vést hosta městem** разведа гост из града; покажа града на гост 3. (*koho, co*) разведа, разкарвам, разхожда (някого, нещо): **~vést uříceného koně** разведа, разкарвам, разхожда капнал от умора кон, каталасял кон 4. (*koho – вин.*) потанцувам (с някого): **~vést všechna děvčata na plese** потанцувам с всички момичета на бал 5. (*co*) преведа, прекарвам, изпълня, осъществя, реализирам (нещо): **~vést plán** изпълня план; **~vést své úmysly** осъществя свои замисли, намерения; **~vést reformy** провежда реформи

~vést se svou наложва се; наложва си волята 6. (*co*) преведа, извърша, направа (нещо): **~vést terénní výzkum** преведа, извърша проучване в терен; **~vést rozbor** направа, извърша анализ, разбор; **~vést hloupost** извърша глупост 7. (*co*) изпълня, изработя, изготвя, създам, сътворя (нещо): **mistrovsky ~vést řezbu** изработя, създам майсторска резба; майсторски изпълня

резба **8.** (co) поставя, покажа (нещо) на сцена: **~vést operu, hru** поставя, представя, покажа опера, пиеса

provětr|at, -ám св. (co) **1.** проветря (нещо): **~at pokoj, peřiny** проветря стая, пухени завивки **2.** обикн. **provětr|at si, -ám si** прочистя си (дробове и под.) с разходка на чист въздух: **~at si plíce** прочистя си дробовете, надихам се с чист въздух

provětr|at se, -ám se св. **1.** обикн. *третол.* **-á se** проветри се: **pokoj se ~al** стаята се проветри; **vynést šaty ~at** изнеса дрехи да се проветрят **2.** подишам чист въздух; освежа се: **jít se ~at** отивам да се освежа, да подишам чист въздух

pro|vézt, -vezu св. **1.** (koho, co kudy) превозя, прекарвам (някого, нещо през някъде): **~vézt náklad branou** превозя, прекарвам товар през портал **2.** (koho, co kudy) тайно, нелегално, контрабандно превозя, пренесам, прекарвам (някого, нещо през някъде): **~vézt zlato, zbraně (přes hranice)** прекарвам, пренесам злато, оръжие (през граница) **3.** (koho, co kudy, kde) (с превозно средство) разкарвам, разходя, придружа, съпровожда (някого, нещо някъде); покажа (нещо на някого): **~vézt hosta po okolí města (autem)** разходя гост из околностите на града (с кола)

proviant, -u м. **1.** воен. продоволствие; провизии: **zásoby ~u** продоволствени запаси **2.** разг. храна, провизии (за из път и под.)

provizn|í, -í, -í воен. продоволствен

provider [-vajdr], -a м. *снец.* провайдер/провайдер: **největší ~ v USA je společnost Netcom** най-голям провайдер в САЩ е компанията Нетком

providersk|ý [-vajd-], -á, -é *снец.* провайдерски/провайдерски: **~á společnost** провайдерска компания

provincialism|us, provincialism|us [-zm-], -u м. обикн. *експр. нейор.* провинциализъм: **malo-měšťácký ~us** еснафски провинциализъм

provinciál|ní, provinčn|í, -í, -í **1.** *истор. адм.* провинциален: **~í centrum** център на провинция **2.** провинциален, извънстоличен: **~í divadla** извънстолични театри **3.** обикн. *експр. нейор.* провинциален, изостанал: **~í poměry, prostředí** провинциални условия, провинциална среда

provincie, -e ж. *истор. адм.* провинция: **římské ~e** римски провинции

provinčn|í *вж.* **provinciál|ní**

proviněn|í, -í ср. провинение: **lehké ~í** леко провинение; **odpustit muži jeho ~í** простя на мъжа си провинението му, прегрешението му

provinile нар. виновно, провинено: **tvářit se ~** ймам виновен, провинен вид

provinil|ec, -ce м. виновен, провинил се; нарушител, виновник: **trestat mladistvé ~ce** наказвам провинили се непълнолетни младежи, непълнолетни нарушители

provinilost, -i ж. виновност

provinil|ý, -á, -é **1.** виновен, провинен, провинил се: **~ý občan** провинен, провинил се гражданин, нарушител **2.** виновен, провинен: **~ý pohled, úsměv** виновен поглед, провинена усмивка

provin|it se, -ím se св. (–; *proti komu, proti čemu; na kom, na čem*) провиня се, извърша провинение, нарушение (срещу някого, срещу нещо; по отношение на някого, на нещо; пред някого, пред нещо): **~it se proti matce/na matce** провиня се пред майка си

proviň|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (–; *proti komu, proti čemu; na kom, na čem*) провинявам се, извършвам провинение, нарушение (срещу някого, срещу нещо; по отношение на някого, на нещо; пред някого, пред нещо)

proviz|e, -e ж. комисиона: **dostat pětiprocentní ~í** получа пет процента комисиона

provizór|ium, -a ср. **1.** временно положение, състояние; преходно положение, състояние: **pocit životního ~a** усещане за временно, за преходно житейско положение, състояние **2.** временна мярка: **to je jenom takové ~um** това е само една временна мярка **3.** временен бюджет: **rozpočtové ~um** временен бюджет **4.** временно жилище: **budovat levná ~a** строят евтини временни жилища

provizorně нар. временно, преходно: **bydlet někde ~** живее някъде временно, без всякакви удобства

provizorn|í, -í, -í временен, преходен: **~í stav** временно състояние, положение; **~í stavba** временна постройка; **~í ubytování** временно настаняване (без удобства)

provizornost, -i ж. временност на настаняване; временно настаняване

pro|vléci, разг. pro|vléct, разг. pro|vlíct, -vleču/ книж. -vleku; pro|vléknout, -vléknu, разг. pro|vlíknout, -vlíknу св. (co; co kudy, čím) вдяна, провра (нещо в нещо): **~vléci/ ~vléknout nit ouškem jehly** вдяна, провра конец в ухото на игла

pro|vléci se, разг. pro|vléct se, разг. pro|vlíct se, -vleču se/книж. -vleku se; pro|vléknout se, -vléknu se, разг. pro|vlíknout se, -vlíknу св. (kudy, čím) провра се, промуща се,

промъкна се (*през някъде, през нещо*): **~vléci se/vléknout se úzkým otvorem** проврѣ се, промъша се през тесен отвор
provlék|at, разг. provlík|at, -ám несл. (*со; со kudy, čím*) вдѣвам, провѣрам (*конец в ухо на игла и под.*)
provlék|at se, разг. provlík|at se, -ám se несл. (*kudy, čím*) провѣрам се, промъшвам се, промъквам се (*през тесен отвор и под.*)
provhlh|ý, -á, -é овлажнял, навлажнял; пропит с влага; овлажнен, навлажнен: **~é zdi** пропити с влага стени; **~ý tabák** овлажнял, овлажнен тютюн
provhlh|nout, обикн. третол. -ne св. (*–; čím*) попиѣ влага; овлажни се, навлажни се (*от нещо*): **kabát ~l deštěm** палтото се овлажни от дъждѣ
provlíct, provlíct se, provlíknout, provlíknout se вж. **provléci, provléci se**
provokace, -e ж. провокация: **politická, fašistická ~e** политическа, фашистка провокация
provokačně нар. провокационно: **~jednat** дѣйствам, държѣ се провокационно
provokační|í, -í, -í провокационен: **~í akce** провокационна акция
provokatér, -a м. провокатор: **agent ~** агѣнт-провокатор
provokatérk|a, -y ж. провокаторка
provokatérsk|ý, -á, -é провокаторски
provokativně [-tyv-/týv-] нар. провокационно, демонстративно, предизвикателно: **chovat se ~** държѣ се провокационно, предизвикателно
provokativn|í [-tyv-/týv-], **-í, -í** провокационен, демонстративен, предизвикателен: **~í čin** провокационна, демонстративна постѣпка: **~í výrok** провокационно, предизвикателно изказване
provokativnost [-tyv-/týv-], **-í** ж. провокационност, демонстративност, предизвикателност
provok|ovat, -uji/разг. -uju несл. **1.** (*koho, со*) провокирам, предизвиквам (*някого, нещо*): **~ovat hádku** провокирам, предизвиквам скърване, скандал **2.** (*koho, со*) дразня, раздразвам; извѣждам (*някого*) от равновѣсие: **~oval mě jeho klid** дразнѣше ме спокойствието му **3.** (*со*) *експр.* предизвиквам, разпѣлвам, събуждам: **~ovat něčí zvědavost** предизвиквам, разпѣлвам нечие любопытство
provolan|í, -í ср. **1.** възвание, обръщение; прокламация: **~í k obyvatelstvu** възвание, обръщение към население **2.** провъзгласяване, обявяване, прокламация: **~í republiky** провъзгласяване, обявяване на република

provoll|at, -ám св. **1.** (*со*) изкрещѣ, извикам, съобщѣ (*нещо*) публично: **~at slávu** извикам „урѣ! да живѣе!“ **2.** (*со*) провъзглася, обявя, прокламирам (*нещо*): **~at republiku** провъзглася, обявя република
provoláv|at, -ám несл. (*со*) **1.** викам, крещѣ (*нещо*); съобщавам (*предизборни лозунги и под.*) публично **2.** провъзгласявам, обявявам (*република и под.*)
provolb|a, -y ж. нѣмер на (телефонна) центрѣла: **neznat ~u ústavu** не зная нѣмера на центрѣлата на институт
provoz, -u м. **1.** работа; трѣдов, производствен процѣс; производство; експлоатация: **podnik zůstal v ~u** предприятието продължи работа; **zajistit plynulý ~** осигурѣ ритмична работа, ритмичен трѣдов процѣс, ритмично производство; **blokový ~** блокирана операция; **celoroční ~** целогодишна работа, експлоатация; целогодишно производство; **dvousměnný ~** работа на двѣ смѣни; **nepřetržitý ~** непрекъснато производство; непрекъснатата работа; работа, производство без прекъсване; **zahájit ~** запѣчна работа, производство; **zastavit ~** спрѣ работа, производство; **dát, uvést do ~u** пусна, внедрѣ в производство **2.** работа, ход, експлоатация, задвижване (*на машина, на механизъм и под.*): **automatický ~** автоматично задвижване; **dát, uvést (stroj) do ~u** пусна, включѣ, задвижѣ (машина); пусна (машина) в експлоатация; **výtah mimo ~** асансьорът не работи, не върви; **pokusný, zkušební ~** изпитателна, пробна експлоатация; пробно включване, задвижване **3.** движение, трафик (*по ѣтицѣта*): **jednosměrný, obousměrný ~** еднопосѣчно, двупосѣчно движение; **zahájit provoz na železniční trati** открѣя движение по железопѣтна линия; **dát, uvést (lokomotivu) do ~u** пусна (локомотив) в движение; **vyřadit (lokomotivu) z ~u** спрѣ (локомотив) от движение **4.** цѣх, работилница: **vedoucí ~u** началник-цѣх; **aglomerační ~** агломерационен цѣх; **vysokopeční ~** високопѣщен, дѣменен цѣх
provozář, -e м. началник-цѣх
provozářk|a, -y ж. началник-цѣх (*за жена*)
provozně нар. производствено; в производствено, в експлоатационно отношение
provozn|í, -í, -í производствен, експлоатационен: **~í praxe** производствена практика; **~í kapacita** производствени, експлоатационни мѣщности; производствен, експлоатационен капацитѣт; **~í náklady** производствени, експлоатационни разходи

provozovací, -í, -í 1. производствен, експлоатационен; който се отнася до производство, до експлоатация; служещ за производство; предназначен за експлоатация: **~í náklady** разходи по производство, по експлоатация; производствени, експлоатационни разходи **2. teatr.** постановъчен; който се отнася до постановка, до поставяне: **~í právo** право за поставяне (на пиеси); **~í možnosti divadla** постановъчни възможности на театър

provozovat, -uji/разг. -uju неск. (со) **1.** вода, провеждам, прокарвам, осъществявам (нещо): **~ovat agresivní politiku** вода, провеждам, прокарвам агресивна политика **2. teatr.** поставям, показвам (нещо) (на сцената): **~ovat soudobé hry** поставям съвременни пиеси **3.** занимавам се (с нещо); упражнявам (нещо): **~ovat sport** занимавам се със спорт; спортувам: **~ovat řemeslo** упражнявам занаят; **~ovat obchod** занимавам се с търговия; търгувам

provozovatel, -e м. организатор, изпълнител (лице или организация, предприятие и под., отговорни за провеждането, за изпълнението, за експлоатацията на нещо): **~ dopravy** транспортно учреждение, транспортна организация

provozovní, -u ж. (производствено) помещение; (производствен) цех; работилница: **výrobní ~a** производствен цех; **zámečnická ~a** шлосерска работилница

provrtat, -ám св. **1.** (со) провъртя, пробия (нещо със свредел, с бормашина и под.): **~at prkno** провъртя дъска; пробия дъска (със свредел) **2.** (со, со до чего/в чем) пробия, провъртя (дупка, отвор и под. в нещо): **~at do stropu díru** пробия дупка в таван **3. (koho, со čím)** експр. прониза (някого, нещо с нещо): **~at někoho pohledem, očima** прониза някого с поглед, с очи

provrtávání, -í ср. продупчване (със свредел); пробиване на дупка, провъртане

provrtávát, -ám неск. **1.** (со) провъртявам, пробивам (дъска, таван със свредел, с бормашина и под.) **2.** (со; со до чего/в чем) пробивам, провъртявам (дупка, отвор и под. в дъска, в таван и под.) **3. (koho, со čím)** експр. пронизвам (някого с поглед, с очи)

provždy, provždycky нар. завинаги: **to ti říkám ~** това ти го казвам веднъж завинаги

próz, -a, -u ж. **1.** проза; прозаическо произведение: **psát ~u i verše/v ~e i ve verších** пиша и проза, и стихове; **umělecká, nauková ~a** художествена, научна проза **2. прен.** проза, ежедневиe, всекидневие, делничност, едно-

обръзие, сивота, скъка: **~a života** житейска проза; житейско ежедневиe, еднообръзие

prozaicky нар. **1.** прозаично, прозаически; чрез проза **2. прен.** прозаично, делнично, еднообръзно, сиво, сухо, скучно

prozaický, -á, -é 1. прозаичен, прозаически: **~é dílo** прозаично, прозаическо произведение; произведение в проза **2. прен.** прозаичен, прозаически, делничен, ежедневен, всекидневен, сив, сух, скучен: **~é starosti** прозаични, делнични, всекидневни грижи

prozaička, -u ж. прозаичка

prozaik, -a м. прозаик

prozatím нар. засега, временно: **to je ~ všechno** засега това е всичко; **~ jsme vyrovnání** засега сме квит

prozatímně нар. временно

prozatímní, -í, -í временен: **~í ubytování** временно настаняване; **~í opatření** временна мярка; **~í vláda** временно правителство

prozatímnost, -i ж. временност

prozíravě нар. далновидно, прозорливо; предвидливо; предпазливо: **jednat ~** постъпвам далновидно, прозорливо

prozíravost, -i ж. далновидност, прозорливост, предвидливост; предпазливост: **obdivovat něčí ~** възхищавам се на нечия далновидност, прозорливост

prozíravý, -á, -é далновиден, прозорлив, предвидлив; предпазлив: **~ý politik** далновиден политик; **~á výchova** далновидно, прозорливо, предвидливо възпитание

prozkoum, -at, -ám св. (со) проуча, изуча (нещо): **~at terén, nářečí** проуча терен, диалект

prozodický, -ý [-dy-], **-á, -é** език. лит. прозодически: **~é prostředky** прозодически средства **prozodí, -e** ж. език. лит. прозодия, стихосложение

prozpěvovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) неск. (–; со) попявам си, тананикам (си) (нещо): **~ovat si při práci (písničku)** тананикам си (песничка) по време на работа

prozpívát se, -ám se св. (к чему) пеейки, с пение, с песните си, като певец постигна, спечеля, завоювам, покоря (нещо); стигна, издигна се, извиси се (до нещо): **~at se k největším oceněním** спечеля с песните си най-високо признание

prozradit, -ím св. **1.** (koho, со; komu koho, со; komu со na koho) издам, разкрия (някого, нещо на някого; на някого нещо за някого): **~it státní tajemství** издам държавна тайна; **~it své spolupracovníky** разкрия, издам, предам свои сътрудници, съратници, едномышленици, колеги; **všechno mu na dceru ~ila** тя

му издаде, разкри, разказа всичко за дъщеря му **2. обикн. третол. -í (со)** издаде, разкрие, покаже (*нещо*); говори, свидетелства (*за нещо*): **pohled ~il její pohnutí** погледът издаде възмущението ѝ; погледът ѝ говореше за (дълбоко) възмущение, колко е развълнувана

prozradit se, -ím se св. 1. (-; čím) издам се, разкрия се (-; с нещо): **výrazem tváře se ~il, že o tom ví** с изражението на лицето си той се издаде, че знае за това; **~it se (se) svými úmysly** изпусна се, издам се за намеренията си; (неволно) издам, разкрия намеренията си, замислите си **2. обикн. третол. -í se** издаде се, разкрие се, покаже се, познае се, прояви се; проличи (си): **špatný výrobek se vždy ~í** лошото изделие винаги може да се познае, винаги се познава, личи си

prozrazovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (koho, co; komu koho, co; komu co na koho) издавам, разкривам (*държавна тайна и под. на някого*) **2. обикн. третол. -uje (со)** издава, разкрива, показва (*лошо качество и под.*); говори, свидетелства (*за лошо качество и под.*)

prozřetelně нар. далновидно, прозорливо, предвидливо; предпазливо: **jednat ~** постъпвам предпазливо

prozřetelnost, -í ж. 1. далновидност, прозорливост, предвидливост; предпазливост **2. рел.** провидение: **boží ~** божие провидение

prozřetelný, -á, -é далновиден, прозорлив, предвидлив; предпазлив: **to nebylo od něho příliš ~é** от негова страна това не беше твърде предпазливо

prožít, -žiji/разг. -žiju св. (со) 1. преживя, прекарам, преживя (*обикн. някакво време*): **~žít mládí na venkově** изживя, преживя младостта си на село; **~žili spolu rok** те проживяха, поживяха, живяха заедно една година **2.** изживя, преживя, изстрадам, опитам (*нещо*): **~žít dobré i zlé** преживя, опитам и добро, и лошо **3.** съпреживя (*нещо*), вживя се (*в нещо*): **intenzivně ~žít umělecké dílo** изцяло се вживя в художествена творба

prožitílek, -ku м. книж. преживяване: **nezapomenutelný ~ek (z dovolené)** незабравимо преживяване (от отпуска, от почивка)

proživat, -ám неск. (со) 1. изживявам, проживявам, прекарвам (*младини, част от живота си и под.*) **2.** изживявам, преживявам, изстрадам, опитвам (*мъки, лишения и под.*) **3.** преживявам (*нещо*); вживявам се (*в роман и под.*)

prožraný, -á, -é прояден: **blatník ~ý rzi/od rzi**

калник, прояден от ръжда; прояден от ръжда калник

prožrat, -žeru св. (со) 1. обикн. третол. -žere прояде, сяде (*нещо*): **rez ~žrala blatníky** ръжда прояде/беше прояла калниците; **moli ~žrali světr** молци проядоха, бяха надупчили пуловера **2. експр. вулг.** оплюскам, изплюскам, опукам (*нещо*); видя сметката (*на нещо*): **~žrat dědictví** оплюскам, опукам наследство; видя сметката на наследство

prs, -u м. гърда; гърд: **mít dítě u ~u** държа дете на гърдата си; кърмя дете

prsj, -ou ср. само мн. 1. гърд, гърди: **vypnout ~a** изпъна, изпъча гърди; **vpadlá ~a** хлътнали гърди ♦ **~žít (v něčem) ~a** изживя (в нещо) с нищожна разлика, с едни гърди; **bít se v ~a/do ~ou a)** бия се, удрям се в гърдите, кълна се **б)** кая се, признавам вината си; **hřát z miji/hada na ~ou** държа змия в пазвата си **2.** (женски) гърди, бюст **3. остар. разг.** гърди; (бели) дробовъ: **být slabý na ~a** имам слаби гърди; не съм добре с гърдите, с белите дробовъ **4. спорт.** бруст: **plavat ~a** плувам бруст

prsíčka, -ek ср. само мн. умал. готв. гърди; бяло месò: **husí, kuřecí ~ka** гъши, пилешки гърди; пилешко бяло месò

prskat, -ám неск. 1. пръскам със слюнка: **mluví a ~á** говори и пръска със слюнка **2. обикн. третол. -á** сьска, фучи (и пръска със слюнки) (*за котка*): **kočka -á** котката сьска, фучи **3. обикн. третол. -á** пращи, изпращява, пұка, пропұква (*за свещ, за лампа и под.*): **svíčka ~á** свещта пращи **4. обикн. третол. -á** пръска, цвърти (*за нагорещена мазнина*): **na pánvi ~al omastek** в тигана цвъртеше мазнина; **rozpálený tuk ~á na plotnu** нагорещената мазнина пръска по печката **5. експр.** горещ се, пєна се, фуча, сърдя се: **ten bude ~at, až se to dozví** тоя има да фучи, да се пєни, като разбере за това

prskavka, -y ж. бенгалски огън: **vánoční ~a** коледен бенгалски огън

prsknout, -nu ср. 1. изпръскам, пръсна със слюнка **2. обикн. третол. -ne** изсьска, изфучи (и пръсне със слюнка) (*за котка*): **kočka ~la** котката изсьска, изфуча **3. обикн. третол. -ne** изпращи, изпұка, пропұкне, пұкне (*за свещ, за лампа и под.*): **svíčka ~la a zhasla** свещта изпращи и изгасна **4. обикн. третол. -ne** изцвърти, пръсне (*за нагорещена мазнина*): **rozpálený tuk ~l na plotnu** нагорещената мазнина пръсна на печката **5. в съчет. ~nout smíchem** прихна от смях

prsní, -í, -í гърден: **~í bradavka** анат. гърдно

průběžně нар. редовно, системно, систематически; периодически; ритмично: ~ **plnit plán** ритмично, редовно изпълнявам план; ~ **informovat** редовно, периодически информирам
průběžný, -á, -é редовен, системен, систематически, периодически: ~á **kontrola výroby** системен контрол на производство

průboj, -e м. *експр.* пробив

průbojně нар. пробивно, напористо, енергично, делово

průbojník, -u м. *техн.* пробой (инструмент за пробиване на дупки)

průbojnost, -i ж. пробивност, енергичност, деловитост

průbojný, -á, -é 1. прогресивен, напредничав, новаторски, авангарден: ~é **umění** прогресивно, авангардно изкуство 2. пробивен, енергичен, напорист, деловит: ~ý **pracovník** енергичен, деловит служител, работник

průčelí, -í ср. фасада: ~í **domu, paláce** фасада на къща, на дворец

průčelní, -í, -í фасаден; който се отнася до фасада: ~í **vchod** вход откъм фасада; параден, централен вход

prudce нар. 1. рязко, бързо, внезапно, стремително: ~ **se otočit** рязко се обърна, извърна; ~ **zabrzdit** рязко спрѝ, удари спиралка 2. на силен огън: ~ **péci** пека на силен огън 3. рязко, силно, стрѝмно (нагоре); отвѝсно: **cesta stoupá** ~ пътят се изкачва рязко, стрѝмно; **výroba klesá** ~ производството спада рязко 4. силно, много: ~ **nakažlivý** силно заразен; ~ **bolí** силно боли

prudkost, -i ж. 1. стремителност, бързина, внезапност, рязкост: ~ **pohyb** стремителност, бързина, рязкост на движение 2. рязкост, острота, сила: ~ **světla, bolesti** рязкост, острота, сила на светлина, на болка 3. сила, напрегнатост, ожесточеност, нейстовост: ~ **boje, hněvu** сила, ожесточеност, нейстовост на борба, на гняв 4. сила: ~ **ohně, nákazy** сила на огън, на зараза 5. стрѝмност; отвѝсност: ~ **svahu** стрѝмност на склон 6. избухливост, спрѝхавост, буйност, невъздържаност: ~ **povahy** избухливост, буйност, невъздържаност на характер 7. буйност, разгорещеност, острота: ~ **sporu** острота на спор

prudký, -á, -é 1. рязък, бърз, внезапен, стремителен: ~ý **pohyb** рязко, бързо движение 2. рязък, остър, силен, пронизващ: ~é **světlo** рязка, остра светлина; ~a **bolest** рязка, остра, силна болка 3. силен, ожесточен, нейстов; буйен: ~ý **hněv** силен, буйен, нейстов гняв 4. силен: ~ý **ohně** силен огън; ~á **nákaza** силна

зараза; ~ý **jed** силна отрова 5. стрѝмен; рязко изкачващ се; рязко спускащ се; отвѝсен: ~ý **svah** стрѝмен склон 6. избухлив, спрѝхав, невъздържан, рязък, разг. кибритлия: ~ý **člověk** избухлив, кибритлия човек; ~á **povaha** избухлив, спрѝхав характер 7. буйен, разгорещен, остър: ~ý **spor** остър спор

průduch, -u м. отдушник: **větrací** ~ вентилационен отвор

průdušín, -ka, -ky ж., обикн. мн. **průdušín**, -ky, -ek *анат.* бронхиола, разклонение на бронха

průduš, -ka, -ky ж. *анат.* бронха: **zánět** ~ek възпаление на бронхите; бронхит

průduškový, -á -é *анат.* бронхиален: ~é **astma** бронхиална астма

průdušnice, -e ж. *анат.* трахея

průdušník, -u м. *техн.* вентилационен шиш

pruh, -u м. 1. линия, черта; ивица: **bílý** ~ **uprostřed silnice** бяла линия по средата на шосе 2. рай: **látka s** ~у плат на райета 3. лента, ивица: **rozstříhat látku na** ~у нарежа плат на ивици; ~ **papíru** лента (от) хартия, хартиена лента; **plstěný** ~ ивица кече 4. ивица, пояс, зона: **lesní** ~ горска ползащитна ивица

průhled, -u м. 1. пролука: ~ **v ohradě, mezi stromy** пролука в ограда, между дървета 2. (ограничен) изглед; (ограничена) гледка; (ограничена) видимост: ~ **lesem na silnici, k moři** (ограничен) изглед през гора към шосе, към море

průhledně нар. 1. прозрачно: ~ **čistá tekutina** прозрачно чиста течност 2. прозрачно, ясно, разбираемо, достѝпно; на ясен, на достѝпен, на разбираем език: ~ **se ptát** питам ясно, разбираемо, на ясен, разбираем език 3. прозрачно, очевидно, явно: ~ **lhát** лѝжа явно, очевидно, плитко

průhlednost, -i ж. 1. прозрачност: ~ **tekutiny** прозрачност на течност 2. прозрачност, яснота, разбираемост, достѝпност: ~ **autorova slohu** разбираемост, яснота, достѝпност на стил на автор 3. прозрачност, яснота, явност, очевидност: ~ **lži, záminky** прозрачност на лѝжа, на предлог, предтекст

průhledný, -á, -é 1. прозрачен: ~á **tekutina** прозрачна течност; ~é **sklo** прозрачно стъкло 2. прозрачен, ясен, разбираем, достѝпен: ~ý **sloh** прозрачен, ясен, разбираем, достѝпен стил 3. плитък, прозрачен, ясен, явен, очевиден: ~á **lež** плитка, прозрачна, явна, ясна лѝжа; ~á **záminka** прозрачен, ясен предлог, предтекст

pruhovaný, -á, -é райран: ~é **tričko** райрана фланелка; моряшка фланелка

pruhov|ý, -á, -é който се отнася до линия, до черта, до лента, до йвица

průhyb, -u *м. техн.* провисване, прѝвис, огъване, поддѝване

průhyboměr, -u *м. техн.* провисомѝр, флексомѝтр

průchod, -u *м. 1.* преминаване (*neua*): ~ **vojsk (městem)** преминаване на войскѝ (през град) **2.** минаване (*neua*); място за минаване: ~ (**domem**) **zakázán!** минаването (през къщата) забранѝно! **3.** пасаж с кино и магазини **4.** *в съчет.* **dát ~ (něčemu)** дам ѝзраз, вѝля (*на неѝо*): **dát ~ radosti** дам ѝзраз, вѝля на радостта си

průchodn|í, -í, -í прѝходен, проходѝм; през който се минава: ~ **í pokoj** прѝходна стѝя

průchodnost, -i *ж.* **1.** проходѝмост (*за нешеходѝи*) **2.** проходѝмост, приемлѝвост, осъществѝмост: ~ **zákona** проходѝмост, приемлѝвост на закон

průchodn|ý, -á, -é **1.** проходѝм; по който може да се минава (*neua*): ~ **é chodby** проходѝми галѝрии в пещерѝ **2.** проходѝм, приемлѝв, осъществѝм; който може да мине, да бѝде приѝт, гласѝван: ~ **ý návrh zákona** приемлѝв проектозакѝн

průj|em, -mu *м.* разстрѝйство, диѝрия: **mít ~** ѝмам разстрѝйство

průjmov|ý, -á, -é който се отнася до разстрѝйство: ~ **é onemocnění** заболяване, придружѝно от разстрѝйство

průjezd, -u *м. 1.* преминаване (*с превозно средство*): ~ **cyklistů městem** преминаване на колоездаѝи през града **2.** прѝход, тунѝл (*за превозни средства*): **úzký ~ mezi domy** тѝсен прѝход, тунѝл между къщи; **zajet do ~u** вляза с кола в тунѝл **3.** влизане (*с превозно средство*): ~ **zakázán!** влизането забранѝно!

průjezd|í, -í, -í **1.** предназначѝн за преминаване (*с превозни средства*); съобщѝтелен, транзитен: ~ **í cesta** транзитен пѝг **2.** транзитен: ~ **í vízum** транзитна виза

průjezdnost, -i *ж.* проходѝмост (*за превозни средства*): ~ **silnic** проходѝмост на пѝтища

průjezd|n|ý, -á, -é проходѝм; по който може да се мине, да се минава (*с превозно средство*): ~ **á ulice** прѝходима за превѝзни средства ѝлица

průkaz, -u *м.* документ за самоличност; паспорт, книжка, карта, легитимация, удостоверение *и под.:* ~ **totožnosti** документ за самоличност; **občanský** ~ лична карта, личен паспорт; **řidičský** ~ шофѝорска книжка; **čtenářský** ~ читатѝлска карта; **studentský** ~ студѝнтска лична карта; **stranický** ~ партиѝн билѝт

průkazk|a, -y *ж.* карта, удостоверение: ~ **a na slevu jízdného** карта, удостоверение за пътуване с намалѝние

průkazně *нар.* доказѝтелствено; по доказѝтелен пѝг; с помощта на доказѝтелство, на документи; документѝлно, убедѝтелно

průkaznost, -i *ж.* доказѝтелственост, убедѝтелност, документѝлност: ~ **materiálu, listiny** доказѝтелственост, убедѝтелност на материал, на документ

průkazn|ý, -á, -é доказѝтелен, убедѝтелен, документѝлен: **málo ~ý materiál, fakt** нѝдостѝгѝно убедѝтелен, слѝбо доказѝтелен материал, фѝкт; ~ **ý materiál** доказѝтелен, документѝлен материал; вещѝствени доказѝтелства

průklep, -u *м.* (машинопѝсно) кѝпие: **napsat něco s ~em** напечатѝм нѝщо в двѝ екземпляра *или* с кѝпие

průklepov|ý, -á, -é който се отнася, който е предназначѝн за (машинопѝсно) кѝпие: ~ **ý papír** пѝлѝр

průkopn|ic|e, -e *ж.* пионѝрка, новѝторка, инициѝторка

průkopnick|y *нар.* пионѝрски, новѝторски, инициѝторски; по новѝторски

průkopnick|ý, -á, -é пионѝрски, новѝторски; инициѝторски: ~ **ý čin** пионѝрска, новѝторска постѝпка

průkopn|ík, -ka *м.* пионѝр, новѝтор, първопроходѝц; инициѝтор: ~ **ci dělnického hnutí** пионѝри на работническото движѝние; ~ **k nových forem práce** пионѝр, новѝтор, първопроходѝц, инициѝтор на нови фѝрми на трудѝ

průlez, -u *м. 1.* ѝтвор, люк, дѝпка, пролѝка за пропѝлъзѝване **2. техн.** люк

průlinč|it|ý, -á, -é пѝрест, шѝплѝст: ~ **á hmota** пѝресто, шѝплѝсто вещество

průliv, -u *м. геогр.* прѝлив, прѝток: **Gibraltar-ský** ~ Гибралтар; Гибралтарски прѝлив

průlom -u *м. 1.* прѝбив, прѝлом; (прѝбѝт) ѝтвор, (прѝбѝта) дѝпка; прѝбито място: ~ **do zdi/ve zdi** дѝпка в стена **2. воен.** прѝбив: ~ **v obraně** прѝбив в отбрана

průměr, -u *м. 1.* диамѝтр: **jmenovitý** ~ номинален диамѝтр; **roztečný** ~ делѝтелен диамѝтр; ~ **závitu** диамѝтр на резбѝ; ~ **kruhu** диамѝтр на кръг; ~ **trubice, drátu** диамѝтр, дебелина на трѝба, на тѝл, жѝца; **sloup o ~u jeden metr** колѝна с дебелина, с диамѝтр едѝн мѝтр **2.** срѝдна величина, срѝдна стѝйност: ~ **prospěchu (ve škole)** срѝден успѝх (в учѝлище); ~ **roční výroby** срѝдно годишно производство; **aritmetický** ~ *мат.* срѝдно

аритметично число; **vážený** ~ *mat.* средна претеглена величина; **vydělat (si) v ~u...** спечеля, заработя, изкарвам средно...; **vyniká nad běžný** ~ *прен.* надхвърля средното равнище; откроява се, изпква над средното равнище; **žijí nad** ~ *прен.* жизненият им стандарт е по-висок от средния

průměrně *нар.* 1. средно: **na jednoho obyvatele připadá ~...** на глава от населението се пада средно...; **vydělat (si) ~...** печеля, заработвам, изкарвам средно... 2. посредствено, средно: **učit se ~ ýча** (се) посредствено, средно; ~ **nadaný** средно надарен, талантлив

průměrnost, -i *жс.* посредственост: ~ **žáка** посредственост на ученик; ~ **výkonu** посредственост на изпълнение

průměrný, -á, -é 1. среден: ~ **á rychlost letadla** средна скорост на самолет 2. посредствен, среден: ~ **ý student** посредствен, среден студент; ~ **ý výkon** посредствено, средно постижение

průmět, -u *м. геом.* проекция: **středový** ~ централна проекция

průmětná, -у *жс. геом.* проекционна равнина, равнина на проекция

průmysl, -u *м.* 1. промишленост, индустрия: ~ **a zemědělství** промишленост и селско стопанство; **lehký, těžký** ~ лека, тежка промишленост; **automobilový** ~ автомобилна промишленост; **báňský** ~ минна промишленост; **dřevobráběcí** ~ дървообработваща, дървопреработвателна промишленост; **gumárenský** ~ каучукова промишленост; **hutní** ~ металургична промишленост; **chemický** ~ химична промишленост; **konzervárenský** ~ консервна промишленост; **koželužský** ~ кожарска (кожобработваща) промишленост; **kožišnický** ~ кожарска (кожухарска) промишленост; **lesní** ~ горска промишленост; **letecký** ~ самолетна промишленост; **nábytkářský** ~ мебелна промишленост; **papírenský** ~ целулозно-хартиена промишленост; **polygrafický** ~ полиграфична промишленост; **potravinářský** ~ хранително-вкусова, хранителна промишленост; **ropný** ~ нефтена промишленост; **stavební** ~ строителна промишленост; **strojírenský** ~ машиностроителна промишленост; **textilní** ~ текстилна промишленост; **uhelný** ~ въгледобивна промишленост 2. работа, занаят; производство (*предимно на стоки за бита*): **domácký** ~ надомно производство; **lidový, umělecký** ~ народни, художествени занаяти

průmyslnícký, -á, -é който се отнася до индустриалец, до фабрикант; фабрикантски: ~ **é**

kruhy фабрикантски среди; среди на фабриканти, на индустриалци

průmyslník, -a *м.* индустриалец, фабрикант: **sdužení ~ů** сдружение на индустриалци

průmyslovák, -a *м. разг.* ученик, випускник на професионално-техническо училище *или* на техникум

průmyslově *нар.* промишлено, индустриално; в промишлено, в индустриално отношение: ~ **vyspělý stát** промишлено развита държава; развита в промишлено отношение държава

průmyslověprávní, -í, -i *юрид.* промишлено-правен: ~ **í prvky u registrace patentové přihlášky** промишлено-правни елементи при подаване на молба за патент

průmyslovka, -у *жс. разг.* професионално-техническо училище; техникум

průmyslový, -á, -é промишлен, индустриален: ~ **ý stát** промишлена, индустриална държава; ~ **á revoluce** индустриална революция; ~ **é město** промишлен, индустриален град; ~ **é dělnictvo** промишлен пролетариат; ~ **á výroba** промишлено производство; ~ **ý výrobek** промишлено изделие; **střední ~á škola stavební** строителен техникум; **střední ~á škola strojní** механотехникум; ~ **é plodiny** *сел. стоп.* технически култури

průnik, -u *м.* 1. *mat. геом.* сечение 2. *комп.* (незаконно) проникване, влизане: ~ **у do (počítačové) sítě** прониквания в (компютърна) мрежа

průnikář, -e *м. комп.* хакер: **pro ~e je vniknutí do počítačového systému intelektuální zábavou** за хакерите проникването в компютърна система представлява интелектуално развлечение

průnikářství, -í *ср. комп.* хакерство: **psychologie ~í** психология на хакерството

průpis, -u *м.* (машинописно) копие: **žádost s dvěma ~y** молба в три екземпляра; молба с две копия

průplav, -u *м.* (плавателен) канал: **Suezský ~** *геогр.* Суецки канал

průpo|věď, -vědi, průpo|vídka, -vídky *жс.* поговорка, сентенция: **lidová ~věď/~vídka** народна поговорка; народна мъдрост

průprava, -у *жс.* подготовка: **vědecká ~a** научна подготовка; **odborná, školská ~a** специална, училища подготовка; **všeobecná tělesná ~a** обща физическа подготовка

průpravný, -á, -é подготвителен: ~ **é cvičení** подготвително упражненіе; ~ **é kurzy** подготвителни курсове

průramek, -ku *м. шив.* отвор в дреха за ръката,

- за ръкав: **kabát škrtí v ~cích** сакото, палтото стяга в подмишниците
- průraz, -u м.** 1. *електр.* пробив: **elektrický** ~ електричен пробив; **proudový** ~ токов пробив 2. *воен.* пробой, пробойна
- průrazný, -á, -é** пробивен: **~á střela** пробивен снаряд
- průrazuvzdorný, -á, -é** неразбиваем, блиндиран: **~é dveře** неразбиваема, блиндирана врата
- průrv|a, -y ж.** прорез, прорез; дълбока пукнатина; ърва; овраг: **skalní ~a** скалист прорез; скалиста ърва; **~a v hrázi** дълбока пукнатина, прорез, прорез в (язовирна) стена
- průřez, -u м.** 1. напречен разрез; напречно сечение: **účinný** ~ активно сечение; **~ vodiče** сечение на проводник; **letokruhy na ~u kmene** годишни кръгове по напречен разрез на ствол; **~ operou** *прен.* кратко съдържание на опера 2. напречно сечение, диаметър: **rouška o ~u 1 cm** тръбичка с диаметър 1 см
- průsečík, -u м.** *геом.* пресечна точка; точка на пресичане: **~ výšek trojúhelníku** пресечна точка на височини в триъгълник; **~ zájmů, vlivů** *прен.* пресечна точка на интереси, на влияния
- průsečnic|e, -e ж.** *геом.* права, линия на пресичане (на две равнини)
- průsek, -u м.** прореза: **~em vede lanovka** над прорезката минава, върви вжана линия
- pruský, -á, -é** пруски
- průsmyk, -u м.** проход, превал: **vysokohorský** ~ високопланински проход
- průstřel, -u ж.** *бот.* хипурус (Hippuris)
- průstřel, -u м.** 1. прострелване; пробиване, продупчване с куршум: **dveře poškozené ~em** продупчена от куршум врата 2. пробой; пробойна дупка (от *куришум, от снаряд и под.*): **~y v hradbách** пробой, пробойни в крепостни стени 3. рана от куршум; огнестрелна рана: **~ plíc** рана от куршум в дробовете, в гърдите
- průsvítka, -y ж.** воден знак: **známka, papír s ~ou** марка, хартия с воден знак
- průsvitně** *нар.* полупрозрачно, прозирно
- průsvitnost, -i ж.** полупрозрачност, прозирност: **~ papíru** прозирност на хартия
- průsvitný, -á, -é** полупрозрачен, прозирен: **~ý papír** прозирна хартия
- průšvih, -u м.** *експр.* провал, беля, издънка: **velký** ~ голяма беля, голям провал, голяма издънка
- prut, -u м.** 1. прът, пръчка: **vrbový** ~ върбова тояга, пръчка ♦ **je (štíhlá) jako ~** тя е (слаба, стройна) като фиданка 2. *в съчет.* **rybářský** ~ (рибарска) вѣдица 3. отливка с форма на прът, на пръчка: **ocelové** ~у стоманени пръчки; **~y zlata** кюлчета злато
- průtah, -u м.** 1. бавене, отлагане, протакане, разтакане, увъртане: **byrokratické ~y** бюрократически протакания, увъртания; **udělat něco bez ~ů** направа нещо незабавно, без отлагане, без протакане, без разтакане; **dělat ~y** протакане, отлагане, разиграване, бавя 2. *трансп.* (основна) пътна артерия (*пресичаща населено място*)
- průtahoměr, -u м.** *техн.* екстензометър
- průtažnost, -i ж.** разтегливост
- průtisk, -u м.** циклостилен печат
- průtočnost, -i ж.** пропускателност; пропускателна способност
- průtok, -u м.** 1. протичане: **~ řeky městem** протичане на река през град; **~ krve tkání** протичане на кръв през тъкан; оросяване на тъкан с кръв 2. дебит, разход (*количество протекла, преминала вода и под.*): **průměrný roční ~ řeky, vody v řece** среден годишен дебит на река, на вода в река; **maximální, minimální, ovlivněný** ~ максимален, минимален, регулиран разход
- průtokoměr, -u м.** *техн.* разходомер; **indukční** ~ индукционен разходомер; **tepelný** ~ топлинен разходомер; топломер; **turbinový** ~ турбиновен разходомер
- průtokový, -á, -é** който се отнася до протичане, до нещо течащо: **~ý ohřívач vody** *техн.* нагревател за течаща вода
- prutový, -á, -é** който се отнася до прът, до пръчка: **~é železo** арматурно желязо; **~á výstuž** *строи.* желязна арматура
- průtrž, -e ж.** *обикн.* в съчет. **~ mračen** проливен дъжд
- průval** *вж.* **proval**
- průvan, -u м.** течение: **zavří okno, je ~** затвори прозореца, става течение
- průvěs, -u м.** *техн.* провѣс, провисване
- průvlak, -u м.** 1. пролука 2. *техн.* изтеглячка, изтеглячна дѣюза 3. *строи.* главна гредѣ; подстропилна фѣрма
- průvlečk|a, -y ж.** *техн.* гѣйка
- průvod, -u м.** 1. шѣствие, процесѣсия, колѣна, демонстрация, манифестация: **karnevalový** ~ карнавално шѣствие; **pochodňový** ~ фѣкелно шѣствие; **májový** ~ първомѣйска манифестация; **protestní** ~ протѣстна демонстрация; **po-hřební, smuteční** ~ погребѣлна процесѣсия; погребѣлно, траурно шѣствие; **svatební** ~ свѣтбено шѣствие; свѣтбен кортѣж 2. свѣта, съпрово-д; придружаване, съпровождане: **být v něčím** ~у съпровождам, придружавам някого
- průvodce I, -e м.** *оуш.* 1. придружител; съ-

проводител **2.** екскурзовод, гид: **~e cizinců, turistů** екскурзовод на чужденци, на туристи
průvodce II, -e *м. одуш./неодуш.* наръчник, пътеводител: **~e Prahou** пътеводител за Прага; **technický ~e** технически наръчник
průvodčí I, -ího *м.* кондуктор: **~í autobusu, vlaku** кондуктор в автобус, във влак
průvodčí II, -í *жс.* кондукторка
průvodk|a, -y *жс.* (придружаваща) пощенска бланка; (придружаващ) формуляр (*за колет и под.*); товарителница: **vyplnit ~u (na balík)** попълня бланка (за колет)
průvodkyn|ě, -ě *жс.* **1.** придружителка, съпроводителка **2.** екскурзоводка
průvodn|í, -í, -í *1.* съпътстващ: **~í okolnosti** съпътстващи обстоятелства; **~í známky nemoci** съпътстващи симптоми на болест **2.** съпроводителен, придружителен: **~í list** придружително писмо **3.** пояснителен: **~í slovo (k filmu, k hudebnímu pořadu)** пояснителен текст (към филм, към музикално предаване)
průzkum, -u *м.* **1.** проучване, изследване: **vědecký, geologický** ~ научно, геолошко проучване; **~ veřejného mínění** проучване на общественото мнение **2. воен.** разузнаване, рекогносцировка: **~ terénu** разузнаване, рекогносцировка на терен
průzkumníck|ý, -á, -é *рядко* проучвателски, изследователски; проучвателен: **~á činnost** проучвателска дейност
průzkumník, -a *м.* **1. воен.** разузнавач **2. рядко** проучвател: **geolog-průzkumník** геолог-проучвател
průzkumn|ý, -á, -é **1.** проучвателски; изследователски: **~é práce** проучвателски работи **2. воен.** разузнавателски, разузнавателен: **~ý letoun** разузнавателен самолет
průzor, -u *м.* **1.** пролука **2. техн.** водомерно стъкло **3. техн. воен.** мерник, визьор **4. геод.** визьор, визирка
průzračně *нар.* прозрачно, кристално: **~ čistý** прозрачно, кристално чист
průzračnost, -i *жс.* прозрачност, кристална чистота: **~ vody** прозрачност, кристална чистота на вода
průzračn|ý, -á, -é прозрачен, кристален; прозрачно, кристално чист: **studánka s ~ou vodou** кладенче, изворче с кристално чиста вода
pružen|í, -í *ср.* пружиниране
pružin|a, zpružin|a, -y *жс.* пружина, ресор: **spirálová ~a** **pohovky** спираловидна пружина на диван; **listová ~a** листова пружина; **šroubovitá ~a** винтова пружина; **vozová ~a** ва-

гонен ресор; **nárazníková ~a** буферен ресор; **talířová ~a** пружинен диск
pružink|a, -y *жс. умал.* пружинка
pružinov|ý, -á, -é пружинен
pružně *нар.* **1.** гъвкаво, подвижно, живо, чевръсто, пѣргаво: **~ kráčet, poskakovat** крача, подскăчам гъвкаво, подвижно, пѣргаво **2.** гъвкаво, оперативно; съобразително: **~ řídit hospodářství, řešit nedostatky** гъвкаво, оперативно ръководя, управлявам икономика, отстранявам недостатъци
pružnic|e, -e *жс. техн.* ресор; ресорна скôба
pružnost, -i *жс.* **1.** гъвкавост, еластичност: **~ ocelového pera** гъвкавост, еластичност на стомăнена пружина **2.** гъвкавост, гъвкавинă, подвижност, пѣргавост: **~ těla, chůze** гъвкавост, подвижност, пѣргавост на тяло, на походка **3.** гъвкавост, оперативност, съобразителност: **~ politiky** гъвкавост на политика
pružn|ý, -á, -é **1.** гъвкав, еластичен: **~é ocelové pero** гъвкава, еластична стомăнена пружина **2.** гъвкав, подвижен, жив, пѣргав: **mít ~é tělo** ймам гъвкаво тяло; **~ý krok** жива, чевръста крачка **3.** гъвкав, оперативен; съобразителен: **~á politika** гъвкава политика
prv|ek, -ku *м.* **1.** елемент, компонент; елементарна съставна част, частица: **stavební ~ky** строителни елементи; панели; **blokovací ~ek** блокиращ елемент, òрган; **bolometrický ~ek** болометричен елемент; **citlivý ~ek** чувствителен елемент; **diskrétní ~ek** дискретен елемент; **elektrický reléový ~ek** електричен релѣен елемент; **elektrooptický ~ek** електрооптичен елемент; **feromagnetický ~ek** ферромагнитен елемент; **filtrační ~ek** филтриращ елемент; **fotoelektrický ~ek** фòтоелемент, фòтоелектричен елемент; **hnací ~ek** водещ елемент; **hydraulický ~ek** хидравличен елемент; **inverzní ~ek** òбратен елемент; **konstruktivní ~ek** конструктивен елемент; **legující ~ek** легйращ елемент; **logický ~ek** логически елемент; **mechanický ~ek** механичен елемент; **obvodový ~ek** звено; **optický ~ek** оптичен елемент; **paměťový ~ek** запòмнящ елемент; **regulační ~ek** регулиращ елемент; **řídící ~ek** управляващ елемент; **spojovací ~ek** свѣрзващ елемент; **udržovací ~ek** задѣржащ елемент; **unifikovaný ~ek** унифициран елемент; **výsledný ~ek** резултатен елемент; **základní ~ek** основен елемент; **zesilovací ~ek** усйлващ елемент; **montážní ~ky** сглобѣми, крепѣжни елементи; **orientační ~ky** ориентйращи елементи; **~ky souměrnosti** симетрични елементи; **spojovací ~ky** свѣрзващи

елементи; **stopové ~ky** разсѣяни елементи; **nářeční ~ky v románu** диалектни елементи в роман; **~ky množiny** *мат.* елементи, членове на множество **2. хим.** елемент: **aktivní** ~ активен елемент; **chemický** ~ химически елемент; **radioaktivní** ~ радиоактивен елемент; **reaktivní** ~ реактивен елемент; **vzácný** ~ рядък елемент; **jednomocný, dvojmocný ~ek** едно-валентен, двувалентен елемент

prvenství|í, -í *ср.* **1.** първенство; първо място: **získat světové ~í v hokeji** спечелѣя световно първенство, първо място в света по хокей **2.** първенство, приоритет (*при откриване и под.*): **přiznat ~í vynálezu** признаѣя първенство, приоритет на изобретение

prvňáč|ek, -ka *м. умал.* първокласниче, първолаче

prvňák, -a *м.* първокласник, първолак

prvně *нар.* за пръв път: **je ~ v Praze** за пръв път е в Прага

první, -ní, -ní, книж. **první, -á, -é** *числ.* пръв/първи: **~ní písmeno (slova, abecedy)** първа буква (от дума, от азбука); **~ní poschodí** първи етаж; **byl v cíli ~ní** той беше пръв на финала; **~ní ročník časopisu** първа годишнина на списание; **~ní ročník (na univerzitě)** първи курс (в университет); **~ní jakost** първо качество; **~ní vozová třída (ve vlaku)** първа класа (във влак); **poskytnout ~ní pomoc** окажа първа помощ; **~ní láska** първа любов; **děti z ~ního manželství** деца от първи брак; **~ní náměstek** първи заместник; **~ní světová válka** Първа световна война; **~ní republika** *истор.* Първата чехословашка република (1918–1938 г.); **První máj** Първи май; **za ~é, za druhé, ...** първо, второ, ... (*при изброяване*); **po ~é/poprvé** за пръв път; **~ní housle** първа цигулка; **~ní pád** *език.* именителен падеж; **~ní osoba** *език.* първо лице; **~ní stupeň** *език.* положителна степен; **~ní rychlostní stupeň** *техн.* първа скорост; **~ní liga a)** *спорт.* А-група; група на майсторите; първа лига; първа дивизия **б)** *прен.* А-група; чѣлна група; група на най-добрите (*в някаква област*); **heavy-metal** *муз.* тежък метъл

~ního do posledního от първия до последния; всички; **po ~é a naposled** за пръв и последен път; **pro ~ní čas (to stačí)** на първо време, като за начало (е достатъчно, стига); **v ~ní řadě (se dobře uč)** преди всичко, на първо място (учи добре); **(poznat) na ~ní pohled** (разберѣ) от пръв поглед, моментално, веднага; **láska na ~ní pohled** любов от пръв поглед; **(dozvědět se něco) z ~ní ruky** (науча нещо,

получа сведения за нещо) от първа ръка; **být ~ní na ráně** първо аз опирам пешкира, аз съм на тона на устата; първо на мене ще ми видят сметката; **(obstarat) ~ní poslední** (осигурѣя, достѣвя, набѣвя) абсолютно всичко, и най-дребното нещо; **mít něco hotovo jen z ~ní vody** приготвил съм нещо в първоначален вариант, в суров вид, на чернова

prvobytně *нар.* първобитно: **~ pospolný řád** първобитнообщинен стрѣй

prvobytn|ý, -á, -é първобитен: **~á společnost** първобитно общество

prvočinitel, -e *м. мат.* прѣст множител: **rozkládat na ~e** разлагам на прѣсти множители

prvočís|lo, -a *ср. мат.* прѣсто число

prvohorn|í, -í, -í *геол.* палеозѣйски

prvoho|ry, -r *жс. само мн. геол.* палеозѣй; палеозѣйска ѣра

prvo|k, -ka *м., обикн. мн.* **prvo|ci, -ků** *зоол.* първак, първѣци (Protozoa)

prvokonzument, -a *м. адм.* лице, употребило за пръв път наркотици; начинѣещ наркоман: **počet policejně zjištěných ~ů tvrdé drogy** брѣят на регистрираните от полицията лица, употребили за пръв път силни наркотици, е нараснал

prvoligov|ý, -á, -é *спорт.* който е от „А“ група, от висшата лига: **~ý hráč** играч от „А“ група, от висшата лига, от групата на майсторите

prvomájov|ý, -á, -é първомѣйски: **~ý průvod** първомѣйска манифестация

prvopis, -u *м.* оригинал, протограф (*на ръкопис*): **srovnat opis s ~em** сравня прѣпис с оригинал

prvoplánově *нар. спец.* на първи план: **~ působit komicky** на първи план въздѣйствам комично **prvoplánov|ý, -á, -é** *спец.* който се отнася до първи план; първопланов: **~á rovina uměleckého díla** първопланово равнище на художествено произведение

prvopočátečn|ý, -á, -é *книж.* първоначален

prvopočát|ek, -ku *м. книж.* (абсолютно) начало; самото начало: **~ek krize** самото начало на криза; **od ~ku** от самото начало

prvorozen|ec, -ce *м.* първенѣц, първа мъжка рѣжба; първорѣден син

prvorozen|ý, -á, -é първорѣден: **~ý syn** първорѣден син; **~á dcera** първорѣдна дъщерѣ

prvořad|ý, -á, -é **1.** първостѣпенен, най-важен, главен, основен: **~ý úkol** първостѣпенна задача **2.** първокласен, знаменит, виден: **~ý houslista** първокласен цигулар

prvosenk|a, -y *жс. бот.* иглика (Primula)

prvosjezd, -u *м. спорт.* първо спускане (*по висо-*

копланинска река): **vítěz v ~u několika himálajských řek** победител по първо спускане по няколко хималайски реки

prvotin|a, -y ж. лит. първа творба; (творчески) дебют: **básnická ~a** първа поетическа творба

prvotisk, -u м. първопечатна, старопечатна книга; инкунабула (*отпреди началото на XVI в.*)

prvotn|í, -í 1. първоначален, първичен: **~í příčina** първоначална причина; първопричина; **~í společnost** първично общество **2.** първичен, примарен, главен, основен: **~í znak** първичен, примарен знак; **~í funkce** първична, примарна, основна функция **3. в съчет.** **~í hřích** *рел.* първороден грях

prvotnost, -i ж. първичност, примарност: **~hmoty** първичност на материята

prvotrestan|ec, -ce м. адм. осъден за пръв път; излежаващ първа присъда: **alternativní tresty pro ~ce** алтернативни наказания за излежаващи първа присъда

prvotrestan|ý I, -á, -é адм. осъден за пръв път; излежаващ първа присъда

prvotrestan|ý II, -ého м. адм. осъден за пръв път; излежаващ първа присъда: **alternativní tresty pro ~é** алтернативни наказания за излежаващи първа присъда

prvotřídně нар. първокласно, отлично, превъзходно, великолепно, свършено: **~ušitý oblek** първокласно ушит костюм

prvotřídn|í, -í, -í първокласен, отличен, превъзходен, великолепен, свършен: **~í hotel** първокласен хотел; **~í hokej** първокласен хокей; хокей от висока класа

prvotřídnost, -i ж. първокласност

prvovýrob|a, -y ж. икон. първично производство; добив на суровини: **lesní ~a** дърводобив

prvovýrob|ek, -ku м. икон. първичен продукт

prvovýstup, -u м. спорт. първо изкачване (*на високопланински връх*): **podnikl několik ~ů** той предприе няколко първи изкачвания

prvý вж. první

prý част. 1. казват, говори се, уж (*с глагол в произк. накл.*): **padaly ~ kroupy** (казват) била градушка; **je ~ nemocný** болен бил (*сега*); **měl ~ mu říct, že to nechce** уж щял да му каже, че не иска; **má ~ velký plat** имал бил голяма заплата (*сега*); **je to ~ hodný chlapec** добро момче бил **2. разг.** казвам, викам (*за въвеждане на чужда пряка реч*): **přišel k nám Jan, ~ dělej, jedeme do kina** Ян дойде у нас, побързай, казва, отиваме на кино; **ptali jsme se, jestli jim to nevádí, ~ ne** попитахме не им ли пречи, казва, че не

prýč нар. 1. другаде, навън, надалеч, настрана,

на друго място (*за посока*): **utíkat (z lesa) ~** бягам (от гората); **už šel ~** той вече си отиде, излезе; **muset ~** трябва, принуден съм да изляза, да си отида; **jít od muže ~** напускам/напускам мъжа си; **tak já půjdu ~** *разг.* ще подам оставка, ще напусна (работата); (**jít**) **od toho raději ~** по-добре е да нямам нищо общо с това; **ruce ~!** не се намесвай, не се бъркай! *публ.* долу ръцете! **jdi ~!** мърш оттук! мърш навън! **~**

jdi, jděte ~ жарг. експр. не може да бъде!

2. другаде, не на обичайното място (*за място*): **být několik dní ~ (z domova)** няколко дни отсъствам (от къщи); **dopis je už ~** писмото е вече изпратено; **ten spis je ~** трудът го няма, изчезна, не мога да го намера; **vstupenky jsou ~** билетите вече са проддени, свършиха се **3. в съчет.** **být ~** обикн. *третол.* измине, изтече (*за време*): **odpoledne je ~ a ještě nejsem hotov** следобедът изтече, измина, а аз още не съм готов; **je jí dvacet ~** тя е на повече от два̀сет години; **už je dvanáct (hodin) ~** двана̀йсет (часът) минава **4. в съчет.** **být ~** *разг.* унищожен, съсипан, скъсан, развален, повреден съм: **podrážky jsou ~** подметките са скъсани, съсипани; **úroda je (po krupobití) ~** реколтата е унищожена, съсипана (от градушка); реколтата отиде по дяволите **♦**

byla z té zprávy/nad tou zprávou celá ~ тя не беше на себе си от тази новина; **být do někoho, do něčeho celý ~** силно, безумно влюбен съм в някого, в нещо **5. в съчет.** **o všechno ~** на пълни обороти, с пълна пара, с все сила: **kouřit, tančit, pracovat o všechno ~** пуша, танцувам, работя в надпревара, непрекъснато, много интензивно, с пълна пара

prýčn|a, -y ж. нар. нари (*легло*)

prým|ek, -ku м. шнур, ширит: **uniforma se zlatými ~ky** униформа със златни ширити

prýsk|at, обикн. третол. -á неск. 1. пръска: **jiskry ~ají od kovadliny** от наковалнята пръскаат искри **2. също и** **prýsk|at se, обикн. третол. -á** напуква се, лющи се: **omítka ~á** мазилката пада, лющи се; **kůže se začala ~at** кожата започна да се напуква

prýsk|nout, обикн. третол. -ne св. остар. книж. пръсне, бликне

pryskyřice, -e ж. 1. смола: **~e smrků, jedlí** смола от смърч, от ела **2.** синтетична смола: **epoxydová ~e** епоксидна смола

pryskyřičn|ý, -á, -é смолест; който се отнася към смола; смоллист: **~á vůně** аромат на смола

pryskyřník, -u *м. бот.* лютиче (Ranunculus)
pryšec, -ce *м. бот.* млечка (Euphorbia)
prýštit, *обикн. третол. -í* *несв. книж.* извѣра, изтѣча, бѣлика: **voda ~í ze skály** водата извѣра, бѣлика от скалата; **~ila z něho jistota** той излѣчваше увѣреност; от нѣго бѣликаше увѣреност
prýt, -u *м.* фиданка, филиз, издѣнка, *бот.* надземна част на растѣние заедно с листата
prýž, -e *ж. книж.* гўма, вулканизѣран каучук: **tvrdá ~** ебонит; **stěrací ~** гўма за изтрѣване
prýžovaný, -á, -é гумѣран, покрит с гўма
prýžový, -á, -é гўмен
prznit, -ím *несв. пейор. (koho, co)* опетнявам, опозорявам, обезчестявам, скверня (*някого, нецo*): **~it něčí památku** опетнявам паметта на някого
prácí, -í, -í *език.* желателен, пожелателен: **~í věta** желателно изречѣние
prádeln|a, -u *ж.* предѣлнича
prádeln|í, -í, -í предѣлен; кѣйто се отнася към предене
práden|o, -a *ср.* чилѣ, кълбѣ, вретѣно, повесмѣ (прежда): **~o vlnu** вретѣно, чилѣ вълнена прежда
prádn|o, -a *ср. умал.* чилѣнце, вретѣнце, кълбѣнце (прежда)
prádlák|ý, -á, -é предѣлен; кѣйто се отнася към предене, към предѣч
prádlák, -a *м.* предѣч
práden|a, -u *ж.* предѣчка
prádn|ý, -á, -é *в съчет. ~é rostliny* *сел. стоп. текст.* влакнодаѣни растѣния
prán|í, -í *ср. 1.* желѣние, копнѣж; мечтѣ: **mít tajné ~í** имам тайно желѣние; **uhodnout něčí ~í** отгѣтна нѣчие желѣние; **vyhovět něčímu ~í** изпѣлня нѣчие желѣние; **kniha ~í a stížností** книга за похвѣли и оплаквания **2.** благопожелѣние, честѣтка, поздрав: **novoroční ~í** новогодишни благопожелѣния; **poslat ~í k narozeninám** изпратѣ честѣтка за рождѣн ден; **vešel s ~ím dobrého rána** той влѣзе като поздравѣ с добро ўтро
prástevníce, -e *ж.* предѣчка
prástevník, -a *м. 1.* предѣч **2. зоол.** копринена пеперўда (Arctia)
prástk|y, -ek *ж. мн.* седѣнка за предене на лѣн
přát, přeji/разг. přeju *несв. 1. (komu co)* желѣя, пожелавам (*нецo на някого*) (*обикн. добро, благоприятно за него*): **~ někomu dobré místo/aby dostal dobré místo** пожелавам, желѣя на някого да си намѣри добра работа; **~ někomu úspěch** пожелавам успѣх на някого; **~ někomu dobrou noc** пожелавам на някого лѣка нощ; **~ si dobrou chuť** пожелаваме си

(едѣн на дрўг) добѣр апетѣт; **to bych ti přál vidět** *експр.* ѣх, да мѣжеше да видиш товѣ
2. (komu k čemu) честѣтя (*на някого нецo, за нецo, по случай нецo*); пожелавам, изпратѣм благопожелѣния (*на някого по някакѣв случай*): **~ někomu k narozeninám** честѣтя на някого рождѣн ден; **~ někomu k Novému roku** честѣтя, изпратѣм на някого благопожелѣния за Нѣва година **3. (komu co)** не завѣждам (*на някого за нецo направено*); рѣдвам се, удовлетворѣн съм (*от случило се*): **~ někomu dosažený úspěch** не завѣждам на някого за постигнат успѣх, рѣдвам се за нѣчий постигнат успѣх; **~ někomu zasloužený trest** удовлетворѣн съм, че някой получава заслужено наказание
~ někomu рѣдвай се на чўждия успѣх, за да не завѣждаш на твоѣ, за да се рѣдват и на твоѣ **4. (komu co; komu; co)** допўскам, позволявам (*на някого нецo*); давам възмѣжност (*на някого за нецo*): **~ dětem volnost** давам свобѣда на децѣ; **přeje nám klid** дайте ни спѣкойствие, оставѣте ни на мѣра; **přeje si** *експр.* добрѣ се глѣда, добрѣ се грижи за себе си; пѣвечко си позволява (*дѣла*)
aby ještě jednou spatřil otce не мў билѣ сѣдено, не мў билѣ пѣсано да види ѣще веднѣж баща си **5. (komu)** благодарнополѣжен съм (*към някого*); имам слѣбост (*към някого*): **učitel mu přeje** учителѣт ѣма слѣбост към нѣго; **počasí nám přálo** врѣмето бѣше благоприятно за нас; **šťastná náhoda jim přála** щастливата случѣност
~ přálo jim щастѣието, късмѣтъгѣ е на странѣта на смѣлите
přát si, přeji si/разг. přeju si *несв. 1. (co/čeho)* ѣскам, желѣя, ѣска ми се (*нецo*): **přál bych si trochu klidu** ѣска ми се мѣлко спѣкойствие; **~ si k Vánocům kolo** за Кѣледа ѣскам (да ми подарѣт) колѣло; **co si přejete, prosím?** какѣво обѣчате, мѣля? **jak si přejete** какѣво обѣчате **2. в съчет. с подч. изречѣние със сўюз aby и под.** ѣскам да..., желѣя да..., ѣска ми се да...; данѣ...: **přeji si jen aby se uzdravil** сѣмо данѣ той оздравѣе; **ničeho si tak nepřála jako...** тѣ нѣщо не ѣскаше пѣвече от...; **přeji si, abys to řekla přímo** ѣска ми се да го кѣжеш направо
~ přáti *експр.* (такѣва безрѣдие), не тѣ е рѣбота; **nepřeješ mi mne!** ще вѣдиш тѣ! ще тѣ дам да разберѣш!
přátel|it se, -ím se *несв. (s kým; -)* другарўвам, дружѣ, спрѣятѣлявам се, прѣятѣл съм (*с някого*): **s nikým se ne~í** тѣй/тѣ с нѣкого не дружѣ
přátelsky *нар.* прѣятѣлски, дрўжески
přátelsk|ý, -á, -é 1. прѣятѣлски, дрўжески: **~á**

smlouva дoгoвop зa дpъжбa; **~é utkáni** *спорт.* пpиятeлски мaч, пpиятeлскa срeщa; **~é prostředí** пpиятeлскa, дpъжeскa срeдa; **~á pomoc** пpиятeлскa, дpyгapскa пoмoщ; **~a beseda** пpиятeлскa, дpъжeскa бeсeдa **2.** блaгoпpиятeн, бeз-вpeдeн: **ekologicky ~ý** eкoлoгичнo блaгoпpиятeн

přátelství **í, -í** *ср.* пpиятeлствo, дpъжбa, дpyгapствo: **věrné ~í** вяpнo пpиятeлствo, вяpнa дpъжбa; **Svaz česko-bulharského ~í** Дpъжeствo зa чeшкo-бългapскa дpъжбa; **smlouva o ~í a spolupráci** дoгoвop зa дpъжбa и cъгpъдничeствo

pře, pře *ж. книж.* **1.** cъдeбeн cпop, cъдeбeн иcк; дeлo: **vedli spolu dlouholetou při** вoдeхa дългoгoдишнo cъдeбнo дeлo eдiн cpeщy дpyг; **rozvodová pře** дeлo зa paзвoд; бpaкopaзвoднo дeлo **2.** пpeниe, cпpечквaнe, cпop, кapaницa: **vyvolat při** пpeдизвикам cпpечквaнe

přebal, -u *м.* oблoжкa нa кнйгa: **záložka ~u** cгънaти нaвiгpe чacти нa oблoжкa нa кнйгa

přebal[ít, -ím *св.* **1.** (*co*) пpeoпaкoвaм (*нeщo*): **~it zásilku** пpeoпaкoвaм пpаткa **2.** (*koho – вин.*) пpeпoвiя (*някoгo*): **~it dítě** пpeпoвiя дeтe

přebal[ovat, -uji/разг. -uju *нecв.* **1.** (*co*) пpeoпaкoвaм (*нeщo*): **~ovat zásoby zboží** пpeoпaкoвaм cтoки нa cклaд **2.** (*koho – вин.*) пpeпoвiя (*някoгo*): **~ovat mimino** пpeпoвiявaм бeбe

přebarv[ít, -ím *св.* (*koho, co*) пpeбoядiсaм (*някoгo, нeщo*): **~it sukni na modro** пpeбoядiсaм пoлa в cиньo

přebarv[ovat, -uji/разг. -uju *нecв.* (*koho, co*) пpeбoядiсaм (*някoгo, нeщo*): **~ovat dřevo** бoядiсaм, пpeбoядiсaм дъpвo

přebásn[ít, -ím *св.* (*co*) пpeтвopя (*нeщo*) пoeтичнo, в cтиxoвe; пpeвeдa (*нeщo*) в cтиxoвe: **~it poezii staré Číny** пpeвeдa пoeзиятa нa дpeвниa Китai; **drama je ~ená skutečnost** дpaмaтa e пoeтичнo пpeтвopявaнe нa дeйcтвитeлнocтa

přebásn[ovat, -uji/разг. -uju *нecв.* (*co*) пpeтвopявaм (*нeщo*) пoeтичнo, в cтиxoвe; пpeвeждaм (*нeщo*) в cтиxoвe: **~ovat lidové motivy** пoeтичнo пpeтвopявaм нapoдни мoтиви

přeběhlík, -ka *м.* **1.** бeглeц, peнeгaт, дeзepтъop: **~ci na frontě** дeзepтъopи нa фpoнтa; **političtí ~ci** пoлитичeски peнeгaти **2.** бeглeц пpeз гpaницa, нapyшитeл нa гpaницa

přeběh[nout, -nu *св.* **1.** (*co; kudy; kam*) пpeбiгaм, пpeceкa, пpecoя тичeшкoм (*нeщo; пpeз нeщo*); измiнa (*нeщo*): **~nout (přes) dvůr** пpeбiгaм, изтичaм (пpeз) двopa; **~nout na druhou stranu** пpeбiгaм, изтичaм нa дpyгaтa cтpaнa; **zajíc ~l přes cestu** зaек пpeбiгa, пpeтичa пpeз пiгя, пpecoи пiгя **2.** (*ke komu, k*

čemu) пpeмiнa, oтидa (*нa нeчиa cтpaнa*): **~nout k partyzánům** пpeмiнa нa cтpaнaтa нa пapтизaнитe, oтидa пpи пapтизaнитe; **~nout k jiné politické straně** пpeмiнa нa cтpaнaтa нa дpyгa пoлитичeскa пapтия **3.** (*koho, co, kudy*) oтмiнa c тичaнe (*пoкpaй някoгo, пoкpaй нeщo*): **~l (kolem) nás bez povšimnutí** тoй изтичa пoкpaй нaс, бeз дa ни зaбeлeжи, бeз дa ни oбiрнe внимaниe; **~li orientační značku** изтичaхa пoкpaй пiгeн знaк, oтмiнaхa c тичaнe пiгeн знaк **4.** (*po čem; kudy; koho, co*) мнoгo бiрзo извiршa (*нeщo*); мiнa бiрзo, пpeмiнa (*пo нeщo*): **~nout text (očima)** пpeглeдaм нaбiрзo тeкcт; **vlny ~ly po hladině** вълни ce плъзaхa пo пoвepхнocтa; **po tváři jí ~l úsměv** пo лицeтo и пpeмiнa, мiрнa ce ycмивкa; **~nout rukou klávesy** плъзнa, пpeкapaм пpиcлaвишe

mámu přádkh мpавки, тpъпки пoлaзиxa пo гъpбa мy; **~lo mu myslí, hlavou** xpъмнa мy, мiнa мy пpeз умa

přebíh[at, -ám *нecв.* **1.** (*co; kudy; kam*) пpeбiгaм, пpecoявaм, пpeмiнaвaм c тичaнe (*нeщo, пpeз нeщo*): **~at přes koleje** бiрзo пpecoявaм pелcи **2.** (*ke komu, k čemu*) пpeмiнaвaм, oтивaм (*нa cтpaнaтa нa някoгo, нa нeщo*): **slovenští vojáci ~ali k Rusům** cлoвaшкитe вoйници пpeмiнaвaхa нa cтpaнaтa нa pycaцитe **3.** (*po čem; kudy; koho, co*) пpeмiнaвaм бiрзo, плъзгaм ce, мiркaм ce (*пo нeщo, oтнякъдe*): **prsty klavíristy neklidně ~ají** пpиcтитe нa пиaниcтa нecпoкoйнo игpaят **4.** (нecпoкoйнo) хoдi нaсaмнaтaм, нaпpeд-нaзaд: **~at rozčileně po místnosti** нepвнo хoди нaпpeд-нaзaд из cтaятa

přebíj[et, -jím, 3. мн. -její/-jí *нecв.* **1.** (*koho, co*) *eкспp.* нaдмiнaвaм, пoбeждaвaм (*някoгo, нeщo*): **~jet protivníky argumenty** пoбeждaвaм пpoтивници c apгyмeнти **2.** (*co*) *картoигp.* взeмaм (*нeщo*) c пo-cылнa кapтa; цaкaм, нaдцaквaм (*c нeщo*): **~jet eso trumfem** цaкaм aco c kòz **3.** (*co*) *eлeктp.* зapeждaм пpeкoмepнo (*нeщo*): **~jet akumulátor** пpeкoмepнo зapeждaм aкyмyлaтop **4.** (*co*) пpeзapeждaм (*нeщo*)

přebír[at, -ám *нecв.* **1.** (*co*) пoчиcтвaм зpънцe пo зpънцe, пpoбиpaм (*нeщo*): **~at čočku** чиcтa лeщa **2.** (*co*) пpoбиpaм, пpepeждaм (*нeщo*): **~ala zboží, aby si vybrala** тя пpepeждaшe cтoкaтa, зa дa ci избepe **3.** (*co; na co*) дoкoсвaм пocлeдoвaтeлнo (*нeщo*): **~at struny kytary** дoкoсвaм cтpyни нa китapa, плъзгaм пpиcти пo cтpyни нa китapa **4.** (*co*) пpиeмaм, пoeмaм (*paбoтa, зaдължeниa, имoт, oтгoвopнocт*): **~at moc** пoeмaм влacттa **5.** (*koho komu*) oтнeмaм, пpeвзeмaм (*някoгo нa някoгo, oт някoгo*): **~at konkurenci zákazníky** oтнeмaм клиeнти нa

конкурєнцията **6.** (со; –) вземам, поемам прекалено голямо количество (от нещо); препивам: **cítíl, že ~rá** той чувстваше, че препива **přebír[at se, -ám se** нескв. (v čem; čím) ровя се, търся, задълбочавам се (в нещо)

přebít, -bijí/разг. -biju св. **1.** (кого, со) експр. победя, надмина, изпреваря, превъзможна, преодоля (някого, нещо): **~bít něčí námitky** преодоля нечий възражения: **~bít někoho vtipem** надмина някого с остроумие **2.** (со) картоугр. взема (нещо) с по-силна карта; цакам, надцакам (нещо): **~bít trumfem** цакам; **~bít krále esem** взема поп с асд **3.** (со) заредя прекомерно (нещо): **~bít akumulátor** прекомерно заредя акумулатор **4.** (со) презаредя (нещо): **~bít kazetu** презаредя касета

přebogatý, -á, -é пребогат, твърде богат: **~á rodina** твърде богато семейство; **~é zkušenosti** пребогат опит

přeboljet, обикн. третол. -í, 3. мн. -ejí/-í св. преболий, престане да боли, мине: **rána ~ela** раната престана да боли; **urážka ho už ~ela** обидата престана да го мъчи, мина му

přebootlovat [-but/-bút-], **-uji/разг. -uju** св. комп. (со) разблокирам, включа отново, наново задъйствам основната операционна система: **~ovat počítač po uvážnutí běžícího programu** разблокирам, задъйствам компютър след блокиране на действащата програма **přebor, -u** м. спорт. първенство, шампионат, състезание

přebornice, -e жс. шампионка

přeborník, -a м. шампион, първенец

přebraň, -á, -é пробран, останал накрая, бракуван

přebírat, -beru св. **1.** (со) пробера, прочистя (нещо): **~brat čočku** отрѣбя, очисти лѣща; **sazeníčky je třeba ~brat** разсадът трябва да се пробере, да се сортира; **~brat akta** класифицирам, подреда архиви **2.** (со по кот) поема, взема, приема (нещо от някого, след някого): **~brat práci po otci** приема, поема работата от баща си; **~brat štafetu** поема щафѣта; **~ odpovědnost** поема отговорност; **národ ~bral vládu** народът взе властѣта, управлѣнието **3.** (кого кому) отнѣма, превзѣма, привлѣка на своѣ страна (някого на някого, от някого): **~brat kamarádovi děvče** отнѣма момичѣ на приятѣля си; **~brat někomu zákazníky** отнѣма на някого клиѣнти **4.** (со; –) прекаля (с нещо); поема прекалено мнѣго (от нещо); препия: **spí, včera ~bral** той спи, вчѣра пия♦ **tak dlouho, bral až bral** от много избѣране взѣ най-лѣшото

přebrodit, -ím св. (со) прѣгѣзя, премѣна (нещо) през брѣд: **~it řeku** прѣгѣзя рекѣ през брѣд **přebrodit se, -ím se** св. (kudy) прѣгѣзя, прѣбрѣдя (нещо); премѣна на другѣя брѣг (на нещо): **~it se potokem, přes potok** прѣгѣзя (през) потѣк

přebrousit, -ím св. (со) прѣтѣча, натѣча отнѣво (острие и под.)

přebudlovat, -uji/разг. -uju св. (со) **1.** прѣстроѣ, прѣустроѣ, прѣпрѣвя, построѣ (нещо) нанѣво: **~ovat obec** прѣустроѣ, променѣ ѣблика на насѣлено мѣсто, на сѣло **2.** прѣустроѣ, прѣпрѣвя, реформѣрам, обновѣ, изгѣраѣ отнѣво, реорганизѣрам (нещо): **~ovat výrobu** прѣустроѣ, обновѣ производѣство

přebujelost, -i жс. прекомерно разраствѣне, развитѣе, изѣвявянѣе; прекомерност

přebujelý, -á, -é прекалено, прекомерно избуѣл; прекалено бѣен, разраснал се: **~á vegetace v džungli** твърде бѣйна вегѣтаѣия в джунгла; **~ý byrokratický aparát** прекалено разраснал се бюрократѣчен апарѣт

přebujet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** израставам твърде бѣино, неограничѣно: **plevel ~el** плѣвелѣт прекалено избуѣя **2.** мед. хипертрофирам се **přebytečně** нар. излишно, в излишѣк, в повѣче **přebytečný, -á, -é** излишен: **~á energie** излишна енерѣгия; **~ý tuk** излишна мазнина

přebytl, -ek, -ku м. излишѣк, остѣтък: **~ky zemědělských výrobků** излишѣци от селскостѣпански продѣкты; **pokladní ~ek** касѣв остѣтък, излишѣк; **~ek času** излишѣк от врѣме

přebýt, -budu св. **1.** остѣна излишен, остѣна в излишѣк: **kus dřeva, který ~byl, odřízal** той отрѣзя парчѣто дървѣо, коѣто бѣше излишно **2.** (–; со) книж. поживѣя, прекѣрам, просъщѣствѣвам (някакво врѣме): **~být v malém domku** поживѣя в малѣа кѣщичѣка

přebývat, -ám нескв. **1.** остѣвам излишен, остѣвам в излишѣк: **peníze mu ne~ají** не мѣ остѣват парѣи, нѣма излишни парѣи **2.** (–; со) книж. пребивѣвам, живѣя (някѣде за някакво врѣме); обитѣвам (нещо): **~at na vesnici** живѣя на сѣло; **~at s někým pod jednou střechou** живѣя под ѣдин пѣкрив с някого

přece I, книж. přec, разг. přeci нар. **1.** въпреки товѣ; и всѣ пак; при всѣ товѣ (обикн. в съчет. с a, ale, však): **umí to a ~ se zmylil** той го знѣе и въпреки товѣ, и всѣ пак сбѣрка **2.** всѣ пак (обикн. в съчет. с je и jenom): **~ jen je to pravda** всѣ пак (товѣ) ѣ ѣстина **3.** та налѣи, амѣи, всѣ пак: **vidíte ~, že odpočívá** та налѣи виждѣте, че си почѣивѣа

přece II междум. налѣи, естѣствѣно, всѣ пак: **na**

tom ~ nezáleží разбира се, това няма значение; та налй това няма значение; **šedesát let není ~ mnoho** 60 години всё пак не са много; та 60 години да не би да са много; **přestaň už ~ plakat** престани да плачеш най-сѣтне

přeced[ji]t, -ím св. (co) *precedя (нещо): ~it čaj, omáčku* precedя чай, сос

přecen[í]t, -ím св. (koho, co) *надценя (някого, нещо): ~it své síly* надценя силите си

přecen[ov]at, -uji/разг. -uju несв. (koho, co) *надценявам (някого, нещо): ne~uj se!* не сѣ надценявай!

přeci вж. **přece**

přecitlivěle нар. *твърде, прекалено чувствително*

přecitlivost, -i ж. *прекалена чувствителност: chorobná ~* мед. патологична свръхчувствителност, алергия

přecitlivě[ľ], -á, -é твърде, прекалено чувствителен: **nemocný, ~ý člověk** болен, прекалено чувствителен човек; **~á nálada** прекалено чувствително, съзливво настроение

přescan[í], -á, -é препълнен, претъпкан: **~á kapsa** препълнен джоб; **~ý vůz** претъпкана кола

přescp[ati], -u св. (co) *претъпня, претъпча (нещо): ~at knihovnu* претъпня, претъпча библиотека

přescp[ati] se, -u se св. (-; čím) разг. *експр.* претъпча се, преам (с нещо): **~at se buchty** претъпча се с бûхти

přescpáv[at], -ám несв. (co) *претъпвам, претъпквам (нещо)*

přescpáv[at] se, -ám se несв. (-; čím) разг. *експр.* претъпквам се, преяждам, претоварвам си стомаха (с нещо)

přecukr[ov]at, -uji/разг. -uju св. (co) *пресладя, прекалено подсладя (нещо); поръся (нещо)* със захар прекалено много

přecasto нар. *твърде, прекалено често*

přečast[í], -á, -é прекалено чест, твърде чест

přečerp[at], -ám св. (co) **1.** прелѐя, пресипя (нещо): **hadici ~at benzín do nádrže** прелѐя бензин с маркуч в резервоар **2.** преразхóдя, изразхóдя (нещо) над допустимото: **~at mzdový fond** извърша преразход на фонд работна заплата

přečerpávac[í], -í, -í в съчет. **~í stanice** техн. помпена станция

přečerpáv[at], -ám несв. (co) **1.** преливам, пресипвам (нещо) **2.** изразхóдвам (нещо) над допустимото; преразхóдвам (нещо)

přeče[š]at, -šu/-sám/книж. -ši св. (koho, co) *пререша, среша отново, другояче (някого, нещо): ~sat si pěšinku* среша се с различен път в косата

přečesáv|at, -ám неск. (*koho, co*) рѣша отнѡво,
рѣша другоѡче (*някого, нещо*)
přechetn|ý, -á, -é твѣрде, прекалѣно многобрѡен:
~é dary, žádosti твѣрде многобрѡйни пода-
ръщи, ѡсканія
přečin, -u м. книж. 1. провинѣние, простѣпка
2. юрид. простѣпка: dopustit se ~u извѣрша
простѣпка
přečísl|ovat, -uji|разг. -uju св. (*co*) преномер-
ирам (*нещо*)
přečíslováv|at, -ám неск. (*co*) преномерирам
(*нещо*)
přejíst, -čtu св. (*co*) 1. прочетà (*нещо*): ~číst (si)
knihu, dopis прочетà книга, писмò 2. разчетà
(пoчepк); успѣа да прочетà (*нещо*): ani to po
sobě ne~češ дàже не мòжеш да си разчетѣш
написаното
přečk|at, -ám св. 1. (*co*) изчàкам (*край на нещо*):
~at bouřku изчàкам да премине буря 2. (*koho,*
co) преживѣа, надживѣа (*някого, нещо*): ~at
válku преживѣа войнà; matka ~ala syna май-
ката надживя синà си; strom ~al věky дървò-
то е преживяло вековè 3. (*co*) издържà, поне-
сà (*обикн. нещо неприятно*): ~at všechno
utrpení издържà всьчки страдания
přečkáv|at, -ám неск. 1. (*co*) изчàквам (*край на*
нещо) 2. (*koho, co*) преживявам, надживявам
(*някого, нещо*) 3. (*co*) издържам, понàсям
(*обикн. нещо неприятно*)
přečmár|at, -ám св. (*co*) задрàскам (*нещо*): ~at
slovo, obrázek задрàскам дұма, картинка
přečnív|at, -ám неск. (*co; přes co*) стърчà, из-
давам се, издигам се (*над нещо*): hlava ~ala
přes zábradlí глàвата стърчеше над перилòто;
brízý ~aly smrkový porost брезите се изди-
гаха над бòровите насаждения
přečten|í, -í ср. прочитане
přeču|ovat, -uju неск. (*koho, co*) разг. стърчà,
издавам се, издигам се (*над някого, над нещо*)
před, přede (*вариант přede пред думи, започ-*
ващи с d-, t- или група съгласни предлог I с
вин. (kam) за посòка (koho, co) пред (*някого,*
нещо): vyjít ~ dům излязà пред къщи, пред
къщата; stoupní si ~e mne застанѣ пред мен̀;
nevidět ani na krok ~ sebe не виждам на крачка
пред себе си; předvolat ~ soud извикам,
призова на съд; postavit ~ hotovou věc *прен.*
постави предпòложениє ♦ **náste**
dávat si servítek ~ ústa не си подбирам дұ-
мите, устатъ съм II с твор. 1. (*kde*) за место-
положение (*куд, čím*) пред, отпреди (*някого,*
нещо): stát ~ domem стоя пред къщи, пре-

къщата; **nechat stát ~e dveřmi** остава да стои пред вратата; **mžitky, kola se mu dělají ~ očima** звездй, кръгове му се мержелят пред очите; **hnát dobytek ~ sebou** карам добитък пред себе се; **svědčit ~ soudem** свидетелствам пред съд; **rovnost ~ zákonem** равноправност пред закона; **hádat se ~ dětmi** карам се пред децата; **tyká mi ~ lidmi** говори ми на „ти“ пред хората; **osvědčit se ~ kolektivem** покажа способностите си пред колектива; **stát ~ úkolem ...** *прен.* изправен съм пред задачата...

♦ **tanjnujho napařina** под носъ му; **Vánoce jsou ~ dveřmi** Коледа е ўтре, много скоро; Коледа чўка на вратата; **mít něco ~ očima** нещо е постоянно в паметта ми, пред очите ми; **mít něco ~ sebou** предстой ми нещо; **mít ~ svatbou** скоро ще бъде сватбата (му/й) **2. (čím)** предй (нещо): **~ chvílí** преди минута, преди минутка; **~ Vánocemi** предй Коледа **3. (kým, čím)** пред, от (някого, нещо) (за предпочитание, превъзходство): **mít přednost ~ někým** имам предимство пред някого; **vyznamenávat někoho ~ někým** награждавам някого повече от друг; награждавам някого предй друг **4. (kým, čím)** от (някого, нещо) (при гл. и имена за чувства): **stydět se sám ~ sebou** срамувам се от самия себе си; **mít ~ někým strach** страхувам се от някого; **chránit se ~ zimou** пазя се от студ; **respekt ~ kritikou** респект от критика; **ochrana ~ nemocí** защита от болест; **bránit ~ nepřáteli** пазя от врагове; **skrývat ~ lidmi** крия от хората; **utíkat ~ lidmi** бягам от хората

předák|k, -ka м. **1.** лидер, водач, вожд: **politici ~ci** политически лидери **2.** ръководител, бригадир: **~k brigády** бригадир

před|at, -ám св. (со *koti, kam*) **1.** предам (нещо на някого, някъде): **~at štafetu** предам щафета; **~at službu** предам дежурство; **~at telefon** разг. предам слушалката **2.** предам, претостъпя, връча (нещо на някого): **~at synovi chalupu** предам, отстъпя къща на синъ си; **stavbaři ~ali nové byty** строители предадоха новите апартаменти; **~at řády a vyznamenání** публ. връча ордени и отличия

před|at se, -ám se св. погрешно, (по) погрешка дам (в) повече: **~at se o stovku** дам стò кро̀ни

předávac|í, -í, -í предавателен; който се отнася към предаване: **~í protokol** юрид. предавателен протокол; **~í území** спорт. предавателна отсечка (за щафета)

předávání|í, -í ср. предаване, връчване

předáv|at, -ám нескв. (со, *koti, kam*) предавам,

връчвам (нещо на някого, някъде): **~at štafetu** предавам щафета; **~at zkušenosti** предавам опит; **~at vyznamenání** публ. връчвам отличия; **~at novou trať** предавам нова (ж.п.) линия **předáv|at se, -ám se** нескв. погрешно, (по) погрешка дам (в) повече: **~at se při rozdávání karet** (по) погрешка раздавам повече карти, отколкото трябва

předávk|a, -y ж. спорт. предаване на щафета **předávkov|at, -uji/разг. -uju** св. (со) мед. предозирам (нещо); дам, употребя прекалено голяма доза (нещо, от нещо): **~ovat vitamíny** дам прекалено голяма доза витамини; **~ovat chmel** предозирам хмел

předběh|nout, -nu св. **1. (koho, co)** изпревържа, надмина (някого, нещо): **~nout soupeře o celé kolo** изпревържа съперник с цяла обиколка; **~nout svou dobu** изпревържа своето време; **~nout události** изпревържа събития; **chce každého ~nout** иска да надмине всички **2. (koho – вин.)** передя, изпревържа (някого): **~nout ve frontě ostatní** передя останалите на опашка

předběh|nout se, -nu se св. избързам (за часовник)

předbělohorsk|ý, -á, -é предбелохорски; който се отнася към периода предй битката на Била хора: **~á literatura** предбелохорска литература

předběžně нар. предварително

předběžn|ý, -á, -é **1.** предварителен: **~á porada** предварително съвещание; **~é vzdělání** предварително, предходно, предишно образование **2.** временен, предварителен, неокончателен: **~ý rozpočet** временен, предварителен бюджет; **~á přihláška** предварителна заявка; **~é obrábění** техн. първична обработка

předbých|í, -í ср. изпревърване

předbých|at, -ám нескв. **1. (koho, co)** изпревървам, надминавам (някого, нещо): **~ali se o závod** те се надбягваха; **~at ve vývoji jiné země** изпревървам, надминавам други страни в развитието; **~at čas, vývoj** изпревървам време, развитие; **~at události** изпревървам събития **2. (koho)** пререща, изпревървам (някого): **ženy v obchodě ~aly** жените се пререщаха в магазина

předbých|at se, -ám se нескв. бързам, избързвам (за часовник)

předbouřkov|ý, -á, -é който се отнася към състояние пред бұря: **~é dusno** задұшно (като) пред бұря; **~á nálada** настроение (като) пред бұря

předevič|it, -ím св. (со) спорт. изиграя (упражнения) показно; покажа, демонстрирам

(упражнения): **~it sestavu** покажа, демонстрирам съчетание, физкултурна композиция **předcvičovat, -uji/разг. -uju** неск. (со) физкулт. играя (упражнения) показно; показвам, демонстрирам (упражнения)

předčasně нар. преждевременно, твърде рано **předčasn|ý, -á, -é** преждевременен, твърде ранен, прибързан, предшестваш: **~ý příchod** твърде рано идване; **~é stárnutí** преждевременно остаряване; **~á radost** прибързана радост; **~ý děj** език. предходно, предшествоващо действие

předčít|it, -ím неск. и св. (кого, со čím, v čem) превъзхощдам, надминавам/надмина, надхвърлям/надхвърля, превишавам/превиша (някого, нещо с нещо, в нещо, по нещо): **~it někoho v práci** превъзхощдам, надминавам/надмина някого в работата; **výsledek ~í očekávání** резултатът надхвърля/надхвърли очакванията; **naš výrobek ~í jakostí výrobky cizí** нашата продукция превишава, превъзхощда по качество чуждата продукция

předčít|at, -ám неск. (со; со кому; кому) четя на глас, четя пред публика (нещо); рецитирам (нещо на някого, пред някого): **~at text slibu** четя на глас текст на клетва; **~at dětem pohádky** четя приказки на деца; **básník ~al své verše** поетът чете, рецитира свои стихове

předčítatel, -e м. четец, диктор; човек, който чете на някого на глас

předčítatelk|a, -u ж. жена, която чете на някого на глас

přede вж. **před**

předel|hnat, -ženu св. (кого, со) задмина, изпревара, надмина (някого, нещо): **~hnat někoho v běhu** надбягам някого; **~hnat někoho v práci** надмина, изпревара някого в работата; **~hnat dobu ve vývoji** изпревара в развоя си времето; **dohnat a ~hnat** достигна и надмина

předeh|ra, -u ж. 1. муз. увертюра, прелюдия 2. театр. пролог 3. прелюдия; предходни, подготвящи събития; **~a revoluce** прелюдия към революция, предреволюционни събития

předeh|rát, -aji/разг. -aju св. (со) изсвиря (нещо) пред публика; изсвиря демонстрация (от муз. произведение)

předehráv|at, -ám неск. (со) изсвирвам (нещо) пред публика; изсвирвам демонстрация (от музикално произведение)

předej|et вж. **předjet**

předel|jít, -jdu св. 1. (кого, со) задмина, изпревара (някого, нещо): **~šel ho rychlým krokem** той го задмина, изпревара с бърза крачка 2. (кого – вин.) изпревара, пререди (ня-

кого): **~šla ho u pokladny** тя го пререди на касата 3. (кого, со) изпревара (някого, нещо); избързам (преди някого, преди нещо във времето): **chtěla to zvednout, ale ~šel ji** тя поиска да го вдигне, но той я изпревара; **~jít něčí přání** изпревара, предугада нечие желание 4. (čemu, со) избегна, предотврати (нещо): **~jít škodě** предотврати щети; **~jít nemoci** избегна, предотврати болест

předel|jít se, -jdu se св. избързам (за часовник)

předel|jmout, -jmu св. (со) книж. изразя, схвана предварително (нещо); предскажа, предвеща (нещо): **Verne ~jal vývoj techniky** Верн предвиди развоя на техниката; **přesně ~jal, co se stane** той точно предвиди какво ще стане

před|lek I, -ka м. предшественик, прадядо: **naši ~kové** нашите прадеди, предци; **portréty ~ků** портрети на прадеди, на предци; **jazyk po ~cích** език на дедите

před|lek II, -ku м. предна част, предница: **~ek vozu, koně** предница на кола, на кон; **~ek domu** фасада на къща; **~ek košile** предница на риза; **paštika ze zaječího ~ku** пастет от заешки гърди

předěl, -u м. книж. 1. предел, граница: **vodní ~** геогр. водораздел; **třídní ~y** класови граници, ограничения 2. предел, прелом, граница (за време): **historický ~** исторически предел, прелом; **na ~u století** на границата между два века

předěl|at, -ám св. (со) 1. преправя, преработя (нещо): **to se musí ~at** това трябва да се преработи; **~at šaty** преправя рокля; **~at plán** преработя план; **autor celou hru ~al** авторът преработи цялата пиеса 2. изменя, променя, преправя (нещо): **~at tvář vesnice** променя облик на село; **svět ne~áš** разг. няма да промениш света; **jeho už ne~áš** разг. него няма да го промениш, да го превъзпиташ

předěláv|at, -ám неск. (со) 1. преработвам, преправям (нещо): **~at fasádu** преправям фасада; **~at výlohu** правя нов дизайн на витрина; подръждам витрина по нов начин; **~at rukopis** преработвам ръкопис 2. изменям, променям (нещо): **chtít ~at svět** искам да променя света; **~at sám sebe** превъзпитavam себе си

předěláv|k|a, -u ж. преработка, поправка

předem нар. 1. предварително, отнапред: **~ prostudovat** изуча предварително; **děkovat ~** благодаря предварително; **~ ztracená věc** предварително загубена кауза; **neradi o tom mluvíme ~** не обичаме да говорим за това отнапред; **program na měsíc ~** програма за един месец предварително 2. отпред, от предната страна, откъм фасадата: **nastupuje se ~**

качването е от предната врата; **jít do budovy** ~ влизам в сградата от предната врата
předení|í, -í *ср.* предене
předel|prat, -peru *св. (со)* изперà предварително, накисна (*нещо*); направя предпранè (*на нещо*): ~**prat prádlo** накисна пранè, изперà пранè предварително
předepsan|ý, -á, -é предписан, определен, полагаем: ~**ý lék** предписано лекарство; ~**é zkoušky** определени, полагаеми изпити; ~**ý postup** определен, предвиден метод
předel|psat, -píšu/книж. -píši *св. (со; кому со)*
 1. предпиша, определя, постановя (*нещо на някого, за някого*): **úředně ~psat lhůtu** официално определя, постановя срòк; ~**psat zemědělcům dodávky** определя, установя държавни доставки за селски стопàни; ~**psat žákům povinnou četbu** определя на ученици задължителни книги за четене; **nemohu mu ~psat, co má dělat** не мòга да му наредя каквò да прави
 2. предпиша (*лекарство*): ~**psat pacientovi prášky, klid, dietu** предпиша на пациент хàпчета, спокойствие, диèта
 3. напиша предварително (*нещо*) (като образèц): ~**psat písmena do sešitů** напиша предварително (като образèц) бűкви в тетрадки
předesil|at, -ám *несв. (со; со к чему)* *книж.* казвам предварително (*нещо*); казвам встъпителни дűми (*към нещо*): ~**at vysvětlení** казвам встъпителни обяснителни дűми
předeslat, -šlu *св. (со; со к чему)* кажа предварително (*нещо*); кажа встъпителни дűми (*към нещо*): ~**slat ke každému bodu několik slov** кажа към всяка тòчка няколко ўводни дűми; ~**slat novému vydání úvod** добавя ўвод към нòво издàние
předestil|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju *св. (со)* *хим.* дестилирам, предестилирам (*нещо*)
předešle *нар.* миналия пűт: **dokončil, co ~ nedopověděl** тòй довűрши (оновà), коèто не доизказа миналия пűт; **přišel pozdě jako ~** тòй дойдè кűсно кàкто миналия пűт
předěšl|ý, -á, -é миналият, предишният: ~**ý večer** миналата, предишната вèчер; ~**ý majitel** предишният сòбственик; **uvést něco v ~ý stav** възстановя нèщо в предишното състояние; **navrácení v ~ý stav** *юрид.* възстановяване в предишното състояние
předevčír|ek, -ka *м.* зàвчерашният дèн
předevčirem, předvčirem *нар.* онзи дèн, зàвчера: ~ **pršelo** онзи дèн, зàвчера вали дűжд; **vrátil se už ~** тòй се вűрна още онзи дèн
především *нар.* преди всьчко; на пűрво мьсто; главно; най-напűд: ~ **jde o čas** стàва дűма

преди всьчко за вűеме; **požaduje ~ ukázněnost** изисква на пűрво мьсто дисциплинираност; ~ **poděkoval matce a pak ostatním** на пűрво мьсто, най-напűд тòй благодарì на мàйка си, а пòсле на останалите; **myslí ~ na sebe** мьсли главно, преди всьчко за сèбе си
předfinancován|í, -í *ср. икон. фин.* бàнково кредитиране на производство (чàстично авàнсово плащане); плащане „на зелèно“
předfinanc|ovat, -uji/разг. -uju *св.* кредитирам (*нещо*); плащам авàнсово (*за нещо*)
předhán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. (кого, со)* надбьгам, изпревàрвам, надминавам, задминавам (*някого, нещо*): ~**ět vývoj** изпревàрвам развитие; ~**ět ostatní země** надминавам, изпревàрвам останалите страни
předhán|ět se, обикн. мн. -íme se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв.* състезàваме се, надбьгаме се, надпревàрваме се: ~**ějí se na kolech** състезàват се с колелà; ~**ějí se v horlivosti** надпревàрват се по усűрдие; ~**ěli se kdo bude dřív hotov** състезàваха се кòй прűв ще свűрши, ще стàне готòв
předhaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (кого, со кому)* 1. хвűрлям (*някого, нещо на някого, пред някого*): ~**ovat seno koním** хвűрлям сенò на конè 2. подхвűрлям (*забележка и под. на някого*); упрèквам, укорявам (*някого за нещо*), подмьтам (*нещо на някого*): ~**oval jí, že ji živí zadarmo** тòй ÿ подмьташе, подхвűрляше, че я издűржа безплатно
předehistorick|ý, -á, -é дòисторически, предисторически, прàисторически: ~**á doba** дòисторически периòд; **zbytky ~ých staveb** останки от прàисторически пострòйки
předhistori|e, -e *ж.* 1. *истор.* прàистòрия 2. прèдистòрия: ~**e povstání** прèдистòрия на вűстàние; ~**e románu** прèдистòрия на (написване на) ромàн; ~**e sporu** прèдистòрия на спòр
předhod|it, -ím *св. (кого, со кому)* 1. хвűрля (*някого, нещо на някого, пред някого*): ~**it psovi kost** хвűрля на кűче кòкал 2. подхвűрля, подмèтна (*забележка и под. на някого*); упрèкна, укоря (*някого за нещо*): ~**il jí, že příliš utrácí** тòй ÿ подхвűрли, че хàрчи твűрде мнòго; ~**it někomu chudobu** подмèтна на някого, че е бèден
předhon|it, -ím *св. 1. (кого, со)* изпревàря, надбьгам, задмьна (*някого, нещо*): ~**il nejlepšího běžce** тòй изпревàри, надбьга най-добрия бегàч; **auto ~ilo vlak** автомобилът задмьна влàка 2. (*кого, со*) изпревàря (*някого, нещо*); избűрзам (*преди някого, преди нещо във времето*): **nedali se ~it časem** не позволиха вűеме да ги изпревàри; **mladší bratr ho ~il v**

ženění по-малкият брат го изпревări с женитбата, прежени го **3.** (*koho, co v čem, čím*) надмина, изпревări (*някого, нещо в нещо, по нещо*): **~it svého učitele** надмина учителя си
předhoří|í, předhůří|í, -í *ср.* предпланина: **~í Krkonoš** предпланина на Кърконошките
předcházející|í, -í, -í предшестваш, предходен, предидущ: **~í období** предшестваш период;
~í řádky предходни редове
předcházet|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*koho, co*) изпреварвам, надбягвам, задминавам (*някого, нещо*): **~et unavené turisty** изпреварвам, задминавам уморени туристи **2.** (*čemu/co*) предотвратявам, избягвам (*нещо*): **~et nemoc(i)** предотвратявам болест **3.** (-; *co; čemu*) предхождам, предшествам (*нещо*) (*по време*): **co to(mu)to rozhodnutí ~elo?** какво предшестваш решение?♦ **předa-přít** след гордостта идва провалът, падението; след главозамайване идва падение **4. u předcházet si** (*koho – vin.*) търся (*нечие*) благоразположение; предразполагам (*някого*): **lichocením si ho ~eli** с ласкателство го предразполагаха;
~et si dívku ухажвам момиче
předcházet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв.* **1.** избързва (*за часовник*) **2.** обикн. *мн.* **-íme se** надпреварваме се, състезаваме се: **~et se v lichotkách** надпреварваме се в комплименти
předchozí|í, -í, -í *книж.* предишен, предходен, предшестваш, предидущ: **zrušit ~í rozhodnutí** анулирам предишно решение; **~í zkušenost** предшестваш опит
předchůdce|e, -e *м.* предшественик: **~e ve funkci** предшественик в длъжност; **~i realizmu** предшественици на реализма
předchůdkyn|ě, -ě *ж.* предшественица
předimenz|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju *св. (co)* определя твърде големи размери, параметри, мащаби (*на нещо*): **~ovat plán** определя твърде голям план; **~ovat motor** създам мотор, по-голям от необходимото
předinstalovan|ý, -á, -é *комп.* първоначално, предварително инсталиран (*за софтуер*)
předispon|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju *св. (co kam)* пренасоча, преориентирам (*нещо някъде*): **~ovat zboží** пренасоча стоки; **~ovat finanční prostředky** пренасоча финансови средства
přediv|o, -a *ср.* **1.** предиво; материал, суровина за прядене **2.** *събир.* влакна: **umělé ~o** изкуствени влакна
předjaří|í, -í *ср.* предпролет: **teplé, deštivé ~í** топла, дъждовна предпролет
před|jet, рядко přede|jet, -jedu *св. 1. (koho, co)* задмина, изпревări (*някого, нещо*) с пре-

возно средство: **auto ~jelo autobus** автомобилът изпревări, задмина автобуса **2. (kam)** пристигна (*пред нещо*) с превозно средство; спра (*пред нещо*) (*за превозно средство*): **auto ~jelo k hlavnímu vchodu** колата пристигна, спря пред главния вход
předjezd|ec, -ce *м. муз.* подгръващ певец, подгръваща група (*на концерт*)
předjímat|at, -ám *несв. (co)* предвиждам, предчувствам, предусещам, предсказвам (*нещо*): **~at události** предвиждам, предчувствам, предсказвам събития; **~at námitky** предвиждам възражения; **hypotézou ~at vědeckou teorii** с хипотеза предсказвам, изпреварвам научна теория
předjíždění|í, -í *ср.* задминаване, изпреварване (*с превозно средство*): **zákaz ~í** изпреварването забранено
předjíždět|et, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* **1.** (*koho, co*) задминавам, изпреварвам (*някого, нещо*) с превозно средство: **cyklisté ~ějí** колеездачите изпреварват **2. (kam)** пристигам (*пред нещо*) с превозно средство; спирам (*пред нещо*) (*за превозно средство*): **k radnici, před radnici ~ěla auta** пред кмѣтството пристигаха, спираха автомобили, леки коли
předjíždět se, обикн. мн. -íme se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв.* надбягваме се, изпреварваме се (*за превозни средства, с превозни средства*)
předkapel|a, -y *ж. муз.* подгръваща група (*на концерт*)
předklád|at, -ám *несв. (co komu)* **1.** поставям (*нещо пред някого*); показвам, представям, давам (*нещо на някого*): **~at zákazníkovi zboží** показвам стоки на клиент; **je nutno ~at doklady** трябва да се показват документи; **~at k podpisu** давам за подпис **2.** сервирам (*нещо на някого*); поднасям, давам (*за храна*) (*нещо на някого*): **~at předkrmy** сервирам, поднасям ордьорви; **~at koni seno** давам сено на кон **3.** представям, предлагам (*нещо на някого*); поставям (*нещо*) за обсъждане: **~at veřejnosti výsledky** информирам обществото за резултати, публикувам резултати; **~at plán, návrh** представям план, предложение; **~at otázku** поставям въпрос, проблем (*за обсъждане*); **~at důkazy** представям доказателства; **~at požadavky** поставям, издигам искания
předklán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. физкулт. (co)* накланям, навещавам (*нещо*) напред: **~ět trup** накланям тялото напред
předklánět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se *несв. физкулт.* накланям се, навещавам се напред: **hluboce se ~ět** навещавам се ниско напред

předklasick|ý, -á, -é прѣдкласически: **~á hudba** прѣдкласическа мѹзика, музикална прѣдкласика
předklíč|it, -ím св. (co) сел. стоп. остава (нещо) да прорасне, предварително да покълне: **~it brambory** остава картофи да прораснат
předklon, -u м. физкулт. наклон напред
předklon|it, -ím св. (co) наклоня (нещо) напред: **~it horní část trupu** наклоня напред горната част на тялото
předklon|it se, -ím se св. наклоня се, наведя се напред: **trochu se ~it** леко се наклоня напред
předklonk|a, -y ж. език. проклитика
předkožk|a, -y ж. анат. прѣдна кожа; препуций
předkresl|it, -ím св. (co) нарисѹвам (нещо) предварително (за образец, за модел): **~it vzorek** нарисѹвам показно мотив с учебна цел
předkresl|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) рисѹвам (нещо) показно, с учебна цел
předkrm, -u м. ордьовър, предястие, мезе: **studený ~** студѣн ордьовър
předkřesťansk|ý, -á, -é прѣдхристиянски, дѹхристиянски: **~á kultura** прѣдхристиянска култура
předkus, -u м. мед. обратна захапка; *анат.* прогения
předloh|a, -y ж. 1. модел, образец: **kreslit podle ~y** рисѹвам по модел **2.** образец, произведение-основа, първобраз: **literární ~a filmu** литературна основа на филм; **rukopis je opsaný ze starší ~y** ръкописът е препишан от по-старо произведение, от по-стар образец **3. в съчет. ~a zákona юрид.** законопроект
předlokt|í, -í ср. ръката от китката до лакътя; *анат.* антибрахиум
předloni нар. по-миналата година
předloňsk|ý, -á, -é който се отнася към по-миналата година
předlouh|ý, -á, -é прѣдълъг; твърде, прекалено дълъг
předlož|it, -ím св. (co komu) 1. слѹжа (нещо пред някого); покажа, предоставя, дам, представя (нещо на някого): **~it zákazníkovi zboží** покажа стоки на клиент; **~it potvrzení** представя, покажа удостоверение; **~it seznam k nahlédnutí** предоставя списък за справка; **~it k podpisu** дам за подпис; **~it účet (k placení)** представя сметка (за плащане) **2.** сервирам (нещо на някого); поднеса, дам (храна на някого): **~it k snídani čaj** сервирам чай за закуска; **~it koni seno** дам сенѹ на кон **3.** представя, предлѹжа (нещо на някого); поставя (нещо) за обсъждане: **~it výsledky veřejnosti** представя, покажа резултати на обществеността; **~it otázku** поставя въпрос; **~it návrh**

представя, дам предложение; **~it spor k řešení** поставя спѹр за разрешаване; **~it požadavky** поставя, предявя йскания; **~it důkazy** представя доказателства
předložk|a, -y ж. 1. килимче, пътека: **~a k posteli** килимче пред леглѹ **2. език.** предлѹг
předložkov|ý, -á, -é език. предлѹжен; който се отнася към предлѹг: **~ý pád** падѣжна фѹрма с предлѹг; **~á vazba** предлѹжна конструкция
předmanželsk|ý, -á, -é предбракен: **~á poradna** предбрачна консултация
předmarxistick|ý [-ty-], -á, -é дѹмарксистски: **~ý socialismus** дѹмарксистски социализъм
předměst|í, -í ср. предградие, периферия, краен квартал: **bydlit na ~í** живѣя в предградие, в периферията, в краен квартал
předměstsk|ý, -á, -é крайградски; който се отнася към предградие, към градска периферия, към краен квартал: **~é ulice** улици в периферията на града; **~á doprava** крайградски транспорт; **~á výstavba** строителство в крайни квартали
předmět, -u м. 1. предмет, вещь: **~y denní potřeby** предмети за всекидневна употреба; **cenové, ozdobné, přepychové ~y** ценни, декоративни, луксѹзни предмети; **terénní ~y воен.** терѣнни обекти **2.** предмет, обект на дейност; тема: **~ hovoru** предмет на разговор; **zavést řeč na jiný ~** отклоня разговор към друга тема; **~ zájmu** обект на интерес; **~ myšlení филос.** обект на мислене; **vyučovací ~ учил.** учебен предмет **3. език.** допълнение, обект
předmětn|ý, -á, -é 1. книж. предметен, конкрѣтен, материален: **~é umění** предметно изкуство; **~ý svět** предметен, материален свят; **~á znalost vesnického života** непосредствено, конкретнѹ познаване на сѣлския живот; **~é motivy изк.** предметни мотиви **2. в съчет. ~á věta език.** подчинѣно допълнително, подчинѣно обектно изрѣчение **3. рядко книж.** обективен, делови: **~á připomínka** обективна, делова забелѣжка; забелѣжка по същество
předmětov|ý, -á, -é рядко предметен; който се отнася към предмет, към обект: **~ý pád език.** падѣж на обекта, на допълнѣнието; **~é sloveso език.** прѣходен, транзитивен глагол; **~ý katalog** предметен каталѹг
předminule нар. по-миналия път: **~ chyběl** по-миналия път тѹй отсъстваше; **říkal to už ~** тѹй го каза ѹще по-миналия път
předminul|ý, -á, -é по-миналият: **~ý týden** по-миналата сѣдмица; **~é číslo časopisu** по-миналият брѹй на списание; **~ý čas език.** минало

предварително време; отдавна минало време; плусквамперфект

předmluv|a, -y жс. предговор, увод, предисловие

předmost|í, -í ср. 1. предмостие 2. воен. предмостие, плацдарм

přednádorov|ý, -á, -é мед. дотуморен, предтуморен

přednášeč, přednašeč, -e м. изпълнител, интерпретатор, рецитатор, декламатор: ~ **veršů** рецитатор; ~ **Smetanových skladeb** изпълнител, интерпретатор на композиции на Сметана

přednášející, -ího м. лектор, докладчик, преподавател

přednáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (о чет; со; -) изнасям, четя лекция/лекции, беседа; преподавам (нещо); държа реч: ~ **et slavnostní projev** държа тържествена реч; ~ **et literaturu** изнасям, четя лекции по литература; ~ **et na vysoké škole** преподавам, четя лекции във висше учебно заведение; ~ **et spatra** изнасям лекции без подготовка; ~ **et o dojmech z cesty** изнасям беседа за впечатления от пътуване 2. (со) изпълнявам, интерпретирам, рецитирам, декламирам (нещо): ~ **et báseň** рецитирам стихотворение; ~ **et sborovou, symfonickou skladbu** изпълнявам хорова, симфонична композиция 3. (со) поставям, представям, давам, подавам (нещо): ~ **et své požadavky** поставям исканията си; ~ **et návrh** представям, давам предложение; ~ **et žádost** подавам молба

přednášk|a, -y жс. 1. лекция, беседа: **lékařská** ~а медицинска беседа, лекция; ~а **o literatuře** лекция, беседа за литература; **populární, vědecká** ~а популярна, научна лекция, беседа 2. лекция (във висше учебно заведение): **chodit na** ~у ходя на лекции

přednáškov|ý, -á, -é лекционен; който се отнася към лекция: ~ **ý kurs** курс лекции; лекционен курс; ~ **á síň** лекционна зала; ~ **á činnost** лекционна дейност

předně нар. най-напред, на първо място; преди всичко, първо: ~ **ti děkuji za pozdrav** най-напред ти благодаря за поздрав; ~ **to nestojí za řeč a za druhé jsem tvým dlužníkem** на първо място, това е дреболия и второ, аз съм ти задължен

přednedávnem нар. неотдавна: **vrátil se** ~ той се върна неотдавна

přednemocničn|í, -í, -í мед. доболничен

přednes, -u м. 1. изпълнение, изнасяне, рецитация, декламация: ~ **básně** рецитация; **živý, výrazný** ~ живо, изразително четене, изпълнение 2. интерпретация, изпълнение: **mistrný**

~ майсторско изпълнение, майсторска интерпретация; **zpívat árii s krásným ~em** пре-красно изпълнявам, интерпретирам ария

přednesov|ý, -á, -é изпълнителски, интерпретаторски; който се отнася към изпълнение, към интерпретация: ~ **á stránka** изпълнителска страна, изпълнителски аспект на интерпретация; ~ **é pokyny, znaménka (v notách)** муз. инструкции, знаци за изпълнение, за интерпретация (в ноти)

před|něst, -nesu св. 1. (со) изнеса, прочета (нещо); произнеса (изказване, реч, доклад, лекция и под.): ~ **něst referát** изнеса доклад, реферат; ~ **něst řeč** произнеса реч 2. (со) изпълня, изрецитирам, издекламирам (нещо): ~ **něst báseň** изрецитирам стихотворение; **pěvecký sbor mistrně ~nesl píseň** хорът майсторски изпълни, изпъли песен(та) 3. (со кому) предста-вя, внеса, подам, дам (нещо на някого): ~ **něst žádost, stížnost** подам молба, оплакване; ~ **něst návrh** дам, направя предложение

předn|í, -í, -í 1. преден, челен, лицев, фасаден: ~ **í část domu** предна, лицева, фасадна част на къща; ~ **í zuby** предни зъби; ~ **í končetiňy** предни крайници; ~ **í oddíl** преден отряд; ~ **í řady průvodu** първи, челни редици на манифестация; ~ **í řady sedadel (v divadle)** предни редове седалки (в театър); ~ **í maso** месо от гърди (на животно); ~ **í mozek анат.** преден мозък; **Přední Asie геогр.** Предна Азия; **Přední Indie геогр.** Предна Индия 2. виден, челен, знаменит, ръководен, важен: ~ **í pracovník** ръководен работник; ~ **í bojovník za mír** виден борец за мир; ~ **í interpret Beethovena** знаменит интерпретатор, изпълнител на Бетховен; ~ **í úkol** важна задача; **jeden z ~ích ústavů** един от важните, видните, значителните институти

přednicle, -e жс. предница: **uplést ~i (svetru)** изплета предница (на пулвер)

přednost, -i жс. 1. предимство, преимущество, достойнство: **oceňovat něčí ~i** оценявам достойнствата на някого; **má tu ~, že ...** има това преимущество, че...; **považuji to za ~** смятам това за преимущество, за предимство, за достойнство 2. предимство, по-голямо право, предпочитание: **uchazeči s praxí mají ~ (před ostatními)** кандидатите с практика имат предимство (пред останалите); **dát ~ někomu, něčemu** предпочета някого, нещо; дам предпочитание на някого, на нещо; **dát ~ ženě (při vcházení)** дам път на жена (при влизане); **dát ~ v jízdě** дам предимство при каране на автомобил; **dávat ~ vlaku před autem** предпочитам влак пред автомобил

přednost|a, -y *м.* 1. ръководител, началник, завеждащ, шеф: **~a kliniky** главен лекар, завеждащ клиника; **~a oddělení** завеждащ отдел; **~a (železniční) stanice** началник гара; **~a tohoto města** кмет на града 2. *адм. юрид.* околийски управител (*след 1989 г.*)

přednostk|a, -y *жс. адм. юрид.* околийска управителка (*след 1989 г.*)

přednostně *нар.* с предимство: **~ vyřizovat** уреждам с предимство

přednostn|í, -í, -í който има предимство; привилегирован: **~í zásobování** снабдяване с предимство; **~í postavení** привилегировано положение; **mít ~í právo** имам право на предимство

přednož|it, -ím *св. физкулт.* изнеса крак напред

přednožk|a, -y *жс. физкулт.* прескок на ъред с крака, изнесени напред

přednož|ovat, -uji/разг. -uju *несв. физкулт.* изнасям крак напред

předoasijsk|ý [-z-], -á, -é предноазиатски; който се отнася към Предна Азия

předobraz, -u *м.* първообраз, прототип: **~ příštího života** първообраз на бъдещ живот; **~ románové postavy** прототип на герои от роман

předojazyčn|ý, -á, -é *език.* предноезичен: **~á hláska** предноезичен звук

předopatrov|ý, -á, -é *език.* преднонебен: **~á hláska** преднонебен звук

předoperačn|í, -í, -í предоперационен: **~í vyšetření** предоперационно изследване

předpaž|it, -ím *св. физкулт.* изнеса ръце напред

předpaž|ovat, -uji/разг. -uju *несв. физкулт.* изнасям ръце напред

předpír|at, -ám *несв. (со)* изпирам, наиксвам предварително (*нещо*); правя предпране (*на нещо*)

předpis, -u *м.* 1. инструкция, законово положение, нормативен документ, разпореджане, наредба, правило: **platné zákonné ~y** валидни законови положения; **jednat podle ~u** работя по инструкция; **služební, vojenské ~y** служебни, военни наредби, разпореджания; **dopravní ~y** правила за движение по пътищата 2. правило, норма: **chovat se podle společenských ~ů** спазвам обществените норми 3. рецепта: **lékařský ~** медицинска рецепта, медицинско предписание; **kuchařský ~** готварска рецепта; **~ daně** размер на данък

předpis|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со кому)* предписвам, нареждам, заповядвам, определям (*нещо на някого*): **nikdo mi nemá co ~ovat** никой не може да ми нарежда, да ми заповядва; **kritika nemůže ~ovat, jak psát**

критиката не може да предписва, да нарежда, да определя как да се пише; **nedá si radit ani ~ovat** не дава нито да го/я съветваш, нито да му/й нареждаш; **skladatel ~uje mírné tempo** композиторът определя умерено темпо 2. (*со*) предписвам (*лекарство*): **~ovat léky může jen lékař** да предписва лекарства може само лекар 3. (*со*) пиша (*образец*): **~ovat žákům na tabuli** показвам на ученици на черната дъска как да пишат

předpjat|ý, -á, -é *техн.* предварително напрегнат: **~ý betón** предварително напрегнат бетон, бетон с предварително напрежение

předplacen|í, -í *ср.* предварително заплащане; абонамент: **koncert mimo ~í** концерт извън абонамента

předplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (кому со; на со)* абонирам (*някого за нещо*): **~et (si) časopisy** абонирам се за списания

předplatit|el, -e *м.* абона̀т: **~é novin** абона̀ти на вестник

předplatitelsk|ý, -á, -é абонаментен: **~ý cyklus** абонаментен цикъл

předplat|it, -ím *св. (кому со; на со)* абонирам (*някого за нещо*): **~it (si) noviny** абонирам се за вестник; **~it (si) lóži v divadle** абонирам (се за) лóжа в театър

předplatn|é, -ého *ср.* цена, сума за абонамент: **~é časopisu** размер на абонамент за списание; **~é na obědy, za obědy** цена на предварително закупени купони за обяд

předplatn|í, -í, -í абонаментен; който се отнася до абонамент: **~í podmínky** условия за абонамент; **~í lístek** абонаментен билет

předpojat|ě *нар.* с предубеждение; преднамерено: **přistupuje k tomu ~** пристъпва към това с предубеждение

předpojatost, -i *жс.* предубеденост, предубеждение, преднамереност: **~ k manuální práci** предубеждение към физическия труд

předpojat|ý, -á, -é преднамерен, предубеден: **~ý kritik** предубеден критик; **~ý způsob myšlení** преднамерен начин на мислене; **být proti někomu ~ý** предубеден към спрямо някого

předpoklad, -u *м.* 1. условие, предпоставка: **~ úspěšné práce** условие, предпоставка за успешна работа; **mít ~y k povolání** имам предпоставки за дадена професия; **za ~u, že...** при положение, при условие, че...; **vytvářet ~y** създавам условия, предпоставки 2. предположение, очакване, предвиждане: **nesprávný, falešný ~** неправилно, лъжливо предположение; **plánování v ~u i ve skutečnosti** планирането като предвиждане и като практика

předpokládaný, -á, -é предполагаем, очакван, предвиждан: **~á spotřeba** предвиждан, предполагаем, очакван разход; **~é výsledky léčení** очаквани резултати от лечение

předpokládat, -ám неск. (со) 1. предполагам (нещо; че...), очаквам (нещо; че...; да...): **odpověděli mu, jak ~al** отговориха му както очакваше; **~ám, že přijde brzy** предполагам, че ще дойде скоро 2. предполагам, изисквам (нещо): **studium knihy ~á základní znalosti** проучването на книгата предполага основни знания; **každá zrada ~á zrádce** всяко предателство предполага предател

předpokoj, -e м. преддверие, антрè: **čekat v ~i** чакам в преддверие

předpoledne, -e ср. предиобед, предобед

předpolednem нар. преди обед, преди пладне

předpolí, -í ср. воен. предполие, терен пред позиции

předpona, -y ж. език. представка, прèфикс: **slovesná ~a** глаголна представка, глаголен прèфикс

předponový, -á, -é език. 1. представъчен, префиксален 2. префигиран: **~é sloveso** префигиран глагол

předporad|a, -y ж. предварително съвещание

předposledně нар. предпоследния път: **~ nebyl přítomen** предпоследния път той не присъства

předposlední, -í, -í предпоследен: **~í slabika slova** предпоследна сричка на дýма; **skončil na ~ím místě** той завърши на предпоследно място

předpotopní, -í, -í нейор. допотопен: **~í názory** допотопни възгледи

předpověď, -d'í ж. предсказание, пророчество, прогноза: **správná ~d'** вярно предсказание; **falesné ~d'í** лъжепророчества; **~d' počasí (na zítřek)** прогноза за времето (за úтре)

předpovědět, -ím, 3. мн. -ědí св. (со; со кому) предскажа (нещо на някого); прогнозирам (нещо): **stalo se, co lékař ~ědel** стана, както предвиди лекарят

předpovídat, -ám неск. (со; со кому) предсказвам, пророкувам (нещо на някого); прогнозирам (нещо); гледам (в бъдещето): **~at nezdar** пророкувам неуспех; **dal si ~at z ruky** даде, поиска да му гледат на ръка; **uměla ~at budoucnost** тя умееше да предсказва бъдещето; **mrazy ~ají bouři** прен. облаците предсказват дъжд

předpremiér|a, -y ж. предпремиера

předprodej, -e м. 1. предварителна продажба: **ohlásit ~ vstupenek** обявя предварителна продажба на билети 2. каса за предварителна

продажба: **okénko ~e** гишè на каса за предварителна продажба

předprodejní, -í, -í който се отнася към предварителна продажба: **~í pokladna** каса за предварителна продажба

předprs|eň, -ně ж. 1. стената под прозорец; парапèt: **nízká ~eň okna** нисък фрèнски прозорец; **zdobené ~ně lóži** украсени парапети на лóжи 2. воен. бруствер, парапèt, прèдна стена на окоп

předrážděně нар. прекалено раздразнено, прекалено възбýдено: **~ reagovat** реагирам прекалено раздразнено, прекалено възбýдено

předrážděnost, -i ж. прекалена раздразненост, прекалена възбýденост

předrážděný, -á, -é прекалено раздразнен, прекалено възбýден: **~é nervy** прекалено възбýдени нèрви; **~á fantazie** прекалено възбýдена фантазия; **~ý smích** прекалено възбýден, неестèствен смях

předražený, -á, -é прекомерно скъп: **~á cena** прекомерно висока цена

předraž|it, -ím св. (со) оценя (нещо) твърде високо; йскам прекалено висока цена (за нещо): **~it zboží** оценя стока прекалено високо; йскам прекалено висока цена за стока

předrážk|a, -y ж. остар. 1. муз. фòршлаг 2. лит. анакрýза

předraž|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) оценявам (нещо) прекалено високо; йскам прекалено висока цена (за нещо): **~ovat obilí** йскам прекалено висока цена за зърнени храни

předrevoluční, -í, -í дòреволюционен: **~í období** дòреволюционен период

předrží|et, -ím св. (кого, со) забавя, задържа (някого, нещо); пропýсна (определено време и под.): **~et čas ke spaní** пропýсна времето за сън; **~et hosta** задържа, забавя гòст; **~et žáky ve škole** задържа ученици в училище

předrží|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) задържам, забавям (някого, нещо); пропýскам (време и под.): **~ovat lidi v práci** задържам хора на работа; **~ovat (železniční) vozy** задържам вагòни; **~ovat pracovní dobu** удължавам работно време

předřečník, -a м. предишния(т) оратор, преждеговоривш(ият): **o tom už mluvil můj ~** за това вече говори предишният оратор

předřík|at, -ám неск. и св. (со; со кому) казвам/кажа (нещо на някого) предварително (за да бъде повторено): **~at přísahu** казвам/кажа клètва (за да я повторят)

předříkávač, -e м. четèц, който четè или казва нещо (за да бъде повторено)

předříkáv|at, -ám несл. (со; со кому) казвам (нещо на някого) предварително (за да бъде повторено): **~at slova písně** казвам предварително думи на песен

předřít|se, -u se св. 1. скъсам се, прекъсна се от триене, претрия се, прежъля се: **řňura se ~ela** връвта се претри 2. експр. съсия се, скъсам се от работа; преуморя се: **ten se ne~e** той няма да се преумори, няма да се скъса от работа

předsádk|a, -u ж. спец. фързац; лист, който съединява книга с подвързията

předsál|í, -í ср. фойе: **~í kina, divadla** фойе на кино, на театър

předsčén|a, -u ж. театр. 1. авансцена 2. интермедия, действие на авансцената

předsed|a, -u м. председател: **~a národního výboru** по-рано председател на народен съвет; **~a schůze** председател на събрание; **~a vlády** председател на правителство; министър-председател; **ministerský ~a** министър-председател

předsed|at, -ám несл. (četu) председателствам (нещо): **~at schůzi** председателствам събрание; **~at soudu** председателствам съдебно заседание

předsedkyn|ě, -ě ж. председателка

předsednick|ý, -á, -é председателски; който се отнася към председател: **~ý stůl** председателска маса; президиум

předsednictv|í, -í ср. председателство; функции на председател: **přijmout ~í** приема председателство; **schůze pokračovala za ~í jednatele** събранието продължи под председателството на секретаря

předsednictv|o, -a ср. президиум, председателство: **~o sjezdu** президиум на конгрес; **~o vlády** президиум на правителство; **člen ~a** член на президиум

předse|vzet|í, -í ср. решение, намерение, умисъл: **mít ~í učít se** имам намерение да уча; **splnit svá ~í** изпълня намеренията си

předse|vzít si, -vezmu si св. (со) книж. реша, намисля (да направя нещо); набележа намерения (за нещо): **provedl, co si ~vzal** направи каквото бе решил, бе намислил; **~vzít si cíl** набележа си цел

předsí|ň, -ňě ж. 1. антрé, преддверие: **pokoj má vchod z ~ně** входът на стаята е през антрето; **chrámová ~ň** притвор; преддверие на храм 2. анат. преддверие (на кух вътрешен орган)

předsjezdov|ý, -á, -é предконгресен: **~á diskuse** предконгресна дискусия, предконгресно обсъждане

předskokan, -a м. спорт. 1. фърлôйфер (спор-

тист, който скача от шанцата преди състезание, за да провери изправността ѝ)

2. муз. подгръващ певец, подгръваща група

představ|a, -u ж. 1. представа, спомен: **~a z dětství** представа, спомен от детство; **žila v mé ~ě jako mladá žena** тя живеше в представите ми като млада жена 2. представа, понятие, възглед: **obecná ~a** най-обща представа; **z plánu získal dobrou ~u o stavbě** от плана той получи добра представа за строежа; **ověřil si svou ~u o něm** той провери представата си за него 3. представа, фантазия, мираж: **utkvělá ~a** идéя-фикс; натрапчива мисъл, идéя; **fantastické ~y o vesmíru** фантастични представи за вселената, за космоса; **lákala ho ~a snadného výdělku** привличаше го миражът за лесна печалба

představen|á, -é ж. малко остар. ръководителка, завеждаща, началничка, шефка: **~á kláštera** игуменка на манастир

představen|í, -í ср. 1. представление, спектакъл: **divadelní ~í** театрално представление; **ochotnické, dětské ~í** любителско, детско представление; **~í se nekoná** спектакълът няма да се състои 2. представяне (при запознаване)

představenstv|o, -a ср. ръководен орган, ръководство; управителен съвет: **~o družstva** ръководство на кооперация

představen|ý, -ého м. малко остар. ръководител, началник, завеждащ; шеф, висшестоящ: **povinnosti vůči ~ým** задължения към висшестоящите; **~ý kláštera** игумен на манастир

představ|it, -ím св. 1. (koho – вин. кому) представя (някого на някого), запознава (някого с някого): **~il nás své ženě** той ни представи на жена си 2. (koho, co кому) представя (някого, нещо на някого); дам представа (на някого за някого, за нещо); информирам (някого за някого, за нещо); запознава (някого с нещо): **výstava ~ila malířovo dílo** изложбата представи творчеството на художника; **~it události ve filmové zkratce** представя събития в кинематографично съкратен вид 3. (koho – вин.) представя, изиграва (някого); покажа (някого) на представление: **skvěle ~it Harpagona** блестящо представя, изиграва Арпагон

představ|it se, -ím se св. 1. (–; кому) представя се (на някого) (при запознаване): **dovolte mi, abych se ~il** позволете ми да се представя; **zapomněl se nám ~it** той забрави да ни се представи 2. (кому; jak) представя се, покажа се (пред някого; някак): **nová vláda se ~ila sněmovně** новото правителство се представи

в парламента; **mužstvo se ~ilo na vysoké úrovni** отбърът се представи на високо равнище
představ[ít si, -ím si св. (koho, co) представа си (някого, нещо): **nedovede si to ~it** не може да си го представи; **~it si sám sebe v té situaci** представи си себе си в това положение; **~te si** можете ли да си представите; представете си
představitel, -e м. 1. представител: **vedoucí ~é strany** ръководни представители на партия; **~é pokrokové vědy** представители на прогресивната наука **2.** изпълнител (актьор): **~ Jeníka** изпълнител на ролята на Йеник
představitelk|a, -у ж. 1. представителка: **byla typickou ~ou svého pohlaví** тя беше типична представителка на своя пол **2.** изпълнителка: **~a Maryši** изпълнителка на ролята на Мъриша
představitost, -i ж. въображение, фантазия: **tvůrčí ~** творческа фантазия
představ[ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (koho komu) представям (някого на някого), запознавам (някого с някого): **~ovat hosty domácím** представям гостите на домакините **2. (koho, co komu)** представям (някого, нещо на някого); давам представа (на някого за някого, за нещо); информирам (някого за някого, за нещо); изобразявам (някого, нещо пред някого): **výstava ~uje veřejnosti výsledky práce celého desetiletí** изложбата представя пред обществеността резултатите от работата през цялото десетилетие; **co ten obraz ~uje?** каквo изобразява тази картина? **3. (koho – вин.)** представям, изигравам (някого); показвам (някого) в представление: **kdo ~uje Hamleta?** кой играе ролята на Хамлет? **4. (koho, co)** представям (някого); представител съм (на някого); изпълнявам пълномощия (на някого): **poslanec ~uje své voliče** народният представител представя своите избиратели **5. (čít)** представлявам (нещо); съставлявам, съставен съм (от нещо): **auta ~ují velkou část vývozu** автомобилите представляват голяма част от износа; **zlepšovací návrh ~uje značnou úsporu** рационализаторското предложение представлява значителни икономии
představov[at se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. (-; komu) представям се (на някого) (при запознаване): **napřed se ~uje muž ženě** първо мъжът се представя на жената **2. (komu, jak)** представям се, демонстрирам се (пред някого; някак): **věřejnosti se ~uje nový soubor** нов хор се представя на публиката
představ[ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (koho, co) представям си (някого, нещо); въобразявам си (нещо): **~oval jsem si to jinak** предста-

вах си (това) друго; **~ovat si všechno různě** представям си всичко в розова светлина
předstih, -u м. преднина, аванс, изпреварване: **získat ~** спечеля преднина, изпревара; **řešit úkoly v ~u** решавам, изпълнявам задачи предсрочно
předstih|nout, -nu св. 1. (koho, co) изпревара, надмина, задмина (някого, нещо) (в движение): **~nout vedoucího běžce** изпревара водещия бегач; **šel rychleji, brzy mě ~l** той вървеше по-бързо, скоро ме задмина **2. (koho, co)** изпревара (някого, нещо); появя се (преди някого, преди нещо): **~l v podání zprávy** някой ни изпревари със съобщението; **~nout svou dobu** изпревара своето време **3. (koho, co čít, v čet)** надмина (някого, нещо с нещо, в нещо); превзъмгна, надхвърля (нещо): **~l znalostmi spolužáky** той надмина съучениците със знанията си; **skutečnost ~la všechna očekávání** действителността надмина всички очаквания; **~nout předválečnou výrobu** надхвърля предвоенното производство
předstih[ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (koho, co) изпреварвам, надминавам, надминавам (някого, нещо) (в движение): **čluny se navzájem ~ovaly** лодките се изпревараха една друга; **světlo nemůžeme ~ovat** не можем да надминаваме скоростта на светлината **2. (koho, co)** изпреварвам (някого, нещо); избързвам (преди някого, преди нещо); появявам се по-рано (от някого, от нещо): **~ovat dobu, vývoj** изпреварвам времето, развитието **3. (koho, co čít, v čet)** изпреварвам, превзхощавам, надминавам (някого, нещо с нещо, в нещо, по нещо); надхвърлям (нещо): **~uje ho vzděláním** превзхощава, надминава го по образование; **~ovat ve svém oboru předchůdce** изпреварвам, надминавам предходниците си в своята специалност; **~ovat všechna očekávání** надхвърлям, надминавам всички очаквания
předstíran|ý, -á, -é имитиран, симулиран
předstír[at, -ám неск. (co před koho, komu) симулирам, имитирам (нещо пред някого; че...) преструвам се, правя се (на някакъв; че...): **~at práci** правя се, че работя; **~at zájem** симулирам интерес; преструвам се, че ми е интересно; **~at nemoc** симулирам болест, правя се на болен; **nebudeme si nic ~at** няма да се преструваме, да се лъжем; **~al, že něco hledá** той се преструваше, правеше се, че търси нещо; **~á, že chce odejít** преструва се, прави се, че иска да си върви
předstoup[ít, -ím св. 1. (-; před koho, před co)

изляза напред; изляза (*пред някого, пред нещо*): **~it několik kroků** изляза няколко крачки напред; **~it před ostatní** изляза пред останалите; **~it před oponu** изляза пред завесата; **svědku, předstupte!** свидетелят, излезте напред! **2.** (*s čím*) изляза (*с нещо*) (*пред обществеността*): **~it před veřejnost s prohlášením** изляза с декларация пред обществеността **předstup|eň, -ně** *м. книж.* първа, начална, въводна степен, фаза: **~eň revoluce** начална фаза на революция **předstup|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* излизам напред; излизам (*пред някого, пред нещо*): **každý ~uje a hlásí se** всеки излиза напред и се обажда; **~ovat před soud** излизам пред съда; **~ovat před mikrofon** излизам пред микрофона; **~ovat před veřejnost** излизам пред обществеността **předsud|ek, -ku** *м.* предразсъдък, предубеждение: **bojovat proti rasovým ~kům** боря се срещу расови предразсъдъци; **chovat se bez ~ků** държа се без предразсъдъци; **~ek proti novému zřízení** предубеждение към новото устройство **předsu|nout, -nu** *св. 1. (co)* изнеса напред, поставя отпред (*нещо*): **~nout nohu** изнеса крак напред **2. (co čemu)** поставя (*нещо пред нещо, преди нещо*): **~nout cyklu přednášek úvodní přednášku** преди цикъла лекции поставя въводна лекция **předsu|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (co)* рядко изнасям напред (*нещо*): **~ovat čelist** изнасям челюст напред **předsunut|ý, -á, -é 1.** изнесен напред; преден: **~é rameno** рамо, изнесено напред; **~ý chráněný vjezd** изнесен напред вход за автомобили (*с навес*); **~é jednotky** *воен.* предни части, преден отряд; **~é postavení** *воен.* предна позиция **2. в счтет.** **~ý prodej** продажба пред магазина, на открито **předsvátečn|í, -í, -í** предпразничен: **~í den** предпразничен ден; **~í nálada** предпразнично настроение **předškoln|í, -í, -í** предучилищен: **~í výchova** предучилищно възпитание; **~í věk** предучилищна възраст (*от 4 до 6 г.*) **předtanč|it, -ím** *св. 1. (před koho, před co)* изляза напред (*пред някого, пред нещо*) танцувайки: **před tribunou ~ilo deset párů** пред трибуната с танцова стъпка излязоха десет двойки **2. (co)** покажа (*танц*), танцувам пред някого (*за образец*): **mistr ~il mazurku** танцмайсторът, учителят по танци показа как се танцува мазурка

předtanečnic|e, -e *ж.* танцорка, която показва как се танцуват различни танци: **plesová ~e** танцорка, която показва как се танцуват танци на бал **předtanečník, -a** *м.* танцор, който показва как се танцуват различни танци: **~ na plesu** танцор, който показва как се танцуват танци на бал **předtím** *нар.* преди това; преди: **pracoval víc než ~** той работеше повече от преди; **nikdy ~ ho neviděla** никога преди (това) не го беше виждала; **vše bude jako ~** всичко ще бъде както преди (това) **předtisk, -u** *м. 1.* печатана бланка, формуляр: **vyplnit formulář podle ~u** попълня формуляр на печатана бланка **2.** контур, рисунка, модел (*за бродирание*) **předtisk|nout, -nu** *св. (co)* напечатам предварително (*бланка и под.*): **~nout formulář** напечатам формуляр, бланка: **~nout na kapesníky monogram k vyšití** напраща предварителен отпечатък на монограм за бродирание върху носни кърпички **předtisk|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (co)* печатам, напечатвам предварително (*бланки и под.*): **~ovat formuláře** печатам формуляри, бланки; **~ovat monogramy** правя предварително отпечатъци за бродирание на монограми **předtuch|a, -y** *ж.* предчувствие, предположение, очакване: **mít špatnou ~u** имам лошо предчувствие; **~a vývoje** предположение, очакване за развитие; **jeho ~a se splnila** предчувствието му се сбъдна **předurč|en|í, -í** *ср.* предназначение, предопределение: **mít zvláštní ~í** имам специално предназначение; **není žádného ~í** няма, не съществува предопределение **předurč|it, -ím** *св. (koho, co k čemu, pro co)* предопределя (*някого, нещо за някакъв, за нещо*): **~it za nástupce** предопределя за заместник, за приемник, за наследник; **~it někomu životní dráhu** предопределя жизнения път на някого **předurč|ovat, -uji/разг. -uju** *несв. (koho, co k čemu, pro co)* предопределям (*някого, нещо за някакъв, за нещо*): **schopnosti ho ~ují k herecké dráze** способностите му предопределят за него актьорски път **předváděč, -e** *м.* демонстратор: **~ nových strojů** демонстратор на нови машини; **~ atrakcí** демонстратор на атракции **předváděčk|a, -y** *ж.* демонстраторка: **~a filmů** демонстраторка, операторка на филми **předvád|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** *несв. 1. (koho, co koho)* довеждам (*някого, нещо пред някого*):

~**ět koně** довеждам, показвам кон/конѐ; ~**ět k výsledku** довеждам на разпит **2.** (*koho, co komu*) показвам, демонстрирам (*някого, нещо на някого*): ~**ět přístroj** показвам, демонстрирам уред; ~**ět model nových šatů** показвам, демонстрирам нов модел дрехи **3.** (*co*) изпълнявам, свиря, играя, представям (*нещо*): ~**ět veselohru** играя, изпълнявам, представям комедия; ~**ět hudební dílo** изпълнявам, свиря музикално произведение **4.** (*koho*) имитирам (*някого*): ~**ět svého učitele** имитирам учителя си

předválečný |**ý, -á, -é** предвоенен; който е от преди войн(а) (*Първата или Втората световна война*): ~**á léta** предвоенни години; ~**á látka** плат от преди войната

předvánoční |**í, -í** предколеден, предпразничен; който е от преди Коледа; коледен: ~**í nálada** предпразнично коледно настроение; ~**í trh** пазарът преди Коледа, коледен пазар

předvčerejší |**ek, -ka** м. онзи ден, завчерашен ден: **od ~ka přší** от онзи ден вали дъжд

předvčerejší |**í, -í, -í** завчерашен, онзиденшен; който е от онзи ден, от два дни: ~**í mléko** мляко от онзи ден, от два дни; ~**í večer** онзи вечер, завчера вечер

předvírem *вж. předevčírem*

předvečer, -a м. навечерие: ~**1. máje** навечерие на Първи май; **v ~ válku** в навечерието на войната

předvěk |**ý, -á, -é** праисторически, древен: ~**á flóra** древна, праисторическа флора; ~**ý člověk antrop.** кроманьонец, праисторически човек

předvelikonoční |**í, -í, -í** великденски, предвеликденски: ~**í úklid** великденско чистене; ~**í půst** Велики пост

předvíěst, -edu св. **1.** (*koho, co komu*) довед(а) (*някого, нещо пред някого*): ~**ěst zajatce** довед(а) пленник **2.** (*koho co; koho, co komu*) демонстрирам, покажа (*някого, нещо на някого*); запозная (*някого с някого, с нещо*): ~**ěst prototyp** покажа, демонстрирам прототип **3.** (*co*) представя, покажа (*нещо*): ~**ěst své umění** представя, покажа изкуството си; ~**ěst divadelní hru** представя театрална пиеса

předvětí |**í, -í** ср. **1.** език. първо прѐсто изречение (*от голям период*) **2.** муз. първа част от музикална фраза

předvíd |**at, -ám** *несв. (co)* предвиждам, очаквам, предсказвам, предугаждам (*нещо*): ~**at vývoj** предвиждам развитие; **to se dalo ~at** това можеше да се очаква; ~**at spolehlivě počasí** със сигурност предсказвам времето

předvídátní |**ý, -á, -é** предсказуем; който може да се предвиди

předvídavost, -i жс. предвидливост, далновид-

ност: **vědecká ~** научна далновидност; **nedostatek ~i** недостиг на предвидливост

předvídav |**ý, -á, -é** предвидлив, далновиден, прозорлив: ~**ý politik** далновиден, прозорлив политик

předvoj, -e м. **1.** прѐден отряд; чѐлѐ; авангард: ~**průvodu** чѐлѐ на манифестация **2.** *воен.* авангард

předvojensk |**ý, -á, -é** донаторен; който се отнася към периода преди военна служба: ~**ý výcvik** донаторно обучение

předvolání |**í, -í** ср. призовка: **dostat ~í k soudu** полѓча призовка да се явѓ в съдѓ

předvolat, -ám св. (*koho – вин.*) извиквам, призова (*някого*) (на съд): ~**at obžalovaného** призова подсъдим; ~**at k výsledku** извиквам на разпит; ~**at rodiče do školy** извиквам родители в училище

předvoláv |**at, -ám** *несв. (koho – вин.)* извиквам, призовавам (*някого*) на съд

předvolební |**í, -í, -í** предизборен: ~**í schůze** предизборно събрание; ~**í kampaň** предизборна кампания

předzápas, -u м. *спорт.* предварителна срѐща, предварително състѐзание

předznamenání |**í, -í** ср. **1.** *книж.* предзнаменование: ~**í revoluce** предзнаменование на революция **2.** муз. армату̀ра

předzpěv, -u м. **1.** *лит.* прѐлог, ѓвод към голямо поетично произведение **2.** муз. увертю̀ра, интродѓкция към музикално произведение

předzpěvač |**ka, -u** жс. певица, която дава тѐн, запѓва първа в хѐр

předzpěvák, -a м. запѓвач; певѐц, който дава тѐн, запѓва прѓв в хѐр

předzpěvovat, -uji/разг. -uju *несв. (komu co; –)* пѐя (*нещо пред някого*) като образѐц; демонстрирам пѐене (*на някого*): ~**ovat hudebníkům písně** пѐя, демонстрирам пѐсни пред музиканти

předzpív |**at, -ám** св. (*co komu*) изпѐя (*нещо пред някого*) като образѐц; демонстрирам пѐене (*пред някого*): **zahrál co mu kdo ~al** тѐй изсвири всѓчко, коѐто му изпѓха

předzvěst, -i жс. *книж.* предзнаменование, предвѐстник, признак: **sněženky jsou ~í jara** кокичетата са предвѐстник, предзнаменование, признак на пролетта; ~**bouře** предвѐстник, признак на бѓря

přeexponovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) **1.** *фотогр.* преэкспонирам (*нещо*) **2.** *разг. публ.* прѐсия, прѐсоля (*нещо*); прекаля (*с нещо*); представя (*нещо*) прѐсилено, в карикату̀рен вид

přefiltr|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) филтрирам (нещо)

přefouk|nout, -nu св. (со) прекалено надуя, напòмпам (нещо): **~nout pneumatiku** напòмпам прекалено автомобилна гýма

přehán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. 1. (кого, со přes со) прекàрвам (някого, нещо през нещо): **~ět ovce přes lávku** прекàрвам овце по мòстче 2. (со) прекалявам (с нещо): **~ět sport** прекалявам със спòрта 3. (со) преувеличавам (нещо): **někdy trochu ~í** понякога мàлко преувеличава

přeháňk|a, -y ж. 1. краткотрайно превалвяване от дъжд или сняг: **jarní ~a** прòлетно превалвяване; **sněhová ~a** превалвяване от сняг 2. преувеличение: **bez ~y možno říci ...** без преувеличение мòже да се каже...

přeháňkov|ý, -á, -é в счѐт. **~é počasí** променливо врѐме; врѐме с превалвявания

přeház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (со) 1. прехвърля (нещо): **~et obilí, slámu** прехвърля зърно, слàма 2. прерòвя, разхвърля, разбъркам, обòрна (нещо) наòпаки: **~et papíry** прерòвя, разбъркам книжà

přehaz|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кого, со kam) прехвърлям (някого, нещо някъде): **~ovat míč z ruky do ruky** прехвърлям тòпка от ръка в ръка 2. (кого, со přes со) надхвърлям, прехвърлям, мýтам (някого, нещо през нещо): **~ovat přes říčku kameny** хвърлям камъни през рекичка 3. (со přes со) намятам (нещо върху нещо): хвърлям покрýвка (върху нещо); премýтам (нещо през нещо): **~ovat koně dekou** намятам кòн с одеàло; **~ovat přes postel pokrývku** мýтам, застилам покрýвка върху леглò 4. (со přes со) премýтам (нещо през нещо, върху нещо): **~ovat si nohu přes nohu** премýтам крàк върху крàк 5. (со) размѐствам дýми в изречѐние 6. (со) разг. превклòчвам, смѐням (нещо): **~ovat výhybky** смѐням ж.п. стрелки, трамвайни стрелки; **~ovat rychlosti** превклòчвам, смѐням скòрости

přehlás|ka, -ky ж. език. прѐглас

přehlas|ovat, -uji/разг. -uju св. (кого, со) преодолѐя (нещо) при гласуване; победя (някого) чрез гласуване: **odpůrci byli ~ováni** прòтивниците бяха победѐни при гласуването, останаха малцинствò

přehlas|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. и св. език. претърпявам/претърпя прѐглас; преглàсам се/преглася се, промѐням се/променя се в...

přehled, -u м. 1. видимост, изглед, пòглед към

нѐщо: **~ po celém sále** изглед, пòглед, видимост към цялата зàла; **odtud mám pěkný ~** оттýк виждам добрѐ, ймам добрà видимост, хýбава глѐдка 2. прѐдстава, обща информàция, общ пòглед: **mít ~ o literatuře** ймам прѐдстава от литератýра, ймам пòглед върху литератýра 3. прѐглед, обзòр, крàтка информàция: **~ vývoje** прѐглед на развитиѐ; **~ povětrnosti, počasí** прѐглед на врѐмето, метеорологичен прѐглед, синоптична свòдка; **podat ~ událostí** направя обзòр, прѐглед на събѐтия **přehledně** нар. прѐгледно, подрѐдено, ясно: **~ uspořádat** подрѐдя прѐгледно

přehlednost, -i ж. прѐгледност, яснòтà: **~ výkladů** прѐгледност, яснòтà на обяснения

přehléd|nout, разг. přehlíd|nout, -nu св. 1. (со) обхвàна (нещо) с пòглед: **odtud lze ~nout údolí** оттýк мòже да се разглѐда долинàта 2. (кого, со) преглѐдам (някого, нещо); хвърля пòглед (на нещо), запознàя се повърхностно (с нещо): **letmo ~nout** преглѐдам бѐгло, хвърля бѐгъл пòглед 3. (со) преглѐдам, проверя (нещо); извърша повтòрен преглѐд, òглед, ревизия (на нещо): **~nout účty** преглѐдам, проверя смѐтки 4. (кого, со) не забелѐжа, пропýсна (някого, нещо; че...): **~nout chybu** не забелѐжа, пропýсна грѐшка; **~l, že má nové šaty** тòй не забеляза, че тjà е с нòва рòкля

přehléd|nout se, разг. přehlíd|nout se, -nu се св. сбъркам; не видя добрѐ, не забелѐжа; видя неправилно, погрѐшно: **~l se a vzal jiný klobouk** тòй не видя добрѐ и взѐ другà шàпка; бѐз да забелѐжи тòй взѐ другà шàпка; **možná, že ses ~l** мòже да си видял неправилно, мòже да не си видял добрѐ

přehlédnut|í, разг. přehlídnut|í, -í ср. грѐшка, прòпуск, недоглѐждане, недоразумѐние: **při korektuře došlo k ~í** при коректýрата бѐ допýснат прòпуск; **je to pouhé ~í** товà е прòсто грѐшка, прòпуск

přehledn|ý, -á, -é преглѐден, ясен: **~ý zápis** преглѐден прòтокол; **~á příručka** преглѐдно, ясно помагàло; **~á mapa** геогр. кàрта с голям машàб

přehlíd|ka, -y ж. прѐглед, парàд, ревю: **vojenská ~a** воѐнен парàд; **módní ~a** мòдно ревю; **filmová ~a** филмов фестивàл; **~a pluku, posádky** воен. прѐглед, инспекция на пòлк, на екипаж

přehlíd|nout, přehlídout se, přehlídnutí вж. **přehlednout, přehlednout se, přehlednutí**

přehlíz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. (со) обхвàщам с пòглед, разглѐждам (нещо): **~et z návrší údolí** от височинà разглѐждам, оглѐждам

долинà **2.** (*koho, co*) преглѣждам (*някого, нецо*); хвѣрлям повѣрхностен, бѣгъл поглед (*на нецо*): **~et noviny** преглѣждам вѣстник **3.** (*co*) проверявам, преглѣждам повтѣрно (*нецо*): **~et synovi úkol** проверявам домашно на синà **4.** (*koho, co*) не забелязвам, пропу́скам (*някого, нецо; че...*): **~et chyby** не забелязвам грѣшки **5.** (*koho, co*) прàвя се, че не забелязвам (*някого, нецо*); отминавам без внимàние (*някого, нецо*): **~et klukoviny** отминавам без внимàние немирства; **společnost ho ~ela** обществòто се правеше, че не гò забелязва; обществòто не мý обрѣщаше внимàние

přehlušit, -ím св. **1.** (*co*) заглушà, напра́вя да заглѣхне (*нецо*): **hrom ~il slova** грѣмотѣвица заглуши думите **2.** (*co*) *прен.* потисна (*нецо*): **~it bolest** потисна бòлка

přehlušovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*co*) заглушàвам, прàвя (*нецо*) да заглѣхва: **hudba ~uje lidské hlasy** мýзиката заглушàва човѣшките гласовѣ **2.** (*co*) *прен.* потискам (*нецо*): **~ovat výčitky svědomí** потискам, заглушàвам угризения на съвестта

přehmat, -u м. **1.** грѣба грѣшка; недоглѣждане, нарушѣние, злоупотре́ба (*при изпълнение на служебни задължения*): **dopustit se ~u** допу́сна грѣба грѣшка, грѣбо нарушѣние **2.** *физкулт.* прехвàт, прехвàщане, смяна на хвàщане

přehmát|nout se, -nu se св. **1.** посѣгна, но не улѣча, не хвàна товà, коѣто е необходимо: **~l se v lahvičce a)** той посѣгна към шишѣнцето, но не гò напи́па **б)** той обѣрна, събòри шишѣнцето **2.** допу́сна грѣба грѣшка, недоглѣждане, нарушѣние: **nerad se ~l** той не обичаше да допу́ска недоглѣждания, нарушѣния

přehnaně нар. прекалѣно, преувеличѣно: **~vlídný** прекалѣно, неестѣственно любѣзен

přehnan|ý, -á, -é прекалѣн, преувеличѣн: **~á zdvořilost** прекалѣна учтивост; **zprávy byly ~é** съобщенията бяха преувеличѣни

přehnat, -ženu св. **1.** (*koho, co přes co*) прекàрам (*някого, нецо през нецо*); накарàм (*животно*) да мйне (*през нецо*): **~hnat dobytek přes potok** прекàрам добйтък през потòк (*без превозно средство*) **2.** (*co*) прекаля (*с нецо*); пресоля (*нецо*): **~hnat žert** прекаля с шегà, пресоля шегà

přehnat se, -ženu se св. профучà, премйна мнòго бързо: **vlak se ~hnal kolem nás** влàкът се мярна, профучà край нàс; **bouřka se ~hnala** бурята се изви, премйна мнòго бързо

přehnojit, -ím св. (*co*) *сел.стоп.* преторя, нато-

ря (*нецо*) прекалѣно мнòго: **~it půdu dusíkem** наторя пòчва с прекалѣно мнòго азòтни тòрове

přeh|nout, -nu св. (*co*) прегѣна, подгѣна, огѣна, подвия, превия (*нецо*): **~nout plech** огѣна, прегѣна ламарина; **~nout kluka přes koleno** набия, натупам, нашляпам момчѣ (*като го прегѣна на коляното си*)

přeh|nout se, -nu se св. наведà се над нѣщо, през нѣщо: **~nout se přes zábradlí** наведà се през перилà

přehod|it, -ím св. **1.** (*koho, co kam*) прехвѣрля (*някого, нецо някѣде*): **~it míč přes síť** прехвѣрля тòпка над мрѣжа; **~it potok kamenem** прехвѣрля кàмък над потòк, през потòк; **~it brankáře** бия шут над вратàря **2.** (*co*) прехвѣрля (*нецо*) от еднò мjàсто на дрýго: **~it hůl z levé ruky do pravé** прехвѣрля бастýн от лjàвата в дjàсната рькà **3.** (*co přes co*) мѣтна (*нецо през нецо*); покрия, застѣля (*нецо с нецо*): **~it postel přikrývkou** покрия, застѣля леглò с покривка **4.** (*co přes co*) премѣтна (*нецо върху нецо, на нецо*): **~it si nohu přes nohu** мѣтна крàк върху крàк; **~it si tašku přes rameno** мѣтна чàнта на рàмо **5.** (*co*) *разг.* превкляча, премѣстя, обѣрна (*нецо*): **~it rychlost** превкляча скòрост; **~it výhybku** обѣрна, превкляча ж.п. стрелкà

přehodnoc|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*koho, co*) преоценявам (*някого, нецо*): **~ovat své schopnosti** преоценявам свòите спòсòбности

přehodnot|it, -ím св. (*koho, co*) преоценя (*някого, нецо*): **~it kulturní dědictví** преоценя култýрно наслѣдство

přehoup|nout, -nu св. (*co; přes co*) прескòча (*нецо; през нецо*); прехвѣрля се (*през нецо*): **~nout plot** прескòча оградà

přehoup|nout se, -nu se св. **1.** (*přes co*) прескòча (*нецо; през нецо*); прехвѣрля се (*през нецо*): **~nout se přes příkop** прескòча, прехвѣрля се през окòп, през канàвка **2.** (*z čeho na co*) премѣстя тежестта на тjàлото си от еднò мjàсто на дрýго: **~nout se z nohy na nohu** полòшна се, пристѣпя от крàк на крàк

přehoz, -u м. покривка, намѣтка: **~ na gauč** покривка за канапѣ; **krajkový ~ přes rameno** дантѣлена намѣтка

přehrab|at, -u св. (*co*) **1.** подравня (*нецо*) с греблò: **~at záhon** подравня лехà **2.** обѣрна, преобѣрна (*нецо*): **~at seno** преобѣрна сенò **3.** прерòвя (*нецо*): **~at dopisy** прерòвя писмà

přehrabáv|at, -ám, přehrab|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*co*) рòвя се (*в нецо*); прерàвам, разрàвам, преобрѣщам (*нецо*): **~at zásuvky** прерàвам, преобрѣщам чекмеджѣта; **~ovat seno**

prehřát, -eji/разг. -eju св. (со) прегрѣя, претопля, загрѣя (нещо) прекалено много
prehřát se, -eji se/разг. -eju se св. прегрѣя (се), претопля се, загрѣя се прекалено много: **motor se ~ál** моторът прегря
prehřívák, -u м. техн. прегревател
prehřívát, -ám несв. (со) прегрѣвам, претоплям, загрѣвам (нещо) прекалено много
prehřívát se, -ám se несв. прегрѣвам се, претоплям се, загрѣвам се прекалено много
prehustít, -ím св. (со) сгъстя, напômпам (нещо) твърде много
prehýb, -u м. 1. гънка: ~ látky гънка на плат 2. кривина, завој, извивка: ~y horské cesty извивки, завој на планински път
prehýbat, -ám несв. (со) прегъвам, огъвам, превивам (нещо): ~at stránky v sešitě прегъвам листове в тетрадка
prehýbát se, -ám se несв. 1. огъвам се, превивам се: stromy se ~ají (větreм) дърветата се огъват (от вятър) 2. навѣждам се над нещо: ~at se k zemi навѣждам се към земята
precházet, -ím, 3. мн. -eji/-í несв. 1. (со) преминавам, вървя пеша (през нещо); пресичам, прекосявам (нещо): ~et (přes) ulici преминавам (през) улица; пресичам, прекосявам улица 2. (přes со) преминавам (през препятствие): ~et přes všechny překážky преминавам, преодолявам всички прѣчки, препятствия 3. (на со, в со) преминавам (към нещо); променям се, превръщам се (в нещо): rovina ~í v pohoří равнината преминава в планина; ~et na nové metody práce преминавам към нови методи на работа 4. (со čím) прехвърлям, преглѣждам (нещо): ~et (očima) noviny преглѣждам вѣстник 5. (со) отминавам (нещо): ~et svůj dům отминавам дома си; ~et povmluvy отминавам сплетни с мълчание 6. (koho, со) обикн. третол. ~í минава минава (нещо) ♦ **užít**
~í trpělivost търпѣнието ми е на изчѣрпване; ~í ho/mu zrak i sluch той губи ўма и дўма 7. (со) прекарвам (нещо) на крак: chřipka se nemá ~et грипът не бива да се прекарва на крак 8. хoдя напред-назад, разхождам се на-сам-натам: neklidně ~et po pokoji неспокойно хoдя, разхождам се напред-назад из стаята
prechladít, -ím св. (со) преохладя, изстудя, охладя (нещо) прекалено много: ~it pivo изстудя бира твърде много
prechlázovat, -uji/разг. -uju несв. (со) преохладжам, изстудявам, охладжам (нещо) прекалено много

přechlor|ovat, -uji/разг. -uju св. прехлорйрам, пренасйтя с хлор

přechod, -u м. 1. преминаване, придвйжване пёш през нёщо: **při ~u hranice byl zadržen** при преминаване на границата бё задържан 2. пешеходна пътека 3. ж.п. прёлез: ~ **přes trať** ж.п. прёлез (за пешеходци) 4. прёход, преминаване от едно състояние в друго: ~ **z horka do zimy** прёход от жёга към студ; ~ **od malovýroby k velkovýrobě** прёход от дребно към ёдро производство 5. прёход, междинна стёпен 6. мед. климатёриум, критическа възраст: **je v ~u** тя е в критическата възраст

přechod|it, -ím св. (со) преживёя, прекарам (нещо) на крак: ~ **it chřipku** прекарам грип на крак

přechodně нар. врёменно, прёходно: ~ **zlepšené počasí** врёменно, прёходно подобрёно врёмё; **být někde jen ~** намирам се някъде врёменно

přechodník, -u м. език. дёепричастие

přechodn|ý, -á, -é 1. врёменен: ~ **ý stav** врёменно състояние: ~ **é řešení** врёменно решение; ~ **é bydlíště** врёменно местожителство 2. прёходен: ~ **é období mezi zimou a jarem** прёходен период междy зима и прёлёт

přechovávач, přechovávateľ, přechovavateľ, -e м. укривател, ятак: ~ **kradených věcí** укривател на крадени вёщи

přechováv|at, -ám нескв. (кого, со) укривам, държя (някого, нецо) незаконно: ~ **at policejně hledané osoby** укривам лица, издйрвани от полицията; ~ **at zbraně** укривам, държя незаконно оръжие

přechvát|it, -ím св. (кого, со) прехвля (някого, нецо) ♦ **chvatě se k tomu** прехвля се к тому

přechval|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кого, со) прехвлявам (някого, нецо)

přechýl|it, -ím св. (со) рядко 1. наведя (нецо) на другата страна 2. език. образувам производно същ. от друг род (обикн. жс.)

přechýl|it se, -ím se св. наведя се, издям се над нецо: ~ **it se přes stůl** наведя се над маса

přechylován|í, -í ср. език. образуване на същ. от друг род (обикн. жс. от изходни същ. от м.)

přechyl|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) език. образувам производно съществително от друг род (обикн. жс.)

přechyl|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. навёждам се, издавам се над нецо

přeindustrializovan|ý, -á, -é твёрде много индустриализиран, хипериндустриализиран

přejat|ý, -á, -é в съчет. ~ **é slovo** заёмка; чужда дума, заета в езика

přejemněl|ý, -á, -é префйнен, прекалёно изискан **přej|et, -jedu** св. 1. (со; kudy; kam) премйна (не-

що) (с превозно срёдство): ~ **jet hranice** премйна граница (с превозно срёдство); ~ **jet (přes) most** премйна (по) мост (с превозно срёдство) 2. обикн. третол. - **jede** премйне, мйне (за превозно срёдство): **počkat až ~jede vlak** почакам да премйне влакът 3. пропусна да сляза наврёмё (от превозно срёдство): ~ **jet o dvě stanice** сляза (с) двё гарй по-нататък, отмйна с двё гарй по-нататък 4. (кого, со) прегазя, премажя (някого); смажа, сгазя (нецо): **auto ~jelo psa** автомобилът прегазй куче 5. (со чёт, на чет) плёзна, прехвёря, мйна, прекарам (нецо по нецо) (набързо, повърхностно): ~ **jet rukou hranu stolu** прекарам ръка по ръба на маса; ~ **jet očima přítomné** плёзна, прекарам поглед по присъстващите; ~ **jet žehličkou límeček** пригладя якя с ютия ♦ ~ **jet někoho od hlavy k patě** премёря, изгледам някого от глава до петй; измёря някого с поглед; **mráz mu ~jel po zádech** трёпки го побйха

přejezd, -u м. 1. преминаване през нецо (с превозно срёдство): ~ **přes hranice** преминаване през граница 2. ж.п. прёлез: **nechráněný ~** неохраняван ж.п. прёлез

přejezdov|ý, -á, -é който се отнася към прёлез: ~ **ý signál** сигнал на ж.п. прёлез

přejí|at se, -ám se нескв. (чёт) преяждам (с нецо)

přejímac|í, -í, -í който се отнася към предаване и приёмане: ~ **í komise** приёмателна комйсия; ~ **í list** адм. приёмателен протокол, акт

přejím|at, -ám нескв. (со) 1. приёмам (нецо): ~ **at stavbu** приёмам строеж; ~ **at zboží** приёмам стока 2. поёмам, приёмам (нецо): ~ **at službu** приёмам, поёмам дежурство: ~ **at řízení vozu** поёмам управлёние на кола; ~ **at funkci** приёмам, поёмам длёжност; ~ **at moc do svých rukou** поёмам властта в свой ръце 3. приёмам, възприёмам (нецо): ~ **at něčí metodu** възприёмам нёчий мётод

přejímk|a, -y жс. приёмане: ~ **a zboží** приёмане на стока

přejí|st se, -jím se 3. мн. - **jedí se** св. 1. (чёт) преям (нецо, с нецо): ~ **jíst se cukrovím** преям (със) сладкйши 2. (чёхо; чёти) преям (с нецо); не мёга да ям повече (някаква храна); втрёсне ми (се) (нецо): **chléb se nikdy ne~jí** хлябът никога не ё много, не сё втрёсва

přel|ít, -jdu св. 1. (со, kudy; kam) премйна, пресекя, прекося (нецо, през нецо) (пёш): ~ **jít náměstí** премйна, пресекя площад; **nechat ~jít varem** прекарам през огън, стерилизирам; ~ **jít (přes) most** премйна (по) мост 2. (ро чёт, kudy; кого, со) премйна (бёгло) (по нецо);

прегледам, прехвърля (нещо): **~jít stránku (zrakem)** прегледам, прехвърля страница; **mrak ~jde po nebi** облакът ще се плъзне, ще премине по небето; **po její tváři ~šel úsměv** по лицето ѝ се плъзна, премина, пробягна усмивка; **~šlapat** тръпки **3.** (ке коти, к чети) премина (към някого, към нещо), на страната (на някого, на нещо): **~jít k nepříteli** дезертирам, премина на страната на неприятеля **4.** (do čeho, k čemu) премина (от една дейност към друга): **~jít z obrany do útoku** премина от отбрана в настъпление, в атака; **~jít do důchodu** изляза в пенсия **5.** обикн. третол. **~jde** (на коho, kam) премине (от един към друг човек, от един към друг обект): **povinnosti ~šly na mne** задълженията преминаха върху мен, паднаха се на мен; **půda ~šla do rukou lidu** земята премина в ръцете на народа; **hovor ~šel na děti** разговорът премина върху децата; **slovo ~šlo z němčiny (do češtiny)** думата е преминала от немски (в чешки) **6.** обикн. третол. **~jde** (v co) премине, промени се, превърне се (в нещо): **smích ~jde v pláč** смехът ще премине в плач **7.** обикн. третол. **~jde** премине, отмине, престане: **rok ~šel** отмина, измина година; **děšť ~šel** дъждът премина, отмина, спря; **bolest ~šla** болката премина, отмина, престана **8.** обикн. третол. **~jde** (коho/рядко kоти) мине (на някого): **žízeň ho ~šla** жаждата му премина, престана; **však vás smích ~jde** ще ви мине смехът, ще престане да ви е смешно ♦ **~šmádnout** обмиди не можеше да повярва на очите и ушите си **9.** (коho, co; kudy; -) отмина, не забележа, пропусна (някого, нещо): **~šel pěšinu, kudy měl odbočit** той отмина пътеката, където трябваше да отбие; **~šli jsme, musíme se vrátit** отминахме, трябва да се върнем; **~jít událost mlčením** отмина събитие с мълчание; **~jít klidně narážku** хладнокръвно не обърна внимание на намек; **tento fakt nemůžeme ~jít** не можем да отминем, да не забележим този факт **přejíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** нескв. (co; kudy; kam) преминавам (нещо, през нещо) (с превозно средство); пресичам, прекосявам (нещо): **~ět (přes) hranice** преминавам (през) граница: **lod'ka ~í řeku** лодката преминава, пресича, преминава ♦ **~májet** побиваха я тръпки **přejmenovat, -uji/разг. -uju** св. (коho, co na коho, na co) преименувам (някого, нещо на някого, на нещо): **~ovat ulici** преименувам улица **přejmenovávat, -ám** нескв. (коho, co na коho,

co) преименувам (някого, нещо на някого, на нещо) **přejmout, -u** св. (co) **1.** поема, взема (нещо по-дадено): **~out veslo** поема, взема весло; **~out moc do svých rukou** взема властта в свои ръце **2.** приема (нещо): **~out zásilku** приема пратка; **~out hotovou stavbu** приема готов строещ; **~out po někom práci** приема работата от някого; **~out kulturní dědictví** прен. преманува ♦ **~vzít** думата след някого **3.** възприема, приема (нещо): **~out něčí metodu** възприема нечий метод **4.** поема върху себе си (задачи, задължения и под.): **~out vedení** поема ръководство; **~out odpovědnost** поема отговорност **překabát|ovat se, -uji se/разг. -uju se** св. експр. пейор. преболядисам се, сменя политическите си убеждения **překap|at, -u/-ám** св. (co) филтрирам, дестилирам, екстрахирам (нещо): **dát šfávu ~at přes plátno** процедя сок през мърля; **~at kávu** екстрахирам кафе, направя кафе еспресо **překapáv|at, -ám** нескв. (co) филтрирам, дестилирам, екстрахирам (нещо) **překartáč|ovat, -uji/разг. -uju** св. (co) изчёткам (нещо), прекарам четка (по нещо): **~at si vlasy** разреща си косата с четка **překaz|it, -ím** св. (co kоти) осуеятъ, разваля, проваля (нещо); попреча (на някого) да оствестви (нещо): **~it něčí záměr** осуеятъ нечий намерения **překáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** нескв. (коти, чети) преча (на някого, на нещо, да...); смущавам (някого, нещо): **dům ~í frekvenci** къщата пречи на движението; **~et někomu v práci** преча на някого да работи **překážk|a, -u** жс. пречка, препятствие: **nepředvídané, objektivní ~y** непредвидени, обективни пречки: **běh přes ~y** бягане с препятствия; **protitankové ~y** воен. противотанкови заграждения **překážkov|ý, -á, -é** който се отнася до пречка, до препятствие: **~ý běh** физкулт. бягане с препятствия **překlad, -u** м. превод: **doslovný ~** буквален превод; **strojový ~** машинен превод **překládac|í, -í, -í** **1.** който се отнася към преместване, пренасяне от едно място на друго **2.** преводачески: **~í metoda** метод (на обучение) чрез превод **překladatel, -e** м. преводач (на писмен текст) **překladatelk|a, -u** жс. преводачка (на писмен текст)

překladačský, -á, -é преводачески: **~é umění** преводаческо изкуство

překlád|at, -ám нескв. **1. (co)** премествам (нещо) на друго място: **~at trat'** премествам ж.п. линия; **~at zboží** разтоварвам, прехвърлям, премествам стока от едно превозно средство на друго; **~at sídlo úřadu** премествам седалище на учреждение; **~at vyučování odpoledne** премествам, отлагам занятия за следобед; **být ~án na nové pracoviště** преместван съм, преместват ме на ново работно място **2. (co)** пренареждам, преподреждам (нещо): **~at parkety** пренареждам паркът **3. (co)** превеждам (нещо): **~at básně** превеждам стихове **4. (co přes co)** премятам, кръстосвам (нещо през нещо, върху нещо): **~at nohu přes nohu** премятам, кръстосвам крак върху крак **5. (co)** прегъвам, сгъвам (нещо): **~at papír na rolovinu** прегъвам, сгъвам хартия на две

překladiště, -ě ср. място за товаро-разтоварни работи

překlád|ka, -ky ж. извършване на товаро-разтоварни работи

překladov|ý, -á, -é преводен: **~á literatura** преводна литература

překlán|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se нескв. навеждам се над нещо: **~ět se přes zábradlí** навеждам се през перилà, над перилà

překlápěc|í, -í, -í който се обръща и изсипва автоматично; саморазтоварващ се: **~í vozík** саморазтоварваща се вагонетка; изсипваща се вагонетка

překláp|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. (co) обръщам, преобръщам, обръщам наопаки (нещо): **~ět vozík** преобръщам количка, вагонетка; **~ět buchty na talíř** обръщам бухти от тавà в чиния

překláp|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se нескв. преобръщам се, обръщам се (за предмети)

překle|nout, -nu св. **1. (co čím)** прехвърля (нещо над нещо); издигна свод, прехвърля мост (над нещо): **~nout chrám** издигна свод на храм; **~nout údolí** прехвърля мост над долина **2. (co)** преодоля, смекча (нещо): **~nout třídní rozdíl** преодоля, смекча класови различия; **~nout obtíže** преодоля трудности

překlep, -u м. печатна грешка (при писане на машина и под.)

překlepn|nout se, -nu se св. допусна печатна грешка (при писане на машина и под.)

překlepnut|í, -í ср. печатна грешка (при писане на машина и под.)

překlíží|t, -ím св. фурниrowам, залепя фурнир върху дърво

překližk|a, -y ж. фурнир, шпёрплат: **pilka na ~ku** трионче за фурнир, шпёрплат

překližkov|ý, -á, -é шпёрплатен, фурнирен **překlon|it se, -ím se** св. наведà се, приведà се над нещо, през нещо: **~it se dopředu** наведà се напред

překlop|it, -ím св. (co) обърна, преобърна (нещо): **~it sud** обърна, преобърна бъчва; **~it do sebe sklenku** експр. обърна една чашка (с алкохол)

překlop|it se, -ím se св. обърна се, преобърна се: **lod'ka se ~ila** лодката се преобърна

překombin|ovat, -uji/разг. -uju св. **1. (co)** разваля (нещо) от прекалено много комбиниране **2. (koho)** надмина (някого) в комбинации

překonan|ý, -á, -é преодолян, надживян, отживял: **~é názory** преодолены гледища; **~é zvyky** надживени, отживели обичаи, традиции

překon|at, -ám св. **1. (koho, co)** побежда, преодоля (някого, нещо); надвия (някого, нещо; на нещо): **~at soupeře** побежда съперник; **~at překážku** преодоля пречка, препятствие; **~at nemoc** надвия (на) болест, преодоля болест; **~at rekord** подобря рекорд; **~at cit** преодоля, побежда чувство **2. (koho, co čím)** надмина (някого, нещо по нещо): **~at ostatní vtípem** надмина всички по остроумие; **~at sám sebe** надмина (сам) себе си, надскоча възможностите си **3. (co)** надживя, изживя (нещо); откажа се (от нещо): **~at impresionismus** изживя импресионизма, откажа се от импресионизма

překon|at se, -ám se св. **1.** овладя се, съвзема се; потисна чувства: **~al se a mluvil klidně** той се овладя и заговори спокойно **2. (v čem)** надмина себе си (в нещо): **hráči se ~ali** играчите надминаха себе си

překonáv|at, -ám нескв. **1. (koho, co)** побеждавам, преодолявам (някого, нещо); надвиям (някого, нещо; на нещо): **~at překážku** преодолявам трудности **2. (koho, co čím)** надминавам (някого, нещо по нещо): **jeden druhého ~al vtípem** надпреварвах се по остроумие **3. (co)** надживявам, изживявам (нещо); отказвам се (от нещо): **~at omyly** изживявам грешки

překonáv|at se, -ám se нескв. **1.** овладявам се, съвземам се, потискам чувства **2. (v čem)** надминавам себе си (в нещо)

překontrol|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho, co) проверя, проконтролирам (някого, нещо): **~ovat účet** проверя, проконтролирам сметка; **~ovat docházku** проверя присъствие (на ученици)

překop|at, -u/-ám св. (co) **1.** прекопà, разкопà (нещо): **~at zahradu** прекопà градина **2. раз-**

копая, препрѣча с ѣзкоп (нещо): **~at cestu** преградя пѣт с ѣзкоп

překopáv|at, -ám неск. (со) прекопáвам, разкопáвам (нещо): **~at půdu** прекопáвам земя

překop|nout, -nu св. 1. (со) разчѹпа с ритник, с удар (нещо); разделя (нещо) на чáсти с ритане: **~nout brambor** разтрошá картòф с ритник 2. (со *přes* со) прехвѣрля (нещо през нещо) с ритник: **~nout míč přes branku** ритна тòпка над вратàта

překořen|it, -ím св. (со) слòжа прекалèно мнòго подпáвки (на ястие): **~it pokrm** слòжа прекаленò мнòго подпáвки в ядене

překot, -u м. *остар. книж.* голямо бѣрзане; надпревàра, препѹскане, галопиране: **uhánět (jako) o ~** бягам в надпревàра; бѣрзам стремглаво

překot|it, -ím св. (со) събòря, катѹрна, прека-тѹрна, прека-тѹря, обѣрна наòпаки, преобѣрна (нещо): **~it vázu** събòря, преобѣрна вàза

překot|it se, -ím se св. катѹрна се, прека-тѹря се, пàдна, обѣрна се, преобѣрна се: **kočárek se ~il** количката се прека-тѹри, преобѣрна се; **lod'ka se ~ila** лòдката се преобѣрна

překotně нар. стремглаво, в надпревàра, трèскаво: **~ utíkat** бягам стремглаво, неудѣр-жимо; **~ pracovat** работя трèскаво

překotn|ý, -á, -é 1. мнòго бѣрз, стремглав, не-удѣржим, трèскав: **~ý útěk** стремглаво бяг-ство; **~ý vývoj** галопиращò развитие; **~á práce** трèскава, усилена рàбота 2. прибѣрзан, не-обмислен: **~á řeč** необмислена, прибѣрзана рèч; **~ý návrh** прибѣрзано, необмислено предложение

překouk|nout, -nu св. 1. (со) оглèдам, преглèдам, разглèдам (нещо): **~nout komoru** оглèдам, преглèдам килèр 2. (со; *přes* со) надникна (над нещо): **~nout (přes) plot** поглèдна над ограда, през ограда 3. (со) пропуcна, не за-белèжа (нещо): **~li jsme ho** не гò видяхме

překouk|nout se, -nu se св. разг. видя погрèшно: **~nout se v čísle** видя погрèшно нòмер

překou|sat, -šu/-sám, překous|nout, -nu св. (со) 1. прехàпя, отхàпя, прегризà (нещо): **~sat/ ~nout nit** прегризà конèц; **mohl si ~sat jazyk** *прен.* тòй щèше да си отхàпе, да си прехàпе езика 2. *експр.* преглèтна, понесà (*неприятности*): **v životě se musí leccos ~sat/~nout** в живòта мнòго нещà трябва да се преглèтнат, да се понесàт

překrač|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со; *přes* со) прекрàчвам, минàвам (нещо; през нещо): **~ovat (přes) práh** прекрàчвам (през) прàг 2. (со) надхвѣрлям (нещо); излизам извѣн

рамките (на нещо): **~ovat normy** надхвѣрлям нòрми, излизам извѣн нòрми; **to ~uje všechny meze** товà минàва всякакви грàници

překráj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (со) прерèжа, разрèжа, нарèжа (много неща): **~et knedlíky** нарèжа кнèдли

překraj|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) прерязвам, разрязвам, нарязвам (нещо): **~ovat bochník** разрязвам самѹн хляб

překrásně нар. прекрасно

překrásn|ý, -á, -é прекрасен: **~é město** прекрасен град; **~á chvíle** прекрасен миг

překresl|it, -ím св. (со) пречертàя, прерисѹвам (нещо): **~it výkres** пречертàя чертèж; **~it plán-ek ve zvětšeném měřítku** пречертàя схèма в пò-голям, в увеличèн мащàб; **~it obrázek** прерисѹвам картинà

překresl|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) пречер-тавам, прерисѹвам (нещо): **~ovat mapy** пре-чертавам кàрти

překrm|it, -ím св. (кого, со чим) прехрàня, пре-тѣпча (*някаго, нещо с нещо*): **~it dítě** прехрàня детè; **~it někoho učenostmi** *прен.* надѹя гла-вàта на някого с ѹчени приказки

překroč|it, -ím св. 1. (со/*přes* со) прекрàча, пре-стѣпя (нещо; през нещо); премйна (*граница*): **~it (přes) práh** прекрàча (през) прàг; **~it po-hoří** премйна планински масив; **~it státní hra-nici** ~~премйна граница~~ **~itý kořen** загѹбя се, заблудя се, изгѹбя правилния пѣт 2. (со) премйна, прекрàча, прехвѣрля, над-хвѣрля (нещо): **~it padesátku** прехвѣрля, премйна петдесèт (години) 3. (со) преизпѣлня (нещо): **~it závazek** преизпѣлня обещàние 4. (со) престѣпя, прекрàча (*норми*); превишà, нарушà (нещо): **~it zákon** престѣпя, нарушà закòн; **~it meze slušnosti** престѣпя, премйна грàниците на приличieto; **~it stanovenou rychlost** превишà определèна скорост

překroj|it, -ím св. (со) прерèжа, разрèжа (нещо) на двè чáсти: **~it bochník** разрèжа самѹн хляб на двè чáсти

překrou|it, -ím св. (со) 1. прекалèно навия, усѹча, извивя (нещо); разваля (нещо) с усѹк-ване, с навиване: **~it nit** разваля конèц с пре-сѹкване; **~it pero hodinek** разваля пружина на часòвник с прекалèно навиване 2. преиначà, изопачà (нещо): **~it smysl slov** преиначà, изо-пачà смисъла на дѹми; **~it zprávu** преиначà, изопачà съобщèние; **~it jméno** произнесà неправилно, преиначà име

překruc|ovat, -uji/ разг. -uju неск. (со) 1. пре-калèно навивам, усѹквам, извивам (нещо); развàляям (нещо) с усѹкване, с навиване, с

извиване: **~ovat prádlo** прекалено много извивам пране **2.** преиначавам, изопачавам (*нещо*): **~ovat fakta** преиначавам, изопачавам факти; **~ovat něčí učení** изопачавам нечие учение; **~ovat slova** преиначавам, неправилно произнасям думи

prekrven|ý, -á, -é мед. прекалено кръвоснабден; хиперемичен: **~á sliznice** прекалено кръвоснабдена лигавица

prekrv|it, -ím св. мед. предизвикам хиперемия

prekrv|it se, -ím se св. мед. получа хиперемия

prekrv|ovat, -uji/ разг. -uju несв. мед. предизвиквам хиперемия

prekrv|ovat se, -uji se/ разг. -uju se несв. мед. получавам хиперемия

prekr|ýt, -yji/ разг. -yju св. **1.** (*co čím*) покрива, закрива (*нещо с нещо*): **~ýt lištou spáru** закрива, покрива фуга с лѣтва **2.** (*co*) измѣства, изтлѣскам, заглуша (*нещо*): **radost ~yla počáteční rozladění** радост измѣсти, заглуши първоначалното лошо настроѣние

prekr|ýt se, -yji se/ разг. -yju se св. покрива се, съвпадна: **okraje se ~yly** краищата съвпаднаха, покрива се

prekrýv|at, -ám несв. **1.** (*co čím*) покривам, закривам (*нещо с нещо*): **lišta ~ala spáru** лѣтвата закриваше фугата **2.** (*co*) измѣствам, заглушавам (*нещо*): **hudba ~á text** музиката покрива, заглушава текста

prekrýv|at se, -ám se несв. покривам се, съвпадам, застъпвам се: **hranice vědních oborů se ~ají** границите на областите на знанието се покриват, застъпват се

prekř|ičet, -ím св. (*koho, co*) надвикам (*някого, нещо*): **~et rachot strojů** надвикам шум на машини

prekřik|nout, -nu св. (*koho, co*) надвикам (*някого, нещо*): **~nout hudbu** надвикам музика

prekřik|ovat, -uji/ св. -uju несв. (*koho, co*) надвикам (*някого, нещо*): **~ovat se navzájem** надвикваме се един друг

prekř|žít, -ím св. (*co*) **1.** кръстосам (*нещо*): **~it nohy** кръстосам крака **2.** пресека (*нещо*): **~it ulici** пресека улица

prekřt|it, -ím св. (*koho, co*) прекръстя, преименувам (*някого, нещо*)

prekultivovan|ý [-ty-], -á, -é прекалено култивиран, префинен: **~ý les** прекалено култивирана гора; **~ý estét** префинен естет

prekupn|í, -í, -í търговски; който се отнася до прекупване: **~í právo** юрид. търговско право

prekupnic|e, -e ж. прекупвачка, изкупвачка

prekupník, -a м. прекупвач, изкупвач: **~ kradeného zboží** прекупвач на крадени стоки

prekus|ovat, -uji/ разг. -uju несв. (*co*) прехапвам, отхапвам (*нещо*): **~ovat nit** прехапвам, отхапвам конец; **~ovat věty** прен. експр. късам изречения, говоря несвързано

prekvapeně нар. изненадано

prekvapen|í, -í ср. изненада: **připravit někomu milé ~í** приготвя на някого мила изненада

prekvapen|ý, -á, -é изненадан: **~ý nepřítel** изненадан противник

prekvap|it, -ím св. (*koho – вин.*) изненадам (*някого*): **~it zloděje při krádeži** изненадам крадец на местопрестъплението

prekvap|ovat, -uji/ разг. -uju несв. (*koho – вин.*) изненадвам (*някого*): **~ovat obecenstvo výkonnem** изненадвам публика с постижението си

prekvapujíc|í, -í, -í изненадващ: **~í úspěch** изненадващ успех

překy|nout, -nu св. превтасам, изляза от съда: **těsto ~nulo** тестото превтаса, излезе от съда

překyp|ět, -ím св. **1.** прекипя, изкипя: **mléko ~ělo** млякото изкипя **2.** (*čím*) преизпълня се (*с нещо*): **~ělo** кипна, той се ядоса; **krev v něm ~ěla** кръвта му кипна; ядоса се, разгневил се; **hrneček ~ěl** чашата преля, търпението ми се изчерпа

překyp|ovat, -uji/ разг. -uju несв. **1.** прекипявам, изкипявам: **mléko ~uje** млякото изкипява **2.** (*čím*) преливам (*от нещо*); изпълнен съм, преизпълвам се (*с нещо*); пращя (*от нещо*): **~ovat zdravím** преливам, пращя от здраве

překysel|it, -ím св. слѣжа твърде много киселина, подкиселя прекалено много

přelad|it, -ím св. (*co*) **1.** пренастрѣя (*нещо*): **~it housle** пренастрѣя цигулка; **~it klavír** акордирам пиано **2.** превклѣча (*нещо*): **~it přijímač** електр. превклѣча радиоапарат

přelad|ovat, -uji/ разг. -uju несв. (*co*) **1.** пренастрѣявам (*нещо*) **2.** превклѣчвам (*нещо*)

přelak|ovat, -uji/ разг. -uju св. (*co*) **1.** прелакирам, пребоядисам, лакирам отново (*нещо*): **~ovat auto** прелакирам, пребоядисам автомобил **2.** лакирам (*нещо*): **~ovat dveře** лакирам врата; **~ovat nápis** закрива надпис с боя

přelám|at, -u св. (*co*) пречѣпя, изпочѣпя, прекърша (*нещо*): **vítr ~al větve** вятърът пречѣпи, прекърши клони

přelám|at se, -u se св. пречѣпя се, прекърша се: **hadice se ~ala** маркучът се пречѣпи

přelam|ovat, -uji/ разг. -uju несв. (*co*) пречѣпвам, прекършвам (*нещо*): **~ovat větve** пречѣпвам, прекършвам клони

přelam|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. пре-
чупвам се, прекършвам се

přelep|it, -ím св. (со *čím*) залепя (нещо върху не-
що, с нещо): **~it nápis** залепя нещо върху над-
пис; **~it ránu náplastí** залепя рана с лейкопласт

přelep|ovat, -uji/ разг. -uju нескв. (со *čím*) за-
лепвам (нещо върху нещо, с нещо)

přelešt|it, -ím св. (со) поизлъскам набързо, из-
лъскам повторно (нещо): **~it boty** поизлъ-
скам, поизчеткам обувки; **~it podlahu, ná-
bytek** лъсна отново, поизчистя, поизлъскам
под, мебели

přelet, -u м. прелет, прелитане: **~ ptáků** прелет
на птици

přelét|at, разг. přelít|at, -ám нескв. 1 (со; *přes co; nad čím*) прелитам, прелетявам (нещо; *през*
нещо; над нещо): **letadlo ~á pohoří** самолетът
прелита (над) планина; **ptáci ~ají ze stromu**
na strom птиците прелитат от дърво на дърво
2. (со, *kudy*) експр. преминавам бързо, пре-
литам, плъзгам се (по нещо); мъркам се: **prsty**
~ají klavír пръстите преминават, плъзгат се
по пианото; **~at (očima) noviny** преглеждам
вестник; хвърлям поглед на вестник; **tanečníci**
~ají sálem танцьорите се мъркат из залата

přelétáv|at, разг. přelítáv|at, -ám нескв. (со; *přes*
co; nad čím; kudy) прелитам, прелетявам (не-
що; *през нещо; над нещо; някъде*): **pták ~á**
na jiný keř птицата прелита на друг храст

přelétav|ý, -á, -é 1. прелетен: **~í ptáci** зоол. прелет-
ни птици 2. прелитащ, непостоянен, под-
вижен, мимолетен: **~á láska** мимолетна лю-
бов; **člověk ~é mysli** човек с непостоянна, не-
съсредоточена мисъл; **~ý okamžik** кратък миг

přeletět, -ím, přelét|nout, разг. přelít|nout, -nu
св. 1. (со; *přes co; nad čím*) прелетя: **pták ~ěl/**
~l (přes) pole птицата прелетя (над) нивата

◆ **přelét|nout, разг. přelít|nout, -nu** нескв. (со; *přes*
co; nad čím; kudy) експр. прелетя, премина бързо (*над не-*
що, през нещо); мърна се: **~ět/~nout saltem**
(přes) stůl направя салто над маса, прелетя
със салто над маса; **~ět/~nout schody** спуска
се бързо по стълби; **stín ~ěl/~l po její tváři**
сянка се мърна, прелетя, премина по лицето
й; **~ět/~nout (očima) dopis** преглеждам писмо;
хвърля поглед на писмо

přelet|ovat II, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со, *přes co*)
прелитам (нещо, *през нещо, над нещо*): **~ovat**
oceán прелитам над океан, прелитам океана
2. (со, *kudy*) експр. преминавам бързо, пре-
глеждам (нещо); прелитам (по нещо): **~ovat**
noviny преглеждам, прелитвам вестник

přelet|ovat II, -uji/разг. -uju св. (со) отново,

повторно запоя, заваря (нещо): **~ovat plech**
запой, заваря повторно ламарина

přelév|at, -ám нескв. (со) преливам, разливам (не-
що): **~at vodu z konve do sudu** преливам вода
от кана в бъчва; **pozor, ~áš!** внимавай, раз-
ливаш!

přelév|at se, -ám se нескв. преливам, разливам
се: **řeka se ~á přes jez** реката прелива през
бента, разлива се над бента

přeléz|at, -ám нескв. 1. (со; *přes co; kam*) пре-
хвърлям се, прекатервам се (*през нещо*): **~at**
(přes) plot прехвърлям се, прекатервам се
през ограда 2. (со) пропълзявам (*през нещо*):
~at po čtyřech dvůr пропълзявам през двора
на четири крака

přelézt, -lezu св. 1. (со; *přes co; kam*) прехвърля
се, прекатеря се (*през нещо*): **~lézt (přes) zeď**
прехвърля се, прекатеря се през зид, през
стенa, през ограда 2. (со) пропълзя (*през не-*
що): **~lézt dvůr po čtyřech** пропълзя през
двора на четири крака

přelež|et si, -ím si св. (со) изтръпне ми (крайник)
от седене в неудобно положение: **~et si ruku**
ръката ми изтръпне (*от лежане в неудобно*
положение)

přelež|et se, обикн. третол. -í se св. изтлее,
развали се от дълго престояване: **látka se ~la**
платът изтля, развали се от стоене

přelíčen|í, -í ср. гледане на дело (в съд), съдебно
заседание: **veřejné ~í** публично гледане на дело
(в съд), открито съдебно заседание

přelidněn|í, -í ср. пренаселеност, пренаселване:
~í města пренаселеност, пренаселване на град

přelidněnost, -i ж. пренаселеност
přelidněn|ý, -á, -é пренаселен: **~á městská čtvrť**
пренаселен градски квартал; **~é ulice** препъл-
нени (с хора) улици

přelidn|it, -ím св. (со) пренаселя (нещо): **~it kraj**
пренаселя район, област, край

přelidn|it se, -ím se св. пренаселя се: **země se ~ila**
земята се пренасели

přelidň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) прена-
селям (нещо)

přelidň|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. прена-
селям се: **průmyslová města se ~ují** про-
мишлените градове се пренаселяват

přelítat, přelítávat вж. **přelétat, přelétávat**
přelít, -liji/-leji, разг. -liju/-leju св. 1. (со *kam*)

преля (нещо от едно място на друго): **~lít**
mléko z lahve do hrnku преля, наля мляко
от бутилка в чаша 2. (со) преналя, преля,
препълня, разля (нещо) с преливане: **~lít**
sklenici препълня чаша; **~lít naftu** препълня
нещо с нафта и я разля 3. (со *čím*) поля,

залёя (нещо с нещо): ~lít salát olejem полёя, залёя салата с олио

pře|lít se, -liji se/-leji se, разг. -liju se/-leju se св. 1. (kam) прелёя се, отлёя се, изтека (някъде): **voda se ~lila z rybníka na pole** вода се отля, преля от езерото в нивите **2. обикн. третол. -lije se/-leje se (přes co)** прелёе, препълни (нещо); изтече (през нещо) и се прелёе (за течност): **voda se ~lila přes hráz** водата преля през бента

přelítnout *вж. přeletět*

přeliv, -u м. 1. прегъване, пречупване, прелом: преливане на вода през бент; ~ **písků** преливане, преместване на пясъци; ~ **venkovského obyvatelstva do měst** преливане, миграция на селско население в градовете

přelom, -u м. 1. прегъване, пречупване, прелом: ~ **cesty** чупка, гънка, завой на път; ~ **ve vývoji** прелом в развитието **2. граница, прелом: na ~u století** на границата между два века

přelom|jit, -ím св. 1. (co) пречупя, прекърша (на) **2. (koho, co) книж. прекърша, подчиня (някого, нещо): ~it něčí vůli** прекърша нечия воля

přelom|jit se, -ím св. св. счупя се, пречупя се, прекърша се: hůl se ~ila тоятата се пречупи, счупи, прекърши

přeloz|jit, -ím св. 1. (co) преместя (нещо) от едно място на друго; извърша товаро-разтоварителни работи: ~ **it bedny z vagónu na auto** разтоваря сандъци от вагон и ги натоваря в кола; ~ **it trať** преместя ж.п. линия **2. (koho co)** преместя (някого, нещо); определя ново седалище (на нещо); назнача на ново място (някого): ~ **it podnik mimo Prahu** преместя предприятие извън Прага; **být ~en do jiného oddělení** преместен съм, назначен съм в друг отдел **3. (co)** отлджа (нещо); променя срок, дата (на нещо): ~ **it utkání na jiný den** отлджа спортна среща за друг ден **4. (co)** прередя, пренаредя (нещо): ~ **it tašky na střeše** пренаредя керемиди на покрив **5. преведа** от един език на друг: ~ **it z češtiny do bulharštiny** преведа от чешки на български език **6. (co přes co)** препреча (нещо); поставя (нещо) напъйко: ~ **it tyče přes cestu** препреча път с прътове **7. (co přes co)** кръстосам (нещо): ~ **it nohu přes nohu** кръстосам крак връз крак **8. (co)** прегъна (нещо): ~ **it papír na polovic** прегъна хартия на две **9. (co)** претоваря (нещо): ~ **it fůru** претоваря каруца

přelst|jit, -ím св. (koho – вин.) излъжа, измамя (някого): ~ **it nepřítele** измамя неприятел

přelud, -u м. 1. мираж, халюцинация: **zrakový** ~ мираж; **sluchový** ~ слухова халюцинация; **honit se za ~em slávy** гоня миража на славата **2. видение, фантом, призрак, привидение: ztělesněný** ~ истински призрак, истинско привидение

přemáhán|í, -í ср. усилие на волята, потискане на вътрешна съпротива: **udělal to po velkém ~í** той направи това с голямо усилие на волята

přemáh|at, -ám неск. 1. (koho, co) преодолявам (нещо); побеждавам, овладявам (някого, нещо): ~ **at nepřítele, soupeře** побеждавам неприятел, съперник; **plavec ~á proud řeky** плувецът преодолява течението на река; ~ **at překážky** преодолявам пречки, препятствия; ~ **at city, bolest** преодолявам, потискам чувства, болка; ~ **at se před lidmi** владя се пред хората **2. (co)** пренапрягам, пресилвам (нещо): ~ **at své síly** пренапрягам силите си; ~ **at zrak** пресилвам, пренапрягам зрение

přemáh|at se, -ám се неск. владя се, овладявам се; потискам чувствата, усещанията си: ~ **at se ze všech sil** с всички сили се мъча да се овладя; **musila se ~at, jak jí bylo do smíchu** толкова ѝ беше смешно, че едва се овладяваше да не се смее, че трябваше да потиска смеха си

přemách|at, -ám св. (co) преплъкна, изплъкна повторно (нещо)

přemách|nout, -nu св. (co) преплъкна, преперя, изперя набързо (нещо): ~ **nout punčochy** преперя, изперя набързо чорапи

přemal|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) 1. прерисъвам, нарисувам отново, наново (нещо): ~ **ovat nezdařilý obraz** прерисъвам, наново нарисувам несполучлива картина **2. пребоядисам, замажам (нещо) с боя: ~ovat pokoj** пребоядисам стая; ~ **ovat nápis** замажам с боя надпис

přemalová|at, -ám неск. (co) 1. прерисъвам, рисъвам (нещо) отново, наново: ~ **at staré obrazy** прерисъвам стари картини **2. пречертavam (нещо): ~at výkres** пречертavam чертеж

3. пребоядисвам, замазвам (нещо): ~at na žluto пребоядисвам в жълто

přemast|it, -ím св. (co) слджа твърде много мазнина (на нещо): ~ **it brambory** слджа прекалено много мазнина на картофи

přema|zat, -žu св. (co) намажа, омазня, намазня твърде много, смажа прекалено много (нещо)

přemě|n|a, -y ж. промяна, преобразуване, превръщане, метаморфоза, преход: ~ **a v názorech** промяна във възгледи; **hospodářské ~y** стопански, икономически промени, преобразования; ~ **a energie** физ. хим. преобразуване, превръщане на енергията (от един вид в друг);

- ~a kvantity v kvalitu филос. преход, преминане на количеството в качество; ~a látek физиол. обмяна на веществата
- přeměň|it, -ím** св. 1. (koho, co) променя, изменя (някого, нецо): **chtít ~it svět** искам да променя светъ 2. (koho, co v co) превърна (някого, нецо в нецо): **~it úhor v pole** превърна угар в нива
- přeměň|it se, -ím se** св. (v co) променя се, превърна се (в нецо друго): **~il se k nepoznání** променил се е, изменил се е до неузнаваемост; **lítost se ~ila v hněv** съжалението се превърна в гняв; **čaroděj se ~il v ptáka** магьосникът се превърна в птица
- přeměň|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. (koho, co v co) променям, преобразувам (някого, нецо); превръщам (нецо в нецо): **~ovat pole v louku** превръщам ниви в ливади; **~ovat sny ve skutečnost** превръщам мечти в действителност
- přeměň|ovat se, -uji/разг. -uju se** нескв. (v co) променям се, преобразувам се (в нецо): **vzhled města se stále ~uje** видът на града постоянно се променя; **princezna se ~uje v labuť** принцесата се превръща в лебед
- přeměř|it, -ím** св. 1. (co, рядко *koho*) премѐря (нецо) повтѐрно, отнѐво; *рядко* премѐря: **~it vzdálenost** измѐря, премѐря разстояние повтѐрно, отнѐво 2. (koho, co) *експр.* (с поглед) измѐря, премѐря, изглѐдам (някого, нецо): **~it (si) zvědavě hosty** любопитно изглѐдам, премѐря с поглед гѐсти
- přeměř|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. 1. (co) премѐрвам, измѐрвам (нецо) отнѐво, повтѐрно; *рядко* премѐрвам: **~ovat vzdálenost** премѐрвам, измѐрвам (отнѐво) разстояние 2. (koho, co) *експр.* (с поглед) премѐрвам, измѐрвам (някого, нецо): **~uje nás zvědavě** любопитно ни измѐрва с поглед
- přemet, -u** м. премѐтане, сѐлто: **akrobatický ~** акробатично премѐтане, сѐлто; **letadlo dělá ~** *авиаци.* самолѐтът прави лѐтинг
- přemíl|at, -ám** нескв. 1. (co) смѐлам, мѐля (нецо) отнѐво, повтѐрно; премѐлам, премѐлвам (нецо): **~at dvakrát maso** мѐля месѐто два пѐти 2. (čít) *експр.* премѐтам, предѐвквам (нецо): **~at čelistmi** предѐвквам; **bavit se ~áním prstů** забавлявам се с премѐтане, с вѐртѐне на прѐсти, на пѐлци 3. (co) *експр.* предѐвквам, повтѐрям, обсѐждам, одѐвквам (нецо): **~at poučku** предѐвквам, повтѐрям аксиѐми, елементѐрни, извѐстни неща: **~at živé a mrtvé** обсѐждам, одѐвквам и живи, и мѐртви
- přemír|a, -u** ж. излѐшѓк, изобѐлие, огрѐмно количество: **~a citů** излѐшѓк на чѐвства
- přemíst|it, -ím** св. (koho, co) премѐстя, пренесѐ, размѐстя (някого, нецо): **~it nábytek** премѐстя, размѐстя мѐбели; **~it zaměstnance** премѐстя служители; **~it číslice** размѐстя, размѐня цифри
- přemíst|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. (koho, co) премѐствам, пренѐсям, размѐствам (някого, нецо): **~ovat výrobu na venkov** премѐствам производство в провинцията
- přemít|at, -ám** нескв. (o čem) *книж.* размишлявам, разсѐждавам (за нецо); обмѐслям (нецо): **~at o životě** размишлявам за живѐта; **dlouho ~al než něco začal** той дълго премѐсляше, преди да запѐчне нецо
- přemítav|ý, -á, -é** *книж.* разсѐдителен; кѐйто се отдѐва на размѐсл: **~ý člověk** разсѐдителен чѐвѓк; **~ý pohled** замѐслен поглед
- pře|mlít, -melu** св. (co) 1. смѐля, премѐля (нецо) отнѐво, повтѐрно: **~mlít maso** смѐля отнѐво месѐ 2. *експр.* обсѐдя, преговѐря, продискутирам (нецо): **věc známá, ze všech stran ~mletá** нецо извѐстно, обсѐдено от всѐчки страни, безкраѐно предѐвкано
- přemlouv|at, -ám** нескв. (koho – вин. k čemu) придѐвквам, увѐщавам, убеждавам (някого за нецо, да *направи* нецо): **~at někoho aby zůstal** придѐвквам, увѐщавам някого да остане
- přemluv|it, -ím** св. 1. (koho k čemu) придѐвквам, убедѐя, склонѐя, уговѐря (някого за нецо, да *направи* нецо): **~it někoho k návratu/aby se vrátil** придѐвквам, убедѐя, склонѐя, уговѐря някого да се вѐрне; **nedal se ~it** не мѐжеха да го придѐмат, убедѐят, склонѐят 2. *филм. жарг.* (co) дублирам (*филм*)
- pře|moci, -mohu/разг. -můžu** св. (koho, co čít) победѐя, надвѐя, преодолѐя (някого, нецо по нецо, с нецо): **~moci nepřítele** победѐя вѐраг; **~moci někoho důvtipem** надмѐина, надвѐя някого по остроумие; **spánek ho ~mohl** сѐнят го надвѐи; **~mohla jí zvědavost** победѐи, надвѐи я любопитството
- pře|moci se, -mohu se/разг. -můžu se** св. овладѐя се; превѐзмѐгна (*чѐвство, усѐщане, болка и под.*): **bylo jí do pláče, ale před lidmi se ~mohla** плачеше ѝ се, но пред хѐрата се овладѐя
- přemost|it, -ím** св. (co, co čít) прехвѐрля мѐст (над нецо): **~it údolí** прехвѐрля мѐст над долина; **~it příkop prknem** прехвѐрля дѐска над рѐв като мѐст
- přemost|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. (co; co čít) прехвѐрлям мѐст (над нецо)
- přemot|at, -ám** св. (co) премѐтѐя, пренавѐя (нецо)
- přemoudřel|ý, -á, -é** обикн. *пейор.* прекалѐно

умѣващ, мъдрѣващ: **~é úvahy** прекалено мъдрѣване; **~é dítě** дете, което разсъждава като възрастен; прекалено развито в ъмствено отношение дете

přemožitel, -e м. победител

přemožitelk|a, -y ж. победителка

přemrštěně нар. прекалено, преувеличено: **mluvit** ~ говоря преувеличено; **~ drahý** прекалено скъп

přemrštěnost, -i ж. 1. ексцентричност, екстравагантност: **~ obleku** екстравагантност на облекло, на костюм 2. прекаленост, преувеличеност: **~ požadavků** прекаленост на изисквания

přemrštěný, -á, -é 1. ексцентричен, екстравагантен, прекален, краен: **~á dívka** ексцентрична, екстравагантна девойка; **~ý oblek** екстравагантно облекло; екстравагантен костюм; **~é názory** крайни, ексцентрични възгледи 2. прекален, преувеличен: **~á cena** прекалено висока цена; **~ý požadavek** прекалено високо изискване

přemýšlet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (о ком, о чем) мисля, размишлявам (за някого, за нещо): **~et o budoucnosti** мисля за бъдещето; **~el, co počít** той мислеше, размишляваше каквo да предприеме

přemýšlivý, -á, -é разсъдителен; който обича да мисли, да размишлява: **~ý člověk** разсъдителен човек; човек, който обича да мисли

přenáhlit se, -ím se св. (v čem, s čím) прибръзам (с нещо), постъпя необмислено (в нещо): **~it se v jednání** постъпя прибръзано, необмислено; **~it se s rozhodnutím** взема прибръзано решение

přenášet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (koho, co kam) пренасям, прехвърлям (някого, нещо някъде): **~et nemocné na nosítkách** пренасям болни на носилки; **~et váhu těla na druhou nohu** пренасям тежестта на тялото на другия крак; **vzpomínky nás ~ejí do minulosti** спомените ни пренасят в миналото 2. (co) предавам, излъчвам (нещо по радио, по телевизия и под.): **~et koncert** пряко предавам, излъчвам концерт

přenášet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. 1. (přes co) пренебрегвам, игнорирам (нещо); не обръщам внимание (на нещо): **~et se přes potíže** пренебрегвам трудности, не обръщам внимание на трудности 2. (na koho, na co) разпространявам се, пренасям се (върху някого, върху нещо): **strach se ~el na druhé**

страхът се разпространяваше, пренасяше върху другите

přend|at, -ám св. (co) разг. преместя, прехвърля (нещо): **~at (si) tašku do druhé ruky** преместя, прехвърля чанта в другата ръка

přendav|at, přendáv|at, -ám неск. (co) разг. премествам, прехвърлям (нещо): **~at knihy v knihovně** премествам книги в библиотека

přenech|at, -ám св. (komu co) дам, предоставя, остава, преотстъпя (нещо на някого): **~at sousedovi ovoce ze zahrady** дам, остава на съсед плодове от градина; **~ali nám chatu na léto** отстъпиха ни, предоставиха ни вилата си за лятото

přenecháv|at, -ám неск. (komu co) оставам, давам, предоставям, преотстъпвам (нещо на някого): **~at někomu byt k užívání** оставам, давам, преотстъпвам, предоставям на някого апартамент за ползване

přeneseně нар. език. преносно: **užít výrazu** ~ употребя израз преносно, в преносен смисъл

přenesený, -á, -é език. преносен: **~ý význam** преносен смисъл, преносно значение

pře|nést, -nesu св. 1. (koho, co kam) пренесà, преместя (някого, нещо някъде): **~nést dítě přes vozovku** пренесà дете през ѱличното платно; **~nést lampu na skříň** пренесà, преместя лампа върху шкаф; **~nést myšlenky na papír** прен. пренесà, запиша мислите си на хартия

(nemít)~nést předseda (е може) да понесè, да преживее нещо 2. (co kam) преместя, прехвърля, пренесà (нещо някъде): **~nést vedení podniku** преместя ръководство на предприятие; **~nést kresbu na matrici** пренесà чертж върху матрица; **~nést položky z účtu na účet** икон. прехвърля, преведà сѹми от една сметка в друга 3. (co) предàм, излъча (нещо по радио и под.): **~nést zprávu** предàм, излъча новина; **~nést signál, obraz** предàм, излъча сигнал, образ 4. (co) разпространя (нещо): **~nést nákazu** разпространя зараза 5. (co na koho) прехвърля, предàм (нещо на някого, върху някого): **~nést odpovědnost na podřízené** прехвърля отговорност на подчинените си; **~nést svou lásku na syna** прехвърля любовта върху синà си

pře|nést se, -nesu se св. 1. (přes co, kudy) пренесà се, прехвърля се, преместя се (през нещо): **~nést se (skokem) přes plot** прескочà, прехвърля се през ограда; **~nést se myšlenkami jinam** прен. мислено се пренесà другаде 2. (přes co) пренебрегна, игнорирам (нещо); не обръна внимание (на нещо); **~nést se přes**

denní starosti игнорирам всекидневни грижи, не обръна внимание на всекидневни грижи
přenoc|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* пренощувам: **~ovat pod širým nebem** пренощувам под открито небе
přenos, -u *м.* **1.** *техн.* предаване, излъчване (чрез съобщителна техника): **televizní** ~ телевизорно излъчване, предаване **2.** пренасяне: **~ infekce** пренасяне на инфекция
přenos|ka, -ky *ж. техн.* преобразувател на звук (при грамофони)
přenosn|ý, -á, -é преносим, портативен: **~ý počítač** портативен компютър; **~ý telefon** телефон с преносима слушалка; **~á lampa** преносима лампа; **~ý psací stroj** портативна пишеща машина; **~é nemoci** *мед.* заразни, инфекциозни болести
přenos|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* излъчвам (предаване) пряко, на живо
přenosov|ý, -á, -é *техн.* който се отнася към предаване, към излъчване (чрез съобщителна техника): **~á technika** предавателна техника
přeočk|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* *мед.* реваксинирам, реимунизирам (някого, нецо); направя реваксинация, реимунизация (на някого, на нецо)
přeor|at, -ořu/-orám *св. (co)* преорам, разорам (нецо): **~orat pole** преорам нива; **~orat meze** разорам сѝнори
přeoráv|ka, -ky *ж. сел. стоп.* втора ѱран
přeorganiz|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* реорганизирам (нецо)
přeorient|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* публ. преориентирам (някого, нецо)
přeorient|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* преориентирам се
přepad, -u *м.* **1.** нападение: **loupežný** ~ нападение с цел грабѳж; **~ vlaku** нападение на влак **2.** преливане през преграда: **~ vody** преливане на вода през преграда **3.** *стец.* преливник: **přehradní** ~ преливник на язовирна стена
přepad|at, přepadáv|at, -ám *несв. 1.* *обикн. третол.* **-á (přes co)** пада (през нецо, от някъде): **voda s hukotem** ~á водата пада с шум **2.** (koho, co) нападам от засада (някого, нецо): **lupiči ~ali vozy** разбойниците нападаха колите **3.** *третол.* **-á (koho)** обхваща, обзема (някого): **~ala nás únava** обхващаше ни, обземаше ни умѳра; **~la nás hrůza** обхващаше ни ужас; **~ají ho záchvaty kašle** той получава пристѳпи на кашлица
přepaden|í, -í *ср.* нападение от засада: **oběť loupežného ~í** жѳртва на нападение с цел грабѳж

přepadl|ý, -á, -é болѳзнен, нездрав, отслабнал, блед: **~á tvář** блѳдо, нездравѳ лице
přepad|nout, -nu *св. 1.* (přes co) падна, изпадна (от някъде, през нецо): **~nout přes zábradlí** падна през перилѳ **2.** (koho) нападна (някого): **~nout osamělého chodce** нападна самѳтен минувѳч; **~nout někoho otázkou** *експр.* изненадам някого с въпрѳс **3.** *обикн. третол.* **-ne** (koho – вин.) обхваѳне, обзѳме (някого): **~la jí únava** обхваѳна я, обзѳ я умѳра
přepadov|ý, -á, -é 1. *в съчет.* **~ý oddíl** *воен.* ѳдарна грѳпа **2.** *в съчет.* **~á hráz** преливна стена
přepál|it, -ím *св. (co)* **1.** прогорѳ (нецо): **~it provázek** прогорѳ въжѳнце; разделя въжѳнце на двѳ чѳсти чрез изгѳряне **2.** прегорѳ, остаѳва да прегорѳ (нецо): **~it máslo** прегорѳ маслѳ; **~it pojistky** остаѳва бушѳни да прегорѳят **3.** препѳка (нецо): **~it slivovici** препѳка сливова ракия
přepál|it se, -ím *св. (co)* *обикн. третол.* **-í se** *св.* прегорѳ, изгорѳ, загорѳ: **cibulka se ~ila** лѳкѳт загорѳ, прегорѳ; **žárovky se ~ily** крѳшките изгорѳха
přepal|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* **1.** прегѳрям, изгѳрям (нецо): **~ovat drát** прегѳрям тѳл, жица **2.** остаѳвам да прегорѳ, прегѳрям (нецо): **~ovat máslo** прегѳрям, остаѳвам да прегорѳ маслѳ **3.** препѳчам (нецо): **~ovat slivovici** препѳчам сливова ракия, сливовица
přepás|at, -ám *св. (co)* препѳша, опѳша, запѳша (нецо): **~at (si) šaty (pasem)** препѳша, опѳша (си) рѳклята (с колѳн); **~at se zástěrou** опѳша, запѳша престѳлка
přepaš|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* прекѳрам (нецо) нелегѳлно, контрабѳнда: **~ovat tabák** прекѳрам контрабѳнда тютѳн
přepaž|it, -ím *св. (co)* преграѳя (нецо)
přepáž|ka, -y *ж.* **1.** преграда: **rozdělit místnost** ~ou разделя помещѳние с лѳка стена; **nosní ~a** *анат.* нѳсна преграда **2.** гишѳ: **poštovní ~a** пѳщенско гишѳ
přepaž|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* преграѳдам (нецо)
přepil|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* препѳля, изпѳля, прѳрѳжа (нецо) с пѳлене: **~ovat mříže** препѳля решѳтки
přepínač, -e *м.* клѳч, превкљѳчѳтел, прекѳсѳчѳч: **~ elektřiny** електрѳчески клѳч, прекѳсѳчѳч
přepín|at, -ám *несв. (co)* **1.** прѳтягам, стѳгам, обѳтягам (нецо) тѳврде мнѳго; преопѳвам (нецо): **~at strunu** прѳтягам, обѳтягам тѳврде мнѳго стрѳна; **~at nervy** опѳвам прекалѳено мнѳго нѳрвите **2.** превкљѳчѳвам (нецо): **~at telefon** превкљѳчѳвам телефон
přepín|at se, -ám se *несв.* прѳнапѳрягам се, прѳ-

- уморявам се: **~at se hlasově** пренапрягам гласа си
- přepír|at, -ám** неск. (со) препирам (нещо); изпирам (нещо) набързо, повторно
- přepis, -u** м. 1. прѣпис: **~ textu** прѣпис на текст 2. транслитерация, транскрипция: **~ z azbuky do latinky** транслитерация от кирилица на латиница; **fonetický** ~ фонетична транскрипция 3. книж. прѣчит, прѣсѣздаване (със средствата на друго изкуство): **filmový ~ román** филмов прѣчит на роман
- přepis|ovat, -uji/разг. -uju** неск. (со) 1. преписвам (нещо): **~ovat načisto** преписвам на чисто, на белова 2. транслитерирам, транскрибирам (нещо): **~ovat nářeční záznam foneticky** записвам фонетично диалектен текст; **~ovat latinkou** транслитерирам с латиница 3. претворявам, прѣсѣздавам (нещо) (със средствата на друго изкуство): **~ovat román jako hru** претворявам, прѣсѣздавам роман като пиеса
- přepis|ovat se, -uji se/разг. -uju se** неск. прѣва, допѣскам правописна грѣшка, грѣшка при писане
- přepjatě** нар. неестѣствено, прекалено, крайно: **~ zdvořilý** неестѣствено учтив, вежлив
- přepjatost, -i** ж. 1. неестѣственост, екстравагантност, ексцентричност: **~ chování** неестѣственост, ексцентричност на поведѣние; **~ v oblékání** екстравагантност в облекло 2. преобтѣгнатост: **~ nervů** напрегнатост на нѣрвите
- přepjat|ý, -á, -é** 1. неестѣствен, прекален, ексцентричен, екстравагантен: **~á elegance** прекалена, ексцентрична елегантност; **~á zdvořilost** неестѣствена, прекалена учтивост; **~ý požadavek** прекалено изискване; **~ý člověk** ексцентричен, екстравагантен човек 2. преопънат, пренапрегнат: **~ý drát** преопъната жица; **~é nervy** пренапрегнати, преопънати нѣрви
- přeplác|at, -ám** св. (со čím) експр. натрѣфя, претрѣпам (нещо с нещо): **~at šaty ozdobami** натрѣфя, претрѣпам дрѣхи с украшения
- přeplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** неск. 1. (со) надплащам (нещо); плащам в повече (за нещо) 2. (кого – вин.) давам по-голяма цена (от някого): **~et kupce** плащам по-голяма цена от купувачите
- přeplat|ek, -ku** м. надплатѣна сѣма
- přeplat|it, -ím** св. 1. (со) надплатѣ (нещо); платѣ в повече (за нещо): **~it daň** надплатѣ данѣк; **~it zboží** надплатѣ за стока 2. (кого – вин.) дам по-висока цена (от някого)
- přeplav|at, -u** св. (со, přes co) преплѣвам (нещо, през нещо): **~at (přes) řeku** преплѣвам (през) река
- přeplav|it, -ím** св. (кого, со) превѣзя, прекѣрам (някого, нещо) през вода: **~it náklad na protější břeh** превѣзя товар на отсрѣщния брѣг; **~it výletníky (přes jezero)** превѣзя екскурзианти (през ѣзеро)
- přeplav|it se, -ím se** св. преплѣвам (с плавателен сѣд): **~it se přes moře** преплѣвам през морѣ
- pře|plést, -pletu** св. (со) преплѣта (нещо): **~plést starý svetr** преплѣта стар пулѣвер, от стар пулѣвер изплѣта нѣв
- přeplét|at, разг. přeplít|at, -ám** неск. (со) преплѣтам (нещо)
- přeplněn|ý, -á, -é** препълнен, претѣпкан: **~ý vlak** препълнен, претѣпкан влак
- přepln|it, -ím** св. (со) препълня, претѣпча (нещо): **~it byt nábytkem** препълня, претѣпча апартамент с мебели
- přepln|it se, -ím se** св. (кѣт, čím) препълня се, претѣпча се (с някого, с нещо): **tribuny se ~ily** трибѣните се препълниха
- přeplň|ovat, -uji/разг. -uju** неск. (со) препълвам, претѣпквам (нещо)
- přeplň|ovat se, -uji se/разг. -uju se** неск. (кѣт, čím) препълвам се, претѣпквам се (с някого, с нещо)
- pře|plout, -pluji/разг. -pluju** св. (со) преплѣвам (нещо, през нещо): **~plout na voru Atlantik** преплѣвам Атлантика със сѣл
- přeplouv|at, -ám** неск. (со) преплѣвам (нещо, през нещо): **~at řeku** преплѣвам река
- přep|nout, -nu** св. 1. (со) запѣша, препѣша (нещо): **~nout zástěru** препѣша престилка 2. (со) закопчѣя (нещо): **~nout knoflíky** закопчѣя копчѣта 3. (со, рядко кого) преопъна, пренапрегна (нещо, някого): **~nout strunu** преопъна струна; **~nout nervy** пренапрегна нѣрви 4. (кого – вин.) преуморя, претовѣря (някого): **~nout žáky** преуморя, претовѣря ученици 5. (со) превключѣа, пренастрѣа (нещо): **~nout telefonní hovor** превключѣа телефонен разговор; **~nout rádio** пренастрѣа, превключѣа радио
- přepoč|et, -tu** м. преизчислѣване
- přepočítat, -ám, přepočíst, -čtu** св. 1. (кого, со) преброя отново (някого, нещо); преизчислѣ (нещо); проверѣя изчислѣние (на нещо): **~čítat příklad** преизчислѣ пример, проверѣя изчислѣние на задача 2. (со) преизчислѣ, прѣсметна (нещо) в други мѣрни единици: **~čítat dolary na koruny** преизчислѣ долари в крѣни
- přepočítat se, -ám se, přepočíst se, -čtu se** св. 1. (в ѣт) изчислѣ (нещо) погрѣшно, сѣркам изчислѣние (на нещо): **~čítat se při placení**

сбъркам при плащане **2.** (*v kot, v čet*) *експр.* излъжа се, разочаровам се (*от някого, от нещо; в някого, в нещо*): **~četi se v příteli** той се излъга в приятел; **~číst se v něčích citech** разочаровам се от нечии чувства

přepočítáv|at, -ám *несв. 1.* (*koho co*) преброявам отново (*някого, нещо*); преизчислявам, проверявам, пресмятам (*нещо*): **~at součet** проверявам, преизчислявам сбор, сума; **~at svěřené děti** проверявам, преброявам отново поверени деца **2.** (*co*) преизчислявам, пресмятам (*нещо*) в други мерни единици: **~at koruny na cizí valutu** преизчислявам, пресмятам крони в чужда валута

přepočítáv|at se, -ám se *несв. (v čet)* изчислявам (*нещо*) погрешно, греша в изчисления (*на нещо*)

přepoj|it, -ím *св. (co)* превключва (*нещо*): **~it vedení** превключва (електрическа) инсталация

přepojovač, -e *м. електр.* превключвател, кому-татор, релé: **telefonní ~** телефонно релé

přepoj|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* превключвам (*нещо*): **~ovat telefon** превключвам телефон

přepon|a, -y *ж. геом.* хипотенуза

přepouští|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. (co)* **1.** отстъпвам, преотстъпвам, давам (*нещо*) на заем: **~ět známým chatu** преотстъпвам, давам на заем, предоставям на познати вила **2.** стопявам (*мазнина*)

přepracovan|ý, -á, -é преуморен, изтощен от работа: **~ý lékař** преуморен лекар; **~é oči** преуморени очи

přeprac|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* преработя, изработя (*нещо*) отново: **~ovat knihu pro nové vydání** преработя книга за ново издание; **~ovat román pro jeviště** преработя роман за сцена

přeprac|ovat se, -uji se/разг. -uju se *св.* преуморя се, изтощя се от работа: **~oval se, nespí** преуморил се е, не може да спи

přepracová|vat, -ám *несв. (co)* преработвам, изработвам (*нещо*) отново

přepracová|vat se, -ám se *несв.* преуморявам се, изтощавам се от работа

pře|prat, -peru *св. 1.* (*co*) пропера, изпера набързо (*нещо*): **~prat košili** пропера, изпера набързо риза; **~prat špinavé peníze** изпера мръсни пари **2.** (*koho*) побежда (*някого*); натупам (*някого*) при сбиване: **~prat spolužáka** побежда, натупам съученик

přeprav|a, -y *ж.* транспорт, превоз: **~a lodí** превоз с кораба; **železniční ~a** ж.п. транспорт; **~a**

zboží транспорт на стоки; **námořní ~a** морски транспорт

přepravce, -e *м.* превозвач, експедитор

přeprav|it, -ím *св. (koho, co)* превозя, транспортирам (*някого, нещо*): **~it pasažéry** превозя, транспортирам пасажери, пътници

přeprav|it se, -ím se *св. (kam)* превозя се (*донякъде, някъде*): **~it se na loďce přes řeku** превозя се с лодка през река

přepravn|é, -ého *ср. икон.* такса за превоз

přepravn|í, -í, -í транспортен: **~í řád** транспортно разписание; **~í skříň** контейнер

přeprav|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)* превозвам, транспортирам (*някого, нещо*): **~ovat zboží** превозвам стоки; **~ovat autobusem** превозвам с автобус

přeprav|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (kam)* превозвам се (*донякъде, някъде*): **~ovat se letecky** превозвам се със самолет

přepřeh|at, přepřeháv|at, безл. -á *несв.* превалява от време на време (*дъжд*)

přepřeh|nout, безл. -ne *св.* преваля слабо

přepřáh|nout, -nu *св. (koho, co)* препрегна (*някого, нещо*); впрегна друг впряг; сменя впряг: **~nout koně** препрегна коня; **~nout potah** сменя впряг

přel|psat, -píšu/-píši *св. 1.* (*co*) препиша (*нещо*): **~psat dopis na stroji** препиша писмо на машина **2.** (*co čím*) транскрибирам, транслитерирам (*нещо с нещо*): **~psat nářeční záznam foneticky** направя фонетичен диалектен запис; **~psat azbuku latinkou** транслитерирам кирилица с латиница **3.** (*co*) поправя (*писмен знак*): **~psat chybnou číslici** поправя грешна цифра; **~psat článek** преработя, напиша повторно статия **4.** (*na koho*) припиша, прехвърля (*имот*) (*на някого*): **dát ~psat domek na syna** припиша, прехвърля къща на сина

přel|psat se, -píšu se/-píši se *св.* допусна правописна грешка, грешка при писане: **v rychlosti se ~psal** в бързината той допусна правописна грешка

přept|at se, -ám se *св. (na koho, na co; po kot, po čet; u koho)* разпитам, попитам, поинтересувам се, осведомя се (*за някого, за нещо; от някого, от нещо*): **~at se na děti ve škole** попитам, поинтересувам се за деца в училище; **~at se po zdraví** осведомя се за здравето

přeptáv|at se, -ám se *несв. (na koho, na co; po kot, po čet; u koho)* разпитвам, питам (*някого за нещо*), интересувам се, осведомявам се (*за нещо от някого*): **~at se na přátele** разпитвам, питам за приятели; **~ali se, co se**

stalo разпитваха, интересъваха се каквò е станало
přepůlit, -ím св. (со) разполовя, разделя (нещо) на две части: **~it jablko** разполовя, разделя на две части ябълка
přepustit, -ím св. 1. (со кому) преотстъпя, остава, дам, предам (нещо на някого): **~it byt dceři** отстъпя, остава апартамент на дъщеря-та; **~it výhodné místo v divadle** отстъпя хубаво място в театър 2. (со) стопя (мазина): **~it máslo** стопя масло
přepych, -u м. лукс, разкош: **žít v ~u** живя в лукс, в разкош
přepychově нар. луксозно, разкошно
přepychový, -á, -é луксозен, разкошен: **~é šaty** а) разкошни дрехи б) разкошна рокля
přerazit, -ím св. (кого, со) пречупя, прекърша, счупя (някого, нещо): **~it si nohu** пречупя, счупя си крака; **výchřice ~ila strom** бурята пречупи дървото
ne~í тича презглава
přerážet, -ím, 3. мн. -eji/-í несв. (кого, со) пречупвам, прекършвам, счупвам (някого, нещо)
přerod, -u м. прераждане, обновление: **~ chlapce v muže** прераждане, прерастване на младеш в мъж; **~ společnosti** обновление на общество
přeroubovat, -uji/разг. -uju св. (со) преащладисам, облагородя (нещо) повторно: **~ovat ovocné stromy** преащладисам, облагородя повторно овощни дървета
přerovnat, -ám св. (со) прередя, преподредя, подредя отново (нещо): **~at knihy v knihovně** прередя книги в библиотека: **~at skříň** прередя, наредя отново гардероб, шкаф
přerovnávat, -ám несв. (со) пререщдам, преподрещдам, подрещдам (нещо) отново: **~at stůl** пререщдам, подрещдам отново маса
přerůst, -rostu св. 1. (кого, со; кому přes со) надрасна (някого, нещо); изпреваря (някого) на ръст, стана по-висок (от някого): **syn ~rostl otce o hlavu** синът стана с една глава по-висок от бащата
hlavu някой вече не може да се справи с мен, не може да излезе на глава с мен; вече не се съобразявам с някого: **dluhy mu ~rostly přes hlavu** потънал е в дългове до гуша 2. презрѣя, порасна повече от необходимото: **okurky už ~rostly, budou na semeno** краставиците презрѣяха, ще останат за семе 3. (со) надхвърля, надмина (нещо): **~růst rámec** надхвърля рамки, изляза от рамките си 4. (в со) книж. прерасна (в нещо): **nepokoje ~rostly v povstání** въълненията, броженията прераснаха във въстание

přerůst|at, -ám несв. 1. (кого, со; кому přes со) надрасвам (някого, нещо); изпреварвам (някого) на ръст; израсвам по-високо (от някого): **~at sourozence** израсвам по-висок от братята и сестрите си 2. презрѣвам, порасвам повече от необходимото: **zelí už ~á** зелето вече презрѣва 3. (со) надхвърлям, надминавам (границы и под.): **město ~á původní rozlohu** градът надхвърля първоначалните си размери 4. (в со) книж. прерасвам (в нещо): **boj hospodářský ~al v politický** икономическата борба прерасваше в политическа
přerušit, -ím св. 1. (кого, со) прекъсна (временно) (някого, нещо): **~it řečníka** прекъсна оратор; **~it jednání** прекъсна (временно) разисквания; **~it dodávku proudu** прекъсна (временно) подаване на електричество; **přívál ~il trať** водата прекъсна ж.п. линия 2. (со) прекъсна, прекратя (нещо): **~it mlčení** прекъсна мълчание; **~it styky** прекратя контакти
přerušovač, -e м. електр. прекъсвач
přerušovan|ý, -á, -é прекъснат: **~á čára** прекъсната, пунктирана линия; **~ý dech** мед. прекъснато дишане
přerušovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кого, со) прекъсвам (временно) (някого, нещо): **~ovat řečníka** прекъсвам оратор 2. (со) прекъсвам, прекратявам (нещо): **~ovat styky** прекъсвам връзки
přer|vat, -rvu св. (со) разкъсам, прекъсна, прекратя (нещо): **~rvat provaz** скъсам, разкъсам въж; **~rvat pouta přátelství** прен. разкъсам, прекъсна, прекратя приятелски връзки
přer|ýt, -ryji/разг. -ryju св. (со) прекопая, прероя (нещо): **~rýt záhon** прекопая леха
přerývan|ý, -á, -é прекъсван, прекъснат, накъсан: **~ý hovor** прекъсван, накъсан говор, разговор: **~é dýchání** прекъснато дишане; **~ý rým** лит. кръстосана рима
přerývat, -ám несв. (со) прекопавам, разкопавам (нещо): **~at záhony** прекопавам лехи
přerýv|ka, -ky ж. прекъсване, пауза: **vypřádění se stálými ~kami** разказ с постоянни прекъсвания
přeřadit, -ím св. 1. (кого, со) премества, размества, прекласифицирам, пренаредя, включва в друга дейност (някого, нещо): **~it zaměstnance na jinou práci** премества служители на друга работа 2. (со) превключва (нещо): **~it rychlost** превключва скорост
přeřad|ovací, -í, -í превключващ, превключвател: **~í zařízení psacího stroje** превключващо устройство на пишеща машина

přeřad'ovač, -e *жс.* клавиш за главни букви (на пишеща машина и под.)

přeřad'ovat, přeřaz'ovat, -uji/разг. -uju *несв.*

1. (*koho, co*) премествам, размествам, пренарещдам, прекласифицирам (*някого, нещо*): ~ovat **zaměstnance** премествам служители; ~ovat **knihy v knihovně** пренарещдам книги в библиотеката 2. (*co*) превключвам (*нещо*): ~ovat **rychlosti** превключвам скорости

přeřeknout se *вжс.* **přeřící se**

přeřeknutí, -í *ср.* неволна грешка на езика; неправилно произнасяне на звук или дума: **trapné -í** конфузна грешка на езика

přeřezat, -žu/-zám *св. (co)* пререща, разреща (*нещо*): ~zat **kmen** пререща ствол на дърво; ~zat **provaz** пререща, среща въже

přeřezáv|at, -ám *несв. (co)* прерязвам, разрязвам (*нещо*): ~at **dřevo na polena** разрязвам, нарязвам дърво за огрев

přeřící se, přeřeknout se, разг. přeřít se, -řeknu se *св.* допусна неволна грешка на езика, грешка при говорене: **kdo mluví rychle, často se ~řekne** който говори бързо, често греша, често му се заплита езикът; ~řeknout se **na jevišti** допусна грешка на езика на сцената

přeřík|at, -ám *св. (co)* 1. изрецитирам, издекламирам, кажа (*нещо*) отначало до край: ~at **básničku bez chyby** изрецитирам стихотворение без грешка 2. повторя, преповторя, преговоря (*нещо*): ~at si **několikrát pravidlo** преговоря няколко пъти правило; ~at si **adresu známého** повторя си адреса на познат

přeřík|at se, -ám se *несв.* допускам неволни грешки при говорене, грешки на езика: ~at se **v řeči** допускам неволни грешки при говорене

přeříkáv|at, -ám *несв. (co)* 1. рецитирам, декламирам, казвам (*нещо*) отначало до край: ~at **básničku** издекламирам стихотворение 2. повтарям, преповтарям, преговорям (*нещо*): ~at si **poučky** преговорям си изводи

přeříkáv|at se, -ám se *несв. многокр.* често допускам неволни грешки при говорене, грешки на езика

přeříz|nout, -nu *св. (co)* пререща, среща, разреща (*нещо*): ~nout **drát v půli** среща, пререща тел по средата

přeřívat, -řvu *св. (koho, co)* надвиам с рев, надрева (*някого, нещо*): ~řvat **hluk na ulici** надвиам уличния шум

přes, přese (*вариант přese пред думи, започващи със s-, z- или група съгласни*) предлог. *с вин. (koho, co)* 1. през, напреки, напреко, от една на другата страна (*на някого, на нещо*): jít ~ náměstí вървя през площад; skočit ~

příkop прескоча ров, скоча през ров; **sedět nohu ~ nohu** седя крак върху крак, крак връз крак; **závory ~ cestu** бариери напреко на пътя; **mít kabát ~ rukou** носья палто на ръка ♦

ohnout si kluka ~ koleno набия, напляскам момче по дупето; **nepřeložit nikomu stéblo ~ cestu** не слagam никому път в колелата; на мравката път струвам; **hledět na někoho, na něco ~ rameno** гледам някого, нещо отвисоко; **hodit někoho ~ palubu** хвърля някого зад борда; **lámat něco ~ koleno** решавам нещо насилствено, с насилие; действам безогледно; **přeletělo mu něco ~ nos** *разг.* нещо му е криво; кисел е, мръчен е, сърдит е; **nemoci něco přenést ~ srdce** не мога да преглътна, да преживя нещо 2. през (*нещо*) (*преминаване през предмет или препятствие*): **chodit do ložnice ~ kuchyň** отивам в спалнята през кухнята; jít ~ **ksv. (разг.)** през гората ♦

~horyadolya) на край света, през девет планини в десета б) през гор и планини, през всякакви препятствия (*обикн. в приказките*); **nedostat slovo ~ rty** дума не мога да отроня (*от учудване, уплаха и под.*); **dívat se na někoho ~ prsty** не гледам някого с добро око, подценявам някого 3. *разг.* насреща, отсреща; през, на другия край на (*нещо*): **seděla ~ stůl** (тя) седеше насреща, на другия край на масата; **prodával pivo ~ ulici** (той) продаваше бира отсреща, през улици 4. през, по, в (*нещо*): **klopýtnout ~ schod** препъна се в стъпало; **dostat ~ ruku** ударят ме през пръстите и *прен.*; **dostat ~ hubu** ударят ме през устата, по устата 5. повече от, над, свръх (*нещо*): **strom sahá ~ zed'** дървото достига до над оградата; **široký ~ 2 metry** широк над, повече от 2 метра; **pracuje tam ~ 30 let** работи там повече от 30 години; **pracovat ~ čas** работя след работно време; **je mu ~ padesát** той има над 50 години, той е на повече от 50 години ♦

přístěně komu - hlavě несе съобразявам с някого; някой не може да се справи с мен, не може да излезе на глава с мен 6. през (*един, два...*): **skákat ~ dva schody** прескачам през две стъпала, вземам по две стъпала наведнъж; **bydlí ~ dva domy** живее през две къщи; ~ **tu chvíli (vycházel před dům)** непрекъснато, час по час, всеки момент (излизаше навън) 7. безразборно, един през друг, в надпревара: **mluvili jeden ~ druhého** говореха без да се изслушват, един през друг ♦

přespat ~ devát *ср.* пресяно, обхоркано 8. през (*главата на някого*), без оглед на (*нещо*): **lehce se ~ všechno přenést** не обръна внимание на нещо; jít ~ **vedoucího** мина през

главата на началника, не се съобразя с началника♦ **пřesadit** *несв. (koho – вин.)* **пřesadit** *несв. (koho – вин.)* (за да постигна целта си) **9.** въпреки (нещо): **~ své stáří je velmi čilý** въпреки старостта си е много активен; **provést něco ~ zákaz** извърша нещо противно♦ **пřesadit** *несв. (koho – вин.)* **пřesadit** *несв. (koho – вин.)* **všecko** въпреки всичко това **10.** през, по време на, в течение на (нещо): **zůstat ~ noc** остана през нощта; **~ oběd** по обед; **~ den nepršelo** през деня не вали

přesadit, -ím *св. 1. (koho – вин.)* поставя да седне другаде, премества (някого): **~it žáka** премества ученик (да седне другаде) **2. (co)** премества (нещо): **~it hraniční kámen** премества граничен знак, граничен камък; **~it chleby** обърна, размества хлябове в пещта **3. (co)** пресадя (нещо): **~it květiny** пресадя цветя **4. (co)** полигр. пренаберя, наберя (нещо) отново: **~it odstavec** пренаберя абзац

přesah, -u *м. лит.* анжамбман

přesáh|nout, -nu *св. 1. (koho, co)* надхвърля, надмина, изпреваря (някого, нещо); превишя (нещо): **rukopis ~l plánovaný rozsah** ръкописът надхвърля, превишя планирания обем; **~ nout významem svou dobu** по значението надхвърля своето време **2. (co)** премина, прекреща (принципи, граници и под.): **~nout meze slušnosti** премина границите на приличието; **~nout své možnosti** прекреща своите възможности

přesah|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)* надхвърлям, надминавам, превишявам, преминавам (някого, нещо): **to ~uje všechny meze** това минава всякакви граници

přesáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (co)* **1.** пресадя (нещо): **~et květiny** пресадя цветя **2. полигр.** пренаберя, отново наберя (нещо): **~et dva odstavy** пренаберя два абзаца

přesaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (koho – вин.)* поставям да седне на друго място, премествам (някого): **~ovat žáky v lavicích** размествам, премествам ученици по чиновете **2. (co)** премествам (нещо): **~ovat mezníky** премествам гранични знаци, гранични камъни **3. (co)** пресаждам (нещо): **~ovat květiny** пресаждам цветя **4. (co)** полигр. пренабирам, отново набирам (нещо): **~ovat článek** пренабирам статия

přesčas I, přes čas *нар.* след определеното време: **pracovat ~** работя след работно време

přesčas II, -u *м.* извънреден труд: **odměna za ~у** компенсация за извънреден труд

přesčasov|ý, -á, -é който се отнася към извънреден труд: **~é hodiny** часовъ извънреден труд

přese *вж. přes*

přesed|at, -ám *несв. (kam)* **1.** сядам на друго място, премествам се (отнякъде, някъде): **~at si z místa na místo** премествам се от място на място **2.** прекачвам се (от едно превозно средство на друго): **~at z rychlíku do osobního vlaku** прекачвам се, премествам се от бърз в пътнически влак

přesedáv|at, -ám *несв. (kam)* **1.** сядам на друго място, премествам се (отнякъде, някъде) **2.** прекачвам се (от едно превозно средство на друго)

přesedl|et, -ím *св. (co)* **1.** разваля (нещо) от сѐдене: **~ět (si) sukni** разваля (си) полата от сѐдене **2.** седя докато ми изтръпне част от тялото: **~ět si nohu** изтръпне ми кракът от сѐдене

přesedl|at, -ám *св. 1. (co)* сменя (кон): **v polovině cesty ~ali** на средата на пътя сменяха конете; **rozkaz ~at koně** заповед да се сменят конете **2. (na co)** *разг. експр.* сменя (работа, професия, хоби и под.): **~at na jiné řemeslo** сменя занаят; **~at z fotbalu na hokej** зарежа футбола заради хокея

přesedl|nout, -nu *св. (odkud kam)* **1.** премества се (отнякъде, някъде); сѐдна на друго място: **~nout (si) ke stolu** премества се да сѐдна на масата; **~l (si) ze židle do křesla** той се премести от стола на креслото **2.** прекача се (на друго превозно средство): **~nout z tramvaje do autobusu** прекача се от трамвай на автобус

přesek|at, -ám *св. (co)* пресека, прерѐжа, отсека (много неща) последователно: **~at větve stromu** прерѐжа, пресека, отсека клони на дърво: **~at kořeny** пресека, отсека корени

přesekáv|at, -ám *несв. (co)* отсичам (много неща) последователно: **~at větvičky** отсичам клончета

přesek|nout, -nu *св. (co)* отсека, прерѐжа (нещо): **~nout dřevo** отсека дърво

přesév|at, разг. přesív|at, -ám *несв. (co)* пресявам (нещо): **~at mouku** пресявам брашно

přeshraničn|í, -í, -í крайграничен, трансграничен: **~í spolupráce** крайгранично съгрудничество

přeschl|ý, -á, -é пресъхнал

přesch|nout, -nu *св.* пресъхна: **půda ~la** земята пресъхна

přesídlen|ec, -ce *м.* пресѐлник: **osídlovat kraj ~ci** засѐлвам мѐстност, област с пресѐлници

přesídlenk|a, -y *ж.* пресѐлница

přesídl|it, -ím *св. 1. (kam)* пресѐля се (някъде): **~it z města na venkov** пресѐля се от града на село **2. (koho kam)** пресѐля (някого, някъде)

přesídl|ovat, přesídl|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (kam)* пресѐлвам се (някъде) **2. (koho kam)** пресѐлвам (някого, някъде)

přesil|a, -y ж. надмощие, превѣс: **být v ~e** ймам надмощие, превѣс; **podlehnout ~e** отстъпа пред (чуждо) надмощие

přesilovk|a, -y ж. спорт. жарг. игра при чйслено превъзходство на единия отбор

přes|ít, -seji/разг. -seju св. (co) пресѣя (нещо): **~sít mouku** пресѣя брашно

přesívát вж. přesávat

přeskák|a, -y ж. в съчет. na ~u безрѣдно, безразборно, разбъркано: **vypravovat na ~u** разказвам безрѣдно, разбъркано; **zkoušet žáky na ~u** изпитвам ученици без рѣд, разбъркано

přeská|kat, -ču/книж. -či св. (co; přes co) прескоча (нещо, през нещо): **~at překážky** прескоча препятствия; **~at přes kaluže** прескоча лѣкчи

přeskak|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co; přes co) прескачам (нещо, през нещо): **~ovat (přes) švihadlo** скачам на въжѣ; **~ovat ohradu** прескачам ограда; **~ovat (v řeči) z jedné věci na druhou** прескачам от едно нѣщо на другѣ (в разговор); **hlas mu ~uje rozechvěním** гласѣт му прескача от вълнение; **~ovat při četbě stránky** прескачам цѣли страници при четене; **srdce začalo ~ovat** сърцѣто започна да прескача ♦ **~ujem hlavě** хлопаму дѣската; не ѣ с всѣчкия си

přeskoč|it, -ím св. 1. (co; přes co) прескоча (нещо, през нещо): **~it (přes) příkop** прескоча (през ров) ♦ **~it k hodu** дойдам

~it k hodu дойдам зальк лапни, голяма дѣма не казвай; не сѣ хвали преждеврѣменно **2. (odkud kam)** скоча, изскоча, прескоча (отнякъде някъде): **~it z lod'ky na břeh** скоча от лѣдка на брега; **jiskra ~ila na sousední střechu** искрата прескочи на съседния покрив **3. премйна, прескоча: ~it ve vyprávění do minulosti** с разказа си скоча в миналото, прехвърля се в миналото **4. третол. -í** прескочи, изневерй (за глас): **hlas mu dojetím ~il** гласѣт му прескочи, изневерй от вълнение **5. (koho, co)** прескоча (някого, нещо): **~it stránku v knize** прескоча страница в книга **6. третол. -í** прескочи, повреди се (за механизм): **pero u hodin ~ilo** пружината на часовника прескочи ♦ **~ímuk hlavě** хлопаму дѣската; побъркал се е; **~ilo mu v hlavě** хлопаму дѣската; не ѣ с всѣчкия си

přeskok, -u м. скок, прескок, прескачане: **~ přes koně спорт.** прескок на кон

přeskup|it, -ím св. (co) прегрупирам, пренаредя, преразпределя (нещо): **~it stroje v dílně** размѣстя машини в работилница; **~it síly** прегрупирам, преразпределя сили

přeskup|it se, -ím se св. прегрупирам се: **vojsko**

se ~ilo do nových pozic войската се прегрупира на нови позиции

přeskup|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) прегрупирам, размѣствам, преподрѣждам, преразпределям (нещо): **~ovat knihy v knihovně** размѣствам, преподрѣждам книги в библиотѣка; **~ovat politické síly** прегрупирам, преразпределям политически сили

přeskup|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. прегрупирам се: **funkce umění se stálé ~uji během vývoje** в процѣса на развитието функциите на изкуство постоянно се прегрупирам

přeslabik|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) пресрѣчам (нещо); прочетѣ (нещо) на срѣчки

přeslad|it, -ím св. (co) подсладя (нещо) прекалено много: **~it kávu** прекалено подсладя кафе

přesláz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) подслаждам (нещо) прекалено много: **~ovat moučníky** прекалено подслаждам сладкиши

přeslech|nout, -nu св. (koho, co) не чѣя (някого, нещо); не обърна внимание (на нещо казано): **~nout, co se říká** не чѣя какво казват, не обърна внимание на казаното

přeslech|nout se, -nu se св. чѣя погрѣшно, неправилно: **promiň, ~l jsem se** извинявай, не чѣх правилно, чѣх погрѣшно

přeslen, -u м. 1. бот. прѣшлен на стеблѣ (с повече листа) **2. текст.** прѣшлен на вретѣно

~it rodiny по ~и роднина по жѣнска линия; **rod vymřel po ~i** родѣт (е) измрял по жѣнска линия

přesličk|a, -y ж. бот. прѣшлица, хвоц (Equisetum)

přeslouž|it, -ím св. преслѣжа, слѣжа повече от необходимото, сврѣхсрѣчно

přesluh|ovat, -uji/разг. -uju неск. преслѣжвам, слѣжа повече от необходимото, сврѣхсрѣчно

přesmíru [-zm-], přes míru нар. прекомѣрно, твърде много, прекалено много

přesmoc [-zm-] нар. разг. насыла, бѣз желание: **jíst ~** ям насыла, бѣз желание

přesmyčk|a, -y ж. анаграма

přesmyk, -u м. премѣстване, размѣстване, премятане: **~ hlásek език.** метатѣза, премятане на звукове

přesně нар. тѣчно, съвсѣм: **ještě ~ nevím** ъще не знам тѣчно; **dostavit se ~ včas** явя се тѣчно наврѣме; **~ stejná barva** съвсѣм същия цвят

přesníd|at, -ám св. (co) закуся (нещо) предиобѣд, в 10 часа: **právě ~al** тѣй тѣкмо закуси в 10 часа

přesnídávka, -y ж. закуса в 10 часа сутринта, предиобѣдна закуса: **párek s houskou jako**

~а/на ~и крёмвирш с хлѣбче за/на преди-
òбедна закўска

přesnost, -i жс. то̀чно̀ст, аку̀ра̀тност, прѐцѝзност:
matematická ~ матема̀тичѐска то̀чно̀ст; **in-
 ženýrská** ~ инжѐнѐрска то̀чно̀ст; ~ **v docházce**
 то̀чно̀ст при оти́ване на ра̀бота

přesn|ý, -á, -é точен, акурáтен, преци́зен: **~ý pláň** точен пла́н; **~ý čas** то́чно вре́ме; **~á kopie** то́чно, вя́рно ко́пие; **~á metoda** то́чен ме́тод; **~é hodinky** то́чен, ве́рен часо́вник; **~á mecha-nika** фи́на меха́ника; **~ý pracovník** акурáтен, преци́зен рабо́тник; **~á střelba** то́чна стрелба́
přesol|it, -ím св. (co) 1. пресо́ля (нещо): **-it pol-évku** пресо́ля супа **2. прен.** прекаля́ (с нещо), пресо́ля (нещо)

přesolen[ý, -á, -ě 1. пресолён 2. *прен.* пресолён, прекалён, пиперлия: ~ý *vtip експр.* солён виц
přesol[ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со)* пресолявам
(*нешо*)

prěsouvat, -ám *несв. (со)* 1. пренáсям, при-
двйжвам, премѣствам (*нещо*): ~at nábytek
премѣствам мебели 2. премѣствам, прехвѣр-
лям, отлáгам (*нещо*): ~at odpovědnost na ji-
ného прехвѣрлям отговорност върху другѣ-
го; ~at si dovolenou na zimu премѣствам,
отлáгам отпуск за зимата

přesouv|at se, -ám se *несв.* премѣствам се, пренасям се, придвѣжвам се: ~**at se na jiné místo** премѣствам се на друго мѣсто

pře|spat, -spím св. преспя, преношувам: ~**spat u známých** преспя, преношувам у познати; ~**spat noc** прекàрам ноштà в спанè

přespáv|at, -ám *несв.* преспівам, пренощу́вам:
~at v **hotelích** преспівам в хотèли

přespočetn[ý, -á, -é превишаващ определения
брой; който е в излишък; излишен: **být u stolu**
~**ý** излишен съм на масата

přespoln|í, -í, -í другосёлски: **~í žák** ученик от съсёлно сёло: **~í běh** спорт. крос

přespříč нар. на̀преки, на̀преко, крѣстòсано:
polena položená ~ це́пеници, наредѣни крѣстò-
сано, на̀преко една̀ на дру̀га

přespríliš *нар.* твёрде мно́го, прекоме́рно, прекале́но мно́го: **jíst** ~ я́м твёрде мно́го; ~ **lehkovážný člověk** твёрде лекомы́слен чо́век

přespršit|í, -í, -í по-следващият: ~í týden по-следващата седмица

prešťál'ý, -á, -é 1. прекàран, преживян, пре-
боледуйван: **je sláb po ~é nemoci** чуйства се
слаб след прекàрана бòлест; **rozdechvéní z ~é**
hrůzy вълнèние от преживян ўжас 2. престоял

přestán|í, -í ср. в съчет. **bez ~í** като нар. бѣз прекъсване, непрестанно: **pršelo bez ~í** валѣше непрестанно

préstárl|ý, -á, -é престарял, твърде стар: **~ý strom**
векòвно дървò; **~í zaměstnanci** престарели
служители

přestárl|ý, -ého *м.* престарял човѣк; старец:
domov pro ~é старчески дѡм

prěsta|t, -nu *св. 1. (š čím; v čem)* преста́на, спра
(да възриша нещo; с нещo): **~t psát** преста́на да
пи́ша; **~t s kouřením** преста́на да пу́ша; **~ňte!**
спра! преста́не! ♦ **vneš psí mčedla t**

2. *третол. -не* спре, отмине, свърши, престане (за действие или състояние): **bouřka už ~la** бұрята вече отмина, спря, престана

prešťať, -ojím *св. (со)* преживеѣ, надживеѣ, издържа, изстрадам, преболедувам, прекарам (*нещо*): **šťastně vše ~át** премина благополучно през всички препятствия; **~át nemoc** прекарам, преболедувам болест; **~át těžkou zkoušku** преживеѣ, изстрадам тежко изпитание

přestáv|at, -ám нессв. престávам, спірам, свѣр-
швам: **~á dobře pracovat** престáva да рабѣти
добре; вѣче не рабѣти добре; **sport ho ~á těšit**
спортѣти вѣче не го раѣва: **děš|~á** тѣжлѣти спира

prestavb|a, -y ж. 1. пристроюване, переустрой-
ване, реконструкция, ремонт: **plán ~y města**
план за переустройство, реконструкция на град;
~a budovy пристроюване, реконструкция,
ремонт на сграда 2. переустройство, реконструк-
ция: **~a motoru na jiný pohon** переустрой-
ство, реконструкция на двигател за друго
гориво 3. переустройство, основная реформа

prešťav|ět, -ím, 3. мн. -ěji/-í св. (со) 1. престо́рой, преустро́й (нещо): ~ět dům престо́рой кѣща; ~ět kůlnu na garáž преустро́й плѣвня в гараж **2. престо́рой, реформирам (нещо): ~ět státní aparát** преустро́й държавен апарат **3. пре-мѣ́стя, размѣ́стя (нещо): ~ět nábytek** пре-мѣ́стя, размѣ́стя мѣбели

prĕstavĭt, -im *св. (со)* премѣстя, размѣстя, по-
ставля (*нещо*) на друго мѣсто: **~it hrníčky v**
kredenci премѣстя, размѣстя чашы в бюфѣт;
~it nábytek премѣстя, размѣстя мѣбели

přestáv[ka, -ky жс. пауза, антракт, прекъсване, интервъл, почивка; **polední ~ka** обедна почивка; **školní ~ka** междучасие; **o ~ce koncertu** в антракта на концерт; **~ka v spisovatelské činnosti** прекъсване, интервъл в писателска дейност; **~ka v řeči** пауза в речта; **mluvit bez ~ky** говоря без прекъсване

prestav|ovat, -uji|разг. -uju несов. (со) 1. престоювам, преустоювам, реконструирам, ремонтирам (нещо): ~**ovat kamna** престоювам (зидана) пещка; ~**ovat sociální řád** променям, преустоювам социален строй, обществен ред

2. размѣствам (нещо): **~ovat nábytek, kulisy** размѣствам, премѣствам мебѣли, декори
přestěhoval|ec, -ce м. пресѣлник, емигрант
přestěhoval|ec|ý, -á, -é пресѣлнически, емигрантски

přestěh|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) пренесѣ, превѣзѣ, прекѣрам, премѣстѣ (нещо): **~ovat nábytek** прекѣрам, пренесѣ мебѣли на другѣ място; **~ovat bedny na půdu** пренесѣ, премѣстѣ сандѣци на тавѣна 2. (кого) пресѣля, премѣстѣ, пренесѣ (някого): **~ovat rodinu do nového bytu** пренесѣ, пресѣля, премѣстѣ семейство в нов апартамент

přestěh|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (кам) пренесѣ се, пресѣля се, премѣстѣ се (някъде): **~ovat se na sídliště** премѣстѣ се, пренесѣ се в жилищен комплекс; **~ovat se na venkov** пресѣля се, премѣстѣ се в провинцията

přest|lat, -elu св. (со) постѣля, застѣля отново (нещо)

přesto I нар. въпреки; въпреки това: **často vzpomínal, ale ~ nikdy nenapsal** той често се сѣща-ше, но въпреки това не (ѣм) пиѣа

přesto II съюз въпреки че, макар че: **přišel, ~ že má málo času** той дойдѣ, въпреки че ѣма малко време

přestoup|it, -ím св. 1. (odkud kam) премѣстѣ се, прекачѣ се (отнякъде някъде): **~it z nohy na nohu** престѣля от крак на крак; **~it do jiného vlaku** прекачѣ се, прехвърля се на друг влак 2. (со) превишѣ, надхвърля, премѣна (нещо); издѣгна се над определѣно равнище: **~it vyměřený čas** надвишѣ определѣно време; **voda ~ila hráze** водѣта преля през бѣнтовѣте 3. (кат; к ѣти) премѣна (на нечия страна); присѣдинѣ се, прехвърля се (към някого): **~it do jiného oddílu** премѣна към друг отряд; **~it na jinou školu** прехвърля се в другѣ училище 4. (со) престѣпя, нарушѣ (закон, забрана): **~it zákaz** нарушѣ забрана

přestože съюз макар че, въпреки че, независимо че: **bylo zima, ~ svítalo slunce** бѣше студѣно, макар че грѣеше слѣнце: **~ byl nachlazen, šel do práce** въпреки че бѣ настѣнал, отидѣ на работа

přestrojen|í, -í ср. 1. предрѣшѣване, преоблѣчане: **skrývat se v ~í** криѣ се под чужди дрѣхи 2. костюм, облекло за промяна на външния вид

přestroj|it, -ím св. 1. (кого, со) преоблекѣ (някого, нещо): **~it dítě, panenku** преоблекѣ детѣ, кукла; **~it se do svátečního** преоблекѣ се, облекѣ се в празнични дрѣхи; **šel se ~it** той отидѣ да се преоблечѣ 2. (кого за кого) маскирам

(някого като някакъв): **~it se na ples za princeznu** маскирам се за бал като принцѣса

přestroj|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (кого, со) преоблѣчам (някого, нещо): **~ovat se několi-krát denně** преоблѣчам се по няколко пѣти на дѣн 2. (кого за кого) маскирам (някого като някакъв): **~ovat dívku za chlapce** ма-скирам момѣче като момчѣ

přestřel|it, -ím св. 1. (со) стрѣлям над или зад (цѣлта): **~it terč** стрѣлям над мишенѣ, зад мишенѣ; **~it bránku** стрѣлям, шутѣрам над фѣтболна вратѣ 2. (со) лов. прострѣлям, прекѣрша (нещо); прекратѣ (нещо) с ѣзстрел: **~it křídlo** прекѣрша крило с ѣзстрел; **~it běh** прекѣсна с ѣзстрел бѣг (на живоотно) 3. (со; v ѣт) експр. прекаля (с нещо, в нещо); преувеличѣ, хиперболизѣрам (нещо): **kritiku/v kritice často ~í** той/тѣ често прекалява, преувеличѣва в критикѣта (си)

přestřel|ka, -ky жс. воен. престрѣлка: **~ka hlídek** престрѣлка между патрѣли; **při zatýkání došlo k ~ce** при ѣреста стѣна престрѣлка

přestřel|ovat, -uji разг. **-uju** несв. 1. (со) стрѣлям над цѣлтѣ, зад цѣлтѣ: **~ovat cíl** стрѣлям над цѣлтѣ, зад цѣлтѣ 2. (со; v ѣт) експр. прекалявам (с нещо; в нещо); преувеличѣвам (нещо); минѣвам грѣниците на приѣтото: **mládí často ~uje** експр. младостѣта често прекалява

přestřih|at, přestřih|at, -ám, přestřih|nout, -nu св. (со) прерѣжа (нещо) (с ножица): **~at nitě** прерѣжа конци

přestřih|ovat, -uji/разг. -uju, přestřiháv|at, přestřiháv|at, -ám несв. (со) прерѣзвам (нещо) (с ножица): **~ovat provázky** прерѣзвам вѣженца

přestřík|at, -ám, přestřík|nout, -nu св. (со) 1. пренапрѣскам, изпрѣскам отново (нещо): **~at fasádu** изпрѣскам отново, преобѣдѣсам фасѣда 2. понапрѣскам, полѣя малко (нещо): **~at květiny** понапрѣскам, полѣя цветѣ

přestup, -u м. премѣнаване, прекачване: **~ z osobního vlaku na rychlík** прекачване от пѣт-нически на бѣрз влак; **hráč ohlásil ~** играчѣтъ съобщѣ за премѣнаването си (в друг отбор); **~ tepla** физ. топлопредѣване, теплообмѣн

přestup|ek, -ku м. простѣпка, нарушѣние: **~ek proti dopravnímu řádu** нарушѣние на правилника за движѣние; **společenský ~ek** общѣствѣна простѣпка; **~ek proti veřejnému pořádku** юрид. нарушѣние на общѣствѣния рѣд

přestupn|í, -í, -í кѣйто се отнѣся към премѣнаване, към прекачване: **~í stanice** гара, станция с врѣзка за прекачване на другѣ превѣзно срдѣство; **~í lístek** билѣт с прекачване

přestupný, -á, -é в съчет. **~ý rok** високосна година; **~ý den** високосният ден в годината
přestup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (odkud kam) прекачвам се, премествам се (отнякъде някъде); **~ovat do jiného vozu** прекачвам се в друга кола, в друг вагон; **~ovat z nohy na nohu** пристъпвам от крак на крак **2.** (co) надхвърлям, преминавам, надминавам (нещо): **~ovat průměr** надхвърлям, надминавам средното равнище **3.** (kam) премествам се, прехвърлям се, преминавам (някъде); **~ovat na vyšší školu** преминавам във висше училище **4.** (co) престъпвам, нарушавам (нещо): **~ovat řád** нарушавам правилник
přestýdl|ý, -á, -é изстинал, преохладен
přestýd|nout, -nu св. изстина, преохладя се: **~nout v průvanu** настина на течение
přestýl|at, -ám нескв. (co) постылам, застылам отново, презастылам (нещо): **~at peřiny** презастылам пухени завивки
přestyliz|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) престилизирам, стилизирам (нещо) по друг начин; редактирам (нещо): **~ovat větu, dopis** стилизирам, редактирам изречение, писмо
přesun, -u м. **1.** придвижване, преместване: **~ vojsk** придвижване на войски **2.** прегрупиране, разместване: **třídni ~y** класови размествания, прегрупирания
přesu|nout, -nu св. **1.** (koho, co) придвижва, премества (някого, нещо): **~nout vagón na jinou kolej** придвижва вагон на друг коловоз **2.** (co) премества, отлôжа, насрôча (нещо) за друга дата: **~nout termín** отлôжа срок **3.** (co na koho) прехвърля (нещо върху някого, на някого); **~nout odpovědnost** прехвърля отговорност
přesu|nout se, -nu se св. **1.** (kam; kudy) премества се, придвижва се (някъде): **fronta se ~nula do hor** фронтът се премести, придвижи се в планината **2.** изменя се, прегрупирам се, преобразувам се: **poměr sil se ~nul ve prospěch míru** съотношението на силите се измени в полза на мира
přesun|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (koho, co) придвижвам, премествам (някого, нещо): **~ovat figurky na šachovnici** придвижвам фигурки на шахматна дъска; **~ovat zaměstnance** премествам служители **2.** (co) отлôгам, премествам, насрôчвам (нещо) за друга дата: **~ovat termín zkoušek** променям дата на изпити **3.** (co na koho) прехвърлям (нещо върху някого, на някого): **~ovat odpovědnost na podřízené** прехвърлям отговорност върху подчинените си
přesun|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (kam;

kudy) придвижвам се, премествам се (някъде); **jeráb se ~uje** кра̀нът се придвижва **2.** изменям се, прегрупирам се, преобразувам се: **poměr sil se ~uje v náš prospěch** съотношението на силите се изменя в наша полза
přesvědčeni|í, -í ср. убеждение: **vnitřní ~í** вътрешно убеждение; **politické ~í** политическо убеждение; **jednat z ~í** действам по убеждение, според убежденията си
přesvědčeni|ý, -á, -é убеден: **~ý stoupenec** убеден последовател
přesvědč|it, -ím св. (koho – вин. o čem) убедя (някого в нещо): **důkazy nás ne~ily** доказателствата не ни убедиха
přesvědč|it se, -ím se св. **1.** (o čem) убедя се (в нещо): **~it se o zlobě lidí** убедя се в човешката злоба **2.** (jak; o čem) убедя се (някак; дали...), проверя (нещо; дали...): **~it se na vlastní oči** убедя се със собствените си очи; **šel se ~it, zda zamkl** отиде да провери дали е заключил
přesvědčivě нар. убедително: **~ vykládat** убедително тълкувам, обяснявам, разказвам
přesvědčivost, -i ж. убедителност: **~ důkazů** убедителност на доказателства; **umělecká ~** художествена убедителност
přesvědčiv|ý, -á, -é убедителен: **~ý důvod** убедителен аргумент; **~é vítězství** убедителна победа
přesvědčovací|í, -í който се отнася към убеждаване: **~í metoda** метод на убеждението
přesvědč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho – вин. o čem) убеждавам (някого в нещо): **~ovat spolupracovníky o správnosti postupu** убеждавам сътрудници в правилността на подхода; **hra ~ovala** играта беше убедителна
přesvědč|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (o čem) убеждавам се (в нещо) **2.** (jak; o čem) убеждавам се (някак; дали...); проверявам (нещо; дали...): **sám se ~oval, zda je vše v pořádku** той лично проверяваше дали всичко е наред
přesycenost, -i ж. преситеност, наситеност, пренаситеност и физ. хим.: **kulturní ~** културна преситеност
přesyceni|ý, -á, -é преситен, наситен: **~ý výraz** преситен, самодовôлен израз (на лицето); **~ý roztok** физ. хим. наситен, преситен разтвор
přesyc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co čím) пресящам, пренасящам (някого, нещо с нещо): **~ovat dítě sladkostmi** пресящам, прехранвам дете със сладкиши; **~ovat vzduch párou** пренасящам, пресящам въздух с пара
přesyp, -u м. в съчет. **písečný ~** дюна
přesýpac|í, -í, -í в съчет. **~í hodiny** пясъчен часовник

přesyp|at, -u/-ám св. (со) пресіппя (нещо): **~at mouku** пресіппя брашно

přesýp|at, -ám нескв. (со) пресіппвам (нещо): **~at písek** пресіппвам пясък

přesyt|it, -ím св. 1. (кого, со čím) пресітя, прехрăня, претѣпча (някого, нещо с нещо): **~it dítě** прехрăня, пресітя детѣ; **~it si žaludek** пресітя, претѣпча си стомăха 2. (со čím; со) препѣлня, пресітя, пренасітя (нещо с нещо; нещо): **~it vřduch vůní** препѣлня, пренасітя вѣздуха с аромăт; **~it roztok** физ. хим. пресітя, пренасітя разтвѣр

přesyt|it se, -ím se св. 1. (чим) прехрăня се, претѣпча се, преям (с нещо): **~it se masem** преям, прехрăня се, претѣпча се с месѣ 2. (чим; кого, чего) пресітя се (от нещо); насітя се (на някого, на нещо): **~it se městským životem** насітя се на градскія живот

přešalt|ovat, přešaltř|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) превклѣча (нещо)

přešetř|it, -ím св. (кого, со) проверя, проконтролирам (някого, нещо): **~it případ** проверя слўчай; **~it jakost zboží** проверя, проконтролирам кăчество на стѣка

přešetř|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) проверявам, контролирам (нещо): **~ovat příčiny chyb** проверявам причини за грѣшки

přešít, -šiji/разг. -šiju св. (со) прешія (нещо): **~šít šaty** прешія рѣкля

přešív|at, -ám нескв. (со) прешивам (нещо): **~at sukni** прешивам полă

přeškoli|it, -ím св. (кого – вин.) преквалифицирам, преобўча (някого): **~it zaměstnance** преквалифицирам служители

přeškoli|it se, -ím se св. (на кого) преквалифицирам се, преобўча се (като някакѣв, за някакѣв): **~it se na svářeče** преквалифицирам се като завăрчик

přeškolo|vac|í, -í, -í преквалификациѣнен; кѣйто се отнăся към преквалификациѣ: **~í kurs** кўрс за преквалификациѣ

přeškoli|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кого – вин.) преквалифицирам, преобўчавам (някого)

přeškoli|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (на кого) преквалифицирам се, преобўчавам се (като някакѣв, за някакѣв)

přeškrť|at, -ám, přeškrť|nout, -nu св. (со) 1. задрăскам (нещо): **~at slovo** задрăскам дўма 2. прен. проваля (нещо), слѣжа крѣст (на нещо): **~at plány** проваля плăнове

přeškrťáv|at, -ám нескв. (со) 1. задрăсквам (нещо) 2. прен. слăгам крѣст (на нещо), провалям (нещо)

přeškvář|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. (со) претѣржвам, запѣржвам (нещо)

přeškvář|it, -ím св. (со) запѣржа, претѣржа (нещо): **~it máslo** запѣржа, претѣржа мăслѣ

přeškvář|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) претѣржвам, запѣржвам (нещо)

přešláp|nout, -nu св. 1. пристѣпя (от единия крак на другия): **rozpačitě ~nout** несигурно, смутѣно пристѣпя от крак на крак 2. (со) прекрăча, премйна (нещо): **~nout práh** прекрăча прăг; **skokan ~l (odrazovou čáru)** скачăчѣт настѣпи (линиѣта за отскѣк)

přešlap|ovat, -uji/разг. -uju нескв. пристѣппвам (от крак на крак), тѣпча на еднѣ мăсто

přešl|ý, -á, -é минал, отминал

přešmik|nout, -nu св. (со) разг. крѣсна (нещо)

přešoup|at, -u/-ám св. разг. (со) 1. премѣкна, премѣстя (нещо) с влăчене: **~at nábytek** премѣкна мѣбели 2. претѣркам (нещо): **~at provaz** претѣркам врѣв

přešoup|at se, -u se/-ám se св. 1. премѣстя се с влăчене, премѣкна се 2. претѣркам се, прекѣсна се

přešoupáv|at, -ám нескв. (со) разг. премѣквам, премѣствам с влăчене (нещо): **~at nábytek** премѣквам, премѣствам мѣбели

přešoupáv|at se, -ám se нескв. 1. премѣквам се, премѣствам се с влăчене 2. претѣрквам се, прекѣсвам се

přešoup|nout, -nu св. разг. (со) премѣкна, придвйжа с влăчене (нещо): **~nout nábytek** премѣкна, премѣстя мѣбели; **~nout na nové pracoviště** прехвѣрля на нѣво рабѣтно мăсто

přešour|at se, -ám se св. разг. премѣкна се, премѣстя се с тѣтрене: **~at se od postele k oknu** премѣкна се, претѣгрѣ се от леглѣ до прозѣрец

přeštíp|at, -u/-ám св. (со) разсекă, прекѣсна (нещо): **~at drátky** разсекă, прекѣсна жйчки

přeštíp|nout, -nu св. 1. (со) разцѣпя, разрѣжа (нещо): **~nout zrna** разцѣпя, разрѣжа зѣрнѣ 2. (со, кого) разсекă, прекѣсна, прищипна, ~~прокалѣ~~ **~nutá (vosa)** в тăлиѣта е прищипната (като осă)

~nutá (vosa) в тăлиѣта е прищипната (като осă) (има тѣнка талиѣ)

přeštíp|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со) разцѣппвам, разрѣзвам (нещо) 2. (со, кого) разсйчам, прекѣсвам, прищипвам, пристѣгам (нещо, някого)

přešvih|nout, -nu св. (со přes со) физкулт. премѣтна, прехвѣрля (нещо през нещо): **~nout nohu přes koně** премѣтна, прехвѣрля крак през кѣн

přešvih|nout se, -nu se св. (přes со) експр. прехвѣрля се, пренесă се (над нещо); прескѣча

(нещо): ~nout se přes plot прехвърля се през ограда, прескоча ограда

přetáčet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (koho, co) преобръщам (някого, нещо): ~et nemocného na bok обръщам болен настрана **2. (co) премо-тавам, пренавивам (нещо): ~et pásku na stroji** пренавивам лентата на машина **3. (co) филм. заснѐмам повторно (нещо): ~et nově film** заснѐмам наново филм **4. (co) техн. жарг. извъртам (нещо) (на струг): ~et válce** извъртам отново на струг вълаци, барабани, цилиндри **5. (co) преливам, наливам, преточвам, наточвам (нещо): ~et víno do láhvi** преливам вино в бутилки

přetah|at, -ám св. (co) премъква, премѐстя (нещо) с влачене: ~at nábytek премъква мебели **přetáh|nout, -nu св. 1. (co) премъква, премѐстя (нещо) с влачене: ~nout lodku na mělčinu** изтегля лодка на плитчина **2. (koho, co kam) разг. експр. примамя, привлека (някого, нещо някъде): ~nout hráče do jiného klubu** примамя, привлека играч в друг клуб **3. (co přes co) покрива (нещо с нещо); премѐтна, намѐтна, слѐжа (нещо върху нещо): ~nout plachtu přes vůz** покрива кола с платнище; ~nout si čepici přes uši нахлупя си шапка на ушите **4. (co) леко натѐча, понатѐча, заѐстря, позаѐстря (нещо): ~nout břitvu, kosu** натѐча, позаѐстря бръснач, коса **5. (koho, co) експр. удържа, шибна, налѐжа (някого, нещо): ~nout kluka rákoskou** удържа, шибна, налѐжа момче с прѐчка **6. (co) разг. превъртя, пренатѐгна, пресѐля (нещо): ~nout pero u hodinek** превъртя пружина на часовник **7. (co) пресрѐча, продължа, удължа (нещо): ~nout dovolenou o den** продължа ътпуска с един ден

přetáh|nout se, -nu се св. разг. експр. преуморя се, съсия се, изтося се, скъсам се, поболѐя се (от усилие и под.): ~nout se na brigádě преуморя се, скъсам се от работа на бригада

přetah|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (co) мъква, премъквам, премѐствам (нещо) с влачене: ~ovat lavice мъква, премъквам пейки, чинове **2. (koho, co kam) разг. експр. примамвам, привличам, съблазнявам (някого, нещо някъде): ~ovat odborníky** примамвам, привличам специалисти **3. (co přes co) покривам (нещо с нещо); премѐтам, намѐтам, слѐгам (нещо върху нещо): ~ovat si svetr přes košili** обличам си, намъквам пулôвер върху риза **4. (co) леко натѐчвам, понатѐчвам, позатѐчвам (нещо): ~ovat břitvu na řemeni** тѐча, позатѐчвам бръснач на рѐмък **5. (koho, co) експр. бия, шибам, налѐгам (някого, нещо):**

~ovat někoho řemenem бия, налѐгам някого с рѐмък **6. (co) разг. пренатѐгам, пресѐлявам, превъртам (нещо); поврѐждам (нещо) с пренатѐгане: ~ovat si svaly** болѐзнено си пресѐлявам мускулите **7. (co) пресрѐчвам, продължавам, удължавам (време): ~ovat o 10 minut** удължавам с 10 минути

přetah|ovat se, -uji се/разг. -uju се нескв. 1. разг. експр. преуморявам се, пренапрягам се, пресѐлявам се: nesmíš se pořád tak ~ovat не бия всѐ така да се преуморяваш **2. наддърпам се: ~ování lanem физкулт.** тѐглене на въжѐ **přetáp|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. прегрѐвам, затѐплям твърде много: ~ět místnosti** прегрѐвам, твърде много затѐплям помещѐния

přetav|it, -ím св. (co; co na co) претопя (нещо в нещо): ~it kovu претопя метали

přetav|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co; co na co) претопявам (нещо в нещо): ~ovat odpadové suroviny претопявам вторични суровини

přetažen|ý, -á, -é разг. експр. 1. изчерпан, преуморѐн: cítí se ~ý чувства се преуморѐн **2. пресѐлен, превзѐт, прекалѐн, преувеличѐн, неестѐствен: ~ý charakter postav** превзѐт, пресѐлен характер на ѐбрази, на персонажи

přet|éci, разг. přet|éct, разг. přet|ýct, третол. -teče св. 1. прелѐе през рѐб на сѐд: mléko ~teklo млякото преля, изкпий **2. препълни се, прелѐе: číše ~tekla a)** чашата се препълни, преля **б)** търпѐнието се изчерпа **3. прелѐе се, изтечѐ (в друг сѐд): voda ~tekla do nastavené nádoby** водата се преля, изтечѐ в подлѐжения сѐд

přeték|at, обикн. третол. -á нескв. 1. прелива през рѐб на сѐд: nápoj ~al питиѐто преливаше **2. препълва се, прелива: srdce jí ~alo radostí** сърцѐто ѝ преливаше от радост **3. прелива се, изтича (в друг сѐд): kapalina ~á do baňky** течността се прелива в банката, в колбата

přetěž|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) претоварвам, пренатоварвам (някого, нещо): ~ovat auto nákladem претоварвам кола; ~ovat žáky претоварвам ученици

přetín|at, -ám нескв. (co) разсѐчам, пресѐчам, прерѐзвам (нещо): ~at uzel разсѐчам възел; **silnice ~ala údolí** прен. шосѐто разсѐчаше долината; ~at hovor прен. прекъсвам разговор

přetír|at, -ám нескв. (co) 1. пребоядисвам (нещо): ~at plot пребоядисвам ограда **2. мажа, намазвам леко (нещо): ~at ruce krémem** (по)намазвам ръцѐте си с крем **3. пребърсвам, изтрѐвам (нещо): ~at si oči** разтърквам си очите **přetisk, -u м. 1. препечатване (ново, повторно): ~ originálu** препечатване на оригинал; ~

publikace препечатване на публикация **2.** препечатка: **známka s ~em** марка с препечатка
přetisk|nout, -nu св. (со) **1.** препечатам (нещо): **~nout zprávu z novin** препечатам съобщение от вестник **2.** печатам (нещо) (с нов текст): **~nout známku** препечатам марка (с нова цена)
přetisk|ovat, -uji/разг. -uju несл. (со) **1.** препечатвам, отпечатвам (нещо) повторно: **~ovat stať v knize** препечатвам статия в книга **2.** препечатвам, отпечатвам (нещо) с нов текст: **~ovat kolek razítkem** поправам, препечатвам гербова марка, удрям печат на гербова марка
přetít вж. **přetrnout**
přetížen|í, -í ср. претоварване: **přípustné -í** допустимо претоварване
přetížen|ý, -á, -é претоварен: **~ý most** претоварен мост; **~ý pracovník** претоварен служител
přetíž|it, -ím св. (koho, co čím) претоваря, пренатоваря (някого с нещо): **~it loď nákladem** претоваря кораб; **~it motor** претоваря (временно) мотор; **~it někoho funkcemi** претоваря някого с длъжности
přetlak, -u м. **1.** физ. техн. свръхналягане, високо налягане **2.** мед. повишено кръвно налягане
přetlakov|ý, -á, -é който се отнася към свръхналягане: **~á turbína** турбина със свръхналягане
přetlouch|í, разг. přetlouch, -tlouch/книж. -tluku св. **1.** (koho, co) очукам, пречукам, претроша (някого, нещо): **kroupy ~tloukly obilí** градъшка очука житата, посеците; **gestapáci mu ~tloukli ruce** гестаповците му пречупиха ръцете; **být jako ~tlučení** експр. като изпотрошен съм **2.** (со) разг. експр. преживея криво-ляво, издържа, понеса (нещо): **~tlouct zimu** издържа, преживея криво-ляво, понеса зимата; **nějak to tu ~tlučeme** ще се справим, ще преживеем все някак
přetlumoč|it, -ím св. (со) **1.** преведа (устно) на друг език (нещо): **~it projev** преведа реч (устно) **2.** филм. дублирам (нещо)
přet|nout, přet|ít, -nu св. (со) разсека, отсека, пресека, пререща (нещо): **~nout řetěz** разсека, отсека верига; **~nout hovor** прен. експр. пресека, прекъсна разговор
přetr|nout, -ím св. **1.** (koho, co) обърна, завъртя, преобърна (някого, нещо) **2.** (со) премота, пренавия (нещо): **~it pásku na stroji** премота, пренавия лента на машина **3.** (со) превъртя, пресия (нещо): **~it kohoutek** превъртя, пресия водопроводен кран **4.** (со) филм. преснема, заснема (нещо) отново: **~it film s jiným hercem** преснема филм с друг актьор **5.** (со) презапиша (звукозапис) **6.** (со) техн. жарг.

извъртя, шлифовам (нещо) на струг **7.** (со kam) преточа, наточа, прелёя, налёя (нещо някъде): **~it víno do láhve** наточа, прелёя вино в бутилка
přetoč|it se, -ím se св. измества се, обърна се, извъртя се: **~ila se jí punčocha** чорапът ѝ се е извъртял; **~it se na bok** обърна се настрана
přetop|it, -ím св. (со) претопля, прегреш, претопля (нещо): **~it místnost** претопля, прегреш помещение
přetrén|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho, co) спорт. преуморя (някого, нещо) с тренировка; прекаля с тренировки
přetrhan|ý, -á, -é разкъсан, скъсан: **~é mraky** разкъсани облаци; **~é struny** скъсани струни
přetrh|at, -ám св. (со) скъсам, разкъсам, изпокъсам, прекъсна (нещо): **~at nitě** скъсам конци; **~at vzájemné styky** прекъсна, скъсам взаимоотношения
přetrh|at se, -ám se св. скъсам се, разкъсам се, изпокъсам се, прекъсна се: **lano se ~lo** въжето се скъса, разкъса; **~ly se svazky s příbuznými** прекъснаха се връзките с роднините
přetrháv|at, -ám несл. (со) скъсвам, разкъсвам, изпокъсвам, прекъсвам (нещо): **~at tradice** прекъсвам традиции; **~at rozhovor** прекъсвам разговор
přetrh|nout, -nu св. (со) скъсам, разкъсам, прекъсна (нещо): **~nout řetěz** скъсам, разкъсам верижка; **~nout spaní** прекъсна сън; **~nout styky** прекъсна, скъсам, преустановя контакти
přetrh|nout se, -nu se св. **1.** трепол. **~ne se** скъса се, разкъса се; прекъсне се: **tkanička u boty se ~la** връзката на обувката се разкъса, скъса се; **~ly se svazky s příbuznými** прекъснаха се връзките с роднините **2.** експр. скъсам се от работа: **v práci se ne~ne** няма да се скъса от работа; **může se ~nout, ale nezavděčí se** ако ще да се скъса от работа, няма да го оценят
přetrh|ovat, -uji/разг. -uju несл. (со) късам, прекъсвам, разкъсвам, скъсвам (нещо): **~ovat řadu** разкъсвам, прекъсвам редица; **~ovat řeč** прекъсвам разговор
přetrpl|ět, -ím св. (со) изстрадам, преболеювам, преживея в страдания (нещо): **~ět nemoc** преболеювам, прекарам болест; **každý si musí ~ět své** всеки трябва да поеме своя дял от страданието
přetrumf|nout, -nu св. **1.** (со čím) картигр. надцакам, цака (нещо с нещо): **~nout eso sedmou** надцакам асо със седмича **2.** (koho, co) жарг. експр. прецакам, надмина (някого, нещо): **~nout kamarádku** прецакам, надмина приятелката си

přetrv[|at, -ám св. (koho, co) книж. надживѣя (някого, нещо), изтрая по-дълго (от някого, от нещо), пребъда (над някого, през нещо): **dobré dílo ~á věky** добрѣта рѣбота, добрѣ сътворѣното живѣе с вековѣ

přetřás[|at, -ám нескв. експр. (koho, co) 1. обсъждам, разнищвам, разгледжам в подробности (някого, нещо): **~at novinky** обсъждам нѣвости 2. клюкарствам (за някого, за нещо); разг. бѣстря политика: **~at živé a mrtvé** клюкарствам по адрес на живи и мѣртви

přetřes, -u м. в съчет. **přijít, dostat se na ~** стѣна обѣкт на разговор, на обсъждане

přetříd[|it, -ím св. (co) пресортирам (нещо)

přetřít, -třu св. (co) 1. пребѣрша, изтѣрия (нещо): **~třit prachovkou stůl** изтѣрия, избѣрша мѣса с кѣрпа; **~třit si (kapesníkem) čelo** пребѣрша си, изтѣрия си чѣлото (с кѣрпа) 2. намажа лѣко (нещо): **~třit boty krémem** намажа лѣко обѣвки с боя 3. пребоядисам (нещо): **~třit plot** пребоядисам ограда

přetvář[|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. преобразявам, преформирам, претворявам, пресъздавам: **~et přírodu** преобразявам природа; **~et jazyk** поетически претворявам език

přetvář[|ka, -u ж. престрѣвка, измѣма, лицемѣрие, неискреност: **společenská ~a** свѣтско лицемѣрие; **jednat bez ~u** дѣйствам бѣз престрѣвка

přetvář[|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. престрѣвам се, лицемѣря: **jen se ne~uj** сѣмо не сѣ престрѣвай

přetvoř[|it, -ím св. преобразя, претворя, превѣрна, преформирам, пресъздам: **~it společnost** преобразя общество; **~it stát v jeden celek** превѣрна дѣржава в еднѣ цяло; **umělecky ~it své zážitky** художествено претворя, пресъздам преживяванията си

přetýct вж. **přetéci**

převád[|ěč, -e м. адм. човѣк, кѣйто превѣжда нелегѣлно нарушители през граница, разг. каналджия

převád[|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. (koho, co přes co) превѣждам (някого, нещо през нещо): **~ět vojsko přes hory** превѣждам войска през планина 2. (co kam) отвѣждам, прехвѣрлям, премѣствам (нещо някъде): **~ět vodu z řeky do rybníka** отвѣждам, прехвѣрлям вода от река в ѣзеро; **~ět pracovníky do výroby** прехвѣрлям, премѣствам служители в производствѣ

~ět majetek na dědice прехвѣрлям имѣт на наследник 4. (co do čeho, v

co, na co) превѣрщам (нещо в нещо друго); променям (нещо): **~ět plány ve skutečnost** превѣрщам, претворявам плѣнове в действителност

převah[|a, -u ж. превѣзходство, превѣс, надмѣщие, преимѣщество: **hospodářská, vojenská ~a** икономическо, воѣнно превѣзходство; **být vědom své ~u** съзнавам свѣето превѣзходство; **početní ~a** числено превѣзходство; **nabýt ~u** взѣма превѣс; **získat ~u** полѣча преимѣщество, превѣс

převalc[|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) валирам, утѣпча (нещо) с вѣляк; **~ovat silnici** валирам, обработя с вѣляк шосѣ

převal[|it, -ím св. 1. (co) рядко претѣрколя, изтлѣскам, изтѣрколя, преобѣрна (нещо): **~it balvan z cesty** претѣрколя, изтлѣскам голям камѣк от пѣтя; **~it sousto v ústech** преобѣрна зѣлк в устѣта си 2. (koho, co) събѣря, поваля, преобѣрна (някого, нещо): **~it dítě do sněhu** събѣря, поваля детѣ в снегѣ; **~it saně** преобѣрна шейна

převal[|it se, -ím se св. 1. третол. **-í se (přes co)** прелѣе се (през нещо): **voda se ~ila přes hráz** вода прелѣ през бѣнта; **dav se ~il ulicí** тѣлпѣта премина бѣрно, прелѣ през ѣлицата 2. обѣрна се, преобѣрна се, катѣрна се, прекатѣря се: **~it se na bok** преобѣрна се (лѣгнал) настранѣ, на хѣлбок 3. падна, събѣря се, рѣхна: **~it se do trávy** падна в трѣвѣта

převal[|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) 1. премѣтам, преобрѣщам, прехвѣрлям, тѣркалям (нещо): **~ovat víno na jazyku** задѣржам вино в устѣта си (за да изпита, да се наслада на вкуса му); **~ovat v hlavě myšlenku** прехвѣрлям, премѣтам мѣсли в главѣта си 2. претѣркалям, изтлѣскам с тѣркаляне, преобрѣщам (нещо): **~ovat klády** претѣркалям, изтлѣскам с тѣркаляне трѣпи

převal[|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. тѣркалям се, преобрѣщам се, обрѣщам се, вѣртѣ се: **neklidně se ~ovat na lůžku** неспокойно се обрѣщам, вѣртѣ се в леглѣ 2. тѣркалям се насѣм-натѣтък, премѣствам се, придвѣжвам се, нѣся се: **mraky se ~ovaly na obloze** облаците се нѣсѣха по небосвѣда

převař[|it, -ím св. (co) 1. преваря, сваря, кипна (нещо): **~it mléko** сваря мляко; **~it vodu** преваря, кипна вода 2. преваря, разваря (нещо); варя (нещо) повече, откѣлкто тѣжба: **~it brambory** преваря, разваря картѣфи

převař[|ovat, -uji/разг. -uju, převář[|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. (co) 1. преварявам, сварявам, кипвам (нещо): **~ovat/-et vodu** преварявам,

кипвам вода **2.** варя (нещо) повече, отколкото трябва; преварявам, разварявам (нещо): **~ovat/-et brambory** преварявам картофи
převaz, -u м. превръзка: **docházet se zraněním na** ~ ходя на превръзки заради рана; **čerstvý** ~ току-що направена превръзка
převázat, -žu/книж. -ží св. **1.** (со čím) превържа, завържа (нещо с нещо); **~zat balíček stužkou** превържа пакѐтче с панделка **2.** (koho, co) превържа, (някого, нещо); **~ovat** направа превръзка (на някого, на нещо): **~zat ránu** превържа рана
převazišť, -ě ср. превързочен пункт
převaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со čím) превързвам, завързвам (нещо): **~ovat dříví** превързвам, завързвам дърва **2.** (koho, co) превързвам (някого, нещо), права превръзка (на някого, на нещо); **~ovat si denně nohu** превързвам си крака всеки ден
převážet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со) превозвам (нещо): **~et zboží** превозвам стока **2.** (koho – вин.) разг. експр. мамя, лъжа, извозвам, прекарвам (някого): **začali se navzájem ~et** започнаха да се мамят един друг, да се лъжат взаимно
převážít, -ím св. **1.** (со) отмеря, премеря, претегля, измеря повторно (нещо): **~it zboží** повторно претегля, измеря стока **2.** (koho, co; nad čím) надделя (над някого, над нещо); надмина (някого, нещо); взема връх (над някого, над нещо): **ženy v závodě (počtem) ~ily muže** жените в състезанието надминаха (по брой) мъжете; **rozum ~il cit/nad citem** разумът надделя над чувството; **výhody ~í škodu** ползата ще надмине, ще надхвърли, ще компенсира щетите
převážít se, -ím se св. сменя центъра на тежестта си, наведя се, наклоня се: **~il se na loďce a spadl do vody** той се навел, наклоня се от лодката и падна във водата; **~ilo se s ním prkno** дъската се навел, наклоня се заедно с него
převážně нар. главно, предимно, в повечето случаи: **přišli ~ mladí** дойдоха предимно младѐжи; **~ dělnická čtvrť** предимно, главно работнически квартал
převážní, -á, -é преобладаващ; който се отнася към по-голяма част: **~á část obyvatelstva** преобладаваща част от население
převaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) отмервам, претеглям, премервам, измервам повторно (нещо): **~ovat obilí** претеглям зърно повторно **2.** (koho, co; nad čím) преобладавам (над някого, над нещо), надминавам, надхвърлям, превишавам (някого, нещо): **české obyvatelstvo ~ovalo nad cizím** чешкото насе-

ление преобладаваше над чуждото, превишаваше чуждото; **poptávka ~uje nabídku** търсенето надминава, надхвърля, превишава предлагането
převaz|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. сменя центъра на тежестта си, накланям се, навеждам се: **kláda se ~uje** гредата се накланя на обратната страна
převelice нар. книж. твърде много, премного: **~ se rozhněvat** разгневя се твърде много; **~ zlý** твърде лош, зъл
převelik|ý, -á, -é огромен, гигантски, твърде голям: **~á stavba** огромен строеж; **~ý hlad** много голям глад
převěš|it, -ím св. (со kam) закача, премества (нещо на друго място): **~it kabát na jiný věšák** закача палто на друга закачалка; **~it obrázky** премества картини (другаде, на друго място)
přel|vést, -vedu св. **1.** (koho, co) преведа (някого, нещо): **~vést dítě přes ulici** преведа дете през улица **2.** (koho, co) отклоня, премества, прекарам, прокарам (някого, нещо); **~vést vodu do potrubí** прокарам, отведа вода в тръбопровод **3.** (koho, co) прехвърля, премества (някого, нещо): **~vést zaměstnance na jiné pracoviště** премества служители на друго работно място; **~vést členy rovnice na druhou stranu** мат. прехвърля членове на уравнение от дясно на ляво
~vést прехвърля, припиша темата на разговор **4.** (со na koho) прехвърля, припиша (имот на някого); **~vést majetek na ženu** прехвърля, припиша имот на жена си; **~vést peníze na nový účet** прехвърля пари на нова сметка **5.** (со do čeho, v co, na co) преобразувам, превърна (нещо в нещо друго); променям (нещо): **~vést plány ve skutečnost** превърна плановете в действителност; **~vést větu do minulého času** език. преобразувам изречение в минало време; **~vést zlomky na společného jmenovatele** мат. приведа дроби под общ знаменател
převěš|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) закачвам (нещо) на друго място; премествам, размествам (нещо): **~ovat obrazy** премествам картини другаде, размествам картини
přel|vézt, -vezu св. **1.** (koho, co) превозя, прекарам (някого, нещо): **~vézt cestující přes řeku** превозя, прекарам пътници през река **2.** (koho – вин.) разг. експр. извозя, прекарам, измамя, излъжа (някого): **tys mě ale ~vezl** ама че ме извози, измамя
převíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (со) пренавивам, премотавам (нещо): **~et cívku** пренавивам макара; **~et vlnu** премотавам прежда

2. (*koho* – *вин.*) преповивам (*някого*): **~et dítě** преповивам детѐ
převí|nout, -nu *св.* **1.** (*со*) пренавия, премотàя (*нещо*): **~nout přízi** премотàя прѣжда **2.** (*koho* – *вин.*) преповия (*бебе*): **~nout nemluvně** преповия бѣбе
převin|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*со*) пренавивам, премотàвам (*нещо*): **~ovat cívku** пренавивам макарà; **~ovat vlnu** премотàвам вълнена прѣжда **2.** (*koho*) преповивам (*някого*): **~ovat dítě** преповивам детѐ
přewis, -u *м.* **1.** нещo надвиснало, издàдено напред като козирка: **sněhový** ~ снежна козирка; **skalní** ~ *геол.* скална козирка **2.** *прен.* преобладаване, количествено превъзходство **3.** *икон.* преобладаване на търсенето над предлагането
převís|lý, -á, -é надвиснал, издàден напред: **~é větve** надвиснали клòни; **~á skalní stěna** надвиснала скална стена
převláč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. (со) сел. стоп.* бранувам повтòрно (*нещо*): **~et ozimy** бранувам повтòрно есенници
převládajíc|í, -í, -í преобладаващ
převlád|at, третол. -á *несв. (-; nad čím)* преобладава, доминира; има връх, надмòщие (*над нещо*): **na obraze ~á modrá** в картината преобладава синият цвят
převlád|nout, третол. -ne *св. (-; nad čím)* вземе връх, надмòщие; надделѐе (*над нещо*): **~l u ní strach** страхът надделя, взѐ връх у нѐя; **technické zřetelē -ly nad výtvarnými** техническите съображения взѐха връх, надделяха над художествените
přev|vléci, разг. pře|vléct, разг. pře|vlíct, -vleču/книж. -vleku, převléc|nout, разг. převlík|nout, -nu *св.* **1.** (*koho; koho do čeho*) преоблекà (*някого в нещо*), сменя (облеклò) (*на някого*): **~vléci/~nout dítě** преоблекà детѐ; **~vléci/~nout se do tepláků** преоблекà се в àнцуг; **~vléci/~nout (si) kabát** сменя (си) палтòто; **~vléci/~nout peřiny** сменя калѣфи, пликòве, торби на пùхени завивки **2.** (*koho za koho*) маскирам (*някого като някакъв*): **~vléci/~nout chlapce za námořníka** маскирам, облекà момчѐ като моряк
převlečen|í, -í *ср.* предрешàване; костюм за промяна на външния вид; маскарадни дрѐхи: **uprchnout v ~í** избягам предрешѐн, преоблечен в други дрѐхи
převléc|at, разг. převlík|at, -ám *несв.* **1.** (*koho; koho do čeho*) преобличам (*някого в нещо*), смѣням (облеклò) (*на някого*): **~at děcko** преобличам детѐ; **~at se do večerních šatů** преобличам се във вѐчѐрен костюм, във вѐчѐрна

рòкля; **~at si šaty, prádlo** преобличам се; смѣням си дрѐхи, бельò; **~at peřiny** смѣням калѣфи, пликòве, торби на пùхени завивки
◆ ~níkabátů *експр.* *прен.* *преобличане*, смѣна на политическите убеждения **2.** (*koho za koho*) преобличам, маскирам (*някого като някакъв*): **~at se za ženskou** преобличам се, маскирам се като жена
převléknout, převlíct, převlíknout, převlíkat *вж. převléci, převlékat*
převod, -u *м.* **1.** прехвърляне, премѣстване: **~člena do jiné organizace** прехвърляне, премѣстване на члѐн в друга организация; **~zaměstnanců do výroby** прехвърляне, премѣстване на служители в производството; **~tepla** *физ.* топлоотдàване **2.** прехвърляне: **~nemovitostí** прехвърляне на недвижими имòти **3.** *фин.* прѣвод: **bankovní** ~ бàнков прѣвод **4.** *техн.* предавка, предàване: **~y s ozubenými koly** предавки със зъбчàти колелà
převoditeln|ý, -á, -é кòйто мòже да бѣде прехвърлян: **~é cenné papíry** ценни книжа, кòйто мòгат да се прехвърлят
převodn|í, -í, -í кòйто се отнàся към предàване, към предавка: **~í skříň** *остар. техн.* скòростна кутия; **~í příkaz** *фин.* платѐжно нарѣждане
převodov|ý, -á, -é **1.** кòйто се отнàся до прехвърляне: **~á akcie** àкция, кòйто мòже да се прехвърли **2.** *техн.* предавателен; кòйто се отнàся към предавка: **~é soukolí** предавателна систѐма от зъбни колелà; **~á páka** лòст на предавка, предавателен лòст
převodovk|a, -y *ж. техн.* скòростна кутия
převor, -a *м.* църк. игумен (*на католически манастир*)
převoz, -u *м.* прѣвоз, прекàрване, прѣвòзване, транспортиране: **rychlý ~ nemocného** бързо прѣвòзване на болѐн
převoznē, -ho *ср.* тàкса за прѣвоз (*през вода*)
převozn|í, -í, -í кòйто се отнàся до прѣвòзване (*през вода*): **~í prám** сàл за прѣвоз през рекà
převoznictv|í, přívoznictv|í, -í *ср.* салджийство, прѣвòзване на пѣтници през рекà
převozník, přívozník, -a *м.* салджия, кòйто прѣвòзва през рекà: **~ dopravil turisty na druhý břeh** салджията прѣвòзи туристи на другия бряг
převrácenē *нар.* обѣрнато, обрàтно, преврàтно, наòпаки: **dělá všechno ~** прави всичко наòпаки
převrácen|ý, -á, -é обѣрнат, обрàтен, преврàтен: **~ý postup** обрàтен подхòд; **~ý obraz** обѣрнат обрàз; **~ý pořádek slov** *език.* обѣрнат, обрàтен словорѣд
převrac|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. (со)* **1.** обрѣ-

přezim|ovat, -uji/разг. -uju несов. зимую́вам, пре-

зимѹвам; преживѣя, преживѣвам, прекѹрам, прекѹрам зима: **rackové u nás ~ují** чайките зимѹват, презимѹват у нас; **lod' ~ovala v přístavu** кѹрабѣт презимѹва, прекѹра зимата в пристѹнището

prežírat, -ám *несв. (koho, co)* пренебрѣвам, не забелязвам (*някого, неѹо*); не обрѣщам внимѹние (*на някого, на неѹо*): **~at své spolu- pracovníky** демонстративно не забелязвам, пренебрѣвам, презирам сътрѹдниците си; **~at chyby** не обрѣщам внимѹние на грѣшки, пренебрѣвам грѣшки

prežíravě *нар.* пренебрежително, презрително: **tváří se ~** държѹ се пренебрежително, презрително

prežíravý, -á, -é пренебрежителен, презрителен: **~ý postoj** пренебрежително, презрително отношѣние

prezka, -u *ж.* токѹ, катарѹма: **boty na ~u** обѹвки с токѹ, с катарѹма

prezkoumat, -ám *св. (koho, co)* проѹча, проверѹ (*някого, неѹо*): **~at doklady** проѹча, проверѹ документи

prezkoumávát, -ám *несв. (koho, co)* проѹчвам, проверѹвам (*някого, неѹо*): **~at rukopis** проѹчвам, проверѹвам ръкопис

prezkoušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. 1. (koho)* изпитам, препитам (*някого*): **~et žáka** изпитам, препитам ученик **2. (co)** изпрѹбвам, изпитам, проверѹ (*неѹо*): **~et motor** изпрѹбвам, изпитам мотор; **~et si šaty** изпрѹбвам, премѣря рѹкля; **~et účty** проверѹ смѣтки

prezout, -zuji/разг. -zuju *св. (koho; komu co; koho do čeho)* преобѹя (*някого*); сменя (*на някого*) обѹвки; **~zout chlapce** преобѹя момчѣ, сменя обѹвки на момчѣ; **~zout si mokré punčochy** преобѹя си, сменя си мокри чорѹпи; **~zout se do tenisek** преобѹя се с гѹменки, с маратѹнки

prezouvát, -ám *несв. (koho; komu co; koho do čeho)* преобѹвам (*някого*); смѣням обѹвки (*на някого*): **~at dítěti botičky** преобѹвам детѣ, смѣням обѹвчици на детѣ; **nerad se doma ~á** той не обичѹ да се преобѹва, да се събѹва у дома

prezpívát, -ám *св.* преповтрѹя, като изпѣя от началѹ до край: **několikrát si ~at árii** няколко пѣти изпѣя ѹрия от началѹ до край

prezralý, -á, -é презрѹл: **~é obilí** презрѹло жѣто; **~é ovoce** падна му като от небѣто

prezrát, -zraje/разг. -zraju *св.* презрѣя: **sčesat ovoce, než ~zraje** оберѹ плодовѣ, преди да презрѣя

prezrávat, -ám *несв.* презрѣвам: **plody ~ají** плодовѣте презрѣват

prežůvk[a, -u *ж.* **1.** галѹш: **vysoké ~y** шушѹни **2.** чѣхли, пантѹфи за обѹване върху обѹвките (*в музеи, в болници и под.*)

prežehlít, -ím *св. (co)* приглѹдя, доизглѹдя, изглѹдя повтрѹрно (*неѹо*): **~it si šaty** преглѹдя, доизглѹдя си дрѣхите

prežehlovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* преглѹждам, доизглѹждам, изглѹждам повтрѹрно (*неѹо*): **~ovat si sukni** преглѹждам, доизглѹждам си полѹта

prežhavít, -ím *св. (co)* пренагорѣщѹ, пренагрѣя, прегрѣя, претѹпля (*неѹо*): **~it kamna** пренагорѣщѹ, прегрѣя пѣчка

prežilý, -á, -é остарѹл, изживѹян, отживѹл, анахроничен: **~ý společenský řád** остарѹл, отживѹл общѣствен рѣд; **~ý názor** изживѹян, отживѹл анахроничен вѣзглед

prežít se, -ám se *несв. (čeho)* **1.** преѹждам (*с неѹо*); ѹм прекалѣно мнѹго (*за животни*): **pes se ~al** кѹчетѹ преѹждаше **2. вулг.** плѹскам (*неѹо*); преѹждам (*с неѹо*) (*за хора*)

prežít[ek, -ku *м.* анахронизъм, отживѣлица: **prekonat měšťácké ~ky** преодолѣя еснафски отживѣлицы

prežít, -žiji/разг. -žiju *св. 1. (koho, co)* надживѣя (*някого, неѹо*): **~ít své děti** надживѣя децѹта си **2. (co)** преживѣя (*неѹо*), остѹна жѣв (*след неѹо*): **~ít autonehodu** преживѣя автомобилна катастрофа, остѹна жѣв след автомобилна катастрофа

prežít se, третол. -žije se *св.* изживѣе се, отживѣе врѣмето си, остарѣе: **tehdejší zvyk se už ~il** тогѹвашната традиция, тогѹвашният обичѹй вѣче се изживѹя, вѣче е отживѣлица

prežitý, -á, -é изживѹян, отживѹл, остарѹл, анахроничен: **~ý způsob života** отживѹл, остарѹл начин на жѣвѹт; **~é metody práce** отживѣли, изживѣни, анахронични мѣтоды на рѹбота

preživát, -ám *несв. (koho, co)* надживѣвам (*някого, неѹо*): **myšlenka ~á svého tvůrce** идѣята надживѣва свѹя създѹтел

preživát se, третол. -á se *несв.* изживѣва се, отживѣва врѣмето си, остарѣва: **literární směr se ~á** литературнѹто течѣние се изживѣва, отживѣва врѣмето си

prežrat se, -žeru se *св. (čeho)* **1.** преѹм (*с неѹо*) (*за животни*): **krávy se ~žraly** крѹвите преѹдохѹ **2. вулг.** наплѹскам се, преѹм (*с неѹо*) (*за хора*)

prežvýkav[ec, -ce *м. зоол.* прежѣвно жѣвѹтно (Ruminantia)

přežvýkav|ý, -á, -é преживен: **~í kopytníci** зоол. копитни преживни животни

přežvyk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) предѣвкам (нещо): **~ovat suchý chléb** предѣвкам сѹх хлѣб; **~ovat staré fráze** пейор. предѣвкам старѣ фрази **2.** (со) преживям (нещо) (за преживни животни): **krávy ~ují** кравите преживят

při предлог с местен **1.** край, до, близ(к)о до, в, на (пространствено): **pole ~ silnici** полѣ, нѣва край шосѣ; **~ kraji lesa** близо до краѣ на горѣта; в непосредствена близост до краѣ на горѣта; **stát ~ zdi** стоя до стенѣта, край стенѣта; **letět ~ zemi** летѣ близо до земѣта, нѣско над земѣта;

◆ **~it něco ~ ruce** ѣмам нѣщо под рѣка; **žít ~ zemi a)** живѣям мизѣрно, бѣдно **б)** чѹвствам се потѣснат **2.** на, при, по врѣме на; когѣто ѣма; ако е налицѣ (за начин, участие, продължителност и др. обстоятелства): **zpívat ~ práci** пѣя по врѣме на рѣбота; **pracovat ~ umělem světle** рабѣта на изкѹствено осветлѣние, при изкѹствено осветлѣние; **studovat ~ zaměstnání** ѹча и едновременно с това рабѣта; **procházky ~ měsíčku** разхѣдки на лѹнна светлина; **přijít o život ~ železničním neštěstím** загѣйна при железопѣтна катастрофа; **přistihnout ~ činu** заловѣ, хвѣна на местопрестѹплѣниѣто; **zmínil se o tom ~ té příležitosti** тѣй спомена, загатна за това по тѣзи пѣвод; **vše zůstalo ~ starém** всѣчко си остана по старѣму; **udělám to ~ jednom** ще го направѣ навѣднѣж, едновременно; **~ osmi dětech je to malý příjem** когѣто чѣвѣк ѣма ѣсем децѣ, това е малѣк дѣход; **~ dobré vůli je možno se dohodnout** при добрѣ желѣние е възмѣжно да се споразумѣем; **asistovat ~ operaci** асистѣрам при оперѣция; **sledovat někoho ~ práci** наблюдавам, следѣ някого в рѣботата му; наблюдавам, следѣ рѣботата на някого; **musí být ~ všem** тѣй/тѣ ѣска да бѣде, да ѹчаства навсѣкѣде, наврѣд, вѣв всѣчко; **pomáhal otcí ~ hospodářství** тѣй помагаше на бащѣ си в сѣмет◆ **udělat**

a) направѣ нещо, докато не сѣм забравѣл **б)** направѣ нещо, докато ми слѹжи памѣтѣ **3.** в, с, на или безпредложно (за времетраѣне на състояние): **zachránit někoho ~ životě** спасѣ живѣта на някого; **zachovat se ~ zdraví** запѣзя здравѣ◆ **hřim** разг. ѣмам, притежѣвам нѣщо; **být ~ smyslech** разг. с умѣ си сѣм; в (ѣсно) сѣзнѣние сѣм; на сѣбе си сѣм; **být ~ zdravém rozumu** разг. напѣлно сѣм с умѣ си; **být ~ jasném vědomí**

разг. в пѣлно, в ѣсно сѣзнѣние сѣм; **být ~ sobě** разг. **a)** в сѣзнѣние сѣм **б)** на сѣбе си сѣм; **být ~ chuti** разг. ѣмам (добѣр) апѣтит; **být ~ síle** разг. в сѣлата си сѣм; **být ~ penězích** разг. ѣмам мнѣго парѣ; разполѣгам с мнѣго парѣ; разг. опарѣчил сѣм се; паралиѣ сѣм; **být ~ těle** разг. охрѣнен сѣм, дебѣл сѣм **4.** с, на (за подкрепа, поддѣржане на някого): **být ~ někom** поддѣржам някого; с някого, на нѣчия странѣ сѣм; **stát ~ někom** стоя на нѣчия странѣ; подкрѣпам някого; **jsem ~ tobě** ѣз сѣм с тѣб; ѣз сѣм на твѣя странѣ **5.** вѣпреки (че), при всѣ (че), (и) при (за ѹсловѣе): **nepodařilo se mu to ~ nejlepšší vůli zařídít** тѣй не ѹспѣ да уредѣ тѣзи рѣбота вѣпреки всѣчките си старѣния, вѣпреки че мнѣго го желѣеше **6.** в сѣчет. **přisahat ~ živém bohu** заклѣвам се в (ѣмето на) бѣга; **přisahat ~ zdraví dětí** кѣлна се в здравѣто на децѣта си

přibal|it, -ím, св. (со kam) **1.** добѣвя, прибѣвя, пѣхна допѣлнително (нещо при неѣщо опаковано): **~it k přístroji návod** пѣхна допѣлнително инстрѹкция при опаковѣн (вѣче) прибор **2.** пѣхна, слѣжа допѣлнително (нещо някѣде): **~it přesnídavku do aktovky** пѣхна и закѹска в чѣнта за книжѣ

přibalov|at, -uji/разг. -uju нескв. (со kam) **1.** добѣвям, прибѣвям, пѣхам допѣлнително (нещо при неѣщо опаковано) **2.** пѣхам, слѣгам допѣлнително (нещо някѣде): **~ovat do kufru** пѣхам в кѹфар и одеѣло

přibalov|ý, -á, -é кѣйто е вклѣчен в опаковѣка; кѣйто е чѣст от опаковѣка: **~ý leták** ѹпѣтване, инстрѹкция за пѣлзване (кѣм опаковѣка)

přibarv|it, -ím св. (со) боядѣсам, оцветѣя (нещо) лѣко, малѣко, слѣбо: **~it látku** лѣко оцветѣя плѣт; **~it si rty** поначервѣ си ѹстните; **~it si vlasy** боядѣсам си лѣко косѣта

přibarv|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) боядѣсвам, оцветѣявам (нещо) лѣко, малѣко, слѣбо

přibásn|it, -ím св. **1.** (со) досѣчинѣ стѣх, стрѣфа, стихотворѣние и под.; добѣвя, прибѣвя стѣх, стрѣфа кѣм стихотворѣние и под.: **~it novou sloku** добѣвя (кѣм стихотворѣние) нѣва стрѣфа **2.** и **přibásn|it si, -ím si** (со) експр. доизмѣсля си, досѣчинѣ си (нещо); добѣвя (си), прибѣвя (си) (нещо измѣслѣно, сѣчинѣно): **leccos si při vypravování ~il** тѣй какѣво ли не сѣ доизмѣсли, когѣто разкѣзваше **3.** (со komu) припѣша, измѣсля, сѣчинѣ (на някого заслѹги и под.)

přiběh, -u м. **1.** слѹчка, сѣбитѣе, истѣрия: **vyprávět ~ z mládí** разкѣзвам слѹчка от младѣстѣ си **2.** лит. сѹжет

přiběh|nout, -nu св. **1.** (kam) дѣтичам, дѣтѣрѣа

(някъде); пристигна (някъде) с тичане, с бягане, с търчане: **~nout do cíle** прекося финала, пристигна на финала; **~nout včas na nádraží** пристигна навреме на гарата **2. (kat) експр.** долетя, пристигна бързо, дотърча (някъде): **~I se vzkazem** той дотърча със съобщение **3. (na koho, na co) експр.** долетя, дотърча, втурна се, пристигна, дойда (при някого с молба и под.): **~I na mne, abych mu pomohl** той дотърча при мен за помощ; **~ne s každou maličností na úřad** за всяка дреболия ще дотърчи в учреждението **4. (na koho) експр.** нахвърля се (върху някого); втурна се (срещу някого с неприятелски намерения): **~la na něho** тя се нахвърли да му се кара

přibelh|at (se), -ám (se) св. (kat) докрѣтам, докуцкам, домъкна се с усилие, с куцукане, трудно (някъде): **stařec (se) ~al domů** старецът се довлече, докрѣта до дома си, вкъщи

přibíh|at, -ám несв. 1. (kat) дотичвам, дотърчавам (някъде); пристигам (някъде) с тичане, с бягане, с търчане: **~at do cíle** прекосявам финала, пристигам на финала **2. (kat) експр.** долитам, пристигам бързо, дотърчавам, притичвам (някъде): **stále ~ali noví zvědavci** непрестанно притичваха нови любопитни **3. (na koho, na co) експр.** долитам, дотърчавам, втурвам се, пристигам, идвам (при някого с молба и под.): **~ali na něho sousedé, aby jim pomohl** съседите ходеха, търчаха при него, (за) да им помогне **4. (na koho) експр.** нахвърлям се (върху някого); втурвам се (срещу някого с неприятелски намерения)

přibíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. (co, рядко koho) зачуквам, заковавам, приковавам (нещо, някого); забивам (нещо): **~et prkna hřebíky** заковавам дъски с гвоздеи; **~et někoho na kříž a)** приковавам, разпъвам някого на кръст **б) прен. експр.** мъча, измъчвам, изтезвам някого; **očima ho přímo ~el k zemi** прен. експр. той го гледеше втрънчено, направо го приковава на земята

~at do něčeho na pranýř приковавам някого на позорния стълб; публично заклеимявам някого

přibír|at, -ám несв. 1. (koho, co/čeho) приемам, вземам, прибирам, привличам допълнително (някого, нещо): **~at další pracovníky** приемам допълнително нови работници **2. (koho, co kat; рядко koho, čeho)** прибавям, добавям, включвам допълнително (някого, нещо някъде): **~at nové motivy do díla** включвам нови мотиви в произведение; **~at (si) více omáčky** добавям (си) още сос; **~at do vrchu přípřež** за да изкача върха, прибавям допълнителен

впряг (конѐ) **3. (koho, co)** прибирам, събирам, поемам допълнително (някого, нещо): **vlak na každé zastávce ~al lidi** на всяка спирка влакът качваше още хора; **řeka ~á četné přítoky** реката събира (водите на) многобройни притоци; в реката се вливат многобройни притоци **4. (co)** придобивам, добивам, получавам (друг вид, друга форма, друго качество): **jeho oči začaly ~at hrozivý výraz** очите му започнаха да придобиват заплашителен израз **5. (na čem; do čeho)** придобивам, добивам, получавам (някакво качество) в по-висока степен: **~at do krásy** разкрасявам се, ставам по-красив; **~at na ceně** поскъпвам, цената ми се вдига; **~at na váze** напълнявам, наддавам на тегло

přibí|t, -iji/razg. -iju св. (co, рядко koho) зачукам, закова, прикова (нещо, някого); забия (нещо): **~ít obraz na stěnu** закова картина на стената; **~ít někoho na kříž a)** прикова, разпъна някого на кръст **б) прен. експр.** прикова някого на позорния стълб; публично заклеимя някого

přibit|ý, -á, -é закован, прикован, забит: **stál jako ~ý** стоеше като прикован, без да (се) помръдне; **zůstal jako ~ý** той беше, остана поразен; **oči ~é na zavřených dveřích** очи, втрънчени, вторачени, заковани в затворената врата

přibíble нар. възглупаво, глуповато, глупавичко

přibíbl|ý, -á, -é възглупав, глуповат, глупавичък

přiblíž|it, -ím св. 1. (koho, co ke komu, k čemu) приближа, доближа (някого, нещо до някого, до нещо, към някого, към нещо): **~ít dopis k očím** доближа писмо до очите, към очите **2. (koho, co komu, ke komu)** напраща (някого, нещо) (по-)близък (за някого); сближа (някого, нещо с някого): **společná práce jí ho ~ila** общата работа ги сближи; благодарение на общата работа той ѝ стана по-близък **3. (co komu)** напраща (нещо) достъпно, разбираемо (за някого): **~ít filozofické myšlenky široké veřejnosti** напраща философски идеи достъпни за широката общественост **4. (co čemu, k čemu)** доближа (нещо до нещо); сближа, уподобя (нещо с нещо): **~ít poezii hudbě** доближа поезия до музика, уподобя поезия с музика

přiblíž|it se, -ím se св. 1. (ke komu, k čemu; komu, čemu) приближа се, доближа се (към някого, към нещо, до някого, до нещо); приближа (някого, нещо): **~it se cili** приближа се до целта; **hlasy se ~ily** гласовете (се) приближиха; **lod' se ~ila k břehu** корабът се приближи към брега; **vypravování se ~ilo ke konci** разказът беше към края си **2. третол. -í se (k čemu;**

četi) наближи, почти се приближи, стигне (до нещо; някъде) (за време, за неподвижен обект и под.): **cíl se ~il na dosah ruky** целта беше на една крачка; до целта оставаше една крачка; стигнах, бях на една крачка от целта; **prázdniny se ~ily** наближи ваканцията **3.** (*коти, ке коти*) сближа се (с някого), стана близък (на някого): **učitel se snažil ~it se žákům** учителят се стремеше да се сближи с учениците **4.** (*četi, k četi*) заприличам (на нещо); доближа се (до нещо); сближа се (с нещо); уподобя се (на нещо): **~it se vzoru** заприличам на образец, доближа се до образец; **stanoviska velmocí se ~ila** становищата на великите сили се сближиха

přibližně нар. приблизително, в общи линии: **vypočítat něco ~** пресметна нещо приблизително; **~ vědět** зная/знам приблизително, в общи линии

přibližný, -á, -é приблизителен: **s ~ou jistotou** с приблизителна сигурност

přibližovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*кохо, со ке коти, к чети*) приближавам, доближавам (някого, нещо до някого, до нещо, към някого, към нещо): **~ovat ucho k sluchátku** доближавам ухо до слушалка **2.** (*кохо, со коти, ке коти*) правя (някого, нещо) (по)-близък (за някого); сближавам (някого, нещо с някого): **stejně zájmy lidí ~ují** общите интереси сближават хората **3.** (*со коти*) правя (нещо) достъпно, разбираемо (за някого) **4.** (*со чети, к чети*) доближавам (нещо до нещо); сближавам (нещо с нещо); уподобявам (нещо на нещо): **~ovat studium praxi** доближавам обучение до практиката; сближавам обучение с практиката, обучение и практика

přibližovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** (*ке коти, к чети; коти, чети*) приближавам се, доближавам се (към някого, към нещо, до някого, до нещо); приближавам (някого, нещо): **bouře se rychle ~ovala** бурята бързо (се) приближаваше; **~ovat se cíli** приближавам се към целта; приближавам целта; **je nebezpečné ~ovat se k okraji propasti** опасно е да се приближава (до) ръба на пропастта **2.** *третол. -uje se* (*к чети; чети*) наближава, приближава (се), стига почти (до нещо; някъде) (за време, за неподвижен обект и под.): **nádraží se už ~ovalo** гарата беше вече съвсем близко; приближаваш(ме) се към гарата; **Vánoce se ~ovaly** наближаваше Коледа **3.** (*коти, ке коти*) сближавам се (с някого), ставам близък (на някого): **učitel se laskavým jednáním ~oval dětem** с приветливото си

държание учителят ставаше близък на децата; приветливото държание на учителя му помагаше да се сближи с децата **4.** (*četi, k četi*) заприличвам (на нещо); доближавам се (до нещо); уподобявам се (на нещо); сближавам се (с нещо): **dokonalostí se ~ovat svému vzoru** доближавам се по съвършенство до образа си

přibodáv|at, -ám неск. (*кохо, со кам*) забоджам (някого, нещо някъде, към нещо): **~at motýly na korkovou destičku** забоджам пеперуди върху коркова подложка; **~at někoho pohledem** *прен. експр.* прободжам някого с поглед

přibod|nout, -nu св. (*кохо, со кам*) прибодя, забодя (нещо, някого някъде, към нещо): **~nout na dveře listek** забодя белѝжка на врата

příboj, -e м. *прибѝй: mořský ~* морски *прибѝй*

příbor, -u м. **1.** *събир.* прибор(и) за хранене (*лъжица, вилица, нож*): **jídelní ~** прибор(и) за хранене **2.** *сервиз:* **kávový ~** сервиз за кафе

příborník м. *бюфѝт*

přiboudlin|a, -y ж. **1.** *нагѝр; прегорѝл, загорѝл* остатък: **v hrnci byla ~a z mléka** в тенджерата имаше загорѝло от мляко **2.** *рядко* *миризма* на загорѝло, на изгорѝло, на прегорѝло **3.** *хим.* *пѝтоки*

přibouch|nout, -nu св. (*со*) захлѝпна, затрѝшна (*врата и под.*)

přibrat, -beru св. **1.** (*кохо, со/чѝхо*) *приѝма, взѝма, привлѝка* допълнително (някого, нещо): **~brat lidi na práci** допълнително привлѝка, *приѝма, наѝма* хора на работа; **~brat si polí** *прикѝпя* още нѝви, *разширѝ* земи*те* си с още нѝви **2.** (*кохо, со кам; рядко кохо, чѝхо*) *прибѝва, добѝва, вклѝча, взѝма* допълнително (някого, нещо някъде): **~brat někoho za člena do spolku** *приѝма* допълнително някого за члѝн на дружество; **~brat nové motivy do díla** *вклѝча* нѝви мѝтѝви в произведение; **~brat si polévku/polévku** *добѝва* си, *взѝма* си още сѝпа; **~bral si nových starostí** *тѝй* се натовѝри с нѝви грѝжи **3.** (*кохо, со*) *поѝма, приборѝ, съберѝ* допълнително (някого, нещо): **autobus na každé zastávce ~bral několik lidí** на всяка спѝрка в автобѝса се *качѝваха* по още няколко дѝши; **řeka ~brala četné přítoky** в рекѝта се *бѝха* влѝли многобрѝйни прѝтоци; рекѝта бе *поѝла* (водѝте на) многобрѝйни прѝтоци **4.** (*со*) *придобѝя, добѝя, полѝча* (*друг вид, друга форма, друго качество и под.*): **tvář ~brala utrpením smutný výraz** от страдѝнието лицѝто му/ѝ *посѝрна*; **listí ~bralo na podzim žlutavý odstín** наѝсен листѝта запѝчнаха да *жѝлтѝят, да пожѝлтѝват* **5.** (*на чѝт;*

do čeho) придобия, добия, полъча (някакво качество) в по-висока степен: **její postava ~brala do krásy** фигурата ѝ се разхубави, разкраси се; **musíte ~brat na váze** трябва да напълнете, да наддадете на тегло

přibrous|it, -ím св. (со) **1.** понаточа, понаостря (нещо): **~it nůž** понаточа нож **2.** отшлифовам, доизгладя (нещо): **~it drahokam** отшлифовам скъпоценен камък; **~it řeč vtipem** прен. **а)** изпъстря речта си с остроумия **б)** завърша думите си с остроумна поанта **3.** (kam) експр. пристигна, стигна (някъде) (след скитане, бродене, лутане): **nakonec ~il do Prahy** най-накрая той стигна до Прага

přibruš|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) **1.** понаточвам, понаострям (нещо): **~ovat sekeru** понаточвам, понаострям секира **2.** шлифовам допълнително, доизгладям (нещо): **~ovat řeč vtipem** прен. **а)** изпъстрям речта си с остроумия **б)** завършвам думите си с остроумие, с остроумна поанта

přibrzdi|it, -ím св. (со) **1.** натисна леко спирачка (на кола), за да спрѐ; спрѐ (кола) със спирачка **2.** задържѐ, забавя (нещо): **~it rozvoj** задържѐ, забавя развитие; **~it nadšení** охладя възторг

přibrzdi|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) **1.** натискам леко спирачка (на кола), за да спрѐ; спирам (кола) със спирачка: **~ovat auto** намалявам скоростта на кола (като натискам леко спирачка) **2.** задържам, забавям (нещо): **~ovat růst něčeho** задържам, забавям растежа на нещо

přibuzensk|ý, -á, -é роднински, родствен: **~ý vztah** роднинско, родствено отношение; роднинска, родствена връзка

přibuzenstv|í, -í ср. **1.** роднинство, родство: **po-krevní ~í** кръвно родство **2.** родство, сродство, близост: **myšlenkové ~í** идейно сродство, идейна близост

přibuzenstv|o, -a ср. събир. родѐ, роднини, сродници: **~o z otcovy strany** роднини по бащина линия

přibuzn|á, -é жс. роднина, родственица

přibuznost, -i жс. **1.** роднинство, родство, родственост **2.** сродство, родственост, сродство, близост: **~ jazyků** родственост на езици **3.** спец. афинитет

přibuzn|ý, -á, -é **1.** родствен, роднински: **~é ro-diny** роднински семейства **2.** сроден, близък, сроден, родствен: **~é významy** близки значения; **~é jazyky** родствени езици; **~ý duchem** сроден, близък по дух

přibuzn|ý, -ého м. родственик, роднина: **blízci ~í** близки роднини; **vzdálení ~í** далечни родни-

ни; **je ~ý s mou ženou** той е роднина на жена ми; **~ý v přímé linii** юрид. роднина по права линия; **~ý v pobočné linii** юрид. роднина по съребрена линия

přibyt|ek, -ku м. книж. обиталище, място за живѐене, жилище: **lidské ~ky** човешки жилища

pří|být, -budu/-bydu св. **1.** прибавя се, добавя се (към някакво множество); появя се допълнително (сред някакво множество): **~byli noví členové** броят на членовете се увеличи; появиха се нови членове; **do rodiny ~byl další syn** в семейството се появи следващият син; семейството се увеличи с още един син; **~byla zas nová starost** появи се, прибави се и нова грижа **2.** само безл. **~bylo, ~bude (čeho)** увеличи се, нарасна/нарасне (за брой, количество и под.): **~bylo žáků** броят на учениците се увеличи; **~bude vody** водата ще се увеличи **3.** третол. безл. **~bylo, ~bude (-; на čet; kоти на čet)** разг. нарасна/нарасне, увеличи се, наддаде/наддаде, придаде/придаде (на обем, на тегло и под.): **hodně letos ~byl (na váze)** тази година той много наддаде (на тегло); тази година той много напълня; **~bylo mu na váze** теглото му се увеличи; той наддаде на тегло; **~bylo mu na objemu** обемът му нарасна, обемът му се увеличи **4.** (kam) книж. пристигна, дойда (някъде): **delegace ~byla do Prahy** делегацията пристигна в Прага

přibýv|at, -ám нескв. **1.** прибавям се, добавям се (към някакво множество); появявам се допълнително (сред някакво множество): **do závodu stále ~ali noví pracovníci** в завода постоянно се появяваха, прииждаха нови работници; броят на работниците в завода непрестанно се увеличаваше **2.** само безл. **~á (čeho)** увеличава се, нарасва (за брой, количество и под.): **obyvatelstva ~á** населението се увеличава, нарасва; **nemocnému rychle ~alo sil** силите на болния бързо се възстановяваха; болният бързо укрепваше **3.** третол. безл. **~á (-; на čet; kоти на čet)** разг. наддава, придава (на обем, на тегло и под.) **4.** (kam) книж. пристигам, идвам (някъде): **zástupy lidí ~aly ze všech krajů k jeho pohřbu** тълпи хора пристигаха от всички краища за погребението му

přicest|ovat, -uji/разг. -uju св. (kam; odkud) пристигна (някъде; отнякъде) (след пътуване): **~oval letadlem do Ostravy** той пристигна със самолет в Острава; **~ovat z ciziny** пристигна от чужбина

přicp|at, -cpu св. **1.** (co/čeho kam) (до)натъпча,

(до)напѣлня (нещо някъде): **~at slámu/slámy** донатѣпча още слáма **2.** (сo *čít*) натѣпча, напѣлня (нещо) пòвече, още (с *нещо*): **~at slam-ník** натѣпча още тюфлѣк, донатѣпча тюфлѣк **přicvá|at, -ám св.** (kam) **1.** пристигна (някъде) в галòп: **jezdec ~al na koni** кòнникът пристигна в галòп **2. експр.** дотърча, дотѣчам (някъде): **~at domũ** дотърча вкѣщи

příč нар. в съчет. **~ napříč** надлѣж и (на)шйр **příčar|ovat, -uji/разг. -uju св.** **1.** (koho, co) омагьòсам (някого, нещо) да заеме определено място, да бѣде на определено място (в приказки и под.): **~ovat ucho k hlavě** чрез магйи залепя (отнòво) ухò към главàта; направя магйя, за да се вѣрне ухò на главàта **2. (co)** предизвикам, причиня, докàрам (нещо) с магйя: **~ovat někomu nemoc** омагьòсам някого да се разболее; чрез магйи докàрам бòлест на някого; **rychle odněkud ~oval židle** прен. експр. бързо, като че ли с вълшебна прѣчица тòй изнамери отнякъде столòве

příčel, -le ж. и м. стѣпàло, напрѣчник, напрѣчница, напрѣчна дъска (на подвижна стѣлба) **příčemž нар.** местоим. разг. (a) при товà; а същевременно; (a) пък: **chce stále radit, ~ tomu nerozumí** постоянно йска да дава съвети, а същевременно нищо не разбира (от товà)

příče|sat, -su/-sám/книж. -ši св. (co) лèко срѣша, вчѣша, пригладя (коса и под.): **~at si vlasy** пригладя си, вчѣша си лèко косàта; **~at příběh** прен. експр. фризйрам, украся слúчка (когато я разказвам)

příčesáv|at, -ám несв. (co) лèко срѣсвам, вчѣсвам, пригладжам (коса и под.): **~at si vlasy** пригладжам си, вчѣсвам си лèко косàта; **~at článek** прен. експр. фризйрам стàтия (отстранявам неудобни, неподходящи места)

příčes|ek, -ku м. допълнителна чужда плѣнка в причѣска; изкуствена косà, прибавена към собствената

příčest|í, -í ср. език. причàстие: **~í minulé** минало действено причàстие; **~í trpné** минало страдàтелно причàстие

příčetnost, -i ж. юрид. вменяемост **příčetn|ý, -á, -é юрид.** вменяем: **nebyl ~ý** тòй не бѣше вменяем; тòй бѣше невменяем

příčich|nout, -nu св. (k čemu) помириша, подуша (мàлко, лèко) (нещо): **~nout ke květině** помириша цвѣте; **~nout ke studiu** прен. експр. сàмо помириша учение; мина покрай учението

příčicháv|at, -ám несв. (k čemu) помирисвам, подушвам (мàлко, лèко) (нещо)

příčin|a, -у ж. **1.** (čeho) причина (за нещо): **~a smrti** причина за смърттà; **být ~ou všeho zla**

причина сѣм за цялото злò; **přísllovečné určení ~у език.** обстоятелствено пояснение за причина **2. (k čemu)** пòвод, мотив, причина, основание (за нещо): **mít ~u k hněvu** ймам пòвод, причина за гняв; **vyložit ~u svého jednání** обясня мотив, причина за постѣпката си; **zadat ~u k hádce** дам пòвод за кавгà; **z té ~у** книж. поради товà, по тàзи причина, по тòзи пòвод; **za tou ~ou** остар. затовà, поради товà

příčiněn|í, -í ср. усърдие, усилие, старание: **dosáhnout něčeho vlastním ~ím** постигна нещо благодарение на собственото си усърдие; **bez mého ~í** независимо от мѣн; без мòето съдействие

příčin|it, -ím св. (co) книж. добàвя, прибàвя (нещо): **~it poznámky k textu** добàвя белѣжки към тѣкст

příčin|it se, -ím se св. (oč) погрйжа се, постарàя се (за нещо; да ...); полòжа усилия, старание, трúд (за нещо; да ...); допринѣса (с усърдие, старание, трúд) (за нещо; да...); проявя грижа, усърдие, старание (за нещо; да...): **~it se o vítězství** допринѣса за побѣда; **~il se, aby vše bylo hotovo včas** тòй се постарà всйчко да бѣде гòтòво наврѣме; **kdo se ~í, má všeho dost** кòйто се потрúди, кòйто порабòти добрѣ, ще йма всйчко

příčinlivě нар. усърдно, старàтелно

příčinlivost, -i ж. усърдност, старàтелност

příčinliv|ý, -á, -é усърден, старàтелен

příčinně нар. причинно, каузàлно

příčinnost, -i ж. причинност, каузàлност

příčinn|ý, -á, -é причинен, каузàлен: **~ý vztah**

причинна врѣзка; **~á souvislost** филос. причинна зависимост; **přísllovečná věta ~á** език. подчинѣно обстоятелствено изречѣние за причина

příčin|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co) книж. добàвам, прибàвам (нещо): **~ovat výklad k textu** прибàвам обяснение, тълкуване към тѣкст

příčin|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. (oč) погрйжвам се, постарàвам се (за нещо; да ...); полàгам усилия, старание, трúд (за нещо; да ...); проявявам грижа, усърдие, старание (за нещо; да ...); допринàсям (за нещо; да ...) (с усърдие, старание, трúд): **~ovat se o lepší život** полàгам трúд, усилия, старания, за да водя пò-добѣр живòт; **~ovat se, aby...** постарàвам се за ...; полàгам усилия да ...; **musí se hodně ~ovat, aby uživil rodinu** тòй трябва мнòго да се трúди, да рабòти, за да изхрани сѣмѣйството си

příčís|nout, -nu св. (co) срѣша, вчѣша, пригладя бързо (коса и под.): **~nout si vlasy** пригладя

си бързо косата; **~nout článek** *прен. експр.* фризирам статия (*отстраня неудобни, неприлични, неподходящи места*)

přičíst, -čtu *св. 1. (со k čemu)* добавя, прибавя (*числа и под. към нещо*): **~číst další čísla k**

~číst někomu k dobru прибавя към кредита, към актива на някого; **~číst někomu k tíži** прибавя към дебита, към пасива на някого; **~číst na vrub někoho, něčeho** впиша, отнеса нещо за сметка на някого, на нещо **2. (komu, čemu со)** припиша (*нещо на някого, на нещо*); **~číst někomu vinu za neúspěch** припиша на някого вина за неуспех; **úspěch knihy lze ~číst vnitřní hodnotě díla** успехът на книгата може да се отпадне, дължи се на вътрешните достоинства на произведението; **~četli mu zásluhy, které neměl** приписах му заслуги, каквито нямаше; **následky si ~čtěte sami** последиците са за ваша сметка

přičítat, -ám *несв. 1. (со k čemu)* прибавям, добавям (*числа и под. към нещо*): **~at k sboru další čísla** прибавям към сбор още числа

♦ **~at někomu k tíži** прибавям към дебита, към пасива на някого **2. (komu, čemu со)** приписвам (*нещо на някого, на нещо*); **~at si zásluhy** приписвам си заслуги; **~at něčemu důležitost** отдавам, придавам важност на нещо

přičít se, -ím se *несв. 1. (čemu; proti čemu)* противопоставям се, противя се, възпротивявам се, съпротивявам се (*на нещо*): **~it se vůli rodičů** противопоставям се на волята на родителите; **všechno se v ní ~ilo proti rozkazu** всичко в нея се съпротивяваше на заповедта **2. (komu, čemu)** противореча (*на някого, на нещо*); в противоречие съм (*с някого, с нещо*): **~í se zdravému rozumu** противоречи на здравия разум; в противоречие е със здравия разум; **~í se jeho zásadám** противоречи на принципите му; в противоречие е с принципите му **3. в съчет. to se mi ~í** това ми е противно, отвращава ме

příčka, -y *ж. 1.* напречна лётва; напречник, напречница; пречка, напречно стъпало (*на подвижна стълба*): **~y kola** спйци на колелò; **~a žebříku** стъпало на подвижна стълба; **železné ~y postýlky** желязни пръчки на креват **2. строит.** преградна стена; преграда: **ra-bicová ~a** рабицова, преградна стена; **požární ~a** противопожарна стена **3. геом.** напречна

права **4. разг. спорт.** стъпало, място (*в класиране*)

přičlenit, -ím *св. (со k čemu)* присъединя, добавя (*нещо към нещо*); включва (*нещо в нещо*): **~it zemědělský průmysl k zemědělské výrobě** присъединя селскостопанска промишленост към селскостопанско производство

přičleňovat, -uji/разг. -uju *несв. (со k čemu)* присъединявам, добавям (*нещо към нещо*); включвам (*нещо в нещо*): **~ovat menší závody k velkým** присъединявам по-малки заводи към голёми

příčně *нар.* напреки, напреко, на кръст: **položit prkno ~** слòжа гредà напреки; **~ pruhované svalstvo** *анат.* напречнонабраздèна мýскулна тýкан

příčník, -u *м. 1. строит.* пречка, напречник, напречница; напречна лётва, напречна гредà **2. ж.п.** траверса

příční, -á, -é **1.** напречен: **~ý trám** напречна гредà; **~á ulice** пресечка, напречна ўлица; **~ý průřez** *техн.* напречно сечèние, напречен разрез; **~ý sval** *анат.* напречнонабраздèн мýскул **2. ж.п.** траверсален

příď, -dě *ж. 1.* нос, предна чàст (*на кораб, лодка, самолет*); бак (*на лодка*) **2.** минно чёлò: **~ď štoly** чёлò на забòй

přidaný, -á, -é *в съчет. daň z ~é hodnoty* (*сърк. ДДС*) данък добавена стòйност (*сърк. ДДС*)

přidat, -dám *св. 1. (со, рядом čeho do čeho)* прибавя, добавя, притуря (*нещо към нещо*): **~dat kousek másla** прибавя малко мàслò; **~dat cukr/cukru do kávy** добавя, слòжа още зàхар в кафè; **~dat si polévky** сипя си, слòжа си още сýпа; **~dat plyn (při jízdě)** дàм газ, натисна газтà; **zpěvák ~dal ještě několik písní** певецът изпèх още нèколко пìсни

♦ **~dat své polínko** тòй/тjà йска да е на всяко гърнè мерудия **2. (čeho)** увелича, уголемя, повиша, умножа (*нещо*): **pláč krásy ne~dá** от плач ще погрознèеш; **nemoc mu ne~dala síly** от болесттà тòй отпàдна, изнемощà; **to mu ne~dá** товà няма да му помòгне, няма да му е от полза; **~dat do kroku** забързам, ускоря крачка; **~dat oko (při pletení)** наддàм брìмка (*при плèтене*); **v posledním kole závodník hodně ~dal** при последната обикòлка състèзателят (*силно*) увèличи скоросттà; **pracuje málo, musí ~dat** малко работи, трябва да залèгне пòвече, да се активизира, *разг.* да си дадè зòр **3. (komu)** повиша, увелича, вдìгна заплàта, възнаграждèние и под. (*на някого*): **dostal ~dàno** вдìгнахà му заплàтатà **4. (komu na со)** доплатя, добавя парì, дàм допълни-

телно парй (на някого за нещо): **~dal matce na šaty** той даде на майка си допълнително (и) парй за рокля; **nikdo ti nic ne~dá** никой няма да ти даде парй, никой няма да ти помогне с парй (за това); **~dám si (při hře)** присъединя се, додам към залог, даден от друг играч (при хазартни игри) **5. (co kam) рядко** приближа (нещо към нещо); поставя (нещо) близо (до нещо): **~dat voňavku k nosu** приближа, поднеса парфюм към носа си

přidlat se, -ám se св. 1. (k čemu) включва се (в нещо); присъединя се, прибавя се (към нещо); намеся се (в нещо, някъде): **~at se k průvodu** включва се в шествие, присъединя се към шествие; **k zánětu pohlavnice se ~al zápal plic** към плеврит се прибави (и) бронхопневмония; **~at se k hovoru** включва се, намеся се в разговор **2. ((k čemu)** присъединя се (към мнение и под.); подкрепя (мнение и под.): **~at se k návrhu** присъединя се към предложение, подкрепя предложение **3. (ke komu, k čemu)** става привърженик (на някого, на нещо); застава, премина, отида (на нечия страна): **~at se na stranu utlačovaných** застава на страната на потиснатите; **~at se k nepříteli** премина към неприятеля

přidatn|ý, -á, -é спец. допълнителен, вторичен, страничен

přidavač, přidavač, -e м. 1. помощен работник, помощник (на строеж и под.) **2.** подавач на снопй (на вършачка)

přidáv|at, -ám неск. 1. (co, рядом čeho do čeho) прибавям, добавям, притурям (нещо към нещо): **~at sůl/soli** добавям сол; **~at si polévku** сипвам си, слагам си още супа; **zpěvák musil po skončení koncertu ~at** след завършването на концерта певецът трябваше да пее на бис; **~at někomu odvahy** придавам смелост на някого; **~al, bážil, lhal** той преувеличаваше, измисляше си, лъжеше **2. (čeho)** увеличавам, уголемявам, повишавам, умножавам (нещо): **plácť krásy ne~á** от плач се погрознява; **~at plyn** давам газ, натискам газта; **~at do kroku** забързвам, ускорявам крачка; **~at oko (při pletení)** наддавам бримка (при плетене); **všichni ~ali, aby byli dřív hotoví** всички започнаха да работят усилено, за да свършат по-бързо, по-скоро; **ne~al jsem takovým sluchům víry** не вярвах на такива слухове **3. (komu)** повишавам, увеличавам, вдигам заплата, възнаграждение и под. (на някого): **žádali, aby zůstal, a ~ali mu** настояваха той да остане, затова му плащаха (и) отгоре **4. (komu nač)** доплащам, добавям парй, давам допълни-

телно парй (на някого за нещо): **~at na stravu** доплащам за храна; **~at si (při hře)** присъединявам се, добавям, добавям към залог, направен от друг играч (при хазартни игри) **5. (co kam) рядко** приближавам (нещо към нещо); поставям (нещо) близо (до нещо): **~at lahvičku s kapkami k nosu** поднасям, приближавам шишенце с капки към носа **6. обикн. в съчет.** **~at na stavbě** работя като помощен работник на строеж; **~at při mláčení** работя като подавач на снопй (на вършачка); подавам снопй при вършитба

přidáv|at se, -ám se неск. 1. (k čemu) включвам се (в нещо); присъединявам се, прибавям се (към нещо); намесвам се (някъде): **k průvodu se ~ali další a další** в шествието се включваха, към шествието се присъединяваха все нови и нови хора **2. (k čemu)** присъединявам се (към мнение и под.); подкрепям (мнение и под.): **~at se k návrhu** присъединявам се към предложение, подкрепям предложение **3. (ke komu, k čemu)** ставам привърженик (на някого, на нещо); заставам, преминавам (на нечия страна): **~al se vždy na stranu matčinu** той застава винаги на страната на майка си; **~at se k nepřátelům** преминавам на страната на противниците

přidav|ek, -ku м. прибавка, добавка, надбавка, надценка, притурка: **~ek knedlíků** допълнителна порция кнѐдли, допълнително кнѐдли; **~ek k platu** добавка към заплата; **~ek na děti** детски надбавки (към заплата); **rodinný ~ek** семейни надбавки (към заплата); **na ~ek zazpíval ještě několik písní** той изпя на бис още няколко песни; **výkonnostní ~ek спец.** парична премия, добавка към заплата за редовно преизпълнение на норма; **věrnostní ~ek минно** надбавка за непрекъснат трудов стаж при тежки условия

přidavn|ý, -á, -é 1. книж. добавъчен, допълнителен: **~é zařízení** допълнително устройство **2. в съчет.** **~é jméno език.** прилагателно име **пřidech, -u м. 1. език.** придишание, аспирация **2.** отсянка, оттънък, нюанс: **slovo má hanlivý ~** думата има пренебрежителен оттънък; **~ nedůvěry v hlase** отсянка на недоверие в гласа **пříděl, -u м. 1.** дажба: **zvýšení ~u potravin** повишаване на хранителна дажба; **denní ~ masa** дневна дажба месо **2. икон.** наряд **3. рядко** част, дял, пай

přiděl|at, -ám св. 1. (co k čemu) добавя, прибавя (нещо допълнително направено към нещо); допълнително направа (нещо) и го прибавя (към нещо): **~at ke knize doslov** напиша по-

слеслов към книга; **~at k textu nápěv** съчиня мелодия към текст **2.** (*co/čeho*) направя, създам (*нещо*) допълнително; добавя, прибавя, увелича (*нещо*): **~at starostí** създам (си) допълнително грижи; **~at někomu práci/práce** допълнително създам работа на някого; **~at dluhů** направя още дългове **3.** (*co k čemu; nač*) прикрепя, прикача, поставя (*нещо към нещо*): **~at panence utrženou ruku** прикрепя откъсната ръка на кукла; **~at koni podkovu** сложва подкова на кон, подкова кон; **~at ke stolu strojek na maso** прикрепя към маса машинка за месо; **~at stuhu na klobouk** прикрепя панделка към шапка

přiděláv[at, -ám нескв. **1.** (*co k čemu*) добавям, прибавям (*нещо допълнително направено към нещо*); допълнително правя (*нещо*) и го прибавям (*към нещо*): **~at další kapitoly** написвам нови глави и ги прибавям допълнително (*към книга*); прибавям (допълнително написани) глави (*към книга*) **2.** (*co/čeho*) правя, създавам (*нещо*) допълнително; добавям, прибавям, увеличавам (*нещо*): **~at někomu práci** създавам допълнително работа на някого; **~at mrzutosti** увеличавам, създавам допълнително неприятности **3.** (*co k čemu; na co*) прикрепям, прикачвам, поставям (*нещо към нещо*): **~at držadlo** прикрепям дръжка

přidělen[ec, -ce м. аташе: **vojenský ~ec** военен аташе; **obchodní ~ec** търговски аташе; **kulturní ~ec** културен аташе; **tiskový ~ec** аташе по печата

přidělit, -ím св. **1.** (*co; komu co*) възложя, отредя, определя (*нещо на някого*); разпределя (*нещо*): **~it práci** възложя работа; **~it herci divadelní roli** определя, възложя театрална роля на актьор; **~it soudní při k projednání** възложя съдебно дело за разглеждане **2.** (*co; komu co*) предоставя, отпуска, дам (*нещо на някого*): **~it půdu** предоставя земя; **~it byt** отпуска жилище; **~it rentu** отпуска рента; **~it materiál** предоставя материал **3.** (*komu co*) остар. присъдя, отсъдя (*нещо на някого*): **nejvyšší hodnosti jsou mu ~eny** присъдени са му най-високи звания **4.** (*koho – вин. kat*) назнача (*някого някъде, за някакъв, като някакъв*); разпределя, насочва (*някого някъде*) (*за работа*); определя (*някого за някаква работа*): **~it někoho na školu za výpomocného učitele** разпределя някого като помощен учител в училище; **~it někoho do jiného závodu** изпраща, разпределя някого в друг завод; пренасочва някого в друг завод; **~it někomu pomocníka** определя, назнача помощник на някого

přidělovac[í, -í, -í в съчет. **~í dekret a) order** б) настанителна заповед

přidělován[í, -í ср. спец. разпределение: **~í prostředků** разпределение на средства

přidělovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (*co; co komu*) възлагам, отръждам (*нещо на някого*); разпределям (*нещо*): **~ovat práci** възлагам работа; **~ovat divadelní role** разпределям, възлагам театрални роли **2.** (*co; co komu*) предоставям, отпускам, давам (*нещо на някого*): **~ovat byty** предоставям, отпускам жилища **3.** (*komu co*) остар. присъждам, отръждам (*нещо на някого*) **4.** (*koho – вин. kat*) разпределям, насочвам (*някого някъде*) (*за работа*); определям (*някого за някаква работа*); назначавам (*някого за някакъв, като някакъв*): **~ovat pracovníky do výroby** разпределям работници в производството; насочвам работници в производството; заделям работници за производството; **~ovat k vojenské službě** определям за военна служба; **~ovat nemocné k ležící práci** насочвам болни към по-лека работа; трудоустроявам болни

přidělov[ý, -á, -é дажбен, купонен, обикн. в съчет. **~é hospodářství** купонна икономика, купонно стопанство; **~é období** купонна система; **~ý list** купон

přidom[ek, -ku м. **1.** аристократическа фамилия (*според име, замък и под.*) **2.** прозвище, прякор

přidrát[ovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) прикрепя, закрепя (*нещо*) с тел, с жица: **~ovat ucho k hrnci** прикрепя с тел дръжка на тенджерата

přidružen[ý, -á, -é в съчет. **~é závody** предприятия за странично, за допълнително производство (*към основното*); **~á výroba** допълнително производство, странично производство (*по-рано в ТКЗС и под.*); **~é členství v Evropské unii** предварително, непълноправно членство в Европейския съюз

přidružit, -ím св. **1.** (*co k čemu; co*) присъединя (*нещо към нещо*); съединя, обединя (*нещо с нещо*): **~at autobusovou dopravu k dopravě železniční** обединя автобусен и железопътен транспорт **2.** (*co k čemu*) прибавя (*нещо към нещо*); придружа, съчетава (*нещо с нещо*): **~il k chytrosti i opatrnost** той прибави към съобразителността и предпазливост, съчета съобразителността си с предпазливост

přidružit se, -ím se св. (*ke komu, k čemu*) присъединя се (*към някого, към нещо*); сдружа се, обединя се (*с някого, с нещо*); включва се (*в нещо*); прибавя се (*към нещо*): **na cestě se k nám ~ilo několik známých** по пътя към нас се

присъединява неколцина познати; **~il se k špatné společnosti** той се сдружи с лоша компания; **začali zpívat a on se hned ~il** те започнаха да пѣят и той веднага се присъедини; **k staré nemocnici se ~ila nová прен.** непосредствено до старата болница бѣ построѣна нова

přidruží|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со к чему; со) присъединявам (нещо към нещо); съединявам, обединявам (нещо с нещо): **~ovat k předmětům všeobecně vzdělávacím předmětů odborné** присъединявам към общообразователните предмети и специалните 2. (со к чему) прибавям, добавям (нещо към нещо); придружавам (нещо с нещо): **~ovat k statečnosti i sílu** прибавям към храбростта си и сила, съчетавам храбростта със сила

přidruží|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (ке кому, к чему) присъединявам се (към някого, към нещо); сдружавам се, обединявам се (с някого, с нещо); прибавям се (към нещо): **~ovat se k průvodu** присъединявам се към шествие, към демонстрация; **~ovat se k špatné společnosti** сдружавам се с лоша компания; **k bolestem hlavy se ~ovaly bolesti žaludku прен.** главоболието се придружаваше от стомашни болки; към главоболието се прибавяха стомашни болки

přidrží|et, -ím св. 1. (кого, со) придържа, поддържа, задържа (някого, нещо): **~et dveře** придържа, задържа вратъ; **~et psa, aby neutekl** придържа, задържа куче, за да не избяга; **~et si kapsník u úst** поддържа носна кърпа пред устата си; **~et si rukou klobouk** хвана, задържа си шапката с ръка 2. (кого – вин. к чему) застава, накарвам (някого) да извърши (нещо); привикна (някого на нещо, към нещо): **~et hochu k učení** накарвам момчето да учи; **~et děti k pořádku** застава, накарвам децата да мируват

přidrží|et se, -ím se св. 1. (кого, чeho) заловя се, хвана се (за някого, на нещо); задържа се, придържа се, поддържа се (за някого, за нещо): **~et se stolu** хвана се за масата; **~te se mne, abyste neupadl** хванете се за мен, за да не паднете 2. (кого, чeho) остана верен (на някого, на нещо); постъпва в съответствие (с нещо); спазва (нещо); не изменя (на някого, на нещо): **~el se svých přátel** той остана верен на приятелите си; **~et se starých zvyků** остана верен на старите си навики; **~et se pravdu** не изменя на истината; **~et se daného postupu** постъпва в съответствие с даден метод; **~et se jeho myšlenek** остана верен на идѣите му 3. (чeho) оstar. захвана се, заловя се (с нещо,

за нещо); избера (нещо); отдам се (на нещо): **tatínek holubář nebyl, teprve já se toho ~el** баща ми не отгледжаше гълъби, едва аз се захванах с това

přidrží|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (кого, со) придържа, задържа (някого, нещо): **~ovat si rukou sukni** придържа си полата с ръка 2. (кого – вин. к чему) заставам, накарвам, нарам (някого) да върши (нещо); привиквам (някого на нещо, към нещо): **~ovat dceru k domácí práci** привиквам дъщеря си към домакинска работа

přidrží|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. 1. (кого, чeho) придържа се, държъ се (за някого, за нещо): **~ovat se židle** държъ се за стол 2. (кого, чeho) оставам верен (на някого, на нещо); постъпвам в съгласие (с някого, с нещо); спазвам (нещо); не изменям (на някого, на нещо); придържа се (към нещо): **~ovat se starých přátel** оставам верен на старите приятели; **~ovat se starých zvyků** придържа се към старите традиции, спазвам старите традиции; **~oval se od dětství vždy jen své matky** (още) от детството той винаги поддържаше майка си; **báseň vši formou ~uje se starších vzorů** по форма стихотворението се придържа към по-стари образци

přidušeně нар. приглушено, заглушено, задушено, глухо, под сурдинка, сподавено

přidušený, -á, -é приглушен, заглушен, задушен, глух, сподавен: **~ý hlas** приглушен, сподавен глас; **~ý svit měsíce** замъглена лунна светлина; **~é barvy** убити цветове

přifař|it, -ím св. 1. (со к чему) присъединя сѣлище без енория към енорийско сѣлище 2. (кого – вин. ке кому) и **přifař|it se (ке кому)** експр. натреса (някого на някого); натреса се, довлека се (на някого); закача се, присъединя се (към някого): **~it se k výletníkům** закача се, присъединя се към екскурзисти

přiháček|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) наплетъ (нещо) на една кука

přihán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. (кого, со; кого, со кам) докарвам, вкарвам, довеждам (някого, нещо някъде) с гонене, с подгонване; подгонвам (някого, нещо нанякъде): **pasáci ~ěli dobytek do chléva** пастирите вкарваха добитъка в обора, подгонваха добитъка към обора; **vítr ~ěl mraky** вятърът докарваше облаци; **pes ~ěl střelci zajíce do rány** кучето докарваше зайците в обсега на стрелѣца

přiház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (со кам) (допълнително) хвърля, нахвърля (нещо до нещо), в близост (до нещо): **~et snopy k mlátičce**

хвърля, нахвърля снѳпи (непосредствено) до вършѳчка

přiház|et se, обикн. *третол.* -í se, 3. мн. -ejí se/-í se *несв. книж.* слѳчва се, стѳва: **něco podobného se často ne~í** такѳва нѳщо не сѳ слѳчва, не стѳва чѳсто

přihaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со kat, kоти)* хвърлям (допълнително) (нѳщо някъде, на някого); притѳрвам/притѳрям с хвърляне (нѳщо някъде, на някого): **~ovat zem na hromadu** трѳпам, натрѳпам, нахвърлям прѳст на кѳпчина **2. картоугр.** добѳвам кѳрта, хвърлям кѳрта при кѳртите на остѳналите **3. (на со)** наддѳвам (за нѳщо) (при търг и под.): **~oval při dražbě po stokorunách** на търга тѳй наддѳваше с по стѳ крѳни (всѳки пѳт) **4. (со kat)** хвърлям, нахвърлям (нѳщо до нѳщо), в близост (на нѳщо): **~ovat snopy k mlátičce** хвърлям снѳпи (непосредствено) до вършѳчка

přihlad|it, -ím *св. (со)* приглѳдя (нѳщо) с рѳка и под.: **~it (si) vlasy** приглѳдя си косѳта; **~it (si) pomačkanou sukni** приглѳдя (си) измѳчкана полѳ; **~it ubrus na stole** приглѳдя покрѳвка на мѳса

přihlás|it, -ím *св. (koho, со)* зарегистрирам, запиша, декларирам, заявя, обявя (някого, нѳщо): **~it dítě do školy** запиша детѳ в училище; **~it pobyt** регистрирам (нѳчие) пребивѳване; **~it rádio** регистрирам радио

přihlás|it se, -ím se *св. 1. (и koho)* предстѳва се, явя се (някъде, пред някого): **~it se na městském úřadě** предстѳва се, явя се в общинѳта; **~it se osobně** явя се, предстѳва се лично; **~it se telefonicky** обѳдя се по телефѳна (за да съобщѳ за себе си); **stáří se ~ilo nemocemi** *прен.* бѳлестите напѳмниха, че наближѳва старостѳта; **jaro se už ~ilo** *прен.* пролетѳта вѳче се усѳща **2. (к ѳети)** *спец.* регистрирам се, запиша се (по местожитѳство, по пребивѳване и под.): **~it se k trvalému, k přechodnému pobytu** регистрирам се за постоянно, за врѳменно местожитѳство **3. (к ѳети; на со; kat)** запиша се (за нѳщо, като някакѳв, някъде): **~it se ke zkoušce** запиша се за изпит, да се явя на изпит; **~it se na brigádu** запиша се за бригѳда; **~it se k odběru něčeho** напѳвя заявка за нѳщо, абонѳрам се за нѳщо **4. (о со)** предѳвя ѳскане (за нѳщо); поѳскам, потѳрся (нѳщо): **~it se o své právo** предѳвя, потѳрся правѳто си; **~it se o práci** поѳскам да ми възлѳжат рѳбота; **~it se o slovo/k slovu** поѳскам дѳмата **5. (ке kоти)** обѳдя се (на някого): **~it se k známým** обѳдя се на познѳти (при случайна срѳца) **6. (ке kоти, к ѳети)**

присѳединѳ се (кѳм някого, кѳм нѳщо); подкрепѳ (някого, нѳщо); обявя се за привѳрженик (на някого, на нѳщо): **~it se k surrealismu** обявя се за привѳрженик на сѳрреализма

přihlášk|a, -y *ж.* **1.** заявлѳние, заявка, молбѳ, декларѳция: **~a do školy** молбѳ за приѳмане в училище **2.** формулѳр, блѳнка: **vyplnit ~u** поплѳня формулѳр **3. в съчет. ~a k pobytu** *спец.* адрѳсна кѳрта, кѳрта за адрѳсна регистѳция

přihlašovac|í, -í, -í *в съчет. ~í blanket* блѳнка за регистѳция: **~í tiskopis** формулѳр за записване

přihlašovatel, -e *м.* заявѳтел, предѳявѳтел; чѳвѳк, кѳйто регистѳра, декларира нѳщо: **~zlepšovacího návrhu** заявѳтел, ѳвтор на рационализѳторско предложѳние

přihlaš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, со)* регистрирам, записвам, декларирам, заявявам, обявявам (някого, нѳщо): **~ovat nové nájemníky k trvalému pobytu** регистрирам новѳ наемѳтели за постоянно местожитѳство; **~ovat auto** регистрирам лѳка колѳ

přihlaš|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (и koho)* предстѳвам се, явявам се (някъде, пред някого): **~ovat se na úřadě** предстѳвам се, явявам се в учреждѳние; **únava se silně ~ovala** *прен.* усѳщѳше се силна умѳра **2. (к ѳети)** *спец.* регистрирам се, записвам се (по местожитѳство, по пребивѳване): **~ovat se k pobytu** регистрирам се по местожитѳство **3. (к ѳети; на со; kat)** записвам се (за нѳщо, като някакѳв, някъде): **~ovat se do soutěže** записвам се, дѳвам заявка за учѳстие в конкѳрс; **~ovat se za člena** записвам се за члѳн **4. (о со)** предѳвявам ѳскане (за нѳщо); поѳсквам, потѳрсявам (нѳщо): **~ovat se o dědictví** предѳвявам ѳскане за наслѳдство; **~ovat se o slovo/k slovu** поѳсквам дѳмата **5. (ке kоти)** обѳждам се (на някого) (при случайна срѳца и под.) **6. (ке kоти, к ѳети)** присѳединѳвам се (кѳм някого, кѳм нѳщо); подкрепѳям (някого, нѳщо); обявявам се за привѳрженик (на някого, на нѳщо): **~ovat se k pokrokovým názorům** обявявам се за привѳрженик на прогресѳвни вѳзглѳди

přihlaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* приглѳждам (нѳщо) с рѳка и под.: **~ovat pomačkaný papír** приглѳждам смѳчкана хартѳя

přihléd|nout, разг. přihlídnout, -nu *св. (к ѳети)* взѳма (нѳщо) под внимѳние; взѳма си белѳжка (за нѳщо); отчетѳ (нѳщо): **~nout ke skutečným poměrům** взѳма под внимѳние реѳлните услѳвия; **~nout k žádosti** взѳма под внимѳние молбѳ; **~nout k potřebám pracujících** взѳма предвѳд нѳждите на трѳдѳщите се;

~nout k správné životosprávě обръна внимáние на правилния режим на живòт
příhlédnut|í, -í *ср. в съчет.* **s příhlédnutím k** (*k čemu*) *предлог с дат.* книж. с òглед на, като се вземе предвид (*нещо*): **s ~ím k daným okolnostem soud rozhodl...** с òглед на посòчените обстоятелства съдът реши...

příhlídnout *вж.* **příhlédnout**

příhlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. 1. (k čemu; čemu)* наблюдавам, гледам (*нещо*): **~et nečinně k neštěstí** безучáстно наблюдавам нещáстие; **~et nezvyklé podívání** наблюдавам необичáйно зрелище **2. (k čemu)** вземам (*нещо*) под внимáние; държá смётка (*за нещо*); вземам си белёжка (*за нещо*); отчítam (*нещо*); ймам (*нещо*) предвид: **~et k přání posluchačů** вземам под внимáние желáнието на слушáтелите; **~et k novému pravopisu** вземам под внимáние нòвия правопис; **~et k správné výchově dětí** обръщам внимáние на правилното възпитáние на децáта

příhloup|e *нар.* глуповàто, глупавичко, вьз-глу́паво

příhloup|ý, -á, -é глуповàт, глупавичък, вьз-глу́пав

pří|hnat, -ženu *св. (koho, co; koho, co kam)* докáрам, вкáрам, доведá (*някого, нещо някъде*) с гòнене, с подгòнване; подгòня (*някого, нещо някъде*): **~hnat dobytek do chléva** вкáрам добитък в обòр; **vítr ~hnal mraky** вятърът докàра òблаци; **bída ho ~hnala až na pokraj zoufalství** *прен.* мизèрията го докàра до ръбá на отчаянието

pří|hnat se, -ženu se *св. експр.* пристíгна (*някъде*) бързо, препýскайки; дотичам, долетя, дотърчá, врэхлетя, втýрна се (*някъде*): **~hnalo se auto** долетя някаква колà; **~hnal se uřícený** тòй дотърчá запъхтян, цèлият вíр-водà; **večer se ~hnala bouře** вечертá врэхлетя бýря

příhno|jit, -ím *св. (co)* (допълнително) наторя (*нещо*); добáвя, слòжа (допълнително) тòр (*на нещо*): **~it záhony** (допълнително) слòжа тòр на лехи, наторя лехи

příhno|jovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* (допълнително) наторявам (*нещо*); добáвам, слàгам (допълнително) тòр (*на нещо*): **~ovat stromy** (допълнително) наторявам дървèта

příh|nout, -nu *св. (co)* понаведà, понаклоня (*нещо*): **~nout větev k zemi** понаведà клòн към земята

příh|nout si, -nu si *св. (čeho) разг. (по)пийна си, (по)србòна си (нещо): rád si občas ~ne* от врème на врème тòй обича да си пийне

příhoda, -y *ж.* **1.** слýчка, слýчай, истòрияка:

udála se veselá ~a стàна еднà вèсела слýчка; слýчи се нèщо вèсело **2. разг. мед.** крìза: **náhlá ~a břišní** òстра, акýтна стомáшна крìза **Звèт♦** **potyčelná příhoda** за всèки слýчай; **nechával si vždy nějaké peníze pro strýčka Příhodu** тòй винаги си остàвяше парì за всèки слýчай

příhod|it, -ím *св. 1. (co kam, komu)* (допълнително) хвърля (*нещо някъде, на някого*); добáвя, притýря с хвърляне (*нещо някъде, на някого*): **~it uhlí do kamen** хвърля òще вьглища в пèчка; притýря вьглища в пèчка **2. кар-тоигр.** добáвя кáрта към кáртите на остàналите **3. (na co)** наддám (*за нещо*) (*при търг и под.*): **~it na obraz** наддám за картинà

příhod|it se, обикн. третол. -í se *св.* слýчи се, стàне: **vyprávěl, co se mu ~hodilo** тòй разкázваше каквò му се е слýчило; **~hodilo se mu neštěstí** слýчило му се (е) нещáстие; сполетя го нещáстие

příhodn|ý, -á, -é подхòдящ, пригòден, удòбен, умèстен, сгòден

příhořív|at *само безл. -á* *несв.* тòпло, пò-тòпло (*за намиране на скрит предмет или човек в детска игра*); **už ~á** *прен. експр.* приближàва крàят, разврзкàта

příhrab|at, -u *св. 1. (co kam)* сгребà (*нещо*); с греблò, със сгрибане прибáвя, добáвя (*нещо някъде, към нещо*); съберà, приберà (*нещо*) с греблò: **~at seno na kopu** съберà с греблò сенò на кýпчина **2. (co)** (по)изчйстя, (по)опрàвя, (по)изравня, (по)загладя (*нещо*) с греблò; огребà, сгребà (*нещо*)

příhrab|at se, -u se *св. (kam) експр.* дотýгря се, довлекà се, домъкна се (*някъде*) тèжко, трòмаво: **už se ~hrabal domů** най-пòсле тòй се дотýгри вкёщи

příhrabáv|at, -ám *несв. 1. (co kam)* сгрибам (*нещо*); с греблò, със сгрибане прибáвам, добáвам (*нещо някъде, към нещо*); събйрам, прибйрам (*нещо*) с греблò: **~at slámu ke kopě** прибáвам с греблò òще слàма към кýпчина **2. (co)** (по)изчйствам, (по)опрàвам, (по)изравнявам (*нещо*) с греблò; огрибам, сгрибам (*нещо*): **~at cestíčky** (по)изчйствам пътèчки с греблò; сгрибам пътèчки

příhráb|nout, -nu *св. 1. (co kam)* огребà (*нещо*); с греблò, със сгрибане добáвя, прибáвя (*нещо някъде*); съберà, приберà (*нещо*) с греблò: **~nout smetí do kouta** с греблò съберà смёт в ъгъла **2. (co) експр.** пригладя, загладя косà (*с ръка, с гребен и под.*): **~nout vlasy hřebenem** пригладя косà с гребен

příhrad|a, -y *ж.* **1.** отдèлно, заградèно мýсто в по-

мешение; отделение: **~a na uhlí ve sklepe** място за въглища в изба

přihrád|ka, -ky ж. 1. преградка, отделение (в чекмедже, в бюфет и под.): **uložit prádlo do ~ek v prádelníku** сложа бельо в преградки, в отделения на гардероб; **zařadit jednotlivé jevy do několika ~ek** *прен.* класифицирам отделни явления в няколко категории **2.** поличка, лавичка, рафтче: **~a na knihy** поличка за книги

přihr|át, -aji/разг. -aju св. 1. (коти) подпомогна, улесня (някого) да се прояви, да изпъкне, да извлече полза за себе си (при колективно изпълнение, при колективна игра): **~át někomu v dialogu** партнирам на някого в разговор така, че той най-добре да изрази мисълта си; **náhoda mu ~ála** *прен. експр.* случаят бе благоприятен за него; случайността му помогна **2.** (коти со) спорт. подам (топка на съиграч); пасирам (към съиграч): **~át křídlu/na křídlo** пасирам към „крилото“; **~aj mi tu knihu!** *прен. експр.* подай ми книгата!

přihráv|at, -ám нескв. 1. (коти) подпомагам, улеснявам (някого) да се прояви, да изпъкне, да извлече полза за себе си (при колективно изпълнение, при колективна игра): **~at někomu v improvizaci** партнирам на някого при импровизация така, че да се прояви най-добре **2.** (коти со) спорт. подавам (топка на съиграч), пасирам (към съиграч)

přihrávk|a, -y ж. спорт. подаване, пас

přihrbeně нар. (леко) прегърбено, сгърбено, изгърбено

přihrben|ý, přihrb|ý, -á, -é попрегърбен, поизгърбен: **~á záda** превит гръб; **chaloupky k zemi ~é** *прен. експр.* приведени към земята къщурки

přihrb|it se, -ím se св. попрегърбя се, поизгърбя се: **zestarál a ~il se** той остаря и се попрегърби

přihrb|lý вж. přihrbený

přihrb|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. попрегърбвам се, поизгърбвам се

přihr|nout, -nu св. 1. (со кат) нарина, натрупам (нещо някъде); събера (нещо на едно място, закуп) с ринене, с трупане: **~nout zem ke stromku** натрупам пръст около дръвче; **~nout koštětem smetí na hromádku** събера с метла смет на купчинка; **~nout si peřinu až na hlavu** придърпам пухена завивка и върху главата си **2.** (со) засипя, зароя, затрупам, загърля (нещо): **~nout kořeny kompostem** натрупам тор около корени

přihr|nout se, -nu se св. (кат) 1. струпам се, натрупам се (изведнъж) (някъде); нахлуга (някъде): **~nula se tam spousta lidí** там се струпа

паха страшно много хора **2. експр.** нахълтам, нахлуга (някъде); втурна се (някъде) бързо, шумно: **~nul se domů až večer** той нахълта, той довърта вкъщи чак вечерта

přihrn|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со кат) наринвам, натрупам (нещо някъде); събирам (нещо на едно място, закуп) с ринене, с трупане: **~ovat písek na hromadu** натрупам пясък на купчина **2.** (со) засипвам, зароявам, затрупам, загърлям (нещо)

přihrouble нар. възгрюбо, грубовато

přihroubl|ý, -á, -é възгрюб, грубоват

přihr|át, -hřeji/разг. -hřeju св. (со) подгрее, ~~члвч~~ ~~члвч~~

експр. уредя себе си, възползвам се от ситуация в собствен интерес

přihr|át se, -hřeji se/разг. -hřeju se св. сгрее се, подгрее се, постопля се, стопля се: **jen co se polévka trochu ~hřeje** само да се подгрее малко супата; **~hřát se u rodinného krbu svých přátel** *прен.* намеря топлина в семейството на приятелите си

přihřív|at, -ám нескв. 1. (со) подгривам, сгривам ~~(члвч)~~ ~~члвч~~

уредя себе си, гледам си интереса; гледам да се възползвам от ситуация в собствен интерес **2. третол. -á грее; припича, жари (за слънцето): slunce hned zrána začalo ~at** още от сутринта слънцето започна да припича

přihřív|at se, -ám se нескв. сгривам се, грее се, стоплям се, топля се: **~at se na cizí slávě** *прен.* топля се, грее се на чужда слава; извличам полза за себе си за чужда сметка

přihýb|at si, -ám si нескв. (чеho) разг. експр. (по)пийвам си, (по)сръбвам си (нещо): **~at si piva** попийвам си бира

přicház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (кат) идвам, дохождам, пристигам (някъде) (неш): **~eli první návštěvníci** идваха първите посетители; **~ím se rozloučit** идвам да се сбогувам **2. (odkud)** идвам си, връщам се (отнякъде): **~et z dovolené** връщам се от почивка; **~et z vojny domů** идвам си, връщам се у дома след казармата **3. (кат)** пристигам, идвам (някъде) (с определена цел); постъпвам (на работа, на длъжност); встъпвам (в длъжност); влизам, попадам (някъде): **~eli brigádníci na pomoc** на помощ идваха бригадири; **~et do vězení** влизам в затвора; попадам в затвора; **~et do nemocnice** влизам, постъпвам в болница; **~et do louže** (попадам) от трън, (та) на глор **4. в съчет. ~et (na svět)** ражда се: **~ely na svět nové děti** раждаха се (нови) деца **5. обикн.**

третол. **-í** (*koti*; *ka*) пристига, идва, дохожда (*някъде*): **zprávy ~ejí pravidelně** вестите се получават, пристигат редовно; **z dvora ~el hluk** от двора се чуваше шум; **peníze ~ejí poštou** получавам(е) пари по пощата; **nové knihy ~ejí na trh** на пазара се появяват, излизат нови книги 6. третол. **-í** (*po čem*) слѣдва, идва, настѣпва (*след нещо*): **po jaru ~í léto** след пролетта настѣпва лѣто; **po polévce ~í maso** след сѹпата слѣдва (ястие с) месò; **po úvodu ~í vlastní článek** след ўвода идва същинската стѣтия 7. (*na co*) откривам, намирам, установявам (*нещо*); стигам (*до нещо*): **~et na nové zdroje surovin** откривам нови източници на суровини; **~et na řešení** намирам решѣние; **~et na záhadu** разкривам загадка♦ **~í** (*na ně*) пристига, идва, дохожда (към някого, към нещо) (с неприятелски намерения): **~el na ně s celou svou mocí** той се отправил към тях с цялата си мòщ 9. (*ke komu*, *na koho s čím*) обръщам се (към някого), отивам (*при някого*) (*с молба и под.*): **~et s návrhem** внасям предложѣние; **s takovou námě ne~ej!** не ми прави такива номера! не ми излизай с такива! 10. обикн. третол. **~í** (*na koho*), рядко безл. **-í** (*někoti*) (*нещо*) обхваща, обзѣма (*някого*); (*някой*) е обхващан, обзѣман (*от нещо*): **~ela na ni malátnost** обзѣмаше я слабòсть; **~ejí na ni mdloby** тя получава припадъци, изпада в безсъзнание; **~í na něj dřímota** обхваща го дрѣмка; придрѣмва му се; **~í na něj spánek** приспива му се 11. (*k čemu*) спечѣлвам, придобивам (*нещо*); събирам, натрупвам (*нещо*): **~et k majetku** придобивам имòт; **~et k bohatství** спечѣлвам богатство, натрупвам богатство; **~et k rozumu** вразумявам се, поумнявам; **~et k vědomí a)** идвам в съзнание б) осъзнавам, разбѣирам нѣщо; **jen chvílemi ~el k jasnému vědomí** сàмо на моменти той идваше в съзнание, бѣше в съзнание; **~et k sobě** идвам на сѣбе си, в съзнание; опòмням се; **~et k platnosti** обикн. третол. **~í** (*na ně*) (*на някого*)♦ **~í** (*na ně*) оставам с прѣзни рѣцѣ, с прѣст в устàта, на сѹхо, измàнен, излѣган, надхитрѣн; **~et vhod** идвам, сѣм на мѣсто, умѣстно, наврѣме; подхождам тòчно 12. обикн. третол. **-í** (*na co*) струва, излиза (*в пари*): **~í draho** излиза скѣпо; струва мнòго (пари) 13. (*ka*) достѣгам, стѣгам (*до нещо*) (*в работа, в дейност и под.*): **~et k hlavnímu bodu pořadu** достѣгам до главния нòмер на програмата; **ne~í k žádným**

výsledkům тòй/тѣ не достѣга до нѣкакви резултàти 14. обикн. третол. **~í** (*na koho, na co*) (*нещо*) се пада, излиза, идва (в определѣна стѣпѣн, в определѣно кòличество) (*на някого, на нещо*): **na každého ~í jen jeden díl** на всѣки се пада сàмо по еднà част; **na osobu ~í 100 korun** пада(т) се по 100 крòни на човѣк 15. третол. **-í** настѣпва, идва, приближава (се); **~ejí bouřky** настѣпват бѹри, идват бѹри; **~í nová doba** настѣпва нòво врѣме 16. обикн. третол. в сѣчет. **~í** (*koti*) **na mysl, na paměť, na vědomí** и под. (*нещо*) идва на ўм (*на някого*); (*някой*) се сѣща, спòмня си, припòмня си (*за нещо*): **~í mi na mysl otázka, zdali ...** задавам си въпрòса, питам се дали ...; **~elo mu na vědomí, že se stane neštěstí** тòй усѣщаше, че ще се слѹчи нещàстие 17. обикн. третол. **~í** (*koti*) (*нещо*) се струва, изглѣжда (*на някого*): **vše mi ~í jako sen** всѣчко ми се струва, всѣчко ми изглѣжда (кàто) сѣн; **tak jí to ~elo divné, že...** изглѣждаше ѝ, струваше ѝ се стрàнно, че... 18. (*na co*) разг. изкарвам, изработвам, спечѣлвам (*в пари*); получавам (*в пари*): **měsíčně si ~í na 2000 korun** изкарва по 2000 крòни на мѣсàц♦ **~í** (*na ně*) глѣдам си кѣфа; удовлетворѣн сѣм, задоволен сѣм 19. (*ka*, *odkud*) в сѣчет. **~et do mužských let** навлизам в зрѣлата вѣзраст, в зрѣлите години, в зрелосттà; **~et do sporu** влизам в спòр; **~et do styku** влизам в контàкт, влизам във врѣзка; **~et do rozpaků** смущавам се, стеснявам се; **~et do potu** изпотявам се; **~et do módy** стàва модѣрно; излиза на мòда; **~et do vzteku** обхваща ме бѣс, ѣрост, ѣд; разбеснявам се; ядòсвам се мнòго; **~et do varu** завира; запòчва да врѣ, да кипи; **rozmluva ~í do proudu** разговòрът се оживява; **~et z obluby** загѹбвам популѣрност; **~et z konceptu** обѣрквам се, забѣрквам се, оплѣтам се; загѹбвам врѣзката на мислите си; **~et z módy** излиза от мòда, престàва да е модѣрно; **to ne~í v úvahu** в нѣкакъв слѹчай; товà е недопустѣмо; за товà не мòже и да се помисли; **to ~í v úvahu** (товà) се взѣма под внимàние, предвѣд; съобразявам(е) се (с товà) 20. (*o co*) загѹбвам, изгѹбвам (*нещо*); лишàвам се (*от нещо*); пропѹскам (*нещо*): **~et o vliv** загѹбвам влѣяние; **~et o začátek** пропѹскам началò; **~et o zrak** загѹбвам зрѣние, ослѣпявам; **~í zase o svůj nedělní spánek po obědě** пак му/ѝ прѣчат да спи в недѣля следòбед

příchod, -u м. 1. идване, дохождане: **doba ~u do práce** врѣме за идване на рàбота 2. пристигане: **~ delegace** пристигане на делегàция

3. в съчет. ~ dítěte na svět *прен.* раждане на дете 4. настъпване, приближаване: ~ jara настъпване на пролетта; ~ krize приближаване, настъпване на криза 5. място за пристигане; вход, подстъп и под.: ~ do budovy вход към сграда; ~ k vodě място, откъдето се влиза във водата

příchoz|í I, -í, -í 1. пристигнал, пристигащ, идващ, дошъл: ~í muž пристигнал(ият), пристигащ(ият) мъж, човек; дошлият човек 2. приближаващ, настъпващ: ~í jaro настъпваща пролет

příchoz|í II, -ího м. пристигнал(ият); новодошъл, новодошл(ият); идващ(ият); посетител: **přivítat nové ~í** посрещна, приветствам новодошлите; **jít vstříc ~ímu** отправя се към новодошлия

příchoz|í III, -í жс. пристигнала(та), новодошла(та); идваща(та); посетителка

přichu|ť, -tí жс. 1. допълнителен (неприятен) вкус; примес, привкус към вкуса: **voda bez zápachu a ~tí** вода без (неприятна) миризма и (неприятен) вкус; **kyselá ~ť vína** кисела жилка на вино 2. *прен.* оттенък, отсянка, нюанс, окраска, обогрелост; чувство: **scéna v něm zanechala ~ť zklamání a trpkosti** сцената остави у него чувство на разочарование и огорчение; **slovo s hanlivou ~tí** дума с оскърятелен оттенък 3. есенция (за храни, за напитки и под.): **citronová ~ť** лимонена есенция; **minerálka s ~tí** ароматизирана и подсладена минерална вода

přichvát|at, -ám св. (kam) пристигна (някъде) бързо, с бързане; притека се, дотичам, дотърча (някъде): ~at na pomoc притека се бързо **~at se do mlýna** допринесе и аз за общото благо; подпомогна малко, с нещо дребно някого (в спор, в дебати и под.)

přichycen|í, -í ср. техн. прихващане, закрепване

přichyc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) леко, свободно прикрепвам, прихващам, захващам, зайглям (нещо): ~ovat vlasy sponkou прихващам коса с фиба

přichyc|ovat se, -uji se/разг. -uji se нескв. 1. (koho, čeho) придържам се (за някого, за нещо); залавям се, улавям се здраво (за някого, за нещо): ~ovat se zádradlí придържам се за перила 2. *третол.* -uje se (na co) здраво, силно се прикрепя (към нещо); хваща се (за нещо); прилепва се, утаява се, натрупва се (някъде): **břečtan se ~uje na stromy** бръшлянт се увива около дърветата; **prach se ~oval na šaty** прахът се трупаеше, полепваше върху дрехите

přichýl|it se, -ím se св. (ke komu, k čemu) 1. наведа се, наклоня се (към някого, към нещо)

2. присъединя се (към някого, към нещо); застана на страната (на някого, на нещо); подкрепя (някого, нещо): ~it se k Husovi застана на страната на Хус; ~il se k názoru, že... (след известно колебание) той възприе мнението, той се съгласи с мнението, че...

přichylnost, -i жс. 1. привързаност, преданост; благосклонност, симпатия 2. *остар.* склонност, наклонност

přichyln|ý, -á, -é 1. (ke komu, k čemu) привързан (към някого, към нещо); предан (на някого, на нещо); благосклонен (към някого, към нещо) 2. (k čemu) *остар.* склонен (към нещо)

přichyst|at, -ám св. (co) 1. приготвя, подготвя (нещо): ~at věci na cestu приготвя нещата, стегна багажа за път; ~at (si) papír a pero приготвя си хартия и писалка 2. приготвя, сготвя (храна и под.): ~at oběd приготвя, сготвя обяд; ~at kravám приготвя кърма, фураж за кравите

přichyst|at se, -ám se св. (k čemu; na co) приготвя се, подготвя се (за нещо): ~at se k práci подготвя се за работа; ~at se na cestu приготвя се за път

přichystáv|at, -ám нескв. (co) 1. приготвям, подготвям (нещо): ~at si nářadí k práci приготвям си инструменти за работа 2. приготвям, сготвям (храна и под.): ~at večeři приготвям вечеря

přichyt|it, -ím, přichyt|nout, -nu св. (co) леко, свободно прикрепя, прихваща, захваща, зайгля (нещо): ~it obrubu dlouhými stehy зашия подгъв свободно, с едри бодове; ~it vlasy stužkou прихваща коса с панделка, с лента

přichyt|it se, -ím se, přichyt|nout se, -nu se св.

1. (koho, čeho) заловя се, уловя се здраво (за някого, за нещо); хваща се, задържа се (за някого, за нещо): ~it se opěradla уловя се, хваща се за облегало; dítě se ~ilo matky za sukni детето се улови за полата на майка си; ~it se špatné společnosti *прен.* хваща се с лоша компания; ~it se sklenice *прен.* хваща се за чашката, отдам се на пиянство; ~it se karet *прен.* хваща се за картите, отдам се на хазарт 2. *третол.* -í se, -ne se (na co) здраво, силно се прикрепя (към нещо); прилепи се, утай се, натрупа се (някъде): **chmýří se ~ilo na šaty** пухът се залепи за дрехите 3. *третол.* -í se, -ne se *разг.* развали се (под въздействие на топлина, студ и под.) (за храни): **vánočka se trochu ~ila** козунакът малко прегоря, малко

поизгоря; **brambory se mrazem ~ily** картофите измръзнаха от студа

přijatelně нар. приемливо, допустимо, поносимо, търпимо: **chovat se celkem ~** държа се горе-долу добре, прилично

přijatelnost, -í жс. приемливост, допустимост, поносимост, търпимост

přijatel[n]ý, -á, -é приемлив, допустим, поносим, търпим: **koupit za ~ou cenu** купя на приемлива цена

přijedn[at, -ám св. (koho – вин. па со) наема, привлека допълнително (някого на работа и под.): **~at si na úklid** наема допълнително работници за почистване

přijednáv[at, -ám нескв. (koho – вин. па со) наемам, привличам допълнително (някого на работа и под.): **~at dělníky na práci** наемам, приемам допълнително работници на работа

přijem, -mu м. 1. (čeho) приемане, получаване (на нещо): **~em zboží** приемане, получаване на стока; **~em zásilky** получаване на пратка; **v nemocnici je dnes ~em** в болницата днес се приемат пациенти 2. (z čeho) икон. счетов. дебит, активи; приход, (парични) постъпления (от нещо): **státní ~my** държавни приходи; **~em ze cla** митнически приход; **daň z ~mu** данък общ доход 3. доход; заплата; трудово възнаграждение: **měsíční ~em zaměstnance** месечен доход, месечно възнаграждение на служител; **hrubý ~em** брутна заплата; **čistý ~em** чиста заплата 4. техн. приемане, прием: **rozhlasový ~em** радиоприемане; **televizní ~em** телевизионно приемане

přijem[ce, -ce м. получател: **oprávněný ~ce** пощ. законен получател; **~ce směnky** търг. банк. акцептант

přijem[ka, -ky жс. счетов. разписка за получаване (на материали и под.)

přijemkyn[ě, -ě жс. получателка

přijemně нар. приятно, мило: **být ~ překvapen** приятно съм изненадан; **zní ~** звучи мило, приятно

přijemný, -á, -é приятен, мил: **~ý zevnějšek** приятна външност; **~á chuť** приятен вкус; **~á společnost** приятна компания; **~é chování** приятно, мило държание

přijet, -jedu св. (kam) 1. пристигна, дойда (някъде) (с превозно средство) (за човек): **~jet na návštěvu** пристигна, дойда на гости (с превозно средство); **~jet vlakem** пристигна, дойда с влак; **~jet lodí** пристигна, дойда с параход; **~jet na kole** пристигна, дойда с колело, на велосипед; **~jet na koni** пристигна, дойда на кон, с кон 2. обикн. третол. -jede при-

стигне, дойде (някъде) (за превозно средство): **vlak právě ~jel** влакът току-що пристигна; **auto ~jelo před dům** колата спря, пристигна пред къщата

přijet[í, -í ср. 1. приемане, получаване: **~í zboží** приемане на стока; **~í směnky** банк. акцепт, акцептация 2. прием: **~í u prezidenta republiky** прием при президента на републиката 3. приемане: **~í na vysokou školu** приемане в университет

příjezd, -u м. 1. пристигане, идване (с превозно средство): **očekávat něčí ~** очаквам нечие пристигане; **~ vlaku** пристигане на влак 2. място, през което се минава, за да се влезе, за да се пристигне някъде: **~ do hradu** път, мост, тунел, вход и под. към крепост

příjezdov[ý, -á, -é който води към място на пристигане: **~á silnice** входна артерия; път, който води към нещо

příjic[le, -e жс. мед. сифилис, лъес

přijímac[í, -í, -í приемен; приемателен; който се отнася към приемане: **~í den** приеман ден; **~í hodiny** приемни часовъ, часовъ за консултации; **~í pohovory na vysoké škole** устни приемни изпити в университет; разговор с кандидат-студент; **~í zkoušky** приемни изпити; **~í list** търг. разписка, квитанция, фактура за получени стоки; **~í kamera** филм. кинокамера, киноапарат; **~í stanice** техн. (радио)приемателна станция; **~í anténa** техн. (радио)приемателна антена

přijímač, -e м. техн. приемник, приемател: **rozhlasový ~** радиоприемник, радиоапарат; **televizní ~** телевизор, телевизионен приемник; **elektronkový ~** лампов приемник

přijímač[ka, -ky жс. 1. филм. кинокамера, киноапарат 2. техн. разг. приемник, приемател 3. обикн. мн. **přijímač[ky, -ek** разг. приемни изпити

přijímán[í, -í 1. приемане; получаване: **~í zboží** получаване на стока; **~í do strany** приемане в партия; **~í potrawy** приемане на храна 2. църк. причестяване; причастие: **jít k ~í** отивам да взема причастие, да се причастя; **~í pod obojí způsobou** причастие „по двата начина“ (с хляб и с вино)

přijím[at, -ám нескв. 1. (со) приемам, получавам (нещо): **~at dary** приемам, получавам подаръци; **rád její pomoc ~á** той с удоволствие приема помощта ѝ 2. (koho – вин. кам) приемам (някого на гости, на посещение, под закрила и под.); вземам (някого под закрила, да живее и под.): **~at hosta** приемам гост; **~at pacienty** приемам пациенти; **~at někoho**

na **stravu** приëмам някого на хранà, да се храни (*при мен*); **~at někoho na milost** смилявам се над някого **3.** (*co*) приëмам, хвãщам, поëмам (*нещо*); възприëмам (*нещо*): **~at podávanou ruku** приëмам подадена ръка; **~at pozvání** приëмам покàна; **~at gratulace** приëмам поздравлëния; **~at sázku** приëмам облòг; **~at nabídnutí k sňatku** приëмам предложëние за женитба; **~al na sebe městské mravy** тòй възприëмаше градските нрãви; **~at trest jurid.** отказвам се от обжãлване на присъда **4.** (*koho* – *вин.*; *koho, co za co; kam, jak*) приëмам, взëмам (*някого като някакъв, за някакъв, някъде; нещо за нещо*): **~at nové členy do organizace** приëмам нòви члëнове в организация; **~at do učení** приëмам, взëмам на учëние; **~at do služby** приëмам, взëмам на служба; **~at za vlastní (dítě)** осиновявам детë; **~at za žert** приëмам на шëга; схвãщам, възприëмам като шëга; **~at všechny řeči za bernou minci** взëмам всички приказки за чиста монëта, за ÿстина **5.** (*co*) поëмам, приëмам (*длжност, работа и под.*): **~at povinnosti** поëмам задължëния; **~at funkci předsedy** поëмам, приëмам длжност на председател **6.** (*co*) придобивам, получавам, приëмам (*вид, изглед, характер и под.*): **~at nové formy** придобивам, приëмам нòви фòрми **7.** *църк.* причестявам се, взëмам причãстие **přijít, -jdu св. 1.** (*kam*) дòйда, пристìгна (*някъде*) пëш; **~jít do školy včas** пристìгна, дòйда наврëме на училище; **~šel až do domu** тòй дòйдë чãк вкъщи; **~šel pro mne, abych šel do divadla** тòй дòйдë да ме взëме, за да отидем на теãтър; **~jít pro knihu** дòйда за книга, да взëма книга ♦ **~jít k nejlepšimu** пристìгна в разгàра на нëщо; дòйда в кулминациòнния момëнт; **~jít s prázdnou a)** дòйда си, върна се с прãзни ръцë, бëз да донесà парì **б)** дòйда си, върна се, бëз да сьм свършил рãбота(та); **čekali s jakou -jde** чãкаха да видят каквò е направил, да разберàт каквò е постигнал; **~jít ke křížku** пойскам прошка; разкãя се; призная си винàта; **~jít s křížkem po funuse** дòйда, направя нëщо след джжд качулка, ксьно, сьс закъснение, когãто вëче не è нужно; **~jít se svou troškou do mlýna** и àз дãм нëщо за òбщото блãго, и àз допринесà за òбщото блãго; **nesměl mu ~jít na oči** тòй не биваше да се мърка пред очите му; **kdo dřív -jde, ten dřív mele** *поговорка* кòйто превãри/кòй изпревãри, тòй натовãри **2.** (*odkud*) дòйда си, върна се (*отнякъде*): **~jít z práce** дòйда си от рãбота, върна се от рãбота; **~jít z vojny domů** дòйда

си, върна се след войнишка служба, след казãрма; **~šel z dovolené** тòй си дòйдë от почивка, от òтпуск **3.** (*kam*) пристìгна, дòйда (*някъде*) (*с определена цел, за да работя и под.*); встìпя (*в длжност*); вляза, попãдна (*някъде, в нещо*): **~šel nový ředitel** дòйдë нòв дирèктор; встìпи в длжност нòв дирèктор; **do oddělení ~šel nový spolupracovník** в òтдëла постìпи нòв сьтрùдник; **~jít do vězení** вляза, попãдна в затвòра; **~jít do nemocnice** вляза, постìпя в бòлница; **~jít pod auto** попãдна под автомобил; **~jít včas do postele** ~~лòжище~~ ♦ **~jít na údar** попãдна под ùдарите на някого; подлòжен сьм, излòжен сьм на ùдарите, на гневà на някого; **~jít z deště pod okap, ~jít z bláta do louže** попãдна от трън (*та*) на глòг **4.** *в сьчет.* **~jít (na svět)** родя се: **po pěti letech ~šel syn** след пët годìни (*им*) се родì сьн **5.** *третол.* **-jde (komu; kam)** пристìгне, дòйде, отидë (*някъде*); полùчи се (*някъде*): **noviny ještě ne-šly** вëстниците òще не сà дошли, не сà пристìгнали; **~šel mu dopis** тòй полùчи писмò; пристìгна, дòйдë писмò за нëго; **~šla sem zpráva, že...** тùк се полùчи, пристìгна, дòйдë сьобщëние, че...; **pomoc ~šla okamžitě** незабãвно бе окãзана пòмощ; незабãвно пристìгна пòмощ; **četl, co mu ~šlo do rukou** тòй четëше, каквòто му попãднëше; **statek ~šel do cizích rukou** чифликът, имëнието отидë в чужди ръцë; **skříň -jde do vedlejšího pokoje** шкãфът ще отидë, шкãфът ще се премëсти в сьсëдната стая; **vynález k nám ~šel z ciziny** изобретëнието пристìгна, дòйдë при нàс от чужбìна; **peníze ~šly poštou** парìте се полùчиха, дòйдòха по пòщата; **telegram ~šel včas** телегрãматa дòйдë, пристìгна, полùчи се наврëме; **nová kniha ~šla na trh** нòвата книга се появи, излëзе на пазãра; **kam ta kniha jen ~šla, mohla ~jít?** кдë ли се е дянала тãзи книга? **6.** *обикн. третол.* **-jde (po čem)** послëдва, дòйде, настìпи (*след нещо*): **po polévce ~šlo maso** след сùпата послëдва (*ястие с*) месò; след сùпата се сервира месò; **po a -jde b** след à ще слëдва, ще послëдва, ще дòйде б; **po zimě -jde jaro** след зиматa ще настìпи, ще дòйде пролеттã **7.** (*na co*) открìя (*нещо*); стìгна (*до нещо*); натъкна се (*на нещо*); установя, намëря (*нещо*): **~jít na stopu** попãдна на слëда; **~jít na chybu v účtu** натъкна се на грëшка, открìя грëшка в смëtка; **~jít na ztracenou knihu** намëря, открìя загубëна книга; **~jít na záhadu** разкрìя, разрешà загãдка; **~jít na řešení** стìгна до решëние; намëря решëние; **nemohl ~jít na**

vhodný výraz той не можеше да намѐри под-
ходящ израз; **~jít na něco nového** хрумне ми
нѐщо нѐво; попадна на нѐщо нѐво; **nemohu**
na to ~jít не мѐга да разберà товà; **~jít na**
nové myšlenky разсѣя се, развлѣка се, разтушà
се

крива добрите страни на нѐщо; нѐщо запѐчне
да ми се услàжда, да ми допàда; **~jít něčemu**
na kloub стигна до същинàта, до същносттà
на нѐщо; разберà нѐщо; **разг.** намѐря цàката,
чалтма на нѐщо; **nemůžu mu ~jít na jméno**
не йскам и да чүя за нѐго **8.** *(na koho, na co)*
нападна *(някого, нещо)*; отправа се, насѐча
се *(към някого, към нещо)* *(с неприятелски*
намерения): **~šli na ně loupežníci** нападнаха
ги разбойници; **nekřičte, nebo na nás ~jde**
soused не викайте, защото ще дѐйде съседът
(за да ни се кара); **na mne si ne~jde** на мен
няма да мѐже да ми излѣзе с този нѐмер; с
мен няма да мѐже да се разберѐ; **na květiny**
~šly mrazu цветятà бяха попарени, бяха
замръзнали

ударя на камък/о камък; остана излѣган в
надѣждите, в очàкванията си **9.** *(ke komu, na*
koho s čím) обѣрна се *(към някого с молба, с*
желание и под.); дѐйда, отѣда *(при някого с*
молба, с желание и под.): **každou chvíli na**
mne něčím ~jde всѣ ми йска нѐщо **10.** *обикн.*
третол. **-jde** *(na koho), рядко безл.* **-jde**
(někomu) *(нещо)* обхванѐ, обзѐме *(някого)*;
(нещо) сполетѝ *(някого)*; *(някой)* е обхванат,
обзѐт, сполетян *(от нещо)*: **~šla na ni mdloba**
стàна й лошо; прилошà й; **~šla na ni dřímota**
обхванà я, обзѐ я дрямка; придряма й се; **~šlo**
na nás neštěstí сполетя̀ни нещàстие; **~šlo mu**
špatně стàна му лѐшо; прилошà му **11.** *(k če-*
mu) спечѣля, придобия *(нещо)*; съберà, на-
трүпам *(нещо)*: **~jít lehce k penězům** лесно
спечѣля, натрүпам парѝ; **~jít k úrazu** претърпя
злополүка; пострадам при злополүка; **~jít ke**
cti a) полүча пѐчит, уважѐние **б)** заслүжа
пѐчит, уважѐние; **~jít k moci** дѐйда на влàст;
~jít k platnosti *обикн. третол.* влѣзе в сила

си, в съзнàние; опѐмня се; **~jít k veslu** дѐйда
на влàст; взѐма власттà; **~jít k něčemu jako**
slepý k houslím нѐщо ми пàдне от небѐто;
полүча нѐщо наготѐво, изневидѣлица, без
усилие от мѐя странà; **jak k tomu ~jdu?** каквѐ
ме засяга товà? отдѐ-накѣдѐ àз? защѐ àз
трябва да се занимавам с товà? **12.** *обикн.*
третол. **-jde** *(na co)* излѣзе, стрүва, кѐства
(на някого в парѝ): **na kolik ~šel ten kabát?**
кѐлко (ти) излѣзе товà палтѐ? **pobyt u moře**

~šel na velké peníze почивката на морѐ
стрүваше мнѐго парѝ; **to vám ~jde draho a)**
товà ще ви излѣзе солѐно, ще ви стрүва скѣпо
б) *прен.* скѣпо ще (ми) платите за товà; товà
ще ви излѣзе през носà; **co/kolik od toho ~jde?**
разг. кѐлко ще ми йскате за товà? кѐлко трябва
да платя за товà? **13.** *(kam)* достѝгна, стѝгна
(до нещо) *(в работа, в дейност и под.)*: **s**
ničím nemůže ~jít ke konci нищо не мѐже да
изкàра до крàя; **při čtení ~šel až k poslední**
kapitole при чѐтенето тѐй стѝгна (чàк) до
последната главà; **na to řeč ne~šla** за товà не
стàна дүма; **~šel k přesvědčení, že...** тѐй стѝгна
до убеждѐнието, че... **14.** *обикн. третол.* **-jde**
(na koho, na co) *(нещо)* се пàдне, излѝза *(в*
определена степен, в определено количество)
(на някого, на нещо): **na každého ~jdou dva**
chlebíčky на всѣки ще се пàднат по двà
сандвича **15.** *третол.* **-jde** настѣпи, настàне,
дѐйде, приближѝ (се): **~šly velké deště** зава-
ляха голѐми дъждѐвѐ; **~šel rozhodný okam-**
žik настѣпи решителният миг; **~šly zlé časy**
настàнаха лѐши временà; **co asi ještě ~jde?**
каквѐ ли ѐще ни чàка? каквѐ ли ѐще йма да се
слүчи? **vždy nám do toho něco ~jde** винаги
нѐщо ще ни попрѣчи, нѐщо ще ни се слүчи;
jak to vlastně ~šlo, že... как всѣщност се слүчи,
как всѣщност стàна такà, че...; **najednou ~šla**
nemoc a byl konec s prací внезапно дѐйде
болесттà и рàботата бе прекратѐна; **jak to ~jde,**
že... как такà (стàна), че... **16.** *обикн. третол.*
в съчет. **-jde (komu) na mysl, na paměť i**
под. *(нещо)* дѐйде на ўм, в паметтà, в съзнà-
нието и под. *(на някого)*; *(нещо)* хрумне *(на*
някого); сѣтя се, спѐмня си, припѐмня си *(за*
нещо): **náhle mi ~šlo na mysl, abych...** вне-
зàпно ми дѐйде на ўм да...; **mluví, co mu ~jde**
na jazyk гѐвѐри, каквѐто му дѐйде на езика,
каквѐто му пàдне; **~šla mu spásná myšlenka**
хрумна му, дѐйде му на ўм спасителна мисъл
17. *обикн. третол.* **-jde (komu)** стѐри се, види
се *(на някого)*: **~šlo mi vše jako sen** всѣчко
ми се стѐри като сѣн; **~šlo mu to k smíchu**
товà му се видя, товà му се стѐри смѣшно; **to**
ti nesmí ~jít zatěžko не бѝ трябвало да го
схвàщаш като трүдна задàча; **tak mi to ~šlo**
divně товà ми се стѐри стрàнно **18.** *обикн.*
безл. **-jde** *(na koho, na co)* *разг.* (ще) завѝси
(от някого, от нещо): **když ~jde na to** ако се
стигне до товà; в слүчай, че; в такѣв слүчай;
když na to ~jde, budu dělat cokoli акѐ се
стигне дотàм, ще рàботя каквѐто и да ѐ; акѐ е
необходимо, ще вѣрша каквàто и да ѐ рàбота;
~jde na okolnosti, za kterých se bude případ

projednávat (ще) завѣси от обстоятелствата, при който ще се обсъжда този случай; **pokud** ~jde na mne, nic proti tomu nemám щѡ се отнася до мѣн, аз нямам нищо прѡтив това; ~jde na to, jak kdo bude pracovat (ще) завѣси от това кой как ще работи **19.** (o co) загубя, изгубя (нещо); лишя се (от нещо); пропусна (нещо): ~jít o peníze загубя пари; ~jít o zaměstnání загубя работа; ~jít o hlavu загубя главата си; ~jít o život загубя живота си; ~jít o začátek пропусна начало; to by člověk ~šel o uši експр. човек може да оглуше (от това) **20.** (kam; odkud) в съчет. ~jít do let вляза, навляза в години; остарѣя; ~jít do rozumu вразумя се, поумнея; nemohl do toho ~jít той не можѡ да свѣкне с това, не можѡ да се нагоди към това; ~jít do nebezpečí попадна под подозрѣние, започнат да ме подозират; ~jít do lidských úst, do (lidských) řečí вляза в хѡрските уста; стана предмет на одумки, на кльѡки, на укѡри и под.; ~jít na mizinu разоря се, стигна до прѡсешка тояга; ~jít na přetřes стана обѣкт на приказки, на одумки; ~jít vhod дѡйда на място, умѣстно, наврѣме; прилѣгна тѡчно, удѡбно; ~jít zkrátka остана с празни ръце, с прѣст в устата; остана на сѹхо, измѡмен, излѣган, надхитрѣн; ~jít nazmar обикн. третол. (нещо) отиде на вятѣра, пропадне; ~jít do styku вляза в контакт, осъществя контакт, свѣржа се; ~jít do módy обикн. третол. разг. (нещо) стане модѣрно, излѣзе на мода; ~jít do úzkých разг. изпадна в безизхѡдица; намѣря се в задѣнена ѹлица, в затруднѣно положѣние; ~jít na buben разг. фалирам, разоря се, стигна до прѡсешка тояга; ~jít ve psí разг. а) спѹкана ми е работата б) третол. (нещо) пропадне, отиде на вятѣра; ~jít do jiného stavu разг. забременѣя; ~jít ze cviku изляза от фѡрма; ~jít z konceptu обѣркам се, забѣркам се, оплетѡ се, загубя врѣзката на мислите си; ~jít z rovnováhy обѣркам се, забѣркам се, изляза от равновѣсие; ~jít z módy обикн. третол. разг. (нещо) излѣзе от мода, престане да бѣде модѣрно **21.** само přijít si (na co) разг. изкарам, изработя, спечѣля (в пари); полѹча (в пари): ~jde si na 2000 korun мѣсѣчнѣ ще изкара, може да изкара по 2000 крѡны

глѣда кѣфа; ще му падне сѣрце на място, ще бѣде удовлетворѣн б) това ще му струва много усѣлия

přijíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. (kam) **1.** пристѣгам, ѣдвам (някъде) (с превѡзно сѣдство) (за човек): ~ět k přátelům пристѣгам при приятелите си; ~ět na návštěvu пристѣгам, ѣдвам на гѡсти; ~ět na koni k městu пристѣгам в града на кѡн, с кѡн; ~ět vlakem пристѣгам, ѣдвам с влѡк; ~ět autobusem пристѣгам, ѣдвам с автобѹс; ~ět lodí пристѣгам, ѣдвам с паракѡд **2.** обикн. третол. -í пристѣга, ѣдва (някъде) (за превѡзно сѣдство): vlak ~í do stanice влѡкѣт пристѣга на гарата

přijmení, -í ср. фамилно ѣме, фамѣлия **přijmout, -jmu** св. **1.** (co) приѣма, полѹча (нещо): ~jmout dopis приѣма писмо (донесено вкѣщи, врѣчено лично и под.); ~jmout zákazku приѣма порѣчка; ~jmout pomoc приѣма пѡмощ **2.** (koho – вин.; koho kam) приѣма (някого на гости, на посещение, под закрила и под.); взѣма (някого някъде под закрила, за да живѣе и под.): ~jmout hosta приѣма гѡст; ~jmout někoho na byt/do bytu приѣма някого на квартѣра; ~jmout pod střechu приѣма под пѡкрива си; ~jmout pod ochranu взѣма под свѡя охѣрана, под свѡя зашѣта; ~jmout na milost смиля се над някого **3.** (co) приѣма, взѣма (нещо); възприѣма, схвѡна (нещо); хвѡна, поѣма (нещо): ~jmout podávanou knihu поѣма подавана кнѣга; ~jmout rámě někoho хвѡна някого под рѣка; ~jmete mé díky приѣмѣте мѡята благодарност; ~jmout pozvání приѣма покѡна; ~jmout zprávu o něčem se zármutkem приѣма сѣс скѣб вѣстѡ за нещѡ; ~jmout vyzvání k souboji приѣма покѡна за дуѣл; ~jmout nabídnutí k sňatku приѣма предложѣние за женѣтба; ~jmout něčí slova jako urážku възприѣма, схвѡна нѣчи дѹми като оскѣрблѣние; ~jmout trest юрид. откѡжа се от обжѡлване на присѣда **4.** (koho – вин.; koho, co za co, kam, jak) приѣма, взѣма (някого като някакѡв, за някакѡв, някъде; неѹчо за неѹчо): být ~jat na vysokou školu приѣт сѣм в университетѣ; ~jmout za člena приѣма за члѣн, като члѣн; ~jmout za muže, za manželku приѣма, взѣма за мѣж, за сѣпрѹг; ~jmout za ženu, za manželku приѣма, взѣма за женѡ, за сѣпрѹга; ~jmout za vlastní dítě осиновя детѣ; ~jmout hochu do učení приѣма, взѣма момчѣ за чѣрак **5.** (co) поѣма, приѣма (длѣжност, работа и под.): ~jmout funkci předsedy поѣма, приѣма прѣсѣдатѣлска длѣжност; ~jmout úřad приѣма длѣжност, слѹжба **6.** (co)

придобия, полѹча, приѹма (*вид, израз, характер и под.*): **jeho tvář ~jala bolestný výraz** лицѹто му придобѹ болѹзненно изражѹние **7. църк.** причестѹ (се), взѹма причѹстие **příjmov[ý, -á, -é** *икон.* приходен, дѹходен; кѹйто се отнѹся към приход, към дѹход: **~á položka** приходно перѹ (в приходна книга); **~á stránka rozpočtu** приходна странѹ на бюджет

příkap[at, -ám, příkáp]nout, -nu *св. (со)* добавѹ, прибѹва, (допълнително) слѹжа (*нещо*) с капане: **~at ocet do omáčky** прибѹва оцѹт в сѹс **příkaz, -u** *м.* **1.** заповед, нарѹждане, распорѹждане: **dát ~** дам, издѹам заповед; заповѹдам; **nedbat ~u** пренебрѹвам, не съблѹдавам, не изпълнявам, не спѹзвам заповед; **plnit ~y** изпълнявам заповѹди; **~y nové doby** *прен.* изисквания на нѹвото врѹме **2. юрид. икон.** мандѹт, дѹговор за порѹчка **3. икон.** ѹрдер, платѹжно нарѹждане **4. спец.** оперѹтор, команда

příkázání, -í *ср.* **1.** (нравствено-религиѹзна) заповед, (нравствено-религиѹзно) предписѹние; нравствена повѹля, нравствен закѹн **2. в съчет.** **desatero božích ~í** *църк.* десетте бѹжи заповѹди

příká[zat, -žu/книж. -ži *св.* **1. (кому со)** заповѹдам, наредѹ (*нещо на някого*); распорѹдѹ се (*с нещо, с някого*): **~zat dětem, aby seděly klidně** заповѹдам на децѹта да мирѹват; **lékař ~zal nemocnému ležet** лѹкарят наредѹ на бѹлния да лежѹ **2. (кого, со кому, кат)** *книж.* отредѹ, предостѹвѹ, отпѹсна (*нещо на някого*); опредѹля (*някого, нещо за някъде*): **~zat někomu byt** отредѹ, предостѹвѹ, отпѹсна жѹлище на някого; **byl služebně ~zán do vzdáleného města** тѹй бѹше опредѹлен, назначѹен (служѹбно) в далѹчен грѹд

příkazce, -e *м.* **1. юрид.** доверѹител, мандѹнт **2. търг.** комитѹнт

příkazník, -a *м. юрид.* мандатѹѹр, пѹлномошник

příkaz[ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1. (кому со)** заповѹдам, нарѹждам (*нещо на някого*); распорѹждам се (*с някого, с нещо*): **~ovat dětem poslušnost** заповѹдам на децѹта да слѹшат; **strach ~oval mu opatrnost** *прен.* страхѹт му диктѹваше да бѹде предпазлив **2. (кого, со кому, кат)** *книж.* отрѹждам, предостѹвѹам, отпѹскам (*нещо на някого*); опредѹлям (*някого, нещо за някъде*): **~ovat někomu byt** предостѹвѹам, отпѹскам жѹлище на някого

příklad, -y *м.* **1.** примѹр, образѹец: **být ~em svou obětavostí** слѹжа за примѹр със свѹята жертвогѹвѹност; **dávat špatný ~** давам лѹш примѹр; **jít někomu ~em vstříc** явявам се при-

мер, образѹец за някого; **sloužit za ~** слѹжа за примѹр; **dávat někoho, něco za ~** давам някого, нѹщо за примѹр; **brát si/vzít si z někoho, z něčeho ~** взѹмам/взѹма примѹр от някого, **от ѹсѹдѹ**

~ýmu *книж.* заразителен **2.** примѹр, илюстрация; пояснѹние, доказѹтелство: **poučka doložená konkrétními ~y** (наѹчен) ѹзвод, подкрепѹен с конкретни примѹри; **~y na užití slova** примѹри за употрѹба на дѹма; **na příklad/například** на примѹр; **ku příkladu/kupříkladu** *книж.* на примѹр **3.** примѹр, задѹча: (**početní**) ~ примѹр, задѹча (по смѹтане); **řešit ~y** решѹвам примѹри, задѹчи; **úsudkový ~** лѹгическа задѹча; **~ na rovnici o dvou neznámých** примѹр за уравнѹние с двѹ неизвѹстни

příklád[at, -ám *несв.* **1. (со на со; кого, со к ѹети; со кому)** слѹгам, постѹвам, тѹрям (*някого, нещо някъде, върху нещо, до нещо*); допѹрам, поднѹсям (*нещо към нещо*): **~at obklady na otok** слѹгам, постѹвам компрѹси на отѹк; **~at ruku k srdci** слѹгам рѹкѹ на сърцѹто си; **~at (si) ruku nad oči** заслѹням очѹ с рѹкѹ; **~at binokl k očím** поднѹсям бинокѹл към очѹ

~at ruku/ruce k dílu запрѹтвам здравѹ рѹкави; хвѹщам се (здравѹ) за рѹбота **2. (со к ѹети)** прилѹгам, прибѹвам (*нещо към нещо*): **~at ilustrační materiál** прилѹгам илюстрѹтивен материал; **~at potvrzenku** прилѹгам разписка, квитѹнция **3. (со; кат; над со)** добавѹам, прибѹвам, притѹрям (*вѹглища и под.*): **často ~at (uhlí)** чѹсто прибѹвам, добавѹвам, притѹрям вѹглища (в ѹгњя) **4. (со ѹети, кому)** *книж.* придѹвам, приписвам (*нещо на нещо, на някого*): **~at něčemu význam** придѹвам значѹние на нѹщо; **~at slovům jiný smysl** придѹвам, приписвам на дѹми дрѹг смѹсл; **~at něčemu váhy** вѹрвам на нѹщо; **~at někomu autorství článku** приписвам ѹвторство на стѹтия на някого; **~at si za zásluhu** приписвам си заслѹга **5. в съчет.** **~at jméno, titul (кому)** *остар.* приписвам, присвѹявам, давам (*на някого*) ѹме, тѹтла и под.: **~at si věvodské jméno** присвѹявам си херцѹгска тѹтла

příkladně *нар. книж.* примѹрно, образѹцѹво; (като) за примѹр: **~ dobrý přítel** изключѹтелно добѹр приятел; **starat se o někoho ~** грѹжа се за някого образѹцѹво

příkladn[ý, -á, -é примѹрен; образѹцѹв; кѹйто (мѹже да) слѹжи за примѹр, за образѹец: **~ý pracovník** образѹцѹв работник; **~ý pořádek** образѹцѹв порядѹк

příklán[ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. (со; со, рядко*

koŋo k četu, ke kotu) накланям, навещдам (нещо, някого към нещо, към някого): **~ět vyvrácený plot** изправям съборена ограда; **~ět hlavu k rameni** накланям глава към рамото
přiklánět se, -ím se, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (*ke kotu; k četu; kam*) накланям се, навещдам се, свещдам се (към някого, към нещо, някъде): **těžké větve se ~ějí k zemi** тежките клони се свещдат към земята **2.** (*ke kotu, k četu; kam*) присъединявам се (към някого, към нещо; някъде); клоня (към някого, към нещо): **~ět se k názoru většiny** присъединявам се към мнението на мнозинството **3. обикн. третол. -í se език.** образува една акцентна цялост с предходеща ударена дума

přiklápět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (*co*) леко затварям, захлопвам, притварям (нещо): **~ět víko kufru** хлопвам, захлопвам капак на куфар **2. (co)** захлупвам, похлупвам (нещо): **~ět mýsy** захлупвам паници

přiklápět se, третол. -í se, 3. мн. -ějí se/-í se неск. затваря се, захлупва се (за нещо отворено, отхлупено): **víko se špatně ~í** капакът се затваря лошо

přiklapnout, -nu св. (co) експр. захлопна, затръшна, трясна (нещо); шумно затвори (нещо): **~nout víko** захлопна капак; **~nout knihu** шумно затвори книга

přiklep, -u м. 1. заковане, зачукване, приковане **2. спорт.** забиване (в хокея): **střelba s ~em** удар със забиване **3. почукване, знак за приключване (при наддаване на търг)**

přiklepnout, -nu св. 1. (co) закова, зачукам, прикова (нещо): **~nout hřebík kladívkem** закова гвоздеи с чука **2. в съчет. ~nout (kotouč) (v hokey)** спорт. забия шайба (в хокея) **3. (co) експр.** захлопна, затръшна (нещо): **~nout víko** захлопна капак **4. и přiklepnout si (co)** ударя (си), нараня (си) (ръка и под.) при захлопване, при затръшване **5. (co kotu)** присъдя (нещо на някого) с удар на чукачето (при търг, при наддаване): **~nout kupci koberec** с удар на чукачето обявя купувача за собственик на килима; **~nout družstvu subvenci** прен. разг. отпусна на дружество субсидия

přiklížit, -ím св. (co) залепя, прилепя (нещо) с туткал

přiklonit, -ím св. (co; co, рядко koŋo k četu, ke kotu) наклоня, наведя (нещо, някого към нещо, към някого): **~it žebřík ke zdi** наклоня, наведя стълба към стената; **~it hlavu k rameni** наведя глава към рамото (си)

přiklonit se, -ím se св. 1. (ke kotu, k četu; kam)

наклоня се, наведя се, склоня се, сведя се (към някого, към нещо; някъде): **~ila se k němu a něco mu zašeptala** тя се наклони към него и му прошепна нещо **2. (ke kotu, k četu; kam)** присъединя се (към някого, към нещо): **~it se k předsedovi** присъединя се към председателя; **vítězství se ~ilo na naši stranu** прен. победата клонеше на наша страна

přiklonk|a, -y ж. език. енклитика
přiklonný, -á, -é език. енклитичен: **~é slovo** енклитика

příklop, -u м. 1. похлупак, капак: **skleněný ~ na sýru** стъклен похлупак за сирена; **čapka s ~u na uši** шапка-ушанка **2.** капак, падаща врата (на отвор в пода): **v podlaže byl ~ do sklepa** на пода имаше капак към мазето; **~ u tanku** люк на танк

příklopit, -ím св. (co) 1. захлопна, хлопна, (леко) затръшна (нещо): **~it víko** хлопна, захлопна капак; **~it padací dveře** хлопна, захлопна врата-капак **2.** затвори, захлупя, похлупя (нещо): **~it hrnec** захлупя тенджеря; **~it kufr** затвори куфар; **~it klavír (deskou)** затвори капак на пиано

příklopit se, обикн. третол. -í se св. затвори се, захлупи се (за нещо отворено, отхлупено): **víko se ~ilo** капакът се затвори

příklopka, -y ж. клапа; капаче, похлупаче: **čepice s ~ami přes uši** шапка-ушанка; **hrtanová ~a анат.** надгръклянник

příklopot, -uji/разг. -uju неск. (co) 1. хлопвам, захлопвам, (леко) притварям (нещо): **~ovat pokličky** хлопвам, захлопвам похлупаци **2.** затварям, захлупвам, похлупвам (нещо): **~ovat hrnce** захлупвам тенджери

příklu|sat, -šu/-sám св. (kam) дотичам (някъде); пристигна (някъде) препускайки, бързо, тичешком; дотърча (някъде): **koník ~sal k stáji** кончето доприпка, дотича до обора; **~sala četa strážníků** експр. дотърча взвод стражари

příklo|re|at (se), -ám (se) св. (kam) експр. дотърся се, доклатушкам се (някъде); пристигна (някъде) с друсане, клатешком, тресейки се, трополейки: **vozík (se) pomalu ~al** каруцата се дотърчи бавно и с друсане; **~al se domů za tmu** по тъмно с друсане и трополене той стигна вкъщи

příkolíčk|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) прикрепя, закрепя (нещо) с щипки за пране: **~ovat prádlo** закрепя, простра пране с щипки

příkolík|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) закрепя, прикрепя (нещо) с колчета: **~ovat stan** закрепя палатка с колчета, забия колчета на палатка

přikon, -u *м. электр.* консумирана, входяща мощност

přikop, -u *м. 1.* ѝзкоп, ров, канавка, канал, вада: ~у **podél cesty** крайпътни канавки; **zavodňovací ~ na lukách** напоителен канал в ливади; **trativodní ~** банкетна канавка **2.** окоп, ров: **ochranný ~ kolem hradu** защитен ров около крепост; **protitankový ~** противотанков окоп; **překlenout společenské ~у** *прен.* преодоля обществени разлиция **3. геогр.** падинă

přikořenit, -ím *св. (со)* слѡжа допълнително подправки (на нещо, в нещо): ~it **omáčku** слѡжа допълнително подправки в сос; ~it **salát** допълнително слѡжа подправки на салата; ~it **vtip експр.** (по)пресоля виц, включва пикантни подробности във виц

přikořit, -í *ср.* неправда, кривда, ощетяване, уцърб, несправедливост: **činit někomu ~í** ощетявам някого; постъпвам несправедливо към някого; **snášet ~í** изпитвам неправди, несправедливости; понасям несправедливости

přikoupit, -ím *св. (со)* докѹпя, прикѹпя (нещо; от нещо); кѹпя допълнително, ѡще (от нещо): ~it **metr látky** кѹпя допълнително метър плат; ~it **k chatě zahrádku** кѹпя допълнително към вила и градинка

přikousnout, -nu *св. (со k četi)* хăпна, лăпна (нещо) заедно (с нещо), като добавка (към нещо): ~nout **k čaji sušenky** (заедно) с чая взема, хăпна и бисквити; **ke každému soustu masa ~l kus chleba** към всяка, с всяка хăпка месѡ тѡй лăпваше (и) парчѡ хлѡб

přikouzlít, -ím *св. (koĥo, со)* омагѡсам (някого, нещо); обвѡржа с магически сръдства (някого, нещо)

přikovávat, -ám *св. (koĥo, со)* приковă (някого, нещо): ~ovat **jakoby ji ~al** *прен.* тѡй като че ли я приковă с поглед

přikovávat, -ám *несв. (koĥo, со)* приковăвам (някого, нещо): ~at **otroky k veslům** приковăвам рѡби към веслă; **slova jakoby ji ~ala na místo** *прен.* дѹмите като че ли я приковăваха на (еднѡ) мѡсто

přikračovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (ke komu, k četi; kat)* *остар.* пристѡпвам (към някого, към нещо); приближăвам се (към някого, към нещо; някъде): ~ovat **k loži nemocného** приближăвам се към леглѡ на болен **2. (k četi)** *рядко книж.* пристѡпвам (към нещо); запѡчвам (нещо): ~ovat **k hlasování** пристѡпвам към гласѡване; ~ovat **k přísnějším opatřením** прибѡгвам към по-срѡги мѡрки **3. (ke komu**

jak) *остар.* отнăсям се, дѡржă се (някак към някого, с някого)

přikrádat se, -ám *св. (kat)* *несв.* прокрăдвам се (някъде); промѡквам се крадешкѡм, дѡбнешком, неусѡтно (някъде); доближăвам се, пропѡлзѡвам тѡхо, незабележимо (някъде): **kočka se ~ala k ptačímu hnízdu** кѡтката се прокрăдваше към птѡчетѡ гнездѡ

přikrájet, -ím, **3. мн. -ejí/-í** *св. (со)* нарѡжа, отрѡжа допълнително, ѡще (нещо; от нещо); донарѡжа (от нещо): ~et **salám** нарѡжа ѡще салăм, ѡще от салăма

přikrajovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со)* наръзвам, отрръзвам допълнително, ѡще (от нещо); донарръзвам, доотръзвам (нещо; от нещо): ~ovat **(si) chléb do polévky** наръзвам, отрръзвам си ѡще хлѡб за сѹпата **2. (со)** изръзвам, отрръзвам (нещо) в определѡна фѡрма: ~ovat **kůži na podrážku** отрръзвам гѡн за подмѡтка; **ne~oval jsem pravdu dle pohodlí** *прен.* не сѡм преиначăвал, промѡнял ѡстината, кăкто ми е удѡбно

přikrasla, -y *ж. книж.* в сѡчет. **psát bez ~** пишаша директно, без разкрасѡвания; **hovořit bez ~** говорѡ направо, директно, без заобикăлки

přikrást se, -kradu *св. (kat)* *експр.* прокрăдна се (някъде); промѡкна се крадешкѡм, дѡбнешкѡм, неусѡтно (някъде); доближă (се), пропѡлзѡ тѡхо, незабелязано (някъде): ~krást **se k oknu** промѡкна се към прозѡрец; ~krást **se po špičkách** промѡкна се, доближă (се) на прѡсти

přikrášlit, -ím *св. (koĥo, со)* поразкрасѡ, доразкрасѡ, доукрасѡ (някого, нещо); поразхубăвъ (някого): ~it **se na ples** доукрасѡ се, поразкрасѡ се за бăл; ~it **si obličej** поразкрасѡ си лицѡто; ~it **minulost** доукрасѡ, поразкрасѡ мѡнало

přikrášlovat, **přikrašlovat**, -uji/разг. -uju *несв. (koĥo, со)* поразкрасѡвам, доразкрасѡвам, доукрасѡвам (някого, нещо); поразхубăвъвам (някого): ~ovat **si tvář líčidlem** поразкрасѡвам лицѡто си с грѡм; ~ovat **skutečnost** поразкрасѡвам действителност

přikřčený, -á, -é *експр.* посгѡрчен, сгѡрбен, сгѡшен, свит: ~á **postava** привѡдена, сгѡрбѡна фѡгура; ~ý, **nedorostlý stromek** *прен.* сгѡрчено, недорăсло дръвчѡ

přikřčit, -ím *св. (со)* посгѡрча, сгѡша, свѡя (нещо): ~it **nohy při skoku** свѡя кракă (под сѡбе си) при скѡк; ~it **hlavu do ramen** посгѡрча, сгѡша главă между раменѡте; ~it **čelo** сбрѡчкам чѡлѡ

přikřčit se, -ím *св. 1. (ke komu, k četi; kat)* сгѡрча се, свѡя се, сгѡша се, поприклѡкна, по-

приведа се (към някого, към нещо; някъде): **~il se (k zemi) a zas vyskočil** той поприклѣкна (към земята) и след това скочи; **děti se ~ily k matce** децата се сгъшиха в майката; децата се притиснаха към майката; **~it se pod peřinou** свия се, сгъша се под юргана; **oči se ~ily strachem** очите се присвиха от страх **2. експр.** свикна; приспособя се, адаптирам се: **povaha schopná se všude ~it** характер, който е способен да се приспособи, да се адаптира навсякъде

přikřčovat, -uji/разг. -uju несл. (со) рядко (леко) свивам, сгъшвам, попривеждам (нещо): **~ovat hlavu** сгъшвам глава

přikřčovat se, -uji se/разг. -uju se несл. рядко **1. (ke komu, k čemu; kam)** (леко) се свивам, сгъшвам се, попривеждам се (към някого, към нещо; някъде): **~oval se k zemi** той се свиваше, попривеждаше се към земята **2. експр.** свиквам, приспособявам се, адаптирам се: **~ovat se v ústraní** свиквам да живея затворено, усамотено, далеч от хората

přikreslit, -ím св. **1. (co komu, ke komu, k čemu)** прибавя (нещо) към рисунка, с рисуване; до-рисувам (нещо на някого, на нещо; нещо върху някого, върху нещо): **~il mu vousy** той му нарисува допълнително и мустаци; **k textu ~it ilustraci** нарисувам (и) илюстрация към текст **2. (co)** нарисувам (нещо): **~it si obočí a)** подсилва си веждите (с молив) **б)** коригирам си веждите; **~it zprávu podle své fantazie** прен. доизмисля (си), разкрася, доукрася (си) новина

přikreslovat, -uji/разг. -uju несл. **1. (co komu, ke komu, k čemu)** прибавям (нещо) към рисунка, с рисуване; рисувам допълнително (нещо на някого, на нещо; нещо върху някого, върху нещо): **~ovat další motivy vzoru** прибавям към модел-рисунок нови мотиви **2. (co)** рисувам (нещо): **~ovat si obočí a)** рисувам си, подсилвам си веждите **б)** коригирам си веждите

přikrm, -u м. готв. гарнитюра (към ястие): **podávat brambory jako ~** поднасям картофи като гарнитюра

přikrmít, -ím св. (koho, co čím) подхраня, до-храня (някого, нещо с нещо): **~it dítě kaši** подхраня дете с каша; **~it včely cukrem** нчел. подхраня пчели със захар

přikrmovat, -uji/разг. -uju несл. (koho, co čím) подхранвам, дохранвам (някого, нещо с нещо): **~ovat housata** сел. стоп. подхранвам гъсета; **~ovat včely** нчел. подхранвам пчели

přikročit, -ím св. книж. **1. (ke komu, k čemu; kam)** пристѣпя (към някого, към нещо; някъде); приближа (се) (към някого, към нещо; някъде): **~it k oknu** пристѣпя към прозорец, приближа се до прозорец; **~it blíž** пристѣпя по-близо **2. (k čemu)** пристѣпя (към нещо); започна (нещо): **~it k dalšímu jednání** пристѣпя към по-нататъшни разисквания; **~it k věci** пристѣпя към главното, към същността

přikročovat, -uji/разг. -uju несл. книж. **1. (ke komu, k čemu; kam)** пристѣпвам (към някого, към нещо; някъде); приближавам (се) (към някого, към нещо; някъде): **~ovat k loži nemocného** пристѣпвам, приближавам (се) към легло на болен **2. (k čemu)** пристѣпвам (към нещо); започвам (нещо): **~ovat k řešení problémů** пристѣпвам към решаване на проблеми **3. (ke komu jak)** остар. отнасям се (някак към някого, с някого); държа се (някак с някого)

přikrojit, -ím св. **1. (co)** нарежа, отрѣжа допълнително, още (нещо; от нещо): **~it maso a vyrovnat váhu** отрѣжа още месò, за да отмѣря точно тегло **2. (co)** изрѣжа, отрѣжа (нещо) в определена форма: **~it kůži na podrážku** отрѣжа гъдн за подметка

příkrost, -i ж. **1.** стрѣмнина, отвѣсност: **~ skal** стрѣмнина, отвѣсност на скали **2.** грубост, рязкост, суровост: **~ řeči** грубост, рязкост на рѣч; **~ odmítnutí** рязкост на отказ **3.** груба, рязка, сурова постѣпка, оценка; грубост, рязкост: **vyhýbal se ~em** той избягваше грубостите, грубите постѣпки

příkrov, -u м. книж. **1.** покривка, обвивка, покривало, покрив (средство за покриване и предпазване): **zelený ~ hustých haluzí** зелен свòд от гъсти клòни; **mramorový ~ hrobu** мраморна плòча на грòб; **~ rakve** капак на ковчег; **sněhový ~** прен. снѣжна покривка, снѣжно покривало; **být bez ~u** без подслòн, без стрѣха над главата съм **2. остар. книж.** покрòв, саван: **aksamitový ~ na rakvi** кадифѣн, аксамитен покрòв на ковчег **3. геол.** навлак

příkrý, -á, -é **1.** стрѣмен, отвѣсен: **~á skála** стрѣмна, отвѣсна скала; **~é schody** стрѣмни стѣлби, стрѣмно стѣлбище **2.** груб, рязък; сурòв; òстър; стрòг: **~á kritika** òстра, рязка критика; **~é odmítnutí** рязък, òстър отказ; **~á slova** сурòви думи; **být k někomu ~ý** груб съм, рязък съм към някого **3.** рязък, òстър; внезапен, неòчакван: **~ý rozpor** òстро, рязко противорѣчие; **~é nerovnosti majetkové** òстри имуществени неравенства; **názory jsou v ~ém protikladu** възгледите са коренно противоположни; **~ý vzestup teploty** рязко, внезапно

покачване на температур; **~ý postup na město** внезапно настъпление към града

přikrýt, -kryji/разг. -kryju св. (кого, со) покрива, закрива, завива, загърна, затуля (някого, нещо); похлупя (нещо): **~krýt dítě (peřinkou)** покрива, завива детё (с пухено юрганче); **je zima, dobře se ~kryj** студено е, покривай се, завий се добре; **~krýt na zimu růže** загърля рози за през зимата; **~krýt hrnec pokličkou** похлупя тенджерата с капак; **~krýt jámu prknem** покрива, закрива яма с дъска; **~krýt si obličej rukama** закрива си лицето с ръце; **~krýt někomu ústa** прен. затворя устата на някого; накарвам някого да млъкне; **~krýt svou chybu** прен. скрива, прикрива грешката си

přikrývat, -ám нескв. (кого, со) покривам, закривам, завивам, загърщам, затулявам (някого, нещо); похлупвам (нещо): **~at se dekou** покривам се, завивам се с одеяло; **~at hrnec pokličkou** похлупвам тенджерата с капак; **~at jámu prkny** покривам, закривам яма с дъски

přikrývk|a, -y ж. покривка; покривало; одеяло; кувертюр: **prošíváná ložní ~a** юрган; **hodit ~u přes koně** хвърля покривало върху кон; **~a na stůl** покривка за маса; **sněhová ~a** прен. снежна покривка, снежно покривало; **ledová ~a řeky** прен. ледена покривка на река

přikřít нар. 1. стръмно, отвесно: **~klesající sráz** стръмно спускащ се склөн 2. грубо, рязко; сурово; остро; строго: **jednat ~** постъпвам, действам грубо, сурово 3. рязко, остро; внезапно, неочаквано: **~ s něčím kontrastovat** рязко контрастирам с нещо

přikup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. докупвам (нещо; от нещо); купувам допълнително, още (нещо; от нещо): **~ovat látku** купувам още плат, още от плата; **postupně ~ovat sektorový nábytek** постепенно попълвам мебелировка със секции

přikus|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со к чему) хапвам, лапвам (нещо) заедно (с нещо), като добавка (към нещо): **~ovat k polévce chléb** ям супа с хляб; хапвам хляб със супата; **~ovat pečivo ke kávě** с кафето хапвам и бисквити

přikutál|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. (со) дотъркалям (нещо); докарвам (нещо) с търкаляне: **~et sudy** дотъркалям бъчви

přikutál|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. (кам) дотъркалям се, търкулна се (до нещо; някъде): **mít se mu ~el až k nohám** топката се дотъркаля чак до краката му

přikvač|it, -ím св. книж. остар. пристигна с бързано, бегом, тичешком, препускайки, забързано, задъхано; дотичам, дотърча, довта-

сам: **jezdec ~il** ездачът пристигна с препускане; **~ila noc** прен. бързо се спусна нощта

přikvap|it, -ím св. книж. пристигна с бързано, бегом, тичешком, препускайки, забързано, задъхано; дотичам, дотърча, довтасам: **~ila se smutnou zprávou** тя побърза да дойде, за да съобщи една тъжна вест; **náhle ~í večer** прен. вечерта ще настъпи внезапно и бързо

přikysel|it, -ím св. (со) подкиселя (нещо): **~it salát citronem** подкиселя салата с лимон

přikysel|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) подкиселявам (нещо)

přikýv|nout, -nu св. 1. (кому) кимна (на някого) в знак на съгласие, одобрително: **mlčky ~nout** кимна мълчаливо в знак на съгласие 2. (кому; к чему; на со) съглася се (с някого, с нещо), одобря (нещо): **~nout ke všemu/na všechno** съглася се с всичко; **v tomhle vám ne~nu** в това отношение няма да се съглася с вас

přikýv|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (кому) кимвам/кимам (на някого) в знак на съгласие, одобрително: **~ovat na souhlas** кимвам/кимам в знак на съгласие; **pochvalně ~ovat hlavou** одобрително кимвам/кимам с глава 2. (кому; к чему; на со) съгласявам се (с някого, с нещо); одобрявам (нещо)

přilák|at, -ám св. (кого, со) 1. примамя, подмамя, прилъжа, подлъжа (някого, нещо): **~al ji k sobě sliby** той я примамя с обещания; **~at veverku oříšky** подмамя катеричка с орехчета 2. привлечя (някого, нещо): **~at něčí pozornost** привлечя нечие внимание; **zápas ~al na hřiště tisíce diváků** публ. мачът привлече на игрището хиляди зрители

přilb|a, přilb|a, -y ж. 1. каска, шлем: **rytířská ~a s hledím** рицарски шлем със забрало; **vojenská ~a** войнишка, бойна каска; **hornická ~a** миньорска каска; **potápěčská ~a** водолазен шлем; **vzduchotěsná ~a** херметична каска, херметичен шлем; **modré ~y** сини каски (войски на ООН); **bílé ~y** бели каски (специални полицейски части) 2. прен. предмет, подобен на каска: **kadeřnická ~a** сешоар, фризьорска каска

přiléh|at, -ám нескв. 1. (к чему; на со) прилягам, прилепвам (към нещо, върху нещо); допирам се плътно (до нещо): **límeč ~á ke krku** яката плътно приляга, прилепва към шията; **kozačky těsně ~ají na nohy** ботушите прилепват плътно по краката; **okna, dveře ne~aly** прозорците, вратите не се затваряха добре; **víko špatně ~á** капакът се затваря лошо 2. (к чему) допирам се (до нещо); съм, намирам се в съседство (с нещо): **ke krámu ~alo skladiště**

непосредствено до магазина се намираще складово помещение **3.** (*к щети, рядко щети*) подхождам, прилягам, отивам (*на нещо*); подходящ съм (*за нещо*): **nápěv písňě ~á k textu** мелодията на песента приляга, подхожда на текста; **hledá definici, která by ~ala** търси подходяща дефиниция

přiléhav|ě нар. **1.** прилепнало, плътно: **~ těsná sukně** тясно прилепнала пола **2.** подходящо, точно, сполучливо; уместно, подобаващо; както подхожда, подобава; както трябва: **mluvit ~** говоря както трябва, както подобава, както е (най-) подходящо в този случай

přiléhavost, -i ж. уместност, точност, сполучливост

přiléhav|ý, -á, -é 1. прилепнал (*към нещо*); опънат, обтегнат, изпънат (*по нещо*): **~é šaty** вталена рокля **2.** подходящ, подобаващ, прилягащ, уместен; точен, сполучлив: **~á odpověď** подходящ отговор

přilehl|ý, -á, -é 1. полегнал, приведен: **~á tráva** полегнала трева **2.** рядко прилепнал: **vlasu pevně k hlavě ~é** силно прилепнали към главата коси **3.** прилежащ, съседен, близък; граничещ (един с друг): **náměstí s ~ými uličkami** площад и съседните му улици; **~ý terén** воен. прилежащ терен; **~é úhly (mnohoúhelníka)** геом. прилежащи ъгли (на многоъгълник)

přileh|nout, -nu св. (*к щети, на со*) прилегна, прилепна (*към нещо, върху нещо*); допра се плътнo до (*нещо*); затисна плътнo (*нещо*): **šaty ~ly k tělu** роклята прилепна към тялото; **vlažné lístky k sobě ~ly** намокрените листове (хартия) се слепиха, прилепнаха един към друг; **záplata má dobře ~nout** крѝпката трябва да прилепне добре; **dveře dobře ne~ly** вратата не се затвори добре

přilep|ek I, -ku м. неодуш. **1.** нещо прилепено, залепено; налеп: **~ek bláta na botě** налеп от кал по обувка **2.** прен. експр. крѝпка; (неподходяща) добавка към нещо: **odstavec působí dojmem ~ku** абзацът създава впечатление за неподходяща, несвързана добавка

přilep|ek II, -ka м. одуш. експр. лепка, опашка, досадник, натрапник, навлек (*за човек*): **cítit se ~kem** чувствам се като лепка, като натрапник

přilep|it, -ím св. (*со; со на со; kam*) прилепя, залепя (*нещо към нещо, върху нещо*): **~it známku na dopis** залепя марка върху писмо

přilep|it se, -ím св. **1.** (*na со; kam*) залепна, полепна, прилепна, прилепя се, залепя се (*върху нещо, някъде*): **bláto se ~ilo na boty** калта се залепи по обувките, полепна по обувките; **pro-**

moklé šaty se ~ily na tělo измокрената рокля залепна за тялото **2.** (*na koho*) експр. лепна се, залепя (се) (*за някого*); непрекъснато се движа (*с някого*): **~il se na ně podvodník** за тях се лепна един измамник; **~il se na vedoucího běžce jako stín** той се залепи като сянка за водещия бегач; той бягаше непрекъснато **~il se na někomu na paty** експр. залепя се за някого; трѝгна по петите на някого; досадя на някого

přilep|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*со; со на со; kam*) прилепвам, залепвам (*нещо към нещо, върху нещо*): **~ovat známky** залепвам марки

přilep|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** (*na со, kam*) прилепвам се, залепвам (се) (*върху нещо, някъде*): **mokré plavky se ~ují na tělo** мокрият бански костюм залепва за тялото **2.** (*na koho*) рядко експр. лепвам се, залепвам се (*за някого*); непрекъснато придружавам (*някого*)

přilepšen|á, -é ж. в съчет. **na ~ou** за подобряване на положението (*материално, здравословно и под.*): **dostat peníze na ~ou** получа парична помощ

přilepšen|í, -í ср. (материална) помощ, добавка, надбавка: **peněžité ~í** парична помощ

přilepš|it, -ím св. (*komu jak, čím*) помогна (*на някого*), подпомогна (*някого*) да подобри (*материалното си*) положение (*с нещо*); подобря (*материалното, здравословното и под.*) положение (*на някого по някакъв начин*): **~it matce peněžitou podporou** подпомогна парично майка си; **~it nemocnému na jídle** подхраня болен (*за да възстанови здравето си*)

přilepš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*komu jak, čím*) помагам (*на някого*), подпомагам (*някого*) да подобри (*материалното си*) положение (*по някакъв начин*); подобрявам (*материалното, здравословното и под.*) положение (*на някого с нещо*): **~ovat někomu na jídle** разнообразявам храненето на някого с повече и похубава храна

přilet, -u м. **1.** долитане, прилитане, пристигане: **~ tažných ptáků** долитане на прелетни птици; **~ delegace** пристигане на делегация със самолет **2.** авиац. кацане

přilét|at, разг. přilít|at, přilétáv|at, -ám неск. **1.** (*odkud; kam*) долитам, прилитам (*отнякъде; някъде*); пристигам с летене (*отнякъде; някъде*); приближавам (*някъде*) с летене: **z dálky ~alo hejno ptáků** от далечината приближаваше ято птици; **~at letadlem** пристигам със самолет; долитам на самолет, със самолет **2.** (*na со*) кацам (*на нещо, върху нещо*):

na květ ~á motýl на цветето каца пеперуда 3. *третол. -á (odkud; kam) експр.* долита, пристига, идва (*отнякъде; някъде*) (за звук и под.): z okna ~aly tóny от прозореца идваха, чуваха се, звучаха тонове 4. *обикн. третол. -á книж.* появява се, настъпва, настъва: jaro dlouho ne~alo пролетта дълго не настъпваше

přiletět, -ím, přilétnout, разг. přilítnout, -nu св. 1. (*odkud; kam*) долетя, прилетя (*отнякъде, някъде*); пристигна с летене (*отнякъде, някъде*); приближя (*някъде*) с летене: ptáci ~ěli z jihu птиците долетяха от юг; ~ěla zpráva o neštěstí долетя, пристигна вест за нещастие

♦ ~áknimrána, ~áknimápnimсе бѣбе 2. (*na co*) кацна (*на нещо, върху нещо*): motýl ~l na květ пеперудата долетя, кацна върху цветето; letadlo ~ělo na letiště самолѣтът кацна на летището 3. (*odkud; kam*) експр. долетя, пристигна, появи се бързо (*отнякъде, някъде*) (за нелетящи същности): děvče ~ělo jako vítr момичето пристигна много бързо, долетя като вятър; ~ěl k vlaku pozdě въпреки бързането той закъсня за влака; hřmot ~ěl z ulice от улицата долетя грѣхот, шум, трѣпот 4. *обикн. третол. -í, -ne книж.* появи се, настъпи, настъна: ~ělo nenadálé štěstí неочаквано ги спѣхѣди щастие

přileťovat, -uji/разг. -uju св. (*co*) припоѣ, запоѣ, заваря (*нещо*): ~ovat ucho k hrnci запоѣ дрѣжка на тѣнджѣра

přilévát, разг. přilívát, -ám несл. (*co; čeho do čeho; kam*) доливам, доплѣвам (*нещо в нещо; някъде*); сипвам ъще (*нещо, от нещо в нещо; някъде*): ~at víno do sklenice доливам винѣ в чашата; ~at do čaje rumu сипвам рѣм в чай

♦ ~áknjedobněnámastěbnя приплѣзѣвам, доплѣзѣвам, доплѣзвам (*до някого, до нещо, при някого, при нещо; някъде*): hadi ~ali na slunce змѣите приплѣзѣваха на слѣнце 2. (*za kým; ke komu*) разг. експр. грубо довлѣзвам, домѣквам се, идвам (*при някого*) с молба, с умилкване, с подмѣзване: pořád za ní ~á постоянно се мѣкне при нѣя и се умилка

přilízt, разг. přilízt, -lezu св. 1. (*ke komu, k čemu; kam*) приплѣзѣ, доплѣзѣ (*до някого, до нещо, при някого, при нещо; някъде*): housenka ~lezla na list гѣсѣеницата доплѣзѣ на листъ; ~lézt po kolenou доплѣзѣ, довлѣка се на колѣнѣ; ~lézt po čtyřech доплѣзѣ, доплѣзѣ на чѣтири крака 2. *обикн. přilízt (za kým; ke komu) разг. експр.* грубо довлѣсам, домѣкна се, дѣйда (*при някого*) с молба, с умилкване,

с подмѣзване: ~lezl za ní/k ní a udobřili se той се домѣкна разкаѣн при нѣя и се сдобрѣха; urazila se, ale zase ~leze тѣ се обѣди, но пак ще довлѣса

přiležet si, -ím si св. рядко полежѣ си, поспѣ си, почѣна си (*пѣвѣчко*): ~et si v neděli полежѣ си в недѣля

příležitost, -i ж. 1. (удѣбен) слѣчай; възмѣжност; обстоятелство: ~ k hovoru възмѣжност, (удѣбен) слѣчай за разговор; ~ poznat cizí kraje възмѣжност да се опѣзнѣят чѣжди земѣ; mít ~ íмам възмѣжност, íмам удѣбен слѣчай; neměl jsem ~ s ním mluvit нѣмах възмѣжност, удѣбен слѣчай да говорѣа с нѣго; nezanedbat žádnou ~ не пренебрѣгна, не изѣстѣва, не зарѣжа нѣкоя възмѣжност; dát ~ k něčemu дам, предоставѣ възмѣжност за нѣщо; využít každé ~i възпѣлзвам се от всѣка възмѣжност, от всѣки удѣбен слѣчай; chápat se každé ~i изпѣлзвам всѣка възмѣжност, всѣки удѣбен слѣчай; nechat si ujít ~ пропѣсна слѣчай, възмѣжност

♦ ~áknipřivárkáo възмѣжностѣ е налиѣе, прѣстѣплѣниѣто се извѣршва лѣсно; кѣйто бѣрка в медѣ, не мѣже да не сѣ обливѣа прѣстѣте 2. в съѣет. při příležitosti, u příležitosti (*čeho*) като прѣдлог с род. книж. по слѣчай (*нещо*): při ~i narozenin по слѣчай рѣждѣн дѣн; u ~i podepsání smlouvy вѣв вѣзка с подпѣсване, по слѣчай подпѣсване на дѣговор

příležitostně нар. при слѣчай, при възмѣжност: ~ něco říci кажа нѣщо при (удѣбен) слѣчай, при (удѣбна) възмѣжност

příležitostný, -á, -é 1. случѣен: ~á koupě случѣйна покѣпка; ~é zaměstnání случѣйна, вѣременна, сѣзѣнна рѣбота; ~ý kuřák набѣдѣн, пишмѣн пушѣч; пушѣч от вѣреме на вѣреме; ~ý střelec набѣдѣн стрѣлец 2. юбилѣен; възникнал, сѣздадѣн, стѣнал по нѣкакѣв слѣчай: ~á báseň стихѣтворѣние, (напѣсано) по слѣчай...; ~á známka поѣц. юбилѣйна пѣщенска мѣрка; ~é razítko поѣц. юбилѣен печѣт

přilícit, -ím св. воен. лов. приѣѣля се, прѣмѣря се (*при стрѣлба с пушка*)

přilínat, -ám несл. книж. 1. (*k čemu, na co; рядко ke komu*) прилѣпвам, залѣпвам (се), лѣпвам се (*към нещо; за нещо; по нещо*): sukně ~á k bokům полѣта прилѣпва към хѣлбоѣите 2. (*ke komu, k čemu*) рядко привѣрзвам се (*към някого, към нещо*); сприѣѣлявам се (*с някого*); привѣквам (*с нещо*): ~al vášnivě k drobnému tvorů той стрѣстно се привѣрзѣваше към мѣлѣкѣто сѣздаѣние

přilípnout, -nu св. (со *kam*) диал. прилепѣя, залепѣя (нещо някъде): **~nout známku** залепѣя пощенска марка

přilípnout se, -nu se св. диал. 1. (*kam*) прилепѣя се, залепѣя се (някъде, за нещо): **~nout se na natřenou lavici** залепѣя се за боядисана скамейка 2. (*na koho*) експр. лепна се, залепѣя се (за някого); непрекъснато се движа (с някого): **~l se na děvče** той се залепи за момичето

přilísat se, -ám se св. (*ke komu, k čemu*) примѣкна се, прислѣмча се (към някого, към нещо) (с умилкване, с подмилкване): **pes se ~al k pánovi** кучето се заумилква около господаря (си)

přiliš нар. прекалено, прекомерно, много, извънредно, твърде; повече, отколкото трябва: **~malý byt** прекалено малко жилище; **~dlouho** прекалено дълго, твърде дълго; **být ~ unaven** много съм уморен; прекалено уморен съм; **až ~ důvěřovat** прекалено много вярвам; вярвам повече, отколкото трябва; **je ~ chytrý, aby...** твърде умен е, за да...; **to se mi ~ nelíbilo** това не ми харесваше особено; **bere si to ~ k srdci** взема го много навътре, много надълбоко; **bylo toho ~ (nejednou)** твърде много ми се събра, много ми дойде (наведнѣж); **to je ~!** експр. това е прекалено! прекаляваш!/прекалявате!

přilišný, -á, -é прекомерен, прекален: **~á námaha** прекомерно усилие; **~á skromnost** прекалена скромност

přilítat, přilítnout вж. **přilétat, přiletět**

přilít, -líji/-líju разг. -**leji/-leju** св. (со; *čeho do čeho; kam*) долѣя, допѣля (нещо в нещо; някъде); сипя още (нещо, от нещо в нещо, някъде): **~lít vodu do hrnce** долѣя вода в тенджерата; **~lít si mléka do kávy** долѣя си, досипя си мляко в кафето; **~lít sběračku omáčky** сипя още подливка

přiliv, -u м. 1. прилив: **vlny mořského ~u** вълни на морски прилив; **~ tvůrčí vášně** прен. прилив на творческо вдъхновение 2. приток; наплив: **nedostatečný ~ krve do srdce** недостатъчен приток на кръв към сърцето; **~ pracovníků do dolů** приток, наплив на работници към мини; **~ peněz do banky** приток на пари към банка

přilívat вж. **přilévat**

přilízat, přilízt вж. **přilézat, přilézt**

přilnavost, -i ж. 1. прилепчивост 2. физ. адхезия, сцепление

přilnavý, -á, -é прилепващ; плътно обгръщащ; долепващ се; който (се) прилепва, долепва: **~é šaty a)** прилягаща, вталена рокля **б)** лепнеща, прилепваща рокля

přilnout, -nu св. 1. (*k čemu, na co; рядко ke komu*) прилепна, залепна, лепна се (към нещо, за нещо; за някого): **mokrý plavky ~nuly k tělu** мокрият бански костюм залепна за тялото; **lak na mastný podklad ne~ne** лакът не хваща на мазна основа, върху мазна повърхност 2. (*ke komu, k čemu*) привържа се (към някого, към нещо); сприятеля се (с някого); привикна (с нещо): **nevěsta ~nula k tchánovi** булката се привърза към свекъра, сприятел се със свекъра; **~nout k pracovnímu prostředí** привикна с работна обстановка

příloha, -y ж. 1. приложение, притурка: **obrázková ~a** илюстрировано приложение; **zábavná ~a** приложение (към вестник) с развлекателно, със забавно съдържание; **~y k žádosti** приложения, приложени документи към молба 2. готв. гарнитура: **brambory jako ~a k masu** картюфи като гарнитура към месо

příložit, -ím св. 1. (со *na co; koho, co k čemu; со komu*) сложа, поставя, туря (някого, нещо някъде, върху нещо, до нещо); допра, поднеса (нещо към нещо): **~it obvaz na ránu** сложа, поставя превръзка на рана; **~it ucho na dveře** допра, долепя ухото до вратата; **~il si šáteček k nosu** той поднесе към носа си кърпичка, запуши си носа с кърпичка; **~it nemocnému obklad** поставя, сложа компрес на болен; **~it si pušku k líci** воен. прицеля се, премѣря се; **~it dítě k prsu** книж. взема детето, за да го накърмя 2. (со *k čemu*) приложж, прибавя (нещо към нещо): **~it doklady k žádosti** приложж документи

příložitelný, -á, -é приложим; приложим; запрѣтна (здраво) ръкави; хвана се (здраво) за работа 3. (со; *kam; na co*) добавя, прибавя, притуря (във лица и под. някъде, към нещо): **~te, nebo to zhasne** сложете още дърва, въглища, иначе огънят ще угасне; **~it na oheň** притуря в огъня

příložník, -u м. Т-образен линеал, Т-линеал **polínko (do ohně)** влошѣ, утежня положението (си) (със забележки, думи и под.); налѣя мѣсло в огъня 4. (со *čemu*) книж. придѣм, припиша (нещо на нещо): **~il pohledu zvláštní význam** той придѣде на този поглед особено значѣние 5. в съчет. **~it jméno, titul (komu)** остар. припиша, присвоя, дѣм (на някого) име, тѣтла и под.: **~il sobě titul krále českého** той (си) присвоял тѣтлата чѣшки крѣл

příložník, -u м. Т-образен линеал, Т-линеал

přimáček|nout, -nu св. (*koho, co*) 1. силно притисна (някого, нещо): **~nout čelo na sklo** притисна чело към стъкло; **~nout dívku na prsa** притисна момиче към гърдите си; прегърна момиче; **~nout někoho ke zdi a)** притисна

някого до стената **б)** *прен.* поставя някого натясно; накарам някого да признае, да прие-
ме, да реши нещо **2.** притисна, затисна, пре-
скрипя (*някого, нещо*): **~nout si palec ve dve-
řích** притисна (си), прескрипя (си) палец на
вратата

přimáčk|nout se, -nu se *св. (ke komu)* силно се
притисна (*към някого*): **dítě se ~lo k matce**
детето (силно) се притисна към майка си

přimal|ovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co)* **1.** на-
рисувам, дорисувам допълнително (*някого,
нещо*): **~ovat pozadí** нарисувам допълнител-
но фон, заден план; **~ovat detaily k základ-
nímu motivu** дорисувам детайли към осно-
вен мотив **2.** гримирам леко, дискретно (*ня-
кого, нещо*); поначервя, понагримирам (*ня-
кого, нещо*): **~ovat si ústa rtěnkou** поначервя
си устата с червило

přimast|it, -ím *св. 1. (co čím)* омазня, намазня
допълнително (*нещо с нещо*): слоджа още маз-
нина (*на нещо*); добавя мазнина (*в нещо, към
нещо*); **~it kaši máslem** слоджа (още) масло в
каша; **~it pánev** добавя мазнина в тиган; **~it si
obličej do mrazu** намажа лицето си с (повечко)
мазнина срещу студа; **~it vypravování anek-
dotami** *експр.* обогатя, допълня, разнообразя
разказа си с анекдоти **2. (co)** *експр.* добавя
(*думи, приказки и под.*) във вреда, в ущърб
на някого; напакостя, навредя допълнително,
причиня допълнително неприятности на ня-
кого (*с думи, с приказки и под.*) **3. (komu)**
експр. набия, напердаша (*някого*) допълни-
телно: **vysadí mu pětadvacet a ještě mu ~í** ще
му хвърли един хубав пердах, че и отгоре

přimašť|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (co čím)*
омазнявам, намазнявам допълнително (*нещо
с нещо*); слагам още мазнина (*на нещо*); до-
бавям мазнина (*в нещо, към нещо*): **~ovat pá-
nev** добавям мазнина в тиган; **~ovat knedlíky
sádlem** слагам още маз на кнедли; **~ovat vy-
právění poznámkami** *експр.* обогатявам, до-
пълвам разказа си със забелёжки **2. (co)** *експр.*
добавям (*думи, приказки и под.*) във вреда,
в ущърб на някого; напакостявам допълни-
телно, причинявам допълнително неприят-
ности на някого (*с думи, с приказки и под.*) **3. (komu)**
експр. набивам, напердашвам (*ня-
кого*) допълнително

přima|zat, -žu/-ží *св. 1. (co)* намажа (*нещо*) още,
допълнително: **~zat si housku džemem** на-
мажа си хлябчето с още мармалад; **~zat zá-
mek** смажа допълнително брава **2. (čeho)**
добавя (си) (*нещо за мазане; нещо, което се*

маже): **~zat si másla na chléb** добавя си масло
към хляба, върху хляба

**přimazáv|at, -ám, рядко přimaz|ovat, -uji/разг.
-uju** *несв. 1. (co)* намазвам, мажа (*нещо*) още,
допълнително: **~ovat chléb máslem** намазвам
хляб с още масло; **~ovat strojek olejem** смажа
допълнително машинка със смазочно масло
2. (čeho) добавям (си) (*нещо за мазане; нещо,
което се маже*)

přimáz|nout, -nu *св. 1. (co)* намажа (*нещо*) още,
допълнително: **~nout krajíc chleba máslem**
намажа филия хляб с още масло; **~nout si
vlasy pomádou** намажа си косата с още по-
мада; **~nout strojek** смажа допълнително ма-
шинка **2. (čeho)** добавя (си) (*нещо за мазане;
нещо, което се маже*) **3. (co kam)** *разг. експр.*
лепна (*нещо, някъде*): **~nout na dopis nálepku**
лепна клеймò върху писмò; **~nout datum do
dopisu** лепна, напиша набързо дата на писмò
příměr, -u *м. книж. лит.* (разширено) сравнение
přiměřeně *нар.* съответстващо, съответно, в съ-
ответствие, подходящо, съразмерно; по мяр-
ка; както трябва: **~teplý oděv** достатъчно топ-
ли дрехи; **~věku** в съответствие с възрастта
přiměřenost, -i *жс.* съобразност; съответствие;
съразмерност

přiměřen|ý, -á, -é съответстващ, съответен, под-
ходящ, съобразен, съразмерен: **váha ~á věku**
тегло, съответстващо на възрастта; **~é pra-
covní zatížení** съответно, подходящо трудово
натоварване; **~é chování** подходящо, съответ-
но държание; **výdaje ~é příjmu** разходи, съ-
образени с дохода

příměří|í, -í *ср.* примірие: **uzavřít ~í** склòча при-
мірие; **poruší ~í** нарушà примірие

příměš, -i *жс.* примес и *хим.:* **písek s ~í šterku**
пясък с примес на чакъл

příměš|ek, -ku *м.* примес: **čistý extrakt bez ~ků**
чист екстракт без примеси

při|mět, -měji/разг. -měju *св. (koho, co k čemu)*
книж. накарам, заставя (*някого да извърши
нещо*): **~mět někoho k odchodu** накарам ня-
кого да си тръгне; **~mět někoho k poslušnosti**
заставя някого да бде послушен, да слýша;
~mět někoho k pozornosti накарам някого да
внимàва; **~mět se k činu** заставя се да дей-
ствам; **~měl ho k tomu, že věc vyřídí/aby věc
vyřídil** тòй го накара да уреди въпрòса

přimhouřen|ý, -á, -é *в свъет.* **~é oči** притворени,
присвйти, примижали очи

přimhouř|it, -ím *св. (co)* притворя, присвйа (*очи*);
примижà (*с очи*): **~it oči proti slunci** примижà
о̀чи над нє́чим а) затвòра си очите пред нещо,

за нещо; съзнателно се напраща, че не забелязвам нещо **б**) отмина нещо с мълчание

přimhuř|ovat, -uji|разг. -uju неск. (со) притворям, присвивам (очи); примижавам (с очи)

přimích|at, -ám св. (co/čeho do čeho) примеся (нещо с нещо, към нещо); прибавя, добавя, притуря бъркайки, смесвайки, размесвайки (нещо към нещо); смеся, забъркам (нещо с нещо): **~at mléko/mléka do kávy** разбъркам кафе с мляко; **~at mouku do těsta** прибавя, замеся брашно към тесто

přimích|at se, -ám se св. (ke komu, k čemu) експр. смеся се (с някого, с нещо); примеся се (към някого, към нещо): **~ali se k ostatnímu zástupu** те се смесиха с останалото множество

přimícháv|at, -ám неск. (co/čeho do čeho) примесвам (нещо с нещо, към нещо); прибавям, добавям, притурям бъркайки, смесвайки, размесвайки (нещо към нещо); смесвам, забърквам (нещо с нещо): **~at do vína vodu** примесвам вино с вода; прибавям вода към вино; **~at do vyprávění vtípy** обогатявам, допълвам разказа си с шегѝ, вмъквам в разказа си шегѝ

přimís|it, -ím св. (co, рядом čeho do čeho) примеся, смеся (нещо с нещо); прибавя, добавя, притуря бъркайки, смесвайки, размесвайки (нещо към нещо): **~it cukr do žloutků** разбѝя жълтъци със захар; **~it kyselinu do roztoku** добавя киселина към разтвор

přimís|it se, -ím se св. **1.** (do čeho) примеся се (с нещо, към нещо); смеся се (с нещо): **do deště se ~il sníh** дъждѝ се смеси със сняг; към дъждѝ се примеси сняг **2.** (kam) присъединя се (към някого, към нещо, някъде); смеся се (с някого, с нещо): **~it se k houfu** смеся се с тълпа

přimíšení|a, -y жс. примес

přím|it, -ím неск. (со) изправям, изпъвам (нещо): **~it ohnuté stromky** изправям превити дръвчѝта; **~it páteř a)** изправям, изпъвам грѝб **б**) прен. вдигам, надигам глава; започвам да защитавам достойнството си

přím|it se, -ím se неск. изправям се, възправям се, изпъвам се; издигам се, стърча: **~it se sebevědomě** изправям се, възправям се самоуверено; **uprostřed se ~il osamělý strom** в средата стърчѝше самотно дърво

přím|ka, -y жс. права (линия): **řídící ~a** геом. директриса, направляваща (права); **tvořící ~a** геом. образувателна (права)

přím|nout se, -nu se св. (ke komu, k čemu) книж. **1.** притисна се, долепя се, доближа се плѝтно (до някого, до нещо; към някого, към нещо): **~nout se k matce** притисна се към майка си; **~nout se ke zdi** долепя се до стена **2.** при-

съединя се (към някого, към нещо); премина на страната (на някого, на нещо): **~nout se k dělnické třídě** премина на страната на работническата класа

přímknut|í, -í ср. (k čemu) книж. сливане (с нещо): **~í k rodné zemi** сливане с родната земя

přímlov|at se, -ám se неск. (za koho, za co) застъпвам се, пейор. ходатайствам (за някого, за нещо): **~at se za provinilce** застъпвам се за винѝвник/за винѝвници; **~at se za lepší řešení** застъпвам се да се взѝме по-добро решение; **~at se (za to), aby...** застъпвам се, пейор. ходатайствам (за това) да...

přímlov|a, -y жс. застъпничество, пейор. ходатайство: **získat výhody na ~u přátel** спечѝла облаго̀и чрез ходатайство на приятели

přímlovce, -e, přímlovč|í I, -ího м. застъпник, пейор. ходатаѝ: **vlivný ~e** влиятелен ходатаѝ

přímlovkyn|ě, -ě, přímlovč|í II, -í жс. застъпничка; женѝ, която се застъпва за някого; пейор. ходатаѝка; женѝ, която ходатаѝства за някого

přímlov|it se, -ím se св. (za koho, za co) застъпя се, пейор. предприѝма ходатайство, ходатаѝствам (за някого, за нещо): **~it se za provinilce** застъпя се за винѝвник/за винѝвници; **~it se, aby byl návrh přijat** застъпя се да бѝде приѝто предложѝние; **slíbil, že se ~í** той обеща, че ще се застъпи, да се застъпи; пейор. той обеща, че ще ходатаѝства, да ходатаѝства

přím|o I нар. **1.** направо, право, по права линия: **kráčet ~ domů** отивам направо вкъщи; **hledět ~ před sebe** глѝдам право пред сѝбе си; **dívat se ~ do očí** глѝдам право в очите; **letět ~ k jihu** летя право, направо на юг; **kouř stoupá ~ k nebi** димѝт се издига право към небѝто; **ranit někoho ~ do srdce a)** раня някого тѝчно в сърцѝто **б**) прен. засѝгна някого мнѝго болѝзнено, в най-чувствителното мѝсто; **~ hled'!** гимн. равнѝние по средѝта! (команда) **2.** изправено: **sedět ~** седя изправен; **nést, nosit hlavu ~** прен. с вдигната глава, гѝрдо **3.** непосредствено, направо, тѝчно; съвсѝм; лично, пряко: **zprávy ~ od účastníků** вѝсти, новини направо от участниците; **to se tě ~ netýká** това не тѝ засѝга пряко; това не сѝ отнася непосредствено до тѝбе; **onemocněl ~ před dovolenou** тѝ се разболѝ непосредствено преди, тѝчно преди ѝтпуската; **pochází ~ z Prahy** тѝй/тѝ е от самѝта Прага, родѝн/родѝна е в Прага; **člověk ne ~ starý, ale už starší** нѝ тѝчно стѝр, но вѝче възрастен човѝк; **jet ~** пътувам без прекѝсване и прехвѝряне; **~ vedle někoho** непосредствено, тѝчно до някого; **~ proti někomu** непосредствено, тѝчно срещу някого; **~ úměrný** мат.

правопропорционален **4.** прямо, откровено, направо: **jednat vždy** ~ постъпвам винаги прямо; **zeptal se** ~ той попита направо; **řekl svůj názor** ~ той каза мнението си открито

přímo II *част.* направо, съвсѣм, прѣсто (*за подчертаване*): **to je ~ neuvěřitelné** това направо не е за вѣрване, това е съвсѣм невероятно; ~ **záračný lék** направо чудотворно, прѣсто чудодѣйно лекарство

přímochařost, -i *жс.* праволинейност

přímochař|ý, -á, -é **1.** праволинейен, прав: ~ý **po-hyb** *физ.* праволинейно движение **2.** *книж.* праволинейен, последователен, прям: ~é **řešení problému** праволинейно решаване на проб-лѣм; ~ý **člověk** праволинейен, прям човек

přímochaře *нар.* праволинейно: **jednat** ~ постъп-вам праволинейно

přimontov|at, -uji|разг. -uju *св. (со)* прикрепя, наставя, прикача, монтира (*нещо*): ~ovat **anténu na střeše** прикрепя антѣна на покрив **přímoř|í, -í** *ср.* морско крайбрежие, крайбрежна мѣстност

přímořsk|ý, -á, -é крайморски, приморски: ~é **podnebí** *геогр.* крайморски климат

příměst, -i *жс.* **1.** праволинейност, изправеност; изопнатост **2.** прямота, прямодушие, искрен-ност, откритост, откровеност: **jednat s ~í, bez přetvářky** постъпвам открито, без лицемерие; **výchova dětí k ~i** възпитание на децата в пря-мота

přímraz|it, -ím *св. (koho, co)* вкаменя, вледеня, втрещя (*някого, нещо*): ~il **vůz, koně i vozku** той вкаменил каруцата, конѣте и колѣря; **děti zůstaly stát jako by je ~il** децата останаха като вкаменѣни, като че ли ги бѣ вкаменил

♦ **přímraz|it, -ím** *св. (koho, co)* вкаменя, вледеня, втрещя

přimrz|at, -ám, přimrz|ávat, -ávám *несв. 1.* обикн. *третол.* -á, -ává (*к чему; на что*) залѣпва се, прилѣпва се (*към нещо*) от стѹд; заледява се (*към нещо*): **v mrazu ruce ~aly/~ávaly k stromům** в студѣ ръцѣте залѣпваха за дър-вѣтата; **jinovatka ~ala na větvích** скрѣжът се заледяваше по клѣните **2.** *в съчет.* **začalo ~at, ~ávalo** *безл.* запѣчваше да стѣга стѹд, за-пѣчваше да стѣва мразовито; стѣгаше стѹд

přimrz|lý, -á, -é замрѣзнал, заледѣн

přimrz|nout, -nu *св. 1.* обикн. *третол.* -ne (*к чему; на что*) залѣпи се, залѣпне, прилѣпи се, прилѣпне (*към нещо*) от стѹд: **pára ~la na stěně** парата се вледеня по стенѣта; **úsmev mu ~l naitech** *прен.* усмѣвката замрѣзна на усмѣму ♦ **přimrz|nout, -nu** *св. 1.* обикн. *третол.* -ne (*к чему; на что*) залѣпи се, залѣпне, прилѣпи се, прилѣпне (*към нещо*) от стѹд: **pára ~la na stěně** парата се вледеня по стенѣта; **úsmev mu ~l naitech** *прен.* усмѣвката замрѣзна на усмѣму ♦

езикът; **stoi, jako by k zemi ~l** стои като вка-менѣн **2.** вледеня се, заледя се, сковѣ се от стѹд; замрѣзна: **přes noc kaluže ~ly** през нощта лѣквите се заледѣха, замрѣзнаха

přím|ý, -á, -é **1.** прав; равен; който е без извив-ки: ~á **čára** права линия; ~á **cesta** пѣт направо, пряк пѣт, директен пѣт; ~ý **pohyb** движение направо; ~á **rána do terče** изстрел направо в целта, в мишената; ~ý **nos** прав нѣс; ~ý **úhel** *геом.* прав ѳгъл; ~á **vzdálenost** *геогр.* раз-стояние по въздушна линия **2.** изправен; изоп-нат: ~á **postava** изправѣна, стрѣйна фѣгура **3.** непосредствен, пряк, директен; прав: ~ý **potomek slavného umělce** пряк потѣмък на знаменит артист; ~ý **následek činu** пряка по-слѣдѣца от постѣпка; ~é **nebezpečí** непосред-ствена опасност; ~é **zprávy** новини от пѣрва ръка; ~ý **vůz, vlak** *жс.п.* директен вагѣн, влак; ~é **spojení** *техн.* директна врѣзка; ~ý **přenos** *техн.* пряко предаване (*по телевизия и под.*); ~é **osvětlení** *техн.* пряко осветлѣние; ~á **zá-vislost** *мат.* права зависѣмост, линейна за-висѣмост; ~á **úměrnost** *мат.* права пропор-ционалност; ~ý **důkaz** *филос.* пряко доказа-телство; ~á **řeč** *език.* пряка рѣч; ~á **otázka** *език.* пряк въпрос; ~ý **předmět** *език.* пряко допъл-нение; ~é **pády** *език.* прѣки падѣжи; ~é **volby** *полит.* прѣки избори **4.** прям, откровен, от-крит, искрен, нелицемѣрен: **na ~ou otázku dát ~ou odpověď** дам откровен ѣтговор на от-кровен въпрос; ~ý **pohled** открит, искрен пог-лед; ~ý **člověk** прям, искрен човек; ~á **po-vaha** открит харѣктер **5.** пѣлен, абсолютен; непосредствен; същински: **bydlet v ~ém sou-sedství** живѣя в непосредствена близост; **lhostejnost, často ~á neúčast** равнодушѣе, чѣсто пѣлна безучѣстност

přimyk|at se, -ám se *несв. (ke komu, k čemu)*

1. *книж.* притѣскам се, долѣпвам се, добли-жавам се плѣтно (*до някого, до нещо*): ~al se **ještě více k matce a)** той се притѣскаше ѣще пѣвече към майка си **б)** *прен.* той се при-вѣрзваше ѣще пѣвече към майка си **2.** при-сѣдинявам се постѣпенно (*към някого, към нещо*); преминавам постѣпенно на странѣта (*на някого, на нещо*): **básník se ~á k surrea-lizmu** поѣтът преминава постѣпенно към сюр-реализма

přimysl|it, přimysl|et, -ím *св. (co)* доизмѣсля (*си*), до(из)фантазѣрам (*си*) (*нещо*); допълня (*нещо*) с догадки, предположѣния и под.: **vy-pravovala, co slyšela, ne~ila nic** тя разказва-ше, каквѣто бѣше чула, не (*си*) доизмѣсли-нищо

přímýšlet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (со) доизмислям (си), до(из)фантазирам (си) (нещо); допълвам (нещо) с догадки, предположения и под.: **~et (si) další příběhu** доизмислям (си) нови случки

přináležitost, -i ж. (ke komu, k čemu) принадлежност, спадане, отнасяне, включване (към някого, към нещо): **~ podniku k akciové společnosti** принадлежност, включване на заводи към акционерно дружество

přinášet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (koho, co kam; co komu) донсям, зансям (някого, нещо някъде, на някого): **~et talíře na stůl** донсям чинии на маса; **pes ~í kořist** кучето донся плячка; **vítr ~í déšť** вятърът докарва дъжд 2. (со) съобщавам, известявам (нещо); публикувам, обнародвам (нещо); правя (нещо) обществено достойние; предавам, излъчвам (нещо): **rozhlas ~í sportovní reportáže** радиото предава спортни репортажи; **co nám ~íte?** какво ново? (учтив въпрос) 3. (co komu, čemu) предлагам, предоставям, давам, поднасям, донсям (нещо на някого, на нещо); доставям (нещо на някого): **kniha ~í poučení** книгата съдържа поука, книгата е поучителна; **zima ~í dětem radovánky** зимата предлага на децата развлечения, удоволствия, игри; **umí ~et oběti** готв/готва е да дава, да прави жертви 4. само **přinášet si** (со) пренсям (нещо); йдвам (с нещо придобито, спечелено, научено): **dítě si ~í na svět jisté dispozice** детето се ражда с определени (генетични) разположения, наклонности 5. и **přinášet si** (со) причинявам, предизвиквам (нещо) като последица, резултат и под.: **vhodná léčba ~í zdraví** подходящото лечение е залог за здраве ◆ **първоначално** спасение

přinejmenším нар. най-малко(то); в най-добрия случай: **věc ~ sporná** нещо, което е най-малко(то) спорно

přinést, -nesu св. 1. (koho, co kam; co komu) донеса, занеса (някого, нещо някъде, на някого): **~nést knihu z knihovny** донеса книга от библиотеката; **voda ~nesla nános bahna** водата донесе, довлече нанос от тиня; **listonoš ~nesl dopis** раздавачът донесе писмо; **nevěsta ~nesla věnem sto tisíc** булката донесе сто хиляди (като) зестра; **veletrh ~nesl nové stroje** панаирът предложи нови машини; **~nést do literatury nové formy** внесе в литературата нови форми 2. (со) съобщя, известя (нещо); публикувам, обнародвам (нещо); направя (нещо) обществено достойние; предам, излъча

(нещо): **rozhlas ~nesl poslední zprávy** радиото предаде, съобщи последните известия, новини; **večerník ~nesl plný text smlouvy** вечерният вестник публикува пълния текст на договора; **co jste nám ~nesli?** какво ново? (учтив въпрос) 3. (co komu, čemu) предлага, предоставя, дам, поднеса, донеса (нещо на някого, на нещо); доставя (нещо на някого): **koncert ~nesl všem požitek** концертът достави, предложи удоволствие на всички; **~nést oběti rodině** дам, направя жертви за семейството; **mít obavy, co ~nese zítřek** страхувам се от това, което ще донесе утрешният ден; боя се какво ще се случи утре 4. и **přinést si** (со) пренеса (нещо); дойда (с нещо придобито, спечелено, научено): **~nést si z ciziny mnoho zkušeností** върна се, дойда си от чужбина с много опит 5. (со) предизвикам, причиня (нещо) като последица, резултат и под.: **práce ~nesla zisk** работата донесе печалба; **lék ne~nesl utišení bolesti** лекарството не донесе успокояване на болката, не успокои болката

přínos, -u м. книж. принос; влог; полза: **cenný ~ vědě** ценен принос за науката; **hodnotit práci jako kladný ~** оценявам работа като положителен принос

přínosný, -á, -é приносен, плодотворен, ползотворен; който има принос: **~á diskuse** приносна, плодотворна дискусия

přinožít, -ím св. физкулт. застана в основен стоож; доближа крака един до друг

přinucení, -í ср. принуда, принуждение, принуждаване: **poslechnout (někoho) z ~í** послушам (някого) по принуда

přinutit, -ím св. (koho, co k čemu) принудя, заставя, накарвам насилствено (някого да извърши нещо): **~it nepříteli k ústupu** принудя, заставя неприятел да отстъпи; **~ili je opustit město** заставиха ги да напуснат града; **~it se k pozornosti** заставя се да внимавам

přinýtvat, -uji/разг. -uju св. (co k čemu) техн. занитя (нещо към нещо); прикрепя (нещо към нещо) с нитове

přiobjednat, -ám св. (со) поръчам допълнително, още (нещо; от нещо): **~at další zboží** поръчам допълнително стока, още стока

přiojednávát, -ám неск. (со) поръчвам допълнително, още (нещо; от нещо): **~at suroviny** поръчвам допълнително суровини

přiostrň, -á, -é 1. изострен, наострен: **~ý nůž** наострен нож; **~á tužka** наострен молив 2. остар. рязък, напрегнат, изострен, повишен: **~á situace** изострена, напрегната си-

туация; **~é vztahy** напрегнати, изострени отношения; **~ý hlas** рязък, остър глас

přiostr[í]t, -ím св. (со) **1.** доизостря, донадостря (нещо); изостря (нещо) още повече: **~it tužku** подостря молив (още повече); **~it sekyru** наточа секира (още повече) **2.** обтегна (нещо); направи по-рязък, по-остър, по-напрегнат (глас, отношения и под.): **~it napětí** изостря напрежение; **~it spor** изостря спор; **~it hlas do břitkosti** в гласа ми се появяват остри, металчески, метали нотки

přiostr[í]t se, третол. -í se св. **1.** рядко изостри се, стане по-остър (по форма, по вид и под.): **nos vyhublého obličej se ~il** върху отслабналото лице носът се изостри **2.** изостри се; напрегне се, обтегне се: **situace se ~ila** ситуацията се изостри

přiostr[í]ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) **1.** доизострям, донадострям (нещо); изострям (нещо) (още повече): **~ovat nože** наточвам ножове (още повече); **~ovat kolíky** изострям (още повече) колчета **2.** изострям, обтягам, напрегам (нещо); правя по-рязък, по-остър, по-напрегнат (глас, отношения и под.): **~ovat hlas** заговарям с (по-)остър глас; **~ovat spor** изострям спор; **~ovat vtipy** попресолявам вицове

přiostr[í]ovat se, третол. -uje se нескв. **1.** рядко изостря се, става по-остър (по форма, по вид и под.): **rysy nemocného se ~ovaly** чертите на болния се изостряха **2.** изостря се; напрега се, обтяга се: **situace se ~ovala** ситуацията се изостряше

přiotráv[í]t, -ím св. **1.** (кого, со) натрөва (някого, нещо); отрөва частично (някого, нещо): **~it strávníky houbami** натрөва столүващи с гъби; **~it vodu** частично отрөва, замърся вода **2.** (кого – вин.; коти со) разг. експр. отегча (някого); досада (на някого): **~it posluchače rozvleklým výkladem** отегча слушатели с разтегнато изложение; **~it někomu každou radost** разваля на някого и най-малката радост

přiotráv[í]t se, -ím se св. **1.** натрөва се; отрөва се частично: **~it se alkoholem** натрөва се с алкохол **2.** разг. експр. отегча се; досади ми, стане ми досадно: **~it se v nudné společnosti** отегча се в скучна компания

případ, -u м. **1.** слүчай, събитие: **zvláštní** ~ особен слүчай; **ojedinělý** ~ единичен слүчай; **typický** ~ типичен слүчай; **několik ~ů tyfu** няколко слүчая на тиф/тифус; **ani jediný ~ úmrtí** нито един смъртен слүчай; **nevyřízený ~ a)** неуреден слүчай **б)** юрид. висящо производство; **zajímavý právní ~** прен. разг. инте-

ресен юридически казус; **do nemocnice přivezli těžký ~** прен. разг. жарг. в болницата докараха тежък слүчай, тежко болен; **ujmout se toho ~u** заема се, хвана се с тази работа, с този слүчай; **vyslechnout celý ~** изслүшам (да разкажат) цялата слүчка, целия слүчай; **v daném ~ě** в този слүчай; **v některých ~ech** в някои слүчайи; **jsou ~y, že...** има, съществуват слүчайи, когато...; слүчва се (такá), че...; **staly se ~y** станаха слүчайи

~u k ~u в зависимост от конкретния слүчай; **to je (právě) můj ~** разг. (точно) такъв е моят слүчай; това се отнася точно за мен; **ty jsi ale ~!** руг. голям чешит си (бил)! **2.** слүчай, възможност, евентуалност: **být připraven na všechny (možné) ~** подготвен съм за всички (възможни) слүчайи; подготвен съм за всички възможности; **pro ~ nemoci** в слүчай на болест; **pro každý ~** за всеки слүчай; **pro ~, že...** в слүчай, че...; **v každém ~ě** във всеки слүчай; **v nejlepším ~ě** в най-добрия слүчай; при най-добрата възможност; **v pondělí, po ~ě v úterý** в понеделник, евентуално във вторник **3.** в съчет. **v případě (čeho)** като предлог с род. в слүчай на (нещо), при (нещо): **v ~ě potřeby** в слүчай на нүжда; при нүжда; **v ~ě úmrtí obdrží pozůstalí...** в слүчай на смърт, при смърт семейството на починалия ще получи...

případ[í]t I, обикн. третол. -á нескв. **1.** (коти, чему) пада се, полага се, остава (на някого, на нещо); получава се (от някого, от нещо): **majetek po rodičích ~á dětem** имотът, останен от родителите, се пада на децата; имотът на родителите се наследява от децата; **družstvu ~ají rozsáhlé pozemky** на кооператива се падат обширни поземлени участъци; кооперативът получава обширни поземлени участъци; **na každého/рядко každému ~á značná částka** на всеки се пада значителна сума; всеки получава значителна сума **2.** (на кого, на со) пада се (на някого, на нещо) (в съотношение към цялото): **na sto občanů ~á dvacet aut** на сто граждани се падат по два̀йсет лѐки коли; **z celkového rozpočtu ~á ročně na kulturu značná částka** от общия бюджет годишно на културата се пада значителна сума **3.** (коти, чему/рядко на кого, на со) пада се, възлага се, възложено е (на някого, на нещо) (за задължение, за право, за заслуга и под.): **soudci ~alo rozhodnout ve sporu** на съдията се падаше да разреши спора; **úkoly, které vědě ~ají** задачи, които се възлагат на науката **4.** (на со, рядко kdy) пада се, е (в еди-кой си ден, на еди-коя

си дата) (за дата, за празник и под.): **1. leden** ~á letos na úterý тази година първи януари се пада, е във вторник

připad|at (si) II, -ám (si) несв. **1.** обикн. третол. безл. -á (*коти jaký, jak*) (някой) изглежда, струва се (на някого някакъв, никак): ~á mi stále mladší изглежда ми все по-млад(а); **ta slova mu ~ala jako výsměch** тези думи му изглеждаха като подигравка; той възприемаше тези думи като подигравка; ~á mi to divné струва ми се, изглежда ми странно; ~alo mi to jako sen струваше ми се, че е сън, че сънувам; това ми изглеждаше (като) сън; не можах да повярвам на очите си; **všechno mu ~alo zatěžko** всичко му изглеждаше, всичко му се струваше трудно **2.** само **připad|at si** (*jaký, jak*) чувствам се (някакъв, никак); струва ми се, че съм (някакъв): **často si ~á zbytečný** често му се струва, че е излишен; **~at si důležitý** чувствам се важен, значим **3.** третол. безл. -á (*коти*) остар. (някой) се сеща (за някого, за нещо); идва на ум, хрумва (нещо на някого): **ne~á mi právě jeho jméno** точно сега не се сещам за името му; в момента не ми идва на ум името му; ~á mi mimoděk myšlenka, že... неволно се сещам, неволно ми хрумва, че...; **nejednou mi ~alo na mysl** често ми идваше на ум

připad|at III, обикн. безл. -á св. в съчет. ~alo sněhu натръпа (още) сняг

připadně нар. 1. подходящо, по подходящ начин; уместно; както следва, както подобава: ~ nazvat нарече по подходящ начин; ~ charakterizovat характеризирам уместно **2.** евентуално; в случай на нужда; ако е необходимо: **napiš, ~ zatelefonoj** пиши, евентуално телефонирай **3.** остар. случайно

připad|nout I обикн. третол. -ne св. 1. (*коти, četi*) падне се, остане (на някого, на нещо); получи се (от някого): **doměk po otci ~l dceři** къщата, оставена от бащата, се падна на дъщерята; къщата на бащата остана на дъщерята, бе наследена от дъщерята; **zabavené jmění ~lo státu** конфискуваното имущество остана на държавата; **na každého/рядко každému ~la značná částka** на всеки се падна по една значителна сума; всеки получи значителна сума; **na tento los ~la hlavní výhra** този билет спечели голямата печалба **2.** (*na koho, na co*) рядко падне се (на някого, на нещо) (в съотношение към цялото): **na kolik osob ~ne jeden televizor?** на колко души ще се падне един телевизор? **z volného prostranství ~la čtvrtina na uliční prostor** една четвърт от свободното

пространство се падна на улиците **3.** (*коти, četi/рядко na koho, na co*) падне се, възложи се, възложено е (на някого, на нещо) (за право, за задължение, за заслуга и под.): **starost o rodinu ~la matce** грижата за семейството се падна на майката, легна върху майката; **přední úloha v kulturní oblasti ~la divadlu** важна задача в областта на културата беше възложена на театъра **4.** (*na co, рядко kdy*) падне се, е (в еди-кой си ден, на еди-коя си дата) (за дата, за празник и под.): **1. máj ~l na sobotu** Първи май се падна, беше в събота

připad|nout (si) II, -nu (si) св. **1.** обикн. третол. безл. -ne (*коти jaký, jak*) рядко покаже се (някакъв, никак); (някой) се види, стори се (на някого някакъв, никак): **sestry mu ~ly zastaralé** неговите сестри му се бяха видели остарели; **muži ~lo, že je (přítel) vyděšen** на човека му се стори, че приятелят (му) е изплашен **2.** само **připad|nout si** (*jaký, jak*) почувствам се (някакъв, никак); стори ми се, че съм (някакъв): **~l jsem si hloupě** почувствах се глупаво **3.** третол. безл. -ne (*коти*) остар. (някой) се сети (за нещо); дойде на ум, хрумне (на някого (за) нещо): **~la jí na mysl matka** тя се сети за майка си; дойде ѝ на ум (мисълта за) майка ѝ; **to slovo mi ~lo znenadání** думата ми хрумна неочаквано; **prosím tě, co ti to ~lo?** моля те, какво ти дойде на ум? **4.** (*na co, рядко na koho*) книж. хрумне ми, осени ме (за мисъл, за идея, за решение и под.); намеря, открия (решение, изход и под.): **~nout na řešení úkolu** открия решение на задача; осени ме решение на задача; **~nout na geniální nápad** хрумне ми, осени ме гениална мисъл

připadn|ý, -á, -é 1. подходящ, уместен, подобаващ, удобен: ~é poznámky уместни забележки; **uspořádání látky je ~é** подреждането на материала е подходящо **2.** евентуален, възможен, вероятен: **odpověď na ~é dotazy** отговор на евентуални запитвания **3.** остар. случаен

připájen|í, -í ср. спец. припояване

připálenin|a, -y ж. нещо загоряло, изгоряло (обикн. на дъното на готварски съд)

připálen|ý, -á, -é загорял, прегорял, изгорял (при печене, при пържене и под.)

připál|it, -ím св. 1. (*co*) прегоря, загоря, изгоря (нещо); препека, препържа (нещо): **~it jíšku** прегоря, препържа запръжка; **~it mléko** загоря мляко; **~it pečivo v troubě** прегоря, препека печиво във фурна; **~it límec žehličkou** из-

жигай

жигай

опърлят ми се крилцата, опаря се, изпата си
2. само připál|it si (*od koho*) запаля си (*цигара и под. от някого, от нещо горящо*); припала (*цигара и под.*): **mohu si ~it?** може ли огънче?
připál|it se, -ím se св. прегоря, загоря, изгоря; препекъ се, препържа се: **omastek se rychle ~í** мазнината бързо ще се препържи, бързо ще потъмнее (при пържене)
připal|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1. (co)** прегарям, загарям, изгарям (*нещо*); препичам, препържвам (*нещо*): **~ovat kaši** загарям каша; **jepice si ~ovaly u lampy křídla** еднородните пърлеха крилцата си на лампата **2. само připal|ovat si** (*od koho*) запалвам си (*цигара и под. от някого, от нещо горящо*); припалвам (си) (*цигара и под.*): **~ovat si cigaretu od souseda** припалвам (си) цигара от съсед **3. безл. -uje** експр. прежуря, припича (*за слънцето*): **slunce od rána ~uje** слънцето припича от сутринта; **pěkně ~uje** припича, прежуря
připal|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. прегарям, загарям, изгарям; препичам се, препържвам се: **cibulka se už ~uje** лукът вече се препържва, прегаря
připamat|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) св. **1. само připamat|ovat si** (*koho, co*) припомня си, спомня си (*някого, нещо; за някого, за нещо*): **~ovat si celou událost** припомня си цялото произшествие; **~ovat si příhodu z dětství** спомня си (за) случка от детството; припомня си случка от детството; **~uj si, co jsem ti řekl** припомни си какво ти казах; **~ovat si matku** изведнъж си спомня за майка си; майка ми изведнъж изплува в съзнанието ми **2. (koti co)** остар. припомня, напomnia (*на някого нещо*): **~ovat občanům jejich práva a povinnosti** припомня на гражданите правата и задълженията им
připážen|í, -í ср. физкулт. положение с прибрали към тялото ръце; положение „мирно“
připraž|it, -ím св. (*co*) физкулт. прибера (*ръце*) към тялото си; застана в положение „мирно“
připraž|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (*co*) физкулт. прибирам (*ръце*) към тялото си; заставам в положение „мирно“
připřeci, разг. přilpécť, разг. přilpíct, -peču/книж. -peku св. (*co*) прегоря, изгоря (*нещо*): **~péci koláče v troubě** изгоря сладкиши във фурна
přilpéci se, разг. přilpécť se, разг. přilpíct se, -peču se/книж. -peku se св. **1.** прегоря, изгоря **2. (k čemu)** залепна, залепя се (при печене) (*към нещо*); слепя се, слепна се (при печене) (*с не-*

що): **buchty se k sobě ~pekly** бухтите се слепиха една с друга (при печене)
připék|at, разг. připík|at, -ám нескв. **1. (co)** прегарям, изгарям (*нещо*): **~at buchty** прегарям, изгарям бухти **2. третол. безл. -á** експр. припича, прежуря (*за слънцето*): **slunce začalo ~at** слънцето започна да прежуря
připék|at se, разг. připík|at se, -ám se нескв. **1.** прегарям, изгарям: **maso se už ~alo** месото вече прегаряше **2. (k čemu)** залепвам се (при печене) (*към нещо*); слепвам се (*с нещо*) (при печене): **pecny se k sobě ~aly** самуните се слепваха един към друг (при печене)
přípekl|ý, -á, -é **1.** прегорял, изгорял: **~ý koláč** прегорял сладкиш **2.** залепнал, слепнал (при печене)
přípepř|it, -ím св. (*co*) слъжа допълнително (малко) пипер (*на нещо*); подпраща, подпютя (*нещо*) допълнително с пипер: **~it polévku** слъжа допълнително (малко) пипер на супа; подпютя супа с пипер; **~it vyprávění vtípem** експр. изпъстря разказ с пикантни остроумия
přípevně|ní, -í ср. техн. закрепване, прикрепване, захващане
přípevn|it, -ím св. (*co k čemu, na co*) прикрепя, закрепя, закача (*нещо към нещо*): **~it vizitku na dveře** слъгам табелка с името си на врата; **~it si ozdabu na šaty** прикрепя, забодя, закача украсение а) на рокля б) на дрехи
přípevn|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (*co k čemu, na co*) прикрепвам/прикрепям, закрепявам/закрепям (*нещо към нещо*): **~ovat záclonky na okna** прикрепям, закачвам пердента на прозорци
připíct вж. **připéci**
připích|nout, -nu св. (*co*) забодя, зайгля (*нещо*); прикрепя, закача (*нещо*) с игли, с карфйци и под.: **~nout na šaty brož** забодя, закача брошката на рокля; **~nout jehlici do vlasů** забодя фуркът в косата (си); **~nout záplatu** прен. разг. лепна кръпка; пришил надве-натри кръпка; **~I vojáka očima ke stromu** прен. експр. той като че закова войника с поглед към дървото
připích|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (*co*) забоджам, зайглям (*нещо*); прикрепявам/прикрепвам/прикрепям, закачвам (*нещо*) с игли, с карфйци и под.: **~ovat si odznak** забоджам си, закачвам си значка
připíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1. (co/čeho)** пия, пийвам (*нещо*), отпивам (*от нещо*) (като едновременно с това ям): **~el k chlebu mléko** той ядеше хляб и (едновременно) отпиваше мляко **2. (koti)** пия (*за някого, в чест на някого*); вдигам тост, наздравица (*за някого,*

в чест на някого): ~et svatebčanům пия за сватбари; вдигам тост в чест на сватбари; ~et si s přítelem na něčí zdraví пия с приятел (наздравница) за здравето на някого

připíkat, připíkat se *вж.* **připékat, připékat se**
připínací, -í, -í 1. който служи за забोधане, закопчаване, закрепване, прикръпване: ~í jehla фуркът; ~í hřebíček кабарче **2.** който може да се забоджа, закопчава, закрепва, прикръпва: ~í kapuce подвижна качулка

připínáček, -ku *м.* кабарче

připínat, -ám *несв. 1. (со)* закрепвам/закрепям, прикръпвам/прикръпвам/прикръпям (*нещо*) с карфица, с игла, с катаръма, с копчета и под.; забोधдам, зайглям, закопчавам, закачвам/закачам, прикачвам/прикачам, пристягам (*нещо*): ~at (si) odznak na klopъ забोधдам си, закачвам си значка на ревера; ~at límec на šaty прикачвам подвижна яка към рокля (*с копчета и под.*); ~at si batoh на záda закопчавам, прикръпвам (със закопчаване на ремъка) раница на гърба си; ~at (si) lyže закачам (си), слагам (си) ски; ~at další vozy k vlakové soupravě прикачвам още вагони към влакова композиция **2. (со k čemu)** *книж.* присъединявам, прибавям (*нещо към нещо*): ~at koncovky ke kmeni slova прибавям окончания към корен на дума

připis, -u *м. 1.* служебно писмо, служебно съобщение; прѣписка: dostat ~ z notářství получа съобщение от нотариата; vyřídít ~ уредя прѣписка; придвижа прѣписка **2. книж.** писмо: soustrastný ~ съболезнователно писмо **3. език.** глоса, обикн. *мн.* глоси

připislek, -ku *м.* писмена добавка; писмено допълнение; допълнителна белѣжка към текст; приписка: koncept s různými ~ky черновъ, проект с различни писмени допълнения, белѣжки; ~ky na okraji knihy (писмени) белѣжки в полѣ на книга; приписки към книга

připisovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со; со k čemu, kат)* дописвам, добавям, прибавям (*нещо*) с писане; вписвам (*нещо към нещо, в нещо*); написвам допълнително (*нещо към нещо, някъде*): ~ovat doušku дописвам послепис, пост-скрипtum; ~ovat chybějící data вписвам, дописвам липсващи данни; ~ovat přírůstky do inventáře записвам, вписвам нови постъпления в инвентарна книга; číšník ~oval (hostu) на tácek čárky келнерът отбелязваше халбите бира с чертѣчки върху картонената подложка (на чашата) **2. (со komu)** *фин.* вписвам, начислявам (*нещо на някого*); отнасям (*нещо*) за сметка (*на някого*): ~ovat další částku na účet

někomu вписвам нова, още една сума в сметката на някого, за нечия сметка; ~ovat k dobru někomu вписвам в активите, отнасям към активите на някого; ~ovat k tíži někomu вписвам в дебитата, отнасям към дебитата на някого; ~ovat dluh někomu вписвам в дебитата, отнасям към дебитата на някого; ~ovat vklady, úroky начислявам влогове, лихви; ~ovat něco na účet, na vrub nerozváznosti *прен.* отдавам нещо на безразсъдството; смятам, че безразсъдството е причина за нещо **3. (со komu; со na koho)** *юрид.* приписвам (юридически) (*нещо на някого*): ~ovat příbuzným majetek приписвам имот на роднини **4. (со komu)** посвещавам (*нещо на някого*): ~oval svá díla přátelům той посвещаваше своите произведения на приятелите си **5. (komu, čemu со)** *книж.* приписвам, отдавам (*нещо на някого, на нещо*); придавам, присъждам (*нещо на някого, на нещо*): nalezený obraz se ~uje slavnému umělci намерената картина се приписва на един знаменит художник; zhoršení nemoci ~uje lékař špatné životosprávě лекарят отдава влошаването на болестта на лошия режим на живот; ~ovat někomu zásluhu o vyřešení problému приписвам, отдавам на някого заслугата за решаване на проблем; ~ovat vodě léčivé účinky приписвам на водата лечебни свойства; ~ovat něčemu velký význam придавам, отдавам на нещо голямо значение

připít, -piji/разг. -piju *св. 1. (со/čeho)* пийна (*нещо*), отпия (*от нещо*) (като едновременно с това ям): jedl a občas ~pil pivo той ядеше и от време на време пийваше бира; ~pil (si) čaje той отпи от чая (като едновременно с това се хранеше) **2. (komu)** вдигна тост, наздравница (*за някого, в чест на някого*); изпия (*нещо за някого, в чест на някого*): hosté ~pili oslavenci k jubileu гостите вдигнаха тост в чест на юбиляра; musíš si se mnou ~pít трябва да пийнеш с мен, да се чукнеш с мен; ~pít si s přáteli na zdraví вдигна тост, чука се с приятели за здраве; ~pít si s přáteli na bratrství изпия брудершафт

připítlek, -ku *м.* наздравница, тост: ~ek jubilantovi тост за юбиляр; zvednout pohár k ~ku вдигна чаша за наздравница; pronést ~ek произнеса тост, вдигна тост

připitoměle *нар. разг. експр.* налудничаво, смъхнато, оглупяло, глупаво: ~ se usmívat усмихвам се налудничаво, глупаво

připitomělost, -i *ж.* налудничавост, смъхнатост, оглупялост

připitoměl|ý, -á, -é налудничав, смахнат, оглупял

připlác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неслв. (со; на со) доплащам, плащам допълнително (нещо; за нещо): **~et pravidelně za otop** доплащам редовно за отопление; **~et si na dietní obědy** доплащам (си) за диетични обеди

připlác|lý, připlácnut|ý, -á, -é експр. сплѣскан, приплѣснат: **~ý nos** сплѣскан нос; **~á čepice** сплѣскана шапка

připlác|nout, -nu св. 1. (кого, со) сплѣскам, разплѣскам (някого, нещо): **~nout mouchu na zed'** сплѣскам, разплѣскам муха върху стена 2. (со кам) експр. плѣсна, лепна (нещо някъде): **~nout známku na dopis** лепна марка върху писмо; **~nout si čepici na hlavu** нахлупя си шапка на главата 3. обикн. **připlác|nout si** (с кým на со) разг. отсека пазарлък; ударя ръка (с някого) в знак на спазаряване (за нещо) **připlat|ek, -ku** м. допълнителна сума; допълнително заплащане; парична добавка: **~ek za vodu** допълнителна сума за вода; **~ek ke vstu-pence** добавка към входен билет; **rychlíkový ~ek** ж.р. добавка за бърз влак

připlat|it, -ím св. (со; на со) доплатя, платя допълнително (нещо; за нещо): **~it k nájmu poplatek za vodu** доплатя към наем такса за вода; **~it si na rychlík** доплатя билет за бърз влак

připlav|at, -u св. (ке кому, к чему; кам) доплувам/доплавам (до някого, до нещо, някъде): **~at rychle k tonoucím** доплувам/доплавам бързо до давящ се; **při tání ~aly kry** при топенето (на снега, на леда) доплуваха късове лед **připlav|it, -ím** св. (со) 1. сплავя, спусна, свлека, докарам (нещо) по река: **~it kmény stromů z hor do údolí** спусна по реката дървени трупи от планината в долината 2. докарам, донѣса, довлека (нещо): **řeka ~ila nános** реката довлече нанос

připlav|it se, -ím se св. (кам) доплувам/доплавам (до нещо, някъде) (обикн. с плавателно средство): **~íme se na lodkách k parníku** доплуваме с лодки до параход

připlaz|it se, -ím se св. (кам) доплъзля, приплъзля (някъде): **had se ~il na pěšinu** змията приплъзля на пътеката; **ještě se k vám ~í** експр. ще видиш как ще се домъкне при вас (да молї, да се подмъзва, да се умилква)

připlést, -pletu св. 1. (со к чему; со) прикача с плетене (нещо към нещо); доплета, наплета (нещо); удължа (нещо) с плетене; вплета (нещо): **~plést rukáv k vestě** прикача, слѣжа допълнително плетен ръкав към елѣк; **~plést stuhu do copu** вплета панделка в плітка;

~plést krátký svetr наплета, удължа с плетене къс пулôвер 2. (кого, со до чего) експр. вмѣкна, вмѣтна, намѣся (някого, нещо в разговор и под.): **do řeči ~pletl vždycky svou ženu** в разговор той винаги намираше начин да споменѣ за жена си; **~plést do výkladu všelicos** вмѣкна, набутам в изложението си каквô ли нѣ, всѣчко възмôжно

připlést se, -pletu se св. 1. (ке кому, к чему; mezi кого, mezi со; kam) смѣся се (с някого, с нещо); присѣдиня се (към някого, към нещо; някъде); вмѣкна се (между някого, между нещо; някъде): **~plést se k ostatním do průvodu** присѣдиня се към останалите в шествието, в манифестацията; **chtít se ~plést mezi dospělé** ѝскам да мина за голям 2. (кам) експр. попадна, озова се, набъркам се, забъркам се, замѣся се (някъде, в нещо): **~plést se někomu do cesty** изпрѣча се на пътя на някого; **~plést se někomu pod nohy** замота се в краката на някого; **omylem se mi sem ~pletla cizí kniha** по погрѣшка тук (ми) е попаднала чужда книга; **~pletl se mi na mysl** той изплува в съзнанието ми; спомних си (несъзнателно) за нѣго

připlét|at, разг. připlít|at, -ám неслв. 1. (со к чему; со) прикачвам/прикачам с плетене (нещо към нещо); доплітам, наплітам (нещо); удължавам (нещо) с плетене; вплітам (нещо): **~at bavlnu do vlny** вплітам памук към вълна; смѣсвам чрез плетене памук с вълна; **~at ponožky** наплітам къси чорапи 2. (кого, со до чего) експр. вмѣквам, вмѣтам, намѣсвам (някого, нещо в разговор и под.): **~at do řeči vtipy** вмѣквам шегї в разговор

přioplí|z|it se, -ím se св. (ке кому, к чему; kam) 1. доплъзля, приплъзля (към някого, към нещо; до някого, до нещо; някъде): **vojáci se ~ili v noci k nepříteli** през нощта войниците доплъзляха до неприятеля; **pes se ~il lísavě k pánovi** кучето доплъзля с подмилкване до господаря си 2. експр. промѣкна се, прокрадна се, приближа се крадешком (към някого, към нещо; някъде): **~it se domů jako stín** промѣкна се у домъ като сянка, тайно, незабелязано

přioplout, -pluji/разг. -pluju св. (к чему, kam) 1. доплувам/доплавам (до нещо, някъде); приближа (нещо, до нещо, някъде) с плуване/плаване; пристїгна (някъде) с плуване (за човек): **~plout parníkem na ostrov** доплувам пристїгна до ôстров, на ôстров с параход; **dáma ~plula do sálu** прен. експр. дамата влѣзе величествено и тържествено в залата 2. третол. **-pluje** доплува/доплава (до нещо, някъде);

приблизї (нещо, до нещо, някъде) (за плавателно средство): **čluny ~pluly k břehu** лодките доплаваха до брега

připlouv|at, -ám неск. (к četи, кат) 1. приближавам (нещо, до нещо, някъде) с плуване/плаване; стїгам/пристїгам (някъде) с плуване (за човек): **~at k přístavu** доплувам до пристанище 2. трепол. -á приближава (нещо, до нещо, някъде); стїга, пристїга (някъде) (за плавателно средство)

přīpnout, -pnu св. 1. (со) закрепя, прикрепя (нещо) с карфїца, с игла, с катарѝма, с копчета и под.; забодѝ, зайгля, закопчѝя/закопчѝя, закача, прикача, пристѝгна (нещо): **~pnout špendlíkem ozdobu na šaty** забодѝ, закача с карфїца украсѝние на рокля; **~pnout na prsa řád** закача брден на гърдите; **~pnout vlněnou vložku do pláště** прикача вълнена подплата, вълнен хастѝр на шлїфер; **~pnout si límec** прикача си (подвижна) якѝ; **~pnout (si) lyže** прикрепя (си), слѝжа (си) скї 2. (со к чети) книж. присъединя, прибѝва (нещо към нещо): **~pnout ke kmení slova koncovku** прибѝва окончѝние към основата на дѝма

přīpnout se, -pnu se св. 1. (ке коти, к чети) присъединя се, премїна (към някого, към нещо); приближа се (до някого, до нещо): **autor ~pjal se k domácí tradici** авторѝт се е слял с рѝдната традиция 2. (к чети) прикрепя се (към нещо)

přīpočítat, -čítám, přīpočíst, -čtu св. 1. (со к чети); прибѝва, притѝря, добѝва (нещо към нещо); начисля (нещо върху нещо): **~čítat/~číst sedm k šesti** прибѝва седем към шѝст; **~čítat/~číst úrok ke vkladu** начисля лїхва върху влѝг; **~čítat/~číst zisky** начисля печѝлби 2. (со коти, чети) припиша (нещо на някого, на нещо); вмѝня (вина, отговорност и под. на някого); зачетѝ, признѝя (нещо на някого, на нещо): **~čítat/~číst něco někomu za vinu** припиша на някого вина за нѝщо; обвиня някого в нѝщо; **~čítat/~číst něco někomu za zásluhu** припиша на някого заслѝга за нѝщо; **to ti bude ~čteno k dobru** товѝ ще ти се признѝе, ще ти се зачетѝ

přīpočítáv|at, -ám неск. (со к чети) прибѝвам, притѝрям, добѝвам (нещо към нещо); начислявам (нещо върху нещо)

přīpodobn|it, рядко přīpodob|it, -ím св. остар. книж. 1. (кохо, со коти, чети) уподѝбѝ, оприличѝ (някого, нещо на някого, на нещо); направа (някого, нещо) да прилича (на някого, на нещо): **sochař ~il Máchu Wolkerovi** скулпторѝт е направил/направи Мѝха подѝбен на Вѝлкер 2. (кохо, со ке коти, к чети) сравня

(някого, нещо с някого, с нещо); приравня (някого, нещо към някого, към нещо)

přīpodobn|ovat, рядко přīpodob|ovat, -uji/разг. -uju неск. остар. книж. 1. (кохо, со коти, чети) уподѝбѝвам, оприличѝвам (някого, нещо на някого, на нещо); прѝва (някого, нещо) да прилича (на някого, на нещо) 2. (кохо, со ке коти, к чети) сравнявам (някого, нещо с някого, с нещо); приравнявам (някого, нещо към някого, към нещо)

přīpochod|ovat, -uji/разг. -uju св. домарширувам; пристїгна, дѝйда под стрѝй, в колѝна

přīpoj, -e м. 1. трансп. а) врѝзка, съгласѝване в разписѝние на влакове, на автобѝси и под. (с цел прекачване на пътници) б) превѝзно срдѝство, слѝжѝщо за врѝзка: **vlakový** ~ влакова врѝзка; **autobusový** ~ автобѝсна врѝзка 2. рядко свѝрзване, скѝчване, вклѝчване; съединяване: **~plynového sporáku** свѝрзване на гѝзова пѝчка (с източник на газ)

přīpojen|í, -í ср. 1. вклѝчване; скѝчване, прикачаване: **~í ústředního topení na dálkový rozvod** вклѝчване на пѝрно отоплѝние към центрѝлна топлофикациѝнна мрѝжа; **~í vagonů k vlakové soupravě** прикачаване на вагѝни към влакова композиция 2. присъединяване; прилагане; добѝвяне: **~í dokladů k žádosti** прилагане на докумѝнти към молба; **~í rejstříku k spisu** добѝвяне на индекс, на показѝлец към съчинѝние; **~í poznámky** добѝвяне на белѝжка, на пояснѝние; **~í území** присъединяване, анѝксия на теритѝрия 3. трансп. врѝзка, съгласѝване в разписѝние на влакове, на автобѝси и под. (с цел прекачване на пътници) 4. юрид. анѝкс, доплѝнѝние (към договор и под.)

přīpoj|it, -ím св. 1. (со к чети, на со; со) вклѝча (нещо в нещо, към нещо); скача, свѝржа (нещо с нещо); прикача (нещо към нещо): **~it ústřední topení na dálkový rozvod** свѝржа пѝрно отоплѝние с центрѝлна топлофикациѝнна мрѝжа; **~it telefonní přístroj** вклѝча телефонен апарѝт (в мрѝжа); **~it vagony k vlakové soupravě** прикача вагѝни към влакова композиция 2. (со к чети; со) присъединя, прилѝжа, добѝва, прибѝва (нещо към нещо): **~it ke spisu doslov** прибѝва послѝслов към съчинѝние; **~it vysvětlení** добѝва обяснѝние; **~it k žádosti doklady** прилѝжа докумѝнти към молба; **~it k smlouvě podpisy** заверя дѝговор с пѝдписи; **~it obec k sousednímu okresu** присъединя община, сѝлище към съседен район; **řekl své mínění a pak ~il, že...** тѝй каза мнѝнїето си и пѝсле добѝва, че...

přīpoj|it se, -ím se св. 1. (ке коти, к чети) при-

съединя се (към някого, към нещo); включо се (в нещo): **~it se k příteli na procházce** придружа приятеля си на разходка; **~it se k výpravě** включо се в експедиция; **~it se k mínění většiny** присъединя се към мнението на мнозинството **2.** (*k čemu*) прибавя се, добавя се (към нещo): **k únavě se ~ila nemoc** към умората се прибави (и) болест

přípojka, -y ж. 1. техн. отвод (от главна мрежа, от линия и под.): **vodovodní ~a** водопроводен отвод; **plynová ~a** отвод от газопровод; **kanalizační ~a** канализационен отвод; **telefonní ~a** телефонен отвод **2.** трансп. отклонение; странично шосе; странична линия: **silniční ~a** странично шосе, пътно отклонение; **železniční ~a** отклонение от ж.п. линии, странична линия

přípojnice, -e ж. электр. шинна система: **adresová ~e** адресна шина; **hlavní ~e** главна шинна система; **okružní ~e** схема-многоъгълник; **zapouzdřená ~e** закрит шинопровод

přípo|jovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (*co k čemu, na co; co*) включвам (нещo в нещo, към нещo); скъчвам, свързвам (нещo с нещo); прикачвам/прикачам (нещo към нещo): **~ovat elektrické spotřebiče na síť** включвам електроуреди към мрежа; **~ovat vedlejší tratě na trať hlavní** свързвам странични линии с главна линия; **~ovat vlečný vůz** прикачвам ремарке; **~ovat rozhlasové zařízení** включвам, свързвам радиосъоръжение **2.** (*co k čemu; co*) присъединявам, прилагам, добавям, прибавям (нещo към нещo): **~ovat k výkladu vysvětlivky** прибавям пояснения, белёжки към изложение; **~ovat doklady k žádosti** прилагам документи към молба; **~ovat území k státu** присъединявам, анексирам територия към държава

přípo|jovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (ke komu, k čemu) присъединявам се (към някого, към нещo) включвам се (в нещo): **lidé se ~ovali k průvodu** хората се присъединяваха към шествието; **~ovat se k zpěvu** включвам се в пение; **~ovat se k názoru ostatních** присъединявам се към мнението на останалите

přípo|menout, -menu св. 1. (*komu co, koho*) напoмня, припoмня (на някого нещo, някого, за нещo, за някого): **~menout dětem matku** напoмня на децата за майка им; **zapomněl nám to ~menout** той забрави да ни припoмни за това; **~meň mi to zítra!** напoмни ми за това утре! **2.** (*koho, co*) напoмня/напoмням (някого, нещo; за някого, за нещo): **syn podobou ~mněl otce** по външност синът напoмняше (за) баща си; **ta krajina místy ~mněla Polabí**

тази мeстност на места напoмняше за Полабието **3.** (*co*) спомена (за нещo); напoмня (за нещo); отбелёжа, подчертава (нещo): **předseda ~mněl, že čas pokročil** председателят напoмни, че времето напредва; **u každého článku je třeba ~menout prameny** при всяка статия трябва да се посочат източниците; **je třeba ~menout, že...** необходимо е да се отбелёжи, да се спомене, че... **4. и** **přípo|menout si (koho, co)** спoмня си, припoмня си (за някого, за нещo): **~menout si své mládí** спoмня си за младостта; **~menout si verše básníka** припoмня си (за) стихове на поет; **~meň si, co jsi sliboval!** спoмни си каквo си обещава!

přípomín|at, -ám неск. 1. (*komu co, koho*) напoмням, припoмням (на някого нещo, някого, за нещo, за някого): **~at pracovníkům jejich povinnosti** напoмням на работници (за) задълженията им; **musím ti to pořádně ~at?** трябва ли да ти напoмням непрекъснато за това? **siréna ~á, že je poledne** сирената напoмня, че е обед/обяд; **rád se z ješitnosti všude ~á** от тщеславие той обича да се изтъква навсякъде **2.** (*koho, co*) напoмням (някого, нещo; за някого, за нещo); прилячам (на някого, на нещo): **štíhlou postavou ~ala známou sportovkyni** със стройната си фигура тя прилячаше на една известна спортистка, напoмняше за една известна спортистка; **obraz ~á slavného krajináře a)** картината приляча на картините на прославения пейзажист **б)** картината ни кара да си спoмним (за) прославения пейзажист **3.** (*co*) споменавам, напoмням (за нещo); отбелязвам, подчертавам (нещo): **autor v knize ~á starší výzkumy** в книгата авторът споменава за по-стари изследвания; **~áme, že...** напoмняме, че... **4. и** **přípomín|at si (koho, co)** спoмням си, припoмням си (за някого, за нещo; някого, нещo): **~at si školní léta** спoмням си (за) училищните години; **~at si slova učitelů** припoмням си (за) думите на учителите

přípomínka, -y ж. забелёжка, белёжка; напoмняне: **zásadní ~a k plánu práce** принципна забелёжка към план на работа; **přezírat ~y zkušených pracovníků** не обръщам внимание на забелёжките, пренебрегвам забелёжките на опитните работници; **mít k referátu své ~y** имам забелёжки към доклад

přípon|a, -y ж. език. наставка, сүфикс: **slovo-tvorná ~a** словообразователна наставка; **mluvnická ~a** окончание

příponov|ý, -á, -é език. сүфиксален

připotácet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se св. дойда с клатушкане, със залитане; доклатушкам се, доклъта се, дотътря се: **opilec se ~el domu** пияницата се доклатушка до дома си

připouštěn|í, -í ср. сел. стоп. покриване, съешаване (на добитък)

připouštěc|í, -í, -í сел. стоп. случен, разплоден; който се отнася към съешаване на добитък: **~í období** случен период, разплоден период; **~í stanice** случна станция

připouštět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. 1. (koho kam) пускам, допускам (някого) да влезе и под. (някъде): **ne~ět cizince mezi sebe** не пускам, не допускам чужденца ♦ **~ěť koho k tělu** допускам някого прекалено близо до себе си; прекалено се разкривам пред някого; **~ět někoho k slovu** давам на някого възможност да говори **2. (koho – вин. k čemu)** допускам (някого до нещо); позволявам (на някого) да участва (в нещо): **ne~ěl ji ke zkoušce** той не ѝ позволяваше да се яви на изпит, не я допускаше на изпит **3. (co)** допускам, предполагам (нещо): **~ím, že má pravdu** допускам, че има право; **~ět možnost** допускам възможност; **to ráda ~ím** на драго сърце бих допуснала, бих предположила подобно нещо **4. (co, рядко čemu)** допускам, позволявам, търпя (нещо): **stavební předpisy to ne~ějí** строителните норми не допускат, не позволяват това; **ne~ěl odpor** той не допускаше, не позволяваше отпор, съпротива, възражение; **situace ne~í jiné řešení** ситуацията не допуска, не позволява друго решение; **báseň ~í několik výkladů** стихотворението допуска, позволява няколко тълкувания **5. (co/čeho)** допълвам, доливам (вода и под.): **~ět horkou vodu** доливам гореща вода **6. сел. стоп.** пускам, допускам добитък за съешаване

připouštět si, -ím si, 3. мн. -ějí si/-í si несв. (co) често отриц. **nepřipouštět si (co)** (не) вземам (нещо) (много) присърце; (не) позволявам, допускам (нещо) да ме обсеби напълно, да ме обземе изцяло: **~ět si starosti** вземам присърце грижи; **~ěla si příliš otcovu smrt** тя преживяваше дълбоко смъртта на баща си; **nijak si to ne~í** той/тя никак не се вълнува от това; това никак не го/я вълнува, трогва

připout|at, -ám св. (koho, co k čemu) 1. привързва, завързва (някого, нещо към нещо): **~at zajatce ke stromu** привързва, завързва пленник към дърво; **~at lod'ku ke břehu** привързва лодка към брега; **~at psa na řemen** привързва куче с кайшка, на кайшка; **~at se v letadle (k sedadlu)** привързва се към седалката на самолет, слага

си колан в самолет; **~ejte se!** (мoля), привържете, пристегнете коланите! (в самолет); **~at k sobě pozornost** *прен.* привлека, прикова вниманието към себе си; **~at zájem** *прен.* привлека интерес **2. книж.** прикова, привързва (някого, нещо към нещо): **nemoc ho ~ala na lůžko** болестта го прикова към леглото; **příliš ji k sobě ~al** той прекалено я привърза към себе си; **zájem o divadlo ho ~al k Praze** интересът към театъра го задържа за постоянно в Прага **připoutáv|at, -ám несв. (koho, co k čemu) 1.** привързвам, завързвам (някого, нещо към нещо): **~at čluny ke břehu** привързвам лодки към брега; **~at lidi hmotnými výhodami** *прен.* обвързвам, привличам хората с материални облаги; **~at (k sobě) něčí zrak** *прен.* привличам (към себе си) погледа на някого; **~at něčí pozornost** *прен.* привличам нечие внимание **2. книж.** приковавам, привързвам (някого, нещо към нещо): **nemoc ho ~á k lůžku** болестта го приковава към леглото; **rodný kraj ho k sobě ~al a)** родният край го задържаше при себе си **б)** родният край го привличаше да се завърне

připověd', -di жс. 1. остар. обещание: **~d' lepší budoucnosti** обещание за по-добро бъдеще; **splnit ~d'** изпълня обещание; **dostát svým ~dím** устоя на думата си **2. остар.** пословица, поговорка

připozd|it se, само безл. -í se св. стъмни се, мръкне (се): **ani nepozorovala, že se ~ilo** тя дори не забелязваше, че се е стъмнило, че се е мръкнало; **zůstal v zahradě, až se ~ilo** той остана в градината, докато (се) мръкна

připozdív|at se, обикн. третол. и безл. -á se несв. 1. обикн. третол. изтича, свършва, отива си (за време): **den se ~á** денят си отива, денят свършва **2. обикн. безл.** мръква (се), стъмва се, свечерява се

příprav|a, -y жс. 1. подготовка, приготвяне: **~a ke zkoušce** подготовка за изпит; **válečné ~y** военни приготвяния; **~a ve výcvikovém středisku** подготовка в тренировъчен център; **~y k svatbě** приготвяния, подготовка за сватба; **mluvit bez ~y a)** говоря без предварителна подготовка **б)** говоря каквото ми падне; **~a půdy zeměd.** (предсеитбена) подготовка на почвата; **palebná ~a воен.** артилерийска подготовка **2.** приготвяне, приготвяне: **~a polévky** приготвяне на супа; **~a léku** приготвяне на лекарство; **~a píce pro dobytek** приготвяне на фураж за добитък **3. обикн. мн. příprav|y, -v готв.** необходимими продукти (за готвене) **4. обикн. мн. příprav|y, ~ шив.** по-

мощни шива̀шки матери́али (*хастар, копчета и под.*) **5.** *учил.* подгото̀вка на уро̀ци; дома̀шни (упражне́ния); уче́бен пла̀н: **pečlivá domáci ~a** старате́лно подгото̀ване на дома̀шни; **udělat si ~y** напра́вя си уче́бен пла̀н за уро̀ка (*от страна на учителя*)

příprav|ek, -ku *м.* **1.** препара̀т, сре́дство: **dezin-fekční ~ek** препара̀т, сре́дство за дезинфе́кция; **čisticí ~ek** препара̀т, сре́дство за почи́стване; **kosmetický ~ek** козметиче́н препара̀т, козметично сре́дство **2.** *техн.* загото̀вка

připravenost, -i *ж.* подгото̀вка, подгото́веност, гото́вност: **tělesná ~ branců** физиче́ска подгото̀вка на новобра̀нци; **vojenská ~ státu** воєнна гото́вност на държа̀ва

připraven|ý, -á, -é **1.** пригो́твен, подгो́твен, гото́в: **předem ~ý referát** предше́ствено подго́твен рефе́ра̀т; **revolucionáři na všechno ~í** революцио́нери, (който са) гото́ви на всь́чко **2.** приго́твен; сго́твен: **dobře ~ý oběd** добре сго́твен обя́д

připrav|it, -ím *св.* **1.** (*koho, co; koho, co k čemu, na co*) подго́твя, приго́твя (*някого, нещо за нещо*): **~it studenta k maturitě** подго́твя гимна́зист за мату́ра; **~it půdu k setí** подго́твя по́чва за се́йтба; **~it rukopis k tisku/pro tisk** подго́твя ръкопи́с за печа́т; **~it někoho na zprávu** подго́твя ня́кого, за да му съобщи́ вѣст, новина́; **~it si věci na cestu** стѣгна си неща́та, бага́жа за пъ́т; **~it si projev** подго́твя (си) рѣч, изка́зване; **~it ke startu!** *спорт.* на ста́рт! **2.** (*co*) приго́твя, сго́твя (*нещо*): **~it něco k snědku** приго́твя, сго́твя не́що за ха́пване; **~it řezanku pro dobytek** наре́жа сла́ма за доби́тък; **~it někomu horkou lázeň a)** приго́твя за ня́кого горѣща ба́ня **б)** *рядко* *прен.* създа́м на ня́кого непри́ятности; поста́вя ня́кого натя́сно, в тру́дно поло́жение; **~it lék** приго́твя лека́рство; **dát si ~it mast** порѣ́чам да ми приго́твят ме́хлѣм; **~it lůžko** приго́твя легло́; **~it na stůl** приго́твя, сло́жа ма́сата **3.** (*co komu*) *книж.* причи́ня, създа́м (*нещо на ня́кого*); подго́твя, приго́твя, устрой (*нещо на ня́кого*): **~it někomu radost** създа́м ра́дост на ня́кого; **~it někomu zármutek** причи́ня скръ́б, огорче́ние на ня́кого; наскръ́бя, огорча́ ня́кого; **~it někomu porážku** на-неса́ на ня́кого пора́жение; разгро́мя ня́кого **4.** (*koho — вин. о со*) *книж.* ли́ша (*ня́кого от нещо*); отне́ма (*нещо от ня́кого*): **prudká rá-na ho ~ila o vědomí** от си́лния уда́р то́й за-губи съзнáние; **~it někoho o všechno** отне́ма на ня́кого всь́чко; **~it někoho o iluze** разруша́ илю́зии на ня́кого; **~it někoho o klid** отне́ма

споко́йствието на ня́кого; **~it někoho o čas** загубя́, изям вре́мето на ня́кого; **~it někoho o hrdlo, o život** отне́ма живо́та на ня́кого; **~it někoho o rozum** отне́ма разсъ́дка, забъркам ума́ на ня́кого **5.** (*koho, co kam*) *рядко* завлѣ́ка, вка́рам, изпра́тя (*ня́кого, нещо ня́къде*): **~it někoho do kriminálu** вка́рам ня́кого в пан-диза́; **~it někoho do hrobu** вка́рам ня́кого в гроба́; причи́ня смър́тта на ня́кого; **~it někoho ze světa** изпро́водя, изпра́тя ня́кого на о́ня свѣ́т

připrav|it se, -ím se *св.* **1.** (*k čemu, na co*) подго́твя се, приго́твя се (*за нещо*): **~it se ke zkoušce/na zkoušku** подго́твя се за изпи́т; **~it se na nejhorší** подго́твя се, приго́твя се за най-ло́шото **2.** (*co*) *рядко* загубя́ (*нещо*), ли́ша се (*от нещо*): **~it se o něčí důvěru** загубя́ не́чие до́верие; **~it se o majetek** загубя́ имо́т, ли́ша се от имо́т

připrav|ka, -ky *ж.* подготви́телен кúрс; подготви́телен кла́с; подготви́телно учи́лище: **dělnické ~ky pro vysokoškolské studium** рабо́тнически подготви́телни кúрсове за сле́ждане в универси́тет; **absolventi ~ek** завърши́ли подготви́телни учи́лища

připrav|ň, -y *ж.* помеще́ние за подгото̀вка, за приго́твяне на не́що; подготви́телно поме-ще́ние, отде́ление; подготви́телен цѣх: **~a jídel** помеще́ние за приго́твяне на храна́; **~a léků** фармаце́втиче́н цѣх; **~a rudy** флота́ционен цѣх

připrav|ný, -á, -é подготви́телен: **~ý kurz** подготви́телен кúрс; **~á schůze** предше́ствителна срѣ́ща, предше́ствително събра́ние; **~é práce** подготви́телни рабо́ти; **~é řízení** *юрид.* предше́ствително произво́дство; предше́ствителна про-ве́рка (преди обра́зуване на де́ло)

připrav|ovat, -uji *разг. -uju* *несв.* **1.** (*koho, co; koho, co k čemu, na co*) подго́твям, приго́твям (*ня́кого, нещо за нещо*): **~ovat útěk** подго́твям бя́гство; **~ovat si řeč** подго́твям си рѣч; **~ovat někoho na zkoušku/ke zkoušce** подго́твям ня́кого за изпи́т; **~ovat pro život** подго́твям за живо́та; **~ovat na nejhorší** подго́твям за най-ло́шото; **~uje se nové vydání knihy** подго́твя се но́во изда́ние на кни́гата; **~ovat (si) věci na cestu** стя́гам си неща́та, бага́жа за пъ́т **2.** (*co*) приго́твям, го́твя (*нещо*): **~ovat oběd** приго́твям, го́твя обя́д; **~ovat ryby rozličnými způsoby** приго́твям, го́твя ри́ба по разлі́чни на́чини; **~ovat víno z rybízů** приго́твям, пра́вя ви́но от фрѣ́нско грѣзде́; **~ovat lék** приго́твям лека́рство; **~ovat koupel** приго́твям ба́ня **3.** (*co komu*) *книж.* причи́нявам, създа́вам (*нещо на ня́кого*); подго́твям, приго́твям, устройвам (*нещо на ня́кого*): **~ovat**

jí radostné chvíle създавам ѝ, подготвям ѝ радостни мигове; **~ovat jí trápení** създавам ѝ, причинявам ѝ страдания **4.** (*koho* – вин. о со) книж. лишавам (някого от нещо); отнемам (нещо от някого): **~ovat je o peníze** отнемам им парите; лишавам ги от пари; **~ovat někoho o zdraví** съсипвам здравето на някого; **~ovat někoho o rozum** отнемам разсъдъка, забърквам ума на някого; **~ovat někoho o čest** опозорявам някого; отнемам честта на някого **5.** (*koho, co kam*) рядко завличам, вкарвам (някого, нещо някъде): **~ovat do kriminálu** вкарвам в пандица; завличам в дрангълника; **~uješ nás na mizinu** ти ще ни докараш до просечка тояга, ще ни разорьш

připrav|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. **1.** (*k čemu, na co*) подготвям се, приготвям се (за нещо): **~ovat se k řeči** подготвям се, приготвям се да взема думата; **~ovat se na rozhodnou chvíli** подготвям се за решителния момент **2.** (*o co*) рядко загъбвам (нещо); лишавам се (от нещо): **~ovat se o peníze** загъбвам, губя пари

připravovatel, -e м. човѣк, който подготвя нещо: **~ válek** подпалвач на война; **~ moderní poezie** предтеча на модерната поезия

připravovatelk|a, -y ж. женѧ, която подготвя нещо

připřah|at, -ám, připrah|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*co k čemu*) запръгам, впрягам допълнително, още (нещо към нещо вече запрегнато): **~at k vozu druhé spřežení** запръгам допълнително втори впряг към кола

připřáh|nout, -nu св. (*co k čemu*) запрегна, запрегна допълнително, още (нещо към нещо вече запрегнато): **~nout koně k vozu/do vozu** запрегна допълнително кон(ѣ) към кола; запрегна още един кон в каруцата; **~li do kopce ještě pár koní** за да изкачат хѣлма, те впрегнаха още един чифт конѣ

připřahovat вж. **připřahat**

připřež, -e ж. **1.** допълнителен впряг, помощен впряг: **bez ~e by se svah nevyjel** склонтъ не може да бѣде изкачен без помощен впряг **2.** привпрягане, допълнително впрягане: **ani ~ nepomohla** дори и привпрягането не помогна **3.** впряг; чифт впрегнат добитѣк: **vůz bez ~e** кола без впряг **4. техн.** двойна тяга

připřežn|ý, -á, -é, остар. připřežn|í, -í, -í допълнително впрегнат; привпрегнат: **~ý vůz** кола с допълнителен впряг; **~í koně** привпрегнати конѣ, логѣи; **~á lokomotiva** ж.п. втори ло-

комотив, допълнително прикачен локомотив; локомотив с двойна тяга

při|psat, -píšu/книж. -píši св. **1.** (*co; co k čemu; kam*) впиша, допиша, напиша допълнително (нещо към нещо, някъде); добавя, прибавя (нещо към нещо написано): **~psat poznámku** впиша, добавя забелѣжка; **~psat dovětek** добавя, прибавя послепис; **~psal své jméno k ostatním** той вписа, прибави името си към имената на останалите; **na okraji papíru bylo něco ~psáno** в полѣта на листа имаше нещо, написано допълнително **~píš také řádek!** ти също прибави, и ти напиши един рѣд! **2.** (*komu co*) счетов. запиша, впиша, начисля, отнеса (нещо) за сметка (в кредита или дебита) (*на някого*): **~psat ve prospěch** впиша, запиша в полза, в активите; **~psat něco na vrub někoho, na účet, na konto někomu a** впиша, запиша нещо в сметката на някого **б)** *прен.* отнеса, (в)пиша нещо за сметка на някого; **~psat k dobru a** впиша, запиша в кредит(а) **б)** *прен.* зачетѧ, признаѧ, взѣма под внимание нещо в полза на някого; **~psat k tíži a** впиша, запиша в дебит(а) **б)** *прен.* отнеса, впиша нещо във вреда на някого **3.** (*co komu; co na koho*) припиша, запиша (юридически) (нещо на някого): **dát ~psat dům dceři/na dceru** припиша къщата на дъщерята **4.** (*co komu*) посветѧ (нещо на някого): **~psat knihu otci** посветѧ книга на баща си **5.** (*komu, čemu co*) книж. припиша (нещо на някого, на нещо); отдѧм, присѣдя (нещо на някого, на нещо): **chyby ~psali jeho nezkušenosti** отдадоха грѣшките на неопитността му; **celou věc ~psal sobě za zásluhu** той (си) приписа за заслуга цялата работа, писа всѣчко за своѧ заслуга

připudr|ovat, -uji/разг. -uju св. (*koho, co*) донапудря, понапудря (някого, нещо): **~ovat si nos** понапудря си носѧ

připump|ovat, -uji/разг. -uju св. (*co/čeho*) (по)напѣпам, (до)напѣпам (нещо) допълнително, още; напѣлня (нещо) с пѣмпане; прибавя (нещо) с пѣмпане: **~ovat vzduch do pneumatiky** напѣпам още въздух в гѣма; **~ovat pneumatiku** понапѣпам още, донапѣпам гѣма; **~ovat vodu** изпѣпам още вода

připust|it, -ím св. **1.** (*koho kam*) пѣсна, допѣсна (някого) да влѣзе и под. (някъде): **~it návštěvy** допѣсна посетѣния **~it si někoho k tělu** допѣсна някого прекаленѣо близко до себѣ си, прекаленѣо се разкриѧ пред някого; **~it někoho k slovu** дам на някого възможност, позволя на някого да говѣри, да каже нещо **2.** (*koho k čemu*) допѣсна (някого

до нещо); позволя (на някого) да участва (в нещо): **~it žáka ke zkoušce** допусна ученик до изпит, позволя на ученик да се яви на изпит **3. (co)** допусна, предположа (нещо): **~il, že mám pravdu** той допусна, че съм прав; **ne~il nebezpečí** той не допусна (че може да има) опасност **4. (co, рядко četu)** допусна, позволя, изтърпя (нещо): **to nemohu ~it** не мога да допусна, да позволя това; **ne~il, aby o tom mluvila** той не ѝ позволи да говори за това; **nemohu ~it, abys...** не мога да допусна, не мога да позволя да...; **~it odchylný názor** допусна, позволя (да съществува) друго мнение, друга гледна точка; **~it nekázeň** допусна недисциплинираност **5. (co/čeho)** допълня, долѐя (вода и под.): **~it do vany vodu/vody** долѐя вода във вана **6. сел.стоп.** пусна, допусна добитък за съешаване

připustit si, ~ím si св. обикн. отриц. **nepřipustit si (co)** (не) взема (нещо) (много) присърце; (не) позволя, (не) допусна (нещо) да ме обсеби напълно, да ме обземе изцяло: **ani si tu myšlenku ne~il** хич и не мѝ мина такѝва нещѝ през умѝ; той дори и не допусна тѝзи мѝсъл да му мѝне през главѝта; **ne~it si žádnou starost** не сѝ вълнувам от грижи; **ne~il si, že je zle** той не допусна, че положѝнието е лошо; той не сѝ и помисли, че нещѝта отиват на злѝ

připustk|a, ~у ж. език. концесивност; отношѝние за отстъпка и изключване

připustkov|ý, -á, -é ж. концесивен, отстъпѝтелен: **příslovečná věta ~á** подчинѝно обстоятелствено изрѝчение за отстъпка; **~á spojka** съѝюз за отстъпка и изключване

připustnost, -i ж. допустимост, приемливост: **~ odchylky** допустимост на отклонѝние

připustn|ý, -á, -é допустѝм, приемлив, позволен и техн.: **největší ~é napětí** най-голямо допустѝмо напрежѝние; **~á odchylka** допустѝмо отклонѝние; **přesáhnout ~é meze** прекрѝча допустѝми грѝници; **není ~é, aby...** не ѝ допустѝмо, не ѝ позволено да...

přiraz, ~u м. **1. физкулт.** изпѝлзване на кракѝта при катѝрене: **šplh bez ~u** катѝрене само с ръцѝ (по вѝже и под.) **2. текст.** прибѝй **3. муз.** фѝршлаг

přirazit, ~ím св. **1. (koho, co)** с бѝтане, с тлѝскане прѝтѝсна, долепя, залепа (някого, нещо); бѝтна, тлѝсна (рѝзко) (някого, нещо): **~it židli ke zdi** бѝтна, долепя стѝл до стенѝта; **dav ho ~il ke zdi** тѝлпѝта го прѝтѝсна, залепа за стенѝта; **~it paty k sobě** чѝкна тѝкове; **~it si čepici k uchu** нахлѝпа шѝпка над ухѝто **2. (co)** затрѝшна, захлѝпна (нещо): **~it někomu dveře**

před noseм затрѝшна, захлѝпна вратѝ под носѝ на някого; **~it zásuvku** затрѝшна, захлѝпна чекмеджѝ; **~it si palec dveřmi** прѝтѝсна, прѝскрѝпя си пѝлеца с вратѝ **3. (co čím)** рядко забѝя, заковѝ (нещо) сѝлно, сѝс замах: **~it víko hřebíkem** заковѝ капѝк с гвѝздеѝ; **~it spadlou podkovu** забѝя паднала подкѝва **4. (k četu; остар. na co)** стѝгна, прѝстѝгна (някъде, до нещо): **nepřítel ~il k hradbám** неприѝтелят стѝгна пред укреплѝнията, заѝ позиции пред укреплѝнията; **lod' ~ila ke břehu** кѝрабѝт акостѝра на брега **5. (na čet; рядко koti, na kot)** разг. увеличѝ, повишѝ (такси, цени и под.): **~it na cenách** увеличѝ, повишѝ ценѝ; **~it na činích** увеличѝ, повишѝ нѝеми; **~it nájemníkům** увеличѝ нѝем на квартиранти; **~it si něco za donášku** поѝскам бакшѝш за достѝвка

přiráž|et, ~ím, 3. мн. -ejí/-í несв. **1. (koho, co)** с бѝтане, с тлѝскане прѝтѝскам, долѝпвам, залѝпвам (някого, нещо някъде); бѝтам, тлѝскам (рѝзко) (някого, нещо): **~et paty k sobě** чѝкам тѝкове **2. (co)** затрѝшвам, захлѝпвам, хлѝпвам (нещо): **vitr ~el kdesi vrata** вѝтѝрът затрѝшваше, захлѝпваше някаква пѝрта; **~et zásuvky** затрѝшвам, захлѝпвам чекмеджѝта **3. (k četu)** рядко стѝгам, прѝстѝгам (някъде, до нещо): **místo, kde lod' ~í** мѝсто, къдетѝ спѝра, къдетѝ акостѝра кѝрабѝ; **~et k městu** настѝпвам към град **4. (na čet; рядко koti, na kot)** разг. увеличѝвам, повишѝвам (такси, цени и под.): **~et na nájmu** увеличѝвам, повишѝвам нѝем; **~et úroky** увеличѝвам, повишѝвам лѝхви

přirážk|a, ~у ж. увеличѝние, надбѝвка (към парѝчна сѝма): **pětiprocentní ~a k ceně** пѝт процѝнтно увеличѝние върху ценѝ

přírod|a, ~у ж. **1.** прирѝда, естѝвѝ: **zákony ~у** закѝни на прирѝдата, на естѝвѝто; **hříčka ~у** игрѝ на прирѝдата; **živá ~a** жѝва(та) прирѝда; **neživá ~a** мѝртва, нѝжива прирѝда; **jarní ~a** прѝлетна прирѝда, прирѝдата през прѝлетѝта; **výlet do ~у** екскурзия сред прирѝдата; **divadlo v ~ě** лѝтен теѝтр; **škola v ~ě** учѝл. учѝлище сред прирѝдата, на открѝто; зелѝно учѝлище **2.** натѝра, харѝктер, сѝщност, прирѝда; **od ~у** по рѝждѝние: **tvář od ~у** snědá лицѝ, мѝргавѝ по рѝждѝние; **mít vadu od ~у** ѝмам вродѝн недѝстѝтък, дефѝкт; ѝмам дефѝкт по рѝждѝние; **byl ničema od ~у** тѝй бѝше по сѝщностѝта си, по прирѝда негѝдник; **lidská ~a** чѝвѝшка сѝщност, чѝвѝшка прирѝда **3.** натѝра, действѝтелност: **kreslit podle ~у** рѝсѝвам от натѝра

přírodn|í, -í, -í 1. природен, естѣствен: **~í jevy** природни явлѣния; явлѣния на природата; **~í zdroje** природни източници; **~í katastrofy** природни, стихийни бѣдствия; **~í překážky** естѣствени препятствия, прѣчки; **~í bohatství** природни богатства; **~í krásy** природни красоти, красоти на природата; **~í rezervace** (природен) резерват; **~í člověk a)** човек, който живѣе в съотвѣствие с природните закони **б) прен.** детѣ на природата; **~í divadlo** лѣтен театър; **~í vědy спец.** естѣствени, природни, положителни науки; **~í filozofie филос.** натурфилософия; **~í výběr биол.** естѣствен подбор; **~í plyn хим.** природен газ **2.** естѣствен, натурален; истински; домашен; екологично чист: **nábytek z ~ího dubu** дѣбова мѣбел; мѣбели от естѣствен дѣбов материал; **~í led** естѣствен лѣд; **~í víno** домашно вино (без химикали); **~í tuky** естѣствени мазнини; **~í bylinná kosmetika** (екологично чиста) билкова козметика; **~í potraviny** екологично чисти храни; **~í medicína** билкова медицина, нетрадиционна медицина; **~í jezera** естѣствени езера; природни езера; **~í řízek готв.** шницел натѣр; **~í omáčka готв.** соус натѣр; **~í hedvábí текст.** естѣствена копрѣна

přírodnin|a, -u ж. естѣственонаучен, естѣственноизпитателен обект; жива и нѣжива природа: **neústrojné ~y** естѣственонаучни неорганични обекти, нѣжива природа; **organické ~y** естѣственонаучни органични обекти, жива природа; флората и фауната; **sbírky ~** естѣственонаучни сбирки

přírodopis, -u м. 1. естѣствознание, природознание **2. остар. учил.** естѣствена истѣрия; естѣствознание: **učit se ~u** изучавам (предмета) естѣствена истѣрия; **otevřít ~** отвѣря (учѣбник по) естѣствознание, по природознание

přírodopis|ec, -ce м. природовѣд, естѣственноизпитател, естѣственик

přírodopisn|ý, -á, -é естѣственонаучен; природовѣдски: **~é sbírky** естѣственонаучни, природовѣдски сбирки; **~ý kabinet** кабинет по естѣствознание, по природознание

přírodověd|a, -u м. естѣствознание; природознание; естѣствени науки; *остар.* естѣствена истѣрия

přírodověd|ec, -ce м. природовѣд, естѣственноизпитател, естѣственик

přírodovědeck|ý, -á, -é природовѣдски, природонаучен, природоизпитателен, естѣственноизпитателен, естѣственноизпитателски: **~á fakulta** природонаучен факултет; факултет по естѣствени науки

přírodovědn|ý, -á, -é природонаучен, природоизпитателен, естѣственноизпитателен: **~é poznatky** природонаучни (по)знания

přírodopzt, -u м. остар. естѣствена истѣрия, естѣствознание, природознание: **hodina ~u** час по естѣствена истѣрия; **zapomněl si ~ doma** той бе забравил у дома учебника по естѣствена истѣрия

přírostl|ý, -á, -é срѣснал: **jazyk žáby je ~ý předním koncem** езикът на жабата е срѣснал в прѣдния (си) краѣ

přírovnán|í, -í ср. 1. сравнение: **výstižné ~í** сполучливо сравнение **2. в съчет. v ~í k někomu** в сравнение с някого; **to není ani ~í! разг.** не може да става и сравнение! не може даже да се сравнява! **3. език. лит.** сравнение

přirovnateln|ý, -á, -é рядко сравним, съизмерим; който може да се сравнява: **těžko ~ý úspěch** несравним успех; успех, който трудно може да се сравнява

přirovn|at, -ám св. (koho, co ke komu, k čemu) сравня, приравня (някого, нещо с някого, с нещо); оприлича (някого на някого, нещо на нещо); съпоставя (някого, нещо с някого, с нещо): **~at děvče k růži** оприлича момиче на рѣза; **~at originál k reprodukci** сравня, съпоставя оригинал и репродукция; **~at minulost k přítomnosti** сравня минало и настояще

přirovnávac|í, -í, -í сравнителен, съпоставителен: **~í metoda** сравнителен метод; **~í věta език.** подчинѣно обстоятелствено изрѣчение за начин, изразѣно чрез сравнение

přirovnáv|at, -ám несв. (koho, co ke komu, k čemu) сравнявам, приравнявам (някого, нещо с някого, с нещо); оприличавам (някого, нещо с някого, с нещо, на някого, на нещо); съпоставявам, съизмѣрвам (някого, нещо с някого, с нещо): **~at kluky k rozčuchaným vrabcům** оприличавам момчѣта на разрѣшени врабци; **~at češtinu k polštině** сравнявам, съпоставявам чѣшки с полски, чѣшки и полски език

přirozeně I нар. 1. природно, по природа; вродѣно, по рѣждане: **je ~ inteligentní** той/тя е природно интелигентен/интелигентна; интелигентен/интелигентна е по рѣждане **2.** естѣствено, натурално; от само себѣ си: **~ se zalesit третол.** залесѣ се естѣствено, по естѣствен начин; **~ vyschlé dřevo** естѣствено изсушен дѣрвен материал; **její slova zněla ~** думите ѝ звучаха естѣствено

přirozeně II част. разг. очевидно, разбѣра се, естѣствено: **~ z toho má radost** естѣствено, че

přiradit, -ím *св. (кого, со ќе кому, к чему)*
1. (чрез подреждане) прибавя, присъединя, прикрепя (някого, нешо към някого, към нешо)

от същия тип); свързва (някого, нещо с някого, нещо от същия тип): **~it k vlaku jídelní vůz** закача вагон-ресторант към влак; **~it věty k sobě** свързва безсъюзно изречения; **~it motiv k motivu** свързва един мотив с друг; **~it ke knize kapitolu** прибавя (нова) глава, включва (нова) глава в книга **2.** подрежда, класифицирам, включва (някого, нещо към някого, към нещо от същия тип): **~it malíře k impresionistům** отнеса, причисля художник към импресионистите; **~it lístky do kartotéky** включва фйшове в картотеката

přiřadit se, -ím se св. (ke komu, k čemu) присъединя се, причисля се (към някого, към нещо), включва се (в нещо от същия тип): **~il se k muzikantům a)** той застана при музикантите (за да свири) **б)** той се пиша музикант; **~it se k zástupu** присъединя се към тълпата, смеся се с тълпата, вля се в тълпата

přiřad'ován|í, přiřazován|í, -í ср. **1.** език. координация **2.** спец. присвояване

přiřad'ovat, přiřazovat, -uji/разг. -uju несов. (кого, со ke komu, k čemu) **1.** (чрез поддръждане) присъединявам, прикрепвам, прибавям (някого, нещо към някого, към нещо от същия тип); свързвам (някого, нещо с някого, с нещо от същия тип) **2.** поддръждам, класифицирам, причислявам, включвам, отнасям (някого, нещо към някого, към нещо от същия тип): **~ovat básníka ke skupině jiných básníků** отнасям, причислявам поет към група на други поети; включвам поет в група на други поети

přiřad'ovat se, přiřazovat se, -uji se/разг. -uju se несов. (ke komu, k čemu) присъединявам се, причислявам се (към някого, към нещо), включвам се (в нещо от същия тип): **~ovat se k průvodu** присъединявам се към шествие, към манифестация

přiřazen|í, -í ср. спец. съответствие

přiřazování, přiřazovat, přiřazovat se вж. **přiřad'ování, přiřad'ovat, přiřad'ovat se**

přiře|zat, -žu/-zám св. **1.** (со) подрежда, подостря (нещо); оформя (нещо) чрез подрязване: **~zat tužku** подостря молив; **~zat větve** подрежда клони; **~zat strom** град. подрежда, подкастрира (корона на) дърво; оформя (корона на) дърво чрез подрязване **2.** (čeho) нарязва, понарязва (нещо) допълнително: **~zat dřeva na topení** (по)нарязва още дърва за отопление

přiřezáv|at, -ám несов. **1.** (со) подрязвам, подострям (нещо); оформям (нещо) чрез подрязване: **~at prkna** подрязвам дъски; **~at si**

nehty оформям си ноктите (чрез рязане) **2.** (čeho) нарязвам, понарязвам (нещо) допълнително: **~at dříví na topení** (по)нарязвам още дърва за отопление

přiřít|it se, -ím se св. бързо, препускайки пристигна, долетя (обикн. с шум, с грохот): **auto se ~ilo** колата пристигна, долетя с гръхот; **~il se na motorce** той дофуча, връхлетя с някакъв мотор; **~il se v poslední chvíli** експр. той се изтърси, довърта в последният момент

přiříz|nout, -nu св. (со) подрежда, подостря (нещо); оформя (нещо) чрез рязане: **~nout tužku** подостря молив; **~nout si cigáro** подрежда пюра, отреща върха на пюра

přiřk|nout, -nu св. (komu, со) присъдя, отредя, отсъдя (нещо на някого); възлага (нещо на някого); дам (официално, със закон и под.) (нещо на някого): **soud mu ~l dědictví** съдът му присъди наследство; **~nout půdu těm, kdo na ní pracují** дам, отредя земята на тези, които я обработват; **~nout někomu vítězství** присъдя на някого победа; **~nout herci novou roli** възлага, дам нова роля на артист

přísad|a, -y ж. **1.** прибавка, добавка, допълнителна съставка: **~a do omáčky** добавка към сос; **mýdlo s ~ou léků** сапун с прибавка на лечебни вещества **2.** хим. ингредиент; примес, добавка

přísad|it, -dím св. **1.** (со k čemu; na со) прикрепя (нещо към нещо); наставя (нещо с нещо): **~dit k živůtku sukni** прикрепя пола към елече **2.** и **~dit si** (na со) присъединя се, присламча се (към залог на някого) (в игра); вляза, заложва (в игра) заедно (с някого): **~d' si v kartách se mnou** заложи на моите карти; **~dit si ve Sportce** играя на то̀то, пусна фйш за то̀то заедно с някого, с числата на някого **3.** и **přísad|it si** (proti komu) прен. експр. залая, задрънкам (срещу някого); поддакна (на противниците на някого); упрёкна, нападна (някого с думи)

přísah|a, -y ж. клетва: **~a věrnosti** клетва за вяроност; **vojenská ~a** военна клетва; **složit ~u** полъжа, дам клетва; **porušit ~u** наруша клетва; **zavázat se ~ou** обвързва се с клетва, клетвено; **vypovídat pod ~ou** свидетелствам под клетва; **vzít pod ~u** накарвам някого да положи клетва (че ще говори истината); **být pamětliv ~u** помня клетвата си, държа на клетвата си; **svěřit něco pod ~ou mlčenlivosti** поверя нещо под клетва, като клетвена тайна; **křivá ~a** юрид. лъжесвидетелство, лъжливо показание; **služební ~a** остар. служебна, професионална клетва; **být pod ~ou** пазя клетвена тайна

přísah|at, -ám несов. **1.** (komu со; na со; při čem)

заклѣвам се, кълнѣ се (*в неџо*): **~ám na svou čest a svědomí** заклѣвам се в честта и съвестта си; **~ám při památce své matky** заклѣвам се, кълнѣ се в паметта на майка си; **vztyčil dva prsty, jako by ~al** тоѝ вдигна два прѣста, като че ли се заклѣваше; **~at věrnost někomu, něčemu** заклѣвам се, кълнѣ се във вѣрност към някого, към неџо; **~al, že se pomstí** тоѝ се заклѣ, че ще (си) отмѣсти **2.** (*na koho, na co*) *остар.* изџяло, безрезѣрно, напѣлно се осла-ням, доверѣвам се (*на някого, на неџо*), вѣр-вам (*в някого, в неџо*): **starší lidé ~ali na bylinky** старѣте хѳра вѣрваха в лечѣбните тревѣ, ослањяха се напѣлно на лечѣбна сила на бил-ките **3.** *юрид.* полагам клѣтва

přisámbohu, přisámbohu 1. *като част.* ѳй бѳгу! заклѣвам се в бѳга! бѳга ми! найстина! дей-ствително! **~, je to pravda!** бѳга ми, ѳстина е! **učiním to, ~!** ще го направа, ѳй бѳгу! **2.** *като междум.* бѳже мой! бѳже гѳсподи! бѳже бѳ-жичко! ѳ, бѳже! бѳже милостѣви! лѣле бѳже! гѳсподи бѳже (моѝ)! **~, co vidím!** бѳже моѝ, каквѳ виждам!

přiřát se, -saji se/разг. -saju se св. (*k čemu, na co*) впѣя се, прилепѣ се (*към неџо, в неџо*): **dítě se ~sálo k prsu** детѣто засмѣка гърдата; **~sát se očima k obrazu** *прен.* впѣя поглед в картина, не мѳга да откѣсна очѣ от картина

přisáz|at se, -ám se неск. (*k čemu, na co*) впѣвам се, прилепвам се (*към неџо, в неџо, някъде*): **přijavky se ~ají ke kůži** пѣявиците се засмѣкват в кѳжата, впѣват се в кѳжата

přisavk|a, -y ж. **1.** *зоол.* смукáло, смукáлце (*на пѣявица*); вентѳза (*на червей*); смукáтелен ѳрган **2.** *бот.* хаустѳрий, смѣкалце

přisavn|ý, -á, -é смукáтелен: **~ý orgán** *зоол.* а) смукáтелен ѳрган, смукáлце (*на пѣявица*) б) вентѳза (*на червей*); **~é destičky** *бот.* хаустѳрии, смукáлца

přisáz|et, -ím, 3 мн. -ejí/-í св. (*co*) посадя, насадя (*неџо*) допълнително, ѳще (*от неџо*)

přisaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*co k čemu; na co*) *рядко* прикрѣпвам (*неџо към неџо*); наставям (*неџо с неџо*): **~ovat kus látky** на-ставям парчѣ плáт **2.** (*co*) посаждам, насаждам (*неџо*) допълнително; посаждам, засаждам ѳще (*от неџо*): **~ovat do zahrady květiny** посаждам ѳще цветѣ в градината

přisaz|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (*na co*) присѣдинявам се, прислáмчвам се (*към залог на някого*) в игра; влизам в игра, залагам (*на неџо*) в игра заедно с някого: **~ovat si v loterii** залагам на лѳтарѣя заедно с някого; **~ovat na**

jednu kartu залагам на една и сѣща кáрта с някого

přised|at, -ám неск. **1.** *и přised|at si* (*ke komu, k čemu; na co*) присѣдам, сѣдам, премѣствам се (*до някого, до неџо; по-близо до някого, до неџо, някъде*): **~at (si) ke stolu** сѣдам на мá-сата (*при останалите, заедно с останалите*); **~at (si) k někomu do lavice** сѣдам до някого на чина; **mlhy ~aly k zemi** *прен.* мъглѣте по-крѣваха плѣтно земѣта **2.** *и přised|at si* (*kam*) кáчвам се (*пѣтъм*) (*някъде*): **během cesty ~ali další cestující** по пѣтя (*при тях*) се кáчваха и дрѣги пѣтници **3.** приклѣкам: **~at do dřepu** заставам в (*при*)клѣкнало положѣние; сѣдя приклѣкнал; клѣчá **4.** (*při čem; u čeho*) при-сѣствам като учáстник (*на изпит, на засе-дание и под.*); учáствам (*в изпит, в сѣд и под.*): **~at při zkouškách/u zkoušek** присѣствам на изпити, при изпити (*като член на изпитна комисѣя*)

přisedíc|í I, -ího м. **1.** члѣн на комисѣя: **~í zku-šební komise** члѣн на изпитна комисѣя **2.** аси-стѣнт при изпит **3.** *юрид.* сѣдѣбен заседáтел

přisedíc|í II, -í ж. **1.** члѣнка на изпитна комисѣя **2.** асистѣнтка при изпит **3.** *юрид.* сѣдѣбна заседáтелка

přisedl|ý, -á, -é 1. (*k čemu*) кѳйто плѣтно се до-пѣра, доближава се (*до неџо*); кѳйто плѣтно допѣра, опѣра (*в неџо*); кѳйто плѣтно граничи (*с неџо*); залѣпнал, прилепнал (*за неџо, към неџо*): **chaloupka ~á na stráň** кѣщичка, кáц-нала на планински склѳн **2.** *бот.* присѣднал (*лист и под.*)

přised|nout, -nu св. **1.** *и přised|nout si* (*ke komu, k čemu; na co*) присѣдна, сѣдна, премѣста се (*до някого, до неџо; по-близо до някого, до неџо, някъде*): **~l ke mně do lavice** тоѝ при-сѣдна до мѣн на чина; **~nout (si) ke stolu** сѣдна на мáсата (*заедно с останалите*); **~nout (si) na kraj postýlky k dítěti** присѣдна в краѣ на леглѳто при детѣто **2.** (*kam*) кáцна (*някъде*): **včela ~la na květ** пчелáта кáцна върху цветá **3.** *и přised|nout si* (*kam*) кáчá се (*пѣтъм*) (*в превозно средство*): **ve stanici ~li další ce-stující** на спѣрката (*при тях*) се кáчѣха и дрѣги пѣтници **4.** приклѣкна: **pes ~l na všechny čtyři** кѣчето приклѣкна на четирѣте си крака; **~nout na bobek** приклѣкна (*за човек*)

přisek|at, -ám св. **1.** (*co*) подкастри, подрѣжа, подсекá, скѣся (*като отрѣжа, отрѣпя, отсека*) (*неџо*); одѣлам, подѳстри (*неџо*): **~at trámm** одѣлам грѣда **2.** (*čeho/co*) насека, нарѣжа, на-кося, наклѣцам ѳще, допълнително (*неџо; от неџо*): **~at ještě dřeva** насека ѳще, допъл-

нително дървѣ; **~at trochu jetele** накосѣ ѿше малко детелина, ѿше малко от детелината

přísekáv|at, -ám *несв. 1. (со)* подкастрым, под-
ръзам, подсычам, скъсявам (като отръзам,
отцѣпвам, отсычам) (*нещо*); одялвам, под-
острям (*нещо*): **~at kůl** подострям къл, дирѣк
2. (čeho/со) насичам, наръзам, накосявам,
накълцвам ѿше, допълнително (*нещо*; *от не-
що*): **~at trávu** накосявам допълнително
трѣвѣ, ѿше от трѣвѣта

přísek|nout, -nu *св. (со)* заостря, подостря, из-
остря (*нещо*): **~nout kůl do špičky** заостря връх
на къл

přísežně *нар.* клѣтвено; под клѣтва: **~ potvrdit**
потвърдя клѣтвено, под клѣтва

přísežn|ý, -á, -é клѣтвен: **~á formule** клѣтвена
фѣрмула; **~é svědectví** клѣтвено показание;
показание под клѣтва; **~ý znalec** заклѣт экс-
пѣрт, вѣщо лице

příschl|ý, -á, -é (*к чему; на чет*) засѣхнал (*към
нещо*); залѣпнал (*към нещо*) при засѣхване:
bláto ~é na botách къл, засѣхнала по обѣвки

přísch|nout, обикн. третол. -ne *св. (к чему)*
засѣхне (*за нещо*); залѣпне (*за нещо*) при за-
сѣхване: **obvaz ~l k ráně** превръзката залѣпна
за рѣната

přískál|kat, -ču *св. 1. (ke komu, k чему)* достѣгна,
стѣгна (*някъде*) с подскѣчане, с подскѣци: **psi
~kali k dětem** кѣчетата доскѣчаха при децѣта;
vrabec ~kal k misce s vodou подскѣчайки,
врабѣцѣт стѣгна до паничката с вода **2. експр.**
пристигна (*някъде*) бързо, препускѣйки, ти-
чешком; втурна се (*някъде*): **děti ~kaly k oknu**
децѣта наскѣчаха към прозѣрѣца, стрѣпахѣ се
бързо до прозѣрѣца

přískak|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (ke komu, k
чему)* достѣгам, стѣгам (*някъде*) с подскѣчане,
с подскѣци: **pes ~uje k svému pánovi** кѣчето
подскѣча към господѣря си; **~ovat někomu
na pomoc** *прен.* веднѣга дѣтичвам, дѣтѣр-
чѣвам, долѣтявам, хвѣрлям се на пѣмощ на
някого **2. експр.** пристѣгам (*някъде*) бързо,
препускѣйки, тичешком; втурвам се (*някъде*):
lidé ~ovali k oknům хѣрата се втурваха към
прозѣрѣците, стрѣпахѣ се бързо по прозѣрѣците

přískoč|it, -ím *св. 1. (ke komu, k чему)* подскѣча,
подрипна (*към някого, към нещо, някъде*);
озовѣ се, достѣгна, стѣгна (*до някого, до не-
що, някъде*) със скѣк, с подскѣк: **pes ~il k
dětem** кѣчето с едѣн скѣк се озовѣ при децѣ-
та; **~it někomu na pomoc** *прен.* веднѣга дѣ-
тичам, притекѣ се, дѣтѣрчѣ на пѣмощ на ня-
кого **2. (ke komu)** *експр.* веднѣга пристѣгна,

озовѣ се (*някъде*); **číšník ~il k hostu** кѣлнерѣт
веднѣга дѣтѣрчѣ при клиѣнта

přískok, -u *м. воен.* прибѣжка, прибѣгване: **po-
stupovat ~y** придвижвам се, напредвам с
прибѣжки

přískříp|nout, -nu *св. (со)* прищѣпна, прѣтѣсна,
прискрѣпя (*нещо*): **~nout si nohu mezi dveřmi**
прѣтѣсна си кракѣ на вратѣ; **~nout viníka** *прен.*
експр. прѣтѣсна винѣвник до стѣнѣта, хвѣна
винѣвник натѣсно; **osud ho ~l** *прен. експр.*
сѣдѣхъ сѣмъ

~nut|ompřu
експр. удѣря някого през прѣстѣте, през пѣл-
ците; накажѣ стрѣго някого

přískříp|nout se, -nu se *св.* прищѣпна се, при-
скрѣпя се: **~nout se ve dveřích** прискрѣпя се
на вратѣта

přískřípnut|ý, -á, -é *прен. експр.* сѣкрушен, смѣ-
зан, премѣзан (*от сѣдѣтата, обикн. за човек*)

příslad|it, -ím *св. (со)* подслѣдя допълнително,
ѿше (*нещо*): **~it kávu** подслѣдя кафѣ

přísládl|ý, -á, -é сладникѣв: **~ý hlas** *прен.* слад-
никѣв глѣс; **~é verše** *прен.* сладникѣви стѣхѣве

příslaz|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) *несв. (со)*
подслѣждам (*нещо*) допълнително, ѿше: **~ovat
si čaj** подслѣждам си допълнително, ѿше чѣя;
~ovat si život *експр.* подслѣждам си живѣта;
достѣвам си удовѣлствие, сѣздавам си радѣст

příslib, -u *м. книж.* обещѣние: **~pomoci** обещѣ-
ние за пѣмощ; **dostat devizový** *~ по-рано* по-
лѣча от бѣнка докумѣнт за получѣване на ва-
лѣта; **~ vítězství** *прен.* предвѣстник на побѣда

příslíb|it, -ím *св. (komu со)* *книж.* обещѣя (*нещо
на някого*): **~il mu půjčit knihu** тѣй (му) обе-
щѣ да му дадѣ на зѣем кнѣгѣта

příslib|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (komu со)* *книж.*
обещѣвам (*нещо на някого*): **~ovat věrnost
někomu** обещѣвам вѣрност на някого

příslovc|e, -e *ср. език.* нарѣчие, адвѣрбиум

příslovečně I *нар.* послѣвично, общѣизвѣстно;
всеизвѣстно: **je ~ klidný** тѣй е послѣвично
спѣкѣн; **je to ~ známo** товѣ е общѣизвѣстно,
товѣ е послѣвична ѣстина

příslovečně II *нар.* *рядко език.* адвѣрбиѣлно,
нарѣчийно, като нарѣчие: **vykládat slovo ~**
обѣснѣвам дѣма като нарѣчие

příslovečn|ý I, -á, -é послѣвичен; общѣизвѣстен;
всеизвѣстен: **~á štědrost** послѣвична щѣдрѣст;
mít ~ou smůlu ѣз съм послѣвичен мѣркотѣ-
тевец; извѣстен съм с товѣ, че не мѣ вѣрѣви

příslovečn|ý II, -á, -é *език.* нарѣчийен, адвѣр-
биѣлен, обстоѣтелствен: **~é určení** обстоѣ-
телствено пояснѣние; **~á spřežka** нарѣчие от
сѣществѣтелно ѣме; **~á věta** подчинѣно об-
стоѣтелствено изрѣчѣние

přísloví, -í *ср.* пословица

přisluhovač, -e *м. нейор.* лакей, подлизурко, блюдолизец; *разг.* мекерё; безогледен слуга; безогледен поддръжник

přisluhovačk|a, -y *ж. нейор.* безогледна поддръжничка, безогледна помагачка

přisluhovačsk|ý, -á, -é *нейор.* лакейски, подлизурски: **~á politika** лакейска политика

přisluhovačství|í, -í *ср. нейор.* лакейничество, подлизурство, блюдолизничество

přisluh|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (коти) 1. нейор.* лакейнича, угоднича (*пред някого*); безогледно поддръжам (*някого*); безогледно слугувам, служа (*на някого*): **~ovat okupantům** безогледно служа на окупатори **2. прислужвам** (*на някого*): **~ovat při mši** прислужвам, помагам при литургия (*за деца*)

přislun|í, -í *ср. астр.* перихелий

přislušenství|í, -í *ср. 1. мн.* принадлежност; инвентар: **přijímač s ~ím** радиоприемник със съответните принадлежност; **zákulisní boj se vším ~ím** *прен. експр.* задкулисна борба с всичките й атрибути, с неизбъжните й подробности; **~í stroje** *техн.* принадлежност, инвентар на машина **2. в съчет. byt s ~ím a)** обзаведено жилище с всички удобства **б)** жилище със сервизни помещения

přislušet, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв. книж. 1. (ke kоти, k četи; kat)* принадлеж (към някого, към нещо); отнасям се, спадам (към някого, към нещо; *някъде*): **stavení a vše, co k němu ~í** постройка и всичко, което принадлежи, спада към нея; **~et do obce** *канц. остар.* записан съм в регистъра на община (и имам право там да живея, там да получавам социална помощ) **2. третол. -í (kоти, četи)** подобава, подхожда (*на някого, на нещо*); пада се, принадлежи (*на някого, на нещо*): **rodičům ~í úcta** родителите трябва да се уважават; за родителите подобава уважение; **výtěžek dávek ~í státu** данъчните приходи са за държавата

přislušnic|e, -e *ж.* членка, представителка; жена, която принадлежи към нещо: **státní ~e** поданица; *адм.* гражданка; **~e strany** членка на партия; партийка

přislušn|ík, -íka *м.* член, представител; мъж, човек, който принадлежи към нещо: **rodinní ~íci** членове на семейството; **~íci starší generace** представители на (по)-старото поколение; **~ík strany** член на партия; партиец; **státní ~ík** поданик; *адм.* гражданин; **~ík Veřejné bezpečnosti, само ~ík** *разг. жарг.* милиционер

přislušnost, -i *ж. 1.* принадлежност, членство: **stranická ~** партийна принадлежност; партий-

но членство; **dobová ~** времето, към което се отнася нещо; **státní ~** *юрид.* поданство; *адм.* гражданство **2. компетенция, правоспособност:** **~ k rozhodování** компетенция, правоспособност за вземане на решение; **místní ~** *адм.* местна, регионална компетенция

přislušn|ý, -á, -é 1. компетентен, съответен: **obrátit se na ~é činitele** обърна се към компетентните фактори; **soud nebo úřad podle zákona ~ý** съд или учреждение, компетентни по закон **2.** съответен, подходящ, надлъжен, потребен, нужен: **provést ~á opatření** взема съответните, нужните мерки; **dát ~ý pokyn** дам надлъжна инструкция **3. (k četи; kat)** *книж.* принадлежащ (към нещо): **byla tam ~á kanč. остар.** тя беше записана в регистъра на общината

přismahl|ý, -á, -é (малко, леко) загорял, прегорял: **~é mléko** загоряло мляко; **~á kůrka** прегоряла кора (на хляб); **~á těla** загорели тела

přismah|nout, -nu *св. 1. (co)* (малко, леко) прегоря, загоря (*нещо*): **~nout tuk** прегоря мазнина **2. и přismah|nout se, третол. -ne (se)** (*co kоти*) (малко, леко) се препече, препържи се, прегори, изгори (*нещо на някого*): **~la se jí cibulka** малко й прегоря, малко й се препържи лукът; **obočí mu ~lo** веждите му леко се опърлиха

přísně *нар. 1.* строго, твърдо, неумолимо: **potrestat ~** накажа строго **2.** строго, напълно, свършено, изцяло: **sloh ~ vědecký** строго научен стил; **~ důvěrné** строго секретно, поверително; **~ rozlišovat** изцяло, напълно различавам; **~ vzato, je tomu tak** строго погледнато, това е така; **u nás se to tak ~ nebere** при нас на това не се гледа така строго **3.** строго, сериозно: **~ se tvářit** имам сериозно изражение

přísnost, -i *ж. 1.* строгост: **zakročit s největší ~í** взема най-строги мерки; **~ diety** строгост на диета **2. остар.** строгост постъпка; строгост; строг начин на действие

přísln|ý, -á, -é 1. строг, твърд, неумолим; суров: **~ý trest** строго, сурово наказание; **~é měřít-ko** строг критерий; **~á kázeň** строг дисциплина; **být ~ý na někoho/k někomu** строг съм, отнасям се строго към някого, с някого **2.** строг, пълен, свършен, точен: **~á dieta** строг диета; **~á čistota** свършена чистота; **nej~ější inkognito** най-строго инкогнито; **je ~ý v plnění povinností** той е точен при изпълнение на задълженията си **3.** строг, сериозен: **~ý hlas** строг глас

přisol|it, -ím *св. 1. (co)* допълнително посоля

(нещо); досоля (нещо); слѡжа ѡще, допълнително сѡл (на нещо): **~it polěvku** посоля (ѡще) сѹпа; **~it řeč vtípem** експр. освежа, разнообразя, изпѣстря речтѡ си с остроумия **2.** (со *kotu*) експр. напакостя, навредя, причиня неприятности, усложня положението (на някого) (с дѹми или постѣпки): **jak jen mohl, tak jí/na ni ~il** щѡм му се удадѣше слѹчай, глѣдаше да ѱ причини неприятности

přisolovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) допълнително посолявам (нещо); досолявам (нещо); слѡгам ѡще, допълнително сѡл (на нещо): **~ovat polěvku** досолявам (допълнително) сѹпа **2.** (со *kotu*) експр. напакостявам, навреждам, причинявам неприятности, усложнявам положението (на някого) (с дѹми или постѣпки): **~ovat robotu** правя ѡще потѣжка крѣпостната рѡбота на сѣляни(н)

přisoudit, -ím св. (*kotu* со) **1.** определя (присѣда и под. на някого); осѣдя (някого на нещо); присѣдя, отредя (нещо на някого): **~it někomu vinu** призная някого за винѡвен; **~it někomu trest** осѣдя някого, определя наказанието на някого: **~ili mu dva dny vězení** осѣдиха го на два дни затвѡр; **~it palmu vítězství** книж. присѣдя побѣда, лѡвров венѣц; **~it někomu rozhodující úlohu** отредя на някого решаваща рѡля **2.** призная, припиша, отредя (нещо на някого): **~it někomu autorství** призная авторство на някого; **jemu ~ili první místo a)** на него му отредиха пѣрво(то) място **б)** спорт. класифираха го на пѣрво място

přisouvat, -ám нескв. (со *k čemu*; со *kotu*) бѡвно, лѣко подбѹтвам, примѣквам, премѣствам, намествам, помѣствам, придвижвам (нещо към нещо, към някого); приближавам (нещо към нещо, към някого): **~al stůl ke kamnům** тѡй премѣстваше мѡсата към пѣчката; **~at si židli** премѣствам си стѡл; **~at lampu blíž očím** приближавам лампа близо до очите (си)

přisouvat se, -ám se нескв. (*k čemu*) бѡвно, полѣка се примѣквам, премѣствам се, помѣствам се, придвижвам се (към нещо); приближавам се (към нещо): **pomalounku se ~á k dveřím** полѣкичка се приближава към вратѡта

přiřpat si, -spím si св. поспя (си) допълнително, ѡще, по-дѣлго: **v neděli ráno si mohli ~spat** в недѣля сѹтрин си позволяваха да поспят по-дѣлго, до по-кѣсно

přispěchat, -ám св. (—; *kam*; с *čím*) побѣрзам да отида, да дѡйда (някъде с новина и под.); дотѣрча, довтѣсам (някъде с новина и под.): **~at na pomoc** втѹрна се да помѡгна, на помѡщ; **~at se zprávou** дотѣрча със съѡбщѣние

přispějí, -í св. помѡщ, съдѣйствието: **~ím vojska byl požár lokalizován** с помѡштѡ, със съдѣйствието на войската пожѡрът бе ограничен

přiřpět, -spějí/разг. -spěju св. **1.** (*k čemu*) окажа съдѣйствието, допринесѡ (за нещо); подкрепя (нещо): **~spět k uchování míru** допринесѡ, окажа съдѣйствието за запазване на мира; **~spět k zábavě** дам, внесѡ свѡя дѣл за (поддѣржане на) забавлѣние, настроѣние **2.** (*kotu*; *kotu čím*) помѡгна, окажа помѡщ (на някого с нещо); **~spět radou** помѡгна със съвет; **~spět penězi a věcmi postiženým povodní** помѡгна парично и материѡлно на засѣгнати от наводнение **3.** (*kotu* на со) подпомѡгна (материѡлно и под.) (някого); предлѡжа, дам помѡщ (на някого): **rodiče mu ~spěli na cestu** родители го подпомѡгнаха с пари за пѣт; **~spět na stavbu domku** подпомѡгна строѣж на кѣща **4.** напиша за периодично издѡние: **~spět do časopisu povídkou** напиша рѡзказ за списанието

přispěvatel, -e м. **1.** сътрѹдник, кореспондѣнт (на списание, вестник и под.): **literární** ~ литературен сътрѹдник **2.** спомоществовател

přispěvek, -ku м. **1.** (парична) помѡщ, (парично) пожертвѡвание; внос, внѡска: **dobrovolný ~ek** добровѡлна (парична) помѡщ; **členské ~ky** члѣнски внѡски; **dát ~ek** дам (парична) помѡщ; **platit ~ek** плащам члѣнски внѡс **2.** (*k čemu*) принос, съдѣйствието (за нещо): **~ek k míru** принос за мир(ѡ); **~ek k veselému pořadu** учѡстие в забавна прогрѡма **3.** стѡтия, материѡл (в списание и под.): **poslat ~ek do sborníku** изпратя стѡтия за сбѡрник; **uveřejňovat ~ky** публикувам материѡли **4.** изказване, реч: **~ek do diskuse** изказване в дискусия

přispěkovlý, -á, -é в съчет. **~á známka** мѡрка за члѣнски внѡс

přispířit si, -ím si св. (*s čím*; —) побѣрзам (с нещо; да направля нещо): **~it si s prací** побѣрзам с рѡбота; **~il si to odevzdat** тѡй побѣрза да предадѣ товѡ; **kdo si ne~í, nedostane nic** кѡйто не побѣрза, няма да полѹчи нищо; **jaro si ~ilo** прен. пролеттѡ подранѡ

přispívát, -ám нескв. **1.** (*k čemu*) оказвам съдѣйствието, съдѣствам, допринѡсам (за нещо); подкрепям (нещо): **~at k rozmachu hnutí** съдѣствам за подѣм на движѣние **2.** (*kotu*; *kotu čím*) помѡгам, оказвам помѡщ (на някого с нещо): **~at radou** помѡгам със съвет; **~at peněžitými částkami na dobrý účel** оказвам парична помѡщ за добрѡ начинѡние **3.** (*kotu* на со) подпомѡгам (материѡлно и под.) (някого); предлѡгам, давам помѡщ (на

някого): **~at na syna** подпомогам материално синъ си; **~at na stavbu domku** подпомогам построяване на къща **4.** пиша, публикувам в периодични издания, пиша за периодични издания: **~at do novin povídkami** пиша разкази за вестник, публикувам разкази във вестник

příst, předu *несв. 1. (со)* преда (нещо): **~ len, přízi** преда лён, прѣжда; **pavouk přede pavučinu** паякът тчѣ паяжина **2.** мъркам, преда (обикн. за котка): **kotě spokojeně přede** котето доволно мърка; **motor auta přede** *прен. експр.* моторът на колата работи тихо и равномерно; моторът на колата „предѣ“

přístav, -í *ср. 1. авиац.* кацане, приземяване: **měkké, tvrdé ~í** мѣко, твърдо кацане; **nouzové ~í** аварийно кацане; **hladké ~í** безпроблемно приземяване **2. мор.** акостиране

přístát, přilstat, -stanu *св. 1.* спра, пристѣгна, закѣтвя на брега (за плавателни съдове); акостирам: **lod' ~stála ke břehu/na břehu/u břehu** корабът акостира на брега **2.** приземя се, кацна (за самолет и под.): **letadlo ~stálo** самолетът кацна; **parašutisté ~stáli** парашутистите се приземиха

přístav, -u *м. 1.* пристанище: **námořní ~** морско пристанище; **říční ~** рѣчно пристанище **2. прен.** приют, убежище, пристанище

přistávací, -í, -í който се отнася до кацане, до приземяване, до акостиране, до спѣране: **~í člun** лѣцмански кораб; **~í plocha letiště** пѣста за кацане на лѣтище; **~í rychlost** скорост на кацане

přistávat, -ám *несв. 1.* спѣрам, пристѣгам, приставам (за плавателни съдове); акостирам: **jedna loď ~á za druhou** корабите пристѣгат (на брега) един след друг **2.** приземявам се, кацам (за самолет и под.): **parašutisté ~ali** парашутистите се приземяваха

přistavba, -y *ж. 1.* пристрояване, дострояване, надстрояване; разширяване, уголемяване чрез строителство: **~a chléva** пристрояване на обѣр; **~a mansardy** надстрояване на мансарда; **~a průmyslového objektu** разширяване (чрез строителство) на промишлен обект **2.** пристройка, надстройка

přistavjek, -ku *м. 1.* пристройка, надстройка: **dům s ~kem** къща с пристройка; **pozdní ~ky paláce** построѣни по-късно чѣсти на дворец; по-късни пристройки към дворец **2.** допълнително поставени столѣе край редѣвѣ (в театър и под.) **3. език.** приложение, апозиция

přistavět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св. (со к ѣти)* пристроя, достроя, надстроя (нещо към нещо);

разширя, уголемя (нещо) чрез строителство: **~ět k domu garáž** пристроя гараж към къща

přistavišť, -ě *ср.* пристанище

přistavít, -ím *св. 1. (со к ѣти)* поставя, премѣстя (нещо близо до нещо); допра, доближа (нещо до нещо): **~it stolek k posteli** премѣстя масичка до легло; **~it žebřík ke zdi** допра стѣлба до стена **2. в съчет.** **~it brambory** слѣжа картѣфи (да се варят, да се пекѣт) **3. (со) прикача, закача допълнително (вагони и под.); композирам (влак и под.)**

přistavní, -í, -í пристанищен: **~í molo** пристанищен кей; **~í dělníci** пристанищни работници, дѣкери

přistavovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (со к ѣти)* пристроявам/пристрѣвам, достроявам/дострѣвам (нещо към нещо); надстроявам/надстрѣвам (нещо над нещо); разширявам, уголемявам (нещо) чрез строителство: **~ovat k továrně nové objekty** построявам към фабрика нови обекти; **~ovat stodolu** пристроявам/пристрѣвам хамбар **2. (со к ѣти)** поставям (нещо близо до нещо); допѣрам, доближавам (нещо до нещо): **~ovat žebřík ke stromu** допѣрам стѣлба до дърво **3. в съчет.** **~ovat vodu na kávu** слагам (да заврѣ) вода за кафѣ **4. (со)** прикачвам, закачвам допълнително (вагони и под.); композирам (влак и под.)

přistěhnout *вж. přistěhovat*

přistěhovat, -ec *м.* пресѣлник, засѣлник, колонист; пришълѣц: **~ec z ciziny** имигрант

přistěhovalecký, -á, -é пресѣлнически, засѣлнически; имигрантски; **~ý úřad** имиграционно бюро; **~á kvóta** имигрантска квѣта

přistěhovalectví, -í *ср.* имигрантство

přistěhovalkyně, -ě *ж.* пресѣлничка, засѣлничка, колонистка; пришълкѣ: **~ě z ciziny** имигрантка

přistěhovat, -uji/разг. -uju, разг. přistěhnout, -nu *св. (со)* трѣпѣсам (нещо); пришѣя (нещо) с ѣдри бѣдове, набѣрзо: **~ovat límec** трѣпѣсам, пришѣя (набѣрзо) якѣ

přistěhovat, -uji/разг. -uju *св. (koho, co kam)* премѣстя (някого, нещо на ново място, за постоянно); засѣля (някого някъде): **~ovat nábytek do nového bytu** премѣстя мѣбели в ново жилище; **~ovat rodinu do nového bytu** премѣстя сѣмейство в ново жилище

přistěhovat se, -uji se/разг. -uju se *св. (kam)* **1.** премѣстя се (при някого, на ново място, за постоянно): **~ovat se do města** премѣстя се (да живѣя) в града **2.** имигрирам, засѣля се в чужбина

přistěnek, -ku *м. 1.* килѣр, мѣлка (тъмна) стѣич-

ка към по-голяма стая: **malý ~ek za krámem** малка стаичка зад магазин **2.** ниша, алков

přistih|nout, -nu св. (*koho, co při čem*) хвана, уловя, завяря, свяря, разг. пипна (*някого, нещо обикн. при нещо лошо*): **~nout zloděje při krádeži** пипна крадец при самата кражба, на местопрестъплението; **~nout někoho při činu** хвана някого на местопрестъплението; **~l se, že na to stále myslí** той се улови, че постоянно мисли за това; **~nout někoho při lži** улича, хвана някого в лъжа

přistih|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*koho, co při čem*) завярявам, свярявам, хващам, улавям, разг. пипвам (*някого, нещо обикн. при нещо лошо*): **~oval ho při drobných podvůdcích** той го хващаше в дребни мошеничества; **~oval se, že myslí na domov** той се улавяше, че мисли за родината

přistodů|lek, přístodol|ek, -ku м. част от плевник за зърнени храни

přistoup|jit, -ím св. **1.** (*ke komu, k čemu; kam*) пристъпя, приближа (се) (*към някого, към нещо; някъде*): **~it k oknu** приближа (се) до прозорец; **~it o krok blíž** пристъпя една крачка по-близо, приближа се (с) една крачка; **~it k oltáři** прен. остар. венча се **2.** (*kam*) вляза, седна, кача се (*на място, където вече има някого*): **~it do vlaku** кача се (и аз) на влака; **zde ~í mnoho lidí** тук ще се качат (още) много хора **3.** (*k čemu*) присъединя се (*към нещо*); премина на страната (*на нещо*); встъпя (*в нещо*): **~it k paktu** присъединя се към пакт; **k hladu ~ila zima** към глад се прибави и студ **4.** (*k čemu*) пристъпя (*към дейност*); започна (*дейност*); заловя се (*за дейност, за работа*): **~it k vydávání slovníku** започна издаване на речник; заловя се с издаване на речник; **~it od příprav k činu** премина от подготовка към действие; **~it k věci** пристъпя, премина към същността на нещо **5.** (*na co; k čemu*) съглася се (*с нещо*); приема (*нещо*): **~it na návrh** съглася се с предложение; **~it na všechno** съглася се с всичко, на всичко **6.** (*do čeho; k čemu*) рядко запиша се, вляза (*в партия и под.*): **~it do strany** вляза в партия; **~it ke katolické víře** премина към католическа религия

přistrč|jit, -ím св. (*koho, co ke komu, k čemu*) помества, премества, помръдна, придръпна, подбутна, приближа (*някого, нещо към някого, към нещо, някъде*): **~it stůl k oknu** премества маса до прозорец, към прозорец; **přistrčil jí/k ní mikrofon** той приближи, подбутна към нея микрофон

си нося навсякъде; прекалено любопитен съм

přistrkáv|at, -ám, přistrk|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*koho, co ke komu, k čemu*) помествам, премествам, помръдвам, придръпвам, подбутвам, приближавам (*някого, нещо към някого, към нещо, някъде*): **~at někomu talíř** подбутвам чиния към някого

přístroj, -e м. апарат, прибор, уред; устройство: **fotografický ~** фотоапарат; **promítací ~** проекционен апарат; **elektrický ~** електрически прибор, уред; **hasicí ~** пожарогасител; **měřicí ~** измервателен прибор, уред; **destilační ~** дестилационен апарат, дестилационно устройство; **~ pro elektrické svařování** електрожез; **~ pro svařování plamenem** оксижен

přístroj|it, -ím св. **1.** (*co*) приготвя, подготвя, подрежда, оправя (*нещо*): **~it na stůl** приготвя маса (за хранене); **~it koně** натъкмя кон(е) **2.** (*koho – вин.*) облека, докарам (*някого*): **~it chlapce do školy** облека момче за училище

přístroj|it se, -ím se св. облека се, натъкмя се, докарам се, пременя се: **šla se ~it** тя отиде да се облече; **jednoduše se ~ila** тя се облече сѐмпло; **~it se do svátečního** облека се, пременя се празнично

přístrojovk|a, -u ж. разг. командно табло (*на автомобил*)

přístrojov|ý, -á, -é приборен; който се отнася до прибор, до апарат: **~á deska** бордно/бордово табло на самолёт

přistrouh|at, -ám св. (*co*) настържа допълнително, още (*нещо; от нещо*); добавя, прибавя (*нещо*) чрез стъргане: **~at do těsta kůru z citronu** настържа в тесто и лимонова корă

přístřeš|ek, -ku м. **1.** стряха; заслон, сүшина, козирка (*на стряха*): **schovat se před deštěm pod ~ek** скрия се от дъжда под стрехата; **vstupní ~ek** козирка над вход **2.** навес, сайвант, заслон, сүшина; **~ek pro zemědělské stroje** навес, сайвант за селскостопански машини; **sedět pod ~kem vozu** седя под заслона на кола; **~ek na zásyp pro ptáky** хранилка за птици **3.** в съчет. **palubní ~ek** мор. рѹбка

přístřeš|í, -í ср. **1.** подслон, покрив, убежище, стряха, дом: **lidé bez ~í** бездомници; **přijít o ~í** остана без покрив, без подслон; **poskytnout někomu ~í** предложи на някого подслон **2.** навес, заслон; издадена, надвиснала част на стряха: **~í sroubené z větví** навес, заслон от клони

přistříh|at, přistříh|at, -ám св. (*co*) малко подстрижа, подрежа (*нещо*): **~at keře** подрежа малко храсти; **dát si ~at vlasy** подстрижа си косата

крилата на някого; отнема на някого възможността да се разгърне, да се прояви напълно **přistřihávat, přistřihávat** *вж. přistřihovat*
přistřih|nout, -nu *св. 1. (co)* малко подстрижа, подрежа (*нещо*): **~nout trávnik** окося, подстрижа тревна площ; **dát si ~nout vlasy** подстрижа си косите ♦ **~nout někomu křídla** подрежа крилата на някого; отнема на някого възможността да се разгърне, да се прояви напълно; **~nout někomu hřebínek** чука някого по носа; поставя някого на мястото му **2. (co; na co)** разкроя, скроя (*плат, кожа и под.*): **~nout (látku) na kabát** разкроя плат за палто; **~nout šaty** скроя рокля
přistřih|ovat, -uji/разг. -uju, přistřiháv|at, přistřiháv|at, -ám *несв. 1. (co)* малко подстригвам, подрязвам (*нещо*): **~ovat větve stromů** подрязвам клони на дървета; **~ovat vous do špičky** подстригвам брада като клин, в изострена форма; заострям брада **2. (co; na co)** разкроявам, скроявам (*плат, кожа и под.*): **~ovat na kabát** разкроявам (плат) за палто; **~ovat šaty** скроявам рокля
přístup, -u *м. 1.* достъп; влизане; вход: **nepovolán|ým ~ zakázán** вход за външни лица забранен; **~ k stavbě zakázán** влизането в строежа (е) забранено; **ke zkouš|kám má každý ~** всеки може да се яви на изпит; достъпът до изпити е свободен; **získat někam ~** получа достъп някъде; **mít ~ do knihovny** имам достъп до библиотеката **2.** подстъп; път; вход: **zatarasit ~ k řece** препреча подстъп, път към река; **~ z ložnice do koupelny** вход от спалня към баня **3. обикн. публ.** подход: **tvůrčí ~ k problému** творчески подход към проблем
přístupně *нар.* достъпно, разбираемо: **~ psaná kniha** достъпно (на)писана книга
přístupnost, -i *ж.* достъпност, разбираемост
přístupn|ý, -á, -é 1. достъпен; достижим: **těžko ~ý hrad** труднодостъпен замък; **hora ze západu snáze ~á** планина, по-достъпна от запад, откъм западна страна; **kniha těžko ~á** труднодостъпна книга; книга, която трудно може да се намери **2.** достъпен, открит, отворен: **zahrada ~á veřejnosti** градина, отворена за посетители; **veřejně ~é přelíčení** открит, публичен съдебен процес; **výstava bezplatně ~á** изложба със свободен вход **3.** достъпен, разрешен: **učinit vzdělání ~é každému** направи образованието достъпно за всеки; **film mládeži ~ý** филм, разрешен за младежи; **založit vědeckou práci na ~ých pramenech** изградя научен труд върху достъпни извори, източници **4. (četi)** възприемчив (*към нещо*);

поддаващ се, податлив (*на нещо*); отзивчив (*към нещо*): **člověk ~ý dojmům** впечатлителен човек; човек, податлив на впечатления; **nebyl ~ý žádnému rozumnému důvodu** той не възприемаше нито един разумен довод; **je ~ý lidské bídě** той е отзивчив към хорската бедност; бедността на хората му прави впечатление; **člověk ~ý žertu** човек, който има чувство за хумор, който разбъра от шегата; **je to velmi ~ý člověk** той е много отзивчив човек
5. достъпен, разбираем: **lidem ~é umění** изкуство, разбираемо за хората **6.** достъпен, приемлив: **výrobek cenově ~ý** изделие на приемлива цена; **~é ceny** достъпни, приемливи цени
přístup|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. (ke komu, k čemu; kam)* пристъпвам, приближавам (се) (*към някого, към нещо; някъде*): **~ovat ke stolu** приближавам се към маса, до маса; **poprvé ~ovat k volební urně** *прен.* за първи път участвам в избори **2. (kam)** влизам, сядам, качвам се (*на място, където вече има някого*): **~ovat do tramvaje** качвам се (и аз) на трамвай **3. (k čemu)** присъединявам се (*към нещо*); преминавам на страната (*на нещо*); встъпвам (*в нещо*): **k tomu ~uje nový důvod** към това се прибавя (и) нов аргумент, нов довод **4. (k čemu)** пристъпвам (*към дейност*); започвам (*дейност*); залавям се (*с дейност, с работа и под.*): **~ovat k hlasování** пристъпвам към гласуване **5. (na co; k čemu)** съгласявам се (*с нещо*); приемам (*нещо*): **~ovat na návrh/k návrhu** съгласявам се с предложението, приемам предложението; **~ovat na kompromis** приемам компромис **6. (do čeho; k čemu)** рядко записвам се, влизам, встъпвам (*в партия, в организация и под.*): **~ovat do strany** влизам в партия; **~ovat k protestantské (víře)** преминавам към протестантска религия
přístupov|ý, -á, -é 1. *в съчет.* **~é cesty** подстъпи, подходи **2.** *в съчет.* **~ý kód, ~é heslo** комп. парола
přistýlk|a, -y *ж. спец.* допълнително легло (в хотелска стая)
přísud|ek, -ku *м. език.* сказуемо, предикат: **~ek slovesný** глаголно сказуемо; **~ek jmenný** съставно именно сказуемо
přísudkov|ý, -á, -é *език.* сказуемен; предикативен: **~á věta** подчинено сказуеменноопределително изречение
přísun, -u *м. 1.* примъкване, приближаване, придърпване: **krok s ~em (při tanci)** стъпка, крачка с плъзгане, с прибиране на крака (при танц)
2. доставка, доставяне, довозване, привозва-

не, докарване: **plynulý** ~ равномерно, периодично доставяне: ~ **materiálu na pracoviště** доставяне, довозване на материали на работно място; ~ **munice** воен. подвозване на муниции

přisu|nout, -nu св. **1.** (со) поместя, преместя, придръпна (нещо) по-близо; приближа (нещо) с преместване, с бѹтане: ~**nout (si) ke stolu židli** примѣкна (си) стол до масата; ~**nout talíř** поместя, приближа, преместя, придръпна чиния (по-близо); ~**nula k němu svůj obličej** тя приближи лицето си до него; ~**nout nohu** преместя крака си по-близо; приближа крака си **2.** (кого, со) доставя, довозя, докарвам (някого, нещо): ~**nout materiál do továren** доставя материал на фабрики; ~**nout vojáky blíž k frontě** съсредоточа, докарвам войници (по-)близо до фронта **3.** в съчет. ~**nout vagony** прикача, композирам вагони

přisu|nout se, -nu se св. (ке кому; к чему) примѣкна се, приближа се (към някого, към нещо) бавно, полѣка: ~**žena se ~nula blíž** жената се примѣкна по-близо

přisun|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со) помествам, премествам, придръпвам (нещо) по-близо; приближавам (нещо) с преместване, с бѹтане: ~**ovat žebřík ke zdi** примѣкна стълба към стената, до стената **2.** (кого, со) доставям, довозвам, докарвам (някого, нещо): ~**ovat materiál do dílny** докарвам материал в работилница **3.** в съчет. ~**ovat vagony** прикачвам, композирам вагони

přisun|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (ке кому; к чему) примѣквам се, приближавам се (към някого, към нещо) бавно, полѣка

přisunov|ý, -á, -é който служи за подвозване: ~**á cesta** воен. път за подвозване

přisup|ět, -ím св. експр. приближа (се), пристигна с пухтене, с пхтене: ~**lokomotiva ~ěla** локомотивът се приближи с пухтене

přisuz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кому со) **1.** определям (присѹда и под. на някого); осѹждам (някого на нещо); присѹждам, отрѹждам (нещо на някого): ~**ovat trest** осѹждам; определям наказание; ~**ovat náhradu** определям обезщетение; ~**vítězům ~uje ceny komise** комисията определя, присѹжда награди на победителите **2.** признавам, приписвам, отрѹждам, определям (нещо на някого): ~**ovat někomu větší cenu** приписвам на някого по-голяма значимост, важност; ~**ovat někomu nepěkné vlastnosti** приписвам на някого недобри качества

přisvědč|it, -ím св. (кому на со; чему) съглася се (с някого за нещо); потвърдя, одобря (не-

що, казано от някого): ~**it soudci na otázku** отговоря утвърдително, с „да“ на въпрос на съдия; ~**it slovům přítelovým** потвърдя дѹми на приятел; ~**il, že ano** той потвърди, че е така; той каза „да“; ~**it hlavou** кимна с глава в знак на съгласие

přisvědč|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кому на со; чему) съгласявам се (с някого за нещо); потвърждавам, одобрявам (нещо, казано от някого): ~**oval jeho slovům** той потвърждаваше (с кимане, вербално) дѹмите му; ~**ochotně všemu/na všechno ~ovat** охотно се съгласявам с всичко

přísvit, -u м. книж. отблясък, сияние: ~**bledý ~ měsíce** блѣд отблясък, блѣда светлина на луната; ~**rudý ~ ohně** ален отблясък на огън; ~**první kalný ~ rodičů se dne** първи мътен отблясък на раждащия се ден; ~**nové doby** прен. зора на новото време

přisvoj|it si, -ím si св. (со) книж. присвоя (си), обсебям (нещо): ~**it si něčí vynález** присвоя (си) нечие изобретение

přisvoj|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (со) рядко книж. присвоявам (си), обсебвам (нещо)

přisych|at, přisých|at, -ám неск. (к чему) засѣх-вам, залѣпвам (за нещо) при засѣхване: ~**krev ~á na kůži** кръвта засѣхва върху кожата

přisyp|at, -u/-ám св. (со/чeho) досипя (нещо); насипя допълнително, още (нещо; от нещо); прибавя, притѹря чрез сипване (нещо): ~**at mouku do těsta** досипя брашно към тестото

přisýp|at, přisypáv|at, -ám неск. (со/чeho) до-сипвам (нещо); насипвам допълнително, още (нещо; от нещо); прибавям, притѹрям чрез сипване (нещо): ~**at obilí** досипвам жито

příšer|a, -y ж. **1.** чудовище, страшилище, ѹрод: ~**pohádková ~a** чудовище от приказките **2.** прен. призрак, кошмър: ~**a války** призрак на войната

příšerně нар. **1.** ужасно, чудовищно, ужасяващо, зловещо, кошмърно: ~**oči sovy ve tmě ~ svítily** в тъмнината очите на совата свѣтеха зловещо **2.** разг. експр. страхотно, ужасно, страшно, адски: ~**ho bolí hlava** ужасно го боли глава; ~**šel ~ pomalu** той вървѣше адски бавно

příšern|ý, -á, -é **1.** ужасен, чудовищен, ужасяващ, зловещ, кошмърен: ~**é sochy bohů** чудовищни статуи на богове; ~**é vytý hyen** зловещо виене на хиѣни; ~**starý ~ý činžák** ужасна стара (жилищна) кооперация **2.** разг. експр. страхотен, ужасен, страшен, адски, много голям: ~**ý nepořádek** страхотен безпорядък; ~**to je ~á otrava** това е адска скѹка

příšeř|í, -í ср. полумрак, сѹмрак, здрач: ~**ve světnici bylo ~í** в стаята царѣше полумрак

přišít, -šiji/разг. -šiju св. 1. (со; со к чему; на со) пришия, зашия (нещо към нещо): **~šít utržený knoflík** пришия, зашия скъсано копче; **~šít záplatu** зашия кръпка 2. (кому со) експр. лепна, зашия (шамар и под. на някого): **~šil mu pohlakek** той му заши един шамар; той му удари, лепна един плесник

přišitý пришит♦ **сидя** седи като закован

přišív|at, -ám нескв. 1. (со; со к чему; на со) пришивам, зашивам (нещо към нещо): **~at límec** пришивам яка; **~at na límec krajku** пришивам дантела към яка 2. (кому со) експр. лепвам, зашивам (шамар и под. на някого): **~at někomu pohlakek** лепвам на някого шамар

přiškrceně нар. сподавено, заглушено, приглушено, полугласно; със свито гърло: **~vukřiknout** извикам сподавено, със свито гърло

přiškrcen|ý, -á, -é сподавен, заглушен, приглушен, полугласен (за звук и под.): **~ý hlas** сподавен глас; **~á melodie** приглушена мелодия

přiškrc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) 1. намалявам (приток на вода и под.): **~ovat tryskající proud** намалявам (сила на) бликаща струя; **~ovat mzdu** експр. смъквам надница 2. заглушавам, приглушавам, сподавям, снишавам (звук и под.): **~ovat hlas** снишавам глас

přiškrob|it, -ím св. (со) колосам (нещо) в извѣстна стѣпен; колосам допълнително (нещо)

přiškrt|it, -ím св. 1. (кого, со) полуудуша, полузадушя (някого, нещо): **byla by ho ~ila samou radostí** тя без малко щеше да го удущи от радост 2. (со) намаля (приток на вода и под.): **~it naftu** намаля (приток на) нафта 3. (со) заглуша, приглуша, сподавя (звук и под.)

přiškar, -u, přiškvar|ek, -ku м. 1. остатък от изгоряло; прегоряло, овъглено място; нагар: **~ek na pekáči** изгоряло, нагар в тавă 2. мед. струп, струпей: **~krve** засъхнала коричка кръв 3. техн. нагар, загар, пригар

přiškvař|it, -ím св. (со) попрегоря, позагоря, попрепържа (нещо) отдолу: **~it maso** (по)прегоря отдолу месо (при печене)

přiškvař|it se, третол. -í se св. попрегоря, позагоря, попрепържи се; залепи се за нещо при печене, при пържене и под.: **maso se ~ilo k pekáči** месото се залепи, загоря за тавăта

přišláp|nout, -nu св. 1. (со; со к чему) стъпча, смачкам, натисна (нещо към нещо); стъпя (върху нещо): **~nout oharek cigarety** стъпча уга̀рка от цига̀ра; **~nout zem ke kořenům** натисна, притисна, утѣпча прѣст към ко̀рените; **~nout někomu nohu** стъпя върху кра̀ка на някого; настѣпя някого по кра̀ка; **~nout si**

sukni настѣпя си, застѣпя си полăта; **~nout šmelináře** прен. експр. притисна, поставя на мястото им спекулăнтите 2. (со; на со; до чего) натисна (нещо); стѣпя здраво (върху нещо): **~nout plyn/na plyn** натисна газтă (на автомобил); дăм газ; **~nout pedály/na pedály** натисна педăлите; стѣпя здраво, силно върху педăлите; **je zapotřebí ~nout** експр. трѣбва да дадѣм газ, да побърза̀ме, да вървѣм по-бързо

přišl|ý, -á, -é пристигнал, дошъл; стигнал, дока̀ран: **ze všech končin ~í návštěvníci** посетители, гостѣ, пристигнали от всѣчки кра̀ища; **na mizinu ~í sedláci** стигнали, дока̀рани до прѣсѣшка тоя̀га сѣля̀ни

přišoup|nout, -nu св. (со kam) разг. бѣтна (нещо някъ̀де, до нещо); премѣста, придвижа, приближа (нещо някъ̀де) с бѣтане: **~nout židli ke stolu** бѣтна стол към ма̀сата, до ма̀сата; **~nout závoru** затѣкна резѐ; **~nout si čepici do čela** бѣтна ша̀пка нап̀рѣд, към чѣлѣто; нахлупя ша̀пка над чѣлѣто

přišoup|nout se, -nu se св. (ke komu, k čemu) разг. примѣкна се, премѣста се, придвижа се, приближа се (до някого, до нещо; при някого, при нещо) бавно, полѣка: **~la se blíž k němu** тя се примѣкна по-близо до нѐго

přišour|at se, -ám se св. разг. експр. дотѣгря се, докрѣтам, домѣкна се, довлѣка се (някъ̀де); придвижа се, стигна (някъ̀де) бавно, трѣдно, едва-едва: **dítě se ~alo k dědovi** детѣто се приближи ба̀вничко до дя̀дото

přišpendl|it, -ím св. (со) закарфѣча, зайгля, забодă (нещо); прикрепя, закача (нещо) с иглă, с карфѣца и под.: **~it rukáv k pláští** закарфѣча ръ̀ка̀в към шлѣйфер; **~it si odznak** забодă си значкă

přišpendl|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) закарфѣчвам, зайглям, забѣждам (нещо); прикрепям/прикрѣпвам, закача̀м/закăча̀вам (нещо) с иглă, с карфѣца и под.: **~ovat motýly do krabice** забѣждам пеперѣди в ку̀тия

přišpičat|it, -ím св. (со) допълнително изѣстрия, подѣстрия (нещо); заѣстрия (нещо) вѣв фѣрма на врѣх: **~it tužku** заѣстрия (врѣх на) мо̀лив **přišroub|ovat, -uji/разг. -uju** св. (со) завинтя, навинтя (нещо); завия, закрѣпя, затѣгна (нещо) на винт: **~ovat brusli k botě** затѣгна, завинтя къ̀нкă към обу̀вка

přišroubováv|at, -ám нескв. (со) завинтвам, навинтвам (нещо); завивам, закрѣпвам, затыга̀м (нещо) на винт

příště нар. слѣдвация пѣт; слѣдния пѣт; в бѣдѣще: **~ vám to přinesu** слѣдвация пѣт ще ви го донеса̀; **pokračování** ~ продължѣнието слѣд-

ва; ~ **si dejte pozor!** слѣдвация пѣт, в бѣдеще
внимавайте!

прѣштї, -ї, -ї 1. слѣдвация(т); другия(т); идния(т):
~ї ден слѣдвация(т), другия(т) дѣн; **покра-**
чованї в ~им чїсле продължѣніето в слѣдв-
 ация брѣй; **vystoupíte na ~ї stanici** ще слѣзете
 на слѣдвацията спѣрка; **v ~ї ulici odbočíte** на
 слѣдвацията, на другата улица ще завите; **~ї**
neděli pojedu na chatu слѣдвацията, другата
 недѣля ще отїда на вилата 2. бѣдещ, бѣден:
~ї vývoj бѣдещ(ият) развѣй; **~ї pokolení** бѣд-
 н(о)поколѣ◆ (указанїе) бѣж-
 вам да видя) каквѣ ще се случи в бѣдеще,
 каквѣ ще покаже бѣдещето

příštip|ek, -ku *м.* крѣпка на обѹвка

приштіпкарь, -е *м.* 1. *остар.* кърпач на обувки; обущар 2. *нейор.* бездарник, мърляч, немарливец, дилетант; човек, който работи нехайно, некадърно, некачествено

příštipkařit *вжс.* **příštipkovat**

příštipkářstv|í, -í *ср., пазг.* **příštipkařin|a, -y** *ж.*

1. кърпачество; обушарство: **chytit se** ~1 за-
ловя се с кърпачество 2. *прен. пейор.* бездъ-
рие, некадърност, мърлячество, дилетантщи-
на: **žurnalistické** ~1 журналистическа мър-
лявина, некадърност

п̀р̀ш̀т̀п̀к[ovat, -uji/разг. -uju, разг. **п̀р̀ш̀т̀п̀к**а̀[jit, -im несл. 1. (со) к̀р̀п̀ря (обувки), сл̀г̀ам к̀р̀п̀ки (на обувки) 2. прен. пейор. м̀г̀р̀ля́м, дилетантства́м; проявя́вам се като безда̀рник, некад̀рник, м̀г̀р̀ля́ч, дилетант

přít se, přu se неск. (*s kým o co*) споря, препирам се, кàрам се (*с някого за нещо*): **přel se s ní, že to není pravda** той спореше с нея, че това не è истина; **přít se o peníze** споря за пари

прѣтѣ|ет, -ѣм, 3. мн. -ѣ|/-ѣ несл. 1. (со; со к ѣтѣ) позавѣртам (нещо); приближавам (нещо към нещо) чрез завѣртване, чрез въртене: **~el k sobě globus** той позавѣрташе глобуса към себе си 2. (со; ѣхо) понатѣчвам, поналивам (нещо; от нещо): **~et piva do sklenice** понатѣчвам, доналивам (още малко) бира в чашата

přítah|at, -ám св. (со kam) домѣкна, довлекá
(нещо някъде): ~at roští k cestě довлекá сѣчки
до пѣтя

přítáh|nout, -nu *св. 1. (koho, co kam)* притєгля, примѣкна (*някого, нещо някъде*): ~**nout si blíž křeslo** примѣкна си креслò пò-близò; ~**nout si pokrývku až pod bradu** придѣрпам си одеяло чак под брадàта; ~**nout se ke kruhům** наберà се на халкì; ~**l ho k sobě za ucho** тòй го хвàна за ухòто и го придѣрпа кѣм сèбе си; ~**nout někoho k práci експр.** натисна, накарàм някого да се залòви за рàбота: **pořádně ně-**

koho ~nout *прен.* натисна някого здравата да
згине **tráksõ**

taženo *експр.* товà è изсмүкано от прѣстите
2. (co) привлекà, притегля (*нещо*): **magnet ~l**
hřebíky магнитът притегли, привлече гвоз-
 деите; **divadlo ho znovu ~lo** *прен.* театърът
 отново го примàми, привлече; **~nout k sobě**
něčí pozornost *прен.* привлекà нѣчие внимàние
 към себе си **3. (koho, co)** пристегна, стегна,
 затегна (*някого, нещо*); завяя, завинтя здравò
 (*нещо*): **~nout brzdu** затегна спирачка; **~nout**
šroub a) завяя, затегна здравò винт **б)** *прен.*
 дрпна юздите на някого; стегна някого; стàна
 пò-стрòг към някого; **~nout si řemen, opasek**
а) стегна, пристегна рѣмък, колàн **б)** *прен.*
 затегна, стегна колàна; запòчна да пестя;
~nout knot lampy намаля пламък на (газена)
 лàмпа; **~nout si plášť k tělu** загнра се плътнò
 в шпифер; **~nout břitvu** понатòча òще, до-
 пълнително брѣснач **4. (koho, co)** *разг. експр.*
 домъкна, довлекà, докарàм, донесà (*някого,*
нещо): **~nout kufr domů** домъкна кұфар до
 вкъщи; **~l sem vši** тòй ни донесе, довлече
 въшки; **~nout si kamarády** домъкна си, до-
 влекà си приятели **5. обикн. мн. -neme или**
третол. -ne (kam) приближаваме (се), сти-
 гаме, пристига́ме, нахлүваме, нахлүтаваме
 (*някъде*) в голямо количество, отвсякъде *и*
под.: **vojsko ~lo k městu** войскàта заè позиции
 пред града; **vojsko ~lo do města** войскàта
 врхлетья града, нахлү в града; **~li na koních**
s hudbou нахлүха на конѣ и с мұзика **6. обикн.**
третол. -ne лов. прилетѣ, долетѣ (от тòплите
 страни) (*за птица*) **7. разг. експр.** залегна
 (*над работа и под.*); стегна се; стàна пò-
 дисциплиниран, пò-работлив: **~li, aby splnili**
plán стегнаха се, за да изпълнят плàна

přítah|ovat, ~uji|разг. ~uju несов. **1.** (*kořo, so kam*) притєглям, примѣквам (*някого, нещо някъде*): **~ovat loďku ke břehu** примѣквам лѳдка към брега; **práci ~uji křídla k tělu** птийците свиват, приби́рат крилѳ към тѳлото; **~ovat si čepici přes uši** нахлѳвам шапка над ушите, върху ушите **2.** (*co*) привличам, повличам, притєглям (*нещо*): **magnet ~uje železo** магнитѳ привлича жєлѳзото; **vír ~uje plavce** въртѳпт повлича плувѳца/плувците; **město ji ~ovalo** *прен.* градѳт я мѳмеше, привличаше; **~ovala ho sláva** *прен.* привличаше го, мѳмеше го, примѳмваше го слѳвата; **~ovat něčí pozornost** *прен.* привличам, приковѳвам нєчие внимѳние; **~ovat někoho k práci** *експр.* кѳрам, рѳчкам някого да работи **3.** (*kořo, co*) пристѳгам, притѳгам, стѳгам, затѳгам (*някого, нещо*): за-

вийвам, завинтвам здраво (нещо): **~ovat šroub a)** завивам, затыгам здраво винт **б)** *прен.* дръпвам юздите на някого; стягам някого; ставам по-строг към някого; **~ovat (si) řemen, pásek a)** стягам, пристягам ремък, колан **б)** *прен.* затыгам, стягам колана, започвам да пестя; **~ovat struny** стягам, обтягам струни **4. разг. експр.** залягам (над работа и под.); стягам се; ставам по-дисциплиниран, по-работлив: **před zkouškou studenti ~ují** преди изпит студентите се стягат

přítak|at, -ám св. (*k čemu, na co; v čem; komu, čemu*) съглася се (*с някого, с нещо*); одобря, потвърдя (нещо казано): поддъкна, кимна (*на някого, на нещо казано*): **~at k otázce/na otázku** отговоря утвърдително, с „да“ на въпрос; **~at hlavou** кимна утвърдително, кимна с глава в знак на съгласие; **ve všem jí ~á** за всичко ще се съглася с нея

přítakáv|at, -ám несв. (*k čemu, na co; v čem; komu, čemu*) съгласявам се (*с някого, с нещо*); одобрявам, потвърждавам (нещо казано); поддъквам, кимвам (*на някого, на нещо казано*): **~at horlivě matce** усърдно поддъквам на майка си; **~at k dnešnímu životu** одобрявам днешния живот; **~at žalobě** *юрид.* поддържа обвинение

přítáp|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. (*čím; kde; co*) позатоплям, позагрявам, постоплям, стоплям още, допълнително (*с нещо; някъде; нещо*): **~ět chladné místnosti** (до)затоплям, (по)затоплям хладни помещения

přitažlivě нар. в съчет. **působit ~** привлекателен съм, привличам

přitažlivost, -i ж. **1.** привлекателност, атрактивност: **~ výstavu** атрактивност на изложба; **ženská ~** женска привлекателност; **mít velkou ~ pro někoho** притежавам голяма привлекателност, голяма притегателна сила за някого **2. физ.** привличане, гравитация: **zemská ~** земно притегляне, земна гравитация

přitažlivý, -á, -é 1. привлекателен, привличащ, атрактивен, обаятелен: **~á reklama** атрактивна реклама; **~á žena** привлекателна жена; **mít v sobě cosi ~ého** имам, ноща в себе си нещо привлекателно, нещо обаятелно **2. физ.** притегателен, гравитационен: **~á síla magnetu** притегателна сила на магнит; **~á síla země** гравитационна сила на земята

přítěci, разг. při|técet, обикн. третол. -teče св. (*kat; k čemu*) придойде, дотече (някъде, към нещо) (*за вода и под.*): **po deštích ~teklo do přehrad velké množství vody** след дъждовете

към язовирите придойде голямо количество вода

přítěk|at, обикн. третол. -á несв. (*kat; k čemu*) приижда, дотича (някъде, към нещо); събира се (някъде, в нещо) (*за вода и под.*): **voda ~á do kádě** водата се събира в кацата; **řeká ~á od východu** реката приижда, идва, тече от изток; **energie, která ~á do antény** *прен.* енергия, която идва към антената

přítel, -e м. 1. приятел, другар: **~ z mládí** приятел от младини ♦ **vnouzípoznáš ~e** поговорка приятел в нужда се познава **2.** привърженик, любител: **~ pokroku** привърженик на прогреса; **nejsem ~em dlouhých řečí** не съм привърженик, любител на многото приказки, на многословието **3. разг. ~i! přátelé!** приятелю! приятели! драги мои! драги мои! скъпи мои! скъпи мои! (*обръщение*): **ale kdepak, ~i!** ами, приятелю! ами, драги! **to, přátelé, ještě nic neznamená** това, приятели, още нищо не означава; **vážení ~é!** уважаеми приятели! скъпи приятели!

přítelč|ek, -ka м. умал. експр. обикн. пейор. приятелче, другарче: **radý různých ~ů** съвети от разни приятелчета

přítelčkovat se, -uji se/разг. -uju се несв. (*s kým*) *експр. пейор.* дружка съм, вода се, конуциясвам се, ймам се, дупе и гащи съм (*с някого*)

přítelkyn|ě, -ě ж. **1.** приятелка, другарка, дружка: **~ě z dětských let** приятелка, другарка от детските години **2.** привърженичка, любителка: **nebyla ~í zbytečných řečí** тя не беше привърженичка на излишните приказки

příte|sat, -šu/-sám св. (*co*) поодялам, поотесам (*нещо*); поизтъня, поизостря (*дъска и под.*) с брадва, с тесла: **~at kůly do špičky** поизостря върхове на коллове

přitesáv|at, -ám несв. (*co*) поодялвам, поотесвам (*нещо*); поизтънявам, поизострям (*дъска и под.*) с брадва, с тесла

přítěž, -e ж. **1.** баласт, тежест (за устойчивост): **~ balonu (k regulaci výšky)** баласт на балон (за регулиране на височина) **2. прен.** баласт, излишен товар, излишна тежест: **odstranit z učebnic všechnu zbytečnou ~** премахна от учебници всичко излишно; **stát se pro někoho ~** става за някого излишна тежест; започна да съм в тежест на някого

přítěž|ovat, -uji/разг. -uju несв. (*komu čím*) утежнявам, влошавам положението (*на някого с нещо*); навреждам (*на някого с нещо*): **ne~ujte mu zbytečně!** не утежнявайте излишно положението му!

přítěžující[-í, -í в съчет. ~í okolnost юрид. утежняващо вината обстоятелство

přítír|at se, -ám se несл. (ke komu, k čemu; kam) намърдвам се, намъквам се, прислამчвам се (към някого, към нещо, някъде)

přítisk|nout, -nu св. 1. (со k čemu; na со) притисна (нещо към нещо): ~nout kapesník na ústa/k ústům притисна носна кърпа към устата си; ~nout někoho k sobě притисна някого към себе си; силно прегърна някого; ~nout někoho k zemi а) притисна някого към земята б) прен. стъпча, смачкам някого; ~nout někoho ke zdi а) притисна някого към стената б) прен. поставя, хвана някого натясно; притисна някого до стената 2. (со) натисна, затисна (нещо): ~l ránu, aby nekrvácela той затисна раната, за да не кърви; život ho ~l прен. експр. животът го смачка 3. (со) отпечатам допълнително, още (нещо; от нещо); допечатам (нещо): ~nout další výtky допечатам екземпляри; ~nout k obrázkům verše отпечатам допълнително към картинки и стихове

přítisk|nout se, -nu се св. (ke komu, k čemu) притисна се (към някого, към нещо): ~li se k sobě те се притиснаха един към друг

přítížit, -ím св. (komu čím) утежня, влоша положението (на някого с нещо); навредя (на някого с нещо): ~it obviněnému svou výpověď утежня положението на обвиняем с показанията си

přítížit se, обикн. безл. -í se св. (komu) стәне по-зле (на някого); здравословното състояние (на някого) се влоши, стәне по-лошо; nemocnému se ~ilo състоянието, здравето на болния се влоши

přítlačit, -ím св. 1. (na со) натисна по-силно (нещо): ~it na zvonek натисна по-силно звънец 2. (koho, со k čemu, na со) притисна (някого, нещо към нещо): ~it víčko plechovky притисна, затвори чрез притискане капак на тенекисна кутия; ~il klarinet k ústům той притисна кларинета към устата си; ~it pečtní prsten do vosku притисна пръстен с печат към восък 3. (na koho) прен. експр. попритисна (някого); упражня натиск, насилие, принуда (върху някого): jen na něho trochu ~ili a zbledl jako stěna мъничко го попритиснаха и той пребледня като платно

přítlačit se, -ím се св. (ke komu, k čemu) притисна се (към някого, към нещо): ~it se ke stěně притисна се към стена

přít|tlouci, разг. přít|tlouct, -tluču/книж. -tluku св. (со kam) закова, прикова, зачукам, забия

(нещо някъде): ~tlouci víko k bedně закова капак на сандък; ~tlouci kolík ke stromku забия колче до дърво (за да расте правилно) **přítlouk|at, -ám** несл. (со kam) заковавам, приковавам, зачукам, забивам (нещо някъде): ~at laťky заковавам летвички; ~at cvočky забивам кабарчета

přítlumeně нар. 1. поприглушено, позаглушено: mluvit ~ говоря поприглушено, с поприглушен глас 2. неясно, мътно, матово, замъглено: osvětlit ~ осветя замъглено, неясно

přítlumen|ý, -á, -é 1. поприглушен, позаглушен (за звук и под.) 2. неясен, мътен, матов, замъглен (за светлина и под.); убит (за цвят)

přítlum|it, -ím св. 1. (со) понижа, понамаля (глас и под.); позаглуша (звук и под.) 2. понамаля (сила, яркост на светлина и под.): ~it vzrušení прен. потисна възбуда; ~it vášeň прен. поукротя, поуталожя страст; ~it nepokoj прен. поуспокоя безпокойство

přítlum|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (со) понижавам, понамалявам (глас и под.); позаглушавам (звук и под.) 2. понамалявам (сила, яркост на светлина и под.)

přítm|í, -í ср. полумрак, сьмрак: ~í hlediště полумрак на зрительна зала

přítoc|it, -ím св. 1. (со; со k čemu) допълнително позавъртя (нещо); приближа (нещо към нещо) чрез завъртане, чрез въртене: ~it křeslo ke stolu позавъртя, пообърна кресло към маса 2. (со/čeho) допълнително понаточа, поналей (нещо; от нещо); досипя (нещо; от нещо): ~it pivo do sklenice досипя бира в чашата

přítoc|it se, -ím се св. 1. (ke komu) промъкна се, приближа се, доближа се незабелязано (към някого); позавъртя се, поусуча се (около някого): ~it se ke skupině turistů примъкна се незабелязано към група туристи 2. (ke komu, k čemu) незабелязано се завъртя, обърна се (към някого, към нещо), завия (към някого, към нещо): ~it se k někomu zády незабелязано извърна гръб към някого; cesta se ~ila k propasti пътят неусетно зави към пропастта

přítok, -u м. 1. приток, прилив, прииждане: zastavit ~ vody спря приток на вода; ~ vzdychu приток на въздух; ~ nových sil do výroby прен. приток, вливане на нови сили в производство; ~ peněz прен. приток на пари 2. геогр. приток (на река, на езеро и под.)

přítokov|ý, -á, -é който се отнася до приток: ~é potrubí техн. захранващ тръбопровод

přítom нар. същевременно, едновременно; при това: zlobil se a ~ mu bylo do pláče той се ядосваше и същевременно му се плачеше;

hraje a ~ zpívá свѣри и едновременно с това пѣе; **spravované, ale ~ čisté punčochy** кърпени, но чисти чорапи

přítomnost, -i ж. 1. съврѣменност, съврѣмие, настояще, днѣшно(то) врѣме, днѣшня(т) дѣн: **žít jen pro** ~ живѣя само с настоящето; живѣя само с днѣшня, в днѣшня дѣн; **literární** ~ литературна съврѣменност; литературно съврѣмие, настояще 2. присѣствие: **udělat něco v něčí ~i** направа нѣщо в присѣствието на някого; ~ **všech členů na schůzi je nutná** на събраниято е необходимо присѣствието на всички членове 3. наличие, наличност, присѣствие: ~ **dušiku ve vzduchu** наличие на азот във въздуха; **zjistit ~ ponorky** установя присѣствие, наличие на подводница

přítomný I, -á, -é 1. сегашен, настоящ; днѣшен: ~ **ý okamžik** сегашен момент; ~ **ý čas** език, сегашно врѣме; ~ **ý kmen** език, сегашна основа, основа за сегашно врѣме 2. именна форма **přítomen, -mna, -mno** присѣстващ; който присѣства (някъде): **být přítomen čemu/na čem** присѣствам на нѣщо, при нѣщо; **nebýt duchem přítomen** присѣствам само телом; мисля за нѣщо друго; в мислите си съм далѣч отъкъ

přítomný II, -ého м. присѣстващ; **listina ~ých** списък на присѣстващи

přítopjit, -ím св. (čít; kde; co) позатопля, позагрѣя, постопля, стопля още, допълнително (с нѣщо; някъде; нѣщо): ~ **it elektrickými kamínky** дозатопля с електрическа пѣчка

přitrefjit se, -ím se св. разг. 1. (k čemu) намѣря се, слѹча се (някъде); озовъ се, попадна (някъде) случайно, бѣз да зная как: ~ **it se k požáru** слѹча се, озовъ се на мястото на пожар 2. обикн. третол. ~ **í se (koti)** слѹчи се (с някого, на някого); стъне (с някого): **to se může ~it každému** това мѡже да се слѹчи, да стъне с всеки

přitřhat, -ám св. (co/čeho) накъсам, набера допълнително, още (нѣщо; от нѣщо); понакъсам, понабера още (нѣщо; от нѣщо): ~ **at třešní** (по)набера още череши, още от черешите

přitřhnout, -nu св. остар. книж. 1. (kam) настѣпя, приближа (се), достигна, стѣгна (някъде обикн. с неприятелски намерения): ~ **nout k městu** приближа към града, заема позиции пред града (за настѣваща войска); ~ **l městu na pomoc** той се притѣче на помощ на града; ~ **nou krutější mrazy** прен. ще настанат, ще настѣпят още по-люти, още по-сурови студове 2. (koho, co ke kоти, k čemu) придрѣпна рязко (някого, нѣщо към някого, към нѣщо)

přítrobný, -á, -é разг. експр. смѣхнат, глуповѣт, налудничав

přitrpklý, -á, -é лѣко трѣпчив, лѣко горчив, лѣко стипчив; вѣзтрѣпчив, вѣзгорчив; горчивичък: ~ **ý humor** хѹмор с известна доза горчивина; горчив хѹмор; **mluvit ~ým hlasem** прен. говоря с известна (доза) горчивина в гласа; ~ **é stáří** прен. горчива старост

přitrž, -e ж. обикн. в съчет. **učinit, udělat ~ něčemu** книж. слѡжа край на нѣщо; **křičet o ~** книж. вѣкам, та се кѣсам; **běžet o ~** книж. тѣчам бѣрзо, бѣгам прѣзглава; **bez ~e, bez ~í** остар. непрекъснато, неспѣрно

přítřít se, -třu se св. 1. (o co; k čemu) поотрѣя се (в нѣщо); попритѣсна се (към нѣщо): ~ **třel se o zed'** той се поотрѣ в стената; **kočka se jí ~třela k nohám** кѡтката се поотѣрка, заумѣлка се в краката ѝ 2. (ke kоти, k čemu; kam) намѣрдам се, намѣкна се (при някого, при нѣщо, някъде); прислѣмча се (към някого, към нѣщо): ~ **třít se k dívkám** прислѣмча се към момѣчета; **kde může, tam se ~tře** ще се намѣрда навсякъде, където е възможно

přituhnout, третол. безл. -ne св. засѣли се, усѣли се (обикн. нѣщо неприятно): **zima zase ~la** зимата, студът отново стѣгна; **perzekuce opět ~ly** гоненията, репрѣсиите се развѣиха, изѡстриха се; ~ **lo** удари, стѣгна стѹд

přituhovat, третол. безл. -uje несв. засѣлва се, усѣлва се (обикн. нѣщо неприятно): **zima ~ovala** зимата, студът стѣгаше; **začalo ~ovat** запѡчна да стѣга стѹд

přífukáv|at, -ám несв. (koti) чѹкам се в чѣст, за здравѣто (на някого) (при наздравѣца): ~ **at si s někým** чѹкам се с някого; ~ **at snouben-cům** чѹкам се за годениците

přífuknout (si), -nu (si) св. (koti) чѹкна се в чѣст, за здравѣто (на някого) (при наздравѣца): ~ **nout si s někým** чѹкна се с някого; ~ **všichni mu ~li** всички се чѹкнаха в нѣгова чѣст; ~ **nout si s hosty** чѹкна се с гѡсти при наздравѣца

přitulit, -ím св. (koho, co ke kоти, k čemu) прилаская, притѣсна нѣжно, притѹля, гѹшна (някого, нѣщо към някого, към нѣщо): ~ **it k sobě dívku** прегѣрна, притѣсна нѣжно към себе си, гѹшна момѣче

přitulit se, -ím se св. (ke kоти, k čemu) притѣсна се нѣжно, притѹля се (към някого, към нѣщо); сгѹша се (при някого, при нѣщо; до някого, до нѣщо): ~ **it se k matce** притѣсна се нѣжно, сгѹша се до мѣйка си; **kuřátka se ~ila ke kvoč-ně** пѣленцата се сгѹшиха около квѣчката

přítulně нар. 1. лѣскаво, гальѡвно, приветливо, нѣжно: ~ **se chovat** дѣржа се лѣскаво 2. привѣр-

зано, прѣдано, признателно: **psi leželi ~ u jeho nohou** кучета лежахъ прѣдано в краката му
přítulnost, -i жс. 1. ласкавост, гальовност, приветливост, нѣжност **2.** привѣрзаност, прѣданост, признателност

přítuln|ý, -á, -é 1. ласкав, гальовен, приветлив, нѣжен: **~é chování** приветливо, нѣжно държане **2.** привѣрзан, прѣдан, признателен: **~ý pohled** признателен поглед

přítvář|et, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. (со) книж. създавам, образувам, сътворявам, оформям (нещо) допълнително, още; дооформям, достътворявам (нещо): **~et nová slova** създавам допълнително нови дүми

přítvoř|it -ím св. книж. (со) създам, сътворя, оформя (нещо) допълнително, още; дооформя (нещо): **~it nová slova** създам допълнително нови дүми

přítvrd|ý, -á, -é вѣзтвърд, твърдичък; вѣзкорав, коравичък: **~ý chléb** коравичък хляб

přiuč|it, -ím св. (koho četu) приуча (някаго към оцѣ нецѣ, към нецѣ допълнително), науща (някаго на оцѣ нецѣ, на нецѣ допълнително): **~it dítě lepším způsobům** науща детѣ на добрий обнѣски

přiuč|it se, -ím se св. (četu, рядко со) приуча се (към оцѣ нецѣ, към нецѣ допълнително); понауща се (на нецѣ от някого): **~it se něčemu novému** науща се и на оцѣ нецѣ, на нецѣ ново; **co neuměl, ještě se ~il** той се наущи (и) на това, коѣто не умѣеше, не мѣжеше

přiuč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho četu) допълнително приучвам (някаго към нецѣ), наущавам (някаго на нецѣ): **~ovat ruštině** давам (на някого) допълнителни часовѣ по руски език

přiuč|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (četu) допълнително се приучавам (към нецѣ), наущавам се (на нецѣ), изучавам (нещо): **horlivě se ~oval češtině** той ревностно изучаваше чѣшки език

přiúčt|ovat, -uji/разг. -uju св. (со k četu) 1. прибавя, впиша (нещо към сметки, изчисления и под.): **~ujte mi to k dřívější útratě!** впишѣте ми това към предишната сметка! **2. фин.** начисля (нещо към нецѣ)

přiušn|í, -í, -í в съчет. ~í žláza анат. околоушна жлезъ

přiušn|ice, -ic жс. само мн. мед. паротит, разг. заушка

příváb|it, -ím св. 1. (koho – вин. ke komu, k četu, kam) примамя, подмамя (някаго към някого, към нецѣ, някъде): **~it dítě k sobě hračkou** примамя детѣ с играчка; **~it myš do pasti** подмамя мийшка в капан; **~it vysokou (na dostřel)**

лов. примамя за отстрѣлване едър рогат дивеч (елени, сърни и под.) **2. (koho, со) книж.** привлѣка, примамя (някаго, нецѣ): **soutěž ~ila mnoho návštěvníků** състѣзаниѣто привлѣче много посетители; **~it něčí pozornost na něco** привлѣка вниманиѣто на някого върху нецѣ
příváděč, přiváděč, -e м. обикн. в съчет. ~ vody техн. подводящ водопровѣд

přívád|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. (koho, со kam) доведѣдам, завѣждам, докарвам, закарвам (някаго, нецѣ някъде): **~ět někomu hosta** доведѣдам, водя гѣст на някого; **~ět děti do školy** завѣждам децъ на училище; **~ět vodu do města** докарвам водъ в градъ; **~ět vzduch do plíc** вдйшвам, поѣмам вѣздух **2. (koho, со kam, odkud)** доведѣдам, докарвам (някаго, нецѣ някъде, в някакво положѣние, до някакво състояние и под.): **~ěla ji k němu starost o syna** при нѣго я водѣше грижата за синъ ѣ; **~ět vodu do varu** вѣзвйрам водъ ♦ **~ět na svět děti** раждам децъ; **~ět někoho do slepé uličky** вкарвам някого в задѣнена ўлица; **~ět do hrobu** вкарвам в грѣба; **~ět do normálních kolejí** вкарвам, поставям (нещъта) в рѣлси, в установѣните нѣрми; **~ět něčí krev, někoho do varu** разгневявам, ядѣсвам, изкарвам някого от кѣжата му; **~ět někoho do lidských řečí** вкарвам някого в устата на хѣрата; правя някого предмет на одүмки, на клүки и под.; **~ět někoho do úzkých** поставям някого натясно, в безизхѣдно положѣние; вкарвам някого в задѣнена ўлица, в безизхѣдица; **~ět někoho do rozpaků** обѣрквам, смущавам, хвѣрлям в смущѣние някого; **~ět někoho na scestí** отклонявам, отбйвам някого от правия пѣт; **~ět někoho z míry** изкарвам някого от тѣрпѣние, от кѣжата му; **~ět někoho z konceptu** обѣрквам, оплитам, смущавам някого; **~ět někoho do neštěstí** докарвам нещъствие на някого; докарвам някого до нещъствие; **~ět někoho k rozumu** вразумявам някого; **~ět někoho v úžas** изумявам, смайвам някого; докарвам някого до изумлѣние; **~ět někoho k zoufalství** докарвам някого до отчаяние; **~ět někoho k sobě, k vědomí** врѣщам в съзнаниѣ, съживявам, свѣстявам някого; **~ět něco ke konci** доведѣдам нецѣ до края (му); **~ět řeč na něco** насѣчвам разговор към нецѣ; **~ět někomu něco na mysl** припѣмням нецѣ на някого

přívál, -u м. 1. порѣй; прииждање, прилив на водъ: **jarní ~** прѣлетно прииждање, прѣлетни водй; **hrnout se ~em/jako ~** рүквам, лѣя се като порѣй; нахлүвам стремително, бүйно, бѣрзо **2. прен.** наплив, прилив, порѣй, лавина:

~ **krve** прилив на кръв; ~ **nadšení** прилив на въодушевление; ~ **otázek** порой, лавина от въпроси; ~ **slov** порой от думи; ~ **dojmů** порой, наплив от впечатления; ~ **tónů** порой от тонове; ~ **světla** поток от светлина

přiváljet, -ím, 3. мн. -**ejí/-í** св. (со) дотърколя, притърколя (нещо); докарам (нещо) с търкаляне: ~**et sudy k vozu** дотърколя бъчви до кола

přiváljit, -ím св. (со) дотърколя, притърколя, добутам, довлёка (тежък камък и под.); **zavřel vrátka a ~il před ně kámen** той затвори портата и постави камък пред нея

přiváljit se, -ím se св. 1. *третол.* -**í se** нахлѹе, връхлетѹ, спусне се, придойде внезапно (за множество, за природни стихии): ~**ila se lavina** спусна се, свлече се лавина; **mraky se ~ily ze severu** от север нахлѹха, спуснаха се внезапно тъмни облаци; ~**ila se noc** нощта бързо се спусна; **katastrofy se na nás ~ily** връхлетяха ни катастрофи 2. *експр.* доклата се, дотърпя се, дотърпѹза се, търкулна се (обикн. за пълен човек)

přiválovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со) дотъркалям, притъркалям (нещо); докарвам (нещо) с търкаляне: ~**ovat klády** дотъркалям греди 2. (со *čít*) опирам, подпирам, затискам, затѹлвам (нещо с нещо тежко): ~**oval dveře těžkým kamenem** той подпираше вратата с тежък камък

přivandroval|ec, -ce м. *нейор.* пришълец, разг. навлек

přivandroval|ý, -á, -é *нейор.* чужд, външен, не тѹкашен, не мѣстен (човек); който е отдалеч, от другаде

přivandr|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. *експр.* домъкна се, довлёка се; пристѹгна: ~**ovat autostopem** домъкна се, пристѹгна на автостоп 2. *експр. нейор.* пресѣля се, засѣля се някъде (без да съм желан)

přivápn|it, -ím св. (со) *сел.стоп.* наторя (почва) с калций, с вяр

přivař|it, -ím св. 1. (со *k četi*) *техн.* заваря (нещо към нещо) 2. (со *čeho*) доваря (нещо); сваря още, допълнително (нещо; от нещо): ~**it omáčky** доваря сѹс; сваря още сѹс

přivař|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со *k četi*) *техн.* заварявам (нещо към нещо) 2. (со *čeho*) доварявам (нещо); сварявам още, допълнително (нещо; от нещо)

přívát, обикн. *третол.* -**věje** св. (кого, со) доведе (някого, нещо); докара, донесе (някого, нещо): **vítr ~vál zápach spáleného dřeva** вятърът

донесе, довя мѹрис на изгоряло дърво; ~**át nemoc a smrt** *прен.* докарам, донеса болест и смърт

přiváz|at, -žu/книж. -ži св. (кого, со; кого, со *k četi*) привържа, вържа (някого, нещо); привържа, завържа (някого, нещо към нещо, за нещо): ~**zat si čistou zástěru** вържа си чиста престилка; ~**zat psa k boudě** завържа, привържа кѹче към колибка; ~**zat lod'ku ke břehu** привържа лѹдка към брег; ~**zat, uvázat si ženu na krk** *експр.* ожѣня се

přiváz|ovat, -uji/разг. -uju несв. (кого, со; кого, со *k četi*) привързвам, връзвам (някого, нещо); привързвам, завързвам (някого, нещо към нещо, за нещо): ~**ovat koně ke stromu** завързвам кон за дърво; ~**ovat si vlasy stužkou** връзвам си косата с панделка

přiváž|ek, -ku м. добавка, прибавка (обикн. към количество, към тегло и под.): **kosti jako ~ek k masu** кѹкали като добавка към месѹ; ~**kem ti dám dobrou radu** накрая в добавка от мен ще ти дам един добър съвет

přiváž|et, -ím, 3. мн. -**ejí/-í** несв. 1. (кого, со; кого, со, *kat*) докарвам, закарвам (някого, нещо някъде): ~**et obilí** докарвам жѹтѹ 2. (со *koti*) донѣсям, нѹся (нещо на някого) (от пътуване): ~**et si mnoho knih** донѣсям си много книги 3. (со) *остар.* достѣвам, довозвам (стоки и под.)

přívdat se, -vdám se св. (*kat*) вляза в семейство чрез женѹтба; стана члѣн на семейство чрез женѹтба; омѣжа се (някъде) (за жена): ~**vdala se do dobré rodiny** чрез женѹтбата си тя отиде в добро семейство; ~**vdat se do statku** омѣжа се за чѹвѣк с чифлик, с имѣние; вляза в чифлик, в имѣние чрез женѹтба

přívěs, -u м. 1. ремаркѣ; каравана; прикачвач: **výklopný** ~ самосвѣлно ремаркѣ; **auto s ~em** кола с ремаркѣ; **obytný** ~ каравана 2. кош на мотоциклѣт

přívěs|ek, -ku м. 1. колиѣ с висѹлка, с висѹщо украшѣние; висѹлка (към гривна и под.): **náramek s ~ky** гривна с висѹлки 2. издѹтък, изрѹстък: **červovitý ~ek slepého střeva** *анат.* апѣндикс 3. *експр.* придѹтък, второстѣпенна част: **předměstský ~ek** предградие, крайградски квартал

přívěs|it, -ím св. (со *k četi*) закача, окача, прикача, провѣся (нещо към нещо): ~**it lampu ke stropu** окача лампа на таван

přívěsk|a, -y ж. *тѹрг.* етикѣт (за цена върху денкове сѹс стоки)

přivesl|ovat, -uji/разг. -uju св. (*kat*) доплѹвам,

акостірам (някъде); спрѧ (на брега) (за водно транспортно средство с гребла)

přívěsn|ý, -á, -é прикачен, прикачвам; кѡйто се закача, прикача: **~ý vůz** ремаркѣ; **~ý vozík (u motocyklu)** кѡш (на мотоциклѣт)

při|vést, -vedu св. 1. (koho, co kam) доведѧ, заведѧ (някого, нещо някъде): **~vést děti do školy** заведѧ деца на училище; **~vést někoho k nějakému názoru** прен. убедѧ някого в нещо; насѡча някого към определен вѣзглед; създѧм у някого определен вѣзглед; **co vás sem ~vedlo?** каквѡ ви доведѣ тук? каквѡ тѣрсите? каквѡ искате? **náhoda mu ~vedla do cesty přítele** случѧят, случайността го срѣщна с един приятел 2. (koho, co kam, odkud) доведѧ, докарѧм (някого, нещо някъде, в някакво положение, до някакво състояние): **~vést někoho do trapné situace** поставѧ някого в нелѡвко положение; **~vést někoho do neštěstí** причинѧ, докарѧм нещѧстие на някого; докарѧм някого до нещѧстие; **~vést třaskavinu k výbuchu** възпламенѧ взривно вещество; **~vést mléko do varu** кипна, сварѧ, възврѧ мляко; **~vést na statek hospodyní** доведѧ стопѧнка в чифлик; **~vést někomu na krk dvě děti** експр. окача, увѣся на някого (и) двѣ деца на шията; **~vést někoho na svou stranu** прен. спечѣля, привлѣка някого на свѡя странѧ, за свѧзку

~vést někoho do práva някого пред съдѧ; **~vést někoho do hrobu** вкарѧм някого в грѡба; уморѧ някого; **~vést někoho do blázince** вкарѧм някого в лѣдница; подлѣдѧ някого; **~vést na svět** родѧ (деца); **~vést někoho do rozpaků** обѣркам, смутѧ някого; хвѣрля някого в смущѣние; **~vést někoho do úzkých** поставѧ някого натѣсно, в безизхѡдно положение; вкарѧм някого в задѣнена ѹлица, в безизхѡдица; **~vést někoho do lidských řecí** вкарѧм някого в устѧта на хѡрата; напраѧ някого предмет на одѣмки, на клѣвки и под.; **~vést někoho na scestí** отклонѧ, отбѧ някого от правѧ пѣт; **~vést někoho na mizinu** разорѧ, разсѧпя някого; **~vést někoho na žebračskou hůl** докарѧм, доведѧ някого до просѧя, до прѡсѣшка тоѧ; **~vést někoho vepsí** докарѧм, доведѧ някого до бѣдствено положение; **~vést někoho do varu** разгнеѧя, вбѣся, ядѡсам някого; изкарѧм някого от кѡжата му; **~vést někoho do nálady** докарѧм някого до настроѣние; създѧм на някого (добрѡ) настроѣние; **~vést někoho k sobě, k vědomí** (вѣз)вѣрна, докарѧм някого в съзнѧние; свѣстѧ някого; **~vést někoho na dobrý nápad** насѡча някого към добрѧ идѣя;

наведѧ някого на добрѡ хрѣмване; **~vést někoho na myšlenku** наведѧ, насѡча някого към мѧсъл; **~vést někoho na stopu** насѡча някого към следѧ; **~vést někoho na jiné myšlenky** разсѣя някого; отвлѣкѧ мѧслите, внимѧниѣто на някого; **~vést do pořádku** слѡжа, приведѧ в рѣд; вѣведѧ рѣд; подрѣдѧ; **~vést něco nazmar** похабѧ, унищѡжѧ нещо; хвѣрля нещо на вѣтѣра; **~vést vničeť** разрушѧ, унищѡжѧ, похабѧ нещо; **~vést někoho na buben** разорѧ напѣлно, докарѧм някого до пѣлно разорѣние; **~vedl ženu do jiného stavu** женѧта забременѧ от нѣго; **~vedl děvče do hanby** остар. момѧчетѡ забременѧ от нѣго; тѡй обезчѣстѧ, опозорѧ момѧчетѡ; **~vést řeč na něco** заговѡря за нещо; **~vést někomu něco na paměť** подсѣтя някого за нещо; напѡмнѧ на някого за нещо; **~vést z míry a)** изкарѧм някого от рѣлси **б)** изкарѧм някого от тѣрпѣние, от кѡжата му; **~vést z konceptu** обѣркам, оплетѧ, смутѧ някого; **~vést někoho k rozumu** вразумѧ някого 3. в съчет. **~vést to (kam, na co) разг.** доведѧ, докарѧм нещо (до някъде, до някакѡв резултат); стѧгна (до-някъде в положителен или отрицателен аспект)

далѣче; **uč se, abys to někam ~vedl!** учѧ (се), за да постигнеш нещо, за да излѣзе нещо от тѣбе! **~vést to na doktora** стѧна дѡктор; **~vést to na šibenici** стѧгна до бесѧлото 4. (koho – вин. о со) остар. лишѧ (някого от нещо); **~vést někoho od rozumu** лишѧ някого от рѧзум; побѣркам някого; **~vést o hlavu** отнѣма живѡта на някого

přívěš|ovat, -uji разг. **-uju** неск. (со к ѣтѣи) закарѣвам, окачѣвам, прикачѣвам (нещо към нещо): **~ovat na řetízek drobné ozdůbky** закарѣвам, окачѣвам на верѧжка дрѣбни украсѣнийца **přívětivě** нар. приветлѧиво, лѧскаво, любѣзно **přívětivost, -i** жс. приветлѧивост, лѧскавост, любѣзност

přívětiv|ý, -á, -é приветлѧив, лѧскав, любѣзен

při|vézt, -vezu св. 1. (koho, co; koho, co kam) докарѧм, закарѧм (някого, нещо някъде): **~vézt pytle s obilím** докарѧм чувѧли с жѧтѡ; **~vezli ho do nemocnice** докараха го, закараха го в бѡлница; **lod' nás ~vezla do přístavu** кѡрабѧт ни закарѧ, докарѧ до пристѧнищѣто 2. (со кѡту) донѣсѧ, докарѧм (нещо на някого) (от пътуване): **cos nám ~vezl?** каквѡ ни донѣсѣ? **~vézt si mnoho knih** донѣсѧ си мнѡго кнѧжки **přív|inout, -nu** св. (koho) прѧтѧсна, прѧгѣрна нежно, гѡшна (някого): **~nout k sobě dítě** нежно прѧгѣрна, гѡшна детѣ

přiví|nout se, -nu se св. (*ke komu*) притисна се, гүшна се (*към някого, до някого*): **~nout se k matce** притисна се нежно, гүшна се до майка си
přivír|at, -ám нескв. (*co*) 1. притврям (*врата и под.*): **~at dveře** притврям вратà 2. примижавам (*с очи*); присвйвам, притврям (*очи и под.*): **~at víčka** присвйвам клепàчи; **~at oči** притврям очи, примижавам с очи 3. прищипвам, прискрипвам, притйскам (*нещо при затваряне*): **~at (si) prsty mezi dveře** прискрипвам (си) прѣстите на вратà 4. намалявам (*нещо*): **~at plyn** намалявам (прйток на) гàз; **~at plamen** намалявам (височина на) плàмък
přivír|at se, -ám se нескв. притврям се; присвйвам се: **dveře se ~aly** вратàта се притвряше; **oči se mu ~ají únavou** очите му се притвряят от умòра
přivítac|í, -í, -í в съчет. **~í proslov** привѣтствено слòво, привѣтствена реч
přivítan|á, -é ж. обикн. в съчет. **na ~ou** в привѣтствие; като привѣтствие; за добре дошли: **několik slov na ~ou** няколко дүми за добре дошли; няколко привѣтствени дүми; **podat ruku na ~ou** ръкувам се при посрещане, за добре дошли
přivítán|í, -í ср. посрещане с привѣтстване, с привѣтствена реч, с привѣтствено слòво: **srdečné ~í příchozích** сърдечно посрещане на новодошли; **připravít vše na ~í nového roku** пригòтвя всичко за посрещане на Нòва годìна
přivít|at, -ám св. 1. (*koho – вин.*) привѣтствам, поздравя (*някого*) при посрещане: **~at hosty** привѣтствам гòсти с добре дошли; **oba přátelé se ~ali polibkem** двàмата приятели се поздравиха с целўка, разцелўваха се при срещане 2. (*koho – вин. jak*) посрещна (*някого* *някак, по някакъв начин*): **~at někoho pláčem** посрещна някого с плач; **~at nepřítele dělostřelbou** посрещна неприятел с орьдѣйна стрелбà; **~al nás liják** посрещна ни проливен дъжд; **~at někoho s otevřenou náručí** прен. посрещна някого с отворени обятия 3. (*co*) посрещна (*нещо*) с одобрение; привѣтствам, одобря (*нещо*): **~at novou sbírku básní** посрещна с одобрение, привѣтствам нòва стихосбйрка; **~at sdělení s úlevou** посрещна съобщение с облекчение
přivlast|ek, -ku м. език. определение, атрибут: **~ek shodný** съгласувано определение; **~ek neshodný** несъгласувано определение; **~ek volný** обособено определение; **~ek těsný** неособено определение
přivlastkov|ý, -á, -é език. определителен, атри-

бутивен: **~á věta** подчинено определително изречение
přivlastn|it si, -ím si св. (*co*) присвоя (си) (*нещо*): **~it si něčí zásluhy** присвоя (си) нѣчи заслүги
přivlastňovac|í, -í, -í език. притежателен, посесйвен: **~í přídavné jméno** притежателно прилагателно йме; **~í zájmeno** притежателно местоимение; **~í genitiv** родителен падѣж за притежание, притежателен родителен падѣж
přivlastň|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. (*co*) присвоявам (си) (*нещо*): **~ovat si cizí nápady** присвоявам си чўжди идèи
přiv|léci, разг. přivléct, -vleču/книж. -vleku, přivlék|nout, разг. přivlík|nout, -nu св. (*koho, co kam*) домъкна, довлекà, примъкна, дотѣгря (*някого, нещо някъде*): **~vléci kufr na nádraží** експр. домъкна, замъкна кўфар на гàрата; **~vléci na zádech pytel mouky** експр. домъкна, довлекà на гърбà си чувàл (с) брашнò
přiv|léci se, разг. přivléct se, -vleču se/книж. -vleku se, přivlék|nout se, разг. přivlík|nout se, -nu св. (*kam*) експр. домъкна се, довлекà се, дотѣгря се, примъкна се (*някъде*): **~vléci se polomrtev do tábora** домъкна се полумъртъв до лагèр
přivléknout, přivléknout se, přivlíknout, přivlíknout se вж. **přivléci, přivléci se**
přívod, -u м. 1. прйток, подаване, докарване, придвижване, подвòзване: **~vláhy** прйток на влага; **~potravín** достàвяне, докарване на хранителни стòки 2. техн. електр. входящ кабел; нагнетателен трьбопровод; подаване; захранване; вход: **antenní ~** антèноотвòд; **~kabelový** кабелен вход; **~paliva** захранване с горйиво; **~vysokofrekvenční** висòкочестòтен вход
přívod|it, -ím св. (*co*) *книж.* причиня, предизвикам (*нещо*); стàна причина (*за нещо*); докарàм (си), навлèка (си) (*нещо*): **~it změnu v politice** предизвикам промяна в политиката; **~it zhoršení zdravotního stavu** влошà здравослòвно състояние; **~it si zranění** навлекà си раняване; докарàм си (на)раняване
přívod|ní, -ní, -ní, přívod|ný, -ná, -né, přívod|ový, -ová, -ové техн. обикн. в съчет. **~ní/~ný kábel** захранващ кабел; **~ní/~né/~ové potrubí** захранващ трьбопровод; **~ní/~ová šňůra** входящ проводник
přivol|at, -ám св. 1. (*koho, co*) извикам, викна, призова (*някого, нещо*): **dítě křikem ~alo matku** детèто с вик призова, повйка майка си; **~at pomoc signály SOS** извикам пòмощ със сигнали SOS; **~at sousedy za svědky** призова съсèди като свидèтели; **~at lékaře** повикам лèкар **~at staré časy** прен. спòмня си за

prývyklý, -á, -é (*četi*) привикнал, свикнал (*на нешто, с нешто*)

přizn[at se, -ám se *св. (k čemu)* призна́я си (*нещо*):
~at se k vině призна́я (си) ви́на; **abych se ~al,**
moc mě to netěší открове́но ка́зано, пра́во да
 си ка́жа, да си призна́я, това́ не ме́ ра́два мно́-

ю♦ **~atěm** (за) признавам
чистосърдечно б) признава без насилие
přiznáv|at, -ám несов. 1. (со) признавам (нещо): **sebekriticky ~at chybu** самокритично признавам грешката си 2. (кому со) признавам (нещо на някого; че някой притежава нещо, че е някакъв): **~at někomu obětavost** признавам, че някой е жертвоготовен 3. (со) присъждам, отрещявам, давам, признавам (нещо): **~at někomu nárok na něco** признавам на някого право върху нещо, уважавам нечия претенция към нещо 4. в съчет. **~at barvu** картоигр. а) отговарям на боя б) прен. експр. откривам картите си; казвам открито какво мисля
přiznáv|at se, -ám se несов. (к чему) признавам си (нещо): **~at se k vině** признавам си вина; **~ám se, že tomu nerozumím** откровено казано, право да си кажа, не го разбирам; признавам си, че не разбирам това
přiznivě нар. благосклонно, доброжелателно, положително, благоприятно: **byl mu ~ nakloněn** той бе благосклонно, доброжелателно настроен към него; **vyslovit se o něčem ~** изкажа се положително за нещо; **~ vyřídit žádost** удовлетвори мълба
přizniv|ec, -ce м. 1. доброжелател; покровител; меценат: **umělec podporovaný bohatým ~cem** човек на изкуството, подкрепян от богат меценат 2. любител, почитател, привърженик: **~ci kopané** любители, привърженици на футбола
přizniv|kyn|ě, -ě ж. 1. доброжелателка; покровителка; меценатка 2. любителка, почитателка, привърженичка
přizniv|ý, -á, -é 1. (кому, чему) благосклонен, доброжелателен (към някого, към нещо); положителен: **bude-li mi osud ~ книж.** ако съдбата е благосклонна към мен; **~ý poměr k někomu** положително, доброжелателно отношение към някого; **ukázat ~ou tvář** държам се, отнеса се благосклонно, доброжелателно 2. подходящ, удовлетворителен, благоприятен, положителен: **~é poměry** благоприятни условия; **~é počasí** благоприятни метеорологични условия; **čekat na ~ý vítr а)** чакам попътен вятър б) прен. чакам удобен, подходящ случай; **~á odpověď** положителен, удовлетворителен отговор; **vzít ~ý obrat** взема, придобива положителен обрат; **v ~ém případě** при подходящ, при удобен случай
přízov|ý, -á, -é трикотажен; който се отнася към прѣжда; плѣтен: **~é rukavice** плѣтени ръкавици
přizpůsob|it, -ím св. (со, рядко коho чему) приспособя, приготвя, наготвя (нещо към нещо);

съобразя (нещо с нещо); адаптирам, акомодирам (нещо към нещо): **~it šaty postavě** приготвя рокля към фигурата; **~it stravu požadavkům diety** съобразя храна с изисквания на диета; **~it vydání příjmům** поставя разходи в съответствие с приходи
přizpůsob|it se, -ím se св. (кому, чему) приспособя се, приготвя се, наготвя се (към някого, към нещо); съобразя се (с някого, с нещо); адаптирам се, акомодирам се (към нещо): **~it se situaci** приспособя се към ситуация, съобразя се със ситуация
přizpůsobivě нар. в съответствие с обстоятелствата, съобразно обстоятелствата
přizpůsobivost, -i ж. 1. приспособимост, нейор. нагаждателство: **~ lidské povahy** приспособимост на човешката натура; **prospěchářská ~** сметкаджийско нагаждателство 2. в съчет. **~ organizmu** биол. адаптация на организма 3. в съчет. **~ oka** физиол. акомодация на окото
přizpůsobiv|ý, -á, -é приспособим, приспособяващ се; който лесно се приспособява, пригажда, нагажда, адаптира
přizpůsobovac|í, -í, -í в съчет. **~í schopnost** приспособимост, адаптируемост; способност за приспособяване, за адаптация
přizpůsob|ovat, -uji/разг. -uju несов. (со, рядко коho чему) приспособявам, пригаждам, нагаждам (нещо към нещо); съобразявам (нещо с нещо); адаптирам, акомодирам (нещо към нещо): **~ovat krok chůzi druhého** нагаждам крачка към вървежа на друг
přizpůsob|ovat se, -uji se/разг. -uju se несов. (кому, чему) приспособявам се, нагаждам се (към някого, към нещо); съобразявам се (с някого, с нещо); адаптирам се, акомодирам се (към нещо): **rostlina se ~uje změněným půdním podmínkám** растението се приспособява към променените почвени условия
přízračn|ý, -á, -é книж. 1. призрачен, химерен: **~ý zjev** призрак; **~á bělost** призрачна белота 2. ужасяващ, страхотен
přízrak, -u м. призрак, видение, привидение, химера: **bledý jako ~** блѣд като призрак; мъртвѣшки блѣд; **~ krize a nezaměstnanosti** прен. призрак на кризата и безработицата
přízřel|ý, -á, -é рѣжав, вѣзрѣж, червенѣкав (обикн. за коса)
při|zvat, -zvu св. (коho – вин. к чему) призова, приканя (някого към нещо); повикам, извикам (някого за нещо): **~zvat další svědky** призова нови свидетели; **~zvat odborníky k spolupráci** покана, призова специалисти за

сътрудничество; **~zvat k nemocnému dalšího lékaře** повикам още един лекар при болен

přízvisk|o, -a *ср.* прѳзвище, прякор: **znát někoho pod ~em** познавам някого под прѳзвище; **vy-sloužit si ~o** спечѳля си, заслужи си прякор

přízvuknost, -i *ж. език.* удареност, акцентуваност (на гласна, на сричка и под.)

přízvukn|ý, -á, -é **1.** *език.* ударен, акцентуван; който носи, който има ударение: **~á slabika** ударена сричка, сричка под ударение; **~é slovo** дума под ударение; ударена, акцентувана дума

2. *лит.* тонически, акцентен: **~ý verš** тонически стих **3.** *в съчет.* **~á doba** муз. силно време

přízvuk, -u *м.* **1.** акцент, изговор, произношение: **mluvil česky s německým ~em** той говореше чѳшки с немски акцент **2.** тон, интонация, отгѳнък, нюанс; израз: **mluvit s ~em pohrdání** говорѳ с пренебрежителен тѳн; **ironický ~** ироничен тѳн, иронична интонация; **řící beze všeho ~u** кажа съвсѳм безизразно **3.** *книж.* характер: **lidový ~ kultury** народностен характер на култура **4.** *език.* ударение: **hlavní ~** главно ударение; **vedlejší ~** второстѳпенно ударение; **slovní ~** слѳвно ударение; **větný ~** изречѳнско, фразово ударение; **volný ~** свободно, размѳместно, нефиксирано ударение; **po-hyblivý ~** подвижно ударение; **stalý ~** свѳзано, фиксирано, постоянно ударение **5.** *муз.* акцент

přízvuk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (коти, чети)* **1.** съпровождам (някого), акомпанирам (на някого) (с муз. инструмент): **~ovat zpěvákovi na harmoniku** акомпанирам на певѳц с акордеѳн **2.** пригласям, припявам (на някого, на нещѳ); подѳмам (песен и под.) заѳдно (с някого): **tiše ~oval příjemným hlasem** тѳй тихо припяваше с приятен глас **3.** съгласявам се с дѳмите, с рѳчта и под. (на някого); пригласям (на някого); повтѳрям чѳжди дѳми, чѳжда рѳч и под.: **hlasitě ~ovat řečníkovi** гласно, шѳмно, грѳмко изразявам съгласие с орѳтор

přízvuk|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* поставям, слагам ударение (върху нещѳ); произнасям (нещѳ) под ударение; акцентирам (нещѳ): **~ovat slabiku** произнасям сричка под ударение

přízvukov|ý, -á, -é *език.* акцентен, тоничен; който се отнася към ударение: **~á jednotka** акцентен такт, акцентна цялост; **~ý takt** акцентен такт

přížen|it se, -ím se *св. (kam)* вляза, отида (в дом, семейство и под.) чрез женѳтба; ожѳна се, отида заврѳн зѳт (някъде): **~it se do rodiny** вляза в семейство чрез женѳтба; **~it se do města** отида в градѳ (като) заврѳн зѳт

příživ|it se, -ím se *св. 1. (kde; s kým)* преживѳя (при някого) покрай дрѳгите; наям се, хапна

си (при някого) покрай дрѳгите: **~it se na hostině** наям се покрай дрѳгите на гошѳвка; **chtít se lehko ~it** ѳскам да се изхрѳня, да преживѳя по лѳк наѳин **2. (při čem)** *експр. пейѳр.* извлекѳ полза, намажа, облажа се, възползвам се (от нещѳ) за чѳжда смѳтка; *разг.* удѳря кѳравото: **kouká, kde by se ~il** тѳй тѳрси кѳдѳ мѳже да намаже, да удѳри кѳравото; **~it se na statku** живѳя за чѳжда смѳтка в имѳние, изхрѳня се за смѳтка на нѳчие имѳние

příživnic|e, -e *ж. пейѳр.* храненица, дармоѳдка, тунейдка; женѳ, която живѳе на чѳжда смѳтка

příživnick|ý, -á, -é **1.** *биол.* паразитен **2.** *пейѳр.* паразитен, дармоѳдски, тунейдски: **~á třída** паразитна клѳса

příživnictv|í, -í *ср. 1. биол.* паразитизъм **2.** *пейѳр.* паразитизъм, дармоѳдство, тунейдство: **~í na popularitě** паразитиране върху популярност

příživník, -a *м.* **1.** *биол.* паразит **2.** *пейѳр.* паразит, храненик, дармоѳд, тунейдец; чѳвѳк, който живѳе на чѳжда смѳтка

příživ|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (koho, co)* подхранвам, подсилвам с хранѳ (някого, нещѳ): **~ovat kojence umělou výživou** подхранвам кѳрмаѳе с изкѳствена хранѳ

příživ|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1. (kde; s kým)* преживявам, прехранвам се (при някого) покрай дрѳгите; наяждам се, хапвам си (някъде, при някого) покрай дрѳгите: **~ovat se u souseda** преживявам, прехранвам се покрай съсѳда (си); **~ovat se při hodech** преживявам, прехранвам се покрай угощѳния **2. (při čem)** *експр. пейѳр.* извличам полза, намазвам, облажвам се, възползвам се (от нещѳ) за чѳжда смѳтка; удѳрям кѳравото: **~ovat se na práci ostatních** възползвам се от работата на дрѳгите; **~ovat se na něčí popularitě** извличам полза от нѳчия популярност

psac|í, -í, -í **1.** писмен; който е предназначен за писане: **~í stůl** бюрѳ, писѳлище, писѳлищна мѳса; **~í stroj** пишѳща машинѳ; **~í potřeby** писмени принадлежности; **~í papír** *снец.* хартия за писане, за писмѳ **2. в съчет.** **~í písmena** ръкописни бѳкви

psan|ec, -ce *м.* **1.** изгнѳник, безѳтѳчественик **2. истѳр.** чѳвѳк в немѳлост; чѳвѳк, отхвѳрлен, отритнат от обществѳто; обезправѳн чѳвѳк; пѳрий: **jíž vzhůru, ~ci této země!** на крак, о пѳрии презрѳни!

psan|í, -í *ср. 1.* писане: **způsob ~í čínských jmen** наѳин за писане на китѳйски именѳ; **být znalý ~í** грамѳтен съм **2. учил.** чѳс, урѳк по писане; писане: **mít (ve škole) hodinu ~í** ѳмам (в училѳще) чѳс по писане **3.** писмѳ

psaníček [o, -a *ср. умал. експр.* 1. писъмцѣ 2. пред-
мет с форма на плик: ~o **pod paží** чантичка-
плик под мишница; **gram heroinu v ~u** жарг.
една доза хероин, едно пликче хероин

psan|ý, -á, -é 1. писан; ръкописен (*противопол.*
напечатан): ~é **noty** писани ноти; **literatura**
~á a **tištěná** писана и печатна/печатана ли-
тература♦ **je ~ý** не е писан
закон, неписано правило е, че... 2. писмен
(*противопол.* устен): ~é **instrukce** писмени
инструкции; ~ý **projev** писмено изказване;
изказване в писмена форма; ~é **právo** юрид.
писано право

psárk|a, -y *ж. бот.* класица (*Alopecurus*)

psát, píšu/книж. **píši** *несв.* 1. (*со; о čet*) пиша
(нещо; за н ещо): **učit se ~ ý** ча се да пиша;
~ (**si**) **deník** вода (си) дневник; **noviny píšou**
o pražském metru вестниците пишат за праж-
кото метро; **psal se rok 1848** *остар.* бѣше
1848 год♦ **~ do knihy** вписва

но счетоводство; мѣря с двѣн аршин; ~ **za**
něčím (definitivní) tečku слѣжа край, точка
на нѣщо; **má to psáno ve tváři** изписано е на
лицѣто му/ѝ; познава се по лицѣто, по погледа,
по очите му/ѝ; **je psáno ve hvězdách** предо-
пределѣно е, предрѣчено е; ~ **černou křídou do**
kolína a) нѣщо не сѝ заслужава да бѣде за-
помнено **б)** трябва да обѣрнем нѣщо (*за нещо*
хубаво, което се случва рядко); **to si piš, že...**
разг. експр. можеш да бѣдеш сигурен, бѣди
сигурен, че... 2. (*со*) записвам, отбелязвам (*не-*
що е писано)♦ **~ ke**

stojí psáno, že to musím udělat? кѣдѣ е писано,
кѣде пише, че трябва да направа това? **co není**
psáno, to není dáno *поговорка* дѣма дѣпка
не прави; ~ **něco někomu k dobru, ke cti** пиша
червена точка на някого; вписвам нѣщо в
актива на някого 3. (*коти*) пиша (писмѣ) (*на*
някого): ~ **rodičům** пиша (писмѣ) на родите-
лите си; ~ **si s někým** кореспондирам си, пиша
си с някого 4. работя (*в канцелария и под.*)
като **а)** писар **б)** машинописец: **píše v kanceláři**
той/тя работи като машинописец/машино-
писка 5. (*со*) пиша, създавам (*роман, опера и*
под.): ~ **verše** пиша стихотворѣния; ~ **operu**
композирам, пиша опера; ~ **do novin** пиша
във вѣстник/вѣстници; ~ **pro divadlo** пиша за
театър; създавам драматични произведѣния

psav|ý, -á, -é който обича да пише; който се
отнася към прекомерно писане; *пейор.* гра-
фомански: ~á **horečka** писаческа, графоман-
ска трѣска; ~ý **člověk** човѣк, който пише много,
прекомерно

pseudogotick|ý [-ty-], -á, -é *архитект.* псевдо-
готически, лѣжеготически

pseudogotik|a [-ty-], -y *ж. архитект.* псевдо-
готика, лѣжеготика

pseudohumanitárn|í [-ny-], -í, -í псевдохума-
нитарен, лѣжехуманитарен

pseudointelektuálsk|ý, -á, -é псевдоинтелек-
туален, лѣжеинтелектуален

pseudoklasicizm|us, pseudoklasicism|us [-zm-],
-u *м. изк.* псевдокласицизм, лѣжекласи-
цизм

pseudoklasicistick|ý [-ty-], -á, -é *изк.* псевдо-
класицистичен, лѣжекласицистичен

pseudomarxistick|ý [-ty-], -á, -é псевдомарк-
систки, лѣжемарксистки

pseudomorálk|a, -y *ж.* псевдоморал, лѣже-
морал

pseudonym I, -u *м. неодоуш.* псевдоним: **psát**
pod ~em пиша под псевдоним

pseudonym II, -a *м. одуш.* автор, който пише
под псевдоним

pseudonymně *нар.* под псевдоним: ~ **uveřejnit**
публикувам под псевдоним

pseudonymn|í, -í, -í който се отнася към псевдо-
ним: ~í **spis** съчинѣние, публикувано под псев-
доним; ~í **básník** поет, който публикува, пи-
ше под псевдоним

pseudoprofesionál, -a *м.* псевдопрофесиона-
лист, лѣжепрофесионалист

pseudoreklam|a, -y *ж.* псевдореклама, лѣже-
реклама

pseudorenesančn|í [-sa-], -í, -í *архитект.* псевдо-
ренесансов, лѣжеренесансов

pseudouměleck|ý, -á, -é псевдохудожествен,
лѣжехудожествен

pseudouměn|í, -í *ср.* псевдоизкуство, лѣже-
изкуство

pseudovědeck|ý, -á, -é псевдонаучен, лѣже-
научен

ps|í, -í, -í 1. кучешки: ~í **spřežení** кучешки впряг;
~í **drezura** дресѣра на кучета; ~í **věrnost** *прен.*
експр. кучешка вярност, преданост; ~í **dni**
остар. разг. горѣщници, горѣщи лѣтни дни
между 22 юли и 22 август; ~í **víno** *бот.* кѣ-
чешко грѣзде (*Parthenocissus*); ~í **dečky** га-
мачи♦ **~í** (за студѣн **б**) *прен. експр.* недостѣпен; студѣн

като лѣд (*за човѣк*); **dělat, provádět ~í kusy,**
kousky правя, играя, въртя (бѣсни, шѣмни)
номера; бесѣвам; (**na**)**strčit, strkat na někoho**
~í **hlavu; nasadit, nasazovat někomu ~í hlavu**
a) изкар(в)ам някого най-лѣшия; (**na**)говѣря
за някого най-лѣшото **б)** (**na**)права на някого
най-лѣшото 2. *експр.* кучешки, отвратителен,

тѣжък, непоносѣм, ужасен: **~í život** кучешки живѣт; **~í počasí** кучешко врѣме, мнѣго лѣшо врѣме; **~í cesta** отвратѣтелен, ужасен пѣт **3. в съчет.** **~í syne!** ругатня кѣчи сѣне! пѣси сѣне! сѣкин сѣне! **přivést někoho ve ~í/vepsí** доведѣ някого до окѣяно положѣние; **být ve ~í/vepsí** спѣкана ми е работата; в окѣяно положѣние сѣм; **přijít ve ~í/vepsí** стѣгна до окѣяно положѣние; **dát, vydat něco ve ~í/vepsí** оставѣ(м) нѣщо на произвѣла на сѣдбѣта

psic|e, -e ж. кѣчка

psíček, -ka м. умал. експр. кѣченце, кутрѣ

psík, -a м. умал. експр. кѣченце, кутрѣ

psin|a, -y ж. **1. разг. експр.** майтѣп, шегѣ; забѣва, развлѣчение: **dělat si ~u** правѣ си майтѣп; **užít si ~u** прекѣрам мнѣго вѣсело; мнѣго се весѣля, мнѣго се шегѣвам при сѣбиране, при прекѣрване; **být někomu pro ~u** слѣжа за посмѣшище на някого; **děláš to vážně, nebo ze ~y?** сериѣзно ли го правѣиш или се майтѣпиш, или на майтѣп? **2.** кѣчешка миризма: **páchne ~ou** мирише на кѣче

psí kůrno кѣчешки стѣд, голѣм стѣд

psink|a, -y ж. ветер. мед. кѣчешка чѣма; гѣна

psírn|a, -y ж. рядко кучѣрник, обикн. в съчет.

♦ **psisk|o, -a ср.** експр. пейор. пес; кѣчище, пѣсище, голѣмо кѣче

psohla|vec, -vce м. **1.** Psohlavci „Песоглѣвци“ (истор. роман от Ал. Ирасек) **2.** „псѣхлавци“ (етноним на ходите – населѣниѣто, охранѣваѣщо чешко-баварската граница, спорѣд кучешката глава в герба им)

psot|a, -y ж. експр. **1.** несгѣда, прѣтеснѣние, грѣжа, неприѣтност, мѣчнѣтия; нѣжда, немотѣя, нищѣта, мизѣрия: **žít v ~ě a bídě** живѣв в грѣжи и мизѣрия **2.** кѣчешко врѣме; кѣша, лапѣвица: **v dešti a ~ě** в дѣжд и лапѣвица

psotník, -u м. гърч, спѣзѣм, конвѣлсия (болест); дѣтска епилѣсия; мед. еклѣмпсия, тетѣния: **malé děti umíraly často na ~** малѣките деѣа чѣсто умираѣт

div jsem z toho nedostal ~ разг. (такѣ се изплѣших), че едѣвѣ не сѣ глѣтнах езѣка, едѣвѣ не умрѣх от стрѣх; **z tebe by člověk dostal ~** експр. от твоѣто дѣржѣние, поведѣние чѣвѣк мѣже да полудѣе; тѣ мѣжеш да уморѣиш чѣвѣка

psovit|ý, -á, -é в съчет. **šelmy ~é** зоол. сѣмѣйство Кѣчета (Canidae)

psovod, -a м. водѣч на (ловдѣийски) кѣчета

psovsk|ý, -á, -é 1. кѣчешки; кѣйто е като (на) кѣче: **~á věrnost** кѣчешка вѣрност; **~á podlí-zavost** кѣчешко раболѣпѣе **2. експр.** кѣчешки,

тѣжък, непоносѣм, отвратѣтелен, ужасен: **~ý život** кѣчешки живѣт

pst, pss(s)t междум. шшт, шшт (за приканване кѣм тишина): **~, ani muk!** шшт, нѣто гѣк!

pstruh, -a м. зоол. пѣстѣрѣва (Trutta)

pstruhov|ý, -á, -é кѣйто се отнѣся кѣм пѣстѣрѣва:

~ý potok потѣк, в кѣйто се вѣдят пѣстѣрѣви;

~é pásmo зѣна на пѣстѣрѣвите

pstruž|í, -í, -í кѣйто се отнѣся кѣм пѣстѣрѣва: **~í jikry** хайвѣр на пѣстѣрѣва

psychiatr, -a м. психѣатѣр

psychiatrie, -e ж. мед. психѣатрия

psychiatricky нар. психѣично, психѣически; душѣвно

psychiatrick|ý, -á, -é психѣатѣрѣчен

psychick|ý, -á, -é психѣичен, психѣически; душѣвен

psychik|a, -y ж. книж. псѣхика; душѣ, душѣвност

psychoanalýz|a, -y ж. псих. мед. псѣхоанѣлиза

psycholingvistik|a [-tu-], -y ж. езѣк. псѣхोलѣнгѣвѣстика

psycholog, -a м. психѣлѣг

psychologicky нар. психѣлогѣчески; в психѣлогѣческо отнѣшѣние: **je možno to vysvětlit ~** това мѣже да се обѣснѣ психѣлогѣчески; **~ zajímavý** инѣресен в психѣлогѣческо отнѣшѣние

psychologick|ý, -á, -é 1. психѣлогѣчен, психѣлогѣчески: **~ý moment** психѣлогѣчески мѣмент; **~ý experiment** психѣлогѣчески експѣримѣнт; **~ý román** лит. психѣлогѣчески роман **2.** психѣичен, психѣически: **~ý vývoj** психѣическо развѣтие; **~é rozpoložení** психѣическо сѣстоѣние (на духѣ)

psycholog|e, -e ж. **1.** психѣлѣгия: **experimentální ~e** експѣримѣнтѣлна психѣлѣгия; **pedagogická ~e** педагогѣческа психѣлѣгия; **inženýrská ~e** инжѣнѣрна психѣлѣгия **2.** психѣлѣгия, псѣхика, душѣвност; **~e národa** психѣлѣгия, душѣвност на нарѣд; нарѣдопсихѣлѣгия; **~e umělce** тѣврѣческа душѣвност на чѣвѣк на изкѣството; **~e dítěte** псѣхика на дѣтѣ

psycholožk|a, -y ж. психѣлѣжка, женѣ психѣлѣг

psychopat, -a м. психѣпат

psychopatolog, -a м. псѣхопатѣлѣг

psychopatolog|e, -e ж. мед. псѣхопатѣлѣгия

psychosociální, -í, -í псѣхосоѣиѣлен, псѣхѣлогѣческо-соѣиѣлен

psychotriller [-triler], -u м. псѣхотѣрилѣр

psychotechnick|ý [-ny-], -á, -é псѣхотѣхнѣчески: **~é testy** псѣхотѣхнѣчески тѣстѣве

psychóz|a, -y ж. психѣѣза: **davová ~a** маѣсова психѣѣза

pš, pšš междум. ш-ш-ш (за успокояване на дете преди да заспи)

pšenice, -e ж. бот. пшеница (Triticum): **ozimá** ~е зимна пшеница; ~е **jarka** пролетна пшеница

nekvete тук няма да му излезе късметът; тук той няма да успее

pšeničn|ý, -á, -é пшеничен: ~á **mouka** пшенично брашно

pšouk, -u м. разг. експр. 1. пръдня 2. прен. гърмѐж

pšouk|nout, -nu св. разг. експр. пръдна

pšt, pššt междум. шшш, шшт (за приканване към тишина)

hlavu do písku jako ~ крия, завирам си главата в пясъка като щраус

pštrosl|í, -í, -í щраусов: ~í **politika** прен. експр. щраусова политика

pštrosl|e, -e ж. жѐнски щраус, жѐнска на щраус

ptactv|o, -a ср. събир. птици; пернати: **stěhova-vé** ~о прелетни птици

ptáčátk|o, -a ср. умал. птиченце; пиленце

ptáče, -te ср. птиче, пиле: **jsem svobodný, volný jako (to)** ~ свободен съм като птичка божия

♦ **(lidská) ptáčata** книж. деца(та)

hlásek jako ~ek гласчѐто му/ѝ е като на (сладкопѝйна) птичка; той/тя ѝма гласчѐ ка-

то звѝнчѐ; **jí jako ~ek, jako vrabec** той/тя ядѐ колкото една птичка (много малко); **poznat ~ka po zpěvu** прен. разбѝрам какѝв е някой по приказките, по дѝмите му; **když ~ka lapají, pěkně mu zpívají** пословица свѝлям звезди от небѐто, за да спечѐля, привлѐка, съблазня някого за нѐщо; **jen drápkem uvízl, a chycen je ~ek celý** поговорка малкото кѝмъче преобрѝща колѝта 2. експр. пейор. шмѐкер, хитрѐц, пройдѝха; стрѝнна, рѝдка птица

♦ **ptáček** то не ѐ цвѐте за мирисане; **to je povedený, prohnáný ~ek** той/тя ѐ изпѝчен хитрѐц, стрѝлян зѝек; **podezřelý ~ek** подозрѝтелна личност; **známe takové ~ky!** нѐ на мѐне такѝва номерѝ! не ми излизай с такѝва номерѝ! **přelétavý ~ek** непостоянен човѐк; човѐк, кѝйто се захвѝща тѝ с еднѝ, тѝ с дрѝго 3. и **ptáček, -ku** неодуш. обикн., в съчет. **španělský ~ek, често мн. španělské ~ky/španělští ~ci** готв. (тѐлешко) ролѐ, ролѐцѐ, вретѐно

ptač|í, -í, -í 1. птичи: ~í **hejno** птичѐ ято; ~í **motiv** мотив с птици (на бродерия); **pohled z ~í**

perspektivy a) пѝглед отгѝре, от птѝчи полѐт б) прен. ѝбщ, повѝрхностен пѝглед; пѝглед отгѝре-отгѝре; ~í **hlásek** прен. глѝс като (на) птѝчка (слаб; висок; сладкопоен); ~í **profil** прен. птѝчи прѝфил; ~í **zob a)** прѝсѝ за птѝци, птѝчѐ прѝсѝ б) бот. птѝчи дрѝян (Ligustrum); ~í **hrudník** мед. пѝлешки грѝден кош 2. прен. пейор. пѝлешки, пѝтешки, кокѝши: ~í **mozek, rozum** кокѝши мозѝк, ѝм

ptačín|ec, -ce м. бот. звездѝца (Stellaria)

ptáčnice, -e ж. диал. дѝва черѐша (дѝрво и плод)

ptáčník, -a м. птицѝловѐц; ловѐц на птѝци

ptá|k, -ka м. 1. птѝца: **dravý ~k** граблѝва птѝца;

zpěvný ~k (сладко)пѝйна птѝца; **stěhovaví, tažní ~ci** прѝлетни птѝци; **vycpaný ~k** препа-

рѝна птѝца ♦ **pusit ~ky** свѝбѝдѝ, пѝсна затвѝрници; **být živ jako ~k v povětrí** живѐя си като птѝчка бѝжия; **být volný, svobodný jako ~k** свѝбѝден съм като птѝчка; **letět jako ~k** летѝ като птѝца, като стрѝла; **kovový ~k** книж. метѝлна птѝца; самолѐт; ~k **Ohnivák** Жѝр-птѝца (в приказките); ~a **poznáš po peří, po zpěvu** ще разберѝш какѝв е някой (ѝще) по вѝншността, по дѝмите му; **a je (bylo, bude) po ~kách** експр. край! свѝршено е!

отпиши го! 2. експр. пейор. шмѐкер, хитрѐц, пройдѝха; стрѝнна, рѝдка птѝца (за човѐк)

♦ **ptáček, -ky** крѝжѝ, цѝсамирисане; **mazaný ~k** изпѝчен хитрѐц; стрѝлян зѝек; **cizí ~k** чужденѐц; **přelétavý ~k** непостоянен човѐк; човѐк, кѝйто се захвѝща тѝ с еднѝ, тѝ с дрѝго; **vzácný ~k** рѝдка, стрѝнна птѝца; чешѝт; **černí ~ci a)** остар. чернокѝпци, чернорѝзци, духѝвници б) есѝсовци, нацѝсти

ptakoještěr, -a м. зоол. птеродактил, птерозѝвѝр, летѝщ гѝщѐр (Pterodactylus, Pterosaurus)

ptakopysk, -a м. зоол. птичѐчѝвка (Ornithorhynchus)

ptákostran|a, -y ж. експр. пейор. птѝчѝта пѝртия (спорѝд символа ѝ летѝща птѝца – пѝртия Граждѝнски демократѝчен форум в Чехия след 1989 г.)

ptáček ♦ **udělat něco za napa-**

вя нѐщо по свѝя инициѝтива

ptát se, ptám se несв. 1. (koho – род. na koho, na co; редко ро кот, ро ѝет) пѝтам (някого за някого, за нѐщо): ~ se **dítěte na jméno** пѝтам детѐ за ѝмето му; **ptal se po vašem zdraví** тѝй пѝташе за здравѐто ви; ~ se **očima** пѝтам с очѝ; **na to se tě nikdo neptá** никой не тѐ пѝта за товѝ, не сѐ интересѝва от товѝ (кѝѐто казваши); **moc se ptáš** (прекалѐно) мнѝго пѝташ, мнѝго ѝскаш да знѝеш; **ani se neptejte, co se stalo** не ѐ за разпѝвяне; (бѝше) тѝлкова

лошо, че по-добре не питайте (какво се слъ-
чи); **já se ho přece nebudu** ~ та няма да го
пита́м, я; няма да му йскам разреше́ние за
това; **udělal to, aniž se ptal** той напра́ви това,
бе́з да пита́; ~ **se svého srdce** *прен.* пита́м
сърце́ ♦ **kde se můj srdce chová**
поговорка по-добре не пита́й мно́го, за да не
нау́чиш не́що непри́ятно **2.** (*po kom, po čem*)
пита́м, интересу́вам се (*за някого, за не́що*):
~ **se po matce** пита́м къде е ма́йка, търся ма́йка
си; **jak přijde domů, hned se ptá po jídle** щом
се в́ърне вкѝци, ведна́га търси я́дене, пита́ за
я́дене; ~ **se na něčí zdraví** интересу́вам се от
здраве́то, пита́м за здраве́то на някого
pubert[a, -y *ж.* пубертѐт: **být v ~ě** в пубертѐта
сѝм; ка́рам пубертѐт
pubertální **í, -í, -í** пубертѐтен; ко́йто се отна́ся до
пубертѐт: ~ **í vyspívání** (перио́д на) по́лово
сѝзряване; ~ **í zmatky** пубертѐтни смущѐния;
~ **í věk** пубертѐтна вѝзраст; пубертѐт; ~ **í**
chlapec момче́ в пубертѐта
publicist[a, -y *м.* публици́ст
publicisticky [-ty-] *нар.* публици́стично, в пу-
блици́стично отноше́ние: ~ **působící** публи-
ци́стично акти́вен
publicistický [-ty-], **-á, -é** публици́стичен: ~ **ý**
styl публици́стичен сти́л
publicisti[ka [-ty-], **-ky** *ж.* публици́стика: **vě-**
novat se ~ce посветя́ се на публици́стиката;
odborná ~ka нау́чна публици́стика; **umělecká**
~ka худо́жествена публици́стика
publicit[a, -y *ж.* пуб́личност, глас́ност, об-
щодо́стъпно́ст (на новини́ свѝдения *и под.*):
dát zprávě ~u да́м глас́ност, пуб́личност на
новина́; **zajistit rozsáhlou ~u** осигу́ря широ́ка
глас́ност; **rozhlas je nástrojem ~y** радио́то е
инструме́нт на гласно́стта; **sportovní re-**
portáže se těší ~ě спо́ртните репорта́жи се ра́д-
ват на широ́к о́тзвук, на широ́ка популя́рност;
zbavit někoho ~y лишá някого́ от възмо́жност
да публику́ва; **postarejte se o náležitou ~u**
kurzů погри́жете се за съо́тветна рекла́ма за
ку́рсове́те
publikac[e, -e *ж.* **1.** публика́ция; изда́ние: **kniž-**
ní ~e кни́жно изда́ние; **obrazová ~e** илю-
стро́вано изда́ние; **odborná ~e** нау́чна пу-
блика́ция; **jubilejní ~e** юбиле́йно изда́ние;
periodické ~e перио́дика, перио́дични изда́-
ния **2.** публику́ване, изда́ване, отпеча́тване:
připravit spis k/pro ~í подго́твя тру́д за пу-
блику́ване, за изда́ване; ~ **e zákonů** *юрид.*
обнаро́дване на зако́ни
publikační **í, -í, -í** изда́телски; ко́йто се отна́ся до
публику́ване, до изда́ване, до отпеча́тване: ~ **í**

činnost (vědců) публику́вана нау́чна про-
ду́кция; ~ **í odbor ministerstva** отде́ление по
печа́та на министѐрство
publik[ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)*
публику́вам, изда́вам/изда́м (*не́що*)
publik[um, -a *ср.* пуб́лика; зрите́ли; слуша́тели;
ауди́тория
puc *м. в съчет. dát se do ~u* *разг. експр.* након́тя
се, нагѝздя се, наглася́ се, накипа́ се, (из)до-
ка́рам се
puc[ek, -ka *м. разг. експр. 1.* дѝндѝо, дунда́к,
дебеланко́, шийшко́; пѝмпал (*за дете*) **2.** шийш-
ко, дебелан(ко), шкембелѝя, шишкѝл (*за*
възрастен човек)
puc[ík, -a *м. рядко разг. експр.* дѝндѝо, дунда́к,
дебеланко́, шийшко́, пѝмпал (*за дете*)
puc[ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со) остар. разг.*
лѝсвам, лѝскам, чѝстя, изчѝствам (*добре*)
(*не́що*): ~ **ovat (si) boty** изчѝствам добре́,
лѝскам обу́вките си; ~ **ovat okna** лѝсвам
про́зори ♦ **odpovědnost**
ста́лби, изтри́вам пра́гове някъ́де (*от често*
ходене с молби за ходатаѝство и под.)
puč, -e *м.* пуч, метѝж, превра́т
pučen[í, -í *ср. 1.* разпѝкване (*на цвят*); разви́-
ване, раззелѝняване в приро́дата **2.** биол. (раз-
множа́ване чрез) пѝпкѝване **3.** зоол. безпо́-
лово размножа́ване
puč[et, трепол. -í *несв. 1.* напѝпва, прора́ства,
прока́рва, разви́ва се, разцѝфтя́ва, разтвѝра
се, разпѝква се (*за расте́ние*): **pupeny ~í**
пѝпките се разтвѝрят, разпѝкват се; **květiny**
~ **í** цветя́та разцѝфтя́ват; **stromy ~í** дървѝтата
напѝпват **2.** разви́ва се, прора́ства, пониква,
изра́ства: **pod nosem mu ~í chmýří** под носá
му се появя́ва мѝх; започ́ват да му растáт
муста́ци; **všude ~el nový život** *прен.* нався́къде
се зара́ждаше, покѝлваше но́в живо́т
pučist[a, -y *ж. нейор.* метѝжник, превра́таджия
pučistický [-ty-], **-á, -é** *нейор.* метѝжнически,
превра́таджийски
puč, -u *м. 1.* инстин́кт, нагѝн: ~ **sebezáchovy** ин-
стин́кт за самосъ́хранѝние; **pohlavní ~** по́лов
нагѝн, по́лов инстин́кт; **mateřský ~** ма́йчински
инстин́кт **2.** стра́ст, нагѝн, чу́вство: **tvůrčí ~**
тво́рческа стра́ст, тво́рчески нагѝн; **šlechtěné**
~ **y** благо́родни подбѝди; **nizké ~y** нѝзки стра́-
сти; **zvířecí ~y** живо́тински стра́сти, нагѝни;
majetnický ~ со́бственическо чу́вство
půd[a 1, -y *ж. 1.* по́чва, земя́, прѝст, гру́нд: **orná**
~ **a** орна́ по́чва; орница́; **těžká ~a** глине́ста по́ч-
ва; **obdělávat ~u** обра́ботвам по́чва, обра́бот-
вам земя́; (**živná**) ~ **a a**) биол. храните́лна среда́
б) *прен.* благоприя́тна среда́, благоприя́тни

усѣвѣ ♦ **slova padana ūrochou** удѣ-
мите попаднаха на благоприятна почва, на-
мѣриха благодѣтна почва **2.** земѣ, позѣмлени
участѣци: **z děděná ~a** наследствена, наследѣна
земѣ; **panenská ~a** целина; **vlastnictví ~u**
сѣбствѣност върху земѣта **3.** земѣ, сѣша, зѣмна
повѣрхност: **vystoupit (z lodí) na pevnou ~u**
слѣза (от кораб) на сѣша; стѣпя (от кораб) на
тѣрѣзѣ ♦ **ztráta pevnou upodňhama**
губѣя почва под кракѣта си, запѣчвам да се
чѣвствам несѣгурно; **ocítat se na kluzké, na**
vratké, na nejisté ~ě намирам се в несѣгурно
положѣние; стѣпил сѣм на хлѣзгава почва;
zkoumat ~u проѣчвам, сондѣрам почвата,
положѣниѣто; **je tam horká ~a** там е опѣсно,
там мирѣше на барѣт; **~a ho tu pálí pod no-**
hama пѣри му, горѣ му под кракѣта; тѣй се
намира в затруднѣно положѣние; **~a mu hoří**
pod nohama ѡгѣн му горѣ под кракѣта; тѣй
сѣди върху бѣре с барѣт; **podrývat někomu**
~u (pod nohama) ровѣя под кракѣта на нѣкого,
вредѣя на нѣкого (обикн. тайно) **4.** земѣ, те-
ритѣрия, край, мѣсто, терѣн: **rodná ~a** рѣдна
земѣ, рѣден край; **na univerzitní ~ě** прѣн. на
университѣтска теритѣрия; зад стѣниѣте на
университѣта; **setkávat se na neutrální ~ě**
прѣн. срѣщам се на неутрѣлен терѣн; **nové**
ideje získávají ~u mezi mládeží прѣн. нѣвите
идѣи получѣват разпрѣстранѣние, намират
почва сред младежѣта; **ztratit ~u mezi děl-**
nictvem прѣн. загубѣя влиѣние сред работ-
ниѣте **5.** фон, оснѣва, полѣ: **pestrý vzor na**
tmavé ~ě пѣстѣр мѣтив, десѣн на тѣмен фѣн
6. оснѣва, основѣние, фундамѣнт, предпо-
стѣвка, услѣвѣие, обстанѣвка, почва: **vytváří**
se ~a pro vznik revoluce сѣздѣва се почва,
оснѣва, обстанѣвка за избѣхване на револю-
ция; **zůstat na ~ě fakt, reality** базѣрам се на
фѣктѣте, на реалностѣта; **příznivá ~a pro úvahy**
благопрѣятна обстанѣвка за размишлѣния; **zá-**
kladová ~a стрѣит. почва, в кѣято се залѣгат
оснѣви **7.** в сѣчет. **~a světnice** рѣдко пѣд на
стѣя; **~a pece** спец. дѣно на пѣщ
půd|a II, -y ж. 1. тавѣн, тавѣнско помѣщѣние:
sušit prádlo na ~ě 2. спец. (голям) склѣд, (го-
лямо) помѣщѣние: **ječmenová ~a** (голям) склѣд,
(голямо) помѣщѣние за сѣхранѣване на ечемѣк
pudink, puding [-dy-], -u м. гѣтѣ. 1. крѣм: **va-**
nilkový ~ крѣм ванилиѣ **2.** пѣдинг: **tvorohový**
~ пѣдинг с извѣра
pudinkový, pudingový [-dy-], -á, -é гѣтѣ. 1. кѣй-
то се отнасѣ до крѣм: **~ý prášek** (прахо-
образна) смѣс за крѣм **2.** кѣйто се отнасѣ до
пѣдинг: **~á forma** фѣрма за пѣдинг

pud|it, третол. -í несѣ. (кого – вин. к ѣети,
кат) книж. двѣжи, подтѣква, подбѣжда (нѣ-
кого кѣм неѣщо, нѣкъде); кѣра (нѣкого) да из-
вѣрши (неѣщо); често страд. **být puzen (čím)**
двѣжен сѣм, подтѣкван сѣм (обикн. от чѣв-
ство): **~ila ho zpět touha po domově** копнѣжѣт
по рѣдниѣ край го подтѣкваше, кѣраше го да
се вѣрне обрѣтно; **být puzen zvědavostí** под-
тѣкван сѣм от любопытство
pudiv|ý, -a м. експр. развѣйпѣрах, ветрогѣн;
вѣтѣрничѣв, непѣстоѣнен чѣвѣк
pud|ý, -ý ♦ **vyplýlo** ♦
прилича на пѣдел (има кѣдрава коса) **2.** експр.
кѣченѣе
pudlík, -a м. умал. пѣделѣче
pudlovac|í, -í, -í в сѣчет. **~í pec** метал. пѣдлин-
гова пѣщ
pudl|ovat, -uji/разг. -uju несѣ. (со) метал. ос-
тар. пудлѣвам чугѣн в стомѣна (в пламѣчна
пѣщ)
půdn|í I, -í, -í 1. спец. пѣчѣвен; кѣйто се отнасѣ
кѣм почва: **~í struktura** стрѣктѣра на почвата;
~í bakterie пѣчѣвени бактѣрии; **~í fréza** сѣл.
стол. пѣчѣвена фрѣза; **~í vrstva** геол. пѣчѣвен
слоѣ; **~í klima** метеорол. пѣчѣвен климѣт, кли-
мѣт на почва **2.** рѣдко (по)зѣмлен: **~í rezervy**
позѣмлени резѣрѣви
půdn|í II, -í, -í рѣдко тавѣнски; кѣйто се отнасѣ
кѣм тавѣн: **~í okénko** тавѣнско прозѣрѣче
půdorys, -u м. 1. (горизонтѣлен) плѣн, чер-
тѣж; скиѣца, оснѣва (на предмѣт, на сѣграда
и под.); горизонтѣлна проѣкция на оснѣвите
на сѣграда **2.** геом. горизонтѣлна проѣкция
3. архит. горизонтѣлен рѣзрѣз; водорѣвно
сѣчѣние **4.** прѣн. книж. оснѣва, фундамѣнт:
ideový ~ literárního díla идѣѣйна оснѣва на
литѣратѣрно произвѣдѣние
půdorysn|a, -y ж. геом. равнинѣ на горизонтѣл-
ната проѣкция, пѣрѣва проѣкѣиѣнна равнинѣ
půdotvorn|ý, -á, -é почвообразѣващ, почвооб-
разѣватѣлен: **~é organismy** почвообразѣващи
организми
pudově нар. инстинѣтѣвно, по инстинѣкт, не-
сѣзнѣтелно
pudovost, -í ж. инстинѣтѣвност, несѣзнѣтелност
pudov|ý, -á, -é инстинѣтѣвен, несѣзнѣтелен: **~ý**
pohyb инстинѣтѣвно, несѣзнѣтелно двѣжѣние
půdoznal|ec, -ce м. почвовѣд
půdoznaleck|ý, -á, -é почвовѣдски
půdoznalstv|í, рѣдко půdoznalectv|í, -í ср. поч-
вознѣние
pudr, -u м. 1. пѣдра, талк: **dětský ~** дѣтска пѣдра
2. пѣдра захар
pudrátko, -a ср. разг. пѣхѣче (за пѣдрѣне)

půjčovac|í, -í, -í в съчет. **~í den** (v knihovně) заѐмен ден; дѐн за раздаване на книги (в библиотѐка)

půjčovatel, -e м. 1. кредитѐр, заемодѐвец, заемодѐтел 2. служител, работѐтник в заѐмна слѹжба, заѐмно бюрѐ и под.: **~ loďek** пѹзѹх на лѹдки (кѹйто ги дѹва под нѹем)

půjč|ovat, -uji/разг. **-uju** несв. (со kŏti) дѹвам на заѐм, в заѐм (нещо на някого); заѐмам (нещо на някого); услѹжвам (на някого с не-що) на заѐм: **~ovat knihy** дѹвам на заѐм кни-жечки ♦ **~ovat** дѹвам на юнѹшка вересия; дѹвам нѐщо на заѐм без надѐжда да бѹде вѹрнато

půjč|ovat si, -uji si/разг. **-uju si** несв. разг. взѐмам (от някого нещо) на заѐм, в заѐм, под нѹем: **~ovat si na dŭm** взѐмам на заѐм пари за жилище

půjčovn|a, -y жс. заѐмна слѹжба, заѐмно бюрѐ, заѐмно учредѐние, бюрѐ за дѹване на вѐщи под нѹем: **~a knih a)** заѐмна слѹжба на библиотѐка б) библиотѐка, кѹйто дѹва книги за домѹшно ползване; **~a prŭmyslového zboží** бюрѐ за дѹване на вѐщи под нѹем; **~a loďek** пѹнкт за дѹване на лѹдки под нѹем; **~a filmů** канторѹ за разпространѐние на филми

půjčovně, -ho ср. тѹка за дѹване под нѹем

půjčovn|í, -í, -í кѹйто се отнѹся към дѹване на заѐм, в заѐм, под нѹем: **~í lístek** разписка за дѹване на заѐм, под нѹем; **~í den v knihovně** заѐмен дѐн, дѐн за раздаване на книги в библиотѐка; **~í doba** (v knihovně) срѹк за вѹрщане на книги в библиотѐка

puk I, -u м. остар. пѹпка, пѹпчица (на разтѐние): **haluze plné lesklých ~ů** клѹни, покрити с пѹщни пѹпки

puk II, -u м. разг. обикн. мн. **puk|y, -ů** рѹб на панталѹн (от гладене); плисѐ на полѹ: **kalhoty s našehlenými ~y** панталѹн с изгладѹени рѹбове

puk III, -u м. спорт. (хѹкейна) шѹйба

puk|at, -ám несв. 1. трепѹл. **-á** пѹка се, напѹква се, пропѹква се (на много места): **země ~ala suchem** земята се напѹкваше от сѹша; **led ~al** ледѹт се пропѹкваше; **kůže ~ala mrazem** кѹжата се напѹкваше от стѹд; **zralé švestky ~ají** (у)зрѐлите сливи се пѹкат 2. прен. пѹкам се, прѹсвам се, разкѹсвам се, кѹсам се: **srdce mi ~á žalem** сѹрѹѹето ми се кѹса от мѹка; **~at zlostí** пѹкам се от яд; **div ne~al smíchem/smí-chy** тѹй щѐше да се прѹсне, да се пѹкне от смѹх 3. трепѹл. **-á** остар. разпѹква се, разтѹря се, разцѹфѹтява: **lilie už ~ají** лилиите вѐче разцѹфѹtavat

pukav|ý, -á, -é в съчет. **~ý plod** бот. шушúлков
плòд

puklin|a, -y жс. пукнатина, цепнатина; пролúка
и геол.

pukl|ý, -á, -é 1. пúкнат, напúкан, пропу́кан,
спúкан: **~á tabulka v okně** пúкнато, пропу́кано
стúклò на прозòрець; **hlas ~ého zvonu** звън на
пропу́кана, на спúкана камба́на 2. *прен.* разбúт,
разкúсан, безжýзнен, безсýлен: **~é srdce** раз-
бúто сýрцè; **~ý hlas** *прен.* глúх, безжýзнен,
безсýлен глàс

pukl|nout, -nu св. 1. *третол.* **-ne** пúкне се, на-
пúка се, пропу́ка се, спúка се: **tabulka v okně**
~la стúклòто на прозòреца се пúкна 2. *прен.*
пúкна се, прúсна се, разкúсам се: **naříkala tak**
dlouho, až jí srdce ~lo тú толкова дúлго плàка
и нарёжда, че (накрàя) сýрцèто ÿ се прúсна;
div mu ne~la žluč щèше да му се пúкне жлúч-
ката; тòй щèше да се пúкне от яд; **div ne~l**
pýchou тòй щèше да се прúсне от гòрдост;
mohl ~nout smíchem/smíchy тòй мòжеше,
тòй щèше да се пúкне, да се прúсне от смúх
3. *третол.* **-ne** *остар.* разпúка се, разтвòри
се, разцúфти: **na záhonku ~l první červený**
tulipán в лехàта разцúфти, разпúка се пúрво-
то червèно лалè 4. *студ. жарг.* пропадна,
проваля се, изгúрмú (на ÿзпит); скúсат ме,
спрàскат ме (на ÿзпит): **~nout z matematiky**
скúсат ме на ÿзпит по матемàтика 5. *третол.*
-ne *разг. експр.* разчúе се, излèзе найве, стàне
известно (за нецò скривано): **věc ~la** рàботата
излèзе найве, разчú се 6. *спорт. жарг.* загúбú,
проваля се; победúт ме, бúят ме: **~li, chla-**
pečkové, ~li do jednoho загúбúхме, момчèта,
всúчки загúбúхме

pukr|le, -e/-ete *ср. остар. разг.* реверàнс,
кнúкс(ен), поклòн (с прикúякане)

půl I неизм. числ. половин, половина(та); **strá-**
vit doma ~ týdne прекàрам вкúщи половина-
та (от) сèдмица(та), прекàрам вкúщи половин
сèдмица; **mít ~ cesty za sebou** измúна поло-
вината (от) пúт(я); **je ~ třetí** часúт е двà и по-
ловина; **dostal za práci dvě a ~ stovky** тòй по-
лúчи за рàботата си двè стотàчки и половина;
vlajka stažená na ~ žerdi полúспúснато знàме;
bylo tam ~ Prahy *разг. прен.* тàм бè(ше) по-
ловин(ата) Пràга; тàм ÿмаше мнòго пràжàни;
do ~ roku до половин годúна; в продúжèние
на половин годúна; **~ druhého/~druhého, ~**
druha/~druha metru (един) мèтър и поло-
вина; **~ desátého/~desátého, ~ desáta/~desáta**
roku дèвет и половина годúни, дèвет годúни
и половина; **~ kila** половин кúлогрàm, половин
кúлогрàm

zdraví *пословица* добрòто настроèние, бòд-
рият дúх е половин здраве; **s chutí do toho a**
~ je hotovo *поговорка* когàто запòчваш нещò
с желàние, половината рàбота е свúршена; **je**
ho už jen ~ тòй се е стопил; тòй е стàнал на-
половина(та); тòй е отслабнал мнòго; **poslou-**
chat jen na ~ ucha слúшам разсèяно; слúшам
с еднò ухò, с половин ухò; **mluvit jen na ~**
úst гòвòря неохòтно, гòвòря с половин устà;
spát jen na ~ oka спú лèко, наспрèк, сàмо с
еднòто окò

půl II *нар.* полú-: **řekl to ~ ironický, ~ vážně**
тòй кàза товà полúиронúчно, полусериòзно;
leží ~ neživá тú лежú полúжива, полумúртва
půlarch, -u м. *полигр.* 1. половин лúст (хартúя)
2. половин кòла

půlčtvrta, půldesáta *вж. půl*
půl|den, -dne м. 1. полудèн; половин дèн: **volný**
~ свòбòден полудèн 2. *рядко книж.* плàдне
půldenn|í, -í, -í полуднèвен
půldn|e, -e *ср.* 1. полудèн, половин дèн: **spí celé**
~e спú по половин дèн 2. *рядко книж.* плàдне
půl|e, -e жс. 1. половина: **hrát na vlastní ~i hřiště**
игрà в свòята половина на игрище; **první ~e**
zápasu пúрво полуврèме на състèзàние, на
мàч; **zavřít obě ~e dveří** затвòря двèте крилà
на вратà 2. средà: **přeříznout prkno v ~i** пре-
рёжа дúскà през средàта, наполовина

půl|ec, -ce м. 1. зоол. пòпова лúжичка 2. *експр.*
мàлко момúче; момúченце; жàбче
půl|hodin|a, -y жс. половин чàs: **za nějakou ~u**
se vrátil след около половин чàs тòй се вúрна
půl|hodin|ka, -ky жс. *умал.* половин чàs: **v ~ce**
byl už zase zpět за нúкакúв си половин чàs
тòй се вúрна обрàтно; **ranní ~a** úтринна по-
ловинчàсова гимнастика

půl|hodinov|ý, -á, -é половинчàсов

půl|it, -ím *несв. (со)* разполовявам (*нецò*); раз-
дèлям, дèля (*нецò*) наполовина: **~it úhel** раз-
половявам úгúл

půl|ka, -y жс. 1. половина, половинка; половин:
~a chleba половинка хлúб, половин хлúб; **~a**
kuřete половин пúле; **rozkrájovat jablka na**
~y разрúзвам ябúлки на половинки, наполо-
вина 2. в съчет. **~a piva** *разг.* петдесèтлитрова
бúчва за бúра 3. *муз.* половинка нòта 4. *спорт.*
жарг. бúягане на 800 мèтра

půl|kacíř, -e м. *публ.* еретик, полúеретик

půl|kil|o, -a *ср. разг.* половин кúлò

půl|kilovk|a, -y жс. *разг.* 1. теглúлка от половин
кúлогрàm 2. консèрва с теглò половин кú-
логрàm

půl|kilov|ý, -á, -é половинкúлогрàмов; кòйто те-
жú половин кúлогрàm

půlkuh, polokruh, -u *м.* полукръг: **hlediště stavěné do ~u** зрительна зала, построена във форма на полукръг
půlkuhovitý, polokruhovitý, půlkuhový, polokruhový, -á, -é полукръгъл: **~ý amfiteátr** полукръгъл амфитеатър
půlletý, -á, -é *рядко* половингодишен
půlitr, -u *м.* **1.** половин литър **2.** съд, мярка за вместимост от половин литър **3.** халба, чаша за бира (*с обем 0,5 л*): **vypít ~ piva** изпия чаша бира, половин литър бира
půlilitrovka, -y *ж. разг.* **1.** халба, кана, канче от половин литър **2.** половинлитрова бутылка; половинка
půlilitrový, -á, -é половинлитров; който има обем половин литър
půlměsíc, -e *м.* полумесец: **~ vycházející z mraků** полумесец, излизащ иззад облаци; **vlažka s ~em** знаме с полумесец; **vyznavači ~e** *прен.* мясюлмани
půlměsíční, -í, -í който се отнася до половин месец; половинмесечен; полумесечен: **~í dovolená** отпуск(а) за половин месец
půlmetrový, -á, -é половинметров; който е дълъг половин метър
půlmilion, půlmilión, -u *м.* половин милион
půlmilionový, půlmiliónový, -á, -é половинмилионен
půlminutový, -á, -é половинминутен: **~ý interval** интервал от половин минута
půlnoc, -i *ж.* полунощ, среднощ: **vrátil se k ~i, kolem ~i** той се върна към полунощ; **vlak odjíždí o ~i** влакът заминава в полунощ; **spal jako o ~i** той спеше непробудно
půlnoční, -í, -í полунощен, среднощен: **~í rychlík** среднощен експрес
půlnoční, -í *ж. църк.* коледна меса (в полунощ)
půlobrat, -u *м.* **1.** половин оборот, полуоборот **2. спорт.** завъртане, обръщане на 90°; непълно завъртане, обръщане
pulovr, -u *м.* пулвер
půlový, -á, -é който представлява половината от нещо: **~é rukavice** ръкавици без пръсти; **~á nota** *муз.* половинка нота
pulp|a, -y *ж. хран.* пулп
pulpit, -u *м.* **1.** попитър (за ноти) **2. остар.** висока писалищна маса
půlročně *нар.* за всяка половин година; на всяка половин година: **platit úroky** ~ плащам лихви на (всяка) половин година (наведнъж)
půlroční, -í, -í половингодишен; който продължава половин година; шестмесечен: **~í studijní dovolená** половингодишна, шестмесе-

сечна творческа отпуска; **~í dítě** шестмесечно дете; дете на половин година
půlro|k, -ku *м.* половин година, шестмесечие: **v posledním ~ce** през последното шестмесечие
půlstoletí, -í *ср.* половин столетие, половин век
půlstoletí, půlstaletí, -á, -é половинвековен: **~ý vývoj** половинвековно развитие
půlstovka, -y *ж. разг.* половин стотница; петдесет: **~a let** петдесет години
pult, -u *м.* **1.** тезгях, бар (*в магазин, в пивница и под.*); щанд (*в магазин*): **prodejní ~** тезгях, щанд в магазин; **nálevní ~** бюфет, бар (*в пивницата*)
pod ~em крия стоки под щанда; продавам скрито стоки **2. в съчет.** **dirigentský ~** *муз.* диригентски пулт **3. муз.** попитър, поставка, пулт (*за ноти*): **házet noty pod ~em** *разг.* свиря, без да гледам нотите, без ноти **4.** висока писалищна маса **5. в съчет.** **řídící ~** *техн.* команден пулт, командно табло
půltón, -u *м. муз.* полутон
půltónový, -á, -é *муз.* полутонов
půltuc|et, -tu *м.* половин дузина; шест: **~ ka-pesníků** половин дузина носни кърпички
pulz, -u *м.* пулс: **zrychlený ~** ускорен пулс; **zpo-malený ~** забавен пулс; **změřit ~** премеря пулс; **nahmatat ~** напипам пулс; **~ doby** *прен. книж.* пулс на времето
pulzac|e, -e *ж. книж.* пулсиране, пулсация: **ho-rečná ~e krve** трескаво пулсиране на кръвта; **~e doby** *прен.* пулс на времето; **~e napětí** *техн. електр.* пулсация на напряжение
pulz|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* пулсирам: **v dálce ~ovalo velkoměsto** *прен. книж.* в далечината пулсираше големият град
pum|a I, -y *ж.* **1.** бомба: **časovaná ~** бомба със закъснител, с часовников механизъм; **trřistivá ~a** осклочна, бризантна бомба; **trhací ~a** фугасна бомба; **zápalná ~a** запалителна бомба; **chemická ~a** химическа бомба; **letecká ~a** авиационна бомба; **atomová ~a** атомна бомба; **~a** *техн.* пулсация
~a *техн.* пулсация
do místnosti jako ~a той се втурна в стаята като торпедо (*неочаквано, внезапно*); **zpráva působila jako ~a** *експр.* известието поддържа като бомба, беше истинска сензация **2. студ.** *жарг.* цафка, цафунгер, двойка: **dostat ~u** получа цафунгер
pum|a II, -y *ж. зоол.* пума (Puma): **~a americká** кугуар, американска пума
pumov|ý, -á, -é бомбен: **~ý atentát** бомбен атентат; **~ý útok** бомбардировка
pump|a, -y *ж.* помпа: **benzinová ~a** бензи-

нова пѹмпа **б)** бензоколѹнка, колѹнка за бензин; **~а на tlak физ.** нагнетателна пѹмпа
pumpař, -e м. 1. пѹмпадџия; човѣк, който произвежда или поправя пѹмпи 2. работник на бензиностанция, разг. бензинадџия 3. жарг. дояч (човек, който взема пари на заем)
pumpičk|a, -y ж. умал. пѹмпичка, пѹмпа: **~а na kolo** велосипедна пѹмпа; пѹмпа за гѹми
pump|ky, -ek ж. мн. гѹлф панталѹни, спортни панталѹни под колѣната
pump|nout, -nu св. (кого о со; кого – вин.) жарг. изпрѹся, изврѣнкам, изкрѣнкам, измѣкна (обикн. пари от някого); изрѣся, изнѹдя, издоя, изработя (някого) да ми даде (обикн. пари): **~l mě o stovku** тѹй ми изпрѹси, изкрѣнка една стотачка; тѹй ме изработи да му дам една стотачка
pump|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со odkud, kam) пѹмпам, изпѹмпвам (нещо отнякъде, някъде): **~ovat vodu ze studně** пѹмпам, изпѹмпвам вода от кладенец; **~ovat někomu žaludek мед.** промивам стомѹха на някого (при отравяне) 2. (со) пѹмпам, напѹмпвам (нещо): **~ovat vzduch po pneumatiky** пѹмпам, напѹмпвам гѹма 3. (со z koho) прен. разг. експр. измѣквам, изпрѹсвам, изкрѣнкам трѹдно, с усилне (пари, материали и под. от някого): **aby z něho odpověď ~oval** трябва да му вѹдиш ѹтговора с ченгѣл (от устѹта); **~ovat z někoho peníze** измѣквам, изпрѹсвам, изкрѣнкам пари от някого; рѣся някого
punc, -u/-e м. 1. прѹба (на благородни метѹли); печѹт, мѹрка, клеймѹ за прѹба: **mít ~** нѹся печѹт за прѹба; **zlatý prsten s ~em** златен прѣстен с печѹт за прѹба 2. експр. печѹт, отпечѹтък, знак, клеймѹ: **dílo má ~ pokrokovosti** произведѣнието нѹси печѹта на прогрѣса, на прогресивното
puncovan|ý, -á, -é 1. кѹйто йма, кѹйто нѹси печѹт за прѹба; кѹйто е с печѹт за прѹба; гарантирано йстински, неподправен: **~ý prsten** прѣстен с печѹт за прѹба 2. експр. често ирон. йстински, чйста прѹба, гарантиран, патентѹван: **~ý vlastenec ирон.** чйста прѹба патриѹт
punc|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. 1. (со) поставям/поставя, слѹгам/слѹжа печѹт, клеймѹ за прѹба (на нещо): **~ovat stříbrné předměty** слѹгам печѹт за прѹба на сребѣрни предмѣти 2. (кого, со) експр. провѣзгласявам/провѣзглася (някого, нещо за някакѣв, за нещо); изкарвам/изкарам (някого, нещо някакѣв, нещо) (обикн. не напълно заслужено): **~ovat ho na uznávaného umělce** изкарвам/изкарам някого признѹт художник, човѣк на изкѹството
puncovn|a, -y ж. учреждение за изпитване чи-

стѹтата на благородни метѹли и за поставяне на прѹбни печѹти, мѹрки и под.

puncovn|í, -í, -í в съчет. ~í úřad учреждение за изпитване чистѹта на благородни метѹли и за поставяне на прѹбни печѹти, мѹрки и под.: **~í značka** печѹт, мѹрка, клеймѹ за прѹба на благородни метѹли

punč, -e м. пунш: **vařit ~** приготвям пѹнш
punčoch|a, -y ж. (дѣлг) чорѹп: **silonové ~y** найлонови (дѣлги) чорѹпи; **mikulášská ~a** подѹрѣк за Никѹлден (обикн. в чорѹп); **pár ~** чифт (дѣлги) чорѹпи; **schovávat, ukládat peníze do ~y прен.** крия си парйте под дюшѣка, под възглавницѹта; държѹ си парйте вкѹщи
punčocháč, -e м. обикн. мн. punčocháč|e, -ů чорѹпогѹщи

punčochov|ý, -á, -é чорѹпен; кѹйто се отнася към (дѣлги) чорѹпи: **~é vlákno** чорѹпна нишка; **~ý stroj** чорѹпна машинѹ; машинѹ за плѣтене на чорѹпи; **dětské ~é kalhoty** дѣтски чорѹпогѹщи; **dámské ~é kalhoty** дѹмски чорѹпогѹщи
punčošk|a, -y ж. умал. 1. (дѣлго) чорѹпче: dětské ~y дѣтски чорѹпчета, чорѹпи 2. техн. чорѹпче на петромѹксова лѹмпа

punčoškov|ý, -á, -é в съчет. dětské ~é kalhotky дѣтски чорѹпогѹщи

punčov|ý, -á, -é кѹйто се отнася до пѹнш: **~á vůně** аромѹт на пѹнш; **~ý dort** гѹтв. тѹрта с пѹнш

punker [pank-], pankeř, -a м. пѹнкѹр

punk|e, -e ж. мед. пѹнкция: **nosní ~e** пѹнкция на носѹ

puntuáln|í, -í, -í в съчет. ~í skla физ. анастигматични стѣклѹ

punsk|ý, -á, -é пунйчески; картагѣнски: **~é lodstvo** картагѣнска флѹта; **~é války** истор. пунйчески войни

puntič|ek, -ku м. умал. тѹчица, петѹнцѣ

puntičkář, -e м. пѣдѹнт: **je na své věci ~** тѹй е пѣдѹнт по отношѣние на свѹдите нешѹ

puntičkářk|a, -y ж. пѣдѹнтка, пѣдѹнтична женѹ

puntičkářsky нар. пѣдѹнтично

puntičkářský, -á, -é пѣдѹнтичен, пѣдѹнтски; **~ý účetní** пѣдѹнтичен счетовѹдйтел; **~a přesnost** пѣдѹнтична, прекалѣна тѹчност

puntičkářstv|í, -í ср. пѣдѹнтйзм, пѣдѹнтйчност; пѣдѹнтство

puntičkovan|ý, puntikov|an|ý, -á, -é кѹйто е на тѹчици, на кѹпчици: **~ý šátek** кѣрпа, забрѹдка на тѹчици

puntík, -u м. 1. тѹчка, тѹчица: **látka s ~y** плѹт на тѹчки, на тѹчици 2. рядко език. тѹчка: **udělat za větou ~** слѹжа тѹчка в края на изрѣчѣне

uřadit приготвѹвам, прѣстѹна да се занимавам със съ-

затъкна устата на някого; накарвам някого да млъкне; **že tě ~a nebolí!** как не те заболя устата! (да приказваш, да повтаряш това); **dát si pozor na ~u (před někým)** зная, ймам мярка на устата си; внимавам каквo говоря; не говоря необмислено (пред някого); **mlátit ~ou a)** меля, дрънкам като (празна) воденица, като (воденично) кречетало; говоря много, непрекъснато (обикн. празни приказки) **б)** възразявам, противореча на някого; карам се, ругая се с някого; **mít na někoho ~u** отварям уста срещу някого, против някого; ругая, хокам, нападам остро някого; **nevidí si (někdy) do ~u** (понякога) не сe чува каквo приказва, няма мярка на приказките си; **řící něco na plnou ~u** кажа нещо право в лицето, право в очите, без заобикалки, съвсем открито **2.** целувка: **dát ~u na rozloučenou** целуна за сбогом (на раздяла, на прощаване); **dát pac a ~u** прен. сбогувам се, взема си сбогом

pusatý, -á, -é разг. експр. евфем. устат; който йма остър, дълъг език; хлевоуст

pusink[a, -y] ж. **1.** експр. умал. устичка, устича **2.** експр. умал. целувчица: **dát ~u** дам целувчица; целуна **3.** експр. остар. мйличка, душйце, сърчице мое (като обръщение): **jak se máš, ~o?** как си, мйличка? **4.** обикн. мн. **pusin[ky, -ek]** готв. целувки, безе (сладки)

působení, -í ср. действие, въздействие, влияние, ефект: **spisovatel měl velké ~í u čtenářů** писателят ймаше голямо влияние сред читателите

působíště, -ě ср. **1.** място на работа; работно място; полe, област на работа, на действие, на изява; поприще: **první ~ě po studiích a)** първо работно място след учение **б)** първо полe на изява след учение; **změnit ~ě a)** сменя работно място **б)** променя област, полe на действие; сменя поприще; **úřední ~ě** административно, чиновническо поприще **2.** полe, област на дейност, на въздействие, на влияние: **~ě různých vlivů** област на въздействие на различни влияния **3.** в съчет. **~ě síly** физ. приложна точка на сила

působit, -ím несов. **1.** (со кому; со) причинявам, създавам (нещо на някого); предизвиквам (нещо у някого): **~it někomu radost** доставям радост на някого; **~it někomu potíže** причинявам, създавам затруднения на някого; **dělostřelba ~ila zmatek v nepřátelských řadách** оръдейната стрелба предизвикваше объркване в редиците на неприятеля; **~it škodu** причинявам щета, вредя **2.** (на кого, čím, jak) изглеждам (някакъв на някого);

предизвиквам, правя, произвеждам (някакво впечатление на някого): **~il na nás nepříjemně** той ни правеше неприятно впечатление; **~it dobrým dojmem** правя, оставам добро впечатление; **jeho lítost ne~ila přesvědčivě** съжалението му не изглеждаше убедително **3.** (на кого, на со čím, jak) въздействам, влияя, оказвам въздействие, влияние (върху някого с нещо, по някакъв начин); служа, действам (за някого като нещо): **~it na ostatní dobrým příkladem a)** влияя на останалите с добрия си пример **б)** служа на останалите като добър пример; **pobyt na horách blahodárně ~í na zdraví** отдихът в планината оказва благотворно въздействие, влияние върху здравето; **slova útěchy ~ila na nemocnou jako balzám** утешителните думи действия на болната като балсам; **jed začal hned ~it** отровата започна да действа веднага; **~il na přítele, aby pomohl** той караше приятеля си да помогне; **vlhko ~ilo zhoubně na izolaci** влагата оказваше вредно въздействие върху изолацията, разваляше изолацията **4.** (jako kdo kde) работя (като някакъв някъде): **~it jako učitel** работя като учител **5.** в съчет. **~it ve směru přímky** физ. действам по посока на права (линия) (за сила); **kyselina ~í na kov** хим. киселината взаимодейства с метала, въздейства върху метала

působivě нар. **1.** въздействащо, впечатляващо, убедително **2.** ефикасно, резултатно

působivost, -i ж. **1.** (въз)действеност, убедителност **2.** ефикасност, резултатност

působivý, -á, -é **1.** въздействащ, впечатляващ; убедителен; пленителен: **~á řeč** въздействаща, впечатляваща реч; **~é důvody** убедителни доводи, аргументи; **~ý obraz** пленителна картина **2.** ефикасен, действен, резултатен: **~ý lék** ефикасно лекарство

působnost, -i ж. **1.** остар. дейност, деятелност, действие: **veřejná ~** обществена дейност; обикн. в съчет. **pole ~i** полe на дейност, на изява; **oblast ~i** област на действие; **okruh, sféra ~i** сфера на дейност, на действие **2.** компетенция, компетентност: **to spadá do ~i obecních úřadů** това влиза, спада в компетенцията на общинските съвети; **zasahovat do cizí ~i** намесвам се в чужда компетенция; **~ zákona** юрид. компетенция на закон

půst, postu/půstu м. **1.** пост, постене: **držet přísný ~** постя, спазвам строг, пълен пост; тримиря; **vězení zostřeně ~em** затвор без право на храна (като допълнително нака-

зание) **2.** *църк.* по̀сти, пост: **zemřel v postě** той умря през по̀стите, по време на по̀стите
pust|a, -y ж. (унгарска) пуста, стѣп
pustě нар. **1.** пусто, необитаемо; безлюдно: **je tu po něm ~ a prázdno** без него, след него тук е пусто и празно **2.** разпуснато, безнравствено: **žít ~** живѣя разпуснато **3. експр.** извънредно (много), безкрайно (много), безбодно (много): **~ si vymýšlet** извънредно много си измислям

pustin|a, -y ж. пустош, пушинак, пустиня: **nehostinná ~a** негостоприѣмен пушинак

pustinn|ý, -á, -é книж. пустинен, пуст, необитаем: **~á krajina** пустинна, необитаема мѣстност; **~á oblast геогр.** пустинна област

pust|it, -ím св. **1.** (co) изпусна, пусна, оста̀ва да па̀дне (нещо): **~it talíř** изпусна чиния на земята; **~it si závaží na nohu** изпусна топуз, тежест върху крака си **2.** (co) отпусна, спусна, пусна (нещо): **~it koni uzdu** отпусна, разхлабѣя юзда на кон: **~it otěže (z ruky) a** пусна, изпусна поводи, юзди **б) прен.** изпусна от ръцете си (кормилото на) властѣ; **~it z ruky moc, řízení, péči прен.** откажа се от власт, от

простор, свобода, воля на фантазията си; **~it stavidla výmluvnosti** развихря красноречието си, развържа си езика, разприказвам се **3.** (co) оста̀ва, освободѣ (нещо): **~it vztaženou ruku (dolů)** отпусна, спусна (долу) протегнатата ръка; **~it kliku** пусна дрѣжка на врата; **~it lano z okna** спусна въжѣ от прозорец; **~it děvče z objetí** пусна момиче от прегръдката си; **~it byt** напусна, освободѣ квартира; **~it časopis** престана да получавам списание, откажа се от абонамент на списание **4.** (co) пусна, отдели (нещо): **sazenice ~ila kořeny** разсадѣт пусна корени; **ovoce ~ilo šťávu** плодовѣте пуснаха сок; **látka ~ila barvu** платѣт си пусна боята, избеля; **kartáč ~il zíně** ко̀смите на четката

експр. грубо изрѣся се **5.** (koho, co kam, z čeho, odkud, k čemu) допусна, пусна (някого, нещо някъде, до нещо); позволя (на някого, на нещо) да отиде, да дойде, да влѣзе, да излѣзе, да замине и под. (някъде, отнякъде; нанякъде и под.): **~it hosty do domu** допусна, пусна гѣсти в дома (си); **k nemocnému ho ne~ili** не го допуснаха, не го пуснаха при болния; **~it děti do kina** пусна деца (да отидат) на кино; позволя на деца да отидат на кино; **~il ho napřed (u dveří)** той го пусна да мине преди него (през вратата); **~it vlak do stanice** приѣма, пусна влак (да спрѣ) на гара; **~it vlak**

ze stanice дам пѣт на влак; пусна влак (да замине) от гара; **~it ptáka z klece** пусна птица от клетка; **~it psa z řetězu** отвѣржа кучѣ от синджир; пусна кучѣ; **~it na někoho psa** насѣскам, пусна кучѣ срещу някого; **~it někoho na svobodu (z vězení)** пусна някого на свобода, освободѣ някого от затвора; **pust' mě k tomu!** разг. позволѣ ми, пуснѣ ме да напра̀ва, да видѣ и под. това! да̀й аз да го

на̀рѣя♦ **~it si hlavu** да мисля за нещо; избѣя си нещо от главата; от ума; **~it ze zřetele** не взѣма под внимание, не обърна внимание; **ne~il ho z očí** той не го изпусна от очи; **~it někoho k slovu** позволѣ на някого да каже нещо; **~it (si) pusu/грубо hubu na špacír разг. експр.** разприказвам се, раздрѣнкам се (за каквото не трѣба); **~it někoho, něco k vodě експр.** зарѣжа някого, нещо; махна с ръка на някого, на нещо; престана да се интересувам от някого, от нещо; **~it si někoho k tělu** допусна някого прекалено бли́зко до се́бе си; прекалено се разкрия пред някого; **pust'!** разг. махнѣ се! отместѣ се! пуснѣ ме! (да мина, да седна и под.) **6.** в съчет.

~it gól разг. спорт. изпусна гѣл; допусна да ми вкарат гѣл **7.** в съчет. **~it někoho z práce, ze zaměstnání** уволня, освободѣ, отстранѣ някого от работа **8.** (co) пусна, приведа в движение, вклѣча (нещо): **~it (si) vodu (do vany)** пусна (да течѣ) вода във ва̀на; **~it hudbu (z rádia)** пусна музика (от радио); **~it motor** вклѣча двигател; **~it hodiny** курдѣсам, навѣя часѣвник; **~it rádio** пусна, вклѣча радио; **~it gramofonovou desku** пусна грамофонна плѣча; **~it loď na vodu** пусна кораб на вода; **~it na plné obrátky** вклѣча, пусна на пѣлни оборѣти, на пѣлен хѣд; **~it továrnu do chodu** пусна фабрика в експлоатация; **~it draka** пусна хвѣрчи́ло (да летѣ); **~it šíp z luku** пусна стрелѣ от лѣк, изстрѣлям стрелѣ; **~il mu broky do zad** той му пусна сачмѣ, той му

сѣдѣнѣска♦ **~it si mýlu a)** пусна крѣв, крѣвчи́ца на някого; ранѣ някого **б) експр.** огра̀бя, разорѣя някого; **~it na někoho hrůzu** запла̀ша някого; опѣтам се да взѣма страхѣ на някого; **~it do světa zprávu** разпространѣ новина, съобщѣние **9. третол.** **~í** излѣзе, изчѣисти се, смѣкне се (за боя, за петно и под.); **barva ~ila** боята пусна; **špína nechtěla ~it** мърсотѣята не мѣжеше да излѣзе, не мѣжеше да се изчѣисти; **skvrny od vína ne~í** петна̀та от ви́но не мѣгат да се изчѣистѣт **10.** в съчет. **oko (na punčoše) ~ilo** (на чора̀па) се пусна брѣмка

pustit se, -ím se св. 1. (čeho) пусна се (от нещо), престана да се държă (за нещо); пусна (нещо): **~it se zăbradlí** пусна се от перилò; **ne~il se její ruky** той не пускаше ръката ѝ; **pustí se mě!** не сè дрѣж за мѣне! пусни ме! **~it se máminých sukni** *прен.* откъсна се от полăта, пусна полăта на мăйка си; стăна самостоятелен **2. (koho, čeho)** отбѣя се, отклонѣ се (от нещо); отдалечă се, отдѣля се (от някого, от нещо); откъжа се (от нещо): **~it se silnice** отбѣя се от шосѣ; **ať se ho ne~iš!** да не сè отдалечăваш, да не сè отдѣляш от нѣго! да не гò изпускаш! **~it se svých zásad** *прен.* откъжа се от принципите си **3. (kam)** трѣгна, отправа се (нанякъде); впусна се, навляза (някъде): **~it se do hor** навляза в планинă; трѣгна за планинă; **~it se do světa** трѣгна да обикăлям светă; трѣгна по светă; **~it se směrem na Tábor** трѣгна, отправа се по посòка на Тăбор, към Тăбор; **~it se do lesa** навляза в горă, отида в горă; **~it se za dobrodružstvím** впусна се в приключѣние **4. (do čeho)** (за)хвăна се, заловѣ се, заѣма се (с нещо); впусна се (в нещо); запòчна (да върши нещо): **~it se do práce** (за)хвăна се за работа; **~it se do smíchu** запòчна да се смѣя, разсмѣа се; **~it se do řeči** запòчна да говорѣя, да приказвам; разприказвам се; **~it se do oběda** запòчна да ѣм обѣда си; заѣма се с обѣда си; **~it se do pářezů** запòчна да изкоренѣвам пѣнове **5. (do koho)** нахвѣрля се (върху някого); запòчна да упрѣквам, да ругăя и под. (някого); запòчна да ~~нахвѣрля~~ ~~нахвѣрля~~ нахвѣрля се върху някого; **~it se s někým do křízku** хвăна се за гўшата с някого; вляза в схвătка, в единобòрство с някого

pust|nout, -nu несв. 1. обикн. третол. -ne пустѣе, опустѣва: **noční ulice už ~la** нòщната ўлица вѣче пустѣеше **2. обикн. третол. -ne** запустѣява, запăда: **hřiště zarůstá a ~ne** игрището обрăства с тревă и запустѣява **3. прен.** разпускам се, разглѣзвам се (за деца); пропăдам, изпăдам, изостăвам се (за възрăстни): **~nout tělesně i mravně** изпăдам физически и нрăвствено

pusto нар. предикативно пўсто, необитăемо, безлòдно: **v ulicích je ~ a prázdno** по ўлиците е пўсто и прăзно

pustošen|í, -í ср. опустошăване, унищожăване, разорѣване

pustoš|it, -ím несв. (со) 1. опустошăвам, разорѣвам (нещо): **~it zemi** опустошăвам земѣ, странă **2.** унищожăвам, разорѣвам (нещо): **povodně každý rok ~í údolí** всѣка годинă наводнѣнията унищожăват долинăта

pustošiv|ý, -á, -é опустошѣтелен, разорѣтелен, унищожѣтелен: **~ý požár** опустошѣтелен пожър

pustot|a, -y ж. пустотă, празнотă

pust|ý, -á, -é 1. пуст, безлòден, необитăем, прăзен: **~ý ostrov** пўст, безлòден, необитăем òстров; **holé, ~é stěny** гòли, прăзни стѣни **2.** запўснат, изостăвен, запустѣл: **~á zahrada** запўснатă, запустѣлă градина; **~á cesta** изостăвен, запўснат пѣт **3. нейор.** разпўснат, безнрăвствен: **vést ~ý život** вòдя разпўснат живòт; живѣя разпўснатò **4. експр.** необуздăн, безмѣрен; безкрăен, бűен, крăен, пѣлен: **~é orgie** необуздăни, бűйни òргии; **~é násilí** крăйно насѣлие; **~ý zmatek** пѣлна бъркотѣя **5. експр.** чист, прăзен, пѣлен: **~á fráze** прăзна, кўха фрăза; сăмо фрăза; **~á demagogie** чѣста, пѣлна демагòгия; **~á lež** абсолòтна лѣжа

pušk|a, -y ж. пўшка: **lovecká ~a** ловджѣйска пўшка; **vojenská ~a** винтòвка; **rána z ~y** пўшечен ѣзстрел; **strojn|a ~a** *остар.* картѣчница; **samonabíjející ~a** *воен.* автомат

puškař, -e м. орѣжѣйник, производител на пўшки, на орѣжѣя

puškařsk|ý, -á, -é орѣжѣен: **~á dílna** орѣжѣйна работѣлница

puškařstv|í, -í ср. 1. производство на пўшки, на орѣжѣя **2.** търговѣя с пўшки, с орѣжѣя; орѣжѣйна търговѣя

puškov|ý, -á, -é в свѣт. **~ý dalekohled** *техн.* оптически мѣрник

puškvorcov|ý, -á, -é сăзов, трѣстѣиков; кòйто се отнăся към миризлив сăз, към индийска трѣст

puškvor|ec, -ce м. бот. акòрус, миризлив сăз, индийска трѣст (Acorus)

puštík, -a м. зоол. улулица (Strix)

put, put', puta, puti, puty *междум.* пѣли-пѣли! кѣт-кѣт! (за викане на кокошки и под.)

pu|ta, -ty, pu|ťa, -tí ж. експр. кокòшка: **sedět jako ~ta/~ťa** седѣ тихо, крòтко

putičk|a, putink|a, puťk|a, -y ж. експр. 1. умал. кокòшчица **2.** тих, смѣрен, плăх, крòтък човѣк (обикн. за жена): **je jako ~a** на мрăвката пѣт прăви; **sedí v koutku jako ~a** свѣла се е, сврѣла се е свенливо в ѣгъла

půtk|a, -y ж. 1. схвătка, сбѣване, мăлък бòй **2. книж.** скăрване, схвătка, спор: **slovní ~a** словѣсна схвătка; **literární ~y** литературни спòрове

putn|a, -y ж. 1. сѣд за нòсене на грѣб (на вода, ~~на вѣщити~~) ~~на вѣщити~~ **2.** чѣбър, ведрò: **~a vody/na vodu** ведрò за водă

putován|í, -í ср. 1. книж. експр. странстване,

пътешестване **2.** хаджилък, пътешествие до свещени места, отиване на поклонение

put|ovat, -uji/разг. -uju *несв. 1. книж. експр.* странствам, пътешествам, пътувам; обикалям различни места: **~ovat od města k městu** странствам от град на град; **~ovat po horách** обикалям из планина; **~ovat za výdělkem** търся прехрана на различни места; обикалям различни места, за да търся прехрана **2.** отивам, ходя на поклонение, на хаджилък; пътувам до свещени места: **~ovat do Jeruzaléma** отивам на хаджилък; **~ovat do Říma** отивам на поклонение в Рим

puťovka, -y *ж. жарг.* пътен лист

putovní, -í, -í **1.** подвижен, пътуващ: **~í výstava** подвижна, пътуваща изложба; **~í kino** подвижно кино; **~í tábor** походен лагерь **2.** преходен, *в съчет.* **~í vlajka** преходно знаме; **~í pohár** спорт. преходна купа

puty *вж. put*

putyk|a, -y *ж. разг. нейор.* (долнопробна) кръчма, пивница

putynk|a, -y *ж. 1. умал.* съд за носене на гръб (*на вода, на вългища и под.*) **2.** чибър, ведро

půvab, -u *м.* очарование, обаяние, чар; привлекателност, прелест; грация, изящество: **neodolatelný** ~ непреодолимо очарование; **to má svůj** ~ (и) в това има нещо привлекателно, крие се някакво очарование

půvabně *нар.* очарователно, обаятелно, чаровно; привлекателно прелестно; изящно, грациозно: **~ se usmát** усмихна се чаровно, очарователно; **~ položené městečko** живописно разположено градче; градче с прелестно местоположение; **~ upravené vlasy** изящно сресана коса

půvabnost, -i *ж.* очарование, обаяние, чар; привлекателност, прелест; изящество, грациозност

půvabn|ý, -á, -é очарователен, обаятелен, чаровен; привлекателен, прелестен; изящен, грациозен: **~ý úsměv** очарователна усмивка; **~á krajina** прелестна местност; **~ý pohyb** изящен, грациозно движение; **~ý klobouček** прелестна, изящна шапчица

původ, -u *м. 1.* произход, потекло: **~ státu** произход на държавата; **skladba neznámého ~u** композиция от неизвестен автор; **je venkovského ~u** той/тя има селско потекло; **je ~em z jižních Čech** той/тя произхожда от Южна Чехия; той/тя (по произход) е от Южна Чехия; **tržní ~** класов произход, социален произход; **slovo cizího ~u** *ж.* дума от чужд

произход **2.** причина, повод: **~ nemoci** причина за болест; **~ sporu** повод, причина за спор

původce, -e *м. 1.* причинител, организатор, инициатор; виновник, подбудител, подстрекател: **~e škod** виновник за щети, вреди, загуби; **~e nemoci** причинител на болест; **~e sporu** подбудител на спор; **~e všeho zla** корен, причина на злото; **~e děje** *ж.* агент, деятел, източник на действие **2.** създател, автор: **~e teorie** създател на теория; **~e díla** автор на произведение

původkyn|ě, -ě *ж. 1.* причинителка, организаторка, инициаторка; виновница, подбудителка, подстрекателка **2.** създателка, авторка

původně *нар. 1.* първоначално, отначало, най-напред, първо: **dům stál ~ o samotě** първоначално къщата беше усамотена, беше настрана от другите; **~ jsem to chtěl udělat docela jinak** отначало исках да го направя по съвсем друг начин **2.** по-рано; преди, някога, едно време: **~ v Čechách sídlily keltské kmeny** някога в Чехия живеели келтски племена **3.** оригинално, своеобразно, самобитно

původn|í, -í, -í **1.** първоначален, първичен, изкопен, изначален: **~í obyvatelstvo** коренно, изкопно, автохотно население; **~í hranice země** първоначални граници на страна; **~í znění písne** първоначална версия на песен; **zachovat si ~í rysy** запазя първоначалните си черти; **vrátit budovu ~ímu účelu** върна сграда към първоначалното ѝ предназначение; **~í předložky** *ж.* същински, първични предлози; **~í význam slova** *ж.* първично значение на дума; **~í balení** *ж.* оригинална опаковка; **~í tisk** *ж.* първо, оригинално издание (на печатно произведение) **2.** предишен, по-ранен, по-раншен: **uvést do ~ího stavu** приведа в първоначалното състояние; **vrátit se na ~í místo** върна се на предишното място **3.** оригинален, автентичен; своеобразен, самобитен: **nenapsal nic ~ího** той не е написал нищо оригинално; **~í pojetí hry** оригинална трактовка на пиеса; **~í román** оригинален роман (*противопол.* преводен); **~í tisk** авторски отпечатък (на графично произведение)

původnost, -i *ж. 1.* оригиналност, своеобразие, самобитност **2.** автентичност, оригиналност

puzen|í, -í *ср.* влечение, желание: **zápasit s nepřekonatelným ~ím ke kouření** боря се с непреодолимото влечение към пушенето

puzzle [pazl/pazг. pucle], **-u** *м. и нескл. м., ср. и ж. 1.* пъзел, кръстословца **2. пъзел, картинна мозайка (*игра*)**

psych, -u *м.* браконьерство; кражба или унищожаване на горско, полско и водно иму-

ryšn|ět, -ím, 3. мн. -ěj|í несов. възгордявам се; ставам горд, надмєнен, високомєрен: **ро**

svých úspěších začal ~ět след успехите си той започна да се възгордява
pyšnit se, -ím se неск. (*kým, čím*) гордѣа се (*с някого, с нещо*): **~it se úspěchy** гордѣа се с успехите си; **~it se (se) svými dětmi** гордѣа се с децата си; **~it se v nových šatech** *прен. експр.* пѣрча се, надѹвам се, пѣча се с нови дрѣхи; **žena se ~í po jeho boku** *прен. експр.* жена му пристѣпа гордо до него
pyšný, -á, -é 1. горделив, надмѣнен, високомерен, надѹт ♦ (*nosí se jak*) **~ý páv** *експр.* (пристѣпа като) надѹт пѹяк 2. (*na koho, na co*) горд (*с някого, с нещо*): **učitel ~ý na svého žáka** учител, горд с ученика си 3. *книж.* величествен, величав; великолѣпен, пищен: **~ý šat** пищни одѣжди
pytlík, -le м. 1. чувал: **~el na mouku** чувал за брашно; **~el mouky** чувал (с) брашно; **~le s uhlím** чували с вѣглища; **poštovní ~el** пощ. пощенски чувал (*за малки пратки*) ♦ **roztrhl se ~el s peřím** започна да се сипе сняг, завалия гѣст сняг; **tma jako v ~li** тъмно като в рог; **mít hlavu jako děravý ~el** ймам лоша памет; **je (jako) ~lem praštěný** *грубо* той е завѣян, отнѣсен, занѣсен; той не е с всичкия си; хлѡпа му дѣската; **stát, koukat jako ~el neštěstí** стоя, глѣдам като че ли са ми потѣнали гемийте, като попѣрен с вряла вода; **roztrhl se ~el s návštěvníky** гѡстите се изсипаха един след друг; **zajíce v ~li** купѹвам на зелѣно; купѹвам нѣщо, бѣз да съм проверил стѡйността му; **házet, strkat, dávat někoho, něco do jednoho ~le** слагам някого, нѣщо в един кѹп, в ѡбщия кѹп; **má smích a pláč v jednom ~li** детѡ плаче, там се и смѣе; чѣсто си смѣня настроѣнието; **je to v ~li a)** *жарг.* нищо няма да излѣзе от това, отпиши го б) *грубо* работата е в кѣрпа вѣрзана, работата заспа; **ta věc nezůstane v ~li** това ще се разчѹе, това не можѣ да се скрие; **být jako ~el blech** *обикн.* 3. *мн.* не можеш да ги увѣрдиш, да ги опѣзиш (*обикн. за деца*); **být z jednoho ~le** от едно тестѡ, от една чѣрга съм (*с някого*); *пейор.* от един дѡл дрѣнки сме (*с някого*); **být ze selského ~le** от сѣлска чѣрга, от сѣлско коляно съм; **prázdný ~el nestojí** *пословица* глѣдна мѣчка хѡро не играе; **šídlo v ~li neutajíš** *пословица* шило в торба не стой; **na hrubý ~el hrubá záplata** *поговорка* каквѡто повикало, такѡва се ѡбадило; **do ~le!** по дяволите! (*като клетва, за учудване и под.*) 2. предмет, подобен на чувал: **spací ~el** спален чувал; **kožešinový ~el** кѡжена завивка (*в шейна, във фритон за*

предпазване на краката от студ); **sportovní ~el** спортен сѡк, голяма спортна чѡнта; **větrný ~el** *авиаци.* ветропоказѡтел-рѣкав 3. *експр.* кѹпчина, чувал, голямо количество от нѣщо: **mít ~el peněz** ймам кѹпчина, чувал парѣ; ймам много парѣ; **mít ~el trpělivosti** много сѡмѣтѣлив ♦ **lepššírstjstoty než ~el naděje** *пословица* пѡ-добре днѣс едно яйцѣ, откѡлкото ѹтре цяла кокѡшка; пѡ-добре врабчѣ в рѣка, откѡлкото сокѡл в гора; пѡ-добре пѣт на рѣка, вмѣсто дѣсет, та чѡкай; дрѣж питомното, не гонѣ дѣвото 4. *в съчет.* **prázdný ~el** глупѡк; **~el neštěstí** самѡто нещѣстие, вѣплѣтѣното нещѣстие; **je to ~el dobroty** той е самѡта добрѡта, той е много добѣр чѡвѣк
Pythagor|ův *в съчет.* **~ova věta** *геом.* Пифагѡрова теѡрема
Pýthi|e, -e ж. *митол.* Питѣя (*прѡрочица в Делфи*)
pythický, -á, -é 1. питѣйски; свѣрзан с Питѣя 2. *книж.* неясен, двусмислен, двузначен
pytlácký, -á, -é браконѣрски: **~ý kousek** *прен.* ковѣрен, неѡчѡкван хѡд
pytláctví, -í ср. браконѣрство: **provozovat ~í** браконѣрствѡм, занимавам се с браконѣрство
pytláčit, -ím неск. браконѣрствѡм, занимавам се с браконѣрство: **chodit ~it** занимавам се с браконѣрство
pytláčk|a, -y ж. 1. браконѣрка 2. *разг. жарг.* браконѣрска (разглобяема) пѹшка; карабина
pytlák, -a м. браконѣр: **literární ~** *прен. експр.* пипѣтѡр ♦ **udělat abajným** *жарг.* свѣтлицѣ да пѡзят стаѡдото
pytlíč|ek, -ku м. *умал.* кесѣйка, пакѣтче; кнѣжно чувѡлче, пликче: **~ek bonbonů** кесѣйка, пакѣтче бѡнбѡни
pytlík I, -u м. *умал.* 1. чувѡлче, кесѣя, торбѣчка, плик, пакѣт: **papírový ~** кнѣжна кесѣя, торбѣчка; кнѣжен плик; **igelitový ~** нѡйлонова кесѣя, торбѣчка; **~ mouky** торбѣчка, пакѣт брашно; **~ na peníze** кесѣя за парѣ; **~ s penězi** кесѣя с парѣ; **~ na tabák** кесѣя за тютѹн; **lepít ~y a)** лепѣя кесѣи б) *прен. разг. експр. ирон.* в зѡвѣрасѡм ♦ **másmíchapláč v jednom ~u** *експр.* дѣто плаче, там и се смѣе; чѣсто си смѣня настроѣнието 2. предмет с фѡрма на чувѡлче, на торбѣчка: **glotové ~y na rukávech** сѡтѣнени рѣкавѣли; **~y pod očima** торбѣчки под ѡчите; **~ pod bradou** двѡйна брадѣчка
pytlík II, -a м. *разг. експр. пейор.* глѹпчо (*чѣсто при ѡбръщение*): **pojd' sem, ty ~u!** ела тѹк, глѹпчо!
pytlovací, -í, -í *в съчет.* **~í stroj, zařízení** *техн.*

машина за пълнене на чували, за опаковане в чували
pytlovač, -e м. работник, който пълни чували, който опакова в чували
pytl|ovat, -uji|разг. -uju нескв. 1. (со) пълня (нещо) в чували; пълня чували (с нещо): ~ovat brambory пълня чувал(и) с картофи 2. мелн. сѣя, пресявам брашно (в старите мелници)
pytlovin|a, -y ж. зеблò, тъкан за чували, чувален плат; кеневир: šaty z ~y a дрèхи от зеблò б) пейор. дрèхи от груб, от некачествен плат
pytlovitě нар. чувалообразно, чувалесто, като чувал
pytlovit|ý, -á, -é чувалообразен, чувалест; който е подобен на чувал: ~é šaty рòкля като чувал (по кройка или плат); ~ý střih rukávů чувалеста кройка на ръкави

pytlovk|a, -y ж. пощ. бандерòлна прàтка; бандерòл
pytlov|ý, -á, -é 1. чувален; който се отнася към чувал: ~á tkanina чувалена тъкан, чувален плат; ~ý papír чувалена хартия, хартия за чували; ~á zástěra престилка от зеблò, от чувален плат 2. който се пренàся, складира се в чували; пакетирaн: ~é uhlí вг̀лища в чували, пакетирани вг̀лища 3. чувалообразен, чувалест: ~ý střih чувалеста кройка
pyžam|o, -a, pyžama нескл. ср. пижама; pánské ~o/pyžama мѣжка пижама; dámské ~o/pyžama дàмска пижама; plážové ~o плàжен костюм, плàжен комплект
pyžamov|ý, -á, -é пижамен; който се отнася към пижама: ~ý kabát гòрнище на пижама

Q

q, Q 1. кв **qu** [kvé] кв
кв [kv] к [k] ку [ku]
2. к. **q** к
(1000000 = 1000000)
qu- кв. **kv-**, **k-**, **gv-**
quadriennale [kva-], kvadriennale кв
(квотриенал, квадриенал)
quasi [kvazi] кв, кв, кв
quasičástic|e [kvazi-], kvazičástic|e, -e кв. кв.
кв
quasidemokraci|e [kvazi-], kvazidemokraci|e, -e
кв. кв

quasilogick|ý [kvazi-], kvazilogick|ý, -á, -é кв
кв, кв
quasiorigináln|í [kvazi-], kvaziorigináln|í, -í, -í
кв, кв
quasirevolučn|í [kvazi-], kvazirevolučn|í, -í, -í
кв
quasivědec-k|ý [kvazi-], kvazivědeck|ý, -á, -é
кв, кв
quattrocent|o [kvatročento], -a кв кв
кв (XV)
quickstep [kvik-], -u кв. кв (квот)
quisling [kvi-], -a кв кв
кв